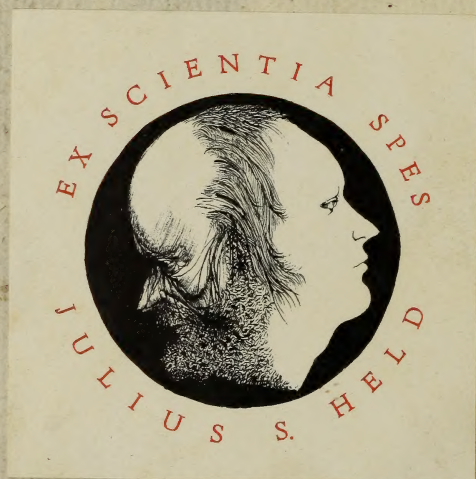
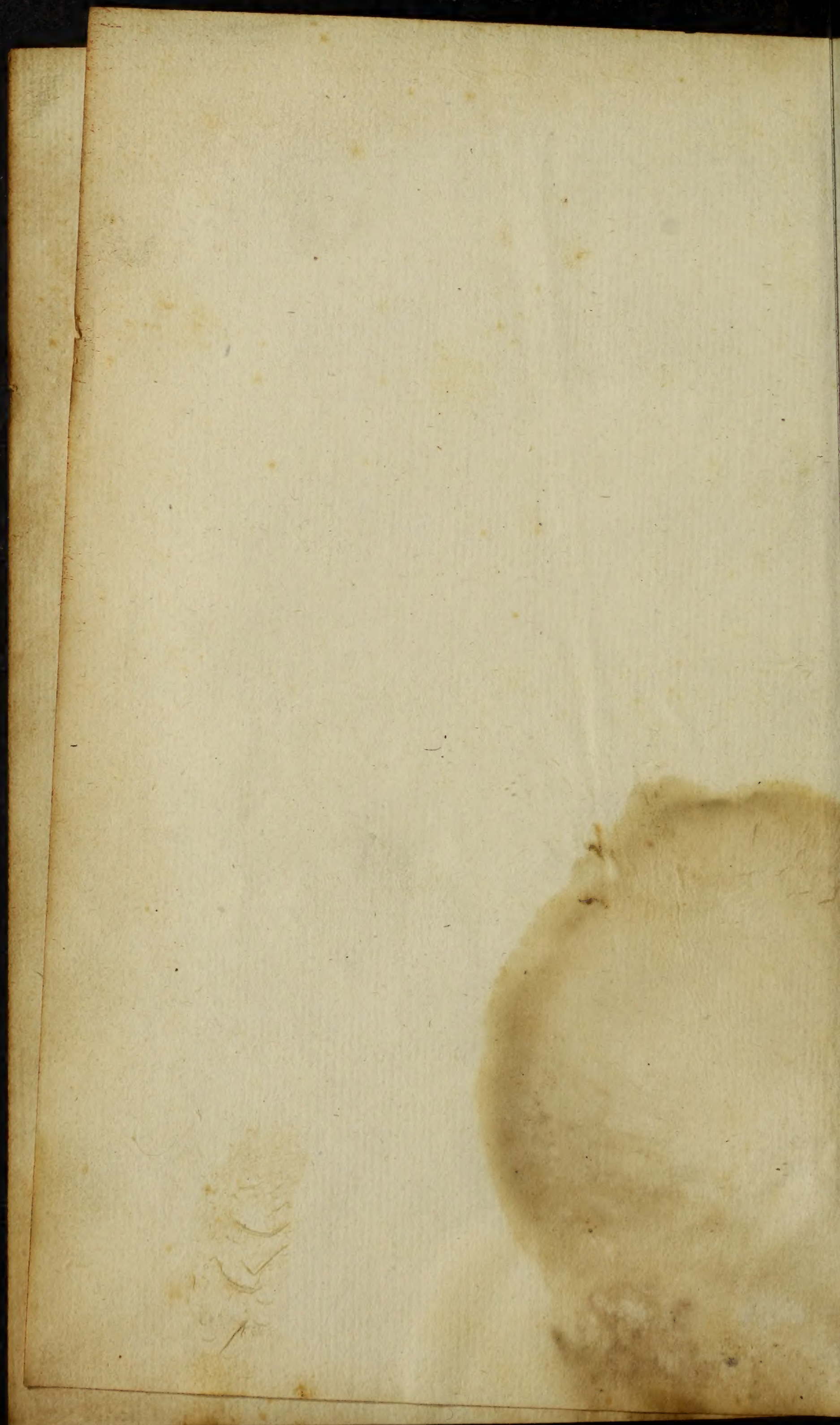

EX SCIENTIA SPES
JULIUS S. HELD

DE NIEUWE SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN.

TWEEDE DEEL.

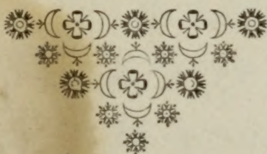
DE NIEUWE SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN:

Waer in de Levens- en Kunstbedryven der tans levende en reets overleedene SCHILDERS, *die van* HOUBRAKEN, *noch eenig ander Schryver, zyn aengeteekend, verhaelt worden.*

DOOR

JOHAN VAN GOOL,
KUNSTSCHILDER.

TWEEDE DEEL.

IN 'SGRAVENHAGE,
GEDRUKT VOOR DEN AUTHEUR,
M. DCC. LI.

AEN DEN

KUNSTLIEVENDEN HEERE,

DEN HEER

GERRET BRAAMCAMP,

BEROEMT KOOPMAN,

KENNER EN BEMINNAER

DER EDELE

TEKEN- EN SCHILDERKUNSTEN,

EN

BEZITTER VAN EEN OVERHEERLYK

KABINET SCHILDERYEN,

Nevens eene keurige

VERZAMELING VAN TEKENINGEN.

SCHOON de Koophandel Uw Ed. met een talryke menigte van nuttige bezigheden ſteets verlet en onledig houd, echter is Uw Ed. aen die loffelyke oeffening zo niet verſlaefſt en verſlingert, dat het Heyligdom van Pictura (al van overlang door Uw Ed, als een gunſtige Mecenas, geëert en gehanthaeft) daer door verwaerlooſt word; integendeel toont Uw Ed., niet alleen door gedurigen aenkoop van in- en uitheemſche Kunſtwonderen,

den

den ryken aenwas van deszelfs edelmoedigen Kunſtdrift, maer die breid zich noch verder uit tot allerlei fraejigheden van kunſtig geſnedene Yvoore Beelden, Basrelieven, en al wat aen eene deftige Verzameling eenigſints luiſter kan byzetten.

Deze pryſſelyke hoedanigheden, verſiert wordende met de vriendelyke behandeling, waer mede Uw Ed. alle kundige Liefhebbers onthaelt, die begeerig zyn Uw Kabinet te komen zien, (welke eer my meer dan eens te beurt gevallen is) hebben my aengeſpoort, om het *tweede Deel* myner *nieuwe SCHOUBURG* der *Nederlantſche Kunſtſchilders* en *Schilderesſen* Uw Ed. gulhartig op te dragen.

In hoope dat deze geringe Letterärbeit Uw Ed. tot eene aengenaeme uit-

ſpan-

ſpanninge van wigtiger bezigheden verſtrekken, en de toejuichinge van UWEN Kunſtlievenden Geeſt eenigermaten wegdragen zal, ben ik met alle heusheit.

MYN HEER,

UWER ED.

Ganſch verplichte en dienſtvaerdige Dienaer,

JOHAN VAN GOOL.

SCHILDERKROON

VOOR

DEN HEERE

GERARD BRAAMCAMP.

DE ſpraeklooze Echo der Natuur',
De Schilderkunst, die 't minnevuur,
In Vorſten, Edelen en Braven,
Van ouds geſtookt heeft en gevoed,
En elk verlieven deed op haer gelaet en gaven,
Zag nu die drift allengs verminderen in gloed'.

** Men

Men zag de lelyen en rozen,
Die op haer ſchoone wangen blozen,
Van drukk' beſterven en vergaen;
De tranen vloeiden uit haer oogen;
Dus zond de Aenminnige, die nooit geluidt kan ſlaen,
Haer ſtomme zuchten ſtaêg om byſtandt naer den hoogen.

Die ſtille en ſprakelooze ſchaer
Bewoog, met jammerend gebaer,
Het hart der Kunstgodinn', Minerve,
Die daerop uitriep van haer' troon':
„ Dat toch myn liefſte Spruit geen' trouwen minnaer derve,
„ Niet hulpeloos verkwyn'! dat keeren alle Goôn!

Kwam ooit haer teedere genade
De wysheit en 't beleit te ſtade,
't Was waerlyk in dit raedloos uur;
Zy koos, uit al haer Ryksgenooten,
Den ſnelgewiekten Boô, den ſchranderen Merkuur,
Ter uitvoer van den last door haer vernuft beſloten.

Die

Die Vlieger ſtreefde, op haer bevel,
Met uitgeſpreide pennen, ſnel
Door de ongeſloten hemeldeuren,
Om, in des weerelds koopkantoor,
Aen 't Y, der Schilderkunſt' den heilſchat op te ſpeuren;
Dien zy in huis en hof, paleis en kerk verloor.

Hy zag dien ſtroom van zwangre kielen,
De ſtat van handelaren krielen,
In kooppaleizen van arduin;
Hy zag 'er, by zyn martelaren,
In 't midden van den vloedt, ook BRAAMCAMPS *goê Fortuin*
Staêg worſtelen, in ſchyn' eens Inkhoorns, met de baren.

Hy reikt, op dat zy, door haer gunst,
Tot BRAAMCAMPS *heil, de Schilderkunst*
Voor 't dreigend ſterflot zou behoeden,
Zyn' ſlangeſtaf haer toe, en red
Haer uit den jammerkolk' der wrange tegenſpoeden,
Waerop zy ſtraks haer ſchreên naer 't hof des Voorſpoeds zet.

Nu blonk de gulheit uit hare oogen,
Nu wies ze in zegenend vermogen
En koesterende krachten aen;
Heur haervlecht was nu licht te vatten,
Haer kloot een sterke zuil, waerop zy pal bleef staen,
Dus vulde zy den schoot haers Voedsterlings met schatten.

Dus steef zy BRAAMCAMPS *noeste Vlyt*
En Naerstigheit, de Nydt ten spyt',
Ten dienst' van Neêrlands koopältaren,
Dat paer verplant Germanjes woudt
Langs 't vlak des oceaens, zoover de zeilen varen,
Aen 's weerelds uiterste eindt, en puurt hem goudt uit hout.

De Ryn en Elve en Muldau vieren
Zyn' handel feest op feest, en sieren
Den schedel zyner Koopvaerdy'
Met eikenloof uit hun prieëlen
En bosschen, die de kunst, de Scheepsbouw, aen het Y,
Den Iber en de Taeg hervormt in zeekasteelen.

Zyn

Zyn Koopbeleit weet, over zee,
Van ryk tot ryk, van reê tot reê,
Zichzelf een heilryk padt te banen,
En brengt hem, door het golfgeruisch,
Byzonder uit het ryk der fiere Lusitanen,
Het lachende geluk, belaên met rykdom, t' huis.

Intusschen blaekt het vuur der minne,
Naer 't wys beleit der Kunstgodinne,
Tot de edle Schilderkunst zyn hart;
Hy stilt de smerten die haer prangen,
Geneest met klinkklaer goudt haer diepe boezemsmart,
En kuscht, verlieft, den daeuw der tranen van haer wangen.

De Schoone ontluikt dus, als een bloem,
Zy ziet door hem haer' ouden roem
En luisterryke faem herleven;
Zy dankt, zy kuscht zyn milde handt,
En vind in hem, door wien ze in glory' word verheven,
Haer' grootsten Minnaer in 't kunstkweekend Nederlandt.

Dus houd haer ſchoon hem opgetogen;
Haer eêl gelaet en ſchittrende oogen
Voldoen en voên zyn min naer eisch.
Zy ſpreid haer duizendkleurde ſtraelen
Door 't burgermeeſterlyk ja vorſtelyk Paleis, (*)
Daer hy haer majesteit doet op den eertroon pralen.

Daer word hy door den edlen ſtoet
Van geeſten harer zoons begroet,
Dou, Mieris, Wouwerman, Ostade,
Van Berchem, Weeninx en Lairess',
All' Fenixen wier lof de nydt noch tydt ooit ſchaedde,
Alle echte Telgen van de Schilderkunstgodesſ'.

Daer biên hem andre Schilderhelden,
Metſu, Terburg, de Van de Velden,
Van Huyſum, Rembrand, en een ſchaer
Van andre ware Apelles Zoonen,
Gebloemte, plant en ooft uit elk ſaiſoen van 't jaer,
Gevogelt, mensch en dier, en wat Natuur kan toonen.

Daer

* 't Beroemd Huis van den Heere Trip.

Daer aest zyn geest op 't oogbanket,
Hem door zyn' Hartvriendt voorgezet,
Den wakkren Sam, die zyne zinnen
Met kunstpenſeel' en vriendſchapp' ſtreelt,
En hem de Schilderkunst nog vaster doet beminnen,
Wyl zy hun ſamenkomst onmeetbren wellust teelt.

Met reên dan heeft hy 't nieuwe leven
Die tiende Zanggodinn' gegeven,
Die voedſel ſchept uit zyne vlyt';
Met reên word, om dien dienst te loonen,
Hem door een ſchrandre pen de levensloop gewyd
Van een' befaemden ſtoet, een' Kunstrei harer Zoonen.

Dat Pallas geest zyn gunst beſtuur'!
Dat de altydnyvere Merkuur
's Mans vlyt en noeſten handel zegen'!
Op dat hy uit zyn' overvloed'
De ſtomme Poëzy nog lang met heil bejegen',
En haere Voedſterzoons met gunste op gunst ontmoet'!

De

De rei der negen Zanggodinnen,
Die om zyn ſchildermin hem minnen,
Vlocht hem dees groene Schilderkroon,
En zingt zyn' lof op hare feeſten;
Ja eert hem in haer Koor, met blyden toone op toon,
Als ſtut der Amſtelbeurze en ſteun der Schildergeeſten.

MDCCLI. D. SMITS.

DE

DE NIEUWE SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN.

TERWYL het my, onder Godes zeegen, mag gebeuren, dat het *tweede Deel* myner NIEUWE SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN tans het licht ziet, en ſchoon het den Liefhebberen van *Pictura* niet onbekent is, hoe verſchillent de ſmaek en verkiezing van ieders byzondere Kunſtöeffening is geweeſt, luſt het my echter, ter Inleidinge van dit Deel, den Lezer eens eene korte ſchets onder het oog te brengen van Meeſters, welkers beroemde Kunſtwerken hun ganſch

onderscheiden kunstvermogen en bequaemheden zonneklaer doen zien.

Om, zonder reden, in deze bekende waerheit niet breet uit te weiden, zal ik alleen uit het puik onzer Vaderlantsche Kunsthelden, en hunne doorluchtige Kunstdaden, eenige proeven te berde brengen, en, ter bevestiginge van myn gezegde, met malkanderen vergelyken. Die zulks in eene geschikte order wil doen, moet zekerlyk tot de voorgaende Eeuw te rugge treden, die, om deszelfs vruchtbaerheit in het voortbrengen van uitmuntende Kunstschilders, met recht den naem der gelukkige Schilder-eeuw mag dragen: waer van, myns oordeels, de hoogste reden moet gezocht worden in de vrye keur van 't eeuwig Albestier; die Tyden en Eeuwen bepaelt heeft, om in dezelve het edel kunstbedryf der Stervelingen te doen bloeijen.

Wy hebben dan (om ter zaeke te komen) reets, met veele voorbeelden, in ons *eerste Deel* getoont, dat het met de bespiegelende en dadelyke Kunststudie even verschillent gestelt is, als met den onderscheiden aert en zeden der Onderwerpen, in wien die heerlyke Kunstgaven doorstraelden. Voegt men hier by het puik onzer *Nederlantsche* Kabinet-

schil-

ſchilders, is ieders byzondere behandeling uit de coleur, toetſen, trekken en ſlagen van zyn penſeel, duidelyk te zien; elk heeft eene verſchillende wyze en manier van ſchilderen gehad, zo in het beginnen als uitvoeren zyner Kunſttafereelen; zynde zommige daer op gevallen, om de Natuur eenvoudig in alles naeukeurig te volgen, zonder mooije of lelyke voorbeelden te onderſcheiden, beſtuderende hunne Kunſtſtukken met de uiterſte omzichtigheit, en hebben al hunne voorwerpen ſtipt naer het leven getekent en geſchildert; het geen veel tyt en arbeit koſt.

Andere, in tegendeel, met meer geeſt en loſſer behandeling begaeft, hebben het ſchoonſte der Natuur en 't beſte Leven met meer vryheit nagebootſt, en zyn veel ſtouter in het ondernemen en uitvoeren der onderwerpen van hunnen geeſt geweeſt; ſchoon ieders manier een hogen trap in de Kunſt bereikt heeft, echter is het duidelyk uit hunne werken te zien, of dezelve op eene bezwaerde of luchtige wyze behandelt zyn, ſchoon beide naer het leven geſchildert.

De eerſte zoort heeft zo ligt geen noot gehad om van het vaſte kunſtſpoor af te dwaelen; doende niets zonder het leven te raetplegen. Zelden vervallen die geeſten tot ee-

ne manierlykheit, die van de Natuur afwykt; daer de andere Kunsthelden ligt toe overhellen: om dat de vaerdigheit van hunnen geest en penseel zich zo stipt aen de voorbeelden der juiste Natuur niet kan bepalen; maer daerentegen gebeurt het dikwyls, dat de eerste, met al die oplettenheit, tot zekere styfheit vervallen, die, tegens de geestige manierlykheit overgestelt, niet minder als die, der berispinge van verstandige Keurmeesters onderhevig is.

By voorbeelt: SLINGERLANDT, DOU, METZU en FRANS VAN MIERIS, *den ouden*, zyn weergaloze Kabinetschilders geweest, die 't leven, tot de geringste voorwerpen toe, naeukeurig hebben gevolgt en uitgevoert, maer, schoon tot noch toe hun's gelyk, in dat gedeelte der Kunst, ver te zoeken is, evenwel is de eerste niet vry te spreeken van eenige styvigheit. De tweede is hier in gelukkiger geslaegt: want, hoe net en uitvoerig hy alles heeft uitgewerkt, straelt de zwierige lossigheit van zyn penseel overal in door. METZU is in 't behandelen der verwen en penseelen van niemant overtroffen; zyne Kunsttafereelen zyn op eene vegende en toetsende wyze, zonder de minste styfheit, by uitstek net en natuurlyk; schoon

hy

hy het leven zo ſtipt als eenig Meeſter gevolgt heeft.

In tegendeel is FRANS VAN MIERIS, in eenige van zyne Kabinetſtukjes, door de al te groote netheit, mede niet vry te ſpreeken van eenige ſtyfheit; dit belet echter niet, dat zyne beſte werken aen de verhevenſte deelen der kunſte voldoen, en voor die der ſtraksgenoemde Kunſthelden niet behoeven te wyken: als blykt aen den hogen prys, waer op dezelve noch dagelyks van de Liefhebbers geſchat worden. Nevens deze vier Overvliegers in de moderne Schilderkunſt, mag ARI DE VOOIS ook wel in aenmerking komen; als zynde insgelyks een groot Meeſter geweeſt, in de Natuur, op eene verwonderlyke wyze, naeukeurig en kunſtig te volgen.

In het Kabinet van den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tans Hooft-Officier der Stadt *Leiden*, is een Stukje van hem te zien, dat, ſchoon klein, aen den eiſch van de volmaekte deelen der kunſte zo wel voldoet, als ooit de Penſeelkunſt van eenig Sterveling voldaen heeft, of miſſchien ooit voldoen zal.

Onder die, welke, ſtouter van geeſt en penſeel, zich aan de leidraet der Natuure zo vaſt niet hebben gehouden, is GERARD DE LAIRESSE geen gering voorbeelt, want,

ſchoon die verheve geeſt zich onmogelyk aen dat geduldig nagaen van 't leven kon binden, echter is hy in zyne grootſche Kunſtwerken en Kabinetſtukken een wonder van zynen tyt geweeſt. GODEFRIED SCHALKEN, is eene Uitmunter in 't mengen der verwen en 't beſtieren der penſeelen geweeſt; die, om zyne vleiënde en vlezige ſchildertrant, voor niemant de kunſtvlag hoeft te ſtryken; wordende zyn Kunſtwerk ten hogen pryſe gezocht en betaelt.

De Ridderlyke Kunſthelden ADRIAEN VAN DER WERF en KAREL DE MOOR, hebben by onzen tyt gebloeit en wonderen gedaen in de Kunſt, zynde, door een onvermoeide ſtudie, zo diep in 't heiligdom van *Pictura* gedrongen, dat men ze, als Kunſtheiligen, niet zonder eerbiet noemen mag: gelyk ik van beide in 't ſlot van dit laetſte Deel, met onwraekbaere bewyzen, breetvoerig zal aentonen. Doch hoe zeer de vier laetſtgenoemde in de Kunſt hebben uitgemunt, echter valt de ſmaek en verkiezing der hedendaegſche Liefhebbers met meer drift op de Kunſt der vyf eerſtgemelde, en wel met dien geeſt des onderſcheits, als of de laetſte by de eerſte op geen eenen dag te noemen waeren; en door quade vergelykinge niet naer waerde ge-
ſchat

ſchat wierden, gelyk ik dikwyls, met leetweezen, van eenige Liefhebbers heb moeten hooren. Doch aen zulke onedelmoedige Keurmeeſters is het met recht te wyten, dat de Kunſtwerken van die groote Meeſters, by het algemeen, niet op hunnen rechten prys van kunſtverdienſten gewaerdeert worden. Want ſchoon zy de Natuur, zo volmaekt niet hebben aengekleeft als die moderne Puikſchilders, echter hebben zy in andere verhevenheden der Kunſte weder boven die uitgemunt: want de ſchoonſte en edelſte voorwerpen van 't Leven naer hunnen welſtandigſten zwier en verhevenſte voorbeelden, in eene Hiſtorie, ryk van ordonnantie, natuurlyk en aengenaem van houding, op eene kunſtige wyze zamen te ſchikken en verrukkent te ſchilderen, eiſcht ganſch geen minder bequaemheit, en verdient ganſch geen lager prys van Kunſtroem, als de Natuur, in haere eenvoudigſte deelen op het kunſtigſte af te maelen, toekomt.

Derhalven is het eene buitenſporige verwaentheit, dat men, door het maken eener verkeerde vergelyking, de kunſtverdienſten der moderne Schilders, zo hoog boven die der Hiſtoriſche Kabinetſchilders, opvyzelt; want die de bequaemheit dezer Kunſthelden

wel tegen een wil ſtellen, moet niet op een deel der kunſt, als of daer alles in gelegen was, zien. De Ridder VAN DER WERF kon minder geoordeelt worden als DOU en FRANS VAN MIERIS, *den ouden*, in het ſtipt navolgen der eenvoudige Natuur, en eenige loſſe toetſen, andere in wat anders; maer die, met kennis, in acht wil nemen de ſchoonheit zyner voorbeelden, zo in 't heerlyk tekenen, als in 't verkiezen der voorwerpen, tot zyn oogmerk dienſtig, de kracht en goede ſchikking van dag en ſchaduwe, den hoogſten trant in 't overheerlyk ſchilderen en plooïen der klederen, zyn fraeje verkiezing in 't behandelen van Lantſchappen en 't wel ſchikken der achterwerken, en meer verhevene hoedanigheden, die een ſchoon Kunſttafereel vereiſchen; daer hy boven alle in uitgemunt heeft; die dit met kennis en oordeel overweegt, zal zekerlyk toeſtaen, dat hy geenzints de minſte, maer een der grootſte Hoogvliegers onder de *Hollantſche* Meeſters geweeſt is.

Want dat 'er tot het Hiſtoriſchilderen geen minder bequaemheit, als tot het Modern, vereiſcht word, leert de ondervinding niet zelden; als de groote Meeſters in die Studie,

uit

uit eige zinlykheit, eens tot het Hiſtoriſchilderen zyn overgegaen, hebben zy hunnen tyt qualyk beſteet, zynde doorgaens in die onderneming niet wel geſlaegt; dit blykt by openbaere verkopingen, wanneer diergelyke Kunſtſtukken op ver na zo veel niet gelden als hunne moderne Werken: Want ieder heeft iets, dat hem als een hemelgaef van hogerhant komt, en voor een ander onnavolgelyk is:

Zo dat de overeenbrenging van den een met den ander, op geen voegelyke manier kan geſchieden: zonder d'een of ander in zyne kunſtwaerde te verkorten.

Wenſchelyk was het voor de Kunſt en derzelver Oeffenaeren, dat de Liefhebbers zo ligt niet door een vooroordeel beſtiert wierden, maer alles naer de rechte waerde ſchatteden; of ligt hen de gryze en eerwaerdige aloutheit zo na aen 't harte, dat ze, ter liefde van dezelve, tot een blint vonnis vervoert worden? wy vergenoegen ons met de naekte waerheit en gezonde reden, en gunnen hen geerne die vreugt, om, door het maken en vormen van verkeerde denkbeelden, niet naer waerde van groote Mannen te ſpreeken.

Terwyl nu de ryke Natuur, zo wel voor Hiſtori- als Moderne-Schilders, eene ontel-

baere menigte van voorwerpen aen de hant geeft, daer de verſchillende neigingen der Kunſtöeffenaeren op gevallen zyn, zou ik myn beſtek te buiten gaen met ieders byzondere Kunſtſtudie op te halen: daerom zal ik, tot een goet ſlot dezer voorafſpraek, noch kort aentekenen, dat ik het met de Liefhebbers ten vollen eens ben, die POTTER, ADRIAEN VAN DE VELDEN en JACOB VAN DER DOES, voor de drie Puikſchilders in het afbeelden van allerlei tam Vee houden; ſchoon de laetſte tans zoo hoog niet geächt word als de twee eerſte, evenwel heeft elk de tekenkundige zwier en eigenſchap der beeſten zo wel verſtaen en gevolgt, dat zy zelfs hier in, voor als noch, onnavolgbaer zyn. Inzonderheit de eerſte, die, by uitſtek, eene grootſche en kloeke manier, zo wel in het tekenen als ſchilderen, heeft gehad; want zyne Stukjes, ſchoon klein, vertonen eene kloekheit, die, nevens eene ongemaekte natuurlykheit, te vergeefs by de andere gezocht word.

BERGHEM heeft eene manier van ſchilderen, zo vloeiënt, los en quikagtig, gehad, dat hy in die trant al zyne Kunſtgenoten heeft voorby gedraeft; maer hier te veel op ſteunende, heeft hy de Natuur zo ſtipt niet

ge-

gevolgt, als de voorgaende, doch is in rykheit van ordonnantie hun aller meeſter geweeſt. PHILIP WOUWERMAN ſpant in tegendeel de Kunſtkroon, in het ſchikken en ſchilderen van Paerden, en alles wat daer toe behoort: want de menigvuldige veranderingen, die ons, in die trant, zyne Kunſttafereelen vertonen, zyn voor en na zynen tyt zonder weergâ.

Zie daer eene korte ſchets van voorbeelden, die in het ter uitvoer brengen van elks byzondere neiging, ons eene aengenaeme verſcheidenheit van Kunſtwerken hebben nagelaten; waer uit men, als met een opſlag van 't oog, de verſcheide voorwerpen der Natuur ziet afgemaelt. Even zo is het gelegen met alle andere Kunſten en Wetenſchappen; waer in ieder Oeffenaer, door zyne byzondere gaven en neiging, zo veel toebrengt, dat 'er, tot nut en heil van 't menſchelyk geſlacht, een volledig zamenſtel van Kunſt of Geleertheit uit te voorſchyn komt.

En hier in ſtraelt te luiſterryker door
GODS ALBESTIER! *die, op het edel ſpoor*
Van Kunſten en verheve Wetenſchappen,
Het puik der Stervelingen wil doen ſtappen:

Op

Op dat dus elk der Menſchen Maetſchappy
Met al zyn geeſtrykheit ten nutte zy:
Op dat de wysheit, naer Godts eeuwige orde,
Op de aerde, allengs, vermenigvuldigt worde;
Waer door zich, als het volle middaglicht,
Godts Majeſteit vertoont aen ons gezicht;
Als wy, beſtiert door kunſt en wyze reden,
Natuur, haer gaven en verborgenheden,
Haer ſchoonheit, als een proefſtuk van Gods hant,
Doorſnuffelen, tot in haer ingewant.
Het paſt ons dan, bezielt met hemelgaven,
Om ruſtig op dat edel ſpoor te draven:
Tot nut, tot welzyn, van 't gemenebeſt;
Zo word den Staet, met roem en eer, geveſt
Op groei en bloei van Kunſt en Wetenſchappen;
Zo leert men uit zyn Werken, als by trappen,
Gods Goetheit, Wysheit, Macht en Heerlykheit
Beſeffen; en, met eerbiet, opgeleit
Tot eer en dienſt van dat volzalig Wezen,
Word beſt ons aerts en eeuwig heil in dezen
Betracht. Wordt deze waerheit recht gevat
Van al wat Kunſt hanteert en edel ſchat,
Heb ik in 't harte myner Kunſtgenoten,
Met dit geſchryf, myn zuiver wit beſchoten.

Schoon nu uit al het bovengemelde blykt, dat het grootſte getal der bygebrachte Kunſtenaeren hunne geboorte en kunſtbedryf aen

aen de voorgaende eeuwe verſchuldigt zyn, in welke, naer allen ſchyn, de *Nederlantſche Pictura* haeren hoogſten kunſttrap beklommen heeft, echter is dit geen algemeene Natuurwet; maer het ſtaet in tegendeel allen Kunſtſchilders vry, hunne Voorlichters op dat edel ſpoor ruſtig te volgen, ja 't is zelfs loffelyk, naer die zelve kunſttrap te ſtreven, daer die verheve geeſten reets op geveſtigt zyn; te meer, vermits 'er geen beroemde voorbeelden dezer eeuwe ontbreeken, die hen tot proefbewyzen kunnen verſtrekken, dat het niet onmogelyk is met de Kunſthelden der vorige eeuwe naer de Schilderkroone te dingen.

Tot des te meer aenmoediging myner Kunſtgenoten, zal ik nu dit *tweede Deel* myner NIEUWE SCHILDERSCHOUBURG openen met een Wereltberoemt Schilderperſonaedje dezer eeuwe, en de Fenix der Bloem- en Fruitſchilders; dat ik, met deze grootſpraek,

JOHANNES VAN HUYSUM in 't oog hebbe, is onder de Liefhebbers alzo bekent als de Zon op den vollen middag. Deze Schilderhelt is uit het machtig *Amſterdam* ter werelt gekomen; zo dat om zyne geboorteplaets

plaets geen zeven *Hollantsche* Steden kunnen twisten, als om die van HOMERUS zeven *Griekscbe* gedaen hebben; want het is buiten tegenspraek, dat hy op den 15 van grasmaent des jaers 1682 te *Amsterdam* geboren, en de Zoon is van JUSTUS VAN HUYSUM, die mede een Bloemschilder was; maer door eenen verkeerden yver gedreven, alle zyne Kunstgenoten op de hielen wilde treden, met allerlei zoort van Kunstwerk te ondernemen, zekerlyk met oogmerk, om op alle wyzen zyn voordeel te bejagen. Hy was van mening om zynen Zoon insgelyks tot een algemeen schilder te maken. Ten dien einde had hy een groote winkel met allerlei slag van kunstwaer, daer elk, naer zyn gelt, kon berecht worden; het zy kamerschutten, graeuwe beelden, vazen, en verder alles, wat tot huis- en tuinsieraden behoorde.

Tot dit Schilderwerk, waeren zyne Zoonen gereet aen de hant: daer onze JOHANNES de outste onder was, en ook de bequaemste van der jeugt af, die dat zoort van kunstwaer zo vaerdig schilderde of 't vloog. Daer is noch menig kamerschut met lantschappen en andere voorwerpen in weezen, dat door hem geschildert is. Maer tot ryper jaren en oordeel komende, en wel ziende, dat die

ma-

A. F. 14.

A. Schouman del. *J. Houbraken sculps.*

1. Johannes van Huysum. 2. Heroman van der Myn.

manier van ſchilderen wel een dagelykſche winſt gaf, maer hem den weg niet baende om een verheven naem te verkrygen, en een hoogvlieger in de Kunſt te worden, bepaelde hy zyne algemeene bequaemheit tot eenige deelen der Kunſt: waer aen hy al de grootſchheit van zynen geeſt te koſte lei, om dien hogen gloritrap te beklimmen: want zo dra hy zyn eige Meeſter en getrout was, leide hy zich enkel toe op het ſchilderen van Bloemen en Lantſchappen met deszelfs toebehoren; waer door hy zo vermaert is geworden, dat men met waerheit mag zeggen, dat hy, in 't eerſte gedeelte, al zyne voorgangers voorby en uit het oog is gevlogen, en in het tweede gedeelte maer weinig overvliegers heeft gehad.

Het eerſte Stuk, dat ik van hem zag, wiert my van *Amſterdam*, in 't jaer 1716, door den Heer GALER, een groot Liefhebber van dien tyt, toegezonden. Ik wil wel bekennen, dat ik met verbaeſtheit ſtont te kyken, vermits ik nooit weergâ van dit Stuk had gezien, zo in de behandeling van ſchilderen, als in de ſchikking der Bloemen. Het geval wilde, dat Prins WILLEM VAN HESSEN, met den Heer BURMANIA, my de eer deet van myn Kunſt te komen zien. De Prins,

Prins, in dien tyt al een begin makende tot het vergaeren van een aenzienlyk Kabinet, ſtont als opgetogen, toen ik hem dit Tafereel vertoonde, zo wegens deszelfs natuurlyke behandeling, als ſchikking der ordonnantie; ſchoon het noch maer een begin was van de hoogte, waer toe hy het naderhant heeft gebracht. De Liefhebbery van *Flora* was toen in haeren vollen bloei en had veel toejuichers, onder welke den Heer, wien dit Stuk toequam, geen der minſten was. Die maekte onzen VAN HUYSUM bekent by alle Minnaers en Aenquekers van Bloemen en Vruchten, inzonderheit te *Haerlem* by VOORHELM, en anderen; die hem graeg en willig de ſchoonſte Bloemen en Fruiten, die zy bezaten, ter hant ſtelden. Als deze Luiden, die doorgaens van de Kunſt weinig of geene kenniſſe hebben, by hem quamen, ſtonden zy als ſtokbeelden te kyken, wanneer hy hen zyne geſchilderde bloemen en vruchten voorſtelde: om dat zy, wegens deszelfs bedriegelyke natuurlykheit, alles ten eerſten kenden: als Tulpanen, dubbelde Hiacinthen, Renonkels, Auricula's en anderen. Daerenboven had onzen Puikſchilder eene gadeloze bequaemheit om alles, op het aengenaemſt en kunſtigſt, zo by malkanderen te voegen, dat het een uitnement

nement wel geordineert ſtuk uitmaekte; ja zelf van die ſmaek en onbekende verheven-heit, dat hem niemant hier in geëvenaert heeft; want hy plactſte zyne verrukkende bloemen niet alleen tegen duiſtere gronden, in ſierlyke met kunſtige Basrelieven pronkende vazen, op de bekende manier van DE HEEM en MINJON; de grootſte Meeſters, die voor onzen Kunſthelt bekent waeren; maer hy deet hen tegen lichte gronden, ja zelf tegen heldere luchten en ſchoone Lantſchappen uitkomen; eene Kunſtgreep, voor zynen tyt onbekent; waer van nooit weergâ gezien was, en die aenſtonts van de keurigſte Liefhebbers met toejuiching omhelſt en goetgekeurt wierd. Want onze weergaloze Kunſtenaer begreep ligt, dat hy, om eenen onſterffelyken naem te maken, iets doen moeſt, dat noch niet gedaen was, en waer van den lof tot alle Hoven van *Europe* overklonk. Ik weet wel, dat ik hier den regel, dien ik my in de inleidinge heb voorgeſchreven, te buiten ga: maer om dat, zo veel my bekent is, de weergâ van onzen Fenix tot noch toe te vergeefs gezocht word, kan deze billyke lofſpraek, ſlechts een ruwe en flauwe ſchets van 's Mans onwaerdeerlyke verdienſten, den Kunſtroem van andere niet benadeelen, noch eenigen nayver

baeren, want ſchoon 'er dwarsdryvers en dommekrachten genoeg geweeſt zyn, die 's Mans onnavolgbaere Kunſttafereelen met eenen gryns van afgunſt beſchout hebben, denk ik, dat zy door zo veele ſpreekende bewyzen, als 'er Proefſtukken van onzen VAN HUYSUM in de Kabinetten van Koningen en Vorſten pronken, en tegen gout gewogen worden, al lang tot reden gebracht zyn, en noch, door de dagelykſche ondervinding, gedwongen worden om kamp te geven, hoewel zommige met hunnen MOMUS aert, door eigenbaet betovert, tegen dit alles willen aendruiſſchen, en onzen Kunſthelt den verdienden lauwertak durven betwiſten; ik laet hen betyen, zonder my aen hunne verwaentheit te kreunen, maer zy mogen toezien, dat hen, t'eeniger tyt, het lot van MIDAS niet te beurt valt.

Nu zal ik toetreeden om mynen ophef met proefbewyzen te onderſteunen. Het *Franſche* Hof is al een van de eerſte zoekers en hoogachters van 's Mans Kunſt geweeſt; want de Graef VAN MORVILLE, Vrankryks Afgezant by onzen Staet, kocht vier ſtukken, twee voor den Hartog VAN ORLEANS en twee voor zich zelf. Indien tyt waeren de pryzen al tot 1200 guldens het ſtuk gerezen. Naderhant hebben de *Franſchen* met de uiterſte drift

VAN

VAN HUISUMS Penſeelkunſt gezocht en hoge pryzen daer voor betaelt. *Engelant* was niet minder begeerig na dezelve. Toen ik in 't jaer 1727 te *Londen* was, zag ik 'er in 't Kabinet van *Sr.* ROBBERT WALPOLE vier, in dat van *Sr.* GREGORY PAGE zes, en meer andere by verſcheide Grooten van 't Ryk, welke alle tot hoge pryzen gekocht waeren. In *Duitsland* zyn geen Vorſtelyke Kabinetten, of men vint 'er Bloem- en Fruitſtukken van onzen Fenix. By Prins WILLEM *van Heſſen* zyn 'er verſcheide, die tot veel hoger pryzen als 1200 guldens betaelt zyn. By den Koning van *Polen*, Keurvorſt van *Saxen*, zyn 'er ook eenige. Niet lang geleeden heeft de Koning van *Pruiſſen* (een Vorſt, die anders voor geen groot Liefhebber bekent ſtaet,) ook eenige ſtukken laeten kopen, en meer andere Mogentheden van *Europe*, te veel om aen te haelen. In onze Hollantſche Provincie zyn geene aenzienlyke Kabinetten, of zy pronken met Kunſtwonderen van VAN HUYSUM. Te *Amſterdam* by den Heer BRAAMCAMP, een beroemt Liefhebber, zyn vier uitmuntende ſtukken, benevens een ſchoon Lantſchap; in de fraeye verzameling van den Heer P. L. DE NEUFVILLE, is mede een kapitael Bloemſtuk te zien; en in meer andere

 Kabi-

Kabinetten binnen dezelve Stadt. By den Heer SNAKENBURG, te *Leiden*, zyn 'er eenige geweest, die voor groote pryzen verkocht zyn. In 't jaer 1738 waeren te *Amsterdam* twee verkopingen; als eene van den Grave VAN PLETTENBERG, en in die twee wierden zes stukken van onzen Puikschilder geveilt; schoon het nu een toevallig ongeluk voor een Kunstenaer is, dat zo veel van zyne Kunsttafereelen te gelyk openbaer verkocht word, echter vonden zy alle hunne Liefhebbers; want den Heer DE REUVER, te *Delft*, betaelde voor een Bloemstuk 1450 guldens. De weergâ was een Fruitstuk, dat voor 1005 guldens verkocht wierd; de andere mochten 900, 800 en 700 guldens gelden, na dat zy meer of min kunstig en kapitael waeren. Waer uit blykt, dat 's Mans kunst op den duur proef hout. Zedert eenige jaren herwaerts, had'er al een gerucht gelopen dat VAN HUYSUM, zyne kunstryke bequaemheit, zo in 't een als 't ander minderde, door eenige dwepery, die hy in 't hooft gekregen had: Niet om zynen ouderdom, maer zeker geval had hier aenleidinge toe gegeven, dat hem, al eenen langen tyt geleden, eens by zeker groot Liefhebber, met eenige andere Kunstminnaren en Schilders, by malkander zynde,

was

was ontmoet; daer hem uit ſpotterny eenige zotheden gezeit wierden, die hy zo hoog opnam, dat hy, van dien tyt af, in een dwaze minnenyt verviel tegen zyne vrou; die toen al bejaert was. Deze ſpotreden, en hy reets al wat beſtoven door den wyn, maekte VAN HUYSUM, die de gemakkelykſte in den aert niet was, zo gemelyk en onſtuimig, dat hy deze ſchimptael alzo onbeſcheiden beantwoordde, en zelf zynen Gaſtheer niet ontzag te hoonen in zyn eige huis; die hier over zo geſtoort wierd, dat hy VAN HUYSUM, op eene gevoelige wyze, de deur wees. Deze ſtorm heeft hem altyt in 't hooft gemaelt, en is voor hem en 't heele Huisgezin van zeer quade gevolgen geweeſt. Ondertuſſchen wierden, door deze geruchten, de pryzen zyner kunſtwonderen, van tyt tot tyt, hoger; en hy had noch eenige ſtukken, daer onder twee, die verwonderlyk fraei van ſchikking en uitvoerig waeren, die hy in zynen beſten tyt geſchildert had, en nooit minder wilde geven als duizent ducaten. Deze omſtandigheden ſpoorden den Heer LORMIER aen: niettegenſtaende hy reets vier fraeje Tafereelen met bloemen en vruchten, benevens eenige lantſchappen, in zyn luiſterryk Kabinet had, om, een jaer vyf of zes geleden, hier

op af te gaen, dus hy dezelve tot eenen hogen prys machtig wiert, en die eenigen tyt daer na op aenzoek van eenen *Franſchen* Graef, benevens noch eenige andere ſchilderyen, tot noch hoger prys weeder verkocht.

De Heer BIKKER VAN ZWIETEN liet zyn Kabinet Schilderyen in 't jaer 1741 openbaer verkopen. By die gelegenheit kocht ik een kapitale VAN HUYSUM, voor zeven hondert guldens, welk ſtuk by den jongen Heer VAN HEETEREN te zien, en tans dat gelt wel dubbelt en meer waerdig is. In 't Kabinet van wylen den Heer van HEEMSKERK, in 't *Haegſche* Noortende, is mede noch een uitmuntent voorbeelt van 's Mans kunſt te zien. De aengewezene proeven zullen elk onpartydig Kunſtkenner volkomen overtuigen, dat VAN HUYSUM geen weergâ heeft gehad, wiens kunſttafereelen zo hoog in kunſt en prys geſteigert zyn, als die van hem, 't geen klaer doet zien, dat ik een ruim velt voor my open had, om zo breet in 's Mans lof te weiden.

Dat 'er nu geen ſtukken van DE HEEM en MINJON, by myn weten, bekent zyn, die ooit tot zulk eenen hogen prys zyn geſteigert, is buiten tegenſpraek waer; ſchoon ik niet kan lochenen, dat ik kunſtige ſtukken van hen gezien

heb:

heb: maer zo volmaekt niet in allen deelen, als die van VAN HUYSUM. Onzen Kunſthelt is ook een Meeſter in het ſchilderen van Lantſchappen, en heeft eene manier om de bomen, ieder naer zynen aert, met het penſeel zo kunſtig te ſlaen, dat het een wonder om te zien is. Ook weet hy zyne Lantſchappen, zo in voorgronden, als verſchieten, kunſtig te ſchikken, en met beeltjes zo geeſtig te ſtofferen, dat het lof verdient. Ik hebbe Lantſchappen, Watergezichten en Bloemen, van hem gezien, zo meeſterlyk en kloek behandelt, dat het onbegrypelyk is, dat een Sterveling, met zo weinig moeite, zo veel kan uitdrukken, en alles zo welſtandig vertonen. Ook heeft hy eene manier van tekenen, zo met Waterverf, Ooſtindiſchen Inkt of Kryt, het zy Bloemen of Lantſchappen, die onverbeterlyk is, en daer de Liefhebbers van papierkunſt ook veel achting voor hebben. Het volgende vierregelig vaersje is op 's Mans Kunſt gemaekt:

Wilt gy een wonder zien, in 't handelen der penſeelen?
Beſchouw VAN HUISUMS *Vrugt- en ſchoone Bloem-Taf'reelen,*

 Daer

Daer de Outheit zelfs voor zwigt, daer Neder-
lant *meê praelt.*
Geen, die hem overtreft, of heeden by hem haelt.

En deze twee volgende, door den beroemden Dichter C. BRUINS:

OP DE

WEERGALOZE

SCHILDERKUNST

VAN DEN HEERE

JAN VAN HUYSUM.

*De barre Noordvorst mag vry op zyn krachten
roemen,*
*Daer by myn' hof meê drukte en dreigde jaar op
jaar;*
*Nu vreeze ik nimmer voor 't vergaan van myne
bloemen,*
Sprak Flora, *als ze wierd van* HUYSUMS
kunst gewaar,
*Die 't schoonste der natuur op de aartsche starren
prentte:*
*ô Hemellichten! praalt by nacht vry aan uw'
trans,*

Deez'

Deez' geeven op den dag hunn' allerſchoonſten glans:
Zo ſchept zyn kunſtpenſeel een onverwelkbre Lente.
Die Fenix, die dus elk betovert door zyn verf,
Verdient een Letterkrans, geveiligt voor 't verderf.

ANDERS.

Pomonaas *Vruchthof is ontſloten;*
Zy nodigt my ter feeſt op 't keurigſt' boombanket:
Wat of myn tong den ſmaak belet?
Ik watertand eer eens de wellust is genoten;
Pluk, zegt ze, en proef; doch wacht u van het ſchaadlyk veel.
Maer hoe! 't is verf en doek: ô wonderlyk vermogen!
Bedriegt VAN HUYSUMS *kunſtpenſeel*
Natuur hier niet, 't heeft echter my bedrogen.

C. BRUINS.

En tot zynen onſterflyken roem en gedachteniſſe, plaetſen wy 'er het volgende Gedicht onder:

Gelyk men aen den reuk van amber en kaneelen,
Aen de aengenaeme lucht van 't Speceryen Neſt,
Den Fenix kent; zo word VAN HUYSUM, *allerbeſt,*

Aen zyn geschildert ooft en schoone bloemtafreelen,
Als de enkle Fenix van dat edel deel der Kunst,
Van Vorsten zelf gekent; vereert met Vorsten gunst.
Laet vry de Aloutheit op den Griekschen *Kunst-*
helt brommen,
Die 't domme pluimgediert' bedroog door zyn penseel!
Myn Schilderhelt doet, voor zyn toverend paneel,
Natuur, die 't al bezielt, verbaest staen en ver-
stommen;
En tart met zyn penseel, dat Flora *en* Pomoon'
Durft steeken naer de kroon, de onsterffelyke Goôn.
O bloosend Fruitgewas, met zil'vren daeu beladen!
Nachtdruppen die de blonde Apollo *zomers zweet!*
O schoon gebloemt', gedost in Iris *staetsikleet!*
O aerdsche sterren! O bezielde Tuinsieraden!
Gy tergt myn lust. Uw glans, die Diamant ver-
dooft,
Dwingt myne hant, dat zy u plukke. O lachent
Ooft!
Maer Goôn! 't is enkel doek en verf; ik ben be-
drogen,
Heeft dan wat kleurig stof, gedommelt ondereen,
Een stokje, met wat hairs, die wond're kracht?
O neen!
VAN HUYSUMS *wonderlyk vernuft heeft dat*
vermogen.
Zyn hant vol geesten geeft dat vuur en leven aen
Die dode stof, waer voor wy zo verwondert staen.

Sier

Sier dan Uw' Wapenkroon, O Koopſtadt aller Volken!
Onſchatbaer Schat-treſoor van 's Werelts Maetſchappy!
Met dat juweel der Kunſt; wiens weergâ moog'lyk gy
Om de Eeu niet levert, recht VAN HUYSUM, *tot de wolken,*
Eene Eerzuil op: waer in zyn Naem gebeeltbouwt is:
Zo blyft onſterffelyk zyn Nagedachtenis.
Neen ſtil, ik droom. Gy kunt die moeite en koſten ſpaeren.
Zyn Kunſt, het eeuwig werk van zyn vernuft en vlydt,
Heeft hem voorlang al aen de Onſterflykheit gewydt.
Zo lang de Werelt die met eerbiet zal bewaeren,
Word de eere en glori van zyn' wytberoemden Naem
Den Aertkloot omgevoert, op wicken van de Faem.

Terwyl ik bezig was met dit werkje zamen te ſtellen, is deze Fenix der Bloemſchilders, op den 8 van ſprokkelmaent des jaers 1749, overleden, en is, zedert het bovengemelde geval, eenige jaren voor zyn doot heel hypochonder en wonderzinnig van geeſt geweeſt, het geen veel ongemakken in zyn huishouden veroorzaekte, en eenen langen keten van nadeelige gevolgen na zich ſleepte; daer by

by had hy eenen Zoon, die zich heel ſlecht gedroeg, en hem veel ongenoegen en droefheit baerde, ook veel gelts gekoſt heeft; echter is zyne nalatenſchap, (die, volgens zyne winſten, heel aenzienlyk had kunnen wezen, waren 'er zo veel buitenſporigheden in 't huishouden niet voorgevallen,) ten behoeven zyner overgeblevene Weduwe en Kinderen noch groot genoeg, om van te kunnen beſtaen, als 't wel in acht genomen word.

Om verder te doen zien, wat hoogachtinge de Liefhebbers van papierkunſt voor zyne Tekeningen hebben, moet ik tot ſlot van 's Mans levensloop hier noch by voegen, dat weinig weeken na zyne doot, op eene openbaere verkopinge te *Amſterdam*, voor vier van zyne Tekeningen, verbeeldende Lantſchappen, gewaſſen en met de pen getekent, 1032 guldens betaelt is; een prys, zo ongemeen hoog voor blote Tekeningen, dat alle Liefhebbers moeſten bekennen, zulks nooit meer gezien te hebben. Ze zyn niet in eene koop, maer ſtuk voor ſtuk verkocht, en beruſten ieder in een byzondere hant.

Op de verkoping van zyn nagelaten kunſt, die gehouden wierd den 14 van wynmaent, in 't zelve jaer van zyn overlyden, waren noch drie Bloemſtukken; twee wierden verkocht voor

2460

2460 guldens, één, dat wat ruwer behandelt was, voor 655 guldens, een klein Lantſchapje, dat geeſtig en uitnement fraei geſchildert was, voor 205 guldens, en beruſt in 't Kabinet van den Heer PIETER TESTAS, *den jongen*; een ruw Lantſchapje in 't graeu, voor 105 guldens; echter moet ik zeggen, dat het zo meeſterlyk en verſtandig aengeveegt was, dat het op een kleinen afſtant alles vertoonde voor het oog van een Kunſtkenner, en zo wiert alles naer zyne waerde, hoe ruw het ook wezen mogt, duur betaelt.

De Tekeningen, het zy Lantſchappen, Bloemen of Vruchten, hoe aengeſchetſt: het quam alles willig aen den man; want de groote meeſter was 'er in te vinden. Van de bovengemelde vier uitmuntende Tekeningen, die den 5 van grasmaent des jaers 1749 verkocht wierden te *Amſterdam*, voor 1032 guldens, zyn bezitters de Ed. Achtb. Heer DIONIS MUYLMAN, Raet te dier Stede; de Heeren ABRAHAM VAN BROYEL; en JAN DE BOSCH; en de Heer OUDAEN te *Rotterdam*. 's Mans beeltenis is te zien in de *Plaet* A, gevolgt naer 't geen de kunſtryke BOONEN naer hem geſchildert heeft.

Hy heeft noch drie Broeders gehad, die al mê de hant aen de ſchilderploeg voor 's Vaders

ders winkel moeften flaen, daer onder eene JUSTUS en JACOBUS VAN HUYSUM; de eerfte fchilderde Batailles; hy was vlug van geeft, zo in 't tekenen, als fchikken der voorwerpen; zyne ftukken waren fix, zo wel in 't groot als in 't klein, behandelt: deze manier had hy zo vaft, dat hy alles uit zyn hooft kon doen, waer door zyn Vader grooten dienft van hem had; hy quam te overlyden in den ouderdom van 22 jaren, aen een breuk.

JACOBUS hielt, na het affterven van zyn Vader, deszelfs fchilderwinkel aen de hant, daer hy heel bequaem toe was, en alles ging in den beginne naer wenfch; maer door zyne nalatigheit en onbezonne manier van leven liep op 't left alles in 't wilt. Hy ftak naer *Engelant* over, en zette zig te *Londen* ter neer, daer hy veel te doen had met copiëeren naer zyn Broeders Bloemftukken, die hy al heel kunftig wift na te bootzen; krygende dertig, veertig, tot vyftig ponden fterling voor 't paer; hoe meer zyn Broeders Kunft in prys toenam en gezocht wiert, hoe meer zyn werk gewilt was by de Kunfthandelaers, die (de goede niet te na gefproken) volgens den loop van hunne Kunftkramery, gewoon zyn diergelyke kunftwaer den Liefhebberen voor echt en origineel aen te pryzen en te verkopen. Daer by fchilder-

de

de hy al aerdige Bloem- en Fruitſtukjes van eige vinding, en kon zyn beſtaen wel winnen, was zyn eige gedrag hem daer in niet hinderlyk geweeſt. Daerenboven had hy de zotheit van met een *Engelſche* ſloeri: die meit in een bierkroeg was: (daer hy meer zat, als voor zyn ſchilderezel,) te trouwen; dat hem noch verder in 't verderf bracht; want zyn beminde had door den tyt mê ſmaek in den drop gekregen; en dus doende raekte hy tot een armtierig uiteinde, en is, al veel jaren geleden, den weg van alle vleeſche gegaen, latende een elendige weduwe, met twee à drie berooide kinderen na, waer van 'er nu noch een te *Amſterdam*, by een zuſter van haer Vader, woont en wel opgebracht is.

De vierde Zoon, van JUSTUS VAN HUYSUM, is noch in weezen, en van een goet gedrag, winnende zyn beſtaen te *Amſterdam*, met deftige luiden hunne kinderen te onderwyzen in de tekenkunſt. Tot dus verre het geſlacht der VAN HUYSUMS afgehandelt hebbende, moet ik noch iets aentekenen, rakende eene Diſcipeles, die door JOHANNES VAN HUYSUM onderwezen is, waer uit zynen wonderzinnigen en achterhoudenden aert ondekt zal worden.

Hy was nooit genegen leerlingen aen te ne-

nemen, want hy was zo nayverig en geheim omtrent de behandeling van zyne kunſt, dat hy nooit iemant op zyn ſchilderkamer bracht, als hy de kunſt oeffende, ja zelfs zyn eige Broêrs niet. Echter liet hy zich hier toe overhalen door eenen HAVERMAN, die een ſchool hielt voor jonge Heeren, deze wiſt hem, door zyne welbeſpraektheit, zyne Dochter, die een aerdige en geeſtryke Juffer was, tot eene Diſcipeles aen te pryzen, die door haere oplettentheit, gepaert met eenen onvermoeiden yver en naerſtigheit, (hoe benepen en ſpaerzaem VAN HUYSUM in 't zeggen was,) zo wel ſlaegde, dat zy zyne Kunſttafereelen niet alleen wel copiëerde, maer fraei naer 't leven ſchilderde; ja zelfs tot verbazing van de Liefhebbers, die haer werk quamen zien.

Het geen den nydigen en jaloerſchen aert van VAN HUYSUM dermaten verbitterde, dat hy, van tyt tot tyt, naer gelegenheit trachte, om zich van deze jonge ſchilderes te ontſlaen, uit eene vrees, die hy had, dat zy hem hier na ondienſt zoude doen. Maer haer Vader wiſt hem zo mooi te belezen, en zyne vieze nukken den ſchoot te vieren: dat dit ongenoegen niet verder uitbarſte, als door een ſlechte daet, die de Juffrou quam te

be-

begaen, en den luister van haere bequaemheden niet weinig benevelde; het geen VAN HUYSUM gelegenheit gaf, om zich van die gevreesde Discipeles te ontdoen.

Wat moeite de Vader aenwendde, om alles ten besten te schikken, door de toegebrachte schade te vergoeden, 't was alles vruchteloos; hy bad allenig maer, dat de fout verzwegen mogt worden, het geen VAN HUYSUM wel beloofde, maer slecht naquam; hy trompette alles, tegen zyn gegeven woort, ten breetsten uit, en was hier door van zyne mededingster verlost.

Zy begaf zich naer *Parys*, daer zy troude met eenen MONDOTIGE; en wierd, om haere bequaemheit in de kunst, eenigen tyt daer na tot Lit van de Koninglyke Akademie aengenomen. Dit geval sleepte haeren Vader in 't graf, en 't heele huisgezin in 't verderf. Ik heb stukken van haer gezien, die ten eenemael in den trant van haeren Meester geschildert waeren, zo in schikking, als penseels-behandeling. Wat verder van haer bekomen is, weet ik aen de Liefhebbers niet mede te deelen.

Nu volgt hunne Kunst- Stadt- en Tytgenoot, den braven Bloem-, Histori- en Portretschilder,

HEROMAN VANDER MYN, geboren te *Amſterdam* in 't jaer 1684; zyn Vader is in die machtige koopſtadt in 't weeshuis opgevoet, en, om deszelfs geeſt en bequaemheit, door de Regenten tot Predikant opgebracht, maer 't ſchynt, dat hy aen de goede verwagting, die me van hem had, niet beantwoort heeft; want hy heeft het nooit verder kunnen brengen, als voor den een en anderen Leeraer dier Stadt, by ziekten of toevallen, den dienſt eens waer te nemen. De oude VAN DER MYN was van mening, zynen Zoon mede tot de ſtudie op te brengen; ten dien einde liet hy hem de talen leeren: maer in plaetſe van zyne thema's en leſſen met ernſt te behartigen, waeren zyne papieren altyt betekent met mannetjes of beeſtjes. Dit ſmeulend kunſtvuur, wierd door den aenwas zyner jaren niet flauwer, maer wakkerde hoe langs hoe meer aen.

Zyn Vader dit ziende, oordeelde dat het beſt waere zyn Zoons kunſtyver den vryen teugel te geven, om te zien, werwaerts hem de Natuur zou heen leiden, en beſtelde hem by ERNST STEUVEN, een fraei Bloemſchilder, maer van een ongebonden leven,

als te zien is in HOUBRAKEN's derde Deel; hoewel VAN DER MYN noch al met achting van dezen Meeſter ſprak, toen ik hem by geval hier eens na vroeg; een bewys van 's Mans goeden inborſt.

Hy was hier weinig jaren, of men beſpeurde, dat hy door zyn geeſt en bequaemheit kans had, om zynen Meeſter, in 't Kunſtperk, voorby te draven; want ik hebbe Bloem- en Fruitſtukjes van hem gezien, die fraei waeren en genoeg te kennen gaven, dat hy in dit deel der Kunſte een Arentsvlucht zou gedaen hebben, had hy 'er zich by gehouden, en op dien zelven voet voortgegaen; waer van verſcheide proeven te *Duſſeldorp* in 't Vorſtelyk Kabinet te zien zyn.

Maer genegen tot verhevener voorwerpen, begaf hy zich al vroeg tot het ſchilderen van Hiſtorien en Portretten. Of hy hier toe noch een ander Meeſter gehad heeft, weet ik niet, maer hy moet veel geeſt en vernuft gehad hebben, om op een vaerdige wyze en in korten tyt veel te leeren: want het is anders onmolyk, noch zo jong in zo veel deelen der Kunſt ervaren te kunnen zyn, als hy was. Voor 't jaer 1716 bevond hy zich al aen 't Hof van de *Palts*; maer verloor veel met de doot van den Keurvorſt. Het is met onzen VAN DER

MYN alles vroeg geweeſt, want op zyn twintigſte jaer was hy al getrout.

Als ik zyn levensloop nadenk, ſta ik verbaeſt over den ſnellen voortgang, die hy in de zwaerſte deelen der Kunſt heeft gemaekt; zyne Naekten en Portretten, zo in 't groot, als in 't klein, waeren toen al vaſt en welſtandig getekent: doch de hooftreden van deze voortvarentheit was, dat hy alles met het uiterſte gemak deet, en zo onverſchillig was in 't geen hy ondernam, dat men verwondert moet zyn, hoe een ſterffelyk Menſch zyn penſeelvermogen zo tot zyn wil kan hebben. Het eerſte ſtuk, dat ik in 't jaer 1717 van hem zag, was een DANAË, die door JUPYN verſchalkt word in den ſchyn van eenen gouden regen; met dit ſtuk quam hy toen van *Duſſeldorp*; het zou in den *Haeg* wel aen den man geraekt zyn, had hy het niet zo onmatig hoog in prys geſtelt: want met zulke overbodige pryzen voor zyn Kunſt te vragen, heeft hy zich veel ſchade toegebracht. Een jaer of twee daer na heb ik hier noch twee ſtukken van hem gezien, die veel beter waeren. Het een verbeeldde de Hiſtori van AMNON, daer hy, na het genot van zynen ſnooden luſt, zyne zuſter THAMAR laet uitdryven. De ordonnantie was grootſch en prachtig,

tig, overeenkonſtig met de hoogheit van eenen Konings zoon uit den Stam van *Juda*; de ruſtbank, daer hy op lag, verbeeldde eenen gouden Leeu. Men zag AMNON tegens den rug, met verachting, over zynen linker ſchouder naer zyne zuſter THAMAR omziende; die op den voorgront ſtaet, en den uitdryver achter haer. De verſchillende harstochten van verbaeſtheit en verachtinge waeren, in de onderſcheiden Perſonen, natuurlyk en kunſtig waergenomen. Men kon de verbaeſtheit in THAMAR, en den afkeer en beſpottinge in de wezentrekken van AMNON duidelyk onderkennen. Voorts waeren de verſchillende ſtoffen der Klederen, gout, zilver en andere byſieraden, zo kunſtig geſchildert, dat men 'er zich niet genoeg over verwonderen kon.

De eenigſte aenmerking, die men 'er over kon maken, was, dat de coleur van THAMAR wat paerſch, en die van AMNON wat root was; waer door de vlezigheit in AMNONS, en de malſche poezelheit in THAMARS troni wat hart waeren; maer hy zal hier toe gebracht zyn, om die beroerde gemoetsbewegingen des te beter te verbeelden.

Het ander ſtuk verbeeldde JUDA en TAMAR, die op den voorgront zit, hebbende

den ſtaf en zegelring, die JUDA haer gelaten hebbende, reets tot op den tweeden gront van haer afgegaen was, in haer hant. In deze TAMAR had hy de zweetdruppels op 't voorhooft verbeelt, dat ik noch nooit van eenig ander Schilder gezien heb.

Het Lantſchap en ander bywerk was zo uitvoerig, dat ik nooit uitvoeriger noch netter ſchildery gezien heb: maer de prys, die hy 'er voor vroeg, was zo hoog, dat elk 'er van afzag. Een Meeſter, wiens Kunſt van zelfs noch zo hoog in prys niet is geſteigert, doet onvoorzichtig zyn Kunſt zelf zo hoog te waerdeeren; want die hoge pryzen volgen eerſt, als zyn Kunſt het geluk heeft van met yver gezocht te worden, en dat komt niet als met trappen; daer exempels genoeg van zyn: als den Ridder VAN DER WERF, VAN HUISUM en anderen; want als de Liefhebbers eerſt, tot eenen tamelyken prys, wat kunnen kopen, en zien dat de Kunſt van den Verkoper en Kunſtenaer in hoge waerde begint te komen, jagen zy zelfs die Kunſt op, om de Stukken, die zy bezitten, des te meer te doen gelden: want al zyn de ſchilderyen noch zo ſchoon en kunſtig, begint men die eerſt op te vyzelen als elk die met drift zoekt; dan zien de Liefhebbers het ſchoon, dat 'er in is,

eerſt

eerſt van naby, en dan gaen beſte ſtukken en minder zoort van zulk eenen gelukkigen Meeſter evengraeg en willig weg. Ook moet een jong Meeſter nooit met zyn kunſt hooïen, door geltgebrek, die gewoone ſchilderplaeg, en in dit Gaſthuis lag onze Kunſtenaer meeſt ziek; om dan een ſtyve goutbeurs te hebben, zocht hy zyne kunſt zo duur te verkopen; doch hy heeft door deze verkeerde geltzucht zich merkelyk benadeelt, en was zelf oorzaek, dat zyne ſtukken niet onder de Liefhebbers quamen.

Als hy dan verlegen was, verpandde hy die by den eenen of den anderen woekeraer, en was dan in 't vervolg, om ze te loſſen, alzo verlegen om 't losgelt, als te voren: waer door dan deze geltſchieters aen zyne kunſt goetkoop bleven hangen. Als de beurs op deze wys geſpekt was, kon men het ten eerſten aen zyne uiterlykheit zien. Hy woonde toen te *Antwerpen*; als dan de *Brabanders* zagen, dat hy met Vrou en Kinderen eens hoveerde, was haer gewoon zeggen: VAN DER MYN heeft weer een ſtuksken verkocht. In 't jaer 1718 deet hy eene reize naer *Parys*; daer hy gelegenheit vond om den Hartog VAN ORLEANS, toen Regent van *Vrankryk*, eenige ſtukken, die hy mede geno-

men had, te vertonen; die den Hartog wel bevielen: maer toen hy meende, dat ze zo goet als verkocht waeren, om dat 'er den Hartog zo op verflingert fcheen, mislukte zulks, vermits de pryzen, die hy 'er voor eifchte, den Hartog te byfter hoog waeren. Daer by beging hy den mifflag, dat hy Monfieur COIPEL, des Hartogs Hoffchilder, (denkende dat geen zee voor hem te hoog ging) niet meer die zelve achting bewees, die hy hem in den beginne had toegedragen; 't geen dien Heer zo euvel nam, dat hy VAN DER MYN verder overal den voet dwars zette: waer door die reize vruchteloos afliep; doch meeft door zyn eige toedoen; want zo dra hy dacht, dat Fortuin hem den weg van zyn geluk gebaent had, was hy hooghartig en rykelyk om een groot aenzien te maken; het geen zyn bederf is geweeft, als nader zal blyken. In de terugreize had hy ook het ongeluk dat 'er een fpyker van de kift, daer de fchilderyen ingepakt waeren, was los gegaen; waer door een der kapitaelfte ftukken geheel bedurf. Het verbeeldde de verlochening van PETRUS, en was een der fchoonfte, die hy ooit gemaekt heeft. Zo dat deze *Paryfche* reis, (die my dus omftandig verhaelt is van een Heer, die by alles tegenwoordig is geweeft,)

hem

hem vry meer ſchade als profyt toebracht, en zyn vlottende Fortuin geweldig achteruitzette. Na dat hy zich te *Antwerpen* noch eenigen tyt had opgehouden, daer het hoe langer hoe ſlechter met de Kunſt, en gevolglyk met onzen Kunſtenaer wierd, die ondertuſſchen ook zynen vruchtbaeren wynſtok met zonen en dochteren had doen bloeiën, wierd hy bekent met zekeren Heer BOURROUGHS, een Engelsman en groot Kunſtminnaer; wiens Familie hy in een ſtuk, levensgrootte ten voeten uit, ſchilderde, en wonder wel deet gelyken. Dees een goetaerdig Man zynde, en van eenen edelmoedigen aert, wel ziende, dat *Antwerpen* niet in ſtaet was om VAN DER MYN, met zyn ganſche huishouden, te voeden, nam hem met vrou en kinderen meê naer *Londen*, na dat hy eerſt het losgelt betaelt had, om hem van *Antwerpen* vlot te krygen, en zette hem te *Londen* in een huis ter neer. Hier was hy niet lang gezeten, of hy kreeg de meeſte Ryksgrooten en Edelen van *Engelant* te portretteeren; het werk vloeide hem van overal toe, en de milde Lukgodin ſcheen hem met ernſt te meenen; had hy haeren goeden luim maer wel in acht weten te nemen.

Om hier eenige ſtaelen van op te geven, dient het volgende Regiſter. Hy maelde den

Hartog VAN CHANDOS, nevens de Hartogin in een ſtuk, levensgrootte ten voeten uit. Het ſtuk verbeeldde een ſchilderkamer, die fraei met ſchildergereetſchap en pleiſterbeelden opgeſiert was. De Hartogin, die niet alleen een Liefhebſter, maer zelf eene ſchildereſſe was, zat voor den ezel, bezig met den Hartog te portretteeren, afgebeelt. Dit ſtuk maekte onze Kunſthelt ten hoogſten uitvoerig; ook was het vernuftig en kunſtig geordineert, en hy ontfing voor 't zelve 500 Guinea's. Hy heeft verſcheide Hiſtoriale Portretſtukken geſchildert. Toen ik te *Londen* was, zag ik op 't Lanthuis van den Ridder *Sr.* GREGORY PAGE, te *Greenwich*, een heele zael met Portretten van onzen Kunſtenaer, onder anderen een, daer des Ridders Moeder in afgebeelt was, en hy zelf op den tweeden gront, zo als hy bezig is uit zyn koets, met twee paerden beſpannen, te ſtappen. De koets word geopent door een knecht, verzelt van noch al een lyfbediende of twee.

Dit alles was zo kunſtig van ordonnantie en ſchilderwerk, dat het by uitſtek het vernuft van den Maker prees. Alle deze Portretten wierden hem rykelyk betaelt. Hier door groeide zyn goutbeurs en met een zyne huiſſelyke uitgebreitheit: want het huis, daer hy

zo

zo gelukkig in was, wierd hem, volgens zyn eige zeggen, te klein; waerom hy 'er een van 2000 guldens 's jaers huurde; het getal zyner huisgenoten beſtont uit 22 perſonen; als hy en zyn Moeder, Vrou en zeven Kinderen, drie Leerlingen, nog een *Brabants* Schilder, dien hy hondert Guinea's 's jaers gaf om kleêren te ſchilderen, Meiden en Knechts. Dit was volk, dat hy geen ſchaepspoten of panharing kon voorzetten, als JAN STEEN zyn Jongens deet; gelyk HOUBRAKEN van hem verhaelt; maer hy ſchafte hen in tegendeel fyne knap. Een offeribbe van 30 pont was, voor een middagmael, een peulſchilletje. In al deze grote pompe en prael quam zyne Vrou te ſterven, en hy bleef Weduwenaer met zeven kinderen. Den rou was naeulyks uit, of hy had, met brieven in *Hollant*, alweer een andere gevryd; die hy eenige zyner bedienden toezont om haer over te halen. Uit een enkle groothartigheit bewees hy zyne kinderen meer als hy behoefde: het geen hem naderhant veel onheils baerde.

By deze jonge Vrou teelde hy noch twee kinderen; maer hy verloor door dit huwelyk, by zyne begunſtigers, veel van zyn achting; wat 'er de reden van was, weet ik niet; ook wierd zyn gedrag daer omtrent zeer miſprezen.

zen. Deze manier van leven koste een oneindig gelt; zo dat hy met al zyne winsten noch te kort schoot, en door den tyt zo diep in schult raekte, dat hy zyn lyf niet wist te bergen.

Toen ik in 't jaer 1727 te *Londen* quam, was die glans al vry wat van 't huishouden af; daer noch een netelig ongeluk by quam, te weten: hy had de Princes VAN WALLES, daerna bekent met den naem van Koninginne CAROLINA, geschildert; toen ik hem quam bezoeken, liet hy my dat Portret zien. Die Princes stont in het stuk levensgrootte ten voeten uit, met den Hartog van CUMBERLANT, toen 7 jaren out, aen de hant, en en had 'er driemael voor gezeten. Ik wil wel bekennen, dat het een Meesterstuk in kunst was, en die Vorstin heel wel geleek; ook waeren de kleêren, elk in zyn zoort, zo schoon en kunstig geschildert, dat men dit Kunststuk niet als met verwondering kon beschouwen: onder anderen was de rok der Princesse, een gebrocheert stof met naturelle Bloemen, zo heerlyk geschildert, dat ik het van niemant beter gezien hebbe. Echter wiert dit stuk, met al die schoonheit, de Princes door zyne Vyanden tegengemaekt; wat moeite hy aen 't zelve deet, om het haer te doen welgeval-

len,

ken, het wierd niet afgehaelt. Andere zeggen, dat hy 'er te veel gelt, namentlyk duizent Guinea's, voor vroeg, en dat die prys zo onmatig hoog wierd geoordeelt, dat men het ſtuk den ſchilder liet houden; en wie weet hoe veel ſchult daer al op gemaekt was. Dit geval bracht hem veel nadeel toe. Hy liet my noch een portret zien van eenen *Mr.* LEACH, die lang Reſident te *Bruſſel* geweeſt was; dit was ook een uitmuntent ſtuk; daer quam een Poſtillon, die den Heer eenen brief overgaf; men kon natuurlyk zien, dat hem het zweet op het aenzicht lag: zyne kleêren en alles was zo toegeſtelt, als men zulke luiden meeſt ziet, met beſlikte laerzen aen, als van eene verre reize komende, dat alles even natuurlyk verbeelt was; noch liet hy my een portret zien van *Milord* MIKELTWYHT, die in zyn Boekzael zat; hy had een gout brocade veſt aen, dat, zo wel als 't overige van 't ſtuk, verwonderlyk kunſtig geſchildert was; noch was 'er een ſtuk van Dames, zes in getal, en de eerſte Luiden van 't Ryk, met malkanderen muſiceerende, insgelyks Hiſtoriael verbeelt. Maer dit alles kon hem niet baten, noch zyn koſtbaer huishouden in wezen houden; daer by had hy, nevens al die gewone rykelykheit, noch dwazer verquiſtingen.

gen. Hy wierd eens van eenige *Hollantsche* Kooplieden aen scheepsboort te gast genodigt, en toen hy heenen ging, strooide hy een hant vol gelt te grabbel voor het Scheepsvolk, daer noch al eenige goude Vinken onder vlogen; was hy ergens ten eeten, hy gaf een halve guinea, daer een ander een halve kroon gaf; zo dat zyn manier van leven in alle opzichten een oneindig gelt koste; ook wierden zommige zyner jongens mondig en quamen om hunne Moeders bewys. Dit maekte noch al grooter bres in zyne Finantie. Toen de Prins VAN ORANJE te *Londen* quam, om de Koninglyke Princesse bruit te trouwen, schilderde hy een stuk met zinnebeelden, betrekkelyk op dit Vorstelyk Trouverbont; dat op het Koninglyk Lusthuis *het Lo* geplaetst is; ik heb van dit stuk met veel roem horen sprecken. Na myn vertrek uit *Londen* verloor hy zyn tweede vrou, en had toen negen kinderen. In 't jaer 1736 verliet hy *Londen*, met een of twee zoons; om wat reden kan ik niet zeker zeggen, maer ik zou het wel konnen raden, 't was geltgebrek, en vrees van gearresteert te worden; om die reden ging hy zelden uit als des Sondags; dan had hy niets te duchten voor zyne Schulteischers, want elk is dan vry. Hy begaf zich naer 't *Lo* by den Prins

Prins VAN ORANJE, en bracht eenige Portretten van de Koninglyke Familie mede; hy wierd gunſtig ontfangen en genoot veele gunſtbewyzen van haere Hoogheden, voor drie of vier jaren; ook heeft zyn Zoon my gezegt, dat hem de Prins 1500 guldens in 't jaer heeft gegeven, hoewel op dat gezegde niet veel ſtaet te maken is. Hier bekroop hem de luſt om weer te trouwen, en na dat hy zulks gedaen had, vertrok hy met deze Vrou weeder naer *Londen*, by zyne kinderen; doch hy was 'er niet lang, of hy wierd ziek, en eindigde zyn groote levensrol in ſlachtmaent des jaers 1741, in den ouderdom van 57 jaren, nalatende eene bedroefde Weduwe en acht kinderen: want een was 'er ongelukkig door het ys gevallen en verdronken.

Hy was een Man van eene uitſtekende bequaemheit, en weergaloze naerſtigheit: want het gebeurde wel, dat hem den dag ontſchoot eer hy zyn oogmerk bereikt had, en dan kon hy wel een half douzyn kaerſen laten opſteeken, en noch een goet gedeelte van den nacht blyven ſchilderen, daer by was hy zo vaerdig en fix in het behandelen van 't penſeel, tot allerlei voorwerpen, dat 'er maer weinig geweeſt zyn, die hem hier in hebben geëvenaert. Ik heb een ſtuk van hem gezien,

zien, verbeeldende een PETRUS, die met CHRISTUS op de Zee wandelt, en van JESUS de hant toegereikt word, om zyne ongelovigheit te hulpe te komen. Deze woelende Zee was zo geschildert, dat de beste Zeeschilder niet in staet zou zyn om het te verbeteren, en de Beelden naer evenredigheit. Echter ging hy met al die gaven te gront, door zyne uiterlyke hoffelykheit en dwaze glorie: want hy was noch dronkaert, noch speelder, noch hoereerder; maer beleeft en vriendelyk in zynen omgang; behalven dat hem het harte te byster hoog in den boezem lag, als het hem voor den wint ging, en dan na geen raet van goede vrienden wilde luisteren; maer alles naer zyn eige zinlykheit en rykelykheit verrichte: want die *Brabantsche* schilder, dien hy jaerlyks zo veel loon en de vrye tafel gaf, was hem een kostelyk houpaert, daer hy weinig dienst van had; vermits hy zelf meer in een uur kon doen, als een ander in een gantschen dag. Ja dat de beste, dien hy gebruikte, geschildert had, moest hy weer overschilderen. Noch had hy iet zeltzaems, dat men by weinig schilders vint, over zich; te weten, hy had noch printen, noch tekeningen van eenig Meester; al wat hy schilderde was naer het leven,

of,

of, door lange ervarenheit, uit zyn hooft. Met zyn laetste huwelyk verloor hy ook de gunst van haere Hoogheden, de Prins en Princesse VAN ORANJE. Had hy zyn geluk wel weten aen te leggen, hy had een ryk Man kunnen worden, en gelukkige kinderen nagelaten; waer van 'er zeven de Kunst oeffenen; die wy allen op hun tytbeurt zullen indachtig zyn. Zyn Beeltenis, my door zyn Zoon toegezonden, vertoont zich in de *plaet* A.

FRANS DEKKER, geboren te *Haerlem* in 't jaer 1684, heeft tot eersten Onderwyzer in de Kunst gehad ROMEIN DE HOGE. By dien geestryken Meester de gronden der Kunststudie, na genoegen, gelegt hebbende, voltrok hy dezelve onder het bestier van BARTHOLOMEUS ENGELS, en zich bequaem oordeelende om op eige wieken te dryven, zette hy zich in zyne Geboortestadt neer; daer hy het grootste gedeelte van zynen leeftyt ook versleten, en de afbeeltsels veeler aenzienlyke Luiden geschildert heeft: Onder welke uitmunt een stuk, verbeeldende de Regenten van het groote Proveniers Huis te *Haerlem*, daer het van de Liefhebbers gezien kan worden.

Hy is noch dagelyks bezig in het oeffenen

der Kunst; het geen wy hem, met roem en voordeel, noch lange wenschen te mogen gebeuren.

WILHELMUS TROOST, in 't jaer 1684 van brave Burger-ouders te *Amsterdam* geboren.

Hy was de zesde van zeven zonen, en wierd op zyn twaelfde jaer Klerk by een Advokaet en Notaris, om des te bequaemer tot de Koopmanschap te zyn. Na dat hy met het een en 't ander ruim acht jaren had doorgebracht, en te kennen gaf, dat hy meer genegen was voor de Teken- en Schilderkunst, werd hy bestelt by den vermaerden Lantschapschilder JOHANNES GLAUBER: wiens onderwys hy vyf jaren genoot, en zich bequaem oordeelende om op eige riemen te dryven, heeft hy, door staege vlyt en kloek vernuft, het zo ver gebracht, dat hy een braef Meester is geworden. Op zyn 28ste jaer vertrok hy naer *Dusseldorp*, om het overheerlyk Kabinet van den Keurvorst JOHAN WILLEM te gaen zien. In deze Vorstelyke verblyfplaets was hy met het schilderen van Lantschappen ruim twee jaren bezig, en maekte zich, door zyn hups gedrag en beleefden omgang, zo aengenaem en bemint, dat hem ten huwelyk vergunt

gunt wierd Jongkvrouwe JACOBA MARIA VAN NIKKELEN, dochter van JOHANNES VAN NIKKELEN, een braef Lantſchapſchilder, en toen in dienſt van dien Kunſtlievenden Keurvorſt; als blykt aen veele fraeie Kunſtſtukken, die hy voor zyne Keurvorſtelyke Doorluchtigheit geſchildert heeft. Deze VAN NIKKELEN is dezelve, daer HOUBRAKEN van ſpreekt in zyn laetſte Deel pag. 265, doch, geheel ten onrechte, hem ſchynt te beſchuldigen, als of hy de ſcherpzinnige twiſtredenen der Sofynsgezinde *Mennoniten* aenkleefde, om dat hy, tot opſcherping van zyn verſtant, hunne oeffeningen bywoonde: want my is van goederhant bericht, dat hy integendeel een rechtzinnig en Godtvrezent Man is geweeſt, bemint van alle Menſchen, om dat hy genegen was ieder een goet te doen, en zig door zyn lieftalig en zagtmoedig verſtant, gepaert met eenen vrolyken en geeſtigen aert, overal aengenaem wiſt te maken.

Na de doot van den Keurvorſt wierd VAN NIKKELEN aen het *Kaſſelſche* Hof geroepen, en zou daer voor den Lantgraef het heerlyk Slot *Winterkaſte*, in acht ſtukken, geſchildert hebben, maer de doot, die doorgaens onze beſte ondernemingen dwarsboomt, misgunde hem

dat aenzienlyk kunſtwerk af te maken, ſchoon hy reets vergevordert was, en deet hem, na eene ziekte van weinig dagen, den weg van allen vleeſche gaen; niet zonder groote droefheit zyner Familie, en tot leetwezen van den Lantgraef; die in hem een braef Meeſter verloor, en dus onverhoopt in zyn voornemen verydelt wierd.

Eer ik nu het levens- en kunſtverhael van onzen TROOST hervatte, zal het niet onvoegelyk zyn, dat ik de brave Kunſtenareſſe JACOBA MARIA VAN NIKKELEN, zyne Huysvrouwe en des overledens Dochter, achter haeren Vader laet volgen; van wien zy van jongs af tekenen en wat ſchilderen geleert hebbende, door het onderwys van HEROMAN VAN DER MYN, aen het Fruit- en Bloemſchilderen raekte, en door de verſtandige leſſen van dien braven Fruit- en Bloemſchilder, gepaert met den ongemeenen luſt en yver, die zy bezat, in korten tyt zo bequaem wierd, dat zy allerlei vruchten en bloemen, op eene kunſtige en welſtandige wyze, naer 't leven heeft geſchildert: waer van de proefſtukken te *Amſterdam*, te *Haerlem* en elders, noch te zien zyn, en door de Kunſtminnaers geächt en gezocht worden. Uit deze aengenaeme vruchten van haer vleient

pen-

penſeel, is ligt te zien, dat zy billyk plaets verdient onder het getal der *Nederlantſche* Kunſtſchilders en Kunſtſchildereſſen, en eenen hogen kunſttrap zou hebben bereikt, zo zy door de kinderteelt en het opqueeken van acht levendige huwelyksvruchten, nevens andere huiſſelyke bezigheden, die eene brave Huismoeder verplicht is waer te neemen, in dezen pryslyken kunſtyver niet was geſtuit. Van de acht gemelde huwelykslooten zyn 'er tans noch maer twee in weezen, een Zoon en eene Dochter. De Zoon heeft zich van jongs af in de tekenkunſt geoeffent, en is een bequaem patroontekenaer voor zyde ſtoffen. De Dochter eene vernuftige Kunſtenares in het beſpeelen van alle Muzicale Kunſttuigen.

Nu zal ik het geen ten opzigte van haere wederhelft, onzen wakkeren Portretſchilder TROOST, noch te zeggen valt, vervolgen.

Na dat hy dan, als gemelt is, getrout was, en, met alle brave Kunſtenaers, veel aen den Keurvorſt verloren had, leide hy zich meeſt toe op het portretſchilderen, en heeft te *Duſſeldorp*, te *Keulen*, in 't *Bergs*, *Guliks* en *Weſtphaels*, eene groote menigte portretten van de aenzienlykſte Luiden dier plaetſen geſchildert, en na hy zeſtien jaren hier en daer zyn kunſt geoeffent had, te *Duisburg* zich neergezet

zet hebbende, werd hy door de Princesse van *Sultsbach* te *Essen*, daer zy haer Hof hielt, verzocht te komen; 't geen hy deet, en die Vorstin, daer ter plaetse, achtmael geportretteert heeft. Haere Hoogheit was van het eerste Afbeeltsel zo voldaen, dat zy het gedult had om ook voor het tweede te zitten; na welke twee hy de overige copiëerde. Dit alles tot groot genoegen der Vorstinne verricht hebbende, schilderde hy noch veele Heeren en Dames van haer Hof, en vertrok, overladen met eere en een ryke goutbeurs, weer naer *Duisburg*, en van daer, na eenig verblyf, naer *Kleef*; in welke Stadt hy zich insgelyks eenen geruimen tyt, met het schilderen van veele aenzienlyke geslachten, heeft opgehouden. Eindelyk, begeerte krygende om zyne vrienden en nabestaenden eens te zien, vertrok hy naer *Haerlem*, echter in voornemen om met weinig vertoevens dit speelreisje af te leggen, en *Kleef* voor zyne vaste woonplaetse te kiezen; ten dien einde maelde en vereerde hy zynen Oom met deszelfs portret, tot eene affscheitsgedachtenisse; doch zo dra dit portret onder de oogen van kundige Liefhebbers quam, vond het zo veel ingang, dat eene menigte voornaeme Luiden verzochten van hem geschildert te worden, en hy dus wel voor drie

jaren

jaren aenbefteet werk aen de hant kreeg; het geen oorzaek was, dat hy metter woon wel tien jaren te *Haerlem* bleef, en voor de eerfte Luiden der Stadt veel Familieftukken heeft gefchildert. Ondertuffchen wierd hy door den Heer HOLLANDER aengefpoort om eenige tekeningen te maken, eerft met *Indiaenfchen* inkt, en naderhant met waterverwen; dat hem in den beginne vreemt voorquam: vermits hy in veele jaren niet getekent had. Echter gelukte dit in korten tyt zo wel, dat die noble Liefhebber hem 50 guldens voor ieder tekening gaf; het geen hem aenmoedigde om met die Kunft voort te varen, en in dezelve zo ver gevordert is, dat hem zommige tot 120 guldens zyn betaelt geworden, en onder de Papierkunft van de meefte Liefhebbers in *Hollant* te vinden zyn.

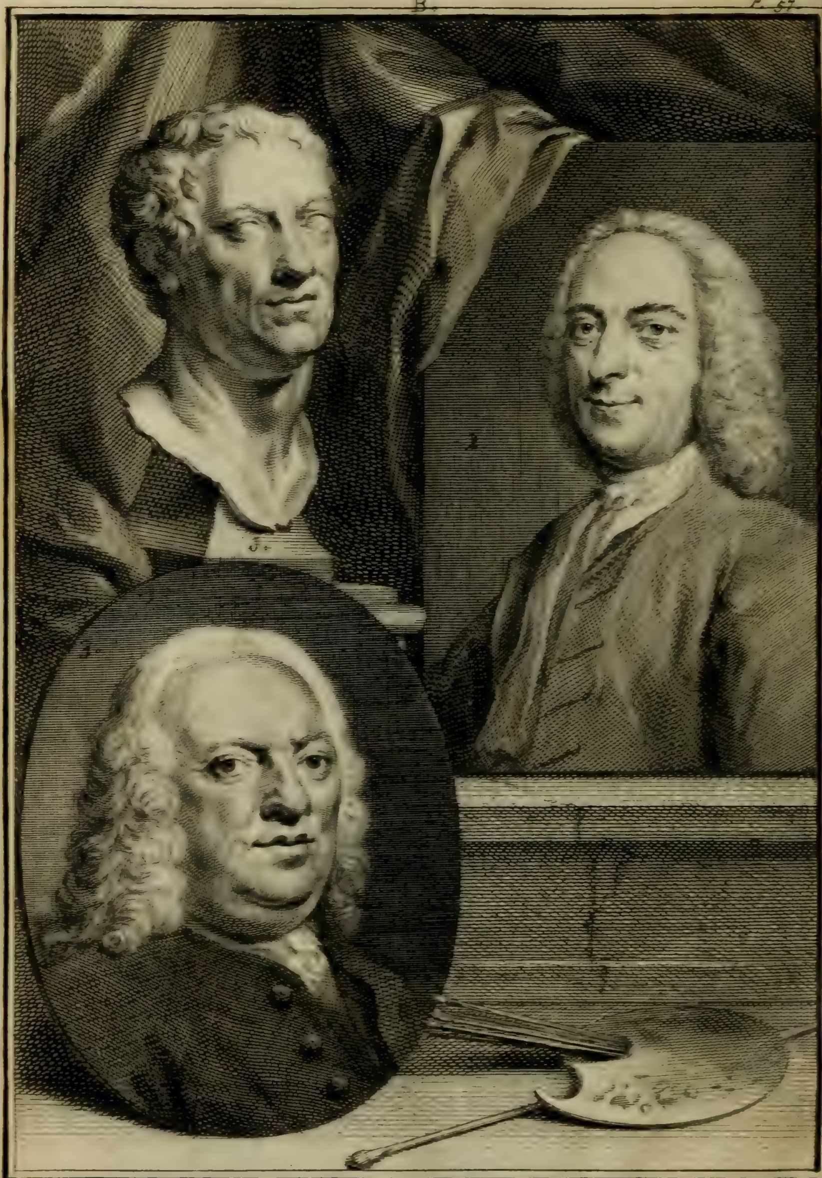
Hy woont tegenwoordig te *Amfterdam*, daer hy meeft bezig is met fchilderen van Lantfchappen, voor Zalen en Kamers in 't ront; welke loffelyke Kunftbezigheit ik hem noch veele jaren, met gezontheit en vergenoeging, toewenfche.

MATTHYS BALEN, geboren in *Dordrecht* den 24 van fprokkelmaent des jaers 1684. Zyn Vader, die den ouderdom van 100 jaren

min ruim twee maenden bereikt heeft, en in 't jaer 1746 overleed, was de Zoon van MATTHYS BALEN, Befchryver der Stadt *Dordrecht*.

Al vroeg toonde onze BALEN, dat zyne neiging tot de Kunftliefde overhelde, met by zyne ouders zo lang aen te houden, dat die hem eindelyk by den braven ARNOLD HOUBRAKEN beftelden om te leeren tekenen; doch, na dat hy twee jaren het fchrander onderwys van dien begaefden Kunftenaer genoten had, van befluit veranderden, en hem by eenen Kruidenier te *Rotterdam* deden; met oogmerk om hem in die neering op te brengen: maer op zekeren tyt met zynen Meester, over het kloven der duigen van een pruimevat, in woorden rakende, quam hy zyne ouders weer t'huis. Ondertusfchen begon de zucht tot de Kunft weer in hem te herleven; des begaf hy zig andermael by zynen gewezen Meefter, en viel met geen minder drift als te voren aen de Kunftoeffening; daer hy zo lang met dien zelven yver in volhardde, tot hy zyne leerjaren door, en de grontregels der Kunft machtig zynde, zig in ftaet oordeelde om voorts door eige ftudie te recht te raken; volgende in alles naeukeurig de manier van zynen Meefter, fchilderende meeft

Hif-

A. Schouman del. J. Houbraken sculps.

1. Balthazar Denner. 2. Jaques de Roore. 3. Johannes Vollevens.

Hiſtoriën en Lantſchappen van eigen vinding. In welke loffelyke poging wy hem veel voortgang gunnen.

ABRAHAM TORENVLIED, geboren te *Leiden* in 't jaer 1685. Hy was de Zoon van JACOB TORENVLIED, van wien HOUBRAKEN in zyn Schilderſchouburg gewag maekt, en heeft de Kunſt by zynen Vader geleert.

In zyne jeugt was hy een braef Tekenaer. Tot meer jaren gekomen zynde, heeft hy portretten geſchildert, die redelyk van gelykenis, maer wat verſachtig van ſchildertrant waeren. Hy is op den 26 van grasmaent des jaers 1735 in zyne Geboorteſtadt overleden.

Dat eene matige, doch wel aengelegde winſt, beter is, als den omzwaei van al die groote dingen, luſt my tans te doen zien aen

JOHANNES VOLLEVENS; die, met eene ganſch andere geäertheit als de voorgaende HEROMAN VAN DER MYN, op ons toneel zal verſchynen, en al vroeg begreep, dat een ſtil en geruſt leven zo veel veranderingniet onderhevig is, als die 't grootſch gewoel van 's werelts ydelheeden doorgaens ver-

zelt. Hy is geboren in *'s Gravenhage* in ſprokkelmaent van 't jaer 1685, en de Zoon van JOHANNES VOLLEVENS, wiens Levens- en Kunſtbedryf op zyn tytbeurt is geboekſtaeft.

Van jongs af toonde onze JOHANNES, dat Kunſtliefde, in zommige geſlachten eens plaets gevat hebbende, veeltyts in kinderen en kintskinderen overgaet. Zyn Vader dit ziende, ondernam hem zelf te onderwyzen, met dien gelukkigen uitſlag, dat onze VOLLEVENS een braef Portretſchilder geworden is, die inzonderheit de kunſt van wel treffen verſtaet, veel aenzienlyke Luiden geſchildert heeft, en altyt veel Kunſtbezigheden heeft gehad; waerom hy met recht onder de gelukkige Kunſtenaers dezer eeuwe is te rekenen. Want al vroeg vond hy zyne groote begunſtigers, onder dezelve munte uit *Mylord* CADOGAN, wiens Beeltenis, nevens die zyner Gemalinne en twee Dochters, onze Kunſtenaer verſcheide maelen, levensgrootte ten voeten uit, geſchildert heeft: als op de Kneuterdyk in den *Haeg*, ten huize van wylen *Mylady* CADOGAN, en in *Engelant*, op het Vorſtelyk Luſtſlot *Blenheim*, te zien is; zynde op 't gemelde Slot eene zael, in welke al de afbeeltſels der Krygshelden geplaetſt zyn, die het

bevel

bevel over de Legers gehad hebben in den Oorlog van 't jaer 1702, en gevolglyk het portret van *Mylord* CADOGAN, dien beroemden Oorlogshelt, ook te vinden is. Insgelyks heeft hy deze groote Perſonadiën op verſchillende wyzen in 't klein geportretteert; daerenboven was *Mylord* met VOLLEVENS zo ingenomen, dat hy alle middelen aenwendde om hem naer *Londen* te lokken; doch te vergeefs, vermits onze Schilder, geen trek tot het woelige Hofleeven hebbende, deze aenzoeken altyt op eene beleefde wyze van de hant wees; te meer, om dat hy in *Engelant* niet hoefde te gaen zoeken, het geen hy in zyne geboorteplaets reets gevonden had. In 't jaer 1716 werd hy van haere Hoogheit, de Princeſſe *Douariére* van wylen zyne Hoogheit JOHAN WILLEM Prins *van Oranje en Naſſau*, Stadhouder van *Vrieſlant*, &c. &c. verzocht op *Soesdyk* te komen; het geen hy deet, en heeft daer haere Hoogheit, nevens haere twee Vorſtelyke Spruiten, verſcheide keeren, levensgrootte ten voeten uit, geſchildert, en vervolgens veel Heeren en Dames van 't Hof geportretteert: onder anderen den Baron VAN DALWIG en den Heer VERSCHUUR. Met dit Kunſtwerk verſleet hy drie achtereenvolgende Zomers, als haere Hoogheit op *Soesdyk*

was,

was, en gaf zo veel genoegen aen het gansche Hof, met deze Kunstryke proeven van zyn vleient penseel, dat hy, behalven een rykelyk Kunstloon, begiftigt wierd met eene acte als Hofschilder van haere Hoogheit. In de bovengemelde jaren schilderde hy, in den *Haeg*, den Graef en de Gravinne VAN BIELANDT, benevens den Heer Envojé GERSDORF, verscheide maelen in 't groot en in 't klein; als mede zyne Hoogheit den Prins VAN HESSEN-CASSEL; in 't jaer 1722 was 't voorwerp van zyn penseel, de Marquis DE MONTELEONE, Afgezant by dezen Staet wegens den Koning van *Spanje*, en zynen Zoon *Don* FRANSISCO; het volgende jaer niet minder vruchtbaer in 't voortbrengen van kunstbezigheden, schilderde hy den Hartog en de Hartoginne VAN RICHMOND, met haere kinderen, levensgroot en in 't klein; in 1725 den Graef VAN TAROUCCA, Afgezant van *Portugal*, nevens zyne Zonen; en in 1726 den Heer Raetpensionaris HOORNBEEK.

Twee jaren daerna maelde hy den Graef DEHN, Gezant van den Hartog van *Brunswyk*; in 1735, den Marquis DE ST. GILLES en zyne Gemalinne, beide levensgroot; in 1744, den Graef VAN SINSHEIM, 's Keizers Afgezant, en deszelfs Gemalinne, nevens

vens haere kinderen, alle ten voeten uit; in 1747 was 't voorwerp van zyn penſeel, de Princes *van Heſſen-Philipsthal.*

Al deze Grooten der Aerde zyn met volkomen genoegen voldaen geweeſt van 's Mans gelukkig Kunſtvermogen. Noch heeft hy een groot getal Regenten van Steden, Raden van den Ed. Hove van *Hollant* en den Hogenraet, en Predikanten van den *Haeg*, nevens hunne geëerde Familien, afgemaelt. Behalven de reets gemelde hoge Staets- en Stantsperſonen, zyn 'er byna geene aenzienlyke *Joodſche* Familien, of hy heeft haer geportretteert, en is dus door eenen gedurigen ſchakel van Kunſtwerk altoos onledig geweeſt; een voordeel, daer tans voor veele myner Kunſtgenoten niet breet op te roemen valt. In 't jaer 1735 wierd onze Kunſtenaer by de Staten van *Hollant* verkoren en aengeſtelt tot Vroetſchap van *'s Gravenhage*, ook is hy lange jaren Ouderling der Kerke geweeſt, en wierd in 1748 Deken van de Kunſtſchilders-Broederſchap. Voor 't overige is hy een Man van een goet en vriendelyk gedrag, en tot heden van eene gewenſchte gezontheit, die ik hem nog lange jaren toewenſche. Zyn Beeltenis, naer 't leven getekent, vertoont zich in de *plaet* B.

Nu

Nu verschynt een Kunstenaer ten toneele, die (schoon in geene onzer *Nederlantsche* Provinciën geboren) echter plaets verdient onder de beroemde Kunstenaers van *Nederlant*. Dien ik in 't oog hebbe, is

BALTHAZAR DENNER, geboren te *Hamburg* op den 15 van slachtmaent des jaers 1685, van JACOB DENNER en KATHARINA WIEBE.

Zyn Vader is wel 60 jaren Leeraer der *Mennoniten* geweest, hebbende derzelver Gemeente te *Altona* met leer en leven gesticht, en door zyne Godtvrucht en vredelieventheit, zyne gedachtenisse onsterffelyk gemaekt by zyne Geloofsgenoten.

Zyn oudste Zoon, tans het voorwerp onzer penne, had het ongeluk op zyn achtste jaer eenen zwaren val te doen: waer door hy genootzaekt wiert veel te moeten zitten, en waer uit hy eenen gebrekkelyken gang gehouden heeft.

Dit gaf hem aenleidinge tot allerlei zittent speelwerk: onder anderen tot het natekenen van Printjes; het geen hy zo geestig ter uitvoer bracht, dat kundige Luiden zynen Vader aenzetteden om hem de Schilderkunst te laten leeren; oordeelende dat 'er van hem een

goet

goet Meester te maken was, indien deze geestige Natuurdrift door goede Kunstregels bestiert wierd: waer door zyn Vader, ook een Man van oordeel zynde, het besluit nam om dien raet te volgen, en hem op zyn elfde jaer eenen Leermeester toevoegde, zo goet, als in *Altona* te vinden was, en wiens onderwys in het tekenen en de behandeling der waterverwen hy eenige maenden genoot, eenigen tusschentyt de Kunst weder op zich zelf oeffende, en in 't jaer 1698 zich andermael van zyne lessen bediende; doch kort daerna by een Schilder te *Dantzig* raekte, die hem het schilderen met oliverf leerde; schoon al mede voor eenen korten tyt. Echter was hy hier door zo ver gevordert, dat hy zich zelf verder kon voorthelpen, het geen hy met de grootste naerstigheit, die bedagt kon worden, deet, met het copiëeren van fraeie, zo Historiale als andere Schilderyen, en zelfs met eenige troniën naer 't leven te schilderen, tot groot genoegen van alle kunstkundige Liefhebbers.

In 't jaer 1701 wierd hy eenigzints in zynen kunstyver gestuit, door dien zyne Ouders van besluit veranderden, en hem by zynen Oom, die te *Hamburg* een groot Koopman was, in den Koophandel wilden opbrengen,

oor-

oordelende, dat hy met den handel meer en zekerder middelen tot beſtaen zou overwinnen als met de ſchilderkunſt.

Hier in zyne Ouders gehoorzamende, begaf hy zich eenigen tyt by zynen Oom; doch hoe byſter druk hy het daer had met ſchryven en vryven, kon hy echter niet nalaten zyne ledige uuren aen het penſeel te beſteden, en het ſmeulent Kunſtvuur zo lang levent te houden, tot hy in het jaer 1707 gelegenheit kreeg om naer *Berlyn* te reizen. Eene ſtadt, die toen als een klein *Rome* in alle Kunſten en Wetenſchappen bloeide! en daer de groote Kunſtminnaer, Koning FREDERIK, *den eerſten*, den ſcepter ſwaeiende, geene koſten aen ſpaerde, om veele brave Kunſtenaren, op aenzienlyke Jaerwedden, in zynen dienſt te hebben. Hier kon hy gevolglyk zynen belemmerden Kunſtdrift den ruimen teugel vieren, zo in het tekenen op het Akademie als met het naſchilderen van uitmuntende Kunſtwerken, gelyk hy deet; makende door zyn kloek vernuft en brandende Kunſtliefde zulke ongemeene voortgangen, dat hem alle Liefhebbers van die Kunſtqueekende Stadt uit eenen mont aenmoedigden, om zich geheel aen de Kunſt over te geven; het geen van die uitwerking was, dat hy een vaſt be-

besluit nam, om Komptoir en Koopmanschap voor altoos vaerwel te zeggen, en niets te behartigen, als *Pictura*: het geen van die gewenschte vrucht geweest is, dat hy een groot Meester is geworden, die in het uitvoerig en natuurlyk schilderen van levensgroote Kopstukken zyn weergâ niet gehad heeft.

In 't jaer 1708 schilderde hy het eerste portret, daer hy gelt voor genoot. In 1709 maelde hy in miniatuur den Hartog CHRISTIAEN AUGUSTUS, Administrateur van *Holstein-Gottorf*, nevens de Princesse, zyne Zuster; het geen tot zo veel genoegen van dien Vorst uitviel, dat hy onzen Kunstenaer verzocht te *Gottorf* te komen; in welk verzoek hy bewilligde, en daer zynde, schilderde hy de gehele Vorstelyke Familie, nevens eenige hoge Hofbedienden, in een stuk, bestaende uit eenentwintig Portretten, waer onder zyn eige Afbeeltsel zich ook vertoonde; alles tot groot genoegen van dien Vorst en 't gantsche Hof.

Toen Czaer PETER, *den grooten*, naderhant zich door den Oorlog meester van *Holstein* maekte, en dit stuk te zien kreeg, wilde hy het naer *Petersburg* medenemen, doch liet zich door veel voorsprekens overhalen, om

de Vorſtelyke Familie van het zelve niet te beroven.

In 't jaer 1712 troude hy met Jongkvrouwe ESTHER WINTER, uit een deftig geſlacht geſproten; by deze Vrou heeft hy zes Kinderen geteelt, waer van noch een Zoon en twee Dochters in weezen zyn: En zy heeft hem altyt tot eene waerde Echtgenoote en getrouwe gezellinne in alle zyne reizen verſtrekt. Kort na zyn trouwen ſchilderde hy den Koning van *Denemarken*, FREDRIK, *den vierden.*

In het volgende jaer 1713 wierd hy door de Vorſtinne van *Sleeswig*, toen Meeſteres des Konings van *Denemarken*, verzocht te *Huſum* te komen, om haer Portret in miniatuur te ſchilderen; het geen hy op verſchillende wyzen ter uitvoer bracht, en eenige Heeren van haer Hof in oliverf maelde; verrichtende het een en ander met roem en voordeel. Naeulyks was hy te *Hamburg* te rug gekomen, of hy wierd ernſtig aengezocht om den Vorſt VAN MENSIKOF te *Wendsbeek* te komen afmaelen; het geen hy zo gelukkig volbracht, dat die Vorſt hem, uit zyne eige hant, 100 ducaeten telde, zo dra de Tronie maer gedaen was. Zeker zulke goude Goden verheffen den geeſt een's Kunſtenaers als boven

ven zich zelfs, om naer het toppunt der volmaektheit te ſtreven.

In dit zelve jaer werd *Altona* door de *Zweden* verbrant; waer door hy gedwongen wierd om zich te *Hamburg* neer te zetten: maer vermits kort daer na het Peſtvuur in die Stadt hevig begon te woeden, nam hy zynen intrek op het lant by zyne ouders, tot het volgende jaer, wanneer die plaeg ophielt.

In 1714 deet hy met zyne vrouwe een ſpeelreisje naer *Amſterdam*, ſchilderde daer eenige Portretten, en vertrok in wynmaent weer naer *Hamburg*. In 1715 deet hy een tocht naer *Londen*, keerende, na een verblyf van zes weeken, over zee naer *Hamburg* te rug. In 1717 werd hy door den Koning van *Denemarken* verzocht zich naer *Huſum* te begeven, daer hy zyne Majeſteits Afbeeltſel wel twintigmael ſchilderde. De Koning zat voor allen met zo veel gedult, als de Schilder kon wenſchen, en verzocht hem op het allervriendelykſte te *Koppenhage* te komen, daer hy zich naer toe begaf, en in wintermaent, tot groot genoegen des Konings, aenquam. Hier vond hy zo veele Portretten der eerſte Hovelingen en Ryksgrooten te ſchilderen, dat hy met zyne vrouwe, die hem in 't voorjaer gevolgt was, wel tien maenden aldaer vertoefde, eer

al zyn aengenomen werk voltooit was; daer hy eene ſtyve goutbeurs en veele beleeftheden voor genoot, ook ernſtig wierd aengezocht, om, op goede voorwaerden, daer te blyven wonen; het geen hy beleeft van de hant wees, met voorwentſel, dat hy zo ver van zyne Ouders niet kon afzyn; die ondertuſſen weer te *Altona* woonden.

In den jare 1720 verzocht hem de regeerende Hartogin van WOLFENBUTTEL, aen haer Hof, des begaf hy zich naer *Wolfenbuttel*, en ſchilderde die Vorſtin verſcheide maelen. Van daer vertrok hy naer *Hanover*; daer veele Engelſche Lords en Lady's de voorwerpen van zyn ongemeen uitvoerig Kunſtpenſeel waeren, met niet minder roem en voordeel, als aen andere Hoven van *Europe*, ook werd hy met alle vriendelykheit aengemaent om in *Engelant* over te komen; het geen hy in het volgende jaer 1721 met Vrou en Kinderen ondernam, met zich nemende het Afbeeltſel van een oude Vrouwenhooft, het zo uitvoerig en natuurlyk geſchildert, dat elk, die het zag, in verwonderinge verrukt wierd over 's Mans onnavolgbaer Kunſtvermogen, en belyden moeſt nooit iets diergelyks te hebben gezien. Eer hy naer *Londen* overſtak, was hy eenigen tyt te *Rotterdam* t'huis, by een

En-

Engelsch Koopman FEURLY genaemt, daer hy dit Hooft liet zien aen verscheide Liefhebbers en Kunstenaers, onder anderen aen den Ridder en Fenixschilder VAN DER WERF, en dien grooten Kunstkenner den Heer FLINK; die beide getuigden de weergâ van uitvoerigheit nooit gezien te hebben.

Terwyl het nu buiten twyffel is, dat deze twee Keurmeesters als onfeilbaere oordeelvellers te achten zyn, en dat zommige Kunstenaers in tegendeel met eene verwaende kleinachtinge van onzen Kunsthelt spreeken; voorgevende, dat het zulke zaken niet zyn, als de Werelt van DENNER schreeuwt: heb ik dit geval inzonderheit aengehaelt, om onpartydigen te overtuigen van de waerheit der zake, en voorbarige betweters van hun vooroordeel te ontheffen: want niemant kan het rechte denkbeelt van 's Mans kunst vormen of hy moet dit Proefstuk gezien hebben. Wat my belangt, ik beken edelmoedig en in waerheit, dat my nooit de weergâ van behandeling is voorgekomen. KAREL VAN MANDER maekt, in 't leven van LEONARDO DAVINCI, gewag van een Vrouwenhooft, door dien Kunstenaer geschildert naer eenen MONA LIZA, en waer aen hy al vier jaren gewerkt had, toen het noch op ver na niet

voltooit was. Hy voegt 'er by, dat men niets in 't leven zag, of het vertoonde zich in dit Afbeeltſel; zynde zo natuurlyk, dat zich de oogen in het hooft ſcheenen te beweegen, en alles zo ſchoon en krachtig van coleur, zonder de minſte ſtyvigheit, dat het de aenſchouwers verrukte: by dit wonderſtuk zou men dat van DENNER het naeſt kunnen gelyken. Dit Kunſttafereel maekte in *Londen* zo veel geruchts, dat 'er naeulyks Edelen en Ryken van beide ſexen waeren, die dit hooft niet quamen zien. Voor het zelve wierden 500 Guinea's geboden; doch hy wees dit ryke bod van de hant. Echter maekte hy zich door dit middel alom bekent, en kreeg veele Hartogen, Graven en andere Ryksgrooten, nevens hunne Gemalinnen, te portretteeren, dus hy ten zynen opzichte het volgende vaersje bewaerheit vond.

Die, op 't geleide van Minerf,
Ver van zyn Vaders huis en erf,
In vreemde Landen proeven van
Verheven Maelkunſt brengen kan,
Is welkom, en word om zyn Kunſt
Het voorwerp dra van ieders gunſt;
Terwyl de Faem, door 't bochtig gout
Van haer Trompet, zyn Lof ontvout.

Hy

Hy zond het gemelde Kunſtſtuk eenigen tyt daerna aen 't *Weener* Hof; het geen Keizer KAREL, *den zesden*, zo wel geviel, dat hy 'er onzen Kunſtenaer 4700 Keizerguldens, van 25 ſtuivers het ſtuk, bedragende eene ſomme van 5875 *Hollantſche* guldens, voor liet geven, en in het eerſt zo krachtig op dit Kunſtwonder verſlingert was, dat hy het ſleuteltje van het kaſtje, daer het in was overgezonden, in zyn zak droeg, en niet als in zyn byzyn liet openen; ook had den Brenger van het zelve de genade van ter hantkus toegelaten te worden. Men vint hier te lant wel eenige Koppen van hem in die manier geſchildert, van welke de Heer PIETER LEENDERT DE NEUFVILLE wel het beſte bezit, verbeeldende een PETRUS tot de kniën ùit, wiens hooft en handen ook wonder uitvoerig geſchildert zyn. Echter komt dit ſtuk niet in vergelyking by het bovengemelde; doch men kan hier van niet oordeelen, ten zy men deze ſtukken tegen malkaêr vergelykt, of ten minſten, beſt en allerbeſt, beide gezien heeft: gelyk ik te *Londen* dikwerf het geluk heb gehad van te kunnen doen.

In 't jaer 1725 deet hy, in 't midden van den Zomer, terwyl *Londen* zyn altyt bezig

Kunſtpenſeel de meeſte ruſt gaf, te ſcheep een reisje naer *Hamburg* met Vrou en Kinderen, ter bezoekinge van zyne Ouders en goede Vrienden; het geen gelukkig uitviel. Naeulyks had hy te *Hamburg* voet aen lant, of de Keizerlyke Afgezant, Graef VAN STARRENBERG, quam hem zien, en uit laſt van zyne Keizerlyke Majeſteit verzoeken, om, tot een weergâ van het kunſtig Vrouwenhooft, een Manshooft te ſchilderen; het geen hy aennam. Ondertuſſchen ſchilderde hy, gedurende zyn verblyf te *Hamburg*, eenige Portretten, en vertrok weder te ſcheep naer *Londen* met zyne Familie; doch de terugreize liep zo gelukkig niet af als de voorgaende: want hy wierd belopen van eenen geweldigen ſtorm: waer door het weinig ſcheelde, of hy zou met de zynen naer de eeuwigheit gereiſt hebben; en quam, na 't uitſtaen van veel ongemak en gevaer, noch behouden in *Londen.* Lang heeft hy geſukkelt, eer hy van de qualen, door die veege reize veroorzaekt, volkomen herſtelt was.

Toen ik in 't jaer 1727 my te *Londen* bevond, heb ik veel beleeftheit van hem en zyne getrouwe wederhelft genoten; ook was hy heel genegen om zyne Kunſtmedebroeders dienſt te doen, zelfs in zo verre, dat hy niet

ka-

karig was om ietwes van hunne Kunſt te kopen; het geen ik ten mynen opzichte op eene vriendelyke en edelmoedige wyze ondervonden heb.

Na deze terugreize had hy het in *Engelant* al weer even druk met portretſchilderen, en maelde hier het Manshooft, waer van boven gemelt is. Zo dra het voltooit was, gaf hy het aen den Keizerlyken Reſident, den Baron VAN PALM, tegen een gelyke zomme over, als hy voor het Vrouwenhooft getrokken had. Het was mede uitmuntent en tot volkomen genoegen van den Keizer geſchildert. Toen ik, in 't laetſt van 't jaer 1727 naer *Hollant* zullende vertrekken, myn afſcheit by hem nam, gaf hy my te kennen, dat hy niet van meening was lang meer in *Londen* te blyven: om dat hy ondervond, dat de damp der ſteenkolen nadeelig was aen zyne gezontheit; ook verliet hy *Engelant* in het volgende jaer, en zette zich weder in zyne Geboorteſtadt ter neer; daer hy als te voren aenſtonts zyne Kunſtminnaers vond: want in 1729 werd hy naer *Blankenburg* genodigt; daer hy verſcheide maelen de Afbeeltſels des Hartogs en der Hartoginne ſchilderde. Van daer vertrok hy naer *Dreſden*, daer hy den Koning van *Polen* afmaelde, en twee kunſtig geſchil-

derde Kopstukken aen zyne Majesteit verkocht voor 500 dukaeten. Onvermoeit zynde in het reizen, deet hy met zyne Vrouwe en outste Dochter een speelreisje naer *Amsterdam*, en keerde, na een ront jaer vertoevens, vandaer weer te rug naer *Hamburg*, met belofte om in vervolg van tyt die machtige Koopstadt tot zyne vaste woonplaets te verkiezen. In 1734 schilderde hy CHRISTIAEN, *den zesden*, Koning van *Denemarken*; die zich toen te *Altona* bevond. In 't zelve jaer deet hy een reize naer *Brunswyk*; daer de Hartog LUDEN RUDOLF hem een stuk verzocht te schilderen voor de Gaendery van *Zaltsdahl*; dat hy, zo dra het voltooit was, derwaerts zond, ten uiterste voldeet en wel betaelt wierd; doch die Vorst heeft zich niet lang met het zelve mogen verlustigen, alzo hy kort daer na stierf.

In 1735 werd onze beroemde Kunstenaer verzocht te *Neustadt* te komen; zyne Vrouwe en Zoon waeren mede van die reize. Hier maelde hy den Hartog CHRISTIAEN LUDWIG, Administrateur van *Meklenburg*, nevens de gansche Vorstelyke Familie, verscheide maelen. Zyn Zoon, toen noch pas 13 jaren out, speelde daer voor het Doorluchtig gezelschap op de Viool verscheide Solô's, tot ver-

verwondering der toehoorders. In 't zelve jaer begaf hy zich weer naer *Brunswyk*, om de Vorstelyke Familie van Hartog FERDINANT ALBRECHT te schilderen; maer de vastgestelde dag, dat die Vorst voor de eerstemael zou zitten, wierd een dag van diepen rouwe, vermits de alvernielende Doot hem schielyk wegrukte; tot groote droefheit van het gansche Hof en van onzen Kunstenaer. Doch dit verlies wierd, ten zynen opzichte, wel haest vergoed door het afmaelen van andere Vorstelyke Personadiën: want in 1736 schilderde hy te *Altona* de Princesse SOPHIA CHARLOTTA, Zuster des Konings van *Denemarken*. Zyne Majesteit zich daer ook bevindende, en vermits onpaslykheit eenigen tyt moetende vertoeven, had DENNER hier door aenleidinge, om in dien tusschentyt al de hoge Staetsbedienden van het Hof te portretteeren, met zo veel roem voor zyn edel Kunstpenseel, dat hy op nieuw aengezocht wierd, om, op een goet jaergelt, naer *Koppenhage* mede te gaen; het geen hy als te voren beleeft en vriendelyk weigerde, vermits hy reets twee jaren te voren te *Amsterdam* een huis gehuurt had; daer hy zich ook in dit zelve jaer naertoe begaf, met zyn gansche Huisgezin, en veel Portretten geschildert heeft. Het schynt

my

my toe, dat onze DENNER wel eens genegen was van plaets te veranderen: want, na drie en een half jaren verblyfs, verliet hy *Amſterdam*, en vertrok weer naer *Hamburg*; daer hy op verzoek van zyne ouders bleef, tot dat hy kort daerna door den Hartog van *Holſtein*, tans Grootvorſt van *Ruslant*, verzocht werd te *Kiel* te komen, alwaer hy dien Vorſt tweemael, levensgroot ten voeten uit, heeft geſchildert. Na deze Origineelen zyn verſcheide Copyen gemaekt, en naer alle Hoven van *Europe* verzonden; inzonderheit naer 't Hof te *Petersburg*. In 1741 werd hy te *Ploen* genodigt; daer hy op verſcheide wyzen den Hartog en deſzelfs Vorſtelyke Familie afmaelde. Al deze doorluchtige Kunſtwerken maekten DENNER door heel *Europe* zo vermaert, dat de Keizerin van *Ruslant* hem in 1742 aen haer Hof nodigde, om haere Keizerlyke Majeſteit te portretteeren, levensgrootte ten voeten uit; hem daer voor aenbiedende 1000 ducaeten, de reiskoſten heen en weer vry, en zo veel gemakkelykheit, als op zulk een groote reize mogelyk was toe te laten brengen; daerenboven gedurende zyn verblyf te *Petersburg*, de vrye verteering van alles, nevens volkokomen vryheit om te gaen en te komen naer zyn welgevallen; met een woort, alle aen-

bie-

biedingen, die te wenfchen zyn; doch hoe weinig zwarigheit onze BALTHAZAR van een reisje maekte, gelyk zyn Levensverhael uitwyft, kon hy tot dezen reistocht niet befluiten, en quam die hem zo zwaer voor, dat hy de *Ruffifche* Keizerinne voor alle haere aenbiedingen bedankte: fchoon deze onderneming hem ontwyffelbaer den weg gebaent zou hebben, om in eens fchatryk te worden: waer uit blykt, dat zyne Goutzucht zo groot niet was, als zyne vreeze voor het gevaer en de ongemakken der reize; trouwens het haperde hem evenwel niet aen Doorluchtige voorwerpen ter oeffeninge van zyn vleient Penfeel. Het volgende jaer verfchafte hem al wederom nieuwe kunftbezigheden, vermits den Opvolger van den *Zweedfchen* Troon zich toen te *Hamburg* bevond, en zich aen 't huis van onzen Kunfthelt, kort voor zyn vertrek, op verfchillende wyzen levensgroot liet afmaelen, en tot tytkorting geftreelt wierd met een aengenaem Concert van ftemmen en fpeeltuigen; daer DENNER zo wel als zyne Kinderen wonder wel in bedreven was.

In 1744 quam de Keurvorft van *Keulen* te *Hamburg*, en deet hem de eer zyne Kunft te komen zien; die hem zo behaegde, dat hy zich door onzen Kunftenaer op verfcheide manieren,

ren, zo levensgroot als in 't klein, liet afmaelen, van zyn Kunſtpenſeel ten hoogſten voldaen was, en het zelve rykelyk beloonde.

Het jaer 1747 gaf al mede geen klein voetſel aen 't penſeel, nadien den Hartog van *Ploen*, te *Hamburg* zynde, zich, onder het gehoor van een aengenaem Muzyk, ten huize van onzen DENNER liet ſchilderen. Zeker dit was een recht Vorſtelyk uitgedacht middel, om zulke Doorluchtige Perſonen, die anderzints niet genegen zyn zo lang ſtil te zitten, op eene aengenaeme wyze den tyt kort te doen vallen.

In dit zelve jaer vertrok hy naer *Brunswyk*; daer hy de Hartoginne weduwe van den Hartog AUGUST WILHELM VECHEL op drie verſchillende wyzen tot de kniën, en tweemael in borſtſtukken, portretteerde, tot veel genoegen van die Vorſtin. Noch ſchilderde hy daer ter plaetze het Afbeeltſel der regerende Hartoginne van WOLFENBUTTEL, en is, van dien tyt tot heden toe, aldaer gedurig bezig geweeſt met het afmaelen veeler Heeren en Dames van dat Doorluchtig Hof, nevens eene menigte Perſonen der aenzienlykſte Geſlachten; daerenboven is hy hier ter plaetſe by den regerenden Hartog en zyn geheele Hofgezin zo wel gezien, dat hy voorne-

nemens is in 't kort naer *Hamburg* te keeren, zyn huishouden daer op te breken, en, op het ernſtig en nadrukkelyk verzoek van dien Vorſt en zyne Grooten, zich metter woon te *Brunswyk* neder te zetten.

Het is onnodig hier in 't byzonder by te voegen de naemen van lager Staets- en Stantsperſonen, door zyn gadeloos penſeel afgemaelt: want de menigte van Vorſten en Vorſtinnen, onder welke drie Koningen uitmunten, hebben overvloedige ſtoffe uitgelevert tot eene grooter uitbreidinge, als wy tot noch toe in onze kleine Schilderſchouburg ontmoet hebben, ook zyn 'er weinige Schilders, die door diergelyke Kunſtverdienſten het zo hoog hebben gebracht, en met zulk een ongemeen Kunſtvermogen begaeft zyn, dat de weifelende Kunſtfortuin gedwongen is hen van zelfs na te lopen; gelyk onzen Schilder is te beurt gevallen, en het geen wy wenſchen, hem, ten voordeele zyner Vrouwe en Kinderen, noch lange met dezelve glorie volgen mag, gelyk het volgende vaersje te kennen geeft.

Een Glorikroon, die nooit van glans verdooft,
Verdient de Duitſche *Fenixſchilder* DENNER:
Die 't oog van Hollants *keurigſten Kunſtkenner,*
En

En Schilderhelt, met zyn geſchildert Hooft,
Voldeet, en, in verrukkinge opgetogen,
Voor 't zelve veel gekroonde Hoofden hielt:
Van wien het, als met geeſt en ſpraek bezielt,
Is aengezien, en tegen gout gewogen.
Laet blinde waen, door eige min verleid,
Hier, met een gryns van afgunſt, tegen woelen;
Wy houden 't met het algemeen gevoelen
Der Vorſten, ſchier van heel de Chriſtenheit.
Zo moet 's Mans hoge kunſtroem, dat 's myn hope,
Steets blyven bleeke Nyt en Tyt te ſterk.
Zyn Kunſtwerk, zyn natuurlyk Toverwerk,
Zy eeuwig de verwond'ring van Europe.

Dus omſtandig heeft deze Kunſtenaer my zynen levensloop toegezonden; daer by voegende, dat hy noch in de kracht van zyn kunſt en leven was; geſchreven uit *Brunswyk* den 14 van louwmaent, weinig denkende, dat zyne levensrol zo na op 't einde liep, want hy is al ten grave gedaelt, op den 14 van grasmaent in dat zelve jaer, te *Hamburg.* Zo als hy bezig was zich gereet te maken om naer *Brunswyk* te vertrekken, rukte de Doot hem weg naer de eeuwigheit. Had onze Kunſtenaer zo bequaem in 't tekenen en ſchikken zyner klederen geweeſt, als hy in 't volgen der wezens was, hy zou zo veel tegenſpre-

kens·

kens by eenige van zyne Kunſtgenoten niet ontmoet hebben; die hem hier in te boven gingen, en op eene wyze van hem ſpraken, als of al, wat hy deet, niet waerdig was te noemen, gelyk ik eens zo een betweeter ontmoet heb, die alles veroordeelde wat hem voorquam: zonder ooit een der uitvoerigſte tronien gezien te hebben, want d'een van d'ander als den dag van de nacht verſcheelt.

Maer dat belet niet, dat hy in die nette manier dingen gedaen heeft, daer ik nooit weergâ van gezien heb: zo in verandering van coleur als natuurlykheit; en ook wel eenige andere, die zo niet doorwerkt, echter uitſtekent fraei waeren. Want wat een Hooft betrof, dat kon hy op allerlei wyzen behandelen; ik heb 't in zyn eige Portret, van hem en zyne Vrou, gezien, dat hy in de manier van REMBRANT geſchildert had: zo dat, als men het zelve wat uit de hant zag, daer voor zou aengezien hebben. Maer 't is te beklagen, dat Kunſtenaers en Liefhebbers malkanderen zo ligt veroordelen, en altoos op 't zwak van een Meeſter vallen, zonder acht te geven op 't geene goet en pryzenswaerdig in hunne werken is; want als men alles ten ten naeuſte wil ſiften en ſcheiën, is 'er geen, of daer zal hier of daer iet gevonden worden

om op te vitten. Hoewel ik deze wyze van doen gansch niet kan pryzen, want is een Kunstenaer min bedreven in eenig deel der kunst, hy kan in een ander gedeelte uitmunten; want de volmaekheit moet noch gevonden worden. Hy was waerlyk sober in 't tekenen zyner beelden en plooien, en 't schikken der klederen, om die rede liet hy die veel door andere schilderen, en op 't laetst door zyne Dochter, die geen onverdienstige Schilderesse in miniature Portretten is. Zyn Afbeeltsel is te zien in de *Plaet* B, gevolgt naer een Kopstuk, dat de kunstige Beelthouwer XAVERY naer zyn weezen geboetseert heeft.

HENDRIK HULST, geboren te *Delft* in den jare 1685, heeft den Historischilder MATHEUS TERWESTEN tot zynen Leermeester gehad. Hy was een jongman van veel geest en bequaemheit; daer by gevolg wat goets van te wachten stont, had hy zyn Kunst met yver voortgezet.

Ik hebbe veele jaren met hem op het Akademie getekent, en kan dus by ondervinding zeggen, dat hy toen, voor zyne jaren, fraeie blyken van vordering gaf. Nevens de Schilderkunst was de Dichtkunst, haere volle zuster, het voorwerp zyner liefde; des was

hy

hy van APOLLO en de Zanggodinnen met het vermogen begaeft, om allerlei zoort van vaerzen te maken; waer door hy in alle gezelſchappen van jonge Luiden aengenaem was. Doch hier door wierd hy ook zo verſlaeft aen 't gezelſchap, en verſpilde zo veel tyt en gelt met al die aerdigheden, dat hy op 't laetſt zyn rekening verkeert zou gemaekt hebben, zo hem by toeval geen hulpe was toegereikt: want hoe fraei hy de Jonker wiſt te ſpeelen, was het op verre na niet al gout wat 'er blonk; daer by was hy een rechte ſchuimloper, die overal te gaſt ging, en nooit weerom noodde; het geen gelegenheit gaf tot de volgende Quinkſlag: Eenige jonge Juffers hier de ſnuf van weg krygende, en bericht zynde, dat onze Jonker maer een geringen intrek had, ſtelden op eenen vrolyken avont voor om hem t'huis te brengen; dit bracht hem in 't begin in groote verlegenheit; doch ziende, dat 'er, met looſe uitvluchten, geen kans was om haer van dit voornemen af te houden, en echter niet gezint zynde om haer de naektheit van zyn ſlechte kluis te ontdekken, bedacht hy de volgende kunſtgreep van zyn ſneeg vernuft: te weeten, hy geleidde het gezelſchap tot heel buiten aen 't Zieken, en vervolgens den *Ryswykſchen* weg willende op-

ſlaen, begon ieder te vragen: *Hoe Mynheer, waer naer toe*? daer hy op aentwoorde: *naer Delft*, *Mejuffers*, *daer woon ik*; het geen haer deet beſluiten om eensklaps te rug te keeren; geen luſt hebbende om in den laeten avont die wandeling te doen. Met het fluiten van dezen vreemden toon, wiſt onze Goutvink zich buiten 't warnet van deze vriendelyke voorſtelling te draeien, zonder eenen veer uit den ſtaert van zyn fatzoen te verliezen; waer uit men ziet, dat het ſpreekwoort: *gaeuwe geeſten redden zich overal door*, dikwyls door de ondervinding bewaerheit word.

Doch hoe kunſtig hy de aenvallen van deze ongenoodde Gaſten wiſt af te keeren, evenwel maekte hy met die manier van leven meer gelts te zoek, als zyn beurs lyden kon, zo dat dezelve, op de minſte aenſtoot, gevaer liep ſchipbreuk te lyden; maer daer quam een onverwacht ontzet. De vermaerde Geneesheer HELVETIUS, op een toevallige wyze (gelyk in 't Leven van THEODOOR NETSCHER gemelt is,) den grontſlag van zyn geluk in *Parys* gelegt hebbende, en toen Lyfarts van LOUIS, *den veertienden*, quam in 't jaer 1711 den *Haeg* eens bezoeken; onze Schilder dit hoorende, maekte zich aenſtonts by hem bekent, in zo ver, dat HELVETIUS zich van hem liet ſchilderen,

't geen

't geen na genoegen uitviel; ook was dit portret (na myn oordeel) in dien tyt fraei geschildert; wyders wist hy, door zyne streelende tong en wellevent gedrag, zich zo aengenaem te maken, dat HELVETIUS hem aenbood op zyne kosten mê naer *Parys* te neemen; waer toe onzen HULST aenstonts klaer was, wel wetende, dat zyn zinkend fonds op 't gypen lag, en dat, zo dra dit den geest gegeven had, al zyne aerdigheden hem niet bevryt zouden hebben van overal met den nek aengezien te worden.

Des vertrok hy met zynen nieuwen Mecenas, en had op reis het geluk de Meesteresse van den Keurvorst van *Beiëren* te portretteeren; waer van die Vorst zo voldaen was, dat hy onzen nieuwen gelukzoeker, behalven eene rykelyke vergelding, ook aenbood zyn Hofschilder te willen worden: maer voor het laetste bedankte hy beleefdelyk, en vervolgde met *Helvetius* zyne voorgenomene reize naer *Vrankryk*. Voorts is my bericht, dat hy by dezen gunstigen Mecenas veele jaren ingewoont heeft, in den Actiehandel van 't jaer 1720 eene groote rol heeft gespeelt, en eindelyk, om het verkrygen van een Ampt, van geloof is verandert, daer hy tot heeden toe noch belydenis van doet, en by veele luiden van den

eerften rang te *Parys* geacht en gezien is. Hy zou een der befte Leerlingen van TERWESTEN geweeft zyn, had hem de Kunft rechten ernft geweeft, ook was hy een groot gunfteling van zynen Meefter, en ging gemeenzaem met hem om; het geen anders vlak ftrydig was met de gewoonte van dien Schilderbaes: want het is allen Menfchen niet eigen, zulk eene ontzagchelyke ftaetfie onder zyne Leerlingen te houden, als TERWESTEN zich altyt heeft aengematigt. Doch HULST is aen de gunft van zynen Meefter en verdere goede vrienden, na zyn vertrek, weinig gedachtig geweeft, niet denkende als aen de prefent zynde, en zich te vermaken in al de aenlokkelykheden van *Parys*; niettegenftaende hy van zyne oude bekenden noch al eens aengemaent wierd, om eens een lettertje van hem te mogen ontfangen, maer 't was alles vruchteloos.

Doch laet ons hem daer laten, en onzen Schouburg verfieren met een Schilderperfonaedje van meer belang en aenzien: namentlyk met den braven Kunftenaer

JAQUES DE ROORE, wiens beeltenis zich in de *Plaet* B vertoont, gevolgt naer zyn Portret, door BALTHAZAR DENNER ge-

geſchildert; hy was geboren te *Antwerpen* op den 20ſten van hooimaent des jaers 1686. Zyn Grootvader, van Moeders zyde, DIRK VAN DER HAEGE, was een goet Schilder; daer te *Antwerpen*, in de AUGUSTYNER Kerk, noch blyken van gezien kunnen worden, en op andere plaetſen meer. Ook waeren CAROLUS VAN DER HAEGE, zyn Moeders Broeder, en deſzelfs Zoon, brave Schilders. Dus is het niet vreemt, dat onze DE ROORE insgelyks de Kunſt van jongs af heeft bemint, en met tegenzin de Studie, daer hem zyne Moeder (vermits zyn Vader hem al vroeg ontvallen was) toe geſchikt had, leerde; gevende in allen opzichte blyken van zyn blakent kunſtvuur; waer door hy zyne Moeder en Vrienden eindelyk verplichtte om van beſluit te veranderen, en hem aen de Kunſt over te geven: ten dien einde werd hy eerſt beſtelt by eenen LOUIS BOSCH om te leeren tekenen, en van daer, na twee jaren onderwys, quam hy op zyn veertiende jaer by den vermaerden Patroonſchilder VAN SCHOOR, die hem, na ſchaers twee jaeren leerens, door de doot benyt wierd; ook quam zyne Moeder te ſterven, en dus raekte hy onder het bedwang van koppige Voogden, die hem op nieuws in zyn voornemen dwarsboomden, beſtellende hem te-

gen wil en dank by een Zilverſmit en Kunſt-dryver. Doch *met onwillige honden is quaet hazen vangen*, zegt het ſpreekwoort, en wierd door 't gedrag van onzen JAQUES zo nadrukkelyk beveſtigt, dat zyne voogden van zelfs verplicht wierden om zyne neiging haeren vryen loop te geven. Des werd hy, door toedoen van ABRAHAM GENOELS en andere, de beſtiering van den braven Kunſtſchilder OPSTAL toevertrout; by wien hy in 't kort zo wel toenam, dat hy zynen Meeſter, eenen ST. CHRISTOFFEL, haelover van RUBBENS, voor den Koning van *Vrankryk* te copiëeren krygende, voor 't grootſte gedeelte die Copy hielp afſchilderen: daer OPSTAL wonder wel by gedient, en DE ROORE niet minder mê in zyn ſchik was; makende zich met het copiëeren van diergelyke Meeſterſtukken in twee jaren tyts zo bequaem, dat hy zynen Meeſter verliet, om vervolgens de leiding van zyne eige Kunſtleſſen te baet te nemen, en zich naer 't leven te oeffenen.

Des begaf hy zich tot het ſchilderen van Kabinetſtukjes in de manier van ORLY, ook wel in die van TENIERS, en vond voor beide aenſtonts zyne begunſtigers, die hem deze eerſte vruchten van zyn Kunſtpenſeel rykelyk betaelden: inzonderheit kreeg hy voor die na

den

den trant van TENIERS, wel tot 300 guldens voor 't paer, en dat zelfs van de Kunsthandelaers. Op zyn 19de jaer deet hy zyne intrede in ST. LUCAS-*Gilde* te *Antwerpen*, en kreeg daer veel kunstwerk aen de hant.

Op zyn 23ste jaer maekte hy reisgezelschap met den jongen VAN LINT om *Rome* te gaen zien: een Reisgenoot, die hem van veel dienst zou geweest zyn, vermits VAN LINT noch eens te *Rome* was geweest, en gevolgelyk den weg wist en de spraek kundig was: maer dezen reistocht belette hem zyn Voogt, willende hem geen rekening van zyn goet doen; waer door hy buiten staet gestelt bleef om de reiskosten goet te maken, en dus zyn opzet moest staeken; 't geen hem tot in 't lest van zyn leven noch berout heeft.

Wanneer hy 25 jaren out was, had hy met zyn gewezen Meester JAN VAN OPSTAL veele stukken te schilderen, die verzonden wierden. In 't jaer 1716 maekte hy in de Tresoriekamer van het Stadthuis te *Antwerpen* een groot Zolderstuk, en in 't volgende jaer noch drie Zolderstukken, zo in Resters als Kamers, en te *Leuven* op de Hal.

Wyders heeft hy een menigte Kabinetstukjes geschildert, die in *Duitslant* en *Brabant* getrokken wierden.

 In

In 't jaer 1720 verzocht hem de Heer ZWEERTS om te *Amſterdam* te komen; in welk verzoek hy bewilligde, en voor dien Heer een Plafond en Kamer in 't ront ſchilderde; ondertuſſchen maekte hy voor den Heere PICKVAT te *Rotterdam* eenige getekende ordonnantien voor een Kamer in 't ront, verbeeldende de geboorte, opvoeding, trou, triomph en doot van BACCHUS, nevens eenige Zinnebeelden; welke Kamer hy naderhanr ook geſchildert heeft; doch terwyl hy met dit werk bezig was, kreeg hy tyding van de doot zyner Vrouwe; des vertrok hy aenſtonts naer *Antwerpen* om het lyk ter aerde te beſtellen; verkopende met een al zyn goet om zich metter woon te *Amſterdam* neder te zetten: daer hy ſpoedig te rug quam en het gemelde Kunſtwerk voltooide. Maer de Fortuin moet hem hier op den duur niet gunſtig zyn geweeſt, vermits hy 'er niet langer als een jaer bleef, vervolgens een jaer te *Rotterdam* vertoefde, en van daer zich in 't jaer 1722 naer den *Haeg* begaf; daer hy bekent wiert met den Timmerman DIRK SPRINKHUIZEN; van wien hy veel dienſt en vrientſchap genoot. Het eerſte werk, dat hem hier aen de hant quam, was een Zolderſtuk voor den Kunſtlievenden Heer Advokaet TIERENS;

ook verkocht hy eenige Kabinetſtukjes, en kreeg voor den Heer ABRAHAM POOT te *Leiden*, als mede voor den Heer MUSKETTIER, een Kamer in 't ront te ſchilderen. In de eerſte heeft hy de Hiſtorie van den getrouwen Herder verbeelt. In de tweede ſchilderde hy de geboorte, opvoeding, daden en doot van ACHILLES; in het zolderſtuk had hy de Fabel van ACHILLES hemelvaert, of daer hem de Godin THETIS opvoert in den raet der Goden, afgemaelt.

In den jare 1728 deet hy een ſpeelreisje naer zyn geboorteplaets, en terwyl hy zich daer eenige tyt by zyne goede vrienden ophielt, kreeg hy vyf ſtukken te ſchilderen; twee voor den Heer DU BOIS, en drie voor den Admirael DEL CAMPO: zo dra hy dit Kunſtwerk volwrocht had, vertrok hy weer naer den *Haeg*.

In 't jaer 1729 ſchilderde hy voor den Rentmeeſter der Stadt *Antwerpen* twee zolderſtukken.

In 1736 maelde hy een fraei ſtukje voor den Heer Griffier FAGEL, verbeeldende de belegering van het *Kapitolium* door BRENNUS, Koning der *Galliers*. Wyders was onze Kunſtenaer zeer bequaem om oude ſchilderyen te verhelpen, of om ſtukken te vergrooten: als

te

te zien is by den Heer Ontfanger *Slingelandt*; voor wien hy vyf HONDEKOETERS rontom, met ſtukken aen te zetten, vergroot heeft, om voor een Kamer in 't ront te dienen; zynde deze byſtukken zo net in de manier van HONDEKOETER, ten opzichte van de bygeſchilderde Lucht- en Lantſchapdeelen, gevolgt, dat het al een kundig oog moet zyn, om het bywerk van 't Origineel te onderſcheiden. Met dezelve kunſt en handigheit heeft hy voor den Heer LORMIER vyf ſtukken vergroot. In 't jaer 1740 heeft hy voor den Heer HASSELAER, toen Schepen te *Amſterdam*, eene zael geſchildert, beſtaende in vier ſtukken, daer de Fabel van PANDORA in word verbeelt. Het zolderſtuk beſtaet wel uit hondert Beelden, en vertoont dezelve PANDORA in den raet der Goden; het is lang 28 en breet 18 voet.

Dus verre heb ik DE ROORE 's levens- en kunſtbedryf, zo als het door zyn eige hant opgeſtelt en na zyn doot in zyn boedel gevonden is, achtervolgt. In den eerſten opſlag zou men zeggen, dat hy hoopwerk van Kunſtbezigheden heeft gehad: maer als men de tytruimte van 1720 tot 1747 in aenmerking neemt, zal de ſmaldeeling voor ieder tuſſchenjaer van weinig belang zyn: want men kan

van

van hem niet zeggen, als van TERWESTEN, DE WIT en anderen, met waerheit gezegt is; dat zy, behalven de aengewezen Kunſtwerken, oneindig meer hebben gemaekt; vermits 'er van DE ROORE niets meer, als gemelt is, valt by te voegen; zo dat men op hem, met gelyk recht, als op meer anderen myner Kunſtgenoten, het ſpreekwoort kan toepaſſen: *de zeven vette Koeiën worden verſlonden van de zeven magere:* want de overwinſt van een of meer drukke jaren word door den grooten tuſſchentyt, in welken men niet te doen heeft, raſch verteert.

Om nu voorts het kluwen van 's Mans overige levenswyze en kunſtverhael te ontwinden, voege ik 'er van het myne by: dat hem de eerſte tien jaren in den *Haeg* heel ſchrael vielen; vermits noch groot noch klein werk van de hant wilde, maer hy raekte toevallig aen den Kunſthandel; kopende te *Antwerpen* voor eenen geringen prys een ſtuk van RUBBENS, het geen de zeven hooftzonden, wordende in den afgront geworpen, vertoonde. Dit Kunſttafereel verkocht hy in den *Haeg* aen den Kunſtminnenden Heer BOUT voor 3000 guldens. Deze goude ſpoorſlagen prikkelden hem zo gevoelig, dat hy driftig wierd om met vollen draf dit handelſpoor in te ſlaen, en

en trat eenigen tyt daerna in maetſchappye met GERARD HOET. Zy hadden beide door lange ervarenheit kennis van zaken, en waeren zo wel voorzichtig in het koopen, om niet bedrogen te worden, als eerlyk in het verkopen, om anderen niet te bedriegen; waer door zy de achtinge en het vertrouwen van alle Liefhebbers op hun zyde kreegen, en bekent ſtonden voor Luiden die niets verkochten, of het was wezentlyk dat geene, waer voor zy het aengezien wilden hebben. Door deze edelmoedige handelwyze wonnen zy veel gelt, en waeren dus altyt by kas en in ſtaet, om achter al, wat fraei en raer was, her te zitten: als brakken achter 't wilt; gelyk de volgende klucht beveſtigt: zy kreegen door den Kunſtſchilder DE HONT, hunnen gemeenzamen vrient, bericht, dat in de Kerk van het Dorp *Zavelton*, anderhalf uur boven *Bruſſel* gelegen, een Autaerſtuk van den grooten ANTONI VAN DYK te vinden was, verbeeldende *St.* MAERTEN te paert, bezig met een ſtuk van zynen mantel te ſnyden, om de naektheit van een arm Man met het zelve te dekken; en om hen des te meer van de waerheit der zaeke te overtuigen, had hy 'er met een kennis gegeven, om wat reden VAN DYK dit arm *Nazareth* verrykt en verheer-

heerlykt had met dit Kunſttafereel; hier in beſtaende: dat hy op eene ſchoone boere Nimf van dat Dorp geweldig verſlingert was, en, om zyn oogmerk te bereiken, den Beſchermheilig van die Parochie, quanswys tot eene gedachtenis, voor de Kerk van dat Dorp wilde ſchilderen; verzoekende deze jonge Deern onder het getal der toezienders te mogen portretteeren; maelende de tronie van *St.* MAERTEN naer zich zelfs. Zo dra onze nyvere Kunſthandelaers de tyding van dit Kunſtnieuws weg hadden, ſnoven zy 'er op uit, en vonden alles naer wenſch, ook raekten zy met den Paſtoor over het gemelde ſtuk in beding, en wierden den koop eens voor duizent dukatons, en niet duizent dukaten, als de *Haerlemſche* Courant van den 24 van herfſtmaent 1739, in het Artikel van *Bruſſel*, zo wel bezyden de waerheit zegt, als het voorgeven, dat het gemelde ſtuk op het gezag van den Fiskael, een Raetsheer en een Geheimſchryver van het Hof te *Bruſſel*, tegen wil en dank der boeren van *Zavelton*, aen onze Kunſtkopers gelevert zoude zyn; gelyk het vervolg zal tonen. Noch bedong de Paſtoor een goet Copy naer het zelve in de plaets, ook wierd alles bepaelt onder die mits, dat zy by den Aertsbiſſchop van *Mechelen* en

den

den Graef van KÖNIGSEG, Heer van *Zavelton*, verlof voor hen moeften verzoeken, om het ftuk op die voorwaerden te mogen verkopen, ten voordeele en behoeven van de Kerk, en dat het gelt te *Bruffel* betaelt zoude worden; het geen tot dus ver alles gelukkig mêviel. Hier op trokken onze Kunfthandelaers naer huis om de duizent dukatons, en vervolgens weer naer *Bruffel*, daer zy een kift lieten maken, en met dezelve in een koets naer *Zavelton* reden.

Ondertuffchen hadden de Kerkmeefters, nydig, om dat alles buiten hunne kennis gedaen was, de boeren opgeruit en gaende gemaekt, om de vervoering van dit Kunfttafereel met gewelt te beletten. De Paftoor, hier van de lucht krygende, had, in tegendeel, eenige Timmermansknechts met zwaere kneppels gewapent, quanswys in eene biddende geftalte voor *St.* MAERTEN geplaetft, om de vervoering, ten minften zo 't hen toefcheen, te bevorderen, en ten zelven einde de Kerkdeuren wel vaft gefloten.

Zo dra onze Handelaers heimelyk in de Kerk gekomen waeren, wierd het ftuk van het Autaer genomen en in de kift gelegt, doch terwyl zy hier mê bezig waeren, hoorden zy al eenig gerucht voor de Kerkdeuren; daer-

op

op wierden dezelve met ſteenen gebombardeert, en eenige ſchoten gedaen. De een begon den ander bedeeſt en bevreeſt aen te zien, en na dat 'er noch een zwaere ſchoot geſchiedde, raekte een der muitende Boeren de trap der Kerktoren op, en luide de brantklok; toen wierd 'er ſtorm op de Kerkdeuren gelopen, en na dat ze met gewelt open gerameit waeren, quam den verwoeden hoop binnen ſtuiven, als bezeten van de Helſche Furiën, gewapent met vorken, dorſchvlegels en ſcherp; razende en dol van toorn op den Paſtoor, dien zy toeriepen: *gay peſtige Jeut als ge zayt, way willen onzen St.* MAERTEN *niech noôr het geuze Lant vervôort hebben, hadde gay gelt van doôn, way zullen 't au langen*; ſchoon de meeſte zo kael in de plunje ſtaken, dat ze zelfs wel een lap van *St.* MAERTENS Mantel nodig hadden. Onder allen was 'er een mager en gerimpelt out wyf, die een afgryslyk getier maekte; ook had zich een der Papen van de Parochie op het Kerkhof begeven, die, door een ſtichtelyk ſermoen de razende menigte tot bedaren meende te brengen, met hen te beduiden, dat de waere *St.* MAERTEN in den Hemel was, daer voor hen bad, en deze maer een beſchilderde plank was, die nergens aendoening van had; doch

te vergeefs, vermits de onſtuimige boeren riepen: *gay peſtige geus, komde gay doôr maôr van doôn, way willen au den hals breeken.* Ondertuſſchen was HOET, die geen andere Marteldoot dacht te ſterven, in de uiterſte angſt en naerheit, en op alle wyzen bedacht om de klaeuwen dezer woedende moortharpyen te ontſnappen; het geen hem eindelyk lukte, met zich door een verborgen deur in 't huis van den Paſtoor te begeven; maer DE ROORE bleef in de klem, en was genootzaekt deze woedende klucht te zien uitſpeelen, die door een Smit, gewapent met eenen moker, noch zonder bloetſtorten afliep: want deez' met een dreigende ſtem de broeders van *St.* JOSEPH dus aenſprekende: *zo gay ongelovige Ketters niech dotelayk onzen dierbaôren Kerkhaylig wier op den Autoor zet, zal ik aulieden ien voor ien den kop inſloôn*; veroorzaekte zulks een zodanigen ſchrik in hen, datze al bevende zyn onvriendelyk bevel gehoorzaemden, terwyl de vergramde boeren dezen dapperen VULCANUS al voor eenen halven Heilig begonnen te houden: om dat zynen dommen yver, zo raſch en volkomen, voor hen den zegen bevocht.

Door deze ſchielyke verandering van tooneel, quam DE ROORE ook noch ongeſchonden

den uit de Kerk. Dus waeren onze reisbroeders blyde malkander noch levent te ontmoeten, en, na het grootste oproer gestilt was, te voorschyn komende, gaf hen een fatsoenlyk Man te kennen, dat het niet op hen, maer op de Papen gemunt was, die, als gezegt is, deze onderhandeling buiten kennis der Kerkmeesters gedaen, en deeze, om zich daer over te wreeken, (onder voorwentsel, dat *St.* MAERTEN meer dan eens mirakelen gedaen had, en inzonderheit de spoedige en gelukkige verlossinge van barende Vrouwen bevorderde,) dit rumoer verwekt hadden. Gedurende dat gesprek quam het volk met groot gejuich de Kist uit de Kerk dragen, die zy aen spaenderen sloegen, en, ter eere van hunnen *St.* MAERTEN, verbrandden, gevende, ten bewyze van hunne victorie, noch eens dapper vuur; ook verzocht hen die Man vriendelyk ter maeltyt, daer zy hem beleeft voor bedankten, en met de koets, die hen derwaerts gebracht had, weer naer *Brussel* vertrokken, onder een groot gejuich van het graeu, dat hen op het wegryden met eenige eerschoten vaerwel wenschte.

Dus liep deze netelige reis, op hoop van eene voordeelige koop ondernomen, zeer nadeelig af: want schoon hen de herdenking aen deze klucht dikmael heeft doen lagchen, ver-

verloren zy 'er wel tweehondert guldens by, zo aen reiskoften als wiffelgelt; echter verflaeude zulks hunnen handel niet; alleen leerde hen dit kluchtig geval het dryven van den kunfthandel in gewyde plaetfen zorgvuldig fchuwen, om de gramfchap der blinde bygelovigheit niet meer aen den hals te krygen; ook was 'er buiten dien genoeg winft te doen, vermits De Roore, behalven zyne aengewonne Kunftkennis, heel bequaem was om de Kunftwaer gewilt te maken, en met trek aen den man te helpen: verzuimende ondertusfchen geenen tyt om met verhelpen en fchoonmaken van fchilderyen zyn voordeel te doen. Deze kunftgreep had hy zo fix, dat ik ze van niemant beter gezien heb. Doch hy liet 'er zich ook ruim voor betaelen, zelfs van zynen Medemaet; daerenboven was hy heel fpaerzaem, het geen den aengroei der geltkas dubbelt bevorderde. Door het dagelyks zien en behandelen van kunftige fchilderyen, verbeterde hy zyne manier van fchilderen (die te voren wat paersachtig en in de gemeene *Brabantfche* coleur viel) ook merkelyk; gelyk men duidelyk zien kan aen het werk, dat hy voor den Heer Hasselaer gefchildert heeft; insgelyks aen eenige kleine ftukjes van zynen laetften tyt; maer vooral aen drie kapi-

kapitale Kabinetſtukken, die hy by zyn afſterven naliet; verbeeldende: daer de Burgemeeſter ANTONIUS, uit vleizucht, JULIUS CESAR, zo als hy te *Rome* op de Markt, in eenen verheven gouden zetel, gezeten is, om zeker feeſt, *Lupercalia* genaemt, te zien vieren, een Koninglyk hooftſierſel of diadema-aenbiet.

Dit ſtuk heeft hy den Heer WANDELAER te *Leiden*, die een van de beſtierders zyner nalatenſchap is, by uiterſte wil gemaekt. Het tweede verbeelt de vergoding van CESAR op 't velt van MARS; dit beruſt by zyne Zuſter te *Kortryk*. Het derde Kunſttafereel vertoont Koning JEROBEAMS Afgodiſche Offerhanden te *Bethel*, met het aenſtonts volgende teken der Goddelyke Straffe, beſtaende in het verdorren van 's Konings hant en het ſcheuren van den Altaer. Van dit laetſte is bezitter de Heer WANNAER in den *Haeg*, een medebeſtierder van zyne overgeblevene goederen. Het zyn proefſtukken van 's Mans bequaemheit, fraei geſchildert, fix gehandelt en ryk van ordonnantie; ook zyn 'er de gemoetsbewegingen en doeningen der onderſcheiden perſonen met overleg en keurigheit in waergenomen.

Zo dra hem hier de voorſpoet begon te

kittelen, begon ook de huwelyksdrift in hem te herleven; des hy in *Brabant* naer eene andere Vrou omzag; maer, na eenigen tyt met deze tweede byslaep in der minne te hebben geleeft, rees 'er onmin en verdeeltheit tusschen deze twee gelieven; die zo ver tot verwyderig uitbersteden, dat ze, zonder veel geruchts te maken, malkanderen eenen scheidbrief gaven. Dit was de naeste en eenigste weg die hen te kiezen stont, om van malkanders overlast bevryt te zyn, vermits zy niet naer onze Kerkwetten getrout waeren, en de Vrou keerde weer naer *Brabant*. Men heeft opgemerkt, dat hy naderhant nooit meer in *Brabant* geweest is, schoon 'er beweegredenen genoeg voorquamen om hem daer toe te nootzaken; ja toen die groote verkoping van DE WIT in 't jaer 1741 te *Antwerpen* voorviel, draeide hy zo lang, dat zyn Medemaet, GERARD HOET, op 't laetst verplicht was om alleen te gaen: waer uit schynt te volgen, dat 'er tusschen hem en zyne Vrou noch wat te vereffenen stont, daer zy hem in *Brabant* over had kunnen lastig vallen. Altans HOET begon uit al dat draelen argwaen op te vatten, en wierd beducht, dat deze Vrou, na haer Mans overlyden, hem moeite zou kunnen aendoen; het geen de

de reden was, dat hy weinig tyts daerna met onzen Kunſtenaer een ſcheiding maekte, en, by weege van inſchryving, de meeſte Kunſtſtukken, die zy onderling in eigendom hadden, overnam; dus raekten deze twee Makkers met vrede en vrientſchap van malkaer, het geen in zulke gevallen zelden gebeurt.

Al een geruimen tyt voor zynen ſterfdag ging onze JAQUES heel quaet deegs, en verminderde van tyt tot tyt zo merkelyk, dat hem eindelyk eene ſukkelende ziekte wegſleepte, en in den ouderdom van 61 jaren, op den 17 van hooimaent 1747, onder de aerde hielp, zynde zyne *Brabantſche* Echtgenoote al voor hem overleden; zo dat zyne nalatenſchap verviel aen zyne Zuſters Kinderen, en al vry groot was: want de geheele ſom beliep wel op 30000 guldens. Van zyne nagelatene Kunſt, die in Schilderyen, zo van zich zelf, als van anderen, en in Printen en Tekeningen beſtont, is by openbaere verkopinge over de 18000 guldens gekomen, wordende alles ongemeen duur verkocht, onder andere mochten eene menigte ſtukjes van zyn eige maekſel meer gelden, als hy 'er in zyn leven voor had durven vragen, en echter weinig aftrek van had.

Stukken, bequaem voor deuren en ſchoor-
 ſtee-

ſteenen, gingen hoger als hy ooit voor dit zoort van aenbeſtelt Kunſtwerk kon bedingen: zo verkeert zyn de Liefhebbers, dat zy doorgaens de Schilders by hun leven laten zuchten, en na hun doot, als ze daer geen genot van kunnen hebben, eerſt goet willen doen. Niemant moet denken, dat ik dit uit eenen te grooten drift of nayver zegge; ik zou het met een aenzienlyk getal, zo van *Nederlantſche* als *Italiaenſche* Hoogvliegers in de kunſt, die dat lot getroffen hebben, kunnen bewyzen en ſtaven. Uit het bedrag van deze aenzienlyke nalatenſchap kan men zien, wat ſpaerzaemheit, in weinige jaren, kan overwinnen. Maer het helpt ook veel, als men voor weinig meer als zynen eigen Aertſchen tabernabel te zorgen heeft: als by hem plaets had; vermits zyn ganſche huisgezin, op het ruimſte genomen, maer in drie menſchen beſtont, en door geen afhaelders buitenshuis, het zy vrienden of nabeſtaenden, bezwaert wierd. Voor 't overige was hy heel achterhoudent en wantrouwent van aert, en zo benepen en bedachtzaem in zyne manier van ſpreeken, dat men zyn mening niet ligt kon peilen, noch meer uit hem haelen, als hy, ter bereikinge van zyn eigen belangzoekent oogmerk, dienſtig oordeelde. Ook was zyne eige wysheit in de Kunſt-

Kunſtkennis zo groot, dat hy zyn weergâ niet meende te hebben: altemael eigenſchappen, kunſtgreepen en verwaende grillen, die de Kunſthandelaers in den hoogſten graet bezitten, of liever van welke zy in den hoogſten graet bezeten zyn. Het zal derhalven hier recht ter ſnê komen, met eene kleine tuſſchenreden, eenige ſtaelen van hunnen opgeblazen en waenwyzen aert te geven, en te tonen, dat die ondraeglyke Grootſpreekers noch vaſte gronden, noch wezentlyke bequaemheden hebben om hunne kunſtkennis, boven die van een welgeoëffent Schilder, zo hoog in top te heffen; gelyk zy gewoon zyn te doen; waer uit tot ſlot zal volgen, dat al de ſtreeken, die deze handelaers uitdenken om de Kunſt der levende Meeſters ongewilt te maken, enkel uit den koker van hun vuil zelfbelang voortkomen.

Echter met die bepaling, dat eerlyke en verſtandige Kunſtkopers eens en vooral zyn gewaerſchout, dat het op hen niet gemunt is, maer al wat reets gezegt is, en noch te zeggen valt, alleen den verachtelyken hoop raekt, op wien zulks met waerheit paſt.

Ten opzichte van hunne opgeblazene verwaentheit, daer ver de meeſte mê behebt zyn, kan ik by ondervinding zeggen, dat ik hen

dikwyls tael heb hooren voeren, die men niet als met de uiterſte verontwaerdiging kon dulden, en dat zelfs van de allerbeſte penſeelkunſt; daer zy, met een gemaekte grimlach, zomtyts den neus van durven ophaelen, of het kladwerk was; het geen dan neuswyze Liefhebbers, die deze beſpottelyke Keurmeeſters voor onfeilbaere vraegbakens houden, al mê naäapen; gelyk ik op de verkoping van den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG een zodanigen vernufteling zag doen, ten opzichte van dat heerlyk ſtukje, de Vlucht naer *Egipten* des Ridders VAN DER WERF: want het ging in 't eerſt langzaem op, het geen dien betweeter deet zeggen: ik geef 'er 1500 guldens voor, en met een, ſpottenderwys en al grimlagchende, 'er byvoegde, nu heb ik ook voor een VAN DER WERF geboden; even of het een eerbewys, van het hoogſte gewigt, voor dien Fenixſchilder was, dat zulk een hoogdravent Kunſtkenner, in verbeelding, op zyn uitmuntent Kunſtwerk de helft van de waerde geboden had, en dat in eenen tyt lang na des Ridders doot, en in welke zyn verheve penſeelkunſt aen alle Hoven van *Europe* tegen gout gewogen wierd. Het gemelde ſtukje wierd toen voor 2500 guldens verkocht, en beruſt tans in het Kabinet van onzen Door-

luch-

luchtigen Erfſtadhouder. Maer het waeren des Ridders ſtukken alleen niet, die in deze veiling niet naer waerde wierden verkocht; die van zyn Broeder PIETER, VAN HUYSUM en meer andere, troffen het zelve lot; want de verkoping viel in 't geheel niet gelukkig uit. Daerentegen hebben we, nu maer weinig tyt geleden, in 't gepaſſeerde jaer 1750 gezien, toen het Kabinet van Graef JAN VAN WASSENAER, verkocht wierd, dat alles tot hoge pryzen aen den man raekte, daer was niets, of 't ging duurder als ooit iemant gedacht had; een PIETER VAN DER WERF, dien ik voor drie hondert guldens had zien verkopen, liep tot 750; en verder alles naer de hoogſte waerde. Zo dat de publike verkopingen altyt geen onfeilbaere vraegbakens zyn, om daer 't zeil op te gaen, en de waerde of onwaerde der kunſt daer na te ſchatten. Want daer is niets, dat meer voor en tegen kan lopen voor de verkopers, gelyk men klaer kon zien by den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG, in zyn leven Burgemeeſter der Stadt *Haerlem*, daer veel ſtukken van d'eerſte Meeſters niet naer de hoogſte, maer de minſte prys verkocht wierden. Durven nu die Beunhazen de Kunſtſtukken, die als gewyde Heiligdommen van MINERVA de hoogachtinge der geheele

we-

werelt waerdig zyn, dus mishandelen, dan kan men denken, met wat gryns van verachtinge zy de kunſt van min bequaeme ſchilders beſchouwen; dat ook deze trotſe handelwys niet alleen uit onkunde, maer uit bedrog voortkomt, is dra te ontdekken, wanneer zy zelfs Kunſttafereelen van Puikſchilders bezitten: want dan zyn zy onbeſchaemt genoeg, om veeltyts dezelve ſtukken hemelhoog op te vyzelen, die zy te voren zo veel verſmaetheit en kleinachting aendeeden: waer uit volgt, dat zy als rechte Kunſtvoſſen (wien de druiven te zuur zyn, als z'er niet by kunnen,) zich gedragen, en echter voor onpartydige Kunſtwaerdeerders willen doorgaen; daer zy integendeel uit enkele baetzucht de kunſt van VAN HUISUM, zo wel als die van VAN DER WERF, noch dagelyks beſpringen, (gelyk ik in 's Mans levensverhael getoont heb) en niet ruſten kunnen, zonder deze Kunſthelden door quade vergelykingen van terzyde te dwarsboomen: ſchoon zy de eenigſte Meeſters zyn, wiens penſeelwerk by hun leven tot eenen hogen prys geſteigert en verkocht is. Doch de gront van dit rukeloos beſtaen is eigengenbaet; vermits zy wel graeg de ſtukken van DE HEEM en MINJON (om dat die noch veel onder hen beruſten) tot dezelve

prys

prys zagen klimmen, als VAN HUISUM's kunſt; het geen echter zo gemakkelyk, naer het opgeven dezer Keurmeeſters, niet wil vlotten.

Wat nu hunne aengematigde kunſtkennis, boven die van een bequaem Kunſtenaer, betreft, kan men in de eerſte plaets vragen, hoe zyn z'er aengekomen? hebben zy dat Hooggezaghebberſchap, om over het verhevenſte Kunſtwerk zo meeſterlyk te oordeelen, verkregen by erfregt of inſpiratie van de Kunſtgodin MINERVA? of hebben zy van jongs af de nodige grontbeginſelen tot die kennis gelegt? ganſch niet: want de meeſte, die, zedert dertig jaren, zich tot den Kunſthandel hebben begeven, zyn verlopen ambachtsgaſten, uitdragers en noch ſlechter volk; die te voren zo veel kennis van ſchilderyen hadden, als de blinden van de coleuren; ja die met hun ſlordig gedrag genoeg toonden, dat hunne reden-en oordeelkunde veel te veracht en te laeg was, om zich tot het Keurmeeſterſchap over de verhevene en edele Schilderkunſt bequaem te maken: want zommige waeren Wynkopers, die, door het verwaerlozen van hun beroep, de rotten met de kraen lieten weglopen; andere Zeepzieders, die, door het verzuimen van hunne neering, hunnen welvaert zelfs om zeep zonden; een derde zoort beſtont uit hant-

hantwerkers, die, door flecht oppaſſen, het bederf van vrou en kinderen hebbende bevordert, verplicht wierden om elders naer een goet heenkomen te zien, en een groot getal andere van noch ſlechter hoedanigheden, die, zo dra zy in Kunſthandelaers zyn herſchapen, zich aenſtellen als Orakels, wiens Keurwetten onherroepelyk zyn, ſchoon zy de geringſte proef niet kunnen uitſtaen: want als men de kunſtkennis dezer MIDAS-vlegels, en ook die van zommige laetdunkende Liefhebbers, eens ter toetſe brengt, blykt het, dat zy van de geringſte deelen der Kunſte geen gegront oordeel kunnen vellen; hoewel zy zich zulks van de verhevenſte vermeten; gelyk ik in het Leven van ROEPEL, met het voorbeelt van zekeren Liefhebber, getoont heb: want die had wyzer behoren te zyn: vermits hy in zyn leven wel voor 100000 guldens aen Kunſt gekocht had, en echter omtrent het ſtuk van MINJON zyne onkunde zo leelyk ten toon ſtelde. Uit het reets gezegde is ten minſten zeker, dat het die ſnorkers aen nodige gronden hapert; daer in tegendeel een Schilder van jongs af zich geoëffent heeft; waer uit ik beſluit en durf ſtaende houden, dat een Schilder, die in ſtaet is een goet Schildery te ordonneeren en in allen opzich-

te naer de regels der Kunſte uit te voeren, ook in ſtaet is om over de Kunſt van andere Meeſters te oordeelen; al had hy zelf zich niet toegeleit om hunne onderſcheide manieren te leeren kennen, hy zal evenwel kunnen zien wat goet is of niet, ſchoon hem de Meeſter onbekent is; het geen alleen door gedurige oeffening verkregen word, en tot de waere kennis niet behoort; hoewel de Kunſtkopers en eenige Liefhebbers, daer wy tans het oog op hebben, niet meer weeten, ja wat zeg ik! noch heel onwetent in zouden zyn, als zy eens voor een aenzienlyk Kabinet van *Hollantſche* Schilderyen gebracht wierden. Ik zeg met voordacht *Hollantſche*, om dat ik zelfs beken, dat al wat van de *Italiaenſche* gezegt word, op loutere giſſing ſteunt; want dan zou het oordeel van een Schilder met dat van een Kunſthandelaer hemelsbreette verſchillen; gemerkt de eerſte zou oordeelen volgens de Kunſt, en den ander volgens den ſmaek van eigen belang, en mogelyk ſtukken, die in de kettery van de heerſchende kunſtmode vielen, zou opheffen als mirakelen, alleen om dat ze gewilt zyn, zonder op de rechte Kunſtwaerde te letten. Want hunne groote kennis beſtaet doorgaens in de Catalogues van ſchilderyen, na dewelke zy zich richten. Als men by dit al-

les

les eens in aenmerking neemt, hoe ſlecht dat het verloopt met al dien verwaenden hoop; zal men de beſpottelyke dwaesheit van hun voorgeven noch overtuigender merken: want zommige, die als de paddeſtoelen ſchielyk voortquamen, zyn noch ſchielyker verdwenen, andere wierden onzichtbaer, of ze in de toverketel, daer MEDEA den ouden PELIAS in kookte, waeren geſmolten; gelyk ik 'er zelfs, zo hier als in *Engelant*, veele gekent heb, die met den handel zo arm en berooit zyn geworden, dat ze van honger en kommer vergingen; alleen door hunne verwaende onkunde en bedriegeryen: want door de eerſte worden zy bedrogen, en door de laetſten bedriegen zy anderen; het geen zelfs zo ver gaet, dat zy meeſt toeleggen om malkanderen te bedotten: want, om dat het met hen gaet, als het ſpreekwoort zegt: *zo veel hoofden zo veel zinnen*, en hun oordeel over een en 't zelve ſtuk zo verſchillent is als licht van duiſternis, wil elk als een Afgodt, in kennis, van zyn medemaet gehouden worden: waer uit dan geen kleine twiſt en nayver ontſtaet, en, om malkanders onwetentheit ten toon te ſtellen, het onderling bedrog geboren word.

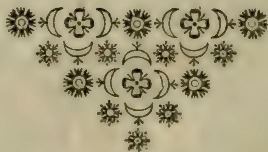
Hier mede denk ik klaer genoeg te hebben doen zien, dat de Kunſtkopers, in plaets van zich

het

het keurrecht der Schilderkunſt boven ervaren Schilders aen te matigen, niet anders dan onwetende Nachtuilen zyn, die het licht niet kunnen verdragen, en, om het zinkent fonds van hunne ſchraele Finantie gaende en ſtaende te houden, zich, als duizentkunſtenaers, met allerlei kunſtgreepen behelpen, inzonderheit toeleggende, om, zo wel de Kunſtkennis, als de Kunſt der levende Meeſters, gehaet te maken; zynde deze ſmet zo algemeen onder hen, dat zelfs DE ROORE, dien we anderzints onder het beſte zoort van Kunſtkopers geplaetſt hebben, aen dit zeêr hinkte: want zo dra als hy met winſt in den handel gekomen was, verloor hy ten eerſten uit het oog, dat hy een Schilder was, en hoe lang hy gezucht had onder het kruis van verdrukkinge, zo wel in *Brabant* als in *Hollant*, en verviel aenſtonts in die gebreecken, daer de meeſte mê behebt zyn: namentlyk om van de Kunſt en Kunſtkennis der levende Meeſters met verachtinge te ſpreeken, en hen te houden voor bloote weetnieten, die noch kennis noch oordeel hebben om van de kunſt vonnis te ſtryken. Waer van ik ten nadeele van den Kunſtſchilder KLAES VERKOLJE, uit den mont van DE ROORE, eens een levent bewys hoorde, op de verkopinge der

Schilderyen van den Heer BOUT; daer VERKOLJE zich bevont, en over een ſtuk met een goet oordeel zyne gedachten mêdeelde, maer niet na de ſmaek van onzen nieubakken Handelaer, die den Schilder aenſtonts, met een verwaende grimlach, beſchimpte, en hem toeduwde: *dat hy beter gedaen had voor zyn Ezel te blyven zitten.* KLAES was doof, zo dat hy zyn gezegde niet kon hooren, het geen anders eenen ſcherpen woordenſtryt had kunnen geven, vermits KLAES eenen vinnigen bek had, en ten minſten door lange ervarenheit zo veel kennis bezat als DE ROORE.

Om deze tuſſchenrede met een goet Poëtiſch ſlot te ſluiten, heb ik in de Zedeprinten van den grooten KONSTANTYN HUIGENS, naer die van eenen Kunſthandelaer gezocht, maer geen vindende, zal zich de Lezer met de volgende gelieven te vergenoegen.

ZE-

ZEDEPRINT
OP DEN
AERT EN GEDRAG
VAN EEN
VERWAENT KUNSTHANDELAER.

Hy is een Hooftstudent van MIDAS *Hoge school;*
Een waterloze wolk; een wintzak van EÖOL;
Een draikolk van bedrog, die nimmer is te peilen;
Een harde Leugenklip, daer beurzen op verzeilen;
Een Kunstörakel, dat geen antwoort geeft, of raet,
Als uit den Drievoet van afgunstige eigenbaet;
Een vurige Komeet in PALLAS *schilderhemel;*
Die niet dan onheil spelt, en, met het trots gewemel
Van zynen slingerstaert, het wezentlyk bederf
Der Schilders na zich sleept; een stalbok van MINERF;
Maer die 't Palladium *van haere Kerk wil heeten,*
En 't Opperhooft wil zyn van haere Kunstpropheeten:
Schoon hy, (bezeten van den Geest der duisternis)
Als Nachtuil op haer helm geen zitplaets waerdig is.
Zo dra hy is met winst in 't handelperk getreden,
Kruipt d'opgeblazenheit en waen door al zyn leden,

Tot in de pooren van zyn leege harſſenton,
En maekt hem wyzer als de kat van SALOMON:
Om Schilders vóor zyn ban en blixem te doen beven:
Om als de Phoſphorus *geen ander licht te geven,*
Als dat, met rook en ſtank van valſchheit, zig verſpreit
Tot in de Schatkiſt der kunſtgraege onwetentheit,
En echter heiliger geviert word als de ſtraelen
Van EPICTETUS *Lamp, of 't Kunſtvuur der* Veſtaelen,
By veel onkundige Liefhebbers van de Kunſt.
Kortom, hy is doorgaens een Brootrot, die door gunſt
Van gekken leven moet, en dwaze geltverſpilders;
Een geeſſel voor de Kunſt; een Keelbeul van de Schilders;
Een Alchimiſt, die gout uit drek te puuren weet,
Door ſcheikunſt van bedrog, en kael blyft als een neet.
Een Slak, die ſchielyk groeit, gelyk de paddeſtoelen,
En zonder zout verſmelt, dat 's 't einde van zyn woelen.

Laet ons nu voortgaen en onzen Schouburg openen met den braven Kunſtſchilder

ISAAK WALRAVEN, geboren te *Amſterdam* den 23 van lentemaent 1686. Hy had van jongs af eene aengebore neiging tot de

J. M. Quinkhard pinx. A. Schouman del. J. Houbraken sculps.

1. Isaak Walraven. 2. J. M. Quinkhard.

de Teken- en Schilderkunſt: want, in plaetſe van zich met kinderſpeeltuig te vermaeken, bekrabbelde hy al het papier, dat hy in huis vond, met tekenen. Zyn Vader, die een Juwelier was, beſtelde hem op zyn elfde jaer by een kunſtig Goutſmit, met oogmerk, om hem in zynen handel op te brengen. Maer de zucht tot de Schilderkunſt lag hem zo na aen 't hart, en blonk hem zo bekoorlyk in de oogen, dat zyn luſt tot niets anders ſtrekte als tot tekenen, graveeren en op Amous ſchilderen. Waerom zyn Meeſter dikwerf tegens zynen Vader zeide: gy moogt met uwen Zoon doen wat gy wilt, gy zult 'er nooit iets anders als eenen Schilder van maken. Na dat hy dus vyf jaren met tegenzin in het goutſmeden had doorgebracht, vond zyn Vader het dienſtig hem by den Beelthouwer JOHANNES EBBELAER te beſtellen, om het boetſeeren te leeren; op dat hy hier door bequaem wierd tot het maken en uitvinden van allerlei ſieraedien en lofwerken, die tot het verzetten van Juwelen vereiſcht word. Zo dra hy hier den vryen teugel had, vergat hy het goutſmeden geheel en al; doende niet als tekenen: doch die vryheit duurde maer ſchaers een jaer, na welken tyt hem zyn Vader onder zyn eige beſtiering nam,

om hem in de kennis der Edele Gesteentens bequaem te maken. In dien tyt raekte hy aen kennis en gemeenzaeme vrientschap met den Historischilder GERARD RADEMAKER, die hem de Regels der Bou- en Doorzichtkunde leerde.

Op zyn 24ste jaer deet hy een reize naer *Dusseldorp*, om eenige van zyns Vaders Juweelen aen den Keurvorst van de *Palts* te verkopen. Daer hy drie weeken naeulyks anders bezig was als met zich te verlustigen in die overheerlyke Kunstgaenderyen en Kabinetten der uitmuntentste Schilderyen, door dien voortreffelyken Vorst van tyt tot tyt by een verzamelt. Schoon hem nu niets ter werelt meer smarte als den korten tyt, dien hy, ter voldoeninge van zynen onverzadelyken Kunstlust, hier aen besteeden mocht; echter had deze bespiegeling zulk eenen onverzettelyken drift in hem verwekt, dat hy, t'huis komende, om lief of leet, van niemant in zyn voornemen, om zich geheel op de Schilderkunst toe te leggen, te wederhouden was.

Ten dien einde begaf hy zich by gemelden RADEMAKER, om de behandeling van het penseel en de menging der verwen te leeren; waer in hy, door zyn schrander vernuft en onvermoeide naerstigheit, zo gelukkig slaegde,

de, dat 'er zich alle kundige Liefhebbers over verbaesden, zo natuurlyk wist hy alles te copiëren. Dit spoorde hem aen om een Kunststuk van eige vinding by een te schikken. De eerste proef, die hy hier van gaf, was de verbeelding van AMNON, daer hy, na de verkrachting van zyne Zuster THAMAR, zynen Dienaer gebiet haer uit te dryven: doch eer dit Stuk half voltooit was, had hy het ongeluk zynen Meester en Boezemvrient door de doot te verliezen; het geen hem geweldig aen 't hart ging en in verlegenheit bracht: vermits hy nu niemant had, die hem zulke verstandige en openhartige Kunstlessen kon geven. Tot zyn geluk had hy kennis gemaekt met veel voornaeme Kenners en Kunstenaers van dien tyt, die hem ook trouhartig met hunne oordeelkundige lessen te baet quamen; het geen zo lang duurde, tot hy andermael een reize naer *Dusseldorp* deet, daer hy een goet gedeelte van den zomer doorbracht, met zich vlytig en naerstig te oeffenen naer al de schoone voorbeelden, die hy daer te vooren, met zo veel lust, bespiegelt had; waer door hy zo merkelyk gevordert was, en zich zo wel by bevond, dat hy, in vervolg van tyt, noch tweemael die reize ondernam, tot verdere voortzettinge

en voltojinge van de Kunſt: waer in hy zo wel geſlaegt is, dat hy, door gedurige vlyt en oplettentheit, een braef Meeſter is geworden: zynde des te meer lof waerdig, om dat de zuivere liefde tot de Kunſt hem alleen aengeſpoort heeft om zich in 't Kunſtperk te begeven, en hy genoegzaem door eige ſtudie het zo ver gebracht heeft: nademael hy dezelve, met geen oogmerk om gewin, maer gedreven door eenen edelmoedigen yver, alleen tot vermaek oeffent; zynde van eenen anderen kant rykelyk gezegent met tydelyke middelen, en by gevolg een van die gelukkige Kunſtenaers, die niet om broot behoeven te ſchilderen, en daerom met recht des te meer lof waerdig; vermits zulke rechtſchapen Liefhebbers, die uit loutere Kunſtdrift zo veel arbeit en ſtudie ondernemen willen, tans raer en dun gezaeit zyn. Onder de Proefſtukken van zyn Kunſtpenſeel munten uit: Een PIGMALION, die op zyn yvoore beelt verlieft word, verrykt met andere dichtkundige vindingen; Een ALEXANDER, die CAMPASPE aen APELLES ſchenkt; Den *Thebaenſchen* Veltoverſte EPAMINONDAS op zyn ſterfbedde, verbeelt in dat punt des tyts, daer dien moedigen Veltheer in zyne tent uit den ſlag van *Mantinea* op zyne le-

legerkoets gebracht is; vertonende zich de afgebroken werpſpies onder de rechter borſt: men ziet de grootmoedigheit in zyn ſtervent gelaet kunſtig verbeelt, ſprekende tot zyne Vrienden en Onderbevelhebbers: daer men de uiterſte ontroering en verſlagenheit in beſpeurt; de een is als wanhopent, de andere vertoont een neerſlagtige bedruktheit, een derde berſt uit als in een razerny of krankzinnigheit, over het afſterven van zynen kloekmoedigen Veltoverſte. Onder al dit gewoel vertonen zich twee Vrouwen, waer van d'eene zich, 't einde alle hoop, op het voetenent van den zieltogenden Veltheer nederwerpt; d'andere, haere handen om hoog heffende, de Goden om byſtant ſchynt te ſmeken. Dit is alles, zo in harstochten, ſtant der beelden, als weezenstrekken, door zyn kloek vernuft zo kunſtig verbeelt, dat het van alle Kunſtkundige Liefhebbers met toejuiching beſchout word, en meer andere ſtukken, die alle ten zynen huize te zien zyn. Tot het laetſtgenoemde was hy voornemens een weergâ te maken: daer de Wetgever LYCURGUS den jonggeboren CHARILAUM, Koning der *Lacedemoniers*, aen den Veltoverſte van *Sparta* vertoont. Tot dit ſtuk was reets de tekening en alle nodige toeſtel vervaerdigt,

maer zyns Vaders doot, hier kort op volgende, deet hem van dit voorneemen afzien; gemerkt hy zedert dien tyt genootzaekt wierd zich met andere bezigheden op te houden.

Tans vermaekt hy zich met de Kunſtwerken der beroemtſte Schilders te beſpiegelen; daer hy van zich zelf gelegenheit toe heeft, doordien hy, van zyne vroege jeugt af, eene ſchoone verzameling van Schilderyen, Tekeningen en Printen, heeft by een gegaert; die hem nu tot eenen kunſtigen en aengenaemen Luſthof verſtrekken, die hy door de oogen van zyn ligchaem, met die van zyn vernuft, dagelyks doorwandelt; het geen wy wenſchen hem noch lange zal mogen gebeuren. Verder beleeft hy een ongehuwden ſtaet, niets betrachtende dan een ſtil, zedig, vroom en Godtvruchtig leven te leiden, ver van alle aertſch gewoel en ydel bejag, en die zynen evenmenſch zo veel goets gunt als zich zelf. Deze drie volgende vaerzen zyn tot roem en lof der bovengemelde Kunſttafereelen gemaekt.

OP

OP DE UITMUNTENDE

SCHILDERKUNST

VAN DEN HEERE

ISAAK WALRAVEN,

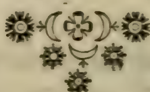
verbeeldende de geſchiedenis van
AMNON en THAMAR.

Zo maalt een eed'le geeſt, met oordeel en verſtant,
Den haat van DAVIDS *zoon, Prins* AMNON, *af naar 't leeven,*
Gezeeten op de ſpond' van 't vorſtlyk ledikant,
Daar hy zyn gruweldaad met THAMAR *heeft bedreven;*
Terwyl die kuiſche ziel, ſchoon 't ligchaam is onteert,
De traanen rollen laat langs haar beſtorven kaaken,
En 't hoofd ten hemel heft, van waer zy hulp begeert:
Zo ziet men 't heilloos vuur van ontucht, hoe 't mag blaaken,
Veranderen in ys van afkeer, die zich ſtom
En doof voor klagten houd: dus word zy uit verächting

Ver-

Verjaagt, tot dat de wraak van Broeder ABSALOM,
Hem achterhaelt door eene ontmenschte broederslagting,
Waar in hy sneuv'len moest op een geveinst banket:
Een baak voor die hun pligt te roekeloos vergeeten.
Zo word de boosheid eens gevonnist naar de wet
Van 't God'lyk recht; doch eerst in 't wroegende geweten.
Wat raad hebt gy gevolgt, helaas! wat ging u aen,
Rampzalige AMNON! *in verboden lust verzonken?*
Verfoeilyk was uw daad: maar had gy 't nooit bestaen,
Nooit had dit konsttafreel zo heerlyk uitgeblonken:
Zo ryst WALRAVENS *roem uit deeze schildery:*
Zo trekt men uit venyn een heilzaame artseny.

CORN. BRUINS.

OP

OP HET

ZINNEBEELD

VAN

PIGMALION,

door denzelfden Heere geschildert.

ô Schoonste Dochter van Natuur
Beroemde Schilderkonst! hier blyken uwe gaven:
WALRAVENS *geest, vol kracht en vuur,*
Wil zyn vertrouwt talent in de aarde niet begraven,
Maar stelt het als een heldre zon
Vol glans ten toon, en lokt de schranderste verstanden,
Wanneer hy hier PIGMALION
In min doet blaaken op dit werkstuk zyner handen;
De liefdevlam slaat hem om 't hert;
Hoe kwynend bid hy 't aan, als had het ziel en leeven,
Een kus, een lonk zou al zyn smert
Geneezen, maar dien troost kan 't koude yvoor niet geeven.
De Liefde, die zyn doen bespot,
Als of zy sprak, wien zaagt ge op zulk een voorwerp doelen?

„ *Wech*

„ Wech dwaaze minnaer, zoek genot
„ By vleesch en bloed; dit beeld kan nooit uw brand verkoelen;
„ U past noch voegt die lauwerkroon,
Maar hun die over 't hert der maagden zegepraalen.
O ryk vernuft! wat pronkt gy schoon
Met vindingen, die nooit van 't waardig kunst-spoor dwaalen,
Maar, op zyn tyd en maat verdeelt,
Het schoonste der natuur nabootsende in 't verbloemen;
Laat NAZO *door zyn Zinnebeeld*
Elk leeren, niet te veel op eigen werk te roemen:
Dit echter, dit beroemd juweel
Moet hem die 't trof, wanneer hy 't ziet, genoegen baaren.
Duur lang ô dierbaar tafereel!
Leef lang, ô Schildergeest! tot eer der Amstelaaren.
PIGMALION *is 't niet alleen,*
Wiens praalbeeld hem daar op, of 't leefde, deê verlieven,
Wyl, door dit konstſtuk, ieder een
Zich voelt de borst met die liefkozery doorgrieven.

C. BRUINS.

OP

OP HET GESCHENK VAN CAMPASPE, GEDAEN DOOR ALEXANDER AEN APELLES.

Is 't waerheid, of bedriegen my myne oogen?
Wat wonderen beſlaan dit tafereel!
Gewis, hier is de konſt in top voltogen.
Heeft dit PARRHAAS *geſchildert op 't panneel?*
Verbeeld dit of is 't waarlyk ALEXANDER?
Schynt dit CAMPASPE, *of zie ik vleeſch en bloed?*
ô Groote Geeſt wat zyt gy wys en ſchrander;
Hoe wel vertoont gy 't eedele gemoed
Op 't aanſchyn van den Vorſt der Macedoonen!
De bitſe nyd ſtaat ſtom voor zulk een ſtof.
Zag GERARD *dit, hy zou uw' yver kroonen*
Met eenen krans van onverwelkb'ren lof.
CAMPASPES *glans vol levendige ſtraalen,*
Trekt ieders hert als met een zoet geweld;
Geen wonder dat APEL *haar niet kon maalen.*
Ach zie hoe droef, hoe bevende en onſtelt,
Werpt hy zich voor de koninglyke voeten,

Om

Om 't leevend ſchoon dat hy verbeelden zal;
't Geen hy verkrygt om zynen luſt te boeten.
ô Wiſſeling! ô wonderbaar geval!
Doorluchte Held! wie moet u niet beminnen?
Wie volgt u niet in dien verheven ſtaat?
Zich zelf zo wel als ryken te overwinnen,
Is eene deugd die 't all' te boven gaat.
Weetgierig brein ſtaak vry uw onderwinden,
Gy zoud, al zocht ge noch zo verre en ſnel,
In 't Waereldrond geen' ALEXANDER *vinden*
Van zulk een' aart, maar meer dan een APEL.
Dit heerlyk ſtuk zal roem noch lof ontbeeren,
Zo lang men zucht tot wonderen beſpeurt.
De Schilderkonſt reets kwynende aan 't verteeren,
En om 't verval van Meeſters afgetreurt,
„ *Zag 't konſtwerk aan, en ſprak:* „ Nu leeft myn hoope;
„ Nu groeit myn luſt en vreugd: vaar voort myn zoon;
„ Zo zal uw naam haaſt vliegen door *Europe*;
„ Zo zal myn hoofd weêr praalen met een kroon.
„ WALRAVEN doet myn luiſter dus herleven,
„ Dies zal ik nooit den moed verlooren geeven.

1718. C. BRUINS.

Men ziet het Afbeeltſel van dezen Puik-ſchil-

ſchilder: benevens dat van den beroemden JAN MAURITS QUINKHARD, in de *Plaet* C. gevolgt naer hunne Portretten, door den laetſten naer 't leven geſchildert, en my door beide deze Kunſtenaers, tot verſieringe van dit werk, buiten eenige koſten, op een edelmoedige wyze geſchonken.

HIERONIMUS VAN DER MY, geboren te *Leiden* den 8 van bloeimaent des jaers 1687, heeft den beroemden WILLEM VAN MIERIS tot Leermeeſter gehad; door wiens ſchrandere Kunſtleſſen, met eene onvermoeide ſtudie te behartigen, hy een braef Meeſter is geworden, als te *Leiden* op de nieuwe Senaetkamer te zien is aen de Afbeeltſels van wel twintig Heeren Profeſſoren, door hem naer 't leven geſchildert, nevens die van eenige overledene Profeſſoren, door hem naer Tekeningen of Schilderyen, op het zelve formaet als de voorgaende, afgemaelt, en die alle in 't ronde van die vergaderzael geplaetſt zyn.

Ook kan tot een proefbewys van 's Mans fix penſeel verſtrekken, het Portretſtuk der Heeren Regenten van het Armkinderhuis derzelver Stadt. Dit ſtuk is geplaetſt voor de ſchoorſteen, in de vergaderzael der Regenten van dat Godtshuis: daer het van de Liefheb-

bers kan gezien worden. Behalven het gemelde Kunſtwerk, heeft hy veel der aenzienlykſte geſlachten van *Leiden* en elders, zo in Familieſtukken als op zich zelf, levensgroot en in 't klein geſchildert. Voorts ſtrekt zyne neiging ook tot het ſchilderen van antique en moderne Kabinetſtukjes; die de bequaemheit van hunnen Maker aentonen, en van welke eenige te vinden zyn in de Kabinetten der Kunſtlievende Heeren LA COURT, WIERMAN, SNAKENBURG en meer andere. Hy oeffent de Kunſt noch dagelyks met winſt in zyne Geboorteſtadt: daer hy in eenen ongehuwden ſtaet leeft, en zich, in zynen overigen tyt, verluſtigt in zyne ſchoone verzameling van Printkunſt. Met het een en ander gunne hem den Hemel noch lange jaren bezich te mogen zyn!

JAN MAURITS QUINKHARD, geboren te *Rees* den 28 van Louwmaent des jaers 1688. Zyn Vader en Grootvader waeren bequaeme Portretſchilders in *Kleefslant*; Echter zocht hem zyn Vader niet aen de Kunſt, maer aen de Geleertheit toe te wyden; ten dien einde wert hy beſtelt op de Latynſche Scholen; daer hy zyne Letteroeffeningen, tot zyn zeventiende jaer, naer wenſch voortzette: doch meer

meer voorbeelden hebben ons doen zien, dat de Kunst dikwyls van Vader tot Zoon overerft, en de smeulende Kunstliefde, tegen alle verwachting en voorzorg, vonk vat, en in volle vlam naer buiten slaet: want Quinkhart toonde zich na dien tyt geheel en al ongenegen tot de Studie, en verklaerde zich alleen voor *Pictura:* waer in zyn Vader hem te wille was, en tot zyn 22ste jaer in de Teken- en Schilderkunst onderwees. Na dat hy de grontbeginselen der Kunste by zynen Vader vast genoeg gelegt had, begaf hy zich naer *Amsterdam*, om zyne Kunststudie met ernst voort te zetten; eerst onder het bestier van den beroemden Arnold Boonen, van daer by Christoffel Lubinitski, en laetstelyk onder de schrandere lessen van den Kunstryken Nikolaes Verkolje; by wien hy in korten tyt zo gelukkig toenam, dat hy zyn eige Meester wierd, en, door zyn kloek vernuft en onvermoeiden Kunstyver, zo ver gekomen is, dat hy een wakker Meester is geworden, zo wel in 't schilderen van Kabinetstukjes, als Portretten; doch door de menigvuldige Kunstbezigheden, die hem het Portretschilderen verschaften, gaf hy zich eindelyk daer geheel aen over; hebbende, zo te *Amsterdam*, als elders, eene grote menigte

aenzienlyke Luiden geportretteert, onder welke wel dertig vermaerde Mannen, zo Profesforen als Predikanten, zich bevinden; wiens kunftige Afbeeltfels naderhant in 't koper zyn gebracht door de vermaerde Plaetfnyders J. HOUBRAKEN en P. TANJÉ.

Noch zyn 'er van onzen wakkeren Kunftenaer, op openbare plaetfen te *Amfterdam*, verfcheide levensgroote Portretftukken te zien; onder anderen: drie op de Nieuwemarkt in de Chirurgyns Gildekamer, verbeeldende de Overluiden van het Gilde; twee in de *Bernhart*-fteeg, zynde de Hooftmannen van het Wynkuipers Gilde; een groot ftuk op de Wynkoperskamer in de Koeftraet, vertonende de zes Overmannen van het Gilde; in 't Spinhuis twee ftukken met derzelver Heeren Regenten; in 't Oudeman- en Rafphuis zyn mede uitmuntende proefbewyzen van 's Mans kunft te zien; noch twee kapitale ftukken, pronkende met de afbeeltfels der Regenten van 't Leprooshuis.

Door het fchilderen van deze uitftekende Kunfttafereelen, wierd hy zo berucht in de nabygelegen Provincie; dat de Regenten van 't Stadts Kinderhuis te *Utrecht* onzen Kunftenaer verzochten, om hunne afbeeltfels in een groot ftuk, bevattende wel vyftien Portretten,

te

te ſchilderen; 't geen hy zo volkomen tot genoegen uitvoerde: dat die Heeren hem verzochten, zyn eige weezen daer nevens te plaetſen, ter vereëuwiging van zyn perſoon en bequaemheit voor de nakomelingſchap. Na dien tyt en zelf noch in 't voorledene jaer van 1750, heeft hy een menigte aenzienlyke Luiden van rang en regeering, benevens hunne geëerde Familien, daer ter Stede geſchildert; en verder noch een oneindig getal, zo te *Amſterdam* als elders.

Uit al het bovengemelde Kunſtwerk kan men met waerheit zeggen, dat QUINKHARD zyne Kunſt met roem en voordeel oeffent, en gevolglyk onder de gelukkige Kunſtenaers van dezen tyt kan getelt worden. Voor het overige moet ik by ondervinding betuigen, dat hy een vriendelyk en beleeft Man is; die my in het bezorgen van eenige berichten, betrekkelyk tot dit werkje, veel dienſt heeft gedaen: waer voor ik hem hier opentlyk dank zegge, en langdurigen voorſpoet en welvaert toewenſche.

Op een ſtuk, waer in hy zich zelf, benevens den Graveerder P. TANJÉ; door den eerſten geſchildert, en door den laetſten in 't koper gebragt; heeft de zinryke Dichter FEITAMA het volgende byſchriftje gemaekt:

Doet QUINKHARD, *nevens zich, door 't ſtree-*
lend kunſtpenſeel,
Leergierigen TANJÉ *in fikſe trekken leven;*
Dees, yvrende om hem blyk van dankbaarheit te
geven,
Wyd aen de Vrindſchap dit papieren tafereel.

S. F. J.

Nu volgt zyn Jaer- Stadt- en Tytgenoot,

DIRK DALENS, geboren te *Amſterdam* op den 3 van ſprokkelmaent des jaers 1688. Hy is een Zoon van DIRK DALENS, die beroemde ſchilder en tekenaer van Lantſchappen, zo met waterverf als met de pen; ſchoon hy pas 29 jaren out was, toen hem de doot wegrukte, tot groot verlies van alle Kunſtminnaers, vermits hy tot wat groots geboren ſcheen: gelyk aen de overblyfſels van zyn ryk vernuft, vleient penſeel en zwierige tekenpen, by de Liefhebbers van papierkunſt te zien is.

Onze DALENS zag weinig tyt na zyns Vaders doot het eerſte licht, en was naeulyks den kindertabbert ontwaſſen, of men ondekte zyne overgeërfde Kunſtdrift. Des beſtelde hem zyne Moeder by THEODOOR VAN PEE, het geen juiſt de gelukkigſte keur niet

was

was voor haeren Zoon: waerom hy (die zulks dra merkte) maer weinig tyts, en noch met wederzin, by dezen Meefter bleef, en een befluit nam, om, met verzakinge der fchildermanier, die hem VAN PEE geleert had, zyns Vaders voetfpoor te volgen. Het geen hem zo wel gelukt is, dat hy in het fchilderen van Lantfchappen, geftoffeert met Beelden, Beeften en Ruïnen, een wakker Meefter geworden is; hebbende veel Zalen en Kamers in 't ront gefchildert. Gelyk te zien is te *Amfterdam* by den Heer DEDEL en Mevrou PELS, by den Heer VAN DE VELDE aen de Buitenkant, en den Heer MUILMAN op de Keizersgragt; by wien heerlyke Zalen of Kamers in 't ront met zyn fraeie Penfeelkunft pronken; doch inzonderheit heeft hy voor den Heer VAN EYCK een aenzienlyke Zael gefchildert, in het zelve huis, dat den Heer PHILIP DE FLINES bewoont heeft, en daer die uitmuntende Kunftftukken van DE LAIRESSE, door HOUBRAKEN zo omftandig befchreven, in te vinden zyn. Te *Leiden* zyn de huizen der Heeren SNAKENBURG, BRITTON en WIERMAN, met treffelyke proeven van zyn geeftryk Kunftvermogen verfiert: ook kan men by den laetftgemelden Kunftminnaer zyne oogen verluftigen in eene fchoone

verzameling van *Nederlantſche* Kunſt. In *'s Gravenhage* pronkt het pragtig Huis der Gedeputeerdens van *Amſterdam* met een kunſtige Zael van hem, insgelyks een Huis op de Vyverberg, tans bewoont door den Burgemeeſter SLINGELANDT, eindelyk (om niet alles op te haelen) is op de Buitenplaets *Weſtkamp* een Kamer in 't tront, verbeeldende een *Rhyn*-gezicht, van hem te zien. Ook maekt hy fraeie tekeningen met waterverwen, en heeft het doorgaens even druk met aenbeſteet werk: Zo dat hy zich al mê onder de Claſſe der voorſpoedige Kunſtöeffenaers bevint, een naerſtig en vriendelyk Man is, en tot heden noch dagelyks bezig, als het zyne gezontheit, die vry zwak is, het zelve toelaet.

Hier mede wenſchen wy hem vaerwel. Het afbeeltſel van DIRK DALENS vertoont zich in de *plaet* E.

Nu volgt een Kunſtenaer, die, ſchoon niet in *Nederlant* geboren, hier echter verdient geplaetſt te worden; ik meene

BARTHOLOMEUS DOUVEN, geboren te *Duſſeldorp* in 't jaer 1688, een Zoon van JOHAN FRANÇOIS DOUVEN, groot Gunſteling en Portretſchilder van den *Paltſiſchen* Keurvorſt JOHAN WILHELM; hy heeft

de

de Kunst geleert by den alomvermaerden Ridder VAN DER WERF, en dat wel op verzoek van den Keurvorst, zynen grooten Mecenas; vermits de Ridder al in dien tyt niet meer genegen was Leerlingen te onderwyzen: om dat men zelden zulken aentreft, die bequaemheit genoeg bezitten, en studie genoeg willen aenwenden, om alles, wat aen het leeren der verhevene Schilderkunst vast is, met gedult te ondergaen, en om, als met handen en tanden, den steilen en glibberigen Kunstberg op te klauteren. BARTHOLOMEUS was niet onbequaem, maer bezat den yver niet, dien de Ridder wel in hem wenschte; echter is hy, door het verstandig bestier van zynen grooten Meester, die alle mogelyke vlyt aen hem besteedde, een roemwaerdig Meester geworden: wiens Kunstwerk onder de Liefhebbers in hoge waerde is, als blykt uyt de verkopinge, die op den 9 van herfstmaent des jaers 1722 gedaen wierd van het Kabinet des Heeren JAQUES MEYERS, daer vier stukken van onzen DOUVEN uit te voorschyn quamen, en van de Liefhebbers zo hoog geschat wierden, dat het eerste, verbeeldende eene LUCRETIA, voor vier hondert guldens, het tweede, zynde eene Heilige Familie, voor dezelve prys, het derde, verbeeldende eene MA-

RIA met het kindeken, voor 190 guldens, en het vierde, pronkende met een VENUS en KUPIDO, voor 130 guldens, verkocht wierden. Naderhant is hy Hoffchilder van den Keurvorft van *Keulen* geworden. Of hy noch leeft en zulks noch is, weet ik niet.

N. ANCHILUS, geboren te *Antwerpen* in 't jaer 1688. Hy is my te *Londen* gemeenzaem bekent geweeft, doch zyn doopnaem is my ontfchoten; ook weet ik niet by wien hy de Kunft geleert heeft: dit alleen weet ik zeker, dat hy een fraei Meefter was in het fchilderen van moderne Gezelfchappen.

In het jaer 1727 was hy al acht jaren te *Londen* geweeft, en had het in 't eerft heel quaet, doch quam door onvermoeide naerftigheit alles te boven. Inzonderheit won hy de gunft der *Engelfchen*, om dat hy de manier van TENIERS, met wiens Kunft zy veel ophebben, zeer wel wift na te bootfen. Ook fchilderde hy *Engelfche* Marktgezigten, met eene menigte van Boeren en Boerinnen, alles gefchikt naer de wyze der *Engelfche* lantaert; zittende de Vrouwen te paert, aen weerzyde van het paert voorzien met een mande, daer ze haere ter markt brengende waer in te koop veilen, en de Mans op wagens met drie

en

en vier paerden befpannen. Ik heb te *Londen* ftukken van dien aert gezien, ook Boeregezelfchappen, die ryk en geeftig van ordonnantie en kunftig gefchildert waeren. Terwyl ik in *Londen* was, kreeg hy van den Riddert ROBBERT WALPOLE, aen wien hy een goet Mecenas had, vier ftukken naer SNYDERS, geftoffeert met Beelden van RUBBENS, te copieëren in 't klein; het geen hy naer des Ridders genoegen ter uitvoer bracht. De Origineelen waeren kapitale ftukken, fchoon gefchildert, en verbeeldende de vier Markten van *Bruffel*, namelyk: de Vleefch- Vis- Vogel- en Fruitmarkt; ook behoorden zy den Ridder in eigendom toe. Behalven de manier van TENIERS, wift onze Schilder ook die van WATTO natuurlyk te volgen; doch wat is 'er onbeftendiger als een Menfch? op zekeren avont in een Herberg zynde, daer van *Rome* en defzelfs uitmuntende Kunftouthe-den gefproken wierd, raekte ANCHILUS met noch twee andere Schilders zo gaende, dat zy met malkanderen een verdrag aengingen om binnen drie dagen naer *Rome* te vertrekken, en binnen het jaer weer t'huys te zyn, alles op verbeurte van tien guinea's voor die geen, welke zyn verbintenis brak, eer den bepaelden tyt verftreken was. Zo gezeit zo ge-

gedaen. Zy togen met hun driën op reis, en maekten zo veel ſpoet als mogelyk waere om tyt te winnen: maer ANCHILUS wierd onderweeg ziek, en deet de reis naer de eeuwigheit, eer hy te *Lions* was: zyne reisgenoten vervolgden echter de reize, doch hunne naemen zyn my ontſchoten. Deze ſchielyke onderneming en noch ſchielyker verhindering van menſchelyk voornemen, viel voor in 't jaer 1733.

ROBBERT GRIFFIER, geboren in *Engelant* op den 7 van wynmaent des jaers 1688, en Zoon van den braven Kunſtſchilder JAN GRIFFIER, van wien hy ook de eerſte Kunſtgronden geleert heeft, en met kloeke ſchreden op het edel Kunſtſpoor zo ruſtig volgde, dat hy zynen Vader in zommige opzichten heeft voorby geſtreeft; muntende inzonderheit uit in 't ſchilderen van *Rhyn*-gezichten. Waer van ik kapitale ſtukken heb gezien, die (geſtoffeert met een oneindig getal Beeltjes en allerlei zoort van Vaertuigen, die geladen of ontladen worden, ook met de heerlykſte Lant- en Watergezichten en afbeeldingen van aengename Steden en Dorpen) zo kunſtig en geeſtryk zyn geſchildert en geordonneert, dat ze tot eene verluſtiginge van

kun-

kundige en kunſtlievende oogen verſtrekken. Het geen ook de reden was, dat hy van dit aengenaem en ſtreelent Penſeelwerk meer aftrek had als hy ras genoeg maken kon. Daer by had hy eene ongemeene bequaemheit om den ſchildertrant van WOUWERMAN, VAN DE VELDE en andere Meeſters, zo natuurlyk na te bootſen, dat een kunſtkundig oog al ſcherp moeſt toezien om niet bedrogen te worden.

Ik heb ſtukken van RUISDAEL zien verkopen, waer in onze GRIFFIER beelden en paerden geſchildert had, die hy zo kunſtig en bedrieglyk naer die van WOUWERMAN had gecopiëert, dat ze voor Origineelen van dien Meeſter van groote Liefhebbers wierden aengezien en gekocht. Op deze bedriegelyke nabootſing wierd hy zo verſlingert, dat men geen werk van eige vinding uit zyne handen kon krygen. Ook was hy heel handig in het oppoetſen en verhelpen van oude Schilderyen; waer door hy aenleiding kreeg om van een eerlyk en braef Kunſtenaer in een bedriegelyken Kunſtkoper te veranderen, en dus, met het kunſtwilt overal te gaen opſnuffelen, zynen tyt verliep en lui wierd. Na dat hy zich eenigen tyt te *Amſterdam* met dien handel opgehouden had, en onder de Liefhebbers bekent

wierd

wierd als een kunftig bedrieger, die hen natuurlyke copyen voor echte ftukken verkocht, verloor hy al het vertrouwen en de achting van brave Kunftminnaeren; waer door hy genootzaekt wierd om *Amfterdam* te verlaten, en vertrok met eenen KASTELEIN (die van een Zeepzieder ook in een Kunftkoper hervormt was) naer *Engelant*. Zy waeren vogels van eender veeren, die op een hant vol leugens niet fchouden, en in het begin te *Londen* groot fpel fpeelden; maer toen ik my in 't jaer 1727 in die machtige Ryksftadt bevont, was KASTELEIN al zo kael en blus gefpeelt, dat hy zyne naektheit qualyk kon dekken, en geen gelt had om broot te koopen. Met den anderen zag het 'er noch zo droevig niet uit; doch zyne veeren hingen mede al vry flap.

Ik vroeg hem of hy het nu beter had, als toen hy te *Amfterdam* een geächt Schilder was? maer ik kon uit zyn antwoort wel merken, dat hoogmoet voor den val, en leeren doorgaens te laet komt; inzonderheit by onzen GRIFFIER, die zyne heerlyke Kunftgaven op eene fchandelyke wyze hebbende verwaerlooft, de droevige gevolgen daer van maer al te gevoelig ondervont, en, zo hy tans noch leeft, na alle gedachten out en arm is: daer

hy

hy, integendeel, met het ſchilderen van zyne *Rhyn*-gezigten in eer en aenzien had kunnen blyven; doch heeft hy zich zelf niet ten nutte willen zyn, hy kan echter ergens nut voor weezen: namelyk om jonge Kunſtenaers ten baek te verſtrekken, dat zy zich op de klippen van verkeerde gewinzucht niet verlopen, als hy gedaen heeft; die, in *Hollant* zyn geluk hebbende verloren, het te vergeefs van de *Britſche* Krytbergen verwachte en over zee ging zoeken: want dat het in *Engelant* zo breet met de Schilders niet geſtelt is, als men malkanderen wel zoekt wys te maken, en dat de weifelende Kunſtfortuin daer alzo wel haere vieze nukken heeft als hier, zal ik met het volgent voorbeelt beveſtigen.

JOHANNES VOGELZANG, geboren te *Amſterdam* in 't jaer 1688. Zyn Onderwyzer in de Kunſt is geweeſt JOHANNES HUCHTENBURG, by wien hy maer weinig tyts geleert heeft, (vermits zyn vermogen niet toereikte om meer leergelt te ſpillen) en dus, noch maer half vluch zynde, zich naer *Engelant* begaf; daer hy met het ſchilderen van Lantſchappen, met beelden en beeſten geſtoffeert, en allerlei groot werk voor Schoor-

ſteen-

ſteen- en Deurſtukken, en Kamers in 't font, zyne Kunſtoeffening zocht voort te zetten. Ook hielt hy zich veel op, om, voor de Portretſchilders, achterwerken te ſchilderen van Batailles en Lantſchappen, na dat den ſtaet van het Afbeeltſel vereiſchte.

Maer het verging hem als het meeſt alle jonge Schilders doet, die zich te vroeg van honk begeven; inzonderheit naer *Engelant*: want die blyven doorgaens kladders en roffelaers. Hy is dezelve, van wien ik geſproken heb in het Leven van LE BLON: daer gezegt is, dat hy part had in de Tapytweverye, en de Cartons van RAPHAËL zou copiëeren; doch, zo wel als LE BLON, zyn ganſch boeltje daer by inbrokte, en lyfberging in *Hollant* moeſt gaen zoeken; daer hy my den ganſchen uitſlag van die ongelukkige onderneming, maer ganſch niet tot eer van LE BLON, verhaelt heeft.

Hy vertrok naderhant weer naer *Londen*, daer hy zyne gaſtvryheit, met het bepleiten van zyn onſchult, zekerlyk weer zal hebben verkreegen: hoewel 'er trouwens toen zo min als te vooren op hem te verhaelen was. Of hy tegenwoordig noch in het Lant der Levenden is, weet

ik

ik niet, en daer mê ſcheiden wy van hem af.

Toen ik te *Londen* was, heb ik veel ſtukjes gezien van eenen

FRANCIS VERGH, geboren te *Frankfort*, na giſſing in het jaer 1689: want het is ons niet mogelyk geweeſt het nette geboortejaer van allen te bepalen; doch hunnen waeren bloeityt meen ik naeukeurig te hebben aengewezen. Deze VERGH was een braef Meeſter in 't ſchilderen van Kabinetſtukjes met kleine beeltjes en fraeie lantſchappen: zy waeren wel geordonneert, fix gepenſeelt en van eene aengenaeme coleur; verbeeldende allerlei voorwerpen van Markten met eetwaeren, daer dan wel eens een paer marktwyven bezig zyn met malkander in 't hair te zitten, terwyl de jongens de Appelkraem plunderen, of een wedloop van Paerden naer de *Engelſche* manier, omringt van een oneindig getal aenſchouwers; ook wel een Quakzalver, verzelt van eene menigte omſtanders, onder welke zommige de beurs word geligt, terwyl zy, met ingeſpannen aendacht, naer het gezwets van dien bedriegelyken Schyndoktor ſtaen te gapen en toe te luiſteren. Al deze voorwerpen wiſt hy zo kunſtig te ſchikken, en met zo veel verandering van grappige byzaeken

te verryken, dat men de vlugheit van zynen geeſt, en de juiſtheit van zyn oordeel, in deze aerdige vruchten van zyn ryk vernuft en vleiënt penſeel zonneklaer ziet doorſtraelen. Het geen ook oorzaek was, dat zyne ſtukjes van de Liefhebbers met graegte en drift gezocht wierden.

Hy tekende ook met *Ooſtindiſchen* inkt volkomen in de manier van ZAGTLEVEN. Hier te lant weet ik niets van zyne Kunſt aen te wyzen, als in het Kabinet van den Kunſtlievenden Heer LORMIER. Maer van alle deze heerlyke Kunſtgaven genoot onze Schilder de minſte vrucht, vermits de Kunſtkopers met den beſten buit gingen ſtryken, en hem op eene onbarmhartige wyze onder het vilmes hadden: want hy was een ſlordig Beſtierder van zich zelf en zyne Geltkas, gemerkt hy overal zo diep in 't kryt ſtont, dat hy genootzaekt was om de geheele week op ſtok te blyven zitten, om niet gearreſteert te worden, en alleen des zondags uit de muiten quam; om dat hy dan, gelyk bekent is, volgens de *Engelſche* wetten niet arreſtabel was. Ook hielt hy zyne woonplaets heel verborgen, om te meer voor de vervolging zyner Schulteiſchers gedekt te zyn; het geen oorzaek is geweeſt, dat ik te *Londen*, met geen menſchelyke

mo-

A. Schouman del. J. Houbraken sculps.

1. Willem van Mieris. 2. Frans van Mieris.

mogelykheit, zyn verblyfplaets heb kunnen uitvinden; tot welke weinig anderen als Kunſtkopers den toegang wiſten, en uit wiens handen hy zo vet en zo mager moeſt aezen, als met hun onëdelmoedig geweten overeenquam; daer by was hy getrout, zo dat uit het een en ander waerſchynlyk volgt, dat hy uit dien Doolhof van armoede en benartheit zich niet ligt ontwart heeft, en al mê ten ſpiegel voor jonge Schilders kan dienen.

Of hy noch in leven is, weet ik niet; waermede wy onzen *Engelſchen* Wiltzang vaerwel zeggen, en eenen Kunſtenaer ten toneele voeren, wiens ongemeene gaven en pryſlyke zeden voorbeeldelyk zyn voor de Schilderjeugt, om na te volgen. De loffelyke Schilderperſonaedje, dien ik voor heb, is

FRANS VAN MIERIS, Zoon van eenen roemruchtigen Vader, en kleinzoon van eenen overtreffelyken Grootvader, wiens naem hy voert. Hy is geboren te *Leiden* in 't jaer 1689, en een deftig voorbeelt van Kunſtenaers, in wien de gaven der Geleertheit en Schilderkunſt tot in het derde lit overgaen: want onze VAN MIERIS is niet alleen een braef Kunſtſchilder, maer daerenboven een geleert en taelkundig Man: gelyk aen de ge-

leerde werelt bekent is, en uit het vervolg zal blyken. Van jongs af openbaerde zich zyne overgeërfde Kunſtdrift, en gaf zynen Vader gelegenheit om hem door goede leſſen en voorbeelden in het Kunſtperk wakker voort te zetten; waer door hy zo ver gekomen is, dat hy met reden onder de braefſte Meeſters van dezen tyt plaets verdient, en zyn Kunſtwerk in de Kabinetten van de eerſte Liefhebbers met roem en voordeel geplaetſt ziet: waer van de volgende Kunſttafereelen als zo veele Proefbewyzen kunnen verſtrekken.

In het Kabinet van den Keurvorſt van *Ments* is een biddende Munnik van hem te vinden, zynde kunſtig en uitvoerig geſchildert.

By den Baron VAN LANTSBERGEN, Lantdroſt en Domprooſt van *Hildesheim*, beruſten verſcheide, zo Hiſtoriale als Moderne, proefſtukjes van zyn zagt en uitvoerig penſeel.

Te *Delft*, by den Heer VALERIUS DE RÖVER, zyn twee ſtukjes van hem te zien: het een verbeelt eene oude Vrou, die kaſtanien en andere ſnoeperyen verkoopt aen een kleine knaep, die voor haer kraem ſtaet. Het andere een Bakkers-winkel, daer een Bakker gereet ſtaet om te blaezen, terwyl eene Dienſtmaegt, met eenen emmer aen den arm, aen-

aenkomt, om wat te kopen. Te *Leiden* heeft de Heer KOENRAET RYP een uitvoerig ſtukje, vertonende een Hoenderwinkel in een nisje, en een out Man, die duiven verkoopt aen eene jonge Meit. De borſtwering van voren is verſiert met een fraei Basrelief van kindertjes, buiten de winkel ziet men allerlei vogelen en eenen haes hangen; alles even uitvoerig en net geſchildert. Ten zynen huize heb ik onlangs gezien een ſtukje, waer in verbeelt was JOSEPH, MARIA en het Kindeken JESUS, en een ander, vertonende eene Keuken, waer in eene Meit ſtaet te ſchuuren, terwyl een jonge Boer, die een Uil op een krik in de hant heeft, het Meisje over de ſchouder ziet, en zyne greetige oogen laet weiden in de roozen- en lelienbeemd van haeren boezem. Verder is dit Tafereel verſiert met een meenigte huisſieraden van ſchotels, borden, potten, pannen en wat verder tot een keuken behoort; het geen alles ten uiterſte naer 't leven uitgevoert en geſchildert, en, met de vorige proeven van zyn edel Kunſtvermogen, in ſtaet is om 's Mans naem den nyt en tyt te doen verduuren. Nu ſchiet my noch over, om ietwes te melden van zyne geleerde ſchriften, ik zeg met voordacht *ietwes*, om dat die zo wereltkundig zyn, dat het onnodig zou

ſchynen om 'er hier van te reppen, ten waere de order en welvoeglykheit zulks vereiſchte. Het eerſte boekje, dat hy, ten dienſte der Liefhebberen van Vaderlantſche outheden, heeft in 't licht gegeven, behelſt eene uitvoerige verhandeling over de Zegelen en Munten der Biſſchoppen van *Utrecht*, over de verſchillende Muntſtoffen en den oirſprong van het Gelt. Het tweede is van vry meer beſlag, zynde een Hiſtoriſch verhael der *Nederlantſche* Vorſten uit den Huize van *Beiëren*, *Bourgondien* en *Ooſtenryk*, opgeheldert door eene menigte penningen, op hun bevel en tot hunner eere op voorvallende gelegenheden geſlagen. Dit is een werk om 's Mans onſterffelyke gedachteniſſe by de laete nakomelingen te helpen vereeuwigen, en dat inzonderheit den Liefhebberen der outheden en penningkunde te ſtade komt.

Ik heb my, in het doorbladeren van het zelve, niet genoeg kunnen verwonderen over de keurlyke aftekening van al die ſchoone Penningen, die insgelyks kunſtig in het koper gebracht zyn; wat arbeit voorts aen het naſpeuren en verklaren van al derzelver opſchriften beſteet is, kan niemant weten, als die zulks by ondervinding beproeft heeft. Waermede wy onzen Kunſtenaer en geleerden

Schry-

Schryver alles goets wenſchen, alleenlyk heb ik tot beſluit van 's Mans levensloop hier noch iets by te voegen, om aen myne belofte in 't eerſte Deel, op *pag.* 191, te voldoen; daer ik het leven van WILLEM VAN MIERIS, breetvoerig en na verdienſte, zo ik meen, verhandelt hebbe; en aen myne Lezers reden te geven, waerom 's Mans beeltenis, die in de *Plaet* B, onder WEENINX, had behoren geplaetſt te zyn, niet vertoont is.

Maer om alle verdere onvriendelykheden hier ontrent te ontgaen, zal ik allenig tot myne verſchoninge boekſtaven, dat de jonge FRANS VAN MIERIS my hadde toegezeit, eene tekening van zyn's Vaders en zyn eige wezen, ter behoorlyker tyt, te bezorgen, daer hy nooit aen voldaen heeft, op eenige ongegronde voorgevens, daer ik my, om alle twiſt te vermyden, niet verder over zal uitbreiden; en mogelyk zoude ik, om diergelyke voorwentſels tot heden toe, ontzet geweeſt zyn van beide de Afbeeltſels, zo den edelmoedigen Liefhebber, den Heer VAN DER MARCK, tegenwoordig Hooftofficier der Stadt *Leiden*, die eene groote menigte Portretten, zo van overledene als noch in wezen zynde Kunſtenaeren, byeen verzamelt heeft: daer onder WILLEM en de jonge FRANS VAN MIE-

RIS, door den laetſten, benevens dat van zynen Grootvader, in een ſtukje geſchildert; my het zelve niet op eene vriendelyke wyze tot dit gebruik aengeboden had; waer na het door AERT SCHOUMAN kunſtig afgetekent, en van HOUBRAKEN, zo als het zich in de *plaet* D vertoont, in 't koper gebracht is.

De menigvuldige moeielykheden, die ik hier en elders ontmoet hebbe over alle kleinigheden, zyn oneindig; vraegt men ergens na, niemant weet iets; maer zo ras zyn de zaeken niet in 't licht, of ieder weet beter, en alles word over den hekel gehaelt; hoewel ik ook betuigen kan, dat ik brave en welmenende Liefhebbers en Kunſtgenoten hebbe ontmoet, die my veel gedienſtigheit betoont hebben; anders was het my onmogelyk geweeſt ten einde te komen.

Na deze kleine afweidinge, ga ik voort, met ten toneele op te leiden

JAN ABEL WASSENBERGH, geboren te *Groningen* den 18 van Ioumaent des jaers 1689, uit een out burgelyk geſlacht: zyn Vader was JAN WASSENBERGH, die door zyne Ouders geſchikt wierd tot de gewyde letteren, en reets den dienſt als Proponent waernam, maer dezelve daer na verliet, en zich

zich in de Rechten oeffende, en veel jaren in zyne Geboorteſtadt als Advokaet gepractizeert heeft.

Zyn Zoon, JAN ABEL, wierd mede tot de ſtudie opgeleid en al zo ver gevordert, dat hy de ſcholen met lof doorgeraekt was. In den tuſſchentyt, dat hy de Talen leerde, beſtelde hem zyn Vader, om zyne ledige uren ten nutte te beſteden, by den Kunſtſchilder JAN VAN DIEREN; (een Kunſtenaer, wiens naem ik nooit gehoort hebbe) om de Tekenkunſt, daer hy uit een natuurlyke liefde en neiging toe genegen was, te leeren.

Hier ſlaegde hy, door zyn kloek vernuft en onvermoeide naerſtigheit, zo gelukkig in, dat hy in weinig jaren door zynen Meeſter aen 't ſchilderen wierd gezet; het geen hem dermaten aenſpoorde en zo wel lukte: dat hy in korten tyt al vruchten van zynen arbeit plukte; door eenige ſtukjes, die hy aerdig wiſt te copiëeren, aen jonge Liefhebbers te verkopen; deze klinkende Goden noopten zynen luſt zo gevoelig aen, dat hy een beſluit nam in 't ſchilderperk, met yver, ruſtig voort te draven; en de ſtudie vaerwel te wenſchen.

Hy bleef zo lang by zynen Meeſter, tot hy quam te trouwen met Jongkvrouwe JOHAN-

NA VAN OIJEN in 't jaer 1712; kort hier na begaf hy zich met zyne Echtgenoote naer *Rotterdam*; daer hy, door zyne aengeboren vriendelykheit en goede opvoeding, zich zelf by de Liefhebbers, en wel inzonderheit by den Ridder VAN DER WERF, zo aengenaem wist te maken, dat die *Rotterdamsche* Fenix hem den vryen toegang verleende, en op eene gulhartige wyze zyne oordeelkundige en welgepaste lessen mededeelde, met hem aen te tonen, wat in zyne Kunstwerken te pryzen of te laeken was.

Dit geluk, gepaert met zyn arbeitzamen aert, al staeg aen blokkende, deet hem groot nut tot voortzetting van zyne kunst. Na dat hy zich hier eenen geruimen tyt, dus loffelyk, onder dezen grooten Meester, zo in 't tekenen als schilderen, geoeffent had, vertrok hy weder naer zyne Geboortestadt. Hier maekte hy ten eersten een grooten opgang: door zyne bequaemheit, en de kunstbezigheden vloeiden hem van alle kanten toe: zo met het schilderen van Historien, Zolder-, Deur- en Schoorsteenstukken, als uitmuntende Portretten; daer eene menigte voorbeelden van te zien zyn in 't Stadthouderlyk Hof te *Leeuwaerden*, en waer onder uitblinkt het Afbeeltsel van zyne Doorluchtige Hoogheit den Hee-

re

re Prince van *Oranje*, onzen tegenwoordigen Erfſtadhouder, op zyn achtſte jaer; benevens een aenzienlyk getal Dames en Heeren van den eerſten rang en aenzien; die alle door onzen WASSENBERGH geſchildert zyn.

Te *Groningen* ten huizen van de Heeren Burgemeeſteren GOCKINGA en BOTENIUS, den Hooftman TRIP, en op der Hooftmannen-Kamer te dier Stede, zyn fraeie Portretten en een aenzienlyk getal Hiſtoriale deuren ſchoorſteenſtukken, die fraei getekent en geſchildert zyn, te zien, noch een Coupel in het prachtig Huis van den Heere SICHTERMANS; en verder by de eerſte luiden van rang, te veel om alle te melden.

Onze Kunſtenaer was niet minder bequaem in 't ſchilderen van Kabinetſtukken, daer ten zynen huize, Meeſterlyke proefbewyzen van te zien zyn, verbeeldende het eene de geboorte CHRISTI, en de weergâ deszelfs opvoeding; die uitvoerig en kunſtig, zo in ſchikking der beelden, als dag en ſchaduwe, behandelt zyn, en de bequaemheit van hunnen maker vertonen. Na dus eene meenigte aenzienlyke kunſtwerken, met onvermoeide naerſtigheit, tot genoegen der aenbeſteders, in zynen leeftyt voltooit te hebben: wierd hy overvallen door eene ziekte, die hem dermaten

trof,

trof, dat zyne levensgeeſten ten einde liepen: in den ouderdom van 61 jaren, op den 17 van hooimaent des jaers 1750, tot groot verlies van zyne nagelatene Weduwe en drie Kinderen.

Onder deeze is eene Zoon JAN, en de jongſte Dochter ELIZABET GEERTRUIDA, die, om hunne aengebore liefde tot de kunſt, aen dezelve zyn toegewyd, en door des Vaders onderwys en zyne kunſtryke voorbeelden, reets zo ver gevordert zyn, dat zy hem met eenen wakkeren tret op het Kunſtſpoor navolgen.

De outſte Dochter GEERTRUIDA ABELIA, is niet minder bedreven in 't overheerlyk borduuren van Bloemen en Vruchten, met al het geen daer verder tot verſieringe toebehoort: en dat wel zo natuurlyk, dat het de aenſchouwers verrukt.

Hier mede wenſchen wy deze Zuſters en Broeder gunſtige Mecenaſſen, die hunnen loffelyken Kunſtärbeit naer verdienſte beloonen.

Dus omſtandig is my deze levensbeſchryving door een onbekende hant toegezonden, en door my ter goeder trouwe te boek geſlagen, in hoope, dat my alles, volgens verdienſten en bequaemheit van dezen Kunſtenaer,

naer, is opgegeven, want my is nooit iet van 's Mans kunſt te voren gekomen. JOHANNES ANTIQUIS, die zyn Diſcipel is geweeſt, pryſt zyne bequaemheit in de kunſt, maer laekt deszelfs gedrag omtrent zyne leerlingen, gelyk hier na in zyn levensverhael zal blyken, dat hy my zelfs opgegeven heeft.

Zo dat een Schryver menigmael niet weet, op wat wyze hy zich zal of moet gedragen, inzonderheit, in het te boek ſtellen van Meeſters, wier kunſt noch perſoon by hem niet bekent zyn geweeſt, en in zynen tyt of kort te voren geleeft hebben.

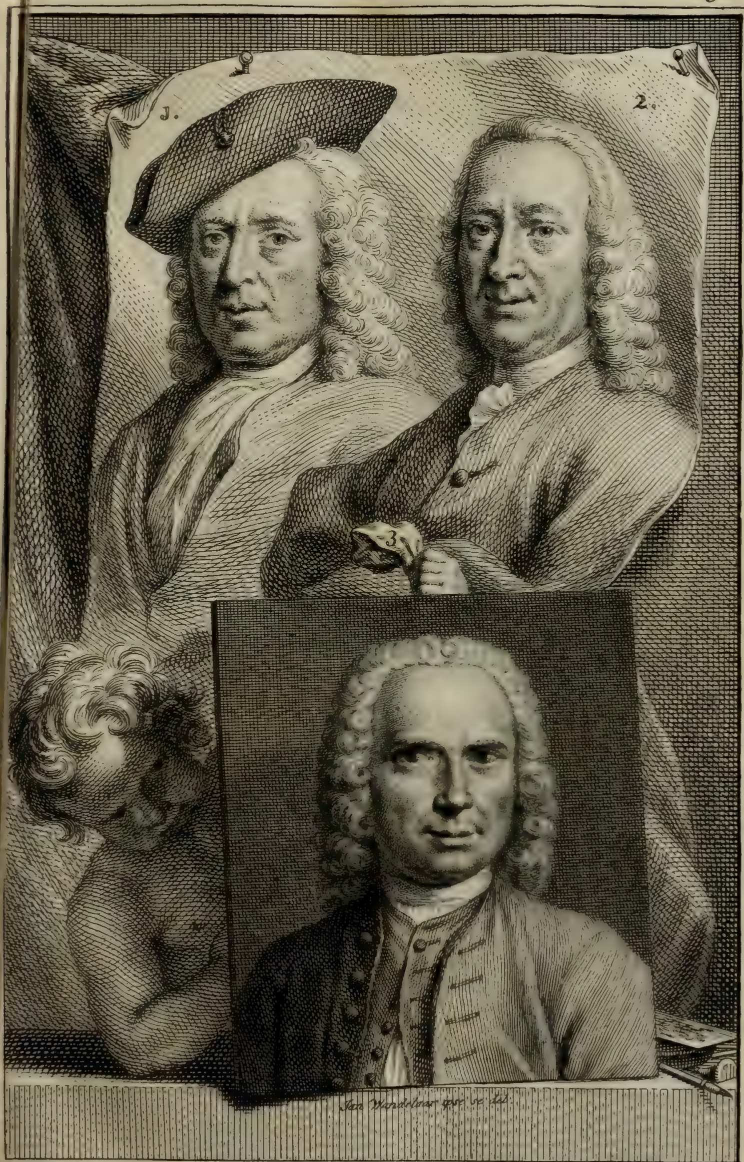
ANTONI DE WAERD, geboren in *'s Gravenhage*, in 't jaer 1689, heeft zich in zyne jeugt by SIMON VAN DER DOES en andere Meeſters geoëffent. Daer na begaf hy zich naer *Parys*, om zyne Kunſtſtudie verder voort te zetten. Hier toe eenige jaren in *Vrankryk* hebbende beſteet, quam hy naer zyne Geboorteplaets weer te rug, om 'er zich ter neder te zetten, alwaer hy zedert tot heden gewoont heeft, ſchilderende al wat maer aen de hant komt: als Portretten, Kamers in 't ront, Deuren Schoorſteenſtukken, en wat meer tot verſieringe van prachtige Huizen vereiſcht word: het zy met Hiſtoriën of met Lantſchappen, is het

het geen eigen vinding, hy copieert het naer zulke voorbeelden, als den aenbefteders beft bevalt. Op die wyze heeft hy verfcheide kamers in 't ront, in den *Haeg* en in andere Steden, gefchildert, en is met diergelyken arbeit noch dagelyks bezig.

Hoe oplettent ik geweeft ben om ieder Kunftenaer volgens den rang van zyn geboortejaer te plaetfen, echter heb ik niet kunnen verhoeden, dat de volgende Schilderperfonaedje eenige jaren laeter, als behoorlyk is, te voorfchyn komt: om dat ons de nodige ftukken niet eer ter hant zyn geftelt; doch het zal, volgens het fpreekwoort, (*beter te laet als nooit*) den Liefhebberen niet onaengenaem zyn, hem, hier ter plaetfe, zyn Levens- en Kunftrol te zien fpeelen, te meer, nadien hy geen onverdienftig Kunftenaer is, en het eerfte licht gezien heeft in de machtige koopftadt *Amfterdam*, den 29 van flachtmaent des jaers 1680. Zyn naem is

JACOB APPEL, gefproten uit een braef burgergeflacht; hy was van kintsbeen af zeer genegen tot tekenen, of mannetjes en beeftjes met de fchaer in papier te knippen. Deze kinderlyke Kunftdrift, in plaetfe van te verminderen, met zyne opluikende jeugt

meer

A. Schouman del. P. Tanjé sculp. 1751.

1. Jacob Appel. 2. Dirk Dalens. 3. Jan Wandelaar.

meer en meer aengroeiende, deet zyne Ouders besluiten om hem, ter regelmatige bestieringe van die geestige Natuurdrift, by tyts eenen Meester toe te voegen, genaemt TIMOTHEUS DE GRAEF, een wakker Lantschapschilder; by wien hy, gedurende den tyt van twee jaren, de gronden der Tekenkunst gelegt hebbende, zulke doorslaende blyken van een goet gevolg gaf, dat zyn Meester hem den kunstigen Portretschilder DAVID VAN DER PLAES, (aen wien HOUBRAKEN gedenkt *pag.* 229 van zyn laetste Deel) aenprees, die onzen APPEL noch twee jaren liet tekenen, inzonderheit naer het Kunstwerk van TEMPEEST, om dat hy zag, dat de neiging van zynen Leerling daer meest toe overhelde.

Hier door wierd hy zo bequaem, dat hy dikwerf met den Zoon van zynen Meester, die groote liefde voor hem had, naer buiten ging om fraeie Gezichten, Lantschappen met Beesten, en al wat maer schilderagtig was, af te tekenen; vervolgens zette hem zyn Meester op zyn 14de jaer aen 't schilderen van beeltjes en beestjes, gevende hem met een goede lessen van derzelver schikking en ordonnantie; doch hoe geestig en gelukkig hy in die te schilderen was, kon hy met de achtergronden

en

en 't verder bywerk niet te recht komen. Na dat hy dus eenige ſtukjes ten halven geſchildert had, viel VAN DER PLAES in eene ſlaepziekte. Wat moeiten en vlyt de Geneesheeren aenwendden tot zyne herſtelling, alles was vruchteloos. Dus drie weeken lang, genoegzaem buiten ſpraek, gelegen hebbende, vont men goet den jongen APPEL met eenige ſtukjes voor zyn bed te brengen, zich houdende, of hy om onderwys quam vragen; zo dra hoorde de Kranke de ſtem van zynen Leerling niet, of hy deet moeite om te ſpreeken, en beterde in zo verre, dat hy, uit eene ongemeene achting voor APPELS leergierigheit, zo dikwerf hy hem zag, arbeit deet om hem te onderwyzen.

Na dat VAN DER PLAES herſtelt was, vertoonde hem onze jonge Kunſtenaer verſcheide ſtukjes, met beelden en beeſtjes hier en daer beſchildert, maer zonder achterwerk. Zo als zyn Meeſter die zag, bevielen ze hem zo wel, dat hy den Lantſchapſchilder ALBERT MYRING dezelve liet zien, met verzoek om 'er, in APPELS byzyn, Lantſchapjes achter te ſchilderen. Het geen hy bewilligde, en in 't bywezen van APPEL ten eerſten aen 't werk viel, die al dien tyt achter hem ſtont, om zyne manier en handeling te zien, die hem zo

wel

wel beviel, en zynen kunſtyver dermaten voor dat deel der kunſt opwakkerde, dat hy, benevens het Portretſchilderen, het Lantſchapſchilderen met een leerde.

Dus zich eenige jaren by VAN DER PLAES naerſtig en loffelyk geoeffent hebbende, verliet hy zynen Meeſter, om vervolgens naer de volmaekte Natuur te ſtudeeren; ten dien einde ging hy by eenige van zyn Ouders goede Vrinden, buiten *Haerlem*, op het Kraejeneſt woonen, en vond daer eene ſchoone gelegenheit, om zyne vuurige drift voor het Lantſchapſchilderen naer het leven voort te zetten; waer in hy zo gelukkig ſlaegde, dat hy op zyn 18de jaer al een bequaem Meeſter was, en, na twee jaren verblyfs aldaer, een binnenlants reisje naer den *Haeg* en elders deet, wordende inmiddels hier en daer te werk geſtelt, en krygende veel te doen.

Dus bezig zynde met zyne Kunſt op veele plaetſen te oeffenen, wiert hy van zyne Ouders t'huis ontboden, en vond in *Amſterdam* ten eerſten gunſtige Mecenaten; onder welke de Heer CLIFFORT geen der minſten was; die hem, zo voor zich zelf, als anderen, veel gelegenheit tot Kunſtbezigheden gaf, en overal den Liefhebberen zyn Kunſtwerk aenprees.

Op zyn 22ſte jaer begaf hy zich in den huwelyksſtaet, en ging eenigen tyt daer na te *Saendam* woonen; daer naeulyks gezeten zynde, kreeg hy eene menigte Portretten, Hiſtorien en Lantſchappen, te ſchilderen, zo voor de aenzienlykſte luiden dier plaetſe, als van die der omliggende Steden; waer uit blykt, dat hem de Fortuin overal gunſtig was.

Daeromſtreeks al, wat voetſel aen zyn Kunſtpenſeel in drie jaren tyts gaf, hebbende afgegraeſt, trok hy weer naer *Amſterdam*, en zette een Schilderwinkel op met allerlei zoort van Kunſtwaer, die tot ſieraed van huizen en tuinen veel gebruikt word. Tot het ſchilderen derzelve had hy luiden aen de hant, onder anderen zelfs eenen Zoon van den Grooten DE LAIRESSE, die dit werk fix verſtont, en veel jaren zyn beſtaen mede gewonnen heeft. Ondertuſſchen had hy zyne handen vol werks met het ſchilderen van Zalen, Kamers in 't ront, Zolder- Deur- en Schoorſteenſtukken, ſtoffeerende dezelve met Hiſtoriën, Lantſchappen, graeuwe Beelden, en al waer de zinlykheit der aenbeſteders op viel, van welk Kunſtwerk een voornaem bewys te zien is by den Heer RAVEN, een Wynkoper op de oude Schans.

Dus 20 jaren metter woon in deze kunſtbe-
zig-

zigheden op de Hoogſtraet hebbende doorgebracht, verplaetſte hy zich op den Vygendam, daer hy noch te vinden is, en van tyt tot tyt de volgende Kunſtwerken geſchildert heeft: als eerſt voor den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG, Burgemeeſter te *Haerlem*, eene Zael en acht Schoorſteen- en Deurſtukken, verbeeldende Water- en Lantgezichten, geſtoffeert met beelden en beeſten. Voor den Heer van SANTVOORT verſcheide Kabinetſtukjes. Op de overheerlyke Buitenplaets *Meerenberg*, gelegen by *Haerlem*, en toekomende den Heer MATHEUS DE NEUFVILLE, zyn mede fraeje voorbeelden van 's Mans bequaemheit te zien, daer onder uitmunten eenige Chaſſenetten op taf geſchildert, die hy by uitſtek aerdig en fix weet te behandelen.

Te *Amſterdam* op de Keizersgraft in 't prachtig Huis van den Heer VAN BERKENRODE, is een groote Zael, door hem in 't ront geſchildert, te zien, en by den Heer VERHAMMEN op de Heeregraft een van geen minder Kunſtwaerde; noch een by den Heer BASTAERT in de Warmoesſtraet, benevens eenige Deur- en Schoorſteenſtukken.

Wyders zyn by de Heeren Burgemeeſteren JAN SIX en GEELVINK, eenige kapitale Werken van onzen naerſtigen Schilder te

zien, behalven een groote menigte op andere plaetsen, te veel om te melden; zynde de reets aengehaelde genoeg om te bevestigen, dat hy altyt een *Ilium* van Kunstbezigheden heeft gehad, en, schoon hy tans den ouderdom van 70 jaren heeft bereikt, is hy noch dagelyks in de Kunstöeffening bezig.

Van verscheide Kinderen, uit zyn huwelyk verwekt, heeft hy eenen Zoon, die zyn's Vaders naem voert, en in alle opzichten naer hem aert; tekenende insgelyks, van kintsbeen af, Vloeren en Wanden met allerlei voorwerpen, en wel zo geestig voor die kintsheit, dat 'er zich ieder over verwonderde.

Op zyn tiende jaer ter schole bestelt wordende, om te leeren al wat tot eene goede opvoedinge behoort, was hy niet min in de weer al het papier, dat hy machtig kon worden, met beeltjes en beestjes te bekladden. Dit speelende leeren maekte hem in drie jaren, die hy daer was, zo bequaem, dat zyn Meester aen zyne Ouders verzocht den jongen APPEL daer te laten, om zyne medescholieren in de Tekenkunst te onderwyzen; doch zyne Ouders weigerden zulks, en wel tot genoegen van haeren Zoon, die maer verlangde, om, onder het bestier van zynen Vader, zyne vuurige Kunstdrift den vryen teugel

gel te vieren: gelyk hy vervolgens deet, zettende met de uiterſte naerſtigheit zyne ſtudie voort, met dat gewenſcht gevolg, dat hy niet alleen zyn Vader op het edel Kunſtſpoor kloek en ruſtig naſtreeft, met hem in alles de behulpzaeme hant te bieden, maer zelfs zich in ſtaet bevint om groote Werken te ondernemen, en tot genoegen der aenbeſteders loffelyk uit te voeren; gelyk daer van al meer als op eene plaets doorſlaende blyken te zien zyn. Waer mede ik Vader en Zoon, (welke laetſte tans in zyn 32ſte jaer getreden is) toewenſche al wat hen tot vernoeging, zo in de Kunſtoeffening als in alle andere levensdaden, ſtrekken kan. Het beeltenis van dezen Kunſtenaer is te zien in de *Plaet* E, in 't Koper gebragt volgens het geen hy naer zyn eige weezen geſchildert heeft.

Eer dit blad afgedrukt was, heb ik vernomen, en derhalven noch hier kunnen inlasſchen, dat de voornoemde Kunſtenaer, JACOB APPEL, ſchoon hy den vorigen avont, buiten ſchyn van eenige ziekte, naer gewoonte op eene matige wys gegeten en gedronken had, des 's morgens op den 7den van bloeimaent in 't jaer 1751 in zyn bed doot gevonden is.

PIETER VAN CALL, Zoon van JAN VAN CALL, (wiens levens- en kunſt-

bedryf wy in ons *eerste Deel* na verdiensten hebben geboekt,) is in 't jaer 1688 geboren binnen *'s Gravenhage*, en gaf al van zyn vroege jeugt groote merktekens van trek tot de Tekenkunst; het geen zyn Vader deet besluiten hem tot Onderwyzer in dezelve te dienen; met die vrucht, dat zyn Zoon, zo in het tekenen met *Oostindischen* inkt, als met waterverwen, eenen goeden voortgang maekte, het geen hem hoope gaf, om, by zyn leven, de goede verwagting, die hy van hem had, volkomen beantwoort te zien; doch de doot, die hem wegrukte, eer zyn Zoon naeulyks 15 jaren out was, stelde hem in die hoope geheel te leur; het geen onzen PIETER niet weinig trof; echter quam hy, door zyne onvermoeide naerstigheit, alles te boven: want den indruk van zyns Vaders gepaste lessen en leerzaeme voorbeelden, had in hem zulke goede gronden gelegt; dat hy al van dien tyt af bequaem was om den zekeren en vasten leidraet der Natuur te volgen, en dus op het Kunstspoor voortgaende, is hy een braef Meester geworden in het tekenen van Lantschappen en Gebouwen.

Hy was ook zeer bedreven in de Vestingbou en het Lantmeeten; hebbende, ten dienste der Krygsofficieren, veele belegeringen van

Ste-

Steden, Campementen, en al wat tot den Oorlog behoort, getekent en in 't koper gebracht, zo voor zich zelfs als voor verscheide Liefhebbers en Boekhandelaers. Ook is hy zeer bequaem in de Burgerlyke Boukunst en het aenleggen van Buitenplaetsen en Tuinen; als mede, om de aenzienlyke jeugt de Tekenkunst te leeren, is hy by luiden van rang heel gezien en gewilt, en heeft hier door veel aenleidinge gehad om zyne Tekeningen te verkopen; die zindelyk en net behandelt, de jeugt tot goede voorbeelden, om te volgen, verstrekken. Hy was, behalven met den tytel van 's Konings Boumeester, door den Koning van *Pruissen* ook begunstigt met eene wooning agter het oude Hof in *'s Gravenhage*; dus is het my opgegeven; maer het zekerste is, dat hy voor 's Konings Opper-Boumeester, ROMANS, ten dienste des Konings, veel getekent heeft, daer ik geloof, dat hy, buiten de vrye woning, weinig schatten by heeft opgelegt. Hy is overleden in *'s Gravenhage* in 't jaer 1737, en schoon hy ongehuwt was, wierd 'er veel aen hem verloren; nadien hem eene stokoude Moeder, die hy onderhouden moest, overleefde.

Echter wiert dit verlies eenigzints vergoet in de Persoon van zyn jongste broeder,

JAN VAN CALL, die haer, uit eene rechtaerdige kinderliefde, ten ſtut en ſteun verſtrekt heeft in haeren hogen ouderdom, en binnen *'s Gravenhage* uit haeren ſchoot te voorſchyn quam in 't jaer 1689. Hy is ook geen onverdienſtig Tekenaer in de manier van zynen Vader; die hem, nevens zyn outſte Broeder, de eerſte grontbeginſelen der Tekenkunſt heeft geleert. Ook verſtaet hy alles, wat tot het bouwen, aenleggen en verſieren van Luſthoven en Buitenplaetſen behoort, en is mede zeer ervaren in alles, wat tot de tekenkundige Kennis en oeffening van den Oorlog vereiſcht word.

Tot bewys van myn gezegde dient, dat hy, in 't jaer 1748, op verzoek van den Heer d'AMMON, toen Reſident van zyne *Pruiſſiſche* Majeſteit by dezen Staet, voor dien Koning getekent heeft in waterverf, alle de Steeden, Kaſteelen en Forten, die met den laetſten oorlog in *Brabant*, *Vlaenderen*, *Henegouwen* en *Staets-Vlaenderen*, door de *Franſchen* belegert en ingenomen zyn, nevens alle de Veltſlagen in dien ongelukkigen Oorlog, daeromſtreeks voorgevallen.

Dit werk heeft hy, volgens de hem ter hant geſtelde platte gronden, zo loffelyk ter uitvoer gebracht, dat hem die Vorſt op eene

edel-

edelmoedige wyze voor het zelve heeft beloont, wyders onderwyſt hy de edele en aenzienlyke jeugt van ons Vorſtelyk *'s Gravenhage* in de Tekenkunſt; met welk een en ander wy hem wenſchen geluk en voorſpoet tot het einde zyner dagen.

Dat het met veele Menſchelyke geneigtheden tot Kunſten en Wetenſchappen, geſtelt is, als met eene menigte Zaden en Planten, die niets voortbrengen, dan het geen den Schepper door zyne voorzienigheit en vrye macht van den beginne, volgens hunnen aert en eigenſchap, daer in geſchapen heeft, daer van hebben ons veele Kunſtöeffenaers, van den voorledenen en tegenwoordigen tyt, doorſlaende blyken opgelevert; en word zulks ook noch door den volgenden Kunſtenaer,

JAN WANDELAER, beveſtigt. Dezelve is geboren in 's Werelts beroemde Koopſtadt *Amſterdam* des jaers 1692, uit Ouderen, die hun beſtaen onbekrompen met de winkelnering wonnen, en niet verzuimden hunnen Zoon, by 't toeneemen zyner jaren, bedreven Meeſters toe te voegen, om hem in alle pryslyke hoedanigheden te onderwyzen, die de jeugt nodig heeft: Daer hy zo wel in ſlaegde, na zyn Vaders en Meeſters genoegen, dat hy in

korte jaren de fcholen ontwaffen was. In dien tuffchentyt had zyn Onderwyzer al ondekt, aen de krabbelingen, die hy telkens achter op zyn lei maekte, dat hy een brandende zucht en yver voor de Tekenkunft had; weshalven die zyne Ouders ried om hem daer in te laeten onderwyzen en niet hinderlyk te zyn, maer den vryen teugel te vieren. Dit wierd door zynen Vader ongaerne gehoort; echter om zyn Zoons luft te voldoen, is hem, met tegenzin zyner Ouders, vergunt, 's avonts by den Vader van den Plaetfnyder FOLKEMA daer in onderwezen te worden. Hier door raekte het fmeulent Kunftvuur in volle vlam; dat door 't verkeren met jonge Kunftenaers nog verder aengeftookt wierd, en hem een onverzettelyk voornemen deet opvatten, om zich in de Teken- en Schilderkunft te oeffenen; daer zyn Vader, die van voornemen was zyn Zoon in den Koophandel op te brengen, met alzo veel drift tegen was; en ten dien einde hem alle zyne tekeningen en printen, als quade voorbeelden, uit den weg deet ruimen, zich verbeeldende, dat als zyn Zoon een Schilder was, hy in gedrag en welvaert by een Koopman ver te kort zou fchieten. Wat hier tegen gezeit wierd: met aen te tonen den bloei en welvaert van eenige

Schil-

Schilders, die toen in wezen waeren, 't was vruchteloos. Eindelyk gaf men hem de keur, om den Zeekryg te volgen, of op een Koopmans Comptoir te gaen, in hoope, dat hy het laetste zou verkiezen, maer hy verkoor, in tegendeel, het eerste.

Na hy in weinig tyt het Scheepsboekhouden geleert had, wierd hy wel toegerust naer *Zeelant* gezonden by eenen Kapitein, die zyn Vaders vrient was, en met zyn Schip gereet lag om Zee te kiezen. Ondertusschen wierden zyne Ouders beducht voor veele rampen en gevaren, die zulken levenswys verzellen, en ontboden WANDELAER te rug, op den raet van JACOB MOELAERT; met aenbieding, of hy genegen was het plaetsnyden te leeren, daer hy toe overgehaelt wierd: om dat 'er het tekenen toe nodig was.

Ten dien einde wierd hy, voor zekere zomme gelts en bepaelden tyt, by den Kunstgraveerder GUILJAM VAN DER GOUWEN besteet; hoewel de voorbeelden, die hy daer vont om naer te tekenen, sober waren; maer dit gebrek is door MOELAERT, die een groote verzameling van alles had, vergoet. Hier oeffende hy zich met zo veel wakkerheit en drift, om andere Leerlingen voorby te streeven, dat hy in korten tyt aen 't etsen

en

en 't graveeren door zynen Meester gezet wierd. Maer ziende de moeijelykheden, die VAN DER GOUWEN telkens had met Schilders en Tekenaers, wier voorbeelden hy volgen moest, spoorde hem dit aen tot het ordonneren en byeenschikken van Tytels en Historien; daer hy zo wel in slaegde, dat zyn Meester, binnen 't jaer, dat aen zynen geeindigden leertyt volgde, zich niet schaemde daer plaeten naer te graveeren. Ondertusschen had hy kennis gekregen aen dien grooten voorlichter in de Kunst, GERARD DE LAIRESSE, schoon toen al van zyn gezicht berooft, die hem, door zyne gepaste en vatbare leerredens, in dit deel der kunste en wat daer toe behoorde, heilzame middelen aenwees, en voor al aenprees de Mensch-, Bou- en Doorzichtkunde in den gront te onderzoeken.

Aen den leertyt van WANDELAER ontbrak noch een half jaer, tegens welkers verschyndag hy met den Batailleschilder HUCHTENBURG bestemde, om met de Etsnaelde en 't Graveerstael te voltooien de plaeten, die hy reets begonnen had naer zyne schilderyen, verbeeldende de overwinningen van den Doorluchtigen Oorlogshelt Prins EUGENIUS; de eerste, die voleint wierd, vertoonde den Velt-

slag

ſlag by *Hoogſtädt*; WANDELAER leverde deze plaet, maer op een ongegront voorgeven, dat dezelve niet na behooren uitgevoert was, weigerde HUCHTENBURG betaling; doch deet eenige jaren daer naer, toen hy genootzaekt was met de plaet tot den opdragt aen de hant komen, het een en ander met de rente af. Na het verval der Akademie van DE LAIRESSE en BARENT GRAET, was te *Amſterdam* in veele jaren niet naer 't leven getekent, het geen door WANDELAER en noch eenige jonge Kunſtenaren eerſt in een een Burgerhuis wierd hervat, maer zulks vlotte niet; dit deet hen beſluiten om, gezamenderhant, aen de Edele Groot Achtbare Magiſtraet dier Stadt een verzoekſchrift over te leveren, ten einde begunſtigt te worden met een vertrek tot dat gebruik, het geen hen wierd vergunt op de *Leidſche* Poort, boven de Soldatenwagt; na dat alle nootwendigheden bezorgt waren, begon men daer met een goeden voortgang te tekenen, het geen zedert dien tyt, op de vaſtgeſtelde dagen, tot heden vervolgt word. Hier bevlytigde hy het leven zonder verzuim te beſtuderen en af te tekenen, dit middel en een menigte andere hebben hem een beroemt Meeſter gemaekt; daer by gelukte het hem nooit zonder werk te zyn, dat

zy-

zynen luſt des te meer aenſpoorde. Nu ontbrak hem niets als een gegront onderzoek in de Menſchkunde, het geen hem door den beroemden Profeſſor RUISCH, al mê naer wenſch, aen de hant quam, daer hy verſcheide jaren aen den ander veel *Anatomiſche* verbeeldingen voor in 't koper gebracht heeft, als ook, na deszelfs overlyden, voor eenen Dokter ARENT KANT, van *Dordrecht*, die zich te *Amſterdam* had neergezet, en van voornemen was een groot werk van dien aert in 't licht te geven; maer door de tuſſchenkomſt des doots verydelt wierd, die hem ten grave zont in 't prilſte zyner jaren.

Dit verlies vond hy dubbelt vergoet in de Perſoon van den Heer BERNARD SIEGFRIED ALBINUS, Profeſſor *Anatomiæ* en *Chirurgiæ* op de Univerſiteit te *Leiden*, die hem voorſtelde te maeken een werk, als het welke Dokter KANT van voornemen was geweeſt uit te voeren.

WANDELAER vond zo veel ſmaek in dit voorſtel, niettegenſtaende alle de menigvuldige andere bezigheden, dat hy hier in bewilligde. Dus ging hy, in 't einde van 't jaer 1723, aen 't werk, zo ten huize van dien Heer als te *Amſterdam*; de eerſte voorwerpen waeren naer Beenderen van on- en eerſtgeboren Kinde-

deren, en ook vier plaeten na eene ontleedde Hant. Dit werk gaf aen den Heer ALBINUS zo veel genoegen, dat hy besloot met het groote werk te beginnen.

Hier toe bereidde hy een schoon Mans Ligchaem in zyn spieren, dat door WANDELAER getekent wierd, doch na de bovenste voltooit waren, bevont men, dat de onderste daer niet mede overeenstemden; dus moest men zekerder middelen in 't werk stellen.

De Professor bereidde een Mans geraemte van een goede lengte en schikking, en stelde het naer een naekt man, in zo een stant, dat al de spieren zich op het voordeligste vertoonden.

Om dit op een onfeilbare wyze op 't papier te brengen, gaf de Heer 's GRAVEZANDE, Hoogleeraer in de Wiskunde te *Leiden*, het volgende middel aen de hant, namentlyk twee raemen, wel in den haek gewerkt, de eene een tiende deel kleinder als de andere; deze wierden met een koort of draet ruitsgewys, even hoog en breet, bespannen; het grootste wierd digt aen 't voorwerp gestelt, en het kleinste vier voet daer van af, lootlynrecht, en een groot papier in gereetheit gebracht,

me-

mede met ruiten geſlagen, zo groot als die van de groote raem, en gemerkt met dezelve telletters, waer op hy 't geraemte tekende, volgens eene Wiskunſtige manier, zo als 't zich vertoonde door beide ramen; een van voren, een van achter en een op zy; op gelyke wys wierden de negen geſpierde beelden op 't papier gebracht, en zo veel tekeningen met derzelver omtrekken; benevens noch een, verbeeldende den ſtrot en den voet van onder, daer na wierden deze tekeningen verkleint door WANDELAER, ter grootte als die in 't koper gebracht zyn; noch vyftien bladen met alle de ſpieren; ieder byzonder, doch grooter als die der beelden, om derzelver gedaente duidelyk te vertonen; gehecht aen eenen omtrek van 't gebeente, daer dezelve beginnen en eindigen: die te zamen een getal van veertig Plaeten uitmaken.

Dit overheerlyk werk, met eene beſchryving daer op toepaſſelyk, is uitgegeven in 't jaer 1747 en door den Profeſſor opgedragen aen zyne Hoogheit onzen Erfſtadhouder, met den tytel: *Bernardi Siegfried Albini Tabulæ Sceleti & Muſculorum Corporis Hominis.* Buiten dit reets gemelde werk, heeft WANDELAER, met zyn overkunſtig graveerſtael, noch een

een oneindig getal uitmuntende voorbeelden in 't koper gebracht; te veel om alle te melden.

Lang voor dat deze *Anatomische* bezigheden ten einde waeren, had hy in den jare 1732 zyne Geboorteſtadt verlaeten, en zich te *Warmont*, by *Leiden*, ter neer gezet met zyne tweede Vrou en een Zoontje, die hem daer na door de doot ontrukt wierd in zyn 18de jaer, na dat hy al ver in de talen gevordert was; 't geen hem te meer ſmertede, vermits hy, om dat eenig kint tot de geleertheit op te brengen, zich van *Warmont* naer *Leiden* met ter woon begeven had, doch door dit toeval nooit de gewenſchte vruchten van gezien heeft. Hier is hy noch dagelyks bezig met graveren, dienende tot verdere uitbreiding der *Anatomiſche* en andere voorbeelden, en met tekenen van Portretten, daer onder uitblinkt de wereltberoemde Profeſſor BOERHAVE in zynen tyt; die door hem te *Amſterdam* in 't koper gebracht is; den Heer *Mr.* K. T. VAN BERKHOUT, Raet en Vroedſchap der ſtadt *Leiden*, benevens deſzelfs Zoon en Dochter; den Heer *Mr.* M. VAN ZON, te *Amſterdam*, benevens zyne Echtgenote, zes Zoonen en twee Dochteren, alle met craïon ten voeten uit, in een ſtuk; en

een menigte andere Tekeningen met root en zwart kryt, zo naer schilderyen van beroemde Meesters, als eige vinding: waer van eenige berusten by den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tans Hooftofficier der Stadt *Leiden*, en den Heer BRAAMCAMP te *Amsterdam*, en by meer andere Liefhebbers, die daer graeg na zyn. Ten zynen huize heb ik noch eenige Tekeningen gezien, zo Historische als Akademische verbeeldingen, en het Portret van den Kunstschilder DE ROORE, zyn geweezene vrient, en dat hy naer zyn eige weezen getekent had met craïon, beide levensgroot. Hy is tot heden, terwyl ik dit schryve, in 't jaer 1751 noch van een kloeke en wel gestelde gezontheit, en oeffent de Kunst noch dagelyks, het geen ik wensch hem noch veele jaren zal mogen gebeuren. 's Mans beeltenis is te zien in de *Plaet* E, gevolgt naer het geen hy naer zyn eige weezen getekent heeft.

Nu geeft ons *Hollants* Leeuwentuin (zo wel vruchtbaer in het queeken en voortbrengen van beroemde Kunstschilderessen, als van vermaerde Kunstschilders,) gelegenheit, om ons toneelgordyn te openen met de groote Kunstheldinne

HEN-

Konstminnaars, ziet wel toe, dit's HENRIETTA's Beeld,
Gebooren uit haar Brein, door Geest en Verv' geteelt!
Geen Vrouw is ooit zo verre in Schilderkonst gekoomen!
Deez' heeft, Prometeus nooit! den Hemel 't vuur ontnomen.
't Welk straalt uit haar gelaat, waar aan niets meêr ontbreekt,
Dan dat de Mond niet lacht, 't Oog wenkt, de Tong niet Spreekt.

HERMANUS VANDEN BURG.

HENRIETTA WOLTERS, op den 5 van winter•aent des jaers 1692 in 's Werelts machtige Koopstadt *Amsterdam* ter werelt gekomen, en geboren uit THEODORUS VAN PEE en CORNELIA VAN BASSEVELD.

Gelyk we in meer voorbeelden gezien hebben, dat de geneigtheit tot Kunsten en Wetenschappen veelmaels overgaet van Ouders tot Kinderen, en aen zommige geslachten als eigen is, kan onze Kunstenaresse ook tot een overtuigent bewys van deze waerheit verstrekken: want op haer zevende jaer toonde zy al trek tot de Tekenkunst. Haer Vader, dit ziende, spande alle zyne krachten in, om zyne Dochter door goede lessen en voorbeelden aen te spooren: maer bequaemer zynde om van de Kunst te praten, als dezelve ter uitvoer te brengen, was zyn onderwys niet volledig; het geen zyn Dochter, tot ryper jaren komende, dra merkte; en door eigen vernuft en hulp van Liefhebbers en Kunstenaers, die nu en dan haer quamen aenmoedigen en bezoeken, haeren lust gedurig opwakkerende door het mededeelen van fraeie Tekeningen ter navolginge, zo merkelyk vorderde, dat zy in haere vroege jaren al aen 't schilderen raekte.

In dien tyt copiëerde zy ook een stukje

naer ADRIAEN VAN DE VELDE, zo kunſtig en gelykformig, dat 'er de Liefhebbers over verwondert ſtonden. Eenigen tyt hier na zag zy eenige Miniatuur-Portretten van CHRISTOFFEL LE BLON, waer in zy zulk een behagen ſchepte, dat zy niet ruſten noch duuren kon, zonder die Kunſt na te volgen; ſtellende al haer vernuft en kunſtvermogen te werk om dat heilzaem oogmerk te bevorderen: maer na genoegen alleen niet te recht kunnende komen, wierd LE BLON verzocht haer eenige leſſen te geven, daer hy in 't eerſt ongenegen toe was, maer zich eindelyk liet gezeggen, en haer eenig onderwys omtrent de behandeling gaf: waer door zy op den rechten weg geraekte, en vervolgens door haere groote bequaemheit, en met dikwyls en op alle wyzen te beproeven, deze Kunſt zo machtig is geworden, dat zy zich eenen onſterffelyken naem door dezelve gemaekt heeft.

In den beginne maekte zy naer fraeie Schilderyen veele Copyen in miniatuur, en ſchilderde voor de Juweliers veele Miniatuuren voor Braſeletten. Ten opzichte der Copyen heb ik een Miniatuur-Portretje naer ANTONI VAN DYK, en een *St.* SEBASTIAEN van haer gezien, zo kunſtig en volkomen in de manier van dien grooten Meeſter, dat ik my

niet

niet genoeg verwonderen kon, hoe zulks in die kleinheit zo net en natuurlyk mogelyk was.

Deze Kunſtjuweelen wierden insgelyks met verwondering en toejuiching van alle Liefhebbers beſchout, en maekten haeren naem en kunſtroem alom bekent. Lang genoeg met copiëeren haere Kunſt meer en meer volmaekt hebbende, ondernam zy het Leven na te bootſen, portretteerende verſcheide aenzienlyke Luiden in miniatuur; waer door zy zo beroemt wierd, dat zelfs Czaer PETER *den Grooten*, Keizer van *Ruslant*, toen hy zich in 't jaer 1717 te *Amſterdam* bevond, haer de eer deet van haere Kunſt te komen zien, en zo veel behagen in dezelve nam, dat zyne Keizerlyke Majeſteit onze Kunſtheldin, op alle minnelyke en voordelige wyzen, mede naer zyn Lant zocht te lokken, met belofte van haer jaerlyks eene wedde van 6000 guldens te zullen geven, behalven het geen zy noch zou kunnen winnen met andere Prinſſen en Ryksgrooten van *Ruslant* te ſchilderen. Doch zy wees zulks beleefdelyk van de hant, met te zeggen: dat zy niet kon beſluiten haer Vaderlant te verlaten, en dat haere zeden en doopsgezinde belydenis niet gepaert konden gaen met het woelig en ſlaefs Hofleven; over welk antwoort Czaer PETER zich ten hoog-

ſten verwondert hielt; echter was dit bezoek van dien uitſlag, dat zy drie Prinſſen van zyn Majeſteits gevolg kreeg te portretteeren; ook was die Keizer zelfs begeerig zyn Afbeeltſel van haer in miniatuur te hebben, maer ziende hoe lang en dikwyls men voor het zelve moeſt zitten, ſchrikte hem zulks af, niet kunnende beſluiten zyn gedult zo lang te tergen; en geen wonder, gemerkt onze Puikſchildereſſe my zelfs gezegt heeft, dat zy niemant aennam als met beding van twintigmael te zitten, en iedermael twee uuren lang; het geen ook de reden was, dat veel Luiden van aenzien daer van afzagen.

Op den 15 van Ioumaent des jaers 1719, trad zy in huwelyk met HERMANUS WOLTERS, die in zyn jeugt een Leerling van haeren Vader geweeſt was. Zo dra was het gerucht van haere bequaemheit niet ter ooren van den Kunſtminnenden Keurvorſt van de *Palts*, JOHAN WILHELM, gekomen, of hy was zeer verlangende iets van haere Kunſt te zien; ten dien einde wierd een ſtukje aen een Koopman medegegeven; doch dees liet eenigen tyt na zyn vertrek weeten, dat het ſtukje van de wagen geſtolen was. Dus wierd zy door dien Handelaer op eene ſchandelyke wyze bedrogen, zonder ooit aen haer Gelt

te

te kunnen komen. Om deze overzending andermael te ondernemen, ſchilderde zy een ander ſtukje: maer eer het voltooit was, quam de tyding van des Keurvorſten doot; waer door zy voor de tweedemael in haer oogmerk verydelt wierd.

Zonder te weten dat zy met eene gekroonde Majeſteit ſprak, had onze Kunſtenareſſe een aerdig geval met den overleden Koning van *Pruiſſen*, FREDERIK WILLEM; het geen zich dus toedroeg: voor zyn vertrek naer *Hollant* had die Koning het Portret van den Grave VAN LOTTUM, (door HENRIETTA wel driemael geſchildert) vereert gekregen, en zo veel behagen daer in geſchept, dat hy in *Hollant* overgekomen zynde, en *Amſterdam* gaende bezigtigen, aenſtonts onze Kunſtenareſſe met de eer van zyn bezoek vereerde, haere Kunſt quam zien, doch onbekent, en, over het geen zy hem vertoonde, zich ten uiterſte verwonderende, vroeg hy haer: „ of „ zy niet genegen zou zyn om aen het Hof „ van *Berlyn* te komen, voorgevende dat hy „ heel bekent was by den Koning en wel ge- „ legenheit zou hebben om haer een aenzien- „ lyk jaergelt te bezorgen, dat zy daerenbo- „ ven heel geëert en gezien zou zyn by al „ de Grooten van het Hof, en veel gelt zou

 „ kun-

„ kunnen winnen; ongelyk meer als onder „ de *Amſterdamſche* Kooplieden. ” Waerop zy, koel en vrymoedig, ten antwoort gaf: „ Dat haer Vaderlant haer veel te aengenaem „ en dierbaer was, om het zelve, alleen uit „ zucht tot ydele glorie en onzeker gewin, „ te verlaeten, dat zy zeer veel achting voor „ de *Amſterdamſche* Kooplieden had, die wel „ betaelden, beter als de Hovelingen. „ Zyne vermomde Majeſteit vervolgde zyn voorſtel aldus: „ Ik verzeker U, gy zult geen reden van klagen hebben, en raede U zulks „ maer eens te beproeven, met aenbieding, „ dat ik U koſt- en ſchadeloos zal houden van „ alles, zo het U daer niet gelukt en bevalt, „ als ik gezegt hebbe. „ Maer zy gaf hem andermael, met eene eenvoudige vrypoſtigheit, dit beſcheit: „ Myn Heer vooral niet „ aen het *Pruiſſiſch* Hof, dan had ik veel lie- „ ver naer *Londen* of *Weenen* gegaen, daer ik „ goede gelegenheit toe gehad heb. ” En gevraegt wordende, wat zy tegen zyne *Pruiſſiſche* Majeſteit had? vervolgde zy: „ Vooral „ geen zin te hebben in die Slaefſche handel- „ wys van de Menſchen, tegens wil en dank, „ tot den Krygsdienſt te dwingen, het geen „ eenen vrygeboren *Hollander* verfoeyelyk „ voorquam, ook dat zy en haer Man een-

vou-

„ voudige platte Luiden waeren, en ganſch
„ niet zouden dienen aen een Hof: om dat
„ rontborſtige waerheit daer geen plaets had,
„ en dat noch zy noch haer Man de Kunſt
„ van vleien verſtonden, noch bequaem wae-
„ ren zich met Hooffche ſtreken te behel-
„ pen, en, om al deze onvermydelyke zeden
„ van het Slaeffche Hofleven te ontgaen, een
„ vaſt beſluit genomen had nooit haere da-
„ gen te eindigen aen eenig Hof, daer zy
„ haere vryheit veel te lief toe had." By dit ganſche geſprek was haer Man tegenwoordig, en wenkte zyne Vrou, wat hy kon of mocht, dat zy die ſtoute tael wat zou beteugelen: maer zy ſloeg op dien zelven draf al voort, tot de zich onbekend houdende Koning zyn afſcheit nam, die naeulyks was vertrokken, of het wierd ruchtbaer, dat de Koning van *Pruiſſen* in de Stadt was. Zy twyffelde toen niet, dat zy met den Koning zelfs geſproken had, die haer, gedurende zyn verblyf te *Amſterdam*, noch tweemael, in dien bedekten ſchyn, zonder zich bekent te maken, quam bezoeken: maer zy hielt zich vry ingetogener met ſpreeken, bedankte hem op eene vriendelyke wyze voor alle zyne aenbiedingen, en de Koning vertrok zonder zich van haer te laeten afmaelen; om dat de tyt van zyn verblyf te

 kort

kort was, en het gedult niet had van zo lang te zitten, als haer Kunſtpenſeel vereiſchte. Zy is menigvuldige maelen bezocht van Doorluchtige Perſonen om haere Kunſt te zien, en heeft het Afbeeltſel geſchildert van den *Saxiſchen* Baron DE VOS, behalven die van veele aenzienlyke *Amſterdammers*: als den Heer GERRIT HASSELAER, tans Burgemeeſter dier groote Koopſtadt; den Burgemeeſter RENDORP en de drie Heeren gebroeders SAUTYN; den beroemden Kunſtminnaer JERONIMUS TONNEMANS, en den kunſtryken Hiſtoriſchilder JACOB DE WIT, nevens meer andere vermogende Ingezetenen van *Amſterdam*; noch te *Haerlem* den Heer Burgemeeſter ASKANIUS VAN ZYPESTEIN, en den Heer ARENT DE RAAT nevens zyne Gemalinne; eindelyk, om niet alle op te tellen, te *Leiden* en te *Rotterdam* veele der aenzienlykſte geſlachten te dier Steden. Al deze Portretjes waeren zo kunſtig en uitvoerig geſchildert in miniatuur, dat zy de Kenners verrukten: ook was 'er de gelykenis volkomen in te zien, het zy dezelve ter grootte van een hantpalm of braſeletten waeren. In het begin had zy voor de grootſte 60 en op 't laetſt 200 guldens; voor de kleinſte is haer van 120 tot 400 guldens betaelt geworden.

Ik heb het Afbeeltſel, dat zy naer haer eigen

gen wezen geſchildert had, gezien, het was zo ſchoon en ſterk van coleur, dat het voor geen Portret, met oliverf gemaelt, behoefde te wyken, en geleek haer heel natuurlyk; ook is het kunſtig in koper gebracht door den vermaerden HOUBRAKEN, en word by de Liefhebbers van Papierkunſt in hoge waerde gehouden. Dit Afbeeltſel en de eerſtgemelde proeven van haere bequaemheit, benevens eenige andere, zyn noch te zien by haeren noch in leven zynde echtgenoot, de Heer WOLTERS te *Haerlem*; die my, tot vereeuwiging en luiſter van zyne geweezene Kunſtheldin, het zo ſtraks gemelde geſneden Portret op een edelmoedige wyze afgeſtaen heeft, om dat by haere levensbeſchryvinge te voegen, te zien in de *Plaet* F.

In 't jaer 1734 of 1735 onthielt zy zich ruim een jaer in den *Haeg*; afmaelende verſcheide Luiden van aenzien; onder andere den Heer FRIESHEM, ter grootte van een braſelet, en begaf zich na dien verſtreken tyt weer naer *Amſterdam*, verkopende kort daer na de Schilderyen, daer haer Man kunſthandel mede dreef.

Om wyders iets van haeren omgang te melden, kan ik by ondervinding getuigen, dat zy, zo wel als haer Man, van eenen byzon-

der

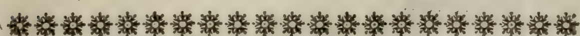
der vriendelyken aert en verkeering was met haeren evenmenſch, ontfangende altyt Kunſtenaers en Liefhebbers, vrienden en bekenden, op eene aengenaeme en beleefde wyze; waer door zy veel bezoek had. Doch niet begeerig naer groot goet, en genegen zynde zich van alle beſlommering der huiſſelyke zorgen te ontdoen, vermits zy geene Kinderen had, ging zy, voor zich zelf en voor haeren Man, de koſt kopen in een groot vermakelyk Proveniershuis te *Haerlem*. Hier leefden zy ſtil en geruſt, nu en dan de Kunſt alleen oeffenende tot tytkorting: want zy was al eenige jaren voor haer doot van eene zwakke geſteltheit, en zeer genegen tot ruſt.

Weinig tyts hier de vruchten gemaeit hebbende van het geen zy 'er gezaeit had, werd zy ziek aen eene ontſteking in de keel, en, na eene bedlegering van weinig dagen, door de alvernielende doot weggerukt, op den 3 van wynmaent des jaers 1741, hebbende pas den ouderdom van ſchaers 49 jaren bereikt.

Dus is die groote Vrou ter ziele gegaen, en door haeren onbetwiſtbaeren kunſtroem de onſterflykheit te beurt gevallen! achterlatende den goeden naem en reuk van eenen onbeſproken handel en wandel.

Vee-

Veele Eerdichten zyn op haer Perſoon en Kunſtwerk gemaekt, van welke ik den Lezer de volgende mededeele.

OP DE UITMUNTENDE

SCHILDERKUNST,

uitgewerkt in 't klein, door de begaefde hant van Joffrou

HENRIETTA VAN PEE,

HUISVROU VAN DEN HEERE

HERMAN WOLTERS.

Veel Geeſten ſtaen hier ſtom, of eeren met hun gunſt,
Met lofſpraek, hoog van toon, dees ganſch volmaekte kunſt;
Nochtans, al valt hier werk voor mannen zelfs t'ontdekken,
Dit 's vrouwelyk bedryf: naerdien een vrouwehant
En afgerecht penſeel, beſtiert door kloek verſtant,
Deez' arbeit, elk ten trots, dus heerlyk mogt voltrekken.

ANDERS.

't Penſeel wort licht aenvaert: maer ſchildren heeft wat in.

Hier

Hier leeft Natuur in 't klein, door kracht van waterverven,
Die, ſchooner dan een bloem, verflaeuwen noch verſterven.
Een Pallas wrocht dit werk, of tiende Kunſtgodin.

NOCH OP HAERE AFBEELDING.

Men zie (voorwaer iet grootſch!) aenminnigheit van zeden
By wysheit hier en geeſt een juiſte plaets bekleeden;
Drie gaven des gemoets van een ganſch duurzaem ſchoon.
Aldus behae't VAN PEE *de rykſte ſchilderkroon,*
En poogt, met welk een' lof kunſtkenners haer verheffen,
In beelt nogh zelfs by beelt zich zelve t'overtreffen.

JAKOB SPEX.

ANDERS.

Zo hoog als by den Griek *geſchat wierd* SAFFOOS *Lier,*
Noch hoger ſchatten wy uw Kunſtpenſeelen hier,
Om dat uw Deugd uw Kunſt, uw Kunſt uw Deugd verſiert,
En SAFFOOS *ontucht haer, hoe kunſtig, ontlauriert.*

H. VAN DEN BURG.

GRAF-

GRAFSCHRIFT.

Sta Kunſtenaers! beween dit graf en Zerk;
De roem der Vrouwen, WOLTERS *Gemalinne,*
De Dochter van VAN PEE *die ruſt hier binne,*
Die HENRIET, *wier roem al klinkt aen 't Zwerk.*

GERARD BLOK.

ANDERS.

De grootſte Kunſtheldin in Waterverf,
De geeſtryke en roemruchtige Y-MINERF,
Vrou WOLTERS, *die, door haer Miniatuuren,*
Den roeſt van tyt en eeuwen zal verduuren,
Natuur, met haer penſeel, ſchier viel te ſterk,
Ruſt, zat van glori, onder dezen zerk;
Want ſchoon haer Naem en Kunſtroem zyn on-
ſterflyk,
Haer Lighaem was verganklyk en bederflyk.

A. K.

Ik zal hier het zelve ſpoor houden, dat ik met RACHEL RUISCH en haeren Man ingeſlagen heb, en niet van een ſcheiden, dat de voorzienigheit heeft zamengevoegt; plaetſende

HERMANUS WOLTERS by zyne roemwaerde Gemalinne, ſchoon zyn tytbeurt wel tien jaren vroeger invalt. Hy is geboren te *Zwolle* den 9 van loumaent des jaers 1682, en

en heeft tot zyn eerſte Leermeeſter gehad ROELOF KOETS, een Leerling van TERBURG, en zeer bequaem in het ſchilderen van gezelſchapjes en portretten. Ik vind den naem van dezen Meeſter by HOUBRAKEN niet geboekt, en weet ook niets anders van hem te melden, als dat WOLTERS by hem op zyn 13de jaer aen de tekenpen quam, en vervolgens aen het penſeel; het geen hy hier eenige jaren leerde beſtieren, daer na zich noch drie jaren by VAN PEE begaf, en al vroeg zyn oog liet vallen op zyne beminde HENRIETTA; met dewelke hy naderhant, gelyk wy boven gemelt hebben, troude, houdende de Schilderwinkel van haeren Vader, die zeven jaren te *Londen* was, zonder om huis of hof te denken, ondertuſſchen aen de hant. Zyn vrou, die al beroemt was, toen zy hem ten echt verkoos, en veel te doen had, quam hy ook trouhartig te hulp in het ſchilderen van kleêren en ander bywerk van haere Miniatuuren, ook ſchilderde hy Portretten in oliverf, en veel graeuwe en gecoleurde beelden, die tot de Kunſtwinkel behoorden. Hy bevind zich tans noch welvarende in het gemelde Proveniershuis te *Haerlem*, en is een uitnement beleeft en vriendelyk Man, die my de Levensſchets van zyne gewezene

Bed-

Bedgenoote zo omſtandig heeft toegezonden, als ik ze te boek geſlagen heb.

Het volgende Vaersje is op zyn Geboortendag gemaekt:

Leef lang gelukkig en gezont,
Vier dikwyls uw Geboorteſtont
Met HENRIETTA, *uw Beminde;*
Die U, om uwe deugt, bezinde.
De Kunſt groei' door uw Kunſtpenſeel;
En Vrede en Heil valle U ten deel.

CORNELIS PRONK, is geboren te *Amſterdam* in 't jaer 1692. Zyn Vader was een bequaem Boekhouder, en van voornemen om zynen Zoon in die Wetenſchap op te brengen, doch met wederzin van onzen PRONK, die van jongs af tot de Teken- en Schilderkunſt overhelde; echter moeſt hy gehoorzaemen, te meer, om dat zyn Vader van begrip was, dat hy met het boekhouden vry meer gelt als met ſchilderen kon winnen, en, door eige ondervinding van het eerſte overtuigt zynde, hem te meer aenſpoorde, om zich met luſt en ernſt aen het boekhouden geheel over te geven; het geen hy, om zynen Vader te gehoorzaemen, uiterlyk deet, maer innerlyk de kunſt bleef liefkozen, en zy-

ne ledige uuren altyt aen dezelve besteedde.

Na dat hy dus, traeg en lusteloos, eenen geruimen tyt aen het boekhouden geweest was, en ondertusschen geestige tekeningen op het papier bracht, raekte zyn Vader met den grooten Kunstminnaer LAMBERT TEN KATEN over zynen tomelozen kunstdrift in gesprek, en liet hem eenige van zyn Zoons tekeningen, die hy zonder eenig onderwys gemaekt had, zien; die in dezelve zo veel geest en aerdigheit vond, dat hy den Vader, met redenen van gewigt, overhaelde om de aengeboren neiging van zynen Zoon op te volgen, met byvoeging, dat'er een Schilder in stak, en een braef Meester van te wachten was, als hy op dien voet voortging. Het geen den Vader deet besluiten zyn Zoons kunstlust te voldoen, bestellende hem by JAN VAN HOUTEN om te leeren tekenen, daer hy met zo veel yver en oplettentheit aenviel, en zo gelukkig in vorderde, dat men dra merkte, dat de voorspelling van den Heer TEN KATEN niet ongegront was geweest, maer naer allen schyn in hem volkomen bewaerheit stont te worden. In vervolg van tyt wierd hem tot Leermeester toegeschikt de beroemde ARNOLD BOONEN, by wien hy drie jaren bleef, en met de uiterste naerstigheit en vlyt

zyne

zyne Kunſtöeffening waernam, zo met tekenen en ſchilderen naer 't leven, als met copiëeren van zyn Meeſters beſte Penſeelkunſt: waer door hy zo bequaem wierd in 't behandelen van 't penſeel, en zo vaſt in het tekenen, dat hy na dien tyt de Kunſtſtudie by zich zelf voortzette, met dien gewenſchten voortgang en uitſlag, dat hy met alle billykheit onder de brave *Neêrlantſche* Meeſters plaets verdient, en veele Portretten geſchildert heeft, zo te *Amſterdam* als in ganſch *Noortbollant*, doch inzonderheit te *Alkmaer*, daer hy de Familie van de Heeren Burgemeeſteren RAS en DAEY, nevens meer andere aenzienlyke Luiden, die alle wonder wel getroffen en kunſtig geſchildert zyn, heeft afgemaelt. Het geen ik van zyn Schilderkunſt gezien heb, was zyn eigen afbeeltſel, zynde al zedert veel jaren geſchildert, kloek en breet behandelt, fix gepenſeelt en wel getroffen; het geen my te meer voldeet en in verwondering bracht, om dat hy al zedert veele jaren de Schilderkunſt, hoe ver in dezelve gevordert, heeft laeten varen, en zich ten eenemael aen het tekenen overgegeven; het geen hem zo wel gelukt is, dat hy met deze Kunſtöeffening altyt bezigheit heeft, en van de Liefhebbers voor zyne Tekeningen rykelyk betaelt word; het zy dezelve naer 't le-

ven of naer kunftige Schilderyen gemaekt zyn.

De *Engelfche* Gezant, Heer TREVOR, gaf hem voor eene Tekening met waterverf, naer HONDEKOETER, 100 guldens. Op den denzelven kunftigen en natuurlyken volgtrant weet hy de ftukken van den Zeefchilder WILLEM VAN DE VELDE en andere Meefters keurlyk af te tekenen.

Doch zyn voornaemfte kunftwerk beftaet in het aftekenen van Steden, Dorpen en Gehuchten, met hunne Lant- en Watergezigten, ook in het verbeelden van outtytfche en hedendaegfche Gebouwen, als: Kafteelen, Kerken en Buitenplaetfen, zo van binnen als van buiten te zien; hebbende wel 150 diergelyke verbeeldingen getekent in de Provincie van *Zeelant* alleen, en een oneindig getal in die van *Hollant*, en op andere plaetfen: zo dat 'er weinig aenzienlyke Gebouwen in *Amfterdam*, *Haerlem*, den *Haeg* en andere Steden, te vinden zyn, die niet door hem op een vafte en welftandige wyze zyn afgetekent, naer de juifte regels der Doorzichtkunde; die hy zo grondig verftaet, dat hy al deze Gebouwen, zonder paffer of lineael te gebruiken, (die hy door gedurige oeffening in zyne oogen en handen alleen bezit) voor de vuift op het papier brengt, en aen de regels der Doorzicht-

zichtkunde zo wel beantwoorden, dat ze de oogen der Liefhebbers volkomen voldoen, ſchoon het onmogelyk is, dat ze de proef van de ſtrenge Meetkunſt op die wyze kunnen uitſtaen. Ook weet hy deze tekeningen, naer eiſch der voorwerpen, met beeltjes of beeſtjes zeer aerdig te ſtoffeeren, het zy gecoleurt of met *Ooſtindiſchen* inkt. Veele derzelver zyn in 't koper gebracht ten dienſte der Boekverkopers, om in de beſchryvingen van Steden en Landen te pronken, en onder de Liefhebbers overvloedig bekent. Des zomers is hy meeſt op reis om voor zich zelf of voor de Boekhandelaers te tekenen, inzonderheit voor den vermaerden Boekhandelaer TIRION, om zynen *Staet van alle Volken* met luiſter het licht te doen zien; waer toe deze bequaeme en aenzienlyke Boekverkoper de ſchoonſte aenleiding heeft, die te wenſchen is, vermits hy van zyne Hoogvorſtelyke Doorluchtigheit, onzen Erfſtadhouder, brieven van voorſchryving heeft, om overal, daer iets tot bevordering van zyn werk te vinden is, den vryen toegang en behulpzaeme hant te mogen genieten.

Des winters is onze vaerdige Kunſtenaer t'huis yverig bezig om zyne ontworpen ſchetſen in 't net te brengen, en voltooit zynde, zo wel aen Liefhebbers, die *Atlaſſen* vergae-

ren, als aen Boekverkopers, voor goede betaling af te leveren, en dus eene gedurige aeneenſchakeling van kunſtbezigheden heeft, die hy ook vlytig en naerſtig behartigt en waerneemt; zynde ondertuſſchen van een hups gedrag en ſtil leven: waer mede wy wenſchen, dat hem het een en ander noch veele jaren, in welvaert en voorſpoet, mag gelukken, en achter hem zullen laeten volgen zynen Leerling en Stadtgenoot,

ABRAHAM DE HAEN, wiens geboortejaer my onbekent is; ook heeft hy nooit het penſeel behandelt, als om in de manier van zynen Meeſter te tekenen; die hem door zyne openhartige en leerzaeme leſſen in dat gedeelte der kunſte zo bequaem had gemaekt, dat hy, door zyn kloek en vaerdig vernuft, zynen Meeſter niet alleen achterhaelt heeft, maer van zommige Liefhebbers geoordeelt word in 't Kunſtperk voorby te hebben gedraeft: gelyk my PRONK zelf verhaelt heeft.

Hy heeft, op het loffelyk ſpoor van zynen edelmoedigen Onderwyzer, insgelyks een oneindig getal Tekeningen van dien aert gemaekt, zo voor Liefhebbers als voor Boekverkopers, die 'er graeg naer zyn en met achting van ſpreeken: ook zyn 'er veele van in 't koper

per gebracht tot ſieraet van fraeie Boeken. Wenſchelyk waere het geweeſt, dat hy het zedig gedrag van zynen Meeſter hem zo wel als zyn kunſt afgeleert en gevolgt had; waer door hy mogelyk meer jaren levens bereikt, en meer voordeel aen de Kunſt toegebracht zoude hebben; zynde, eenigen tyt geleden, in den ouderdom van omtrent 40 jaren den weg van allen vleeſche gegaen. Noch is 'er een Leerling van onzen PRONK in wezen, namelyk:

JAN DE BEYER, geboren in *Zwitzerlant* in 't ſteetje *Arau*, in 't Canton van *Bern*, des jaers 1705; in zyn jeugt hielt hy zich veel te *Amſterdam* op, en by die gelegenheit had hy aenleiding om by PRONK de Tekenkunſt te leeren; door wiens gelukkig onderwys hy een fraei Meeſter geworden is, hebbende eene groote menigte gezichten van Steden, Kaſtelen en oude Gebouwen, in 't Lant van *Kleef*, *Namen*, *Maeſtricht*, *Gelderlant*, en de Provincie van *Utrecht* getekent. Tans is hy woonachtig in het Dorp *Vierlingsbeek*; en des zomers altyt bezig om voor de Boekhandelaers en Kunſtminnaeren te tekenen, welke Tekeningen hy dan des winters te *Amſterdam* brengt, zich van de aenbeſteders

wel laet betaelen, en dus altyt werk heeft, dat onder de Kunstkenners geacht en gewilt is; het geen in deze kunstquynende Eeu voor de levende Meesters een zeltzaem geluk is voor een Kunstenaer, en dat ik wensch hem in zynen verderen levensloop mag achtervolgen.

LOUIS FABRICIUS DUBOURG, geboren te *Amsterdam* op den 2 van hooimaent des jaers 1693. Zyn Vader was geboortig uit *Vrankryk*, het geen hy, ter bevorderinge van zyne Koopmanschap in Manufactuuren, verliet, zich te *Amsterdam* neerzette, daer in huwelyk trat, en uit dat Echtverbont onzen DUBOURG teelde; die, naeulyks de scholen ontwassen zynde, zich genegen toonde tot de Tekenkunst; het geen zyn Vader bewoog om hem te bestellen by JAN DE LAIRESSE, en van daer by JACOBUS VAN HUYSUM; doch niet met oogmerk om hem tot eenen Schilder op te brengen, maer alleen ter voldoeninge van zynen lust, tot dat hy bequaem en out genoeg was om op een Comptoir te gaen, en vervolgens te leeren al wat tot de Koopmanschap vereischt word; het geen hem gansch niet smaekte; echter moest hy gehoorzaemen, en in zo ver zynen voortgang in de Kunst daer aen opofferen, dat hy zy-

zynen ſnippertyt alleen aen de Kunſtöeffening beſteden kon. Het geen, door aendrift van zynen leergierigen aert, met vry meer yver en luſt ging, als zyn Comptoirbezigheit; daer hy echter, tot zyn ſmert, aen gebonden moeſt blyven, tot hy gelukkig een Ampt op het Stadthuis kreeg, dat hem meer tyt overliet om zyne kunſtliefde ruimer bot te geven; en beginnende te zien, dat hem de nodige gronden der Doorzichtkunde ontbraken, liet hy zich in dezelve onderwyzen door den ſchranderen RADEMAKER, verzuimende geenen tyt noch vlyt, om op alle wyzen, en na de beſte voorbeelden en hulpmiddelen, die hy machtig kon worden, zyne Kunſtöeffening voort te zetten.

Ondertuſſchen ſchikte zyne gunſtige Kunſtfortuin alles tot zyn voordeel: want door voorſpraek van zyne brave vrienden, van Moeders zyde, wiert hy begunſtigt met de Koſtersplaets der *Amſtel*-kerk.

Onder dit zeil was 't goed roeien, vermits hy nu de bezorgde koſt en overvloet van tyt had, om zich ten eenemaele aen de Kunſt over te geven. Kort daer na werd hy bekent met den beroemden BERNARD PICARD, wiens bevallige manier van tekenen hem zo beviel, dat hy niets meer ter harte nam als dat loffe-

lyk voorbeelt te volgen; waer toe hem PICARD op eene leerzaeme en openhartige wyze behulpzaem was, met het leenen van schoone Tekeningen van POUSYN, LESUER en LE BRUN; die hy met grooten lust en yver copiëerde, en kundig door wierd om het schoon te leeren kennen, en zyne Studie na te richten, zo in het tekenen als ordonneeren. Ook kreeg hy door dit middel aenleiding om naer 't leven te tekenen; dat hy wel 25 jaren met eene onvermoeide naerstigheit heeft waergenomen; zo wel met schilderen als tekenen, om de kennis van het naekt volkomen machtig te worden. Het geen zekerlyk de rechte wegen en middelen zyn om de Kunst in den gront te leeren, en die onzen DUBOURG bequaem gemaekt hebben om in de verhevenste deelen der Kunste uit te munten; gelyk aen eene groote menigte Historische en Zinnebeeldige stukken, door zyn ryk vernuft geordonneert, en door zyn penseel kunstig geschildert, kan blyken by de Heeren Schepenen DE GRAEF en JAN GRAEFLANT, by de Heeren HOOFT, VAN VRELAND, DE WIT, en by de Heeren Secretaris CONSTANTYN SAUTYN en DOEKSCHEER, mitsgaders by de Vrou van *Hogelande*; die altemael met fraeie Zolderstukken van onzen Kunstenaer

pron-

pronken. Ook heeft hy verſcheide Zalen in ront geſchildert: als gezien kan worden by den Heer JAN AGGES SCHOLTEN, Heer van *Asgat*, in zyn prachtig huis aen de Buitenkant, doch van dit kunſtwerk heeft de Schilder weinig genoegen gehad; by de Heeren BOURSSE, MILLISSE, STEENWYK en den Heer van *Beïerlant*. Noch eene groote Zael te *Zwolle*, by den Heer RIETBERG, en voorts eene menigte Deur- en Schoorſteenſtukken, nevens eenige Kabinetſtukjes van eene ryke ordonnantie, en fraeie Hiſtoriale verbeeldingen, zo gewyde als ongewyde; onder welke uitmunten deze Bybelſche: de Intrede van 's Werelts Heilant in *Jeruzalem*, en zyne Leerreden op den Berg, de Vinding van MOZES door PHARAOS Dochter, de Opregting der Kopere Slange in de Woeſtyne, SALOMONS Offerhanden aen den *Moloch*; en de volgende Fabelachtige en Heidenſche: De Ontdekking van ACHILLES onder de Maegden, PARIS Oordeel op twee verſchillende wyzen, BACCHUS en ARIÄDNE, APOLLO met de Zangodinnen op den *Helikon*, en den grootmoedigen Romein FABRICIUS, tonende zynen onverſchrokken moet aen PIRRUS, en een Zinnebeelt op den Oorlog en Vrede. Ik zal my in geene lof-

loftuitinge over 's Mans Kunſt uitlaeten, om dat het tegen zynen nederigen en zedigen aert ſtryt, overbodige loffpraek te hooren, maer alleenlyk zeggen, dat al het dus ver genoemde Kunſtwerk ten zichtbaeren bewyze verſtrekt van zynen verheven geeſt in het ordonneeren, en de ſchikking van dag en ſchaduwe, en veel tyt, vlyt en bequaemheit, vereiſcht heeft, om tot dien trap van kunſtvermogen te komen.

Veele zyner Tekeningen zyn in 't koper gebracht, van welke eenige onder den naem van PICARD zyn uitgegeven, als: een Folio-Tytel tot een Medailleboek; in welke de Portretten van den Koning van *Vrankryk* en de Infante van *Spanje* verbeelt zyn, en verſcheide onder de Impoſtuuren en Ceremoniën; welk werk hy na de doot van PICARD vervolgt heeft. Ten dienſte van Beelthouwers, Medailleurs en Dryvers, heeft hy veele Tekeningen gemaekt. Ook heeft hy een Bybelwerk getekent, beſtaende wel in driehondert ſtuks, verbeeldende de voornaemſte Hiſtorien van het Oude en Nieuwe Teſtament. Dit werk laet de vermaerde Boekverkoper TIRIÖN in 't koper brengen, en is reets over de helft in gereetheit. Noch heeft hy een Paſſie van vyfentwintig woelige ordonnan-

nantien, en eenen OVIDIUS van hondert ſtuks getekent; behalven eene menigte uitvoerige Tekeningen, zo gewaſſen als gecoleurde met waterverf; die alle op eene welſtandige en fixe manier gehandelt zyn, het zy naer ſchilderyen of eige vinding, zo dat de hooftſom van dit alles waerlyk een oneindig werk uitlevert, en, tot lof van onzen Kunſtenaer, zynen ongemeenen en arbeitzamen aert aentoont.

Hy begaf zig A.º 1729 in den huwelyksſtaet, en is uit dat huwelyk gezegent met twee Dochters. Voor 't overige is hy een deugtminnent Man, van een voorbeeldig gedrag, en die zynen naeſten zo gunſtig is als zich zelf; ook zeer ſtantvaſtig in zyne vrientſchap: als blykt ten opzichte van PICARD, met wien hy altyt eene onverbroken boezemvrientſchap onderhouden heeft.

Hy is noch dagelyks met denzelven luſt en yver door de Kunſtöeffening onledig, en heeft eenen Broeder gehad, die fraeje Miniatuuren ſchilderde en ver zou gekomen zyn, zo hem de doot, in het prilſte zyner jaren, niet had weggerukt.

GERARD MELDER, is geboren te *Amſterdam* den 17 van grasmaent des jaers 1693.

1693. Zyn Vader was CORNELIS MELDER, Zoon van GERARD MELDER, een Man zeer bequaem in de Krygsboukunde, als blykt aen een werk van dien aert, door hem 1658 in 't licht gegeven, en herdrukt in 1664. Onze GERARD verloor zynen Vader, toen hy pas zes jaren out was. In zyne Schooljaren was hy meer genegen tot tekenen als tot schryven: want zyne schryfboeken waeren doorgaens beklad met Mannetjes; daer hy menigmael over bekeven wierd, en zomtyts wel met gevoelige reden, doch te vergeefs. Tot ryper jaren komende, kreeg hy van zyne Moeder eenige Tekeningen van zynen Grootvader, met zekere aentekeningen in 't Latyn, die door zyne onkunde ten eenemael bedurven wierden, tot nadeel van het werk; vermits hy 'er de Tekeningen midden uitsneed en alle natekende, met den grootsten yver die te bedenken is.

Ouder wordende, verzamelde hy allerlei Printen en Boeken, die van de Schilder- en Tekenkunst handelden, daer hy zich dagelyks in oeffende, en ondertusschen de gunst van brave Meesters wist machtig te worden, die hem onderrechteden in het geen hy niet begreep. Op die wyze by zich zelf al voortsukkelende, begon hy te schilderen met Oliverf,

A. Schouman del. P. Tanjé sculp. 1751.

1. Cornelis Troost. 2. Gerard Melder.

verf, en krabbelde zo lang tot het evenwel een ſtukje wierd daer hy gelt voor kreeg; het geen hem des te meer aenſpoorde om zyn opzet te vervolgen. Dus met tekenen en ſchilderen gedurig bezig zynde, wierd hy bekent by eenige Liefhebbers, die hem aenrieden het Miniatuur-ſchilderen te ondernemen; dat in dien tyt zeer gewilt was, en van weinig Kunſtenaers geöeffent wierd. Dit ſpoorde hem aen om de behandeling van deze Kunſt naer fraeie voorbeelden te onderzoeken, die hy door gedurige oeffening machtig wierd, zo wel op parkement als yvoor. Zo dra zulks onder de Liefhebbers ruchtbaer wierd, kreeg hy zyne Begunſtigers en veel te doen; daer by quam, dat THEODOOR WILKENS uit *Italiën* quam, brengende eenige Miniatuuren mede van de befaemde Kunſtenareſſe ROSALBA; die hy alle kocht, en hem geen gering voordeel in zyn Kunſt en beurs toebrachten. Dus ſloeg hy eenen dubbelen ſlag, met die oneindige maelen te copiëeren, alzo hy die zo gelykformig wiſt na te bootſen, dat ze daer na voor echte ſtukjes verkocht wierden, en van alle Kunſtbeminnaers, om derzelver zuivere behandeling en ſchoone coleur, gewilt waeren. Toen hy dezen ſchildertrant fix en vaerdig had, ondernam hy eenige Schilderyen der be-

roemt-

roemtſte *Nederlantſche* Meeſters te copiëeren in miniatuur op yvoore plaeten; die hy alle in manier en coleur zo natuurlyk wiſt te volgen, dat een kunſtkundig oog ſtraks kon zien, naer wat Meeſters Kunſtwerk die geſchildert waeren.

Ik heb 'er gezien naer ROTTENHAMER, de Ridder VAN DER WERF, DOU en andere Meeſters, die tot groote pryzen verkocht zyn aen Liefhebbers en Kunſthandelaers; onder andere aen den beruchten PAUMAN, een doorluchtig voorbeelt in den handel, wiens gedrag hier en aen veel *Duitſche* Hoven door proefbewyzen bekent ſtaet. Dees gaf hem veel ſchoone ſtukken aen de hant om op die wyze te copiëeren, waer voor hy hem rykelyk betaelde; ook liet hy hem wel eenige van eige vinding maken; het zy Hiſtorien of Zinnebeelden, die onze Kunſtenaer fraei weet te ordonneeren; als blykt aen een Bybeltytel door hem gemaekt, en in 't koper gebracht door P. TANJÉ; zynde gedrukt te *Utrecht* by W. KROON en Compagnie.

Dit ſchilderen voor PAUMAN zou langer geduurt hebben, had MELDER in dien tyt het geluk niet aengetroffen van in huwelyk te treden met Jongkvrouwe MARGARETA VAN SCHALKWYK *à Velden*; dat een ryk huwelyks-

lykslot voor hem was, vermits deze Juffer teffens ryk, schoon en verstandig was; drie uitgekipte hoedanigheden, daer men 'er drie me paeïen kan. Dit huwelyk wierd voltrokken in het jaer 1728. Na dien tyt oeffende hy de Kunst wat gemakkelyker: met zich zo bepaelt niet, van den morgen tot den avond, aen dezelve te verslaven: nemende zyne behoorlyke uitspanning met zyne geliefde Echtgenoote. Hy heeft een menigte Portretten in miniatuur geschildert, onder welke uitmunten die van den jongen Prins van *Baden-Durlach*, den ouden Prins van *Hessen-Philipsthal* en veele van deszelfs Hofgezin.

In het jaer 1735 trok hy metter woon van *Amsterdam* naer *Utrecht*, om zynen Zoone in de Studie op te brengen, en heeft daer veele fraeje Tekeningen gemaekt, zo met waterverwen als gewasschen, verbeeldende Lantschappen, gestoffeert met beelden en andere aengenaeme voorwerpen; die met graegte van de allerkeurigste Liefhebbers gezocht worden: als daer zyn de Heeren VALKENIER en Schepen WITSEN, te *Amsterdam*, de Heeren PIETER BISSCHOP en SCHUT, in zyn leven, te *Rotterdam*, en zyn Excellentie de Heer TREVOR, geweze Gezant der *Engelsche* Kroon; die alle met zyne Papierkunst in hunne Kunstboeken pron-

ken, en van zyne bevallige behandeling ten uiterſte voldaen zyn. Veele Liefhebbers te *Utrecht* bezitten ook van zyne Tekeningen en Miniatuuren; als: de Heer Burgemeeſter ARENT DE REUVER, de Heer JACOB VAN MANSVELD, Raet en Vroedſchap, de Heeren WAGTENDORP en VAN DER WAEY; alle uitmuntende Kunſtminnaers, die veel achting voor 's Mans Kunſt hebben. Hy heeft voor Portretten ook het Amous-ſchilderen met roem geoeffent, ſchoon hy dat maer zelden deet, om de nadeeligheit die het vuur aen de oogen doet. Voor den Koning van *Polen*, Keurvorſt van *Saxen*, heeft hy verſcheide Miniatuuren geſchildert, die naderhant aenleiding gaven tot het volgende voorval: Te *Amſterdam* was een voornaem Liefhebber, die in zyn leven, van tyt tot tyt, verſcheide ſtukjes van onzen Kunſtenaer gekocht had, en met malkanderen al een aenzienlyke ſom beliepen; deszelfs Weduwe (die naer zyn afſterven in het bezit dezer ſtukjes gebleven was) wierd eens bezocht van een groot Heer in uiterlyken ſchyn, die ernſtig verzocht dit Kunſtkabinetje eens te zien, het geen zy hem toeſtont; na wat pratens viel zyn oog inzonderheit op het Kunſtwerk van MELDER, dat door hem ten hoogſten gewaerdeert wierd,

zeg-

zeggende: dat hy te *Dresden* in 's Konings Kabinet ook eenige van MELDERS Miniatuuren gezien had, en van hem heel omſtandig beſchreven wierden, met byvoeging, dat 'er die Koning veel werk van maekte, en wel genegen was om 'er meer van te kopen, dus, indien zy beſluiten kon om de haere af te ſtaen, hy haer dezelve rykelyk wilde betalen; maer zy gaf hem te kennen voor alsnoch op dit voorſtel niet te kunnen antwoorden, met welk beſcheit hy heen ging. De Weduwe, die al bejaert en om geen gelt verlegen was, ſprak met haere Vrienden over deze aenbieding, die haer dezen handel afrieden, vermits zy geen gelt gebrek had, en dezelve voor bedrog beducht waeren.

Het leed niet lang, of die gewaende Groothans quam weêrom, en wiſt haer, met beloften van groot gelt, zo wel te belezen, dat zy de koop eens wierden.

Voorts haelde hy eene groote goude Medaille uit zyn zak, en gaf voor, dat hy binnen drie à vier dagen een groote Wiſſel verwachte, waer door hy in ſtaet zou zyn haer de bedongene kooppenningen te betalen, verzoekende, dat hy de ſtukjes, om den Koning hoe eer hoe liever met dezelve te verraſſchen, maer ten eerſten mogt medenemen;

 laeten-

laetende tot pant de gemelde Medaille. De oude floof zich inbeeldende, dat alle Menfchen zo trou en eerlyk zyn, als zy uiterlyk voorgeven en fchynen, ftont hem zulks toe. Waer op hy zynen Dienaer al de ftukjes liet wegdragen en met den buit ging ftryken. Na dat de geftelde termyn van drie á vier dagen, binnen welken hy beloofc had te betalen, ruim verftreken was, liet zy naer hem vernemen, maer hoorde, tot haere groote fchade! dat haer de Goutvink, met al zyn fchoon fluiten, al drie dagen ontvlogen was, en hy is nooit ontdekt geworden, wat moeitens en navragen zy in 't werk heeft geftelt om hem te achterhalen. Dus bedroog de gierigheit de wysheit, en was oorzaek, dat die goude Medaille, omtrent hondert Ryksdaelders waerdig, haer heel duur quam te ftaen, en tot een eeuwig verwyt van haere onvoorzichtigheit, en gedurig gedenkteken van haer ongeluk, verftrekte.

MELDERS beeltenis is te zien in de *Plaet* G, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen getekent en my toegezonden heeft.

ADRIAEN VAN DER BURG, geboren te *Dordrecht* in 't jaer 1693. Hy heeft de Kunft geleert by ARNOLD HOUBRA-

KEN,

1. Adriaen van der Burg. 2. Cornelis Greenwood. 3. Aert Schouman.

KEN, dien hy, na alvorens eenigen tyt zyn onderwys genoten te hebben, naer *Amsterdam* verzelde, om voorts door zyne vriendelyke en verstandige lessen zyne Kunststudie te voltrekken. Dit naer wensch volbracht hebbende, vertrok hy naer zyn Geboorteſtadt; om wyders naer 't leven zich te oeffenen; waer in hy zo gelukkig geſlaegt is, dat hy een fraei Meeſter is geworden, en veele aenzienlyke Luiden geportretteert heeft. Door deze kunſtige Afbeeltſels wierd hy zo berucht, dat hem de jonge Hartog van AHRENBERG in 't jaer 1728 te *Bruſſel* nodigde, om zyn Afbeeltſel te ſchilderen; waer in hy bewilligde en zyn Kunſtwerk met roem ter uitvoer bracht. Te *Dordrecht* zyn twee ſtukken van hem te zien, een in het Stadts Kinderhuis, verbeeldende de Heeren Regenten van dat Huis, het andere op de Munt, vertonende wel zeventien Portretten van Heeren, die tot de Munt behoorden, alle levensgroot, en is het zelve geen van de minſte, daer deze Vergaderzael mê pronkt.

Hy had een vloeiende en vaerdige manier van ſchilderen, behandelende het penſeel zonder moeite. Als hy geen bezigheit met het ſchilderen van Portretten had, ordonneerde hy aerdige moderne Kabinetſtukjes; en voer-

de dezelve, naer 't leven, zo net en kunſtig uit, in de manier van zynen Meeſter, dat 'er de Liefhebbers veel achting voor hebben.

Tot bewys hier van zyn 'er twee ſtukjes, het een verbeelt een Man, die garnaet verkoopt, en te *Dordrecht* bekent is met de naem van AEY BUURMAN, benevens een jonge Meit, die hy op eene vriendelyke wyze wil omarmen; de weergâ vertoont een dronke Vrou; deze ſtukjes ſchilderde hy voor eenen Heer VAN DER LIL, een groot Liefhebber te dier Stede, die hem heel genegen was, en op eene edelmoedige wyze daer voor betaelde, om zynen yver en ſchilderluſt des te meer aen te ſpooren, want onze Schilderhelt was de naerſtigſte niet, noch beducht voor den dag van morgen, en dermaten verſlingert aen 't gezelſchap, dat hy daer veel van zynen koſtelyken tyt by verſpilde; want als hy des 's morgens van zyne Likkebroers wierd uitgelokt en met een ſtroô zich trekken liet, was de reſt van den dag verloren.

Toen het Kabinet van den bovengemelden Liefhebber na zyn doot verkocht wierd, geraekten deze ſtukjes in 't bezit van de Heeren BISSCHOP, te *Rotterdam*, en zyn aldaer noch heden te zien.

Het was met onzen VAN DER BURG, als het

het gemeenlyk met diergelyke luiden gaet, hoe langer hoe ſlimmer, want het ſchilderen wierd hem op 't laetſt een laſt; hoe zeer hy de winſt, die daer van quam, nodig had, om zyne Vrou en Kinderen te voeden, en door deze manier van leven verwaerloosde. Had hy zyn Meeſter, zo wel in manier van leven als ſchildertrant, gevolgt: hy had mogelyk meer jaren bereikt, want de doot rukte hem weg in de kracht van zynen tyt, na dat hy pas veertig jaren geleeft had, op den 30 van bloeimaent des jaers 1733, nalatende eene berooide Vrou en Kinderen. 's Mans Beeltenis, benevens een ſchets van het bovengemelde ſtukje, vertoont zich in de *Plaet* H, gevolgt naer een portret, dat hy naer zyn eige wezen geſchildert heeft, en nu by zynen leerling AERT SCHOUMAN beruſt, die het van zyne Weduwe gekocht, en, ter liefde van zynen geweezen Meeſter, zelf in 't koper gebracht hebbende, benevens zynen medeleerling CORNELIS GREENWOOD, tot vereeuwiging voor de nageſlachten, my deze plaet tot verſiering van dit werkje, op een vriendelyke wyze, ter gunſte van de Kunſt geſchonken heeft.

ABRAHAM CARRÉ, geboren in

's Gravenhage op den 27 van bloeimaent des jaers 1694. Hy is de Zoon van HENDRIK CARRÉ; zyne neiging ſtrekt tot het ſchilderen van moderne Stukjes en Portretten, het zy levensgroot of in 't klein; in het laetſte formaet heb ik een Familieſtuk van hem gezien, vertonende de Afbeeltſels van den Heer VAN KAMPEN, nevens deszelfs Gemalinne en twaelf kinderen, die alle te gelyk leefden, en door onzen Schilder in een fraei Lantſchap wel by malkanderen geordonneert waeren. De Zoons had hy verbeelt, van de jacht komende, en vertonende aen den Vader eenen haes; de Dochters doen ſpeelwerk of bezigheden overeenkomſtig met haere ſexe; kortom het een en ander is zo geſchikt en behandelt, dat alles te zamen genomen een goet ſchildery maekt.

Hy is ook heel bequaem om ſtukken van allerlei Meeſters in 't klein te copieëren, en wel zo kunſtig en bedrieglyk, dat 'er in vreemde Plaetſen veele mê bedot worden, niet door den Kunſtenaer, maer door de geene, die dezelve tot dat einde laeten maken. Tegenwoordig is hy noch welvarende, het geen wy hem noch lange jaren toewenſchen.

Het zal, myns oordeels, beſt voegen, dat ik zyne twee Broeders onmiddelyk op hem laet

laet volgen; ſchoon het een jaer of twee ſcheelt, dat andere Meeſters tuſſchen in vallen.

De outſte van de twee is HENDRIK CARRE, geboren in *'s Gravenhage* op den 27 van herfſtmaent, in 't jaer 1696. Hy is insgelyks van zynen Vader in de Kunſt onderwezen, en heeft, na hy wel gevordert was, eenige jaren te *Amſterdam* gewoont by den Boumeeſter TURK, die hem, om zyne bequaemheit in het tekenen van gebouwen, eene jaerwedde gaf. Na dien verſtreken tyt quam hy weder in den *Haeg* te rug, en heeft verſcheide Toneelſtukken voor de *Franſche* Komedie geſchildert, benevens een fraei Zolderſtuk met eenige beelden en eene Baluſtrade in 't ront, dat zich heel welſtandig vertoont, en zo natuurlyk is gepenſeelt, dat het oog in den eerſten opſlag 'er door misleit word.

Hy heeft veele diergelyke Zolderſtukken met beelden en gebouwen, ook Kamers in 't ront met Hiſtorien en Basrelieven, zo in 't graeu als gecoleurt, geſchildert.

Daerenboven heb ik Portretten in craïon en miniatuur van hem gezien, die lof verdienen. Deze twee Broeders houden huis met twee Zuſters in eenigheit; zy hebben voor de-

zen altyt in den *Haeg* gewoont, maer bevinden zich tegenwoordig te *Leiden*, kunnende door middel van hunne kunſtöeffening hun beſtaen rykelyk winnen.

De jongſte Broeder is JOHANNES CARRÉ, geboren in *'s Gravenhage* den 3 van wintermaent des jaers 1698. Hy is mede door zynen Vader tot de Kunſt opgeleit, en ſchildert al wat maer aen de hant komt, het zy Portretten of Hiſtorien, Deur- en Schoorſteenſtukken, en het geene verder tot de Kunſt behoort. Hy heeft twee burgerlyke bedieningen, die meer moeite als voordeel aenbrengen; zynde Diaken van de Gereformeerde Gemeinte, en Lieutenant van de loffelyke Schutterye van *'s Gravenhage*; ook is hy getrout, en heeft kinderen, daer onder eenen Zoon, die de Kunſt al mede oeffent. Alle deze Broeders zyn noch dagelyks bezig met het behandelen der penſeelen; het geen wy wenſchen hen noch lange te mogen gebeuren.

Laet ons nu het toneelgordyn openen met den beroemden Hiſtoriſchilder JACOB DE WIT, geboren te *Amſterdam* in 't jaer 1695. Zo dra hy tot jaren van onderſcheit quam, openbaerde zich zyne aengeboren Kunſtdrift.

Zy-

J. M. Quinkhard pinx. 1751. J. de Wit orn. del. J. Houbraken sculp.

Jacob de Wit.

ZyneOuders, door geen vooroordeel tegen de Schilderkunst ingenomen, dezen aendrang der Natuur merkende, bestelden hem by den Portret- en Historischilder ALBERT VAN SPIERS, een Kunstenaer, wiens Leven en Kunstbedryven in ons *eerste Deel* al geboekt zyn.

By dezen Meester was hy tot zyn dertiende jaer, en wierd vervolgens naer *Antwerpen* gezonden by zynen Oom JACOMO DE WIT, een groot Kunstminnaer en Koopman in *Rhynsche* Wynen; die zelf een uitmuntent Kunstkabinet bezat van de allerberoemtste *Nederlantsche* Meesters, en onzen Kunstenaer aenstonts tot Onderwyzer toevoegde den Historischilder JACOB VAN HAL; by wien hy twee jaren bleef, en in dien korten tyt zo wel gevordert was, dat hy zich in staet bevond, om voorts zyne studie naer 't leven voort te zetten; ook had hy, door middel van zynen Oom, eenen vryen toegang tot al die heerlyke voorbeelden van RUBBENS en VAN DYK, welke te *Antwerpen*, zo in Kerken als Kabinetten, in menigte te vinden zyn, en dus de schoonste gelegenheit, die een jong Kunstenaer kan wenschen ter bevorderinge zyner Kunstöeffening. In de jaren 1711 en 1712 tekende hy al de Zolderstukken van RUBBENS en VAN DYK af, diezich wel tot

36 in

36 in getal bevonden in de Jezuiten-Kerk van die Stadt, en de eenigste overblyffels zyn, waer aen de Kunstminnaers kunnen zien, hoe dat heerlyk Kunstwerk geweest is; vermits die Kerk met al die uitmuntende Kunsttafereelen meest door den brant verteert zyn in 't jaer 1719. Deze Tekeningen heeft hy naderhant heel uitvoerig met root kryt nagetekent, en voor eenen aenzienlyken prys verkocht aen de Wel Edele Jongkvrouwe VAN ANKEVEEN. Het zelve werk heeft hy noch eens heel uitvoerig met waterverf getekent, nevens eenen kunstig geordonneerden Tytel, toepasselyk op dat voortreffelyk werk; zynde dit laetste noch onder hem berustende, en waerdig van alle Kunstkenners gezien te worden. Met denzelven yver en naeukeurigheit, heeft hy de meeste stukken van RUBBENS en VAN DYK, die in de Lieve Vrouwe- en Burgtkerken te vinden zyn, getekent en geschildert, en met het een en ander zyne onvermoeide naerstigheit en ernstige kunstliefde roemruchtig gemaekt. In het jaer 1713 wierd hy van de Heeren Regenten der Schilder-Akademi te *Antwerpen*, by openbaere Bulle, verklaert voor den eersten dier Akademie, zo in het tekenen als schilderen naer 't leven; het geen zyne pryslelyke glorizucht des

te

te meer aenſpoorde om in het kunſtperk voort te draven; ook won hy door zyne goede hoedanigheden en edelmoedigen kunſtäert de gunſt en achting van alle Liefhebbers, in zo ver, dat elk het zyne toebracht van alles, wat zyne bequaemmaking bevorderen kon; daer hy van zyn kant ook goet gebruik van maekte; verlangende nooit naer eenig gezelſchap als dat van Kunſtenaers of Liefhebbers, van wien hy op de eene of de andere wyze kon leeren: want zyne zucht tot Kunſtkennis was zo groot, dat hy naeulyks een half uur tyts, buiten de Kunſtſtudie, liet verloren gaen. In het jaer 1715 had hy groote begeerte om *Romen* te zien, ten einde zich in die groote Stadt naer de heerlyke werken der *Italiaenſche* Meeſters verder bequaem te maken; maer zyn Oom wilde hem zulks niet toeſtaen, voorgevende, dat hy noch te jong was om die groote reize te ondernemen. Wat reden hy daer tegen inbracht, het mocht niet helpen; hy moeſt zyn reisluſt matigen, en zynen grooten Mecenas gehoorzaemen. Eenigen tyt daer na betuigde hy te verlangen zyne Geboorteplaets te zien. Hier wierd hy niet in verhindert; des vertrok hy naer *Amſterdam*; daer hy naeulyks voet aen lant had, of hy kreeg zyne handen vol werk met het ſchilderen van Portretten, in zulk eenen over-
vloet,

vloet, dat hy niet denken kon weer naer *Antwerpen* te gaen.

Met het ſchilderen van Portretten hielt hy zich niet lang bezig, vermits zyn verheven Geeſt op wat hogers doelde, en tot het Hiſtoriale overhelde, zynde het nooit zyn toeleg geweeſt zich der ſlaefſche beriſpinge te onderwerpen, daer het Portretſchilderen doorgaens wel het meeſt voor bloot ſtaet.

Tot deze grooter en edelmoediger onderneminge vond hy aenſtonts eenen gunſtigen Mecenas, namentlyk den Heer JACOB KROMHOUT, Heere van *Nieuwerkerk*, een groot Kunſtminnaer en Liefhebber van prachtige Huizen te bouwen; waer door hy veel gelegenheit had, om het oogmerk van onzen Kunſtenaer aenſtonts te bevorderen; gelyk hy deet, met hem veele Hiſtoriſtukken ter verſieringe zyner aenzienlyke Gebouwen te laeten ſchilderen, in den jaere 1717.

Door die kapitale Kunſttafereelen, beſtaende meeſt in Zolderſtukken, wierd onze DE WIT ten eerſten beroemt en bekent by de grootſte Liefhebbers der Stadt; als: de Heeren LAMMERT TEN KATEN, VAN DER SCHELLING en anderen; die hem dikmaels quamen bezoeken, en met een kundig en edelmoedig oordeel over zyn Kunſtwerk

re-

redenkavelden, brengende alles toe, wat in hunne macht was om zyn grootſch beſtaen te ſchragen en aen te moedigen; het geen zekerlyk hulpmiddelen zyn van belang; ook is het voor een Schilder geen klein voordeel, zulke bequaeme begunſtigers te ontmoeten, en een voorrecht, dat weinige te beurt valt. Dus raekte hy eensklaps op den hoogſten trap van zyn geluk, krygende de handen zo vol werk, dat hy naeulyks wiſt waer eerſt aen te beginnen; komende het zelve hem uit alle Steden van *Hollant* toevloeien. Om voorts al dit Kunſtwerk in order te beſchryven, zou ik buiten het beſtek van dit klein werkje moeten gaen; derhalven zal ik alleenlyk het voornaemſte omſtandig aenwyzen.

In het jaer 1730 wierd hy bekent voor den natuurlykſten Kunſtſchilder in 't graeu, die tot noch toe gevonden word, en door zyne bedrieglyke Basrelieven de verwondering van ganſch Europa; waer van in het bekende Luſthuis de *Oranjezael* van onzen Doorluchtigen Erfſtadthouder drie bewysſtukken te zien zyn, die alles overtreffen, wat ik te voren van dien aert gezien heb; het eene is geplaetſt in de Eetzael voor de ſchoorſteen, verbeeldende eenige Kindertjes; de twee andere zyn Zinnebeelden, en ſtaen in 't zelve vertrek

trek tusſchen de penanten van de wanden der Zael, en doordien dit Vorſtelyk Lufthuis, inzonderheit zedert de verheffing van zyn Hoogvorſtelyke Doorluchtigheit, van allerlei buitenlantſche Princen, Graven en andere Wereltgrooten, zo menigvuldig bezocht word, is onze Kunſthelt door dien weg noch meer berucht geworden; hebbende voor veele uitlantſche Grooten insgelyks verſcheide ſtukken van dien aert gemaekt: waer uit men ziet dat dikmaels alles voor de wint gaet, wanneer een Schilder maer het geluk heeft op den rechten trap van voorſpoet te geraken.

Niettegenſtaende nu deze byzondere ſchildertrant ver is buiten het belang der Handelaers en eenige, die van Momus aert zyn, echter kunnen veele dezelve niet aenzien zonder die te laeken, als of zulks niet veel te beduiden had, ſchoon ze mogelyk, met hun alle in een geſmolten, niet machtig zouden zyn dat Kunſtwerk zo wel uit te voeren.

Hoewel deze hier alleen niet mede te beſchuldigen zyn, ik heb dat wel van anderen gehoort, dien 't minder paſte. 't Is maer te bejammeren, dat de verdeeltheit tusſchen Kunſtenaers en Liefhebbers zo groot is, elk wil zyn eige wysheit, zo wel Schilders, als Beminnaers der Kunſte, het meeſte doen gelden:

den : want ieder haelt by wat hy kan, om zyn gevoelen ſtaende te houden; en dat menigmael met zo veel drift; dat het zelf ten nadeele ſtrekt in de dagelykſche zamenleving, en tot nyt en twiſt uitbarſt; want dat ik zeg, dat DE WIT zyne Basrelieven weergaloôs geſchildert zyn; daer wil ik niet mê te kennen geven, dat DE LAIRESSE, GERARD RADEMAKER en meer andere, in dat deel der Kunſte mede geen hoogvliegers geweeſt zyn; en noch veel minder, dat 'er geen Kunſtenaers in deze eeu zyn, die op een edelmoedige wyze dat Kunſtſpoor zoeken te volgen; elk doet maer zyn beſt, zonder zich te laeten vervoeren door nayver of nyt om qualyk te ſpreeken; doch ik zal my zelf niet inlaeten om ſcheitsman of rechter hier over te zyn, noch van reets overledenen, noch van die, welke als noch aen deeze zyde van de eeuwigheit zich bevinden.

Maer ik wenſchte alleenlyk, dat het, van d'een en ander, met wat meer matigheit en minder vooroordeel geſchiedde. Ik kan niet nalaeten hier by te voegen, dat ik, niet lang geleden, uitmuntende Basrelieven ten huize van onzen Kunſtenaer gezien hebbe; waer van het eene kinderen verbeeldde, die naer de jacht gingen met eenige honden, by uit-

ſtek natuurlyk geſchildert. Daer zyn 'er ook eenige in het beroemde Kabinet van den Heer BRAAMCAMP, te *Amſterdam*, van kinderen in 't graeu en gecouleurt, benevens een ſtukje, vertonende een zinnebeelt op de Koopmanſchap, die alle het vernuft van hunnen Maker te kennen geven; na dit in 't voorbygaen geboekſtaeft te hebben, zal ik voortgaen, om aen te tonen, wat beroemde werken door hem gemaekt zyn.

In het jaer 1736 wierd onze Schilder door de Ed. Groot Achtbare Heeren Burgemeeſteren van *Amſterdam* verkoren, om op het Stadthuis de Raetkamer der zesendertig Raden te ſchilderen. Het grootſte Stuk is 45 voeten breet en ruim 19 hoog, en verbeelt de verkiezing der 72 Outſten van *Iſraël* door MOZES, volgens den raet en laſt van *Iſraëls* Verbonts-Godt; zynde zeer toepaslyk op deze Kamer, in welke ook de Outſten, dat is de Overheden van die machtige Koopſtadt, vergaderen om recht te doen, beſtaende uit zesendertig Raden. Op dit groot en heerlyk Kunſtſtuk zyn de volgende agt regels in Dichtmaet toegepaſt:

Hier word door MOZES, *op 't bevel van Godt, verkoren*
Een Raedt van zeventig, uit d'Outſten van het volk,

Wyl

Wyl hem 's Regeerings-last quam al te zwaer te
voren,
Dus zorgt hy voor 't gemeen, als Rechter en
Gods Tolk.
Een voorbeelt van den last der zesendertig Raaden,
Die 't hoge Staetsbestier, van Godt, is opgelegt,
En zich als Outsten zien met zorgen overladen,
Voor Godtsdienst, Vryheit en der Onderdanen
Recht.

Te wederzyden van de schoorsteenen, boven de vier deuren, ziet men vier stukken ronde Basrelief, in 't graeu, en rondom Kindertjes, die dit Basrelief dragen, verbeeldende heel verheven werk, ook in rosachtig graeu, alles even kunstig, natuurlyk steen verbeeldende, geschildert. Het eerste stuk aen de noortzyde van 't vertrek, ten westen van de schoorsteen, vertoont den Aertsvader ABRAHAM, gereet staende om, op Godts bevel, zynen geliefden Zoone IZAAK te offeren. In het tweede, beöosten de schoorsteen, word den *Waerachtigen* verbeelt, door het gezichte van den Propheet JEREMIAS, bestaende in eene Amandelroede en eene ziedende Pot. In het derde, aen de zuidzyde, beöosten de schoorsteen, word den *Verstandigen* uitgedrukt, door het zinnebeelt van Jo-

SEPH, die het Koorn liet inzamelen tegen den duuren tyt. Het vierde, ten zuiden, aen de weſtzyde der ſchoorſteen, vertoont de *verachting der Geſchenken*, in het voorbeelt van den Propheet ELIZA, die de geſchenken van NAÄMAN, den *Syrier*, niet wilde aennemen.

Onder de voornoemde Basrelieven, zyn de vier deuren van boven met eenige Kindertjes in 't graeu geſchildert, tot een vervolg der marmere Friezen, daer de Schoorſteenen van voren mede verſiert zyn; en dat zo kunſtig, dat de meeſte aenſchouwers daer door misleit worden, zich verbeeldende dat het uit marmer gehouwen is. Onder ABRAHAMS Offerhande vertoont zich de *Getrouwigheit*, door het zinnebeelt van een Hant met eenen Zegelring, een Hont, Zwaerd, Schilt, Sleutel en eenige Zegels. Onder het ſtuk van den Propheet JEREMIA, is de *Naerſtigheit* verbeelt, door eene Korf met Beïen, een Haen, een Zeef, Lamp, Pen en Inktkoker; welk laetſte inzonderheit dient om de naerſtigheit van een geleert Man te vertonen. Onder den koorn verzamelenden JOSEPH, word de *Matigheit* aengewezen door een Horologie, eenen Toom, of Breidel van een Paert, en een Boog. Onder den Propheet ELIZA word de

de *Welspreekentheit* zinnebeeldig aengeduit, door de Slangroede van MERCURIUS, een Zantloper en een Boek. Al dit voorschreven werk is voorts aengevult met Kindertjes, zo natuurlyk, of ze met den bytel gehouwen waeren. Noch staen tusschen het licht der bovenste en benedenste glazen vier *Emblema's* in 't graeu. In het eerste vak ziet men den *Godtsdienst* zinnebeeldig afgebeelt, door de twee Steene Tafelen der Wet, eenen Altaer, en eenen Bybel, rustende tegen eenen vasten Hoeksteen, en eene helder lichtende Lamp. In het tweede vak word de *Burgerlyke Eendragt* uitgedrukt, door het zinnebeelt van eenen vasten Burgt, eenen bondel Pylen, den Hoet van Vryheit, den Hoorn van Overvloet en eenen Eikenkrans. In het derde vertoont zig den *Koophandel*, onder het zinnebeelt van MERCURIUS Slangroede, eenige Pakken en Vaten, en eene Schael met gewigt. Eindelyk in het vierde word die onuitputtelyke Goutmyn der Stadt, namentlyk de *Zeevaert*, aengewezen, door het zinnebeelt van van een Schips-Voorsteven, Ankers en Touwen, een Compas, een Graetboog, een Speer, een Riem, Haek en een Wimpel; altemael dingen, behoorende tot die taeie zenuw van *Amsterdams* Rykdom en Heerlykheit,

volgens de bekende woorden van VONDEL:

Geen Koeiënuiër maekt de Steên en Dorpen ryk;
De Zeevaert boutze, en brengt eerst zoden aen den Dyk.

Dit groot en uitgebreit werk heeft onze verheve Kunstenaer voltooit in 't jaer 1738. Ik zal my niet uitlaeten in den verdienden lof van dit Kunstwerk, om den stokregel, die ik my alvorens voorgeschreven heb; maer alleenlyk zeggen, dat het op zich zelf volkomen in staet is om deszelfs Maker eenen onsterffelyken naem te geven en by de laeste Nakomelingschap te vereeuwigen. Wyders zyn 'er veele *Roomsche* Kerken, die met zyne Kunsttafereelen pronken, onder welke uitmunt de *Fransche* te *Amsterdam*, behalven het Outaerstuk en andere, is dezelve versiert met tien Basrelieven, in de coleur van Lindenhout, door onzen Kunstenaer heel natuurlyk geschildert. Te *Delft*, in de Janzeniste Kerk op 't Begynhof, by den Heer BROEDERZE, is een Outaerstuk van hem te zien, verbeeldende SIMEON in den Tempel, en noch eenige Basrelieven. Het *Haegsche* Raethuis pronkt mede met eenige proefstukken van 's Mans kloek penseel, als men zien kan in

Sche-

Schepens-Kamer aen een Zolderſtuk, en vier graeuwe Basrelieven in de hoeken, verbeeldende Kindertjes, benevens een Deurſtuk; die alle om 't kunſtigſt behandelt zyn.

Waer mede wy van zyne Schilderkunſt afſtappen: vermits de volledige beſchryvinge derzelve een geheel boek zou vereiſchen: want zyne naerſtigheit gaet alle begrip te boven; het geen aen een oneindig getal tekeningen zo met coleur, als gewaſſchen, root en zwart Kryt, noch overvloediger blykt, en die door hem voor de Liefhebbers van Papierkunſt gemaekt, ook van die Kunſtminnaers met graegte gezocht worden; daer by is hy zelf een groot Liefhebber van Papierkunſt, bezittende eene ſchoone verzameling van *Nederlantſe* en *Italiaenſche* Tekenkunſt.

In den jare 1724 begaf hy zich in den Echtenſtaet, doch heeft by zyne wederhelft nooit kinderen verwekt, het geen aen de volkomenheit van zyn tydelyk geluk ontbreekt, doch wat ſterveling heeft het hier beneden in alles naer zynen zin? anderzints gaet hem alles naer wenſch; zynde overvloedig gezegent van tydelyke middelen, en oeffenende noch dagelyks zyne Kunſt met winſt en voordeel.

Hy is een Man van een ſtil onbeſproken leven en vriendelyken omgang met zyne

Kunſtgenooten. Waer mede wy hem noch veele jaren voorſpoet en vergenoeging toewenſchen.

Verder zyn 'er een menigte Puikdichters, die van tyt tot tyt zyne Schilderkunſt door hunne Vaerzen geroemt hebben, om zynen verheven naem te vereëuwigen by de Nageſlachten.

OP 'T BESCHOUWEN VAN 'T

UITMUNTENT KUNSTTAFEREEL,

GESCHILDERT

in de Raetkamer op het Stadthuis te *Amſterdam*,

DOOR

JACOB DE WIT,

verbeeldende, daer MOZES de zeventig Outſten over *Iſraëls* volk aenſtelt.

Numeri 11. *v.* 16.

Held MOZES, *afgemat van 't zorglyk regeeren,*
Verkieſt, op zyne bede en 't hoog bevel des Heeren,
De Zeventig tot Raad uit Isr'els *magtig volk.*
Wie ziet dien Leidsman, Gods verheerelykten Tolk,

Hier

Hier door DE WIT *'s penceel, voor* LEVY's *Tabernakel,*
Die meê niet luyſtert, met de Schare, naar 't Orakel?
Wie roept niet: wondere Kunſt! *my dunkt hier niet te zyn*
In de Amſtel-*Stad, maer in de* Arabiſche *Woeſtyn.*
Gods Geeſt, dien God dees' Raad van MOZES *geeſt beloofde*
Wagt elck ('t is zichtbaar ſchier) met neêrgebogen hoofde.
Alleen de ſpraak ontbreekt uw Schildery, DE WIT!
Maar telkens als de Raad alhier vergadert zit,
Zal ſteeds, door Profecie, uw kunſtige arbeid ſpreeken
In de Achtbre Vroedſchap, hier by MOZES *Raad geleken.*
Gods Geeſt daal neêr, en blyve, op Amſtels *wyzen Raad,*
En zeegene Amſterdam, *zo lang de wereld ſtaat.*

1738 GERRIT BRAAMCAMP.

LAUWER-KRANS

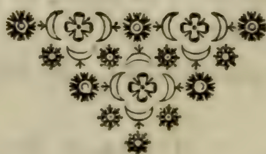
VOOR DEN

GEESTRYKEN KONSTENAER,

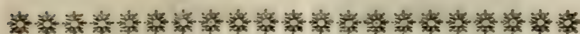
JACOB DE WIT.

Daer Geest en Konst te zamen paaren:
Verryst een Licht van Konstenaaren
Op Tafereelen, toont DE WIT,
Dat Hy het geestige Lezit
In vinding, als naar Konst verheven.
DE WIT! *men zal u lauw'ren geven,*
Al raast de Nydt, met Vittery,
Die Eer-Krans komt U toe aen 't Y.

A. VAN HALEN.

AAN

AAN DEN HEER

JACOB DE WIT

OP ZYN

GEESTRYKE EN VLUGGE

PENCEEL-KONST.

Vergun my Kunstgenoodt DE WIT,
Dat ik by U een weinig zit:
En zien uw stomme Konstbedryven,
Die ik zal spreekende beschryven,
Gy maaldt hier stomme Poësy,
Ik schets hier spreekendt Schildery.
Zoo word elk van een Geest gedreven,
Twee Susters doen elkander leven.

Waar vindt men van gelyken aardt?
Die, eensgezind, zoo zyn gepaart.
'k Beschouw hier uwe Konst-Tafreelen;
Alwaar U vlugge Geest' in speelen.
Als gy met Verw', Penceel, en Handt,
Plafonts maalt in zoo'n schoonen standt.
Al wie die komt by U 't aanschouwen,
Niet van verwondering kan onthouwen.

Waer

Waer hier noch de Venetiaan!
Hy zou met my verwondert ſtaan
Als hy uw zagh in weynig uuren
Bemaalen 't Doek met Konſt-figuuren,
Zoo groot als 't Leven afgebeelt;
Daar gloed, en kragt van verw in ſpeelt.
Roemt PELLEGRIN *op vaardig maalen.*
Gy kund hem met die munt betaalen.

Dat meê uit vaardigheydt beſtaat:
Als gy al ſchilderende praat,
En ſweeft met Borſtels en Penceelen
Vol verw, zo vlugh, op Doek-Paneelen.
Gy in twee uuren aen ons geeft,
Een (*) *zedig Vrouwen Beeld, of 't leeft.*
Door Konſt getovert voor myn oogen
Wie werdt, met my, niet opgetogen

Om 't Geeſt- en Konſtryk van DE WIT.
Hy treft het reghte mergh en pit,
Dat groote Meeſters altyd zoeken,
Dat zyne wezentlyken Kloeken.
En die ook vrughten in deez' tydt
Genieten, door haer vluggen vlyt.
Want vaardigheydt, die doet elk leeren
Van 't futzelachtig zig te weeren.

Dit

(*) Een MARIA beeld, met twee handen, in myn byweezen, geſchildert in twee uuren tyts.

Dit word ook van DE WIT *veracht.*
Want by zulks vliedt, en niet betracht.
Wel aan DE WIT! *wil niet vertragen;*
'k Beschouw uw Konst met groot behagen.
'k Wensch gy noch hooger daar in streeft:
Schoon reeds uw Konst van 't Braaven heeft.
Waar van gy dagelyks geeft blyken;
Houd 't spoor van RUBBENS *en van* DYKEN.

Zoo hoordt men hier DE WIT *zyn Naem*
En Lof, eerlang 't Klaroen der Faem
Door 't bochtigen Trompet schelblaazen,
Als Phenix van APELLES *baazen.*
Zoo krygt gy door uw braven Konst,
By allen Konstbeminnaars gonst.
Zoo blyft uw Naam met roem hier wonen.
Dus wint gy Eer, en Lauwer-Kroonen.

A. VAN HALEN.

Amsterdam den 4
July 1720.

Onder de Leerlingen, die JACOB DE WIT, door zyne gepaste lessen en verhevene voorbeelden, ten Kunstberg opleit, is eene JOHAN DE GROOT; dat een jong Kunstenaer is van goede hoop, en die reets fraeje blyken geeft, dat 'er wat goets van hem te wachten is, gelyk men zien kan aen zyn Vaders huis, den Courantier DE GROOT, in den *Haeg*.

De-

Deze Kunſtenaer vertoont zich in de *Plaet* I, gegraveert naer het Afbeeltſel, dat J. M. QUINKHARD naer 't leven geſchildert heeft.

Nu volgt JACOB VAN LIENDER, *Med. Doctor*, uit de geſlachten van FOEIT en UITENIG, van Vaders en Moeders zyde uit de Familie van LEUSDEN geſproten, en geboren te *Utrecht* in 't jaer 1696. Hy heeft zich (gekomen zynde tot eenige rypheit van jaren) in de *Geographiſche*, *Geometriſche* en *Phyſiſche* wetenſchappen geoeffent. Dus den ouderdom van 20 jaren bereikt hebbende, werd hy uit bloote Liefhebberye genegen zich in de Tekenkunſt en het ſchilderen met Waterwen te oeffenen, op het zien van eenige ſchoone Lant- en Watergezichten, met Rotſen, Valeiën en Gebouwen geſtoffeert, en getekent door GASPARO DUCHE. Deze Kunſtliefde nam, langs dien weg, meer en meer toe, inzonderheit is hy gezet op de Tekeningen en Printen van POUSSYN, MOLA en MELE; die alle in die hoge ſmaek van het Lantſchapſchilderen zyn; ook zoekt hy alles, wat van dien aert is, op, ter beſpiegelinge van zynen luſt, en ter uitſpanninge van zyne gewone Studiën.

In het betrachten van deze zinlykheden voort-

voortgaende, vond hy in zyne Provincie naeulyks iemant anders van deze verkiezinge, tot dat de Kunstschilder THEODOOR HARTZOEKER uit *Italiën* thuis quam, en hem de eer aendeet van zyne Kunst te komen zien; hem radende daer in voort te gaen: het geen hy naquam, en vervolgens eenige van zyne Tekeningen ter hant stelde aen den Heer TREVOR, Gezant van zyne *Britsche* Majesteit by de Staten Generael, insgelyks aen den Heer DE BAK, Geheimschryver van zyne Hoogvorstelyke Doorluchtigheit onzen Erfstadthouder; welke hoge Personen meer genoegen in dezelve namen als onze Kunstenaer verwagt had. Na dien tyt heeft hy veele van zyne Tekeningen, zo met Waterverwen als op eene andere wyze behandelt, in *Engelant*, *Hollant* en elders, van de Liefhebbers des verzocht zynde, verzonden; die dezelve met genoegen beschouwen, en veel achting daer voor hebben; het geen zynen lust aenspoort om daer in voort te gaen: de volmaekte Natuur en die groote Meesters, die de Lantschappen in dien verheven trant behandelt hebben, tot heldere voorlichters gebruikende.

THEODOOR HARTZOEKER,

zyn

zyn Stadt- en Tytgenoot, en omtrent van denzelven ouderdom, is de Zoon van den beroemden Professor HARTZOEKER, die in dienst van JOHAN WILHELM, Keurvorst van de *Palts*, is geweest.

Onze THEODOOR heeft de Kunst, van begin af, in *Italien* geleert by den beroemden BALESTRA, te *Venetiën*, ook heeft hy *Romen* bezocht, en al die beruchte werken gezien, daer de outheit zo van davert, en aldaer te vinden zyn. Ik weet wel, dat 'er breet van hem opgegeven wierd, toen hy, na gissing in het jaer 1720 of 1721, thuis quam; maer ik zou niet kunnen zeggen, dat zyn Kunstwerk daer aen beantwoort heeft. Ik heb op het Huis te *Ryswyk*, daer hy zich des zomers by zyne Oomen veel bevond, hem dikmaels bezocht om zyne Kunst te zien, maer vond meest altyt begonnen werk, of zo wat schetsen, daer hy wonder wel van wist te praten, en telkens dit of dat wilde afmaken; schoon 'er nooit iets degelyks van quam. Wel is waer, dat hy een Man was, die de Kunst niet om gewin behoefde te oeffenen, hebbende gelts en goets genoeg om van te leven: doch hy had, myns bedunkens, zulks behooren te doen, om het groot gevoelen, dat de Kunstlievende Werelt van hem had, metter daet

te

te beveſtigen, als het in zyn vermogen was geweeſt: waer aen ik geloof dat het alleen gehapert heeft: want hy verſtont de Muziek beter als de Kunſt; ook heb ik niet kunnen zien, dat 'er zulke Kunſtwonderen te voorſchyn quamen, toen zyne nagelaten Kunſt op de *Haegſche* Schilderkamer verkocht wierd in het jaer 1742. Eenigen tyt voor die verkopinge is hy te *Utrecht*, aen eene ſleepende ziekte, die hem op den middag van zyn leven wegnam, overleden.

CORNELIS TROOST, is geboren te *Amſterdam* den 8 van wynmaent des jaers 1697. Hy heeft, gedurende den tyt van twee en een half jaer, de grontſlagen der Kunſt gelegt by den vermaerden ARNOLD BOONEN; waerlyk een korten tyt, om eene Kunſt te leeren van dat gewigt, en daer zo veel toebehoort. Vervolgens heeft hy door eigen vernuft en naerſtigheit, met zich naer 't leven te oeffenen, en door raet en daet van Vrienden en Vyanden, (dit zyn 's Mans eige woorden) den ſteilen Kunſtberg opgeklautert. Ik vond deze uitdrukking zo vreemt, dat ik benieuwt wierd om hem nader uitleg dezer woorden te vragen. Waer op hy antwoordde: dat zyne vrienden hem onderwezen

op eene verſtaenbaere wyze, laekende de gebreken zonder achterhoudentheit, en pryzende het geen goet was zonder vleiëry, alles bekledende met verſtandige en vatbaere redenen, om hem een recht begrip te geven van het een en 't ander; waerlyk ook de bequaemſte middelen om den luſt van jonge Schilders niet uit te bluſſchen, noch hunne bequaemheit laetdunkent te maken. Zyne Vyanden handelden heel anders, verachtende al wat hy door zyn kunſtpenſeel ter uitvoer bracht, zonder reden te geven van hun doen; het geen de weg is om een jong Kunſtenaer mismoedig te maken, een afkeer te doen krygen van zyn eigen werk, en in eene traege luſteloosheit te doen vervallen. Maer TROOST, die eenen ſnegen en vernuftigen geeſt had, en voor geen kleine tegenſtribbeling bezweek, wiſt van de edelmoedige handelwyze zyner goede vrienden wonderwel gebruik te maken, en aen die zyner vyanden kreunde hy zich weinig; zettende, door onvertraegden yver, zyne ſtudie wakker voort, zo dat hy niet in een, maer in verſcheide deelen der Kunſte een braef Meeſter geworden is: want hy onderneemt alles, wat tot de Kunſt behoort, ſchilderende Hiſtoriën, Portretten, antique en moderne Gezelſchappen, daer men

men allerhande levensbedryven in verbeelt ziet; het zy binnen- of buitens huis; de achtergronden zyn fraeje Lantſchappen of gezichten van Buitenplaetſen, geſtoffeert met de Afbeeltſels der Eigenaers, die zich vertonen vrolyk te maken met hunne goede Vrienden.

Deze moderne Kunſttafereelen maekt hy niet alleen met oliverf, maer mede met waterverf en craïon. Dit is eene algemeene beſchryving van 's Mans kunſtvermogen. Nu zal ik kortelyk aenwyzen, wat van hem op openbaere plaetſen, te *Amſterdam*, te zien is. Het eerſte kapitale ſtuk, dat hy in 't jaer 1724 geſchildert heeft, zyn de vyf Heeren Inſpecteurs van 't *Collegium Medicum*, ten voeten uit; de naemen der afgebeelde Heeren zyn te vinden in het Lofdicht, dat tot ſlot van 's Mans levensloop volgen zal. Dit ſtuk was een der eerſte Kunſtwerken, daer hy door berucht wierd, niet alleen om dat de belang hebbende Heeren, elk naer hunnen ſtant en zwier, wel en natuurlyk getroffen waeren, gelyk het navolgende Eerdicht beveſtigt; maer het behaegde alle onpartydige en kundige Liefhebbers, om deszelfs goede ſchikking en kloeke behandeling, zo in 't ſchilderen der naekten, als der om- en byſieraden.

 Hier-

Hierom wierd hy in 't vervolg van tyt, door verſcheide Heeren Regenten van Godtshuizen, en Overluiden van Gildens, aengezocht om hunne Afbeeltſels door zyn Kunſtpenſeel af te maelen.

Als een ſtuk in 't Aelmoeſſeniers Weeshuis; een voor de Heeren Regenten van 't Huiszittenhuis; in de *Bernhard*-ſteeg pronkt de Wynkuipers Kamer met een groot ſtuk, vertonende de Overluiden van 't zelve Gilde; op de Nieuwemarkt, is de Chirurgyns Gildekamer verſiert met twee kapitale ſtukken, waer van het eene, om deszelfs zeltzaeme ſchikking, wel waerdig is wat omſtandiger beſchreven te worden.

De Heeren vertonen zich hier in hunne bezigheit te zyn, en komen tegen eene heldere gront uit: gekleet naer de mode van dezen tyt, met hunne hoeden op 't hooft, gezeten aen een tafel, waer op een dood Lighaem ligt uitgeſtrekt; elk ſchynt, met veel oplettentheit, toe te zien en te luiſteren naer 't geen aengewezen en gezegt word; de Profeſſor, die de ontleding doet, ſtaet overent, met eenige Kunſttuigen in de hant, om de muskelen en ſpieren te ontbloten, die hy voornemens is aen te wyzen; dit is alles zo kunſtig en natuurlyk in dit Tafereel verbeelt,

dat

dat het ieder Kunſtöeffenaer en beminnaer derzelve met toejuiching beſchout, en voor geen gering proefbewys van 's Mans bequaemheit verſtrekt. Ik kan niet nalaten, hier te melden, dat onder eene menigte Portretſtukken, daer deze Kamer mede verſiert is, uitmunt een ſtuk van REMBRANT VAN RYN; dat benevens veele andere waerdig is gezien te worden. Buiten deze reets gemelde kapitale Portretſtukken, heeft hy eene menigte der aenzienlykſte Luiden van rang en aenzien, zo in *Amſterdam*, als buitenſtedelingen, door zyn zwierig Kunſtpenſeel afgemaelt; daer onder uitblinkt de wereltberoemde Profeſſor BOERHAVE, welk Afbeeltſel op de Senaetkamer te *Leiden* te zien is; noch heeft hy verſcheide Zaelen en Kamers in 't ront, ook eenige Toneelen voor de *Amſterdamſche* Schouburg, geſchildert: onder welke, inzonderheit de laetſte, duidelyk te kennen geven, dat hy in de Bou- en Doorzichtkunde grondig ervaren is.

Veele Liefhebbers, te *Amſterdam*, pronken met zyne Kabinetſtukken en Tekeningen in hunne verzamelingen, daer den Heer TONNEMAN, een beroemt kunſtkenner, geen der minſte onder was, die zedert eenigen tyt, tot groot nadeel der Kunſte, overleden is, en een groote Mecenas van onzen TROOST in

zyn leven is geweeſt, in wiens nagelaten Kabinet fraeje proefbewyzen van dezen Kunſtenaer beruſten; onder andere een, verbeeldende den Quiſtpenning, door een aerdig Juffertje, die bezig is aen de Smouſſen eenige kleederen te verhanzelen, en van elk om ſtryt gelt geboden word om den buit machtig te worden; terwyl andere *Joodſche* Schaccheraers haer weder het een en ander te koop veilen; in den hoek van het ſtuk ziet men een Aep luſtig doende in een doos met kanten, ten zinteken van verquiſting en vernieling; en verder eenige uitmuntende craïon-tekeningen, verbeeldende eenige Kluchten, die op 't Toneel geſpeelt worden.

By den Heer BRAAMCAMP, ter zelver Stede, zyn mede fraeje ſtaelen, zo van Tekeningen als Schilderyen, van 's Mans bequaemheden te zien, daer geen van 't minſte onder is een kapitael ſtuk, vertonende een Vergadering, of Hooftwacht van Officieren van allerlei rang, aen eene Tafel gezeten, benevens eenige omſtanders, die ieverig bezig zyn met Lant- en Stedekaerten te beſchouwen; andere vermaken zich met roken en drinken; in eenen hoek ſtaet 'er een met zyn Lief te praten: die hy in den arm vat en met nadruk kuſt; het geen men ondekt door de

Slag-

Slagſchaduwe op den voorgront en het baſſen van eenen Hont; en niet duiſter te kennen geeft, dat 'er in die winkel al meer te bekomen is als natte waren. Buiten dit kunſtryk Tafereel zyn 'er noch meer, benevens eenige craïon-tekeningen, daer aerdige Kluchten in vertoont worden, die men op 't Schouburg ſpeelt. Noch is 'er een fraei ſtukje te zien in 't Kabinet van den Heer P. L. DE NEUFVILLE, verbeeldende eene kraemkamer. By den Heer PIETER TESTAS, *de jonge*, is 'er een, vertonende een Koffihuis vol gewoel van Heeren en Burgers, van allerlei rang, die zich vermaken met ſpeelen, drinken en roken, gelyk men gemeenlyk in zulke plaetzen ontmoet, benevens eene tekening met craïon, verbeeldende SIMEON in den Tempel met het Kindeken JESUS in zyne armen. Te *Leiden* by den tegenwoordigen Hooft-Officier dier Stadt, den Heer VAN DER MARCK, is een ſchoone verzameling van Kunſt te zien, daer onder eenige van TROOST; waer van het kapitaelſte een groot ruim vertrek verbeelt, daer vuur aenligt; aen de eene zyde van de ſchoorſteen hangt het wapen van *Engelant*; daer tegen over dat van 't Doorluchtig Huis van *Naſſau*; in 't midden boven de ſchoorſteen ſtaet het beelt van MARS. Verder

zyn 'er eene menigte Generaels en minder Officieren by een vergadert, die aen twee Tafels gezeten, onder het roken en drinken, Lant- en Stedekaerten bezien, en met den passer afmeten; daer elk even oplettent na ziet, en met grooten ernst over schynt te spreken; een ander staet te leezen voor de glazen, en een derde staet, achter een schut, met een oude Koppelaerster te praten: die hem eenen brief van zyn Lief behandigt heeft, die hy leest, en boven aen staet *Jantje lief*; men kan uit de oude snol haer weezen zien, dat zy verlangt om 't jawoord aen 't Venus-Nimfje te mogen brengen, in hoop, dat 'er voor haer mede wat overschieten zal.

Buiten het reets beschreven stuk, is 'er noch een, verbeeldende een Schilder, die in liefde ontvonkt op eene schoone jonge Juffrou, terwyl hy bezig is haer af te maelen; het geen hy, op zyn eene knie gelegen, op eene nedrige wyze te kennen geeft; men kan uit haer weezen zien, dat zy niet ongenegen is hem aen te hooren; de weergâ vertoont heel aerdig verliefde BRECHJE; verder bezit deze Kunstminnaer verscheide craïon-tekeningen van dezelve hant. In 't overgebleven Kabinet van wylen den Heer SNAKENBURG, berusten mede noch eenige craïon-tekeningen.

gen. By den Heer HENRIK VERSCHURING, Commis van 's Lants Financie in den *Haeg*, is een fraei Portretſtukje, vertonende het Afbeeltſel van dien Heer, deszelfs Wederhelft en Dochter, benevens eene Dienſtmaegt, die een ſchilderytje aenbrengt, alle modern gekleet; de weergâ verbeelt een Lierman, bezig met ſpeelen voor een huis, daer een Heer op de ſtoep zit, en eene Juffrou met een kint aen de leibant nevens ſtaet, dat zich ſchynt te bewegen tot danſſen, op 't geluit van 't ſtraetmuziek; op den tweeden gront vertoont zich de Schyndeugt, die haer man uitlaet, en de Meyt ſteekt boven uit het venſter twee vingeren op, ten zinteken, dat haer Meeſter door de Vrou met hoorens gekroont word. Deze ſtukjes zyn beide met craïon heel kunſtig getekent. Aengaende de menigvuldige veranderingen, die onze Kunſtenaer, in 't ſchikken van deze moderne Kluchten, die alle op 't Schouburg geſpeelt worden, zo in zyne Schilderyen als Tekeningen gehad heeft, is voor zynen tyt geen weergâ van; als by voorbeelt de grappige vertoning van REINIER ADRIAENS en SAERTJE JANS, die van 't beſlikte Zwaentje, de Schyndeugt, en eenige, die hy op eene geeſtige wyze zelfs kon uitdenken; die hy alle ee-

ven natuurlyk naer hunnen aert en eigenſchappen, zo in den ſtant der voorwerpen als gemoetsbeweging, wiſt te verbeelden; dat men op deszelfs gezicht zich van lagchen niet kan onthouden, als men de ſtyve geſtrektheit van REINIER ADRIAENS en de lichtvaerdigheit van SAERTJE JANS ziet, en van meer andere, die van denzelven aert zyn.

Hy had eene manier, om zyne Tekeningen op eene welſtandige en gemakkelyke wyze uit te voeren; daer de craïon-pennen in kracht van coleur te kort ſchoten, quam hy dezelve, in de toetſen en daginge, met het penſeel te hulp.

Zyne Schilderyen, als reets gezegt is, waeren niet alleen geeſtig van vinding omtrent de voorwerpen, maer daerenboven had hy de bequaemheit om zyne Kabinetſtukken, zo wel als zyne Tekeningen, tot genoegen der Kunſtlievenden, op eene vegende en toetſende wyze, ter uitvoer te brengen; waerom het een en ander, met graegte, door de Liefhebbers, zo wel van Schilderyen als Papierkunſt, gezocht word; en nu des te meer, want terwyl ik bezig ben geweeſt met dit werkje zamen te ſtellen, heeft deze Kunſtenaer, die nu en dan wel eens door de jicht overvallen wierd, maer nooit elendiger als in 't jaer 1749; wanneer die quael ſchielyk uit zyne beenen in zyn hooft geſcho-

ten zynde, hy eerſt zyn rechteroog verloor; na eenige maenden ſukkelens, onder het uitſtaen van veel pyn en ſmert het leven daer by verloren, op den 7 van lentemaent des jaers 1750, tot onuitſprekelyke droefheit en ſchade van deszelfs nagelatene Weduwe en Dochters; die wy des Heeren zegen toewenſchen in alle hunne ondernemingen. 's Mans beeltenis, gevolgt naer het geen hy naer zyn eige weezen geſchildert heeft, vertoont zich in de *Plaet G.*

Hy was een verſtandig en beleezen Man, die over al het geen, wat tot de Kunſt behoorde, met oordeel kon redeneeren en ook ter uitvoer brengen; en met al, wat hy kundig was, door zyn kloek vernuft en onvertraegden yver, als ook door raet en byſtant van Kunſtkenners, die hem genegen waeren, het zo ver gebracht heeft; want als men nagaet, hoe weinig tyt hy het onderwys van zynen Meeſter heeft gehad, is 't licht te denken, dat toen hy hem verliet, zyne bequaemheit noch niet groot is geweeſt; verder was hy van eenen vrolyken en edelmoedigen omgang met zyne goede vrienden, en die rykelyk durfde weedervergelden het geen hy by andere genoten had. Zyne nagelatene Kunſt is eenige tyt na zyn overlyden verkocht, en raek-

te

te willig aen de Man; het waere te wenſchen geweeſt, dat 'er ten voordeele van zyne Vrou en Kinderen een grooter getal zo van Schilderyen als Tekeningen waeren geweeſt, want alles wierd met luſt gekocht en wel betaelt; maer doordien hy meeſt aenbeſteede Kunſtbezigheden had, kon 'er by zyn overlyden van zyne Kunſtwerken, niet tegenſtaende hy heel vaerdig van geeſt en handeling was, weinig overſchieten.

Van vyf Dochters, uit zyn huwelyk verwekt, is 'er een, die hy, om haere aengeboren neiginge en liefde tot de Kunſt, aen dezelve heeft toegewyd: namentlyk SARA TROOST, tans 17 jaren out, gevende reets groote blyken, dat zy tot eene brave Kunſtenareſſe geboren ſchynt; deze goede beginſelen zyn, door haer Vaders gepaſte leſſen, zo wakker voortgezet, dat zy niet alleen fraei copiëert naer de kunſtryke voorbeelden van haeren Onderwyzer: maer zelfs wel gelykenke Portretten naer 't leven tekent; die voor die jonge jaren fix en welſtandig behandelt zyn.

Maer dat 'er niets beſtendig in het ondermaenſche is, heeft onze jonge Schildereſſe, en benevens haer het heele Huisgezin, tot hunner aller groote droefheit en ſchade, door het ongelukkig ſterfgeval van haeren Vader en

en Leitsman, reets ondervonden. Echter is zy, door haer kloek vernuft en onvermoeide naerſtigheit, zo ver gevordert, dat zy in ſtaet is de volmaekte Natuur ter navolginge te verkiezen; daer zy, door raet en byſtant van bequaeme Kunſtenaers en beminnaers derzelver, door 't afmaelen van Portretten naer 't leven van tyt tot tyt gelegenheit toe heeft. Op dit loffelyk Kunſtſpoor ruſtig voortgaende, wenſche ik dat zy, tot meer jaren komende, rype vruchten van haeren arbeit plukken mag.

Op het bovengemelde ſtuk van de Heeren van 't *Collegium Medicum* heeft de brave Dichter WILLEM VAN DER HOEVEN het volgende Vaers gemaekt:

EER-

EER-KRANS,

VOOR DEN BEROEMDEN

SCHILDER

CORNELIS TROOST,

Toen zyn E. 't *Collegium Medicum* geschildert had.

Ik heb wel eêr met vreugd vrywillig opgezongen
Den roem der Schilderkonſt, die onwaardeerb're vond;
Nu voeld myn Zangeres zich aangeſpoort, gedwongen,
TROOST *rukt haar onvoorziens dees Lofzang uit den mond.*
Zy wordt met eerbiedt en verwondering geſlaagen;
't Verſtandt bedwelmt op 't zien van dit doorwrocht Tafreel:
Al zag het een APEL, *'t zou hem volmaakt behaagen.*
D'edoode verw beſtrydt het leeven. 't Schoonſte deel
Van de ed'le Schilderkonſt doet zynen luiſter brallen.
Werpt maar 't vooroordeel weg, de waarheit geeft bewys,
Dit is geen yd'le roem den Schilder te gevallen;
Is hy in jaaren jong, de Konſt vertoont hem grys.

De

De naam van TROOST *laat zich reets aen den* Y-
ſtroom hooren.
Heb dank, Heer BONE, *verr' de waereldt door bekent,*
Kom, zie u voor uw doodt door zyn Penceel herbooren;
Gy hebt hem d'ed'len geeſt van 't ſchild'ren ingeprent:
Waarom hem niets ontbreekt om u met dankbr'e
klanken,
Of ſchoon de bitt're Nydt hier vinnig tegen blaft,
Eerbiedig voor uw zorg en vlyt voor hem te danken.
Terwyl het ondier ſteets haar eigen zelve ſtraft.
Een and're JUNIUS, HOOGSTRATENS, *of* VER-
MANDERS,
Of een HOUBRAKENS *Pen, zal na zyn doodt zyn*
naam
Vereeuwigen, 't gaat vaſt, of moog'lyk zal men anders
Zyn roem haaſt hooren door de Lofbazuin der Faam,
En mengen in 't gerucht dit pronkſtuk, deeze Man-
nen,
Waar voor een SOÏLUS *moet zwichten,* MOMUS *vliên,*
Te zaamen voor de konſt met yver aangeſpannen;
Lang moeten zy met vreugdt hun waare afbeeld-
ſels zien.
Die de ed'le Konſt bemint zal haare waarde weeten.
Wie ziet dit loflyk beeldt die 't niet aandachtig groet?
Hier is geen achtbaar Man in 't ſtaatlyk kleedt ver-
geeten,
ô Neen, 't is BRONKHORST *van den hoofdſcheel*
tot den voet.

De

't Vernuft blinkt uit de verw met tintelende ſtraalen;
De roem der Artzen heft zich verre van 't paneel:
TROOST *weet geen leeſt alleen, maar zelfs verſtandt te maalen:*
Schonk ooit PICTURA *gunſt, hy kreeg het ſchoonſte deel;*
Hy weet door zynen geeſt onze oogen te verblinden.
Wat zet zyn Konſtpenceel dit ſtuk al luiſter by!
Wie zoekt Heer COMMELIN? *hier is de man te vinden;*
Al ziet men 't leeven niet, hy leeft in zyn copy.
Tracht vry, ô Profeſſoor, te zorgen voor het leeven,
Waar door uw ed'len naam klinkt buiten Amſtels *veſt,*
TROOST *doet u, ſchoon gy ſterft, voor ieders oogen zweeven.*
Wie ſtreefd hem boven 't hoofd? dat elk vry doe zyn beſt;
Hy tragt in 't perk van eer te dingen naar laurieren.
Vaar voort, ô Schilderheld, treed moedig in den ſtrydt,
Uwe onvermoeide vlyt zal u doen zegevieren,
PICTURA *heeft alreets uw lauwerkroon gewydt.*
Beminnaars van de Konſt, komt, ziet de zwier van dezen;
Zegt vry, waar heeft 't Penceel hier ergens in gedwaalt,

't Zy

't Zy Lywaat, Drappery, Tapyt, of ernſtig wezen?
VAN BUREN, *zyt gy 't zelf? of is 't naar u gemaalt?*
Spreek op, want hier ontbreekt niets anders dan het ſpreeken.
Neen, TROOST *heeft dezen mondt niet open willen doen,*
Om dat zyn lof te hoog zou door de wolken breeken:
De konſt eiſcht nedrig zyn, en moet zich zelf voldoen.
Maar laat ons Heer DE BOSCH *zyn wezen eens beſchouwen.*
Wat reed'lyk oordeel, zo 't niet ingenomen is
Met nydt, of zal dit beelt voor braaf, ja loflyk houwen,
En zeggen, TROOST *trof hier niet ſchynbaar, maar gewis.*
Wie ziet Heer HAASBAART *met opmerkende gedachten,*
Zyn ſtaatig aangezigt, en wakk're ſtal van leên,
Of zal 't voor vleeſch en bloedt, maar voor geen verwen achten.
Dit loflyk Konſttafereel is meeſter van de reên.
Daar komt de Kaſtelein, die . . . maar wat zien myne oogen!
Is 't PELKWYK? *is hy 't zelf? ô neen, 't is zyn ſchild'ry.*
Hoe! de eene Schilder heeft den and'ren wel bedroogen

Door konſt, ik ben 'er geen, dit doolen ſtaat me vry.
Wiſt een APELLES *door zyn verwen af te maalen*
Vorſt ALEXANDER *met den blixem in de vuiſt,*
De aanſchouwers vloden voor het ſchitteren dier ſtraalen,
Gedoodverwt door de ſchrik en vreeze van vergruiſt
Te worden. TROOST *weet ons veel ſchoonder ſtof te geeven,*
Hy lokt onze oogen naar zyn beelden, braaf van ſtant.
Was hy een vuurdief, als PROMEETH, *hy gaf ze't leeven.*
My dunkt 'k hoor ZÓMERS *ſtem, 't is konſtig en pleiſant.*
Wil dan, ô Schilderheldt, uw yver nooit verlaaten.
Myn Zangereſſe vindt hier langer geen verblyf.
Hoe groot de konſten zyn, zy eiſchen Mecenaten.
Bedank vry, 't ſtaat u ſchoon, eerbiedig deze vyf.
Zyt moedig op uw konſt, maar poog voor al te wraaken
De ſnoode hovaardy, die nooit geluk voorſpelt.
Gy kunt met zulks te doen u zelf voorſpoedig maaken,
En u zien volgen van onſterflyke eer en geldt.

W. VAN DER HOEVEN.

De ondervinding leert ons, dat de *Amſterdamſche* Kunſtenaers, doorgaens, noch al vry ge-

A Schouman del. P Tanjé sculp 1751

1. Louis de Moni. 2. Johan Henrik Keller. 3. Engel Sam.

gelukkig in hunne Kunſtöeffening zyn; om redén, dat de dwinglandy van de Mode, in het behangen van Zalen en Kamers met Tapyten of vodden van behangſels, aldaer de overhant zo niet in 't algemeen heeft als in andere Steden, maer, integendeel, veel aenzienlyke *Amſterdammers* noch al genegen zyn om hunne Zalen en Kamers met geſchilderde Hiſtoriën, fraeie Lantſchappen, heerlyke Watergezichten en andere voorwerpen, te verſieren; ook dat al, wat in *Noorthollant* en zelf in andere overzeêſche Provinciën, ten opzichte van Kunſtwerk, voorvalt, meeſt in *Amſterdam* aenbeſtelt word; en eindelyk, om dat de Heeren Regenten van Godtshuizen en Overluiden van Gildens, daer ter Stede by uitſtek, eene loffelyke drift hebben om hunne nagedachteniſſe in hunne Afbeeltſels levent te houden.

LOUIS DE MONI, geboren te *Breda* in het jaer 1698, heeft de eerſte Kunſtgronden geleert by eenen VAN KESSEL, en van daer by den Portretſchilder BIZET. Hier eenigen tyt geleert hebbende, begaf hy zich naer den *Haeg*, onder het onderwys van den beroemden Portretſchilder PHILIP VAN DYK; by wien hy zyne Kunſtſtudie met ernſt voort-

zette in het ſchilderen, en met een zich naerſtig naer 't leven oeffende op het Teken-Akademie.

Toen zyn Meeſter de eerſte reize naer *Kaſſel* deet, verzelde hy hem derwaerts. Kort na zyne terugkomſt verliet hy zynen Meeſter, en oeffende zich voorts naer 't leven, daer by had hy gelegenheit om verſcheide fraeie ſtukjes naer DOU te copiëeren; het geen zyne ſtudie krachtig bevorderde, en die hy heel kunſtig wiſt te volgen, tot dat hy eindelyk, door het een en ander met de uiterſte naerſtigheit te behartigen, een braef Meeſter is geworden in het ſchilderen van moderne Kabinetſtukjes; daer verſcheide Kunſtvertrekken mede pronken, als te *Leiden* by den Heer VAN DER MARCK, tans Hooft-Officier dier Stadt, zyn twee fraeje ſtukjes: het een verbeelt een Vroutje, dat uitſtalt met groente, benevens een jonge Boer, die viſch ſchoonmaekt en haer wil doen ſchrikken door 't vertonen van een Steur; het ander verbeelt een Meyt, die ſtaet te ſchuuren, en een Jongen benevens een Meisje, die op 't ganſebort ſpelen, en in meer Kabinetten te dier Stede.

Te *Rotterdam*, by de Heeren BISSCHOP, zyn verſcheide fraeije ſtukjes van onzen Kunſtenaer, die hem heel genegen zyn en zyne

Kunſt-

Kunſtverdienſten naer waerde ſchatten; het geen den onvermoeiden yver van LOUIS DE MONI niet weinig aenwakkert, en hem noch meer aenmoedigen zou, wierd dit voorbeelt, van tyt tot tyt, van meer diergelyke Mecenaten gevolgt. Toen ik, eenige tyt geleden, hem te *Leiden* quam bezoeken, (daer hy al eenige jaren gewoont heeft) liet hy my twee ſtukjes zien, die heel natuurlyk geſchildert, geeſtig van ſchikking, en kunſtig van dag en ſchaduwe waeren. Het een verbeeldde een Kaeswinkel, waer in een oude Vrou en een Jongetje voor de toonbank zit, en een ander Vroutje in dezelve ſtaet, zynde zamen bezig met op te rekenen wat 'er beſteet is; men ziet in de wezens van de Vroutjes den yver doorſtralen: want Besje is niet genegen te veel te geven, en de Kaesverkoopſter ziet wel toe om niet te weinig te ontfangen; dit ſtukje beruſt tans in 't Kabinet van den Heer BRAAMCAMP te *Amſterdam.* Het ander vertoont een Vroutje, dat bezig is met hoenderen en vogels uit te ſtallen, terwyl eene heldere jonge Juffer aenkomt om wat te kopen, het overige is aengenaem bywerk, en alles pryzens waerdig. Hier mede wenſchen wy onzen Kunſtenaer veel begunſtigers voor deze aengenaeme vruchten van zynen yver en ar-

 beit,

beit, op dat hy zyne Kunſt met luſt en voordeel mag oeffenen. Zyn afbeeltſel, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen getekent heeft, vertoont zich in de *Plaet* K.

LEONARD FRANÇOIS LOUIS, is geboren in *'s Gravenhage* op[5] den 25 van bloeimaent des jaers 1698. Zyn Vader, Mr. DANIEL LOUÏS, wierd in 't jaer 1687, door de Geloofsvervolging, genootzaekt zyne geboorteſtadt *Sedan*, in *Vrankryk*, te verlaeten en naer *Hollant* te vluchten; verkiezende ons Vorſtelyk Statenhof tot zyne woonplaetſe: welke keuze hem zo wel gelukte, dat hy kort daer na Tranſlateur in de *Franſche* tael van haer Hoog Mogende wierd, en met Jongkvrouwe NEAULME in huwelyk tradt; die hem drie Zoonen en twee Dochteren ter werelt bracht, van welke de outſte en jongſte Zoon aen de gewyde ſtudie wierden opgeöffert; zynde de eene tans noch Predikant in de *Walſche* gemeente te *Zwolle*, en de andere na een twaelfjarigen dienſt, als tweede Geheimſchryver aen 't Hof van zyne Hoogvorſtelyke Doorluchtigheit den Heere Prince van Oranje, te *Leeuwaerden* in 't jaer 1740 overleden.

Onze LOUÏS gaf al vroeg doorſlaende

bly-

blyken, dat hy niet voor de letteröeffening, maer voor de Kunſtſtudie geboren was. Zyn Vader, deze loffelyke natuurdrift den vryen teugel vierende, beſtelde hem by PIETER VAN KUIK, die hem twee jaren in de Tekenkunſt onderwees. Van daer raekte hy onder het beſtier van den ouden JOHANNES VOLLEVENS, by wien hy zich in 't portretſchilderen met grooten yver en oplettentheit dagelyks naerſtig oeffende, en dus, gedurende den tyt van vier jaren, zo met ſchilderen als tekenen naer 't leven op het Akademie, zo gelukkig gevordert was, dat hy, met hulp van fraeie voorbeelden en de hantleiding der juiſte Natuur, zich bequaem oordeelde om op de krachten van zyn eige vernuft te ſteunen.

De eerſte proeven van zyn aengewonnen kunſtvermogen waeren de Portretten van zyn Vader, Moeder en verdere Familie, die alle naer wenſch uitvielen, en vermits zyne Zuſters aen geächte *Franſche* Leeraers getrout waeren, wierd hy onder de aenzienlyke leden der *Walſche* Gemeentens, zo hier als elders, heel bekent, hebbende veele dier aenzienlyke Luiden geportretteert. In 't jaer 1725 trof hy het geluk, dat zeker *Franſch* Heer, zynde een goet vrient van zynen Vader, hem verzocht mê naer *Parys* te gaen; in welke

vriendelyke aenbiedinge hy met blytſchap bewilligde, met oogmerk, om in *Vrankryk* zyne kunſtſtudie verder op te bouwen, en zyne oogen eens te verluſtigen in het beſpiegelen der kunſtwerken van die wakkere Portretſchilders, RIGAULD, LARGILLIERE, DE TROY en andere.

De laetſte vond hy inzonderheit minzaem en genegen om een jong Kunſtenaer dienſt te doen: want hy bood, op eene ganſch edelmoedige wyze, onzen jongen Schilder alles aen, wat tot voortzetting zyner kunſte ſtrekken kon; van welke brave handelwyze LOUIS goet gebruik maekte, en zig by dezen grooten Meeſter twee jaren, zo met copiëeren als naer 't leven te tekenen en te ſchilderen, ophielt; daerenboven had hy, door dien weg, toegang, om dagelyks de beroemtſte kunſtwerken van *Parys* te zien en te copiëeren, het zy met het penſeel of met de tekenpen, zo als beſt aen zyn oogmerk voldeet.

Dus na een ruim tweejarig verblyf in *Vrankryk* zyn kunſtluſt voldaen hebbende, quam hy weder herwaerts over, en ging in den *Haeg* by zyne Ouders inwoonen; medebrengende veele vruchten van zyne naerſtigheit, beſtaende meeſt in fraeie Copyen naer de beſte *Franſche* Meeſters. Naeulyks was zyn terugkomſt

komſt bekent, of hy kreeg aenſtonts zyne begunſtigers, die genegen waeren om, volgens de nieuwe *Franſche* zwier, zich te laeten afmaelen: onder anderen de Heer VAN DER HAER nevens zyne Gemalinne, die zich in een ſtuk, levensgroot tot de kniën, lieten portretteeren, de Marquiſinne DE VILLARNOU, en veel meer andere Grooten van de *Walſche* gemeente; daer hy, om reden boven gemelt, veel aenleiding toe had, en noch dagelyks heeft; zo dat hy zelden onledig is, maer zyne kunſtöeffening met vlyt en yver behartigt, houdende, in eenen ongehuwden ſtaet, met zyne Moeder huis, voor dewelke hy veel achting en liefde heeft, zyn leven ſtil en geruſt buiten alle gezelſchap van woelende Menſchen mê doorbrengt, en voor 't overige zich met niets anders als met de beſpiegeling en oeffening van Deugt en Kunſtſtudie bemoeit. Het geen wy hem noch veele jaren met vrucht en voordeel toewenſchen.

Nu zullen wy eenen Kunſtenaer ten toneele voeren, die, ſchoon in *Zwitſerlant* geboren, echter onder de *Nederlantſche* Schilders plaets verdient; om dat hy al zedert het jaer 1726 in ons Hoflyk *'s Gravenhage* de Kunſt geöeffent heeft. De kunſtryke Schilderperſonaedje, dien ik te voorſchyn brenge, is

JOHAN HENRIK KELLER, geboortig van *Bazel* in *Zwitserlant*. Zyn Vader JACOB KELLER, die een Beelthouwer was van zeer goede achting, zo wegens Beelden als Sieraden in marmer en hout, leerde hem de grontregelen der Tekenkunst, en vervolgens die der Beelthoukunst, waer in hy zo wel vorderde, dat hy zelfs reets fraeje proeven van zyne bequaemheit deet zien; maer op zeekeren tyt bezig zynde met een Lyst af te maken, die vry ryk van kunstwerk was, ontschoot hem de bytel by ongeluk op zulk eene harde wyze, dat een groot stuk der Sieraden daer door van de Lyst afbrak; waer over de jonge KELLER zo gemelyk wierd, dat hy dezelve gansch in kleine stukken smeet.

Zyn Vader, die zich niet ver van daer bevond, op het gerucht toeschietende, vraegde hem van waer al dit gedruis ontstont, en de gemelde Lyst niet ziende, wilde weten waer hy die gezet had? daer de misnoegde Zoon op antwoordde: Vader, daer leit de Lyst op de gront! het werkyzer is uitgeschamt, en heeft een der beste stukken van het Sieraet weggenomen. Toen nu de goede Man zag, dat de Lyst inderdaet in kleine stukjes gebroken was, zonder middel om dezelve te herstellen, wierd hy zo toornig, dat hy zich naeu-

lyks

lyks kon weerhouden van zynen Zoone, wegens het verrichten dezer ſchadelyke baldadigheit, met ſlagen te kaſtyden, tot dat de Zoon hem bad zich zo moeijelyk niet te willen maken, met een te kennen gevende dat hy geen Beelthouwer meer wezen wilde. Wel nu het zy zo, antwoordde de Vader; doch gy zult niet van deze plaets gaen, voor dat gy zult verklaert hebben, wat beroep gy leeren wilt; geen leegganger moet in myn huys wezen. Dewyl het nu eetenstyt was, en den jongen KELLER de maeg al dapper begon te jeuken, verklaerde hy zich aenſtonts voor de Schilderkunſt. Zeer wel, (duwde hem zyn Vader hier op toe) gaet, gy zyt vry. Twee dagen daer na werd hy beſtelt by een tamelyk goet Lantſchapſchilder, genaemt ANDREAS HOLSMULLER, en na dat hy drie jaren by hem geleert had, verliet hy de Stadt *Bazel*, en vertrok den 13 van bloeimaent des jaers 1716, in mening van zich mogelyk te *Stutgart* op te houden, by den Schilder van den Hartog van *Wirtenberg*, COLOMBO geheeten, zynde een *Italiaen* en redelyk bequaem Hiſtoriſchilder; maer vindende de voorwaerden, die men hem voorſchreef, niet aennemelyk, vertrok hy ten eerſten naer *Augsburg*, een der ſchoonſte Steden van *Duitſchlant*; doch geen Kunſtwerk daer

daer vindende, verreisde hy naer *Kempten*; eene kleine, doch tamelyk fraeje Stadt in *Swaben*; daer eene zeer ryke Abdy ſtaet, zynde den Abt derzelve ook Prins van het *Duitſche* Ryk; in die Stadt hielt hy zich eenige maenden op by een Bloemſchilder IGNATIUS MEHLE genaemt; maer ziende, dat te dier plaetſe geene groote zaken te leeren waeren, en hebbende in de Kerk der Abdye twee Autaerſtukken gezien, die hem zeer wel behaegden, en van welke hem bericht wierd, dat de Meeſters derzelver, namentlyk ANDREAS WOLF en CASPER SING, te *Munchen* in *Beïeren* noch in leven waeren, deet hem zulks beſluiten om derwaerts te reizen, en, indien het mogelyk waere, onder het gunſtig beſtier van zulke brave Meeſters meer volmaektheit in de Schilderkunſt te bekomen; maer vindende op zyn aenkomſt, dat de eerſte reets voor zes maenden geſtorven, en de andere vry ſtuurſch van aert was, kon KELLER zyn oogmerk niet bereiken. Hy begaf zich dan uit nood by een Lantſchapſchilder van het gemeenſte ſlag, genaemt N. STRAUBINGER, daer hy eenige maenden, in alles zeer qualyk na zyn genoegen, doorbracht; eindelyk, eenen afkeer krygende van zulk eene droevige plaets, ging hy bezigheit zoeken by den Heer

Go-

GODEFROI STUBER, een eerlyk achtbaer Man van hoge jaren, daer hy aenſtonts, volgens zyne begeerte, te recht quam.

Dezen braven Heer had drie Zoonen, welke alle Schilders waeren, die hunnen Vader in bequaemheit te boven gingen. De outſte was JOSEPH genaemt, de tweede NICOLAES, en de jongſte heete FRANÇOIS.

De eerſte hielt zich geheel bezig met de Architečture, die hy zeer wel ſchilderde; de tweede was een zeer bequaem Hiſtoriſchilder, die ook in de Architečture zeer wel ervaren was; zyn ſchildertrant was heel aenvallig en wel beſtudeert; ook had hy te *Rome* zyne Kunſt met eenen goeden uitſlag voortgezet; in 't kort hy was de bequaemſte zyner Broederen, die hem ook voor hunnen Meeſter erkenden.

In dien tyt ſtierf de Heer COMP, Hofſchilder van den Keurvorſt van *Beiëren*, voornamentlyk voor het geen de vertoningen van het Toneel betrof; waer in hy een goet Meeſter was; des verkoor de Keurvorſt den Heer NICOLAES STUBER in zyne plaetſe, hem bevelende een Toneel van twaelf of vyftien decoratiën, of vertoningen voor een nieuwe *Opera*, te ſchilderen; het geen hy zo fraei uitvoerde, dat zulks een algemeen genoegen

noegen gaf, en hem in de goede gunſt van den Keurvorſt bracht, waer door hy naderhant gebruikt wierd om te *Schleisheim* een prachtig Kaſteel, twee mylen van *Munchen*, verſcheide Plafonts en andere dingen *in freſco* te ſchilderen.

Dewyl nu de gemelde Heer STUBER achting voor KELLER had gekregen, gebruikte hy hem altyt, wanneer hy eenig voornaem werk te ſchilderen had, en zy leefden te zamen als waere vrienden; ook kon KELLER de openhartige en beleefde behandeling niet genoeg roemen: erkennende dat hy al, wat hy van de Kunſt verſtont, aen hem en zyne Broeders verplicht was. Het werk van dezen braven Hofſchilder by tuſſchenpozing niet zeer haeſtig zynde, gaf zulks gelegenheit aen KELLER, om met den Heer COSMOS ASOM naer *Insprug*, in *Tirol*, te gaen, en hem te helpen de Kerk van *St.* JACOB *in freſco* ſchilderen.

Deze COSMOS ASOM is een zeer bequaem Man, en een groot Schilder, die zo veel geeſt in ryke uitvindingen heeft, dat weinig Schilders zo veel vermogen in de Kunſt is te beurt gevallen; hy is ook zeer geacht, en heeft een groot getal Kunſtwerken, tot verſiering der Kerken en Kloosters in *Duitſchlant*,

ge-

geſchildert. Na dat KELLER het gemelde werk in *Tirol* had helpen afmaken, keerde hy weder naer zynen goeden vriend NICOLAES STUBER, dien hy te *Schleisheim* noch verſcheide Plafonts hielp ſchilderen, en noch eenigen tyt by hem gebleven zynde, vertrok hy naer *Vrankryk*, en hield zich eenige jaren te *Parys* op, daer hy zyne Kunſt noch bevorderde, met zich, gedurende zyn ganſche verblyf, aldaer op het Koninglyk Akademie der Teken- en Schilderkunſte te oeffenen, om noch vaſter in de Tekenkuuſt te worden. Van *Parys* verreisde hy naer *Hollant*, en quam den 26 van wiedemaent 1726 in *'s Gravenhage*, daer hy noch is; hebbende verſcheide voornaeme werken, beſtaende in Zalen, Kamers, Plafonts, Deur- en Schoorſteenſtukken, geſchildert, die hem, zo door de eerſte Heeren dier Plaetſe, als door Heeren in veele andere Steden van *Hollant* en *Zeelant*, aenbeſtelt waeren; daer men eenige van zien kan in *'s Gravenhage*, als: aen 't Huis van Graef HENDRIK *van Naſſau* in 't Voorhout is eene Kamer met Lantſchappen en Beelden in de manier van TENIERS; ten Huize van wylen den Heer MACHADO, nu PINTO, ook in 't Voorhout, eene in den aert van WATO; en noch eene in het Huis des Heeren *van Berken-*

kenrode op den Nieuwen Uitleg, met Lantſchappen, Beelden en Gebouwen; ook eenige Zolderſtukken in 't Huis van wylen den beruchten Heer DU LIS, als mede by den Heer QUARLES in de Moleſtraet, en noch een Kamer in 't ront by den Courantier DE GROOT, verbeeldende den getrouwen Herder. Te *Rotterdam*, ten Huize van den Heer SCHEPERS, is eene Zael met Lantſchappen, geſtoffeert met Beelden en Gebouwen, daer inzonderheit met roem van geſproken word, en op veel andere Plaetſen meer. Hy is een Kunſtenaer, die men onder de algemeene Schilders kan ſtellen, en op allerlei wyzen zyn penſeel fix en vaerdig weet te behandelen; zynde ook met veel genoegen gebruikt geworden tot het ſchilderen van het voornaemſte aen de Decoratiën, die gedient hebben op het Theater, dat in de Vyver ter gelegenheit van de *Akenſche* Vrede is opgerecht geweeſt, ook is hy noch dagelyks bezig met zyne Kunſtöeffening, en heeft tans den Ouderdom van 51 jaren bereikt. Uit de gevallen en omſtandigheden, die zynen Levensloop verzelt hebben, blykt, dat hy, gedreven door eenen onverzadelyken kunſtluſt en leerzucht, zyne ſtudie op alle wyzen heeft zoeken voort te zetten; zonder de ongemakken van reizen en roſ-

roſſen (als 'er zyne Kunſtkennis maer door bevordert kon worden) eenigzints te ontzien: 's Mans Afbeeltſel is te zien in de *Plaet* K, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen geſchildert heeft.

ENGEL SAM, geboren te *Rotterdam* den 15 van wiedemaent des jaers 1699, is een braef Meeſter, en heeft veele der aenzienlykſte Inwoonders dier bloeiënde Koopſtadt geportretteert; onder anderen, in een groot ſtuk, de Afbeeltſels der Overluiden van het Wynkopers-Gilde; zynde alle kloek en meeſterlyk behandelt, het geen te zien is op de Punt, aen 't ent van de Wynhaven, op derzelver vergaderzael; hy is niet minder bequaem in het ſchilderen van fraeje Kabinetſtukjes, waer van de Heer Burgemeeſter VAN DER HOEVEN, Ruäert van de Landen van *Putten*, een uitmuntent proef bewys bezit, verbeeldende een vlucht naer *Egipten*; het welk zo kunſtig in de manier van den Ridder VAN DER WERF geſchildert is, dat men, met veel oplettentheit, moet toezien, en het al een kundig kenner moet weezen om het zelve te ontdekken; een diergelyk Kunſttafereel is te zien by den Raetsheer SLINGELANDT, in den *Haeg*, vertonende *Pomona* en *Vertumnus*,

dat mede krachtig en uitvoerig in die zelve ſchildertrant behandelt is; en meer andere, die by de Liefhebbers te vinden zyn.

Verder ſtrekt zich 's Mans kunſtvermogen uit tot het tekenen van Portretten, met craïon; daer ik eenige van ten zynen huize gezien heb, die ſchoon en ſterk van coleur, en in alle deelen zo kloek en meeſterlyk behandelt zyn, dat ik moet bekennen nooit beter gezien te hebben. Onder deze kunſtryke Afbeeltſels blonken uit, die der Doorluchtige Prinſen Stadthouders over *Hollant* en verdere Provincien; beginnende met WILLEM, *den eerſten*, tot den tegenwoordigen Heere Prinſe Erfſtadthouder, toe; die hy alle naer de voorbeelden, die van deze Vorſten te zien zyn, beſtudeert, en zyne eige aenmerking en verbetering op d'een en ander, uit zyn geeſt, gemaekt heeft; en dat zo wel gelykende, dat men met een opſlag van 't oog ziet, wie de verbeelde perſonen zyn.

Het volgende geval zal tot een onbetwiſtbaer bewys van myn gezegde kunnen dienen, namentlyk: dat onze Kunſtenaer het vermogen heeft, om zich zelf een zo vaſt denkbeelt van iemant zyn weezen in te prenten, dat hy in ſtaet is, het zelve wel gelykende te ſchilderen of te craïoneeren; en

om

om my dat nader te tonen, ſtelde hy my het Portret van den Heer BRAAMCAMP voor, dat zo volkomen aen de gelykenis van dien Heer voldeet, al had hy voor 't zelve gezeten; ſchoon het uit de geeſt gedaen was.

Ik zag ook noch een ſtukje met craïon getekent, en in de manier van METZU geordonneert, verbeeldende eenen Heer, die zyne Maitres komt bezoeken: dien zy door haere gebaerden te kennen geeft, dat het haer niet wel gelegen komt, maer evenwel een ſtoel wyſt om wat te zitten, ondertuſſchen doet de Meit een bouteilje Wyn op, om met dat edel druivenat *Madame* wat te verquikken, het geen alles op een welſtandige en kunſtryke wyze uitgevoert was.

Men vind weinig Meeſters in de ſchryfkunſt, die iemants hant van ſchryven net en evengelyk kunnen volgen, veel min Tekenaers, die zulks ten opzichte van allerlei Tekeningen kunnen doen, uitgezondert onzen Kunſtenaer; die deze kunſtgreep zo fix heeft, zo wel in de manier der *Italianen* als der *Nederlanders*; daer ik verſcheide proefbewyzen van gezien heb: dien hy zo wel naer d'een als d'ander gevolgt had, en dat wel zo meeſterlyk, het zy gewaſſchen, of met de pen of zwart kryt getekent, dat de kunſtkundigſte

Liefhebbers met veel oplettentheit moeten toezien, om de Copyen van de origineele Tekeningen te onderſcheiden. Doch deze ongemene handigheit misbruikt hy niet tot bedrieglyk gewin, maer oeffent zich in dezelve alleen uit blooteLiefhebbery, en om de Liefhebbers te tonen, dat men niet te omzigtig noch te kundig zyn kan, om zich voor bedrog te hoeden.

Hy heeft nn al veele jaren de Kunſt niet anders geöeffent als ter uitſpanninge van zyne andere bezigheden: want zedert de doot zyns Vaders, die een Koopman in hout was, heeft hy dien handel aen de hant gehouden, en is eenigen tyt geleden te *Amſterdam* getrout, en tans woonachtig. Verder is hy een Man van een vriendelyken omgang met zyne mede-Kunſtgenoten, en die met veel oordeel, op eene leerzame en verſtaenbare wyze, over de Kunſt kan redeneeren. Hier mede wenſchen wy hem vaerwel, en dat hy noch veele jaren benevens zyne Echtgenoote in gezontheit mag leven.

'ſ Mans beeltenis, naer 't leven getekent, vertoont zich in de *Plaet* K.

JOHAN GRAHAM, die, ſchoon te *Londen* geboren, zyn meeſte leeftyt in den *Haeg*

Haeg heeft verfleten, heeft de Kunftgronden gelegt by den Hiftorifchilder MATHEUS TERWESTEN, en, op dat fundament, het gebou van zyn Kunftvermogen vervolgt te grontveften by ARNOLD HOUBRAKEN; van daer vertrok hy naer *Antwerpen*, om zyne Kunftöeffening voort te zetten, en daer eenigen tyt vertoeft en zyn oogmerk bereikt hebbende, begaf hy zich naer *Italiën*, ter befchouwinge van al de Kunftwonderen, die daer te zien zyn; hebbende al ettelyke jaren in *Romen*, *Bolonje*, *Venetiën* en andere Steden van *Italiën*, met die ftuderende befpiegeling doorgebracht, tot verdere opbouwing van zyn vermogen in de Kunft, na welken tyt hy den *Haeg* weer quam bezoezen: doch maer als in 't voorbygaen, vermits hy kort daer na *Parys*, en de beroemde Kunftwerken die daer te vinden zyn, ging opnemen. Hier in zich zelf na genoegen voldaen hebbende, quam hy weer in den *Haeg* te rug, en begaf zich voorts naer *Londen*; maer ziende dat de Kunftfortuin hem daer niet gunftig was, en begrypende, dat hy, met al dat herwaerts en derwaerts reizen, veel gelts 't zoek maekte, en weinig voordeel mê opftak, befloot hy om eens voor goet herwaerts te rug te komen, en zette zich in den *Haeg*

ter neer tot het ſchilderen van Hiſtorien: als te zien is ten huize van zyne Zuſter, op de Plaets, by de Voorpoorte van *Hollant*, aen twee Kamers in 't ront en eenige Zolderſtukken, daer ter plaetſe door hem geſchildert, en alwaer noch dagelyks de Kunſt door hem geöeffent word.

MATHEUS VERHEYDEN, Zoon van FRANK PIETERSZE VERHEYDEN, wiens Geboorte, Leven en Kunſtwerken, wy op zyn tytbeurt hebben aengetekent, is geboren op den eerſten van hooimaent des jaers 1700 te *Breda*; eene Stadt, zeer berucht wegens haere ſchoone Werken, aengenaeme Lantsdouwen, Vorſtelyk Hof, en kunſtige Graftombe, geordonneert en ten deele gemaekt door den grooten MICHAËL ANGELO *de Bonarotti*, voor den Grave ENGELBREGT *van Naſſau* en deszelfs Doorluchte Gemalinne, de Markgravinne van *Baden*.

Onze MATHEUS was naeulyks twee jaren out, toen hem zyne Moeder quam te ontvallen, nalatende eenen trooſtelozen Man en zeven Kinderen; waer van onze Kunſtenaer de jongſte was, en al vroeg blyken gaf van eene aengebore neiging en liefde tot de Tekenkunſt: want pas den Kindertabbert ontgroeit

M. Verheyden ad viv. del. A. Schouman ad viv. del.

1. Matheus Verheyden. 2. Jan George Freezen. 3. Mr. Pieter Lyonet.

groeit zynde, zag hem zyn Vader gedurig bezig met het een en ander na te tekenen, tot deszelfs uiterste genoegen; vermits de tedere eerstelingen van dien vruchtbaren Kunstäkker hem met de hoope vleiden van eenen vollen oogst, en niet duister voorspelden, dat hem deze Zoon tot een rustig navolger op het edel kunstspoor zou verstrekken.

Ter bereiking van dit heilzaem oogmerk spande hy al zyne krachten in, om, door gepaste lessen en leerzaeme voorbeelden, die wêlige vruchten der Natuure zorgvuldig aen te queeken; waer in hy zo gelukkig slaegde, dat onze Kunstenaer, met den aenwas zyner jaren, telkens toenam in de oeffening en bespiegeling der Kunste: daer by was hy zeer naerstig in het doorsnuffelen van allerlei Kunstboeken, om 'er den edelsten geest der Kunststudie uit te puuren, gelyk de nyvre honigby den besten honig uit bloemen en kruiden zuigt. Deze leerzucht bleef niet alleen bepaelt by de Kunststudie, maer strekte zich verder uit tot het doorbladeren van andere gewyde en ongewyde schriften, en ging verzelt van een yverige schryflust; het geen aenleiding gaf, dat zyn Vader door de bloetvrienden zyner eerste Vrouwe (die gesproten was uit het geächt en bekend geslachte van de

VAN DER VEECKENS, te *Antwerpen*,) eens bezocht wordende, ſterk aengeſpoort of liever aengevochten wierd om zynen Zoon te laeten ſtudeeren op de beurs, door de Voorouders zyner eerſte Vrouwe binnen *Antwerpen* gefundeert A° 1605, en noch bekent met den naem van *Agricola*; zynde, door aenhuwelyking van deszelfs eerſtenStichter,denHeer AKKERMANS, aen de Familie der VAN DER VEECKENS gekomen; eene Familie, die al zedert de 15 en 16de Eeuwen gebloeit heeft,en in *Antwerpen* voor de rykſte en vermogentſte dier eertyds bloeiende Koopſtadt erkent wierd: als blykt aen eene ſtraet, door deze Familie, met de aenzienlykſte Huizen bebouwt, en om die reden na dezelve vernoemt zynde, tot huiden ten dage noch den naem van de VEECKENS-ſtraet draegt, doch hoe voordeelig deze aenrading op zich zelf en na de werelt was, en door een wettig Familierecht buiten alle koſten kon ingewilligt worden, echter was de Vader, zynde *Proteſtantſch*, in geenen deele hier toe over te haelen, willende liever het geluk zyns Zoons beproeven door de Beelthou- of Schilderkunſt, die zyne geloofsbelydenis niet quetſte, als door eene Studie, die geheel en al met dezelve ſtreet.

Maer hoe onbeſtendig en wiſſelvallig den ſtaet

ſtaet der Stervelingen is, bleek wel haeſt; want zo dra onze jonge Kunſtenaer gereet ſtont om den bytel of 't penſeel te voeren, werd hem zyn Vader door de doot ontrukt in den jare 1711; overlaetende eene bedroefde Weduwe en vyf Zoonen, van welke echter reets vier hun beſtaen konden winnen; maer hy pas elf jaren out, en dus noch veel te jong om op eige wieken te dryven, verloor alles; krygende tot Voogden de Heeren Weesvaders van *Breda*, die zynen brandenden yver tot de Kunſt dagelyks ziende aenwakkeren, op verzoek en voorſpraek van Vrienden en Magen, hem onder het opzicht van zynen outſten Broeder (toen woonachtig by den Heer Advocaet HOUTTUIN, als deszelfs Huisklerk, en tans Vendumeeſter van '*s Gravenhage*,) naer den *Haeg* zonden, om zyne kunſtſtudie te voltrekken; het geen van een gewenſcht gevolg was, vermits den Heer Advocaet HOUTTUIN hem, op voorſpraek van den Kunſtlievenden Heere Advocaet TIERENS, by den Kunſtſchilder HENDRIK CARRÉ beſtelde, daer hy echter niet langer dan een jaer bleef, copiëerende in dien tyt fraeie ſtukjes uit het Kabinet van den Heer TIERENS.

Voorts oeffende hy de Kunſt by zich zelf, met naerſtig en opmerkent naer 't leven te ſchilderen, en op het Akademie te tekenen; makende voor al zyn werk om zich in de gunſt der voornaemſte Schilders en Liefhebbers te dringen, gebruikende de vryheit om hen dikmaels te bezoeken, met betuiging, dat hem niets aengenaemer was als het genot van hunne ſchrandere leſſen, en het gezicht van hunne heerlyke Kunſttafereelen; welke ernſtige kunſtdrift zo veel indruk op hunne edelmoedige geeſten had, dat ze hem gulhartig hunne leſſen, tekeningen en zelfs eenige ſtukjes mêdeelden om naer te ſtudeeren: leenende hem de Hiſtoriſchilder TERWESTEN eenige Akademi-Beelden, en de Portretſchilder NETSCHER eenige geſchilderde ſchetſen van deszelfs Vader, die hy alle met veel oplettentheit met het penſeel of tekenpen copiëerde, dus hy, door eige vlyt en hulp van anderen, gedurig bequaemer wordende, eindelyk ondernam zich zelf te portretteeren, welk Portret den Heer HOUTTUIN, zyn Mecenas, zo wel beviel, dat hy zyne ganſche Familie door hem liet ſchilderen, tot groot genoegen van dien Heer; door wiens toedoen hy noch veel andere Portretten te

ſchil-

ſchilderen kreeg, die insgelyks derzelver aenbeſteders ten hoogſten voldeden. Vervolgens wierd hy te *Gouda* ontboden, om den Heer BOUDENS, Burgemeeſter dier Stadt, nevens zyne Dochter, te ſchilderen, die, met noch eenige afbeeltſels van andere aenzienlyke Stedelingen, wel getroffen waeren.

Dus op zyn 15de jaer zich door onvermoeide naerſtigheit in ſtaet bevindende, om zich zelf te kunnen onderhouden en beſtieren, ging hy de Heeren Weesvaderen te *Breda* bedanken voor de aen hem bewezene Vaderlyke Zorge, vereerende hen tot dankërkentenis eenige van zyne ſtukjes, en ſchilderde te *Breda* eenige Portretten. Doch het jaer 1717 gaf hem de beſte aenleiding van alle, ter bevorderinge zyner Kunſtſtudie, doordien de vermaerde Ridder CAREL DE MOOR toen bezig was met de Wel Edele Magiſtraet van *'s Gravenhage* te ſchilderen, aen wien onze jonge Kunſtenaer door den Heer HOUTTUIN op het ernſtigſte was voorgedragen, en op wiens verzoek hem de vrye toegang tot dien grooten Meeſter vergunt wierd; dien hy de proeven van zyne opluikende penſeelkunſt liet zien, en welke dezelve met een gunſtig oog beſchoude, hem alles, wat ter opbouwinge zyner kunſte wenſchelyk was, gulhar-

hartig aenbood en metterdaet edelmoedig achtervolgde, in zo ver, dat onze leerzuchtige VERHEYDEN het geluk had van hem dagelyks te zien ſchilderen, zo lang hy in den *Haeg* was, en ondertuſſchen de ſchranderſte leſſen en verhevenſte kunſtgeheimen uit zynen mont hoorde, die hy zo wel in acht nam, dat men wel haeſt aen zyne volgende Kunſtſtukken zag, wat heilzaeme vruchtgevolgen dit ridderlyk onderwys hem gebaert had.

Op dit aengewezen ſpoor dus ruſtig voortgaende, is hy een braef Meeſter geworden, die veel Luiden van ſtaet, vermogen en geleertheit, geſchildert heeft, muntende onder de laetſten met roem uit de eerwaerdige en geleerde Heer SANDYK, in zyn leven getrou en geacht Predikant der *Gereformeerde* Kerke in *'s Gravenhage*, nevens deszelfs Gemalinne en Familie; over welke afbeeltſels die Godtzalige Leeraer ten hoogſten voldaen was, en onzen Kunſtenaer na dien tyt veel vrientſchap bewees. Vervolgens ſchilderde hy den jongen Heer FALENSIS en zyn Broeders Kinderen, nevens meer andere afbeeltſels van edele en vermaerde Mannen, die alle, zo ten opzichte van gelykenis als kunſt, de goetkeurig van hunne afbeeldende Principalen wegdroegen.

In

In 't jaer 1722 quam hem de reisluſt in 't hooft, des beſloot hy eens naer *Londen* over te ſteken, maer van zyne *Amſterdamſche* Vrienden verzocht wordende om vooraf daer te komen, begaf hy zich derwaerts, daer hy eenige Portretten maelde, en den kunſtryken BOONEN dikwerf met veel genoegen bezocht. Hier zynen graegen kunſtluſt enigermate geboet hebbende, vertrok hy naer *Breda*, om met de Weesheeren te rekenen en noch eenig gelt, dat ten zynen behoeve onder hen beruſtende was, en 't geen hy tot de *Engelſche* reize geſchikt had, te ontfangen. Daer zynde, wierd hy door een Vrient op zeker Muziekgezelſchap gebracht, daer hy met den Heer MESTRAL de party van zeker Muziekſtuk ſpeelde, het geen dien Heer (zynde toen Kapitein en tans Lieutenant-Collonel over een Regiment *Zwitſers*, mede een groot Liefhebber van de Zang- en Speelkunſt,) zo wel beviel, dat hy, na 't eindigen van 't Concert, vroeg, waer deze nieuwe Muzikant woonachtig was; maer verſtaende, dat hy geen Muzikant als uit Liefhebbery, maer eigentlyk een Schilder was, die naer *Engelant* meende te reizen, verzocht hem dien Heer des anderen daegs 's morgens op een ochtent-ontbyt, en vriendelyk onthaelt wordende, gaf hem dien Heer

Heer te kennen, dat hy al vyf maelen geportretteert was, maer noch niet eens wel getroffen; met verzoek, of hy voor zyn vertrek zyn afbeeltſel wilde ſchilderen; het geen hy beleeft aennam, en, alle nodige toeſtel gereet zynde, aenſtonts aen 't werk viel; dat hy zo gelukkig ter uitvoer bracht, dat niet alleen de Kapitein, maer al die het zagen, zo wel over de kunſt van ſchilderen, als de natuurlyke gelykenis, ten uiterſte voldaen waeren; het geen de achting van onzen Kunſtenaer zo hoog verhief, dat hem dien Heer voorſloeg om mede naer *Zwitſerlant* te gaen, zeggende: „ Ik heb veel achting voor uw „ Perſoon en Kunſt, en zal U eenige ſtukken „ op myn Lantgoet, tien uuren van *Geneve* „ gelegen, laeten ſchilderen, en met dit „ Kunſtwerk een goede goutbeurs verdient „ hebbende, kunt gy van daer, op een ge„ makkelyke wyze, naer *Italiën* reizen tot vol„ makinge van uwe Kunſt. Met wat blytſchap onzen reisluſtigen Kunſtenaer dit voorſtel in de ooren klonk, is uit zyn antwoort drâ te merken; want zonder zich eenigzints te beraden, nam hy zulks aenſtonts met een vrolyk hart aen; betuigende niets meer te wenſchen, als van deze edelmoedige aenbiedinge goet gebruik te maken, ter uitbrei-

breidinge van zyn aengroeiënt kunſtvermogen.

Ondertuſſchen wierd alles gereet gemaekt om te vertrekken; maer hier ſpeelde hem de weifelende Kunſtfortuin (door middel van de Godin der liefde, die toch eeuwig tegen de Kunſtgodin en haere Liefhebbers gekant is,) eene lelyke part, doende den Heer MESTRAL, eenige dagen voor zyn vertrek, ſmoorlyk verlieven op zekere Dame, waer mede hy in gezelſchap was geweeſt, en met welke, zynde een ryke en eenige Dochter, hy kort daer na troude; door welk huwelyk de *Zwitzerſche*, *Italiaenſche* en *Engelſche* reize van VERHEYDEN geheel in 't vergeetboek raekte, vermits hem het Portret van dien Heer zo veel werk verſchafte, dat hy om geen *Engelſche* reize denken kon, maer een reeks van aenzienlyke Luiden te ſchilderen kreeg, en zynen tyt daer met genoegen doorbracht, met telkens nieuwe bezigheit te vinden voor zyn Kunſtpenſeel; ook ſchilderde hy veel Deur- en Schoorſteenſtukken, onder anderen eenige voor den Generael VAN DER BEEKE, die hem ook verzocht eenige Tekeningen voor Plafonts te maken, tot verſieringe van deszelfs nieuw gebouwt Huis; doch terwyl hy hier mede bezig was, ſtierf die Generael heel ſubiet, waer door

door dit werk bleef ſteken, en onze Kunſtenaer andermael de ydelheit der menſchelyke ondernemingen leerde kennen.

Na dat hy zich twee jaren dus loffelyk te *Breda* met ſchilderen, en jonge Heeren te leeren tekenen, had opgehouden, deet hy een reisje naer *Antwerpen*, ter beſpiegelinge der overheerlyke Penſeelkunſt van RUBBENS en van VAN DYK. Van daer vertrok hy in 't begin van lentemaent 1725 weder naer den *Haeg*, daer hy zich aenſtonts in huwelyk begaf met Jongkvrouwe MARGARETA KRAEIMES, op dewelke hy te *Breda* zyne verliefde oogen had laeten vallen: want hoe yverig hem de Kunſtöeffening daer gedurig onledig hielt, wiſt de looze Minnegodt hem echter in 't net te krygen door middel dezer Jongkvrouwe, tot welkers aengenaeme tegenwoordigheit hy aenleiding kreeg door het portretteren van eenige haerer Vrienden, die zy, om een ſpeelreisje te doen, daer ter Stede was komen bezoeken. Zo dat het zeggen des Dichters:

Die, aen MINERVA's *dienſt gewyd,*
CUPIDO's *pylen wil braveeren,*
Moet ſtaeg, door onvermoeide vlyt,
De peſt der luiheit van zich keeren.

ten

ten zynen opzichte van weinig klem was. Het eerſte Kunſtwerk, dat hem, na het voltrekken van zyn huwelyk, in den *Haeg* aen de hant quam, was het Afbeeltſel van den Heer Profeſſor SCHWENCKE, nevens dat van den Heer MILLINGH, waerdig Leeraer der *Engelſche* Gemeente in den *Haeg*. Welke Portretten zo wel getroffen en geſchildert waeren, dat 'er ieder met roem van ſprak, waer door hy noch veele der aenzienlykſte Familien te ſchilderen kreeg: als die van den Heer Mr. WILLEM ROZEBOOM, die van den Hoog Ed. Geb. Heere C. VAN AERSSEN, Heere van *Voshol*, in een ſtuk, en die van Mevrou VAN RUIVEN, Vrouwe van *Maeslant* en *Maeslantſluis*.

In het volgende jaer maelde hy den Baron van DOUBBELSTEIN, Heere van *Eynenburg*, ten voeten uit, den Marquis DE VILLARNOU, tot de kniën, en de jonge Juffrouwen HOEUFT VAN OYEN en SPANBROEK *tot Oudenburg*, alle ten voeten uit, nevens meer andere, te veel om op te noemen. In den jare 1728 had hy de eere tweemael te ſchilderen de Princeſſe Weduwe van *Heſſen-Philipsthal*, geboren Gravinne VAN STYRUM; als mede den Grave VAN STYRUM, eens levensgroot en eens in 't klein, nevens deszelfs Zuſter, ins-

gelyks tweemael; noch schilderde hy in 't zelve jaer den Heer VAN AERSSEN, Heere van *Sommelsdyk*, de Princesse van *Anhalt-Cöthen*, geboren Prinsesse van *Nassau-Siegen*, tweemael, en den Graef VAN HOMPESCH, Heere van *Genderen*, driemael, als mede deszelfs Gemalinne met haeren eerstgeboren Zoone op den schoot, en eindelyk den Graef VAN WELDEREN, Waltgraef, nevens deszelfs Gemalinne en Dochtertje, zittende op den schoot haerer Moeder. In 't volgende jaer portretteerde hy noch in die Familie den Graef BERNARD VAN WELDEREN, Heere van *Ubbergen* en *Oplo*, nevens deszelfs Zuster en Dochter, ieder tweemael ten voeten uit, daerna de *Engelsche* Gravinne van DENBIGH en Mylady JOHNSON; welke twee laetste Portretten den Graef van DENBIGH zo wel voldeden, dat hy onzen Kunstschilder verzocht mede naer *Londen* over te steken, met belofte, dat hy hem wel dertig Portretten in zyne Familie zou laeten schilderen.

Doch nu getrout zynde, en veele toevallen van de jicht onderhevig, was de reislust over; waerom hy dien Graef voor deze gunstige aenbieding beleeft bedankte. Vervolgens was het voorwerp van zyn penseel de Baronesse DEHN, geboren ASSENDELFT, een

by

by uitſtek vernuftige Dame, die zelf fraeie Miniatuuren ſchilderde. Het jaer 1731 gaf al weêr nieuw voetſel aen 't penſeel, met het portretteeren van den Heere BIKKER VAN ZWIETEN, levensgroot te paert gezeten, en in een ander ſtuk deszelfs Gemalinne; welke ſtukken geplaetſt zyn in de groote Zael op het Huis te *Zwieten*; noch in een ſtuk deszelfs Zoon en Dochter, ſtaende in een ander vertrek voor de ſchoorſteen; ook ſchilderde hy voor dien kunſtlievenden Heer een uitvoerig Kabinetſtukje, verbeeldende de Fabel van POMONA en VERTUMNUS. Eenige tyt hier na maelde hy de Afbeeltſels van den Hoog Ed. Heer Baron TORK, Ridder en Commandeur van den *Duitſchen* Orden, en zyne Gemalinne, geboren *Waſſenaer-Duivenvoorden*; van Mylord BUSSI, Zone des Graven van ALBEMARLE; van den Heere HUISSEN, Heere van *Kattendyke*, Schepen der Stadt *Middelburg* in *Zeelant*. Eenige tyt hierna maelde hy de Afbeeltſels van den Heere JOHAN MARIN VAN WEVORT VAN OSSENBERG, Heer in *Hoedekenskerke*, ordinaris Raet en Generael Meeſter van de Munte der *Nederlanden*, mitsgaders Raet en Schepen der Stadt *Dordrecht*, &c. nevens deszelfs Gemalinne, Vrouwe CHRISTINA ELIZABETH VAN

SLINGELANDT; van den Heer GOVERT Vryheer VAN SLINGELANDT, Raet en Burgemeester van *Dordrecht*, en deszelfs Gemalinne, Vrouwe ADRIANA POMPE VAN MEERDERVOORT; van den Heer BRAETS en zyne Gemalinne; van den Heer Muntmeester BUK en zyne Echtgenoote; van den Heer FRANCO PAEUW, en deszelfs Huisvrou, geboren VAN HEEMSKERK; van den Heere MOTZFELT, Geheime Raet des Konings van *Pruissen*, en deszelfs wederhelft; van den Heer GRIÏS, Ridder, Raet en extraordinaris Envoyé des Konings van *Denemarken* by dezen Staet, dien hy op drie verschillende wyzen, levensgroot, halflyfs en in 't klein, schilderde; en eindelyk de geheele Familie van den Heer Rekenmeester HOOFT en deszelfs aengehuwden Zoon, den Heer BLOK *van Kuffelaer*, wegens *Vrieslant* zitting hebbende in de Generaliteits Rekenkamer, zynde alle ten voeten uit geschildert.

Wyders heeft hy voor den Heere HENDRIK VAN SLINGELANDT, Kunstminnaer en Burgemeester van 's *Gravenhage*, getekent een Geslachtboek met de Afbeeltsels, zo van Mans als Vrouwen, der opgaende Linien van de Familie van SLINGELANDT, welke hy naer de zeer oude origineele overgeblevene

Por-

Portretten, en voorts naer het leven getekent heeft; zynde by ieder een toepaſſelyk Zinnebeelt geordonneert, het geen duidelyk te kennen geeft, wat Eerampten of Waerdigheeden de verbeelde Perſonen, ten dienſte van den Staet, in hun leeven bekleet hebben; en achter zommige met fraeije gezichten van hunne Geboorteſteeden of Luſtplaetſen verſiert; alles even kunſtig en uitvoerig behandelt, pronkende wyders met een Tytel, die op dat werk zinſpeelt.

Toen de Princeſſe van *Naſſau-Siegen* met haeren tweeden Gemael, den Grave VAN DER LIPPE, A°. 1731 weder in den *Haeg* quam, wierd onze Kunſtenaer aenſtonts ontboden om die Vorſtinne andermael te ſchilderen, alzo het voorgaende Portret door den Vorſt van *Anhalt-Cöthen* aen den Hartog van *Brunswyk-Wolffenbuttel*, op deszelfs verzoek, verëert was. Dit tweede Afbeeltſel viel zo volkomen tot genoegen van de Princeſſe en haeren Gemael uit, dat hem de Graef op den ſchouder klopte, zeggende: „ Meeſter, „ gy hebt ons zo wel voldaen, dat uwe Kunſt „ edelmoedig zal beloont worden; „ gelyk geſchiedde; ook gaf hem den Graef te kennen, dat hy, uit naem van den Hartog van *Wolffenbuttel*, order had om hem te verzoeken, of

hy als Hofschilder van dien Vorst mede naer *Brunswyk* wilde gaen, met byvoeging, dat hy daer wel geëert en gezien zou zyn, en met roem en voordeel zyn Penseelkunst kunnen oeffenen. Deze onverwachte aenbieding ontzette hem zodanig, dat hy naeulyks kon antwoorden, te meer, om dat hy aenstonts zou hebben moeten mede reizen, het geen hem op dien tyt onmogelyk voorquam, vermits zyn Vrou ziek, en hy bezig was met de gansche Familie des Graven VAN WELDEREN te portretteren; deze wettige verhindering den Grave beleefdelyk voorgestelt, en zyne Excellentie bedankt hebbende voor deszelfs aengebodene eer en gunst, hervatte de Graef: wel nu, wy zullen u dan wachten, als uwe Vrou herstelt is en uwe zaken afgedaen zyn, hem met een onderrechtende hoe hy alsdan de reize moest nemen. Doch die reize heeft nooit voortgang gehad, ontmoetende tot zyn leetwezen zo veel hinderpalen, dat hy 'er nooit volkomen toe besluiten kon, wordende hem dezelve van den eenen Vrient aen- en van den anderen afgeraden, inzonderheit was 'er zyne Huisvrouwe zeer tegen, niet gezint zynde het zekere voor het onzekere te verruilen, haer Vaderlant te verlaeten en naer een vreemd lant heen te gaen, om den stillen

len en matigen burgerlyken leeftrant voor het woelig en prachtig Hofleven te verwisſelen.

Want zelden vind de goude Middelmaet
Haer ruſt en luſt aen Vorſtelyke Hoven.
O neen! daer heerſcht de gulzige Overdaet
Met weelde en pracht, daer dryft de Werelt boven.
Daer ſtaet de blankſte Deugt de Nyt in 't licht.
Daer word der Vromen Vrede en Ruſt verraden.
Men ſlaept 'er wel op rozen! maer die dicht
Met ſtekelige dorens zyn beladen.
Vergaep u dan aen geen vergulde pil
Van Vorſtengunſt! Het waere Zielgenoegen
Schuilt onder 't laege dak geruſt en ſtil;
Te vrêen haer eigen Akkertje te ploegen.

In 't jaer 1741 ſchilderde hy den Heer Mr. A. SLICHER, Raetsheer in den Ed. Hove van *Hollant*, en toen 86 jaren out, van welk Afbeeltſel dien Heer zeer voldaen was. Tans is hy bezig met de Familie van den Heere WILLEM VAN SCHUILENBURG, regerent Burgemeeſter der Stadt *Delft*, te ſchilderen, beſtaende in twaelf Portretten; als mede den Heer RIEBEEK, Geheimſchryver van dezelve Stadt, nevens zyne Gemalinne.

Wyders ſtrekt zich zyn uitvoerig kunſtver-

mogen ook uit tot het schilderen van Historiën, Zinnebeelden en moderne Kabinetstukjes; waer van de bewyzen te zien zyn op 't *Haegsche* Stadthuis, ten huize van den overleden Heer Raetpensionaris VAN DER HEIM, te *Middelburg* in *Zeelant* by den Heer VAN DER POORT en op meer andere plaetsen; ook tekent hy fraeie Portretten met craïon, die sterk en schoon van coleur zyn, gelyk ten zynen huize kan gezien worden.

Voor 't overige is hy een Man, die onvermoeit bezig is in het naspeuren van al wat tot de Kunst behoort, volgende in alles met veel gedult en opmerking het leven, naer den raet van zynen grooten Meester, den Ridder KAREL DE MOOR; stellende zyne voornaemste eerzucht niet in aertsche schatten, maer om zich in de bespiegeling en oeffening der edele Kunst bequaem te maken, ontziende noch tyt noch studie om de volmaekte Natuur na te bootsen; schoon hy dikwyls in zyne Kunstöeffening belet word door de pynlyke jichtplaeg, die hem al zedert veele jaren heeft gemartelt, en zomtyts nootzaekt lang het bedde te moeten houden, en dan in het lezen van nutte boeken zyne grootste verquikkinge en tytpassering vind, zynde ook van natuure geneigt tot een stil en afgezon-

dert

dert leven, niets ophebbende met het werelts gewoel, meer voldaen en vernoegt met zyn eige Tafel als die der Grooten; echter is hy vrienthoudende van aert, zeer gedienſtig voor zyne Kunſtgenoten, en aenſtonts gereet om andere te leeren of van hen geleert te worden.

En dus door deugt, door arbeit en gedult,
Zyns Vaders wenſch volkomen heeft vervult,
Zyn kunſtryk ſpoor met luiſter blyft betreden,
Met roem dingt naer de Gloriprys der Kunſt;
Waer mede wy hem wenſchen 's Hemels gunſt;
Bevryd van druk en 's Werelts tegenheden.

's Mans Beeltenis, gevolgt naer een tekening, die door hem naer 't leven gemaekt is, vertoont zich in de *Plaet* L.

Na zo veele Kunſtſchilders en Schildereſſen, die, in *Nederlant* geboren en opgewiegt, ons Kunſttoneel verſiert hebben, verſchynt tans op onzen Schouburg een Kunſtenaer, die, ſchoon ten opzichte zyner geboorte een vreemdeling van BATO's Erf, echter geen vreemdeling in de Kunſt is, en daerom billyk op onzen Schouburg plaetſe verdient; te weeten JAN GEORGE FREEZEN, op den 15 van lentemaent des jaers 1701 in de

 Palts,

Palts, in een Vlek dicht by *Heidelberg*, geboren, doch die zynen meeſten leeftyt te *Caſſel*, in 't Lant van *Heſſen*, geſleten heeft. Van zyne jeugt af is hy door den Lantgraef van *Heſſen*, Vader van den tegenwoordigen Vorſt, tot de Kunſt opgebracht. Zyn eerſte Onderwyzer, op 's Lantgraefs koſten en bevel, hem toegevoegt, was JAN VAN NIKKELEN, deszelfs Hoffchilder, doch dees hem door eene ontydige doot ontrukt wordende, wierd onze beroemde Portretſchilder P. VAN DYK zyn Meeſter, ter gelegenheit dat die Kunſtenaer de geheele Vorſtelyke Familie des Lantgraefs in een Stuk te *Caſſel* ſchilderde. Na het voltooiën van dat Kunſttafereel, quam VAN DYK, met zynen aengenomen Leerling, naer den *Haeg* te rug; die, onder zyn opzicht, zo met tekenen op het Akademie, als met ſchilderen naer zyns Meeſters Kunſtwerk en andere verhevene voorbeelden, zeven achtereenvolgende jaren de Kunſt by hem geöeffent heeft. Door deze pryſſelyke middelen en meer andere gaven en vermogens tot de Kunſt, heeft het FREEZEN zo ver gebracht, dat hy met recht als VAN DYKS beſte Leerling mag erkent worden.

Onder het voltrekken zyner leerjaren viel dien

dien Doorluchtigen Lantgraef het algemeen Sterflot ten deel; voor onzen jongen Kunſtenaer en alle echte Voedſterlingen van *Pictura* een droevig lotgeval; doch de tegenwoordige Lantgraef, Prins *Willem*, nam hem in dezelve beſcherming als zyn Voorzaet, en liet hem, op deszelfs Hoogvorſtelyke koſten, den bepaelden tyt zyner Kunſtſtudie by VAN DYK voltrekken; het geen van dien gelukkigen uitſlag geweeſt is, dat FREEZEN niet alleen een fraei Meeſter, maer zelfs, door zyn oplettent vernuft, een oordeelkundig Onderſcheider der beſte Penſeelkunſt, zo van in-als uitheemſche Kunſtſchilders geworden is; waer toe hy, zo door den Kunſthandel van zynen Meeſter, als door het reizen in *Duitſlant*, *Vrankryk* en *Italiën*, bequaeme aenleidinge gehad heeft; het geen tot groot nut van zynen Vorſtelyken Mecenas verſtrekt; die door hem en meer andere Gunſtelingen van zynen aert, tans een der uitmuntentſte Kabinetten van *Europa* verzamelt heeft, en noch dagelyks, door aenkoop van de beſte *Italiaenſche* en *Nederlantſche* Kunſt, verheerlykt, als blykt aen het wereltberoemt Kabinet van wylen den kunſtlievenden Heere DE REUVER te *Delft*, dat die Doorluchtigen Vorſt, uit eene edelaerdige Kunſtliefde, ſchoon ten hogen pryze,

ze, zich in eene koop heeft eigen gemaekt, in het laetſtvoorleden jaer 1750.

Na het voleindigen zyner leerjaren, beriep hem de Lantgraef tot deszelfs Hofſchilder en Kunſtbewaerder naer *Caſſel*; en in die waerdigheit belaſt wordende met de uitvoeringe van die koſtbaere inkoop te *Delft*, quam hy my bezoeken, en hem kennis gevende van deze Schilderhiſtorie, beloofde hy my een kort ontwerp van zyn Levens-en Kunſtbedryf, en een net bericht van zyne in *Duitſlant*, *Vrankryk* en *Italiën*, geziene Kunſtwonderen op te geven, en aen wat Hoven van *Europe* de uitmuntentſte Kabinetten te vinden zyn; ten einde om daer van in dit Boek, ten nutte van reizende Kunſtenaren, eene nette Lyſt op te ſtellen. In verwagtinge van het beloofde heb ik zyn Afbeeltſel naer 't leven laeten tekenen en geplaetſt in de *Plaet* L, doch ik heb aen hem en meer andere geleert, dat tuſſchen beloven en doen een groot verſchil is, en dus door zyne nalatigheit myn goet voornemen zie te leur geſtelt. Al het geen hy my mondeling heeft gezegt, is kortelyk hier in begrepen: dat hy veel Portretten van het Vorſtelyk Huis en derzelver Nabeſtaenden, nevens eene menigte Luiden van rang en aenzien, te *Caſſel* geſchildert heeft,
de

de Kunſt door het onderwyzen van Leerlingen dagelyks koeſtert en aenqueekt, en al fraeje Kunſtenaeren heeft voortgebracht. Wyders is hy by den Lantgraef heel gezien en geächt; die insgelyks van hem met liefde en trouheit gedient word; het geen ik wenſch door het lang leven van zynen Vorſt hem noch veele jaren te mogen gebeuren.

ANTONI ELLIGER, Zoon van OTMAR ELLIGER, (wiens Levens- en Kunſtbedryf wy op het jaer 1666 hebben aengetekent) is geboren te *Amſterdam* in het jaer 1701, en heeft de eerſte beginſelen der kunſte by zynen Vader geleert; zich in het begin oeffenende met het ſchilderen van Portretten; maer tot meer bequaemheit komende, begaf hy zich, naer het voorbeelt van zynen Vader, tot het ſchilderen van Hiſtoriën, tot verſieringe van Zalen, Kamers in 't ront, Zolders, Schoorſtenen en Deuren: maelende al wat van dien aert voorkomt, het zy in 't groot of in 't klein.

Daer eene menigte prachtige Gebouwen mê verſiert zyn, zo op de Heere- als Keizers-graften; en men de voorbeelden van kan zien by de Heeren Burgemeeſteren GRAEFLANDT en SCOT; de Heeren Schepenen HOOFT, OET-

OETGENS VAN WAVEREN, en den Bewinthebber ALEWYN; hunnen Amptgenoot, den Heer *van Vreelant*; HASSELAER, Heer van *Emenes*; Juffrouwe RUTGERS en den Heer Mr. TEN HOOVEN, Heere van *Renouwen*, benevens den Professor ROËL, en den Commissaris VERMEER. Deze pronken alle in hunne aenzienlyke Woningen, eenige met groote Zalen in 't ront, Zolder-, Deur- en Schoorsteenstukken, die, met Historien, Fabelen en Zinnebeelden verrykt, door onzen Kunstenaer geschildert zyn.

Buiten deze aengeweezen werken, zyn 'er een oneindig getal meer in die wereltberoemde Koopstadt te vinden. Geen minder kunstbezigheit komt ELLIGER aen de hant, door de voornaemste Luiden der Regering van de nabygelegene Provincien; te *Utrecht*, by den Heer TERSMITTEN, is een kapitale Zael met Historien en verdere versierfels te zien; by de de Heeren Burgemeesteren, DAPPER en BROUWER, te *Deventer*, zyn mede eenige groote werken, die de bequaemheit van hunnen maker aentonen.

In deze manier van schilderen is hy zo gelukkig geslaegt, dat hy, zedert eenige jaren, eene aeneenschakeling van kunstbezigheit heeft gehad, en zo wel, tot genoegen der

aen-

aenbesteders, uitvoert, dat hy menigmael boven zyn bedongen schilderloon, van veele met het een of ander aengenaem geschenk vereert word; het geen zynen yver noch meer aenspoort, om deszelfs studie met ernst voort te zetten en te bevorderen.

Hy begaf zich al vroeg in den huwelyksstaet met de Dochter van ARNOLD HOUBRAKEN, Schilder en Schryver van de Schouburg der *Nederlantsche* Kunstschilders en Schilderessen.

By deze Huisvrouwe heeft hy twee Dochters verwekt, van welke de jongste, CHRISTINA MARIA ELLIGER, mede het penseel hanteert, en, door zichtbaere blyken van geest en kunstvermogen, toont, dat zy van Vaders en Moeders zyde uit Kunstenaers is voortgesproten; oeffenende zich met yver in de Kunst, en zynde reets zo ver gevordert in het tekenen met craïon, dat zy fraeie en welgelykende Portretten, naer 't leven van aenzienlyke Luiden, maekt, houdende dagelyks dat zelve edel en rustig kunstspoor: waer uit niet duister te spellen is, dat zulk eene gelukkig en voorspoedig groenende Lente eenen vruchtbaeren Zomer en ryken Herfst belooft: want zy is pas 17 jaren out. Myn wensch is, dat zy rype vruchten van haeren arbeit mag

mag plukken tot eer en glori van haere kunne.

GERARD SANDERS, geboren te *Wezel* in 't jaer 1702. Op zyn zevende jaer verloor hy zynen Vader, die een kunſtig Zilverſmit was. Zyne Moeder, ANNA ELIZABETH LEKING, hertroude naderhant met TOBIAS VAN NYMEGEN, Broeder van ELIAS VAN NYMEGEN.

Deze TOBIAS raekte kort na zyn trouwen in dienſt van den Keurvorſt van de *Palts*, JOHAN WILHELM, en vertrok metter woon naer *Duſſeldorp*. Door dit huwelyk quam onze SANDERS aen de Kunſt, en met zynen aengehuwden Vader mê naer *Duſſeldorp*; om, onder deszelfs beſtier, aen de Kunſtgodinne MINERVA toegewyd te worden. Gelyk hy dan ook onzen jongen SANDERS, met een Vaderlyke zorge, in de Teken- en Schilderkunſt onderwees, en daerenboven gelegenheit had, om hem het heerlyk Kabinet van den Keurvorſt, beſtaende in de uitgezochtſte Kunſtwerken der *Italiaenſche* en *Nederlantſche* Meeſters, dagelyks voor oogen te ſtellen; het geen SANDERS in de voortzetting zyner Kunſtſtudie wakker deet vorderen; doch, na eenigen tyt dit Vaderlyk onderwys genoten te hebben, wierd hy begeerig zyne Kunſtſtu-

die

Elias van Nymegen. 2. Gerard Sanders. 3. Dionys van Nymegen.

die verder by zynen Oom, ELIAS VAN NYMEGEN, te voltrekken. Des vertrok hy naer *Rotterdam* op zyn 18de jaer, en bleef noch zes jaren by zynen Oom, dien hy, gedurende dien tyt, veele Zalen en Kamers hielp ſchilderen, waer door hy zo krachtig toenam, dat hy in 't kort bequaem wierd, om door de Kunſtöeffening zyn beſtaen te winnen, en, ter beloninge van zynen getrouwen dienſt en goede hoedanigheden, zyns Ooms Dochter ten huwelyk kreeg.

Na dien tyt heeft hy vervolgens de Kunſt met roem en voordeel geöeffent, in het ſchilderen van Hiſtorien, Lantſchappen, Portretten en andere voorwerpen; die hy alle op eene aengenaeme wyze weet te behandelen: gelyk te *Rotterdam* in veele aenzienlyke Huizen kan gezien worden, als: by den Heer ENGEL KOEKS, een aengenaeme Zael met Lantſchappen, geſtoffeert met beelden en ander bywerk; ook pronken de twee Heeren BISSCHOP en de Heer ISAAK HOOPE, ieder met een fraeie Zael van Lantſchappen, geſtoffeert met beelden, en rontom verſiert met kunſtige Basrelieven.

Noch is by den kunſtlievenden Heer BASTIAEN MOLEWATER een groot uitvoerig Kunſtwerk van hem te zien, verbeeldende de

gevallen van TELEMACHUS, en op andere plaetſen meer, zo binnen als buiten de Stadt; waer van wy noch een voorbeelt zullen aenwyzen, dat genoeg is om alleen te volſtaen, en ten proefſtuk van 's Mans pryſſelyke bequaemheit kan verſtrekken. Het is te vinden in het prachtig Huis der Heeren Gedeputeerdens van *Rotterdam*, ſtaende binnen *'s Gravenhage* aen het Pleyn, en beſtaet in een groot Plafont, geplaetſt in eene ongemeen ruime en hoge Zael, noch een Plafont en vier Basrelieven in de hoeken, daer de Eetzael mê verſiert is, en voorts in eenige Schoorſteen- en Deurſtukken, in verſchillende Kamers te zien. Voor 't overige draeft hy dagelyks in 't Kunſtperk noch ruſtig en luſtig voort, zo met ſchilderen van Kabinetſtukjes, als met fraeie Tekeningen te maken. Zyne Bedgenoote, die van haere jeugt af ook achting voor de Kunſt heeft gehad, en geen Kinderen uit haer huwelyk verwekt heeft, teelt, door haer vernuftig naeldewerk, als eene tweede ARACHNE, kunſtig geborduurde Bloemen, en zo natuurlyk, dat'er de Liefhebbers met lof van ſpreeken. Waer mede wy dit Kunſtryk Paer noch lange jaren eene voorſpoedige en vergenoegde zamenleving toewenſchen.

Het

Het Afbeeltſel van ELIAS VAN NYMEGEN, wiens Leven in ons eerſte Deel, *Pag.* 256, beſchreven is, en zyn Schoonzoon SANDERS, benevens DIONYS VAN NYMEGEN, vertonen zich in de *Plaet* M, gevolgt naer het voorbeelt, dat die Kunſtenaers naer hun eige wezens getekent hebben.

JOHANNES ANTIQUUS, Hiſtori- en Portretſchilder te *Breda*, is geboren te *Groningen* den elfden van wynmaent 1702; tot zyn twintigſte jaer was hy op 't Glasſchilderen by GERARD VAN DER VEEN (wiens zoon PIETER VAN DER VEEN thans noch een goet Glasſchilder te *Groningen* is) doch vermits zyn hooft altyt over de Schilderkunſt malende was, ging hy by den ſoberen Schilder BENHEIMEIN wonen, daer hy 's nagts braef verwen vermorſte; na een jaer daer verdrietig doorgebracht te hebben, beſteedde hy zich by den Kunſtſchilder JAN ABEL WASSENBERGH in die zelve Stadt, daer hy omtrent twee jaren by leerde tekenen en ſchilderen; doch vermits hy zyn Meeſter, die zich altyt opſloot, nooit zag ſchilderen (volgens 't voorbeelt der groote Mannen) wierd hy mistrooſtig: ook betuigt hy niet meer dan drie à viermael het geluk te hebben gehad

van zyn Meester die Kunst te hebben zien oeffenen: hy ging dan uit *Groningen* (reets 23 jaren out zynde) over *Amsterdam* naer *Rouaen*, en verder naer *Parys*, daer hy maer eenige weken, met het merkwaerdigste te zien, doorbracht, en, door gebrek aen kennis en middelen, weder over *Brabant* te voet naer *Amsterdam* keerde, daer hy eenige maenden by den Schilder GIMNICH de kunst oeffende. Doch de reislust porde hem aen om niet langer daer te vertoeven, derhalven besloot hy met zynen Broeder LAMBERTUS ANTIQUUS (die thans een goet Lantschap- en Ornamentschilder in *Groningen* is) naer *Engelant* over te steken, doch by toeval een Schip vindende, geschikt naer *Genua*, besloot hy die reize met zynen Broeder aen te nemen. Na beding met den Commandeur, stak 't Schip in Zee: onze Schilder ziende, dat de Kapitein een wakker Zeeman was, die 'er wel uitzag, en eenen kop als een Noortkaper had, verzocht hem uit te schilderen, die, om de zeltzaemheit van dit geval, hier in bewilligde: de Pikbroek had naeulyks tweemael gezeten, of hy riep al 't Scheepsvolk by een, om dit wonderstuk te zien; dat, volgens hunnen spreektrant, met een aenzienlyk getal ruwe Zeemanstael bevestigde, nooit beter gelykenis te heb-

hebben gezien. Dit gaf zo veel genoegen aen den Kapitein, dat hy zyn Scheepshoffchilder al het bedongene voor de ganfche reis fchonk, 't geen die reizende Kunftenaers wonder wel te ftade quam: vermits zy maer fober van klinkende goden voorzien waeren. Na dat deze fchilderklucht dus verre wel afgelopen was, veranderde dit fchoutoneel in een fchrikkelyken ftorm, met zulken woede, dat het zeefchuim, water en lucht, zich fchenen te vereenigen, en alles van den gront naer boven roerde; zo dreef men op Godts genade, zonder lichten des Hemels te zien, vyftien dagen; dit deet hen den moet haeft zakken, want het gekryt en gekerm in 't Schip was niet om aen te hooren, alle ogenblikken de doot voor oogen ziende, en hebbende het Schip reets negen voeten water in: toen wierden de pompen in plaets van de penfeelen gehanthaeft, en elk deet zyn beft om, in dezen toeftant, het gedreigde dootsgevaer te ontfpartelen. Na dus zo veele dagen en nachten in een naere duifternis doorgebracht te hebben, begon dit woedent Element te bedaren, en de Kapitein liep noch gelukkig te *Kadix* binnen, het geen onze Schilders met hunne byhebbende Reisgenoten, na het hart wat gefterkt te hebben met fpys en drank, niet weinig ver-

heugde. Hier eenige dagen vertoeft hebbende tot herſtellinge van 't ſchip en touwerk, en na dat EÖOL zyne verbolgenheit volkomen geſtilt was, ſtak de Kapitein over de *Middelantſche* Zee naer 't Eylant *Minorca*, en verder op *Genua*, daer onze Kunſtenaers acht maenden doorbrachten met zo goet te ſchilderen als in hun vermogen was: *Genua* verlatende, gingenze in een Tartaen, die naer *Livorno* ſtevende; zo dra waeren ze niet ſcheep, of zagen een ganſche zwerm Geeſtelyken, onder andere was 'er een *Dominikaner* Monnik, die ziende, dat onze Schilder in den Bybel las, op eene Godtslaſterlyke wyze van dezelve ſprak, het geen ANTIQUUS zo euvel opnam, dat hy den Monnik dreigde over boort te werpen, doch door tuſſenkomſt van andere Geeſtelyken, die zo dom en boos niet waeren, ter nedergezet en verhindert wierd zulks werkſtellig te maken.

Na acht dagen in dat geeſtelyk of liever beeſtelyk Schip huis gehouden te hebben, waeren zy pas zes uren van *Genua* af, zo dat de Schipper in een Haven inliep: zy de verbolgen Zee en 't gezelſchap dier Geeſtelyken moede zynde, ſtapten aen lant om naer *Piſa* te voeteeren; (want onze Schilder is noch een groot Liefhebber van wandelen) en door

het

het *Genuëesche* over den Olyfberg gaende, vonden zy dicht by eene oude Fontein eene vreeslyke Slang, welkers lengte meer dan 20 voeten, en de dikte en kop byna als die van een Ezel was: 't gezicht van dat Monster onstelde hen zo, datze byna ademlôos wierden; echter kroop het Serpent achter de Fonteine zonder hen leet te doen; voorts wandelden zy tot *Pisa* toe, doch voor de Stadt komende, was 'er een breet water; by geval een groot Karel daer ontmoetende, lieten zy zich in den avont over dat water dragen; zy vernachteden in de voorstadt, dog de Vent, die hunne ezel geweest was, was hun dief in den nacht, stal hen alles, op een ducaet na, af, en ging door

Te *Pisa* aengekomen zynde, vond onze Schilder gaeu veel luiden, die zich van hem wilden doen portretteren, daer hy vyf maenden mê doorbragt; *Pisa* verlaetende, ging hy met zynen Broeder te voet naer *Florence*, en, na drie maenden verblyfs, van daer naer *Livorno*, daer hy voor onzen Consul eenige werken maekte; na eenigen tyt reisden zy weder naer *Florence*, daer hy 't geluk trof den Groot-Hartog te spreken, die hem gunstig tot Lidt van zyne Akademie deet intekenen, en hem een jaerlyksche wedde toeleide. Zes jaren heeft hy aen dat Hof doorgebracht, en veele

voornaeme werken gemaekt, onder andere den Reuzenſtryt voor den Groot-Hartog, daer de ſchets noch van op die Akademie te zien is, en hy ſchilderde zyn Portret in 't graeu voor den Cavalier GABOURI, Directeur dier Akademie: ook copiëerde hy het onwaerdeerlyk ſtuk van CIGOLI, zynde de ſteniging STEPHANI, zeven en een half el hoog en vyf ellen breet, waer aen hy tien weken bezig was; daer op was 't Feeſtdag voor 't Klooſter; de Nonnen maekten een lyſt van bloemen om 't zelve, en 't wierd in de Kerk opgehangen; onze Kunſtenaer wierd van een Edelman gevraegt, wat hy voor dat ſtuk eiſchte, waer op hy antwoordde: hondert ducaten; korten tyt daer na wierd het door zes mannen weggehaelt, zonder dat hy 't ooit wederzag, en hem de hondert ducaten getelt; noch veele andere werken zyn aen dat Hof van hem te zien.

In zynen zesjarigen dienſt te *Florence* heeft hy vier reizen naer *Romen* gedaen, de twee eerſte met niet veel vrucht, doch de derde mael gaf hem de Baron STOSCH een brief van voorſchryving mede aen den Kardinael ALEXANDER ALBANI, ten einde zyn Kunſt voort te zetten; met dezen geraekte hy gaeu alom bekent, ook in de Pauſſelyke en andere Paleiſen.

Op

Op een tyt bracht hem de kleerbewaerder van den Paus in een van zyne vertrekken, daer hy onverwacht BENEDICTUS *de XIII*de vond zitten; zyn Heiligheit vraegde aenſtonts wie hy was, waer op hy antwoordde, een *Hollander*, gekomen om al het merkwaerdigſte te zien, waer op zyn Heiligheit zeide, hier is genoeg te zien; voorts toonde hem de Paus zelf zyn Bibliotheek, die Pauſſelyk was, ook veele Heiligdommen, die weinig om 't lyf hadden. Onze Schilder dan verlof van zyn Heiligheit krygende, om alles te tekenen wat hy wilde, maekte kennis met de grootſte Meeſters, als den Cavalier MARCO BENAFIALI, PIETRO BIANCI, TREVIZANI, SEBASTIAEN CONCA en andere, ook wierd hy aenſtonts in de Pauſſelyke en Franſche Akademien ingelyft; hy bracht toen te *Romen* dertien maenden door, met in 't Vaticaen en de Pauſſelyke Kapelle al het roemwaerdigſte af te tekenen naer RAFAËL, MICHAEL ANGELO, CARATZEN en andere groote Meeſters. Ook tekende hy al de voornaemſte Statuën, en voorts 't geen merkwaerdig was. Zyn vierde reize naer *Romen* was over *Napels*, daer hy de eer had den grooten SOLIMENA en zyne deftige werken te zien in zyn Buitenpaleis aen de voet van den

Berg *Vezuvius*, daer hy 't Portret van DON CARLOS, Koning van *Napels*, te paert levensgroot schilderde, met twee brillen achter een; die groote Man betuigde noch zo goet, als toen hy jong was, daer door te kunnen zien; onze Schilder genoot daer ongemeen veel vrientschap, en pooide wakker van den ongemeenen Wyn *Lachryma Christi*, en de schatryke SOLIMENA bood hem een vertrek in zyn Paleis aen om eenigen tyt te vertoeven, 't geen hy met beleeftheit afsloeg; na den brandenden Berg, zo ver mogelyk was, bezigtigt en afscheit genomen te hebben, reisde hy dat schoone Lant, dat vol van Heidensche Tempels, onderaertsche Grotten en wonderheden is, door naer *Romen*, daer hy toen veel heeft geschildert, waer van onder andere noch een kapitael stuk by hem berust, zynde de Zontvloet, schoon van tekening en coleur; na dat hy daer een tyt lang had doorgebracht, kreeg hy een brief, dat de Groot-Hartog krank was, waer op hy naer *Florence* trok, doch vond den Hartog al doot: van welken zwaeren val, voor alle kunsten en wetenschappen, de Heiligdommen van MINERVA stonden te beven; en geen wonder! nadien zy door de kunstlievende Vorsten uit het machtig Huis van COSMUS DE MEDI-

CIS gesproten, als door zo veele diamante zuilen, van outs her zyn onderſteunt geworden; inzonderheit door dezen Groot-Hartog, van wiens gadeloze achtinge voor al wat Kunſt en Geleertheit hieten mag, geheel *Europe* bromde: gelyk het volgende Vaersje te kennen geeft.

Wat ſterflot trof de Kunſt ooit wreder?
O Kunſtgodin, PICTURA, *treurt!*
Haer Schutsheer ligt in 't ſtof ter neder,
Die haer heeft uit het ſtof gebeurt.
De Hooftmeceên der Kunſtenaren,
De Steunpilaer van uwe Kerk,
De Vader van uw' Prieſterſcharen,
Viel 't alvernielent graf te ſterk.
De Stam van COSMUS *ſtaet te beven*
En 't machtig Huis van MEDICIS;
Aen wien de Kunſt haer bloei en leven,
Van outsher af, verſchuldigt is.

Onze Kunſtenaer, door dien dodelyken ſlag niet weinig getroffen zynde, bleef noch eenigen tyt te *Florence*, en reisde vervolgens te lant over *Bologne* naer *Venetien*, na eenige maenden te rug over *Padua*, *Mantua* en *Milaen* op *Turin*, daer hy drie maenden heeft geſchildert voor den Generael SCHUILEN-

BURG

BURG en meer groote Liefhebbers; *Turin* verlatende, reisde hy over het *Alpisch* Gebergte door *Savoyen* naer *Vrankryk*; eindelyk te *Rouaen* komende, meende hy met een Schip, dat zeilrée naer Engelant lag, af te steken, doch eenige Kooplieden van *Rouaen* hem noch kennende, verzochten van hem geschildert te worden; aldaer dan lang bezig zynde, wierd de *Engelsche* reize weder gestaekt. Hy ging dan met zynen Broeder in een Smakschip op *Amsterdam*, en verder op *Groningen*; zo dra hy in zyn geboortestadt gekomen was, kreeg hy veele Portretten en stukken van voornaeme Heeren te schilderen.

De Edele Heeren van Stadt en Lande bestelden hem een zolderstuk boven de Tuinzael van zyne Hoogheit, welk Plafont Coepelswyze in vyf stukken door hem in 't kort wierd volvoert: Zyn Hoogheit, onze Prins, en Haere Koninglyke Hoogheit, deszelfs Gemalinne, hadden zo veel genoegen in dit werk, en boden onzen Schilder aen op een jaerlykse wedde te *Breda* te komen, ten einde daer Discipelen voort te queken om de Kunst te doen bloeïen; welke gunstige aenbiedinge hy aennam, hebbende daer negen jaren gewoont, verscheide Leerlingen aengequeekt en veele groote werken op 't Kasteel

teel te *Breda* en elders gemaekt; onder anderen heeft hy in de Slaepkamer van zyn Hoogheit boven de deur geſchildert, daer MARS van de drie *Gratien* ontkleet word: een ſtuk zo krachtig en ſchoon, dat alle Kunſtkenners het met achting beſchouwen, als mede in de Audientiezael boven de twee deuren, verbeeldende MARTIUS CORIOLANUS, en SCIPIO *Africanus*; noch te *Middelburg* in *Zeelant*, voor den Heer LANDSHEER, een zolderſtuk achtien voet groot, verbeeldende den Berg *Parnas* met de negen Zanggodinnen, meer dan levensgrootte, 't geen hy krachtig en uitvoerig in 21 dagen heeft gemaelt; ook heeft hy voor den Heer SICHTERMANS, in zyn prachtig Huis te *Groningen*, in 't jaer 1747 geſchildert een Plafont in de groote zael, 25 voet vierkant, verbeeldende de vergoding van ENEAS, met meer dan 40 beelden.

Voor het Koninglyk Paleis, door Haer Hoog. Mog., ter gelegenheit van de laetſt geſloten Vrede, in de Vyver opgerecht, heeft hy twee ſtukken vol beelden en bywerk geſchildert, die geen van de minſten waeren, daer dat gebou mede pronkte.

Deze Kunſtenaer, zich dagelyks beyverende met de Kunſt ten top te voeren, zou het zekerlyk noch verder gebracht hebben, had de

doot

doot hem niet weggerukt in 't laetſt van het gepaſſeerde jaer 1750, na dat hy pas den ouderdom van 46 jaren bereikt had.

DIONYS VAN NYMEGEN, is geboren te *Rotterdam* in den jare 1705, en Zoon van ELIAS VAN NYMEGEN, die van voornemen was hem in de Koopmanſchap op te brengen, en, na hy de Scholen van lezen, ſchryven en cyfferen, ontwaſſen was, wat hanttekenen leerde, om dat zulks nooit te onpas komt; beſtellende hem vervolgens op een Comptoir; daer onze DIONYS weinig luſt toe had, en met loode ſchoenen naer toe ging, inzonderheit toonde hy eene groote tegenheit in dat geduurig cyfferen en copiëeren van brieven; het geen doorgaens het eerſte werk van de jongſte Klerken is: zo dat hy ten opzichte van dit beroep noch luſtelozer, en met des te meer drift tot de Schilderkunſt gedreven wiert; betuigende aen zynen Vader niets meer te verlangen als die te mogen leeren. Zyn Vader wel bezeffende, van wat onaengenaeme gevolgen het zomtyts is, de neiging der Natuure in de driftige Jeugt met gewelt te willen dwingen, ſtont hem zulks toe, tot groot genoegen van DIONYS; die met eenen nieuwen moet en verdub-

dubbeling van krachten, by zynen Vader weer aen het tekenen en schilderen viel, zo met copiëeren van zyn Vaders als andere brave Meesters hunne kunst, zich wakker quytende eenige jaren achter een, zo met het voortzetten zyner studie, als met zynen Vader in alles de behulpzaeme hant te bieden in zyn menigvuldig Kunstwerk, daer hy met veel genoegen in volhardde, tot de tyt en omstandigheden hem aenmoedigden, om uit zyn eige oogen te zien, en voor zich zelf te zorgen. Waer op de geestige *Maes*-poëet, DIRK SMITS, in eenen Lierzang, aen zyne Kunst toegewyd, aerdig zinspeelt, met de volgende regels:

Gy volgt uw' waarden DEDALUS,
Niet als een windrig IKARUS
Op onbedreven schachten,
O neen! gy houd hem kunstig by;
Ja vliegt, klapwiekend, naest zyn zy,
Met uw geswinde vlerken.
Eerst hieldt ge u stil in zyne Schaeûw,
Nu wordt die schuilplaets u te naeuw.
En ge overschreit die perken.

Maer dit goede voornemen van onzen Kunste-

ſtenaer wierd in den beginne, door nyt en afgunſtige eigenbaet, gedwarsboomt, waer door alles zo gemakkelyk niet vlotte als hy zich had voorgeſtelt; echter quam hem, in al deze tegenſtribbeling, te hulp den edelmoedige Kunſtminnaer, de Heer ADRIAEN PAETS, Bewinthebber der *Ooſtindiſche* Maetſchappye, die in zyne reizen door *Italiën* eene menigte fraeie voorbeelden van Kunſt, door zyn kundig oordeel, byeen had gezamelt, en onzen DIONYS van dien voorraet rykelyk mêdeelde, om hem, door die krachtige hulpmiddelen, den weg van zyn geluk te helpen baenen; daerenboven liet hy zich levensgroote door onzen jongen Schilder afmaelen, om op alle mogelyke wyzen zynen luſt aen te moedigen. Dus raekte hy, door dezen gunſtigen Mecenas, ſchielyk en onverwacht uit het labyrinth van zyne bekommering, en kreeg door zyn toedoen gelegenheit, om veele Afbeeltſels van Luiden van den eerſten rang te ſchilderen. Daer na heeft hy zich toegeleit op allerlei zoort van Kunſtwerk, volgens den trant van zynen Vader, als op Hiſtoriën, Plafonts en Basrelieven, daer veele der aenzienlykſte Huizen in *Rotterdam* mede pronken, tot groot genoegen der aenbeſteeders; ook is hy

hy noch dagelyks met dien loffelyken arbeit luftig bezig, het geen wy hem eenen reeks van jaren wenfchen te mogen gebeuren.

Men vind by KAREL VAN MANDER en HOUBRAKEN verfcheide voorbeelden van drie à vier Schilders uit een en 't zelve geflacht, maer tot zeven toe van eenen Vader is iet zeltzaems, daer ik tot noch toe geen weergâ van weet, als in het geflachte van HEROMAN VAN DER MYN, door ons op zyn tytbeurt ten toneele gevoert, en die in zyn leven met negen Kinderen gezegent was, van dewelke zes Zonen, benevens eenê Dochter, aen de Kunft toegewyd waeren.

De outfte, GERARD VAN DER MYN, is geboren in 't jaer 1706, en is een wakker Hiftori- en Portretfchilder in *Engelant*, maer in welke Plaets of Stadt, is my onbekent.

CORNELIA VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1710, is eene kunftryke Schildereffe in Portretten en Bloemen; zy oeffent de Kunft met roem te *Londen*, en heeft veel te doen.

ANDREAS VAN DER MYN, is vier jaren laeter geboren, fchildert Portretten,

en maekt fraeïe Plaeten van Zwarte Kunſt; wonende insgelyks te *Londen*.

FRANCIS VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1719, overtreft niet alleen zyne Broeders, maer ook in eenige deelen der Kunſte zynen Vader, inzonderheit om dat hy eene malſſer en zachter behandeling in zyne naekten heeft; hy is een wakker Portretſchilder: die de Kunſt, met toejuiching der Liefhebbers, te *Amſterdam* oeffent; daer hy veele deftige Luiden van den eerſten rang geſchildert heeft, en onder uitmunten de Heer Burgemeeſter RENDORP, benevens zyne Gemalinne; de Heer HOOFT en zyne Echtgenoote; de Heer VAN ROOJEN en zyne Gemalinne; en het Afbeeltſel van den kunſtlievenden Heere PIETER LEENDERT DE NEUFVILLE, en eene menigte andere, te veel om alle te melden.

In den *Haeg* zyn mede proefſtukken van zyn kloek en vleïent penſeel te zien, namentlyk de Afbeeltſels van den Heer DOUGLAS en zyne Gemalinne; van den Heer JONGEBROER, geächt Leeraer der *Remonſtranten*, benevens dat van den Courantier DE GROOT. Hy ſchildert zo wel in 't klein als levensgroot, naer ieders zindelykheit; de behandeling van

zyne

zyne naekten is zacht en ſmeltende; de ſtoffen zyner klederen zyn breet en zwierig geplooit; en alles kloek en fix behandelt.

FRANCIS is mede niet onbedreven in 't ſchilderen van Kabinetſtukken of *Madonas*, die hy aerdig weet op te ſieren, en door de Liefhebbers in hunne verzamelingen geplaetſt worden; ik heb 'er in 't uitmuntent Kabinet van den Heer BRAAMCAMP gezien, die fraei geſchildert en geeſtig uitgedoſcht waeren. Maer met al die bequaemheit is het te duchten, dat de Kunſthulk van onzen Schilder noch ſchipbreuk zal lyden; daer 't volgende ſlordig geval wel een voorloper van kon zyn: want het gedrag van dezen Kunſtenaer heeft, zedert dat ik dit ſchryve, zo wonderen zwaei genomen, dat ik genootzaekt ben tot breder verklaring van 's Mans levensloop deze nadere aentekening hier by te voegen; hier in beſtaende: de Heer Burgemeeſter RENDORP, een kunſtlievent Heer en een groote Mecenas van onzen VAN DER MYN, had den Heer HASSELAER, zynen mede-Amptgenoot en Afgezant wegens dezen Staet op de Vredehandeling te *Aken*; hem aengeprezen om zyn Edelheits Afbeeltſel te ſchilderen: dat geplaetſt zoude worden, benevens de Portretten der Miniſters van andere Mogentheden, in eene

Zael, daer de Vrede te *Aken* getekent is, en ik de fchetfe al van gezien hebbe ; maer 't geen echter geen voortgang gehad heeft, door den buitenfporigen fprong, die deze Kunftenaer, even voor hy dit Kunfttafereel begonnen had, uit 's Werelts Koopftadt *Amfterdam* (daer hy zo wel gezeten was) naer *Londen* deet; door deze woefte onderneming, heeft hy niet alleen den bovengemelden Heer niet afgemaelt, maer zich zelf ten eenemael uit zyn welwezen geholpen; en moet nu kunftbezigheden gaen zoeken, die hy hier reets gevonden had.

Het is ligt op te maken, dat hy voor geen Heilig onder de Schilders kan aengeprezen worden, zo uit dit ftael, als het volgende geval, het geen hy eenigen tyt te voren, in 't bywezen van eenen BAGH bedreven heeft, die te dier tyt te *Amfterdam* op den nieuwen Dyk woonde, een Man die hem veel dienft deet, en wiens Afbeeltfel, benevens dat van zyn knecht, hy gefchildert had. Het ftuk vertoont een Kelder, daer hy bezig met Wyn proeven is; de weergâ is zyn Vrou en Dochter; die hy beide, maer inzonderheit het eerfte, wel uitgevoert heeft.

Hier door vond BAGH gelegenheit om FRANCIS voor te dragen aen eenen WILLEM

KA-

KAREL GYS, een Koopman in *Rhynſe* Wyn, die zich zelf benevens zynen Zoon in een ſtuk op denzelven trant liet afmaelen. Toen dezen Heer voor de tweedemael zat, en het wezen al meeſt voltooit was, zo zei VAN DER MYN: Myn Heer jeweet-wel, zo als 't gezeit is; daer den ander op antwoorde: ik zal de beloofde hondert daelders geven; daer FRANCIS op zei: neen Myn Heer, 't is hondert ryksdaelders gezeit; en BAGH wiſt mê niet beter, of 't was voor de eerſtgemelde prys bedongen; dit kon niet helpen, de woordenſtryt liep zo hoog, ſchoon BAGH noch al een woort ten beſte ſprak, dat VAN DER MYN een quaſt nam, en veegde alles uit; daer de andere zo toornig over wierd, en hem als een onkundige toeſchoot: dat kan 'er wel weder afgedaen worden, en dan benje meeſter van myn Portret, om 'er een onbetamelyke vertoning van te maken, gelyk men wel meer van zulke gevallen gehoort heeft; neen, zei VAN DER MYN: dat is de meening niet, Myn Heer; en hy nam een mes en ſchrapte alles, tot op den bloten doek toe, af; zie daer Lezer, zo is het my opgegeven van den geene, in wiens byweezen dezen onbezonnen handel geſchiet is, zo dat ik het voor waerheit kan boekſtaven,

Door deze en meer diergelyke buitenſporigheden, word ik geſterkt in 't geen ik te *Amſterdam* en elders van hem hoorde, dat de beſtiering van zyne levenswyze wel eens buiten 't ſpoor der reden holde, en al zyne winſten niet genoeg waeren om zyne verquiſtinge goet te maken; want hy had altyt gelt gebrek; waer uit in 't vervolg van tyt te vreezen is, dat het met hem zal gaen, als met zynen Vader en meer andere van dien aert; het berou zal volgen als het te laet is. Hier mede laeten wy hem dryven op de wieken van zyne zorgeloosheit, die ſmelten zullen als die van ICARUS, en hem op 't einde in eenen poel van droefheit zullen doen nederſtorten.

ROBBERT VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1724, oeffent de Kunſt te *Londen*; ſchilderende Portretten, Lantſchappen en Bloemen. Hy is al vroeg getrout, en bezit al twee vruchten van zyn huwelyksakkerwerk; in dat vruchtbaere werk der duiſterniſſe wakker voortzwoegende, kan hy in korte jaren zyne tafel met een aenzienlyk getal diſchgenoten verryken.

GEORGE VAN DER MYN, geboren in 1725, onthout zich, na 't vertrek van zy-

zynen Broeder, noch te *Amſterdam*, in eenen wiſſelvalligen toeſtant; ſchilderende Portretten en ſtukjes in de manier van WATTO, die geeſtig van vinding en van dag en ſchaduwe zyn.

Daer is noch eene WILLEM geweeſt, die, op ſchaetſen rydende, ongelukkig door het ys viel en verdronk: het geen jammer was, vermits 'er ook al een Schilder in ſtak.

Uit deze Geſlachtlyſt is ligt op te maken, dat de naem van VAN DER MYN onder de Kunſtenaers miſſchien eeuwen zal verduuren, ten minſten lang ſtant zal houden. Behalven de reets gemelde VAN DER MYNEN, zyn 'er noch twee Zuſters: van welke eene te *Amſterdam* by haeren Broeder FRANCIS woont; noch een Zuſter van den ouden VAN DER MYN is getrout met den Kunſtſchilder BOEI; maer aen wat oord van de Werelt dit paer zich onthout, weet ik niet; ook kan ik ieders geboorteplaets niet bepaelt opgeven; hoewel het zeker is, dat de outſte in *Amſterdam* en *Duſſeldorp*, zommige te *Antwerpen*, en de overige te *Londen* geboren zyn.

HERMAN DIEDERIK CUIPERS,

geboren in *'s Gravenhage* den 29 van wintermaent des jaers 1707, heeft de eerste beginselen der Kunst geleert by PIETER VAN KUIK; maer dewyl deze Meester van het schilderen af- en tot het etzen van Plaetwerk overging, deet hem zyn Vader onder het opzicht van den Historischilder MATHEUS TERWESTEN, met wien hy veele jaren in onderlinge vrientschap was bekent geweest, denkende dat het altoos zamen ging, dat brave Meesters in de Kunst te gelyk goede Onderwyzers waeren.

Na dat hy zich omtrent drie jaren by dezen Meester, zo in de Teken- als Schilderkunst, geöeffent had, verliet hy hem; zettende met naerstigheit de Kunst by zich zelf voort, zo naer goede voorbeelden, als het tekenen op het Akademie, en het schilderen naer 't leven, om dus op alle wyzen zyne studie te bevorderen; genietende ondertusschen noch al veeltyts goede onderrigting van zommige Meesters, die genegen en goetwillig waeren om jonge Schilders dienst te doen en voort te helpen. Zyne geneigtheit strekt tot het schilderen van Historiën, Portretten en moderne Kabinetstukjes; waer van ik 'er gezien hebbe die lof verdienen; ook heeft hy zich eenigen tyt bevlytigt in 't schilderen van Basrelieven,

en

en wel met dien goeden uitslag, dat ze de achting van kundige Liefhebbers waerdig zyn: gelyk ten huize van den Advocaet WESTERHOF, op de korte Vyverberg in den *Haeg*, als mede ten zynen huize, gezien kan worden. Noch heeft hem zyn Kunstyver aengespoort tot het tekenen van welgelykende Portretten met craïon, die fraei van coleur en behandeling zyn.

Ten Huize van den Heer SCHIMMELPENNING, Heere van *Meerkerk*, heeft hy drie stukken, levensgroot, geschildert. Het eene verbeelt de Faem, die de aenstelling van zyne Hoogheit, den Heere Prinse van Oranje en Nassau, tot Stadthouder afkondigt, met eenige Kindertjes en ander bywerk. Het tweede den Godtsdienst en de Vryheit, rustende veilig onder de schaduwe van den Oranjeboom. Het derde vertoont de Hoogvorstelyke Familie, den Hemel danköfferende voor het onwaerdeerlyk geschenk van den jonggeboren Erfprins.

Voorts is onze Kunstenaer noch dagelyks bezig, om zyne kunstöeffening naerstig en met goeden voortgang te behartigen; hebbende zedert eenige jaren, zo met schilderen als craïoneeren, hier en elders veel te doen gehad. Het geen ik wensch, dat van eene

beſtendig aengroeiende langduurigheit mag zyn.

Op verſcheide plaetſen van myne Schilder-Hiſtorie heb ik voorbeelden gegeven van Kunſtenaeren, die, alleen bezielt met den geeſt der rykbegaefde Natuur, groote Meeſters zyn geworden; maer geen van die allen is zo algemeen geweeſt in het ondernemen van alles, wat geeſt- en kunſtryk is, als het tegenwoordig voorbeelt van den vernuftigen

Mr. PIETER LYONET, Advokaet voor de Hoven van Juſtitie in *Hollant*, mitsgaders Translateur, Patentmeeſter en Ontcyfferaer van Haer Hoog Mogende, Lit van de Koninglyke Societeit der Wetenſchappen in *Engelant*. Hy is geboren te *Maeſtricht* in 1708, en een Zoon van BENJAMIN LYONET, in zyn leven *Franſch* Predikant te *Heuſden*. Van zyne jeugt af ſchikte hem zyn Vader tot het leeren der Talen, en de Scholen met lof doorgeraekt zynde, beſloot hy om hem tot Leeraer in de *Walſche* Gemeinte der H. Godtgeleertheit toe te wyden, en zont hem ten dien einde naer de Hoge Schole te *Leiden*.

Daer zynde, ondernam hy, in zynen vryen tuſſchentyt, uit eene bloote aendrift van zynen Kunſtlievenden aert, en zonder hantlei-

din-

dinge van eenig Kunſtenaer, een wonderſtuk; ſnydende met een pennemes uit palmhout een Basrelief, verbeeldende APOLLO met de negen Zanggodinnen, en wel zo kunſtig, dat, wanneer het door een zyner goede Vrienden den Ridder KAREL DE MOOR wierd vertoont, hy het met verwondering beſchoude: te meer, toen hy hoorde op welk eene zeltzaeme wyze het gemaekt was, en met een verzoekende den Uitvoerder van dat Kunſtſtuk aen zyn huis te mogen zien.

Zo dra kreeg LYONET die bootſchap niet, of hy ging den Ridder bezoeken; die hem op eene gulhartige wyze ontfing, en hem aenbood met zyne ſchrandere leſſen te onderſteunen, zo hy luſt had zich in de Tekenkunſt te oeffenen.

Deze edelmoedige aenbieding nam onze Kunſtenaer zeer gretig aen, en was in weinig tyts van dat gewenſcht gevolg, dat hy veele zyner goede Vrienden aftekende, wier Beelteniſſen hy telkens den Ridder vertoonde; die dezelve zo fraei bevont, dat hy 'er met luſt zyn kunſtkundig oordeel over gaf. Onder die wyze beſtieringe heeft hy met potloot tien Portretten getekent, die de goetkeuringe van kundige Liefhebbers waerdig zyn.

Den tyt zyner ſtudie voltrokken hebbende, wierd

wierd hy gepromoveert in de H. Godtsgeleertheit, en verliet *Leiden* voor een jaer; in welken tyt hy maer een Afbeeltsel tekende, en luſt kreeg om in de Rechten te ſtuderen. Des begaf hy zich weer naer 's Lants Hoge Schole, oeffenende zich met zo veel yver en naerſtigheit in de Rechtsgeleertheit, dat hy een jaer lang aen geen tekenen dacht, en zyne ſtudie in die Faculteit ook voltrokken hebbende, zich in dezelve liet promoveeren, en vervolgens metterwoon naer den *Haeg* vertrok; daer het geval wilde, dat hy den Heer van LIMBORCH, dien onvermoeiden Yveraer in de Kunſt, tot zyn naeſte Buur aentrof, met hem kennis maekte, en hem zyne Tekenkunſt liet zien, die LYONET, volgens zyne gewoone vriendelykheit, aenſpoorde, om de kunſtöeffening te hervatten, en, door zyne ſchrandere en vatbaere leſſen, aenleiding gaf om met vrucht een jaer naer pleiſter te tekenen, en vervolgens naer 't leven op het Akademie; ook tekende hy in dien tyt noch eenige Portretten; waer van het beſte tans te *Frankfort* is.

Daer na viel hem in handen een *Franſch* boek, voerende tot tytel: *Le Spectacle de la Nature*, en handelende, in deszelfs eerſte deel, van de *Inſecten*, of gekorvene Diertjens; dit doorbladerende, wiert hy begeerig om de

Na-

Natuur en eigenſchappen dier wonderbaere Schepſeltjes te onderzoeken, en ziende, dat het in die zoort van Boeken meeſt hapert aen goede afbeeldingen, begreep hy dat zyne Tekenkunſt met groot nut aen diergelyke Natuurgeheimen kon worden beſteet.

Des viel hy, met ongelooffelyken luſt, aen 't onderzoeken, beſchryven en tekenen met de pen, van allerlei Rupſen, Kapellen en haere Tonnetjes, inzonderheit van die, welke zich hier omſtreeks onthouden; waer van hy eene groote menigte, met hunne wonderlyke veränderingen en zeltzaeme verſchynſelen, ongemeen uitvoerig en naeukeurig afgetekent heeft; hier toe verkiezende eene manier, die hy meent, dat tot het ſtipt en natuurlyk afbeelden dezer kleine voorwerpen, met al derzelver byzonderheden, vlakken en kentekens, de bequaemſte is, en waer in hy, met hulp van een zeer ſcherp gezicht en goede vergrootglazen, zo gelukkig ſlaegt, dat ik tot lof van hem moet zeggen, nooit natuurlyker, juiſter en uitvoeriger Tekeningen van dien aert te hebben gezien.

In 't jaer 1742 zag hier het licht eene *Franſche* vertaling van LESSER, *Theologie der Inſecten*, waer by onze begaefde Kunſtenaer eenige aenmerkingen voegde, en ziende, dat dit

dit werk verfcheide nodige afbeeldingen ontbrak, maekte hy daer toe twee Tekeningen, die door VAN DER SCHLEY in 't koper gebracht zyn; verbeeldende de eene verfcheide gedaentverwiffelingen van gekorvene Diertjens, en de ander het kunftig zamenftel der Honigraten.

In 't jaer 1743 wierd hy van den Heer TREMBLEY, Lit der Koninglyke Societeit in *Engelant*, verzocht om de Tekeningen te maken in zyne befchryvinge van het zeltzaem Waterdiertje, bekent met den naem van *Polypus*; hier maekte hy vyf Tekeningen toe; deze aen VAN DER SCHLEY gezonden, maekte die veel zwaerigheden, om ze zo net in 't koper te brengen. Hier over wierd LYONET zo verdrietig, dat hy eensklaps befloot, om, na het neemen van een of twee leffen, het Graveerftael en de Etsnaelde ter hant te flaen; fchoon hy die nooit te voren behandelt had, en flaegde in die onderneming al mede zo gelukkig, dat elk 'er verbaeft over ftont, inzonderheit de Heer TREMBLEY, die 'er zo van voldaen was, dat hy in de voorrede van zyn Boek, tot lof van onzen Kunftenaer, onder anderen deeze woorden gebruikt: *on fera peut être furpris*, en geen wonder! nadien niet alleen de Liefhebbers,

bers, maer zelfs zy, die het Graveeryzer dagelyks hanteeren, zich 'er over verbazen moeten; doch hier meer van te melden, is onnodig; alzo dit werk, zo wel tot eer van den Schryver, als onzen vernuftigen Graveerder, al zedert het jaer 1744, tot nut en vermaek van de Liefhebbers der Natuurkunde, het licht heeft gezien.

In 't zelve jaer wierd de Heer Professor GAUBIUS verzocht van den Heer N. LIBERKIIHN, *Med. Doctor* en Lit van de Koninglyke Societeiten der Wetenschappen in *Engelant* en te *Berlin*, om in *Hollant*, door een bequaem Graveerder, drie afbeeldingen te laeten snyden, vertonende het maekzel en zamenweeffel van de vezels der dunne darmen, ingespuit en door een vergrootglas geschildert; moetende dienen in eene beschryving, voerende tot Tytel: *Fabrica & Actiones villorum intestinorum tenuium*; welk werk een jaer daerna te *Leiden* uitgegeven is. De Professor GAUBIUS vertoonde deze Tekeningen aen de Graveerders te *Amsterdam* en elders, maer ontmoete, om dezelve na genoegen in 't koper te krygen, veele zwarigheden; niet alleen om dat het werk om deszelfs kleinheit moeielyk was, maer om dat het door de gewoone manier van graveeren niet klaer

ge-

genoeg kon uitgedrukt worden ; doch hier over in gesprek komende met den Heer LYONET, (van wiens handige Graveerkunst hy reeets uit het Boek van TREMBLEY overtuigt was) verzocht hy hem vriendelyk dezen kunstigen arbeit te ondernemen ; doch hy vont 'er in 't eerst ook veel zwarigheit in, te meer, om dat hy nooit iets van dien aert gemaekt had; echter liet hy zich overreden om 'er eene proef van te nemen, en heeft het gemelde werk tot volkomen genoegen van die Heeren uitgevoert, en is voor dien moeielyken arbeit ook op eene edelmoedige wyze van hen beloont geworden.

Al verder voortgaende in het naspeuren der *Insecten*, viel hem ook onder 't oog ZWAMMERDAM's Bybel der Natuure; waer in van den aert en eigenschappen der gekorvene Diertjes uitvoerig gehandelt word. Dit voortreffelyk werk gaf hem aenleiding om in de Natuurgeheimen dier wondere Schepseltjes al dieper in te dringen, en derzelver inwendige deelen, zo wel als hunne uitwendige gedaente en eigenschappen, naeukeurig te ontleden. De gewoone stellen der vergrootglazen hier toe niet bequaem oordeelende, dacht hy 'er een uit, dat, schoon zeer eenvoudig, hem echter tot zyn oogmerk veel dienstiger was,

om

om de voetſtappen van ZWAMMERDAM niet alleen te kunnen volgen, maer zelf voorby te draven; gelyk blyken zal uit een *Anatomiſch* Werk over de Ruſp, dat hy onder handen heeft, en reets verre mede gevordert is: waer in men met verwondering zal zien, dat het lighaem van dat Dier uit veel meer deelen is zamengeſtelt, als dat van den Menſch: welke deelen, hoe klein dezelve mogen zyn, nochtans in zyne Tekeningen, ten opzichte van hunne natuurlyke beweging en werking, zo klaer en duidelyk zich vertonen, als die van een groot Dier vertoont kunnen worden: gelyk ik ten zynen huize met de uiterſte verwondering hebbe gezien. De menigvuldige veranderingen, die my in dezelve voorquamen, en de verſchillende wyzen, op welke deze Tekeningen, op het allerkeurigſt, met *Ooſtindiſchen* inkt getekent zyn, deeden my als verſtelt ſtaen over 's Mans Kunſtvermogen.

Dit heerlyk Werk zal hy zelfs in 't koper brengen, en met een beſchryving daer van, in de *Franſche* Tael, het licht doen zien: waer na de Lief hebbers der Natuurkunde, zonder grootſpraek, wel mogen reikhalzen; want uit deszelfs beſpiegelinge zal het blyken, dat ik 'er ſlechts een flaeuwe ſchetſe van heb gegeven.

De vaerdigheit, waer mede hy in de bovengemelde Kunſten en Wetenſchappen is begaeft, door de vlugge vatbaerheit van zyn kloek en onvermoeit vernuft, overtreft alles. Ook heeft het geen reets van hem het licht ziet, de geleerde Werelt al lang verplicht, om hem als een voorbeelt van kunſtryke Geleertheit te eeren; als blykt aen de Koninglyke Maetſchappy der Wetenſchappen in *Engelant*, die hem, in 't jaer 1748, tot haer medelit heeft verkoren; en terwyl het geen reets van zyn Kunſt en Geleertheit wereltkundig is, in vergelykinge van het geen hy tans onder handen heeft, op geen eenen dag te noemen is, wenſch ik, dat den Hemel hem, ter voltoojinge en uitgave van het zelve, de nodige krachten van eene langdurige gezontheit wil gunnen.

'sMans Beeltenis is te zien in de *Plaet* L, naer 't leven getekent door SCHOUMAN.

KORNELIS GREENWOOD, geboren te *Rotterdam* den 2 van herfſtmaent des jaers 1708, heeft de gronden der Tekenkunſt geleert by eenen VYG, een Leerling van den Ridder VAN DER WERF, die reets groote bequaemheden bezat, en geen der minſte Diſcipelen van dien *Rotterdamſchen* Kunſtheilig geweeſt zoude zyn, had de doot hem

hem niet te ontydig weggerukt, tot groot verlies van de Kunſt en onzen GREENWOOD, die door dit ſterfval ten eenemael in zyne kunſtdrift wierd geſtuit, zo ontſtelde hem dit verlies! Doch zo dra als zich eenige gunſtige gelegenheit aenbood, ter opwakkeringe van zyne aengeborene kunſtliefde, hervatte hy zyn voornemen, inzonderheit door het volgende toeval.

Zyn Vader toog, door het bekomen van een Commis-ampt, in den jare 1726, naer *Dordrecht*; daer op dien tyt in bloei was de Kunſtſchilder ADRIAEN VAN DER BURGH, door ons op zyn plaets na verdienſten beſchreven; en kunſtlievent van aert zynde, was hy onder de Liefhebbers dier Stadt ten eerſten bekent en gezien, en ook by onzen Schilder; door deze verkeering gevoelde de jonge GREENWOOD andermael zynen kunſtdrift herleven, en nam een vaſt beſluit, met toeſtemming van zynen Vader, onder het beſtier van dezen vernuftigen Meeſter, zich daer geheel aen toe te wyden. Des viel hy met grooten yver aen 't tekenen, met dat gewenſcht gevolg, dat hy, na verloop van drie of vier jaren, in ſtaet gekeurt wierd tot de Penſeelöeffening, daer hy zeer gelukkig, en tot groot genoegen van zynen Vader en Meeſ-

ter, in vorderde, en in weinig jaren bequaem was om vervolgens de Kunſt naer 't leven voort te zetten; daer fraeie bewyzen van te zien zyn ten huize van zynen Vader, en by meer geächte Liefhebbers in *Dordrecht*, zo van Kabinetſtukjes als Portretten, die loffelyk behandelt en kunſtig geſchildert zyn.

In dien tyt was de vernuftige Kunſtenaer, AERT SCHOUMAN, zyn Stadtgenoot en mede-Leerling, ſporende zy malkanderen, als om ſtryt, aen tot al, wat ter opbouwinge en voltoojinge der Kunſt ſtrekken kon, gebruikende, ter bereikinge van dat heilzaem oogmerk, de volgende pryſſelyke hulpmiddelen.

Des winters avonts beſteedden zy hunnen tyt, ten huize van GREENWOOD, tot het aftekenen van Pleiſterbeelden: dit maekte hunnen luſt verder gaende om met eenige Liefhebbers naer 't leven te tekenen; huurende ten dien einde een Kamer in den Stadts-Doelen, nevens een bequaem model, daer elk zyn aendeel toe betaelde. Noch verplichte zich ieder Kunſtöeffenaer, om, op zekeren bepaelden dag ter weeke, een ordonnantie van eige vinding mede te brengen, waer van het ontwerp in de vorige byeenkomſt, na aller goetvindinge, was opgegeven, en waer over dan ieder Kunſtgenoot, met eene gepaſte rede-

devoering en zedige aenwyzing, toonde, wat, naer zyn begrip, volgens de regels der Kunſte daer in te pryzen of te laeken was.

Tot meerder opwekking van deze jonge Schilderhelden, heeft de geeſtryke Dichter FRANS GREENWOOD, Vader van onzen Kunſtenaer, hen met het volgende Gedicht vereërt.

SPOORE

VOOR

ST. LUKAS KUNSTGENOTEN TE DORDRECHT.

'k Zing, ô eedle Kunſtgenoten,
U ter eere, daar ge APEL,
AGNOLO *en* RAFAËL,
En beruchte ſchildergrooten,
Natreet op het ſpoor van eer;
Om tot d'eêlſte wetenſchappen
In de teekenkunſt by trappen
Op te klimmen meer en meer.
Laat Italje *en Princen hoven*

Moedig bogen op de kunſt;
Schoon gy miſt der Vorſten gunſt,
Zyt ge des noch meer te loven,
Daar ge u zelf een kunſtſchool ſticht,
En een' eerweg tracht te banen,
Om doorluchtige Italjanen
Kloek te treden in 't gezicht.
RAFAËL, Italjes *wonder*,
AGNOLO, *in kunſt zoo ryk*,
Groote RUBBENS *en* VAN DYK.
En meer andren; in 't byzonder
FIDIAS, ATHENODOOR,
GLIKON, ZEUXIS, ARISTIPPUS,
Met PRAXITLES *en* LIZIPPUS,
Komen u in 't ſchilderkoor
Wel doorluchte leſſen geven:
Maar, ontvonkt door eedler vuur,
Zoekt ge 't ſchoonſte der Natuur
Kloek te ſchetzen naar het leven.
Zoo herbloeit de kunſt in kracht.
Dat hiet naar den lauwer draven,
Waar, de grootſte ſchilderbraven
Eeuwen hebben naar getracht.
Wat heeft Neêrlant *niet te wachten*
Daar de kunſt dus adem haalt,
Die, byna in 't graf gedaalt,
Jammerlyk ſcheen te verſmachten!
Thans beurt zy weer 't hooft omhoog,

Moe-

Moedig op haar lievelingen,
Die 't my luſt ten prys te zingen,
En op welkers vlyt ik boog;
En wie moet op u niet bogen,
Helden, die met loſſen zwier
Leven ſchaft aan 't ſtom papier?
Zelf mistrouwe ik vaak myne oogen,
Door 't beſchouwen als verrukt.
Geeft Italje *niets gewonnen,*
Hoe in kunſt vooruit geronnen.
Zwicht niet, ſchoon de laſt u drukt.
Vlyt en arbeit moet hier baten.
Legt ook eigenliefde aan bant;
Want reikt gy elkaâr de hant,
Strekt ge u zelven Mecenaten.
Yvert dus in 't heerlyk werk.
Laat geen moeite uw kunſtvuur doven;
Dan geraakt ge 't ſteil te boven
En bereikt uw oogemerk.
Houdt des aan met voort te rennen,
Kunſtgenoten; houdt toch aan;
Tot gy, in de kunſt voldaan,
U zoo door de kunſt doet kennen
Dat uw kunſtroem wyd en zyd
Wordt verbreidt om bêi de Polen.
Dit zy uwer vlyt bevolen.
Zoo verduurt uw lof den tydt.

FRANS GREENWOOD.

Jammer was het, dat, andermael, deze op nieuws ontvonkte kunſtliefde eensklaps in hem wierd uitgebluſt, door het volgende geval: Een zyner Neven, hebbende in *Surinamen* eenige Plantagiën, en, ter beſtieringe van dezelve, een getrou Rentmeeſter nodig, wiſt hem die Colonie zo ſmakelyk te maken, met toezegginge van hem in vervolg van tyt de waerneminge van alle zyne Landeryen te zullen opdragen, dat hy, door deze milde aenbieding, bewogen wierd om *Pictura* een ſcheitbrief te geven, op hoop en verwagting, dat hem dit bedryf, in vervolg van tyt, meerder en zekerder winſte zou baren. Hy maekte zich dan met alle ſpoet reisvaerdig, en vertrok in 't jaer 1735 naer *Surinamen*; doch het is aen hem al mê gebleken, hoe onzeker de menſchelyke ondernemingen zyn: want, na omtrent vier maenden verblyfs aldaer, is hy, tot groote droefheit van Ouders en Vrienden, aen eene heete Koorts in die warme Luchtſtreek overleden, en in den ouderdom van 27 jaren en 7 maenden, op den 3den van grasmaent des jaers 1736 ten grave gedaelt. Jammer was het, dat een Jongkman van zulk eene goede hoope in het kunſtperk niet bleef voortdraven; maer de wiſſelvalligheden der tyden omtrent de Kunſt en derzelver Oeffena-

naren, in verwachting van wiſſer voordeelen, hebben hem dit beſluit doen neemen.

Aen het bovenſtaende Vaers en ander Dichtwerk, is het de geleerde Werelt ten vollen bekent, dat FRANS GREENWOOD een gunſteling der Zanggodinnen is; en daer by eenen ganſch kunſtlievenden aert bezit; het geen ik, ter liefde en achting van dezelve, niet voorby kan, om hier met een woort noch aen te tekenen. Het zy dan den Liefhebberen niet onbekent: dat hy niet alleen de Kunſt liefkooſt en eèn fraeïe verzameling heeft, maer zelf bequaem is die met kennis te oeffenen, in het ſchilderen van kunſtige Miniatuuren; daer by heeft hy uitgevonden, om op eene zeltzame manier, (dat te voren nooit zo gezien is) op Wynglazen, met eenen Diamant, te tekenen, niet naer de bekende dril- of ſnykunſt op glas, die de ſchaduwen arſeeren, en het zuiver glas voor den dag of het ſterkſte licht laeten, maer vlak het tegendeel; zynde by hem de getekende deelen het ſterkſte licht, en het zuiver glas de ſchaduwe zyner beelden, doende dezelve uitwerking, of men met wit kryt, zonder root of zwart, op heel bruin papier tekende, vertonende zich by uitſtek welſtandig voor 't oog, als het wel geſchikt is; doch het koſt veel tyt, gedult en

handigheit, en ſtaet, om die reden, niet ligt gevolgt te worden, als uit bloote liefhebbery: want om winſt zou het rykelyk moeten beloont worden, het geen men tans zelden ontmoet. Hier mede wenſchen wy onzen kunſtlievenden Vrient vaerwel.

Gevallig en wel te pas ſchikt het zich zo, dat deze twee Kunſtenaers; die altyt Boezemvrienden, te zamen Leerlingen by eenen Meeſter, Stadt-, Tyt- en Kunſtgenoten, en te gelyk als gepaert met eenen pryſſelyken nayver zyn aengedaen geweeſt, om, door alle loffelyke voorbeelden en leerzaeme middelen, in de loopbane der kunſt voort te draven en te volharden; juiſt op dezen Schilderſchouburg wederom malkanderen volgen. Uit de voorgaende levensbeſchryving, heeft de Leezer reets de kunſtliefde en naerſtigheit van dezen, die nu op 't toneel verſchynt, kunnen ontdekken.

Het geen ik verder met de Kunſtbedryven van AERT SCHOUMAN, zal aentonen en beveſtigen. Hy is geboren te *Dordrecht* den 4 van lentemaent des jaers 1710, en heeft tot Onderwyzer in de Kunſt gehad ADRIAEN VAN DER BURGH, by wien hy wel zeven of acht jaren met vlyt zyne ſtudie heeft voortge-

gezet, tot hy bequaem was de volmaekte Natuur en het ſchoone leven te hulp te roepen.

Zyne neiging ſtrekte tot het ſchilderen van Portretten, moderne en antique Kabinetſtukjes, benevens Hiſtorien voor Kamers in 't ront, Zolder-, Schoorſteen- en Deurſtukken: waer van reets Meeſterlyke proeven te zien zyn aen twee Kamers ten Huize van den Heere Burggraef te *Dordrecht*.

In de eene word de zinryke Fabel van Iö vertoont, met alle deszelfs omſtandigheden, al te wereltkundig, en in dit werkje elders genoeg uitgebreit, om 'er hier meer van te melden. De andere verbeelt een modern Gezelſchap, uitmakende eene talryke Jachtparty in een fraei Lantſchap. By den Heer HENDRIK BRAATS is mede een geſchilderde Kamer van hem te zien, verrykt met de verbeelding van verſcheide Fabelen uit OVIDIUS. Ook pronken de Heeren KETELANUS en HOGEVEEN, ieder met een van hem in 't ront geſchilderde Zael; zynde beide verſiert met eenige voorbeelden uit den getrouwen Harder. Op dezelve manier zoude hy het kunnen doen met allerlei wilde en tamme Vogelen, levensgroot, geſtoffeert met beelden, die hy op eene geeſtige en natuurlyke wyze weet te ſchikken, als Wiltbanen en Vogelwa-

randes in aengenaeme Lantſchappen; vertonende de Buitenplaetſen der Eigenaers, die dezelve aenbeſteden.

Buiten deze kunſtbezigheit, heeft hy, te *Dordrecht*, veele der aenzienlykſte Luiden van rang en vermogen hunne Afbeeltſels geſchildert. In 't jaer 1736 was voorwerp van zyn penſeel den Heer Vice-Admirael JAN VAN CONVENT en zyne Gemalinne, benevens zyn Neef *Dr.* VAN CONVENT. In 1738 ſchilderde hy den Heer *Mr.* JAN CORNELIS DE WIT met zyne Echtgenoote, en een Stuk met zinnebeelden, toepaſſelyk op 't Geeſthuis te *Dordrecht*, daer 't voor de ſchoorſteen geplaetſt is; het volgende jaer maelde hy voor den Heer CORNELIS VAN LILL, een Liefhebber te dier Steede, een Kabinetſtukje; in 't jaer 1740 portretteerde hy den Heer *Mr.* JAN VAN WAGENINGEN, benevens zyne twee Kinderen, in een ſtuk; in 't volgende jaer den Heer Ontfanger STOOP met zyne Gemalinne; ter zelver tyt ſchilderde hy een Stuk voor de ſchoorſteen in 't Logement der Heeren van *Dordrecht* in den *Haeg*. In 't jaer 1743, niet minder voordeelig in kunſtbezigheit, ſchilderde SCHOUMAN het Portret van den Heer *Mr.* ONDER DE LINDE; en twee Kabinetſtukjes voor den Heer GYSEN, be-

benevens het Afbeeltſel van den Heer *Mr.* GERARD BEELAERS, Heere van *Blokland*, *Wieldrecht* en *Dordtsmonde*; den Heer SCHOOK en zyne Echtgenoote, en een Zolderſtuk, verbeeldende Kindertjes; in 1747 den Heer NICOLAES LANDTSCHOT, die als Raet van Juſtitie in 't zelve jaer naer *Ooſt-Indien* vertrok, medenemende zyn eige Afbeeltſel, dat zyner twee Zuſters en Broeder; in 't vervolg den Heer DIDERIK SANTHEUVEL, benevens zyne Echtgenoote en twee Kinderen.

Zedert het jaer 1748 heeft hy zo wel een woning in den *Haeg* als te *Dordrecht*, doch bevint zich wel meeſt in de eerſte plaets; en na het zich laet aenzien, zal hy hier zyne begunſtigers zo wel als in zyne Geboorteſtadt vinden, die hem daerenboven altyt genegen blyven; dus heeft hy voor d'een of ander Liefhebber der gemelde Steden altyt zo veel te doen, dat hy nooit onledig van kunſtbezigheit is; zo als 't vervolg van 's Mans kunſtbedryf zal uitwyzen.

Na hy hier pas gezeten was, wierd hy in 't bovengemelde jaer verzocht eens over te komen, om in een Portretſtuk der *Dordtſche* Heeren van de Munt; door zyn gewezen Meeſter A. VAN DER BURG, op verzoek van de Muntheeren, zo geordonneert en geſchildert, dat 'er, op eene voegelyke wyze des

begeerende, andere afbeeltſels by geplaetſt konden worden; noch elf Portretten der tans in regeering zynde Munters te ſchilderen, gelyk hy tot groot genoegen dezer Heeren verricht heeft.

Eenige tyt daer na ſchilderde hy den Heer PAULUS GEVAERS, Burgemeeſter der Stadt *Dordrecht*, benevens zynen Zoon en Dochter, den Heer VAN DER HEYM, Secretaris van de Admiraliteit op de *Maze*, te *Rotterdam*, deszelfs aengehuwden Zoon, en zyne Gemalinne met een Dochtertje op haeren ſchoot; deze Afbeeltſels zyn in 't klein tot onder de kniën.

Ons Hoffelyk *'s Gravenhage* levert mede deftige voorbeelden uit van 's Mans Kunſtpenſeel: daer onder den Eerwaerden Heer SANDIFORT, Leeraer der Gereformeerde Gemeinte te dier Stede; dit Portret voldeet zo wel in gelykenis als kunſt aen de Liefhebbers, dat onze Schilder hier door aenleiding kreeg om meer Luiden van aenzien af te maelen, daer geen der minſte onder was, de Heer QUARLES, Gedeputeerde ter Admiraliteit te *Amſterdam*, wegens de Stadt *Gouda*, en zyne Gemalinne, geboren VAN DER HAER, benevens een Dochtertje, dat by haer ſtaet, alle levensgroot tot onder de kniën.

Noch het Afbeeltſel van de Kunſtryke Juffrou VALKENAER, Weduwe van wylen den Rec-

Rector van die naem, beroemt wegens haere bequaemheit om uit papier alle zoorten van gebouwen te kunnen maken, onder andere een, vertonende het aenzienlyk Paleis, door hunne Hoog Mog. de Staten Generael, tot vreugdebewys over de laetfte *Akenfche* Vrede, in de Hof-Vyver opgerecht; dit heeft zy volgens de voetmaet, met al het geen 'er om en by was, tot verbazing van alle Liefhebbers, die het gezien hebben, uitgevoert; en op denzelven trant het Vorftelyk Lufthuis de *Oranje*zael in 't *Haegfche* Bofch.

Na deze kleine afweiding, dient noch geboekt, dat de Heer VERSCHURING, Commis van 's Lants Finantie, benevens zyne Echtgenoote en Dochter, de jonge Heer TARRE, en zyne eerftgehuwde Wederhelft, gebore HAENSBERGEN, in 't klein tot onder de kniën, door onzen Kunftenaer gefchildert zyn, en een menigte andere, te veel om alle te melden.

Verder moet ik noch tot 's Mans lof melden, dat hy een fraeïe manier heeft, om met kryt, *Ooftindifchen* inkt, waterverf of craïon, allerlei voorbeelden, het zy Portretten, Lantfchappen, Vogels, Planten, Bloemen, aengenaeme Gezichten van buitenplaetfen, met hunne om- en opftaende gebouwen, naer 't

le-

leven te tekenen; of naer Kunsttafereelen van uitmuntende Meesters: die hy, elk in zynen aert en manier, zo wel weet te volgen, dat een kunstkundig oog het met den eersten opslag naeulyks kan ontwaer worden, of voor eige werk van den Meester aenziet. Inzonderheit heb ik 'er gezien naer VAN DER EULFT, die zich ryk van beelden en gebouwen vertoonden; eenige naer OSTADE, JAN STEEN, BODT; Zeegezichten naer VAN DE VELDEN, BAKHUIZEN en meer andere hoogvliegers in de kunst; die alle van een zuivere en uitvoerige behandeling waeren: daer eenige van berusten by den Heer HENRIK VAN SLINGELANDT, Burgemeester van *'s Gravenhage*, en den Heer HENRIK VERSCHURING; te *Rotterdam* by de Heeren JAN SNELLE en BISSCHOPPEN; en by een menigte andere Liefhebbers der Papierkunst, die dezelve met graegte opzoeken om in hunne fraeje verzamelingen mede te pronken. Onze Kunstenaer is mede niet onbedreven, om Portretten of eenige andere voorbeelden in 't koper te brengen door de Schrap- en Etskunst. En om niets ononderzocht te laeten, wat tot kunst behoort, heeft hy, op 't voorbeelt van den Heer FRANS GREENWOOD, ondernomen, met een Diamant op glazen in die manier

A. Schouman del. P. Tanjé sculp 1751.

1. Tiebout Regters. 2. Jan ten Kompe. 3. Jan Palthe.

nier te ſnyden: als ik hier voor reets omſtandig heb aengetekent, dat hem zo wel gelukt is, dat hy zynen voorlichter kort op de hielen volgt, en ten zynen huize fraeïe proeven daer van te zien zyn. Hier mede wenſchen wy onzen yverzuchtigen Schilderhelt gunſtige Mecenaſſen tot bevordering van zyn geluk en voortzetting van de Kunſt; zyn Beeltenis is te zien in de *Plaet* H.

TIEBOUT REGTERS, op Kersävont des jaers 1710 te *Dordrecht* geboren, van waer hy, twee jaren out zynde, met zyne Ouders naer *Arnhem* verplaetſt en opgevoet is. Zo dra hy tot jaren van onderſcheit quam, toonde hy niets als de Schilderkunſt te willen leeren; waer in zyne Ouders bewilligden, hem beſtellende by eenen TEN HAEG, toen de beſte Meeſter dier Stadt: doch, vermits hy te gelyk een van *St.* LUCAS Broeders was, die met de groote quaſt ſpeelen, en geen Leerlingen aennam, als onder beding hem hier in behulpzaem te zyn, ſtont zulks onzen REGTERS niet aen; vermits hem TEN HAEG meer met de grove boſtel als met de kunſtpenſelen bezig hielt. Des vertrok hy op zyn 20ſte jaer naer *Rotterdam*, en begaf zich daer onder het beſtier van eenen MEYER; by

wien het hem om verſcheide redenen maer half aenſtont, en, na een tweejarig verblyf, *Rotterdam* en dezen Meeſter verliet; begevende zich naer *Amſterdam*: daer hy, door quaden raet misleit, zich aen 't onderwys van den beruchten dozynſchilder WANNENBERG overgaf; maer dra ziende, dat hy van quaet tot erger gekomen was, verliet hy hem, en raekte eindelyk gelukkig by den braven Portretſchilder J. M. QUINKHARD. Onder wiens ſchrandere kunſtleſſen hy den tyt van vyf jaren zyne Kunſtſtudie luſtig heeft voortgezet, met dien gewenſchten uitſlag, dat hy een bequaem Portretſchilder geworden is, en zyne Kunſt in die Stadt met roem oeffent; waer van ik ten zynen huize proeven gezien heb, beſtaende in verſcheide Familieſtukken en enkele Portretten, die alle fraei geſchildert en aerdig geordonneert zyn, volgens de moderne trant; zynde ook van eene juiſte gelykenis, en de kleêren, zo wel als het naekt, naer 't leven op eene welſtandige en natuurlyke wyze geſchildert. Onder al deze Afbeeltſels, toonde hy my het Portret van LUDOLPH BAKHUIZEN, daer niet alleen het weezen, maer deszelfs ganſche gedaente van 't hooft tot de voeten, zo kunſtig in getroffen was, als men zou kunnen wenſchen.

Wy-

Wyders is onze jonge Kunſtenaer bezig in dit lopende jaer 1751, met een ſtuk te ſchilderen levensgroot ten voeten uit, verbeeldende de Heeren Regenten van 't Aelmoeſſeniers-Weeshuis te *Amſterdam.*

Op dien voet voortgaende, is het te denken, dat hy de kunſt met voordeel zal oeffenen, te meer, vermits hy al veel kunſtwerk aen de hant heeft, het geen doorgaens tot genoegen der aenbeſteders uitvalt. Met het een en ander gunnen wy hem den ryken invloet van *Pictura*, en de gunſtige toejuiching van haere Liefhebbers.

Het Afbeeltſel van deezen TIEBOUT REGTERS, is te zien in de *Plaet* N, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen geſchildert heeft.

AUGUSTINUS TERWESTEN geboren in *'s Gravenhage* A° 1711, en Zoon van den vermaerden Hiſtoriſchilder MATHEUS TERWESTEN; die hem, van jongs af, tot de Kunſt heeft opgeleit, doch in den tuſſchentyt, dat hy hem de eerſte beginſelen der Tekenkunſt leerde, de *Latynſche* Scholen liet doorgaen, om hem des te bequaemer te maken tot alles, wat een verſtandig en braef Schilder paſt; zettende hem vervolgens, met ernſt, aen alles, wat tot de Schilderkunſt behoort.

Dus heeft onze AUGUSTINUS veele jaren, onder het beſtier van zynen Vader, zich vlytig en wakker geöeffent naer een menigte fraeïe voorbeelden, door zynen Vader in deszelfs reizen byeen verzamelt, ook met het naeukeurig copiëeren van zyns Vaders Origineelen, met het naerſtig tekenen naer 't leven op het Akademie, en met zich, op zyn's Vaders voorlichtinge en hantleidinge, naer de volmaekte Natuur te wenden en het leven te volgen.

Naderhant wierd hy door de Heeren Regenten van het Akademie bequaem geoordeelt, om als *Adjunct*, by afwezen der Regenten, het Model te ſtellen: het geen hem noch meer aenmoedigde, om, in het dapper voortzetten zyner ſtudie, zyns Vaders voetſtappen te volgen; doch ſchoon hem deze opgedragene waerdigheit aen den *Haeg* ſcheen te verbinden, echter verplaetſte hy zich eenigen tyt daer na te *Delft*; begevende zich, daer ter Stede, tot het ſchilderen van Hiſtoriën en Portretten; als gezien kan worden by den Heer 's GRAVEZANDE: voor wien hy een Kamer in 't ront geſchildert heeft, en aen eenige Portretten van aenzienlyke *Delvenaeren*, wiens tronien de voorwerpen van zyn penſeel zyn geweeſt, en by wien deze Afbeelt-

beeltſels, ter beſchouwinge van nieuwsgierige Liefhebbers, te zien zyn.

Hoe naerſtig hy zich hier met de Kunſtöefſening bezig hielt, wiſt hem de liefde te bekruipen: doende hem verſlingeren op eene Weduwe van goeden huize te *'s Hertogenboſch*, met welke hy kort daer na troude: doch dit huwelyk viel in 't vervolg hem zo voordeelig niet, als hy zich in 't begin verbeelt had: want dit Vroutje verſtont de ſpaerzaemheit niet, om de penningen, die met de Kunſt gewonnen wierden, zuinig te beſteden, en het overſchot zorgvuldig te bewaeren; twee kunſtgreepen in de burgerlyke huishouding, die in deze tytsömſtandigheden van groot belang zyn voor een jong Schilder, die vooral een goede beſtieringe over zyne geltmiddelen nodig heeft. Deze geltverquiſtende handelwyze verwekte zo veele oneenigheden tuſſchen hem en zyne beminde, dat hy, om niet geheel in verval te komen, en verdere mishandeling te ontgaen, zich, by openbaere rechtspleginge, van zyne Byſlaep en Tafelvriendinne liet ſcheiden. Dat zy nu van alles alleen de ſchult had, en EVA was, is aen het geen, dat naderhant ten haeren opzichte is voorgevallen, zonneklaer gebleken.

Wat wyders de reden is, dat hy zich na

dien tyt weer in den *Haeg* heeft neergezet, is my onbekent. By gissing, misschien, om dat hem de plaets verveelde, daer hy dit ongelukkig huwelykslot getrokken had, of, om dat hem door den tyt zyne Begunstigers ontvallen waeren; een van beide is zeker. Zedert heeft hy in den *Haeg* zynen Gastheer, den geweezen Boekverkoper SCHEURLEER, daer hy eenigen tyt, voor gezelschap uit vriendelykheit, by in huis gewoont heeft, deszelfs heele Familie geschildert, in verbeeldinge van de vyf Zinnen. Voorts is hy voor zich zelfs stil en eerlyk van gedrag, en oeffent de Kunst noch dagelyks, als hy werk heeft; het geen ik hem zo veel, en van dat gewigt toewensche, als tot zyn weifelent geluk genoeg is, en zyn Kunstvermogen kan dragen.

JAN VERBRUGGEN, geboren te *Enkhuizen* den 4 van lentemaent des jaers 1712; hy is afkomstig van een out aenzienlyk geslacht, zo van Vaders als Moeders zyde, zynde zyne Voorouders, al van voor de Reformatie daer ter Stede, in de Regering geweest. Hy is een bequaem Kunstenaer alleen uit liefhebbery.

Het eerste onderwys, dat hy in de kunstgronden gehad heeft, was te *Voorburg* in het

Fransch

Fransch Kostschool, door den Tekenmeester JAN VAN CAL; die zynen lust zo dapper aenspoorde, dat onze VERBRUGGEN hier ter schole, en naderhant t'huis by zyne Ouders, in korte jaren zo gelukkig gevordert was, dat hy zich naer 't leven kon oeffenen. Waer toe hy te *Enkhuizen* veel gelegenheit vond, vermits zyne neiging strekte tot het tekenen en schilderen van allerlei Vaertuigen, Zee- en Strantgezichten, daer men de branding der Zee over het zoute pekelvelt ziet heenen weiden, of het schuim der bruischende baeren tegens scheepen, strant en duinen, ziet aenstuiven, nevens de veranderig van lucht en water in allerlei gesteltheit van weêr; door dezen weg heeft hy tot de kennis der Scheepsboukunst aenleiding gekregen. Eenige jaren geleden, maekte hy kennis met den Kunstschilder LOUÏS DUBOURG, die hem veel onderrigting gaf in de behandeling der Oliverwen, en zedert altyt zyn boezemvrient geweest is. Wyders is hy niet alleen ervaren in het schilderen van Schepen, maer oeffent zich ook in de verhevenste deelen der Kunste: als Zinnebeelden, Decoratiën en Lantschappen, en zou wonderen in deze studie doen, als hy zynen ganschen tyt aen dezelve kon te koste leggen; maer zyne menigvuldige bezigheden zyn oor-

zaek, dat hy dezelve maer, ter uitſpanninge van zynen geeſt, by afgeknepene uuren kan waerneemen; hebbende een werkelyk beroep op het *Ooſtindiſch* Huis; ook is hy een Liefhebber der Letteröeffeningen, en heeft verſcheide keeren het Schepensämpt te *Enkhuizen* bekleet; daer noch bykomt, dat hy, zedert het jaer 1746, de Klok- en Geſchutgieterye van het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit in *Noorthollandt* aenvaert heeft, daer hem de Tekenkunſt wonder wel in te ſtade komt, om de ſtukken met allerlei ornamenten te verſieren. Noch is hy dikwerf bezig met het aenleggen van Buitenplaetſen voor zyne goede Vrienden, als te zien is aen de Buitenplaets van den Heer Schepen BUISKER, Echtgenoot van zyne Zuſter, vermits hy de Boukunde grondig verſtaet. Eindelyk is hy een Liefhebber der Muziek, ſpeelende op verſcheide Muziektuigen: waerlyk altemael begaefthe-den, die zich zelden in een Menſch te gelyk bevinden, en wenſchelyk vergenoegen, hier op aerde, aen een Sterveling kunnen geven: doch wat is 'er beſtendig in het ondermaenſche! Het verlies eener ſchoone en deugtzame Vrouwe benydde hem het langduurig genot dezer aertſche vergenoeginge, overtrekkende dezelve met een zwart floers van rou-

we

we en droefheit door haer ontydig ſterfval. By deze waerde Bedgenoote heeft hy zes Kinderen verwekt; van welke noch in leven zyn twee Dochters en een Zoon, die ook in alle Kunſten en Wetenſchappen word onderweezen, en dien ik de ryke en volle maete van zyns Vaders bequaemheden toewenſche; terwyl ik hoope dat de Dochters, als voorbeelden van deugt en zedigheit, de voetſtappen haerer Moeder zullen volgen.

ARNOUT RENTINEK, geboren te *Amſterdam* den 27 van oogſtmaent des jaers 1712; zyn eerſte Leermeeſter was de beruchte ARNOLD BOONEN, doch die hem door de alvernielende doot ontrukt wierd, na hy pas de eerſte tekengronden by hem gelegt had.

Des begaf hy zich by NIKOLAES VERKOLJE, door wiens ſchrander onderwys, gepaert met eige vernuft en naerſtigheit, hy, in drie jaren leerens, in ſtaet was om voorts zich naer 't leven te oeffenen; in dien tuſſchentyt wierd onze jonge Kunſtenaer bekent met den Ridder DE MOOR, die, zynen yver en leerzugtigen aert ziende, hem van tyt tot tyt quam bezoeken, en ook den vryen toegang verleende, om zo menigmael, als 't hem behaegde, by hem te komen: om hem zyne on-

derrechtinge, in al het geen wat tot de Kunſt behoorde, mede te deelen; het geen onze Ridder op zo een edelmoedige wyze behandelde, dat hy dit alles uit liefde en tot bevordering van onzen Kunſtenaer deet, buiten beöoging van eige belang.

Zyn geweze Meeſter, KLAES VERKOLJE, verzuimde mede niet zynen leerling denzelven dienſt te komen doen; het geen, met byvoeging en aenwending van eene onvermoeide naerſtigheit, hem tot een bequaem Meeſter gemaekt heeft, zo in het ſchilderen van Portretten, als van antique en moderne Kabinetſtukjes. Onlangs ten zynen huize zynde, toonde onze Kunſtenaer my een aerdig ſtukje, verbeeldende een Juffrou, die voor haer toilet ſtaet, gekleet naer de hedendaegſche mode, met een loſſe ſak aen, en een mutsje op 't hooft, en verder doende is met zich zelf op te ſieren: haer Meit heeft de Juffrou's waejer in de hant gereet, om dezelve aen haer over te geven, het een en ander maekte een aengenaeme vertoning; en was alles met veel oplettentheit naer 't leven geſtudeert en geſchildert, en waerdig in een fraei Kabinet te pronken.

Het is ten uiterſte te verwonderen, hoe 'er noch eenige Kunſtenaers te deezer tyt zyn,

die

die zich met dat ſtyve modern, dat over een menigte van jaren door die oude Meeſters geſchildert is, zich noch bezig kunnen houden; want ik ſtel vaſt, als DOU, MIERIS, METZU en andere van dien tyt, nu leefden, dat zy de hedendaegſche mode zouden volgen: die vry aengenaemer voor 't oog is, als die men over hondert jaren gedragen heeft, en nu noch zoekt te volgen, om aen die oude Hoogvliegers gelyk te zyn; maer het waere, waer in deze Meeſters te volgen zyn, is hunne overheerlyke en natuurlyke ſchildertrant; en niet die ſtyve opſchik, want onze hedendaegſche is veel loſſer om verbeelt te worden. Dit in 't voorbygaen gezegt hebbende, zal ik den afgebroken draet van onzen Kunſtenaer zyn levensverhael weder aen een hechten en vervolgen, en tot lof van zyn kunſtvermogen boekſtaven, dat hy een uitmuntende behandeling van tekenen met waterverwen heeft, het zy eige vinding of naer kunſtige Schilderyen van vermaerde Meeſters; die hy zo net en evengelyk naer den aert en manier van ieder Schilder weet na te bootzen, dat men ten eerſten kan zien, naer wat Meeſter het gemaekt is; onder andere zag ik 'er een naer WOUWERMAN, die zo fraei en net behandelt was, dat ik nooit beter gezien heb; zetten-

tende hy met het een en ander noch dagelyks zyne Kunſtöeffening wakker voort, om naer den palmtak van MINERVA te dingen; waer toe wy hem veel kans en voorſpoet gunnen.

Nu volgt zyn Stadt- en Tytgenoot, JAN TEN COMPE, geboren te *Amſterdam* den 14 van ſprokkelmaent des jaers 1713. Hy heeft tot Onderwyzer in de Kunſt gehad DIRK DALENS, een braef Lantſchapſchilder.

De oneindige verſchillende zoorten van voorwerpen, waer mede het den Schepper behaegt heeft de zichtbare Werelt te verryken, en de vatbaerheit der ſtoffe voor allerlei vorm, waer door de met reeden en vernuft begaefde Menſch in ſtaet is om van dezelve allerlei voorwerpen te maken, hebben van outsher de Schilders aenleiding gegeven tot zo veele onderſcheide verkiezingen en voorbeelden, ter nabootzinge der volmaekte Natuur; zynde zommige geneigt haere ſchoonſte en edelſte deelen te beſpiegelen en af te beelden, als Hiſtorien en Lantſchappen, andere tot het navolgen van tam en wilt Gedierte, Vogels en andere voorwerpen; een derde zoort bemoeit zich alleen met de nabootzing van die geene, welke doar Menſchen handen, tot gebruik en vermaek der men-

menschelyke zamenlevinge, gemaekt zyn; als JOHAN VAN DER HEYDEN, die uitmunte in het schilderen zo van outtytsche als hedendaegsche Gebouwen, en in die verkiezing door GERARD BERKHEIDEN gevolgt wierd; na wien, zo veel ik weete, geen Schilders geweest zyn, die zich alleen op dat gedeelte der Kunst hebben toegeleit, als onze JAN TEN COMPE, die deze twee wakkere Schilderbaezen op dat spoor rustig navolgt, en reets ver gevordert is in het schilderen van allerlei Steden, Kastelen met hunne omliggende Lant- en Watergezichten, Huizen en aengenaeme Buitenplaetsen; daer fraeïe voorbeelden van te zien zyn by de Liefhebbers te *Amsterdam*, en inzonderheit by den kunstlievenden Heer Burgemeester RENDORP en meer andere: die 's Mans kunst waerdig achten om in hunne Kabinetten te plaetsen.

Ik hebbe van hem verscheide fraeïe stukjes gezien by den Courantier DE GROOT, in *'s Gravenhage*, verbeeldende alle de Gezichten van den *Haeg* en deszelfs omliggende Lantstreeken; insgelyks eenige, daer het Binnen- en Buitenhof, benevens den Vyverberg, met deszelfs om- en opstaende Gebouwen, kunstig in vertoont wierden. Noch een, verbeeldende de witte Vrouwe Poort te *Utrecht*, en een ander,

der, daer het oude Huis *te Persyn*, tusschen *Leyden* en den *Haege* gelegen, in uitgebeelt was. Noch een, daer de twee Poorten der Stadt *Delft* benevens de bruggens, en al 't geen men met een opslag van 't oog zien kan, zo als men van *Rotterdam* komt en de Stadt nadert, in vertoont word, dat geen van de minste is. Zo heeft hy een meenigte gezichten in en om *Haerlem*, en veele van *Amsterdam*, getekent en geschildert, daer onder een voor den Heer BRAAMCAMP, verbeeldende een gezicht van 't Rondeel naer de Munt en de Schapemarkt, daer met roem van gesproken word. Al deze stukjes zyn op een geestige en fixe manier gestoffeert met beeltjes en beestjes, of lantschappen, na de voorbeelden zulks vereischen. Daer by heeft hy het geluk, dat de Liefhebbers hem en zyne kunst genegen zyn, en dezelve na verdienste belonen. Hier door wenschen wy, dat hy mag aengespoort worden om zyne voorgangeren te achterhalen, ja zelf voorby te streven. Het Afbeeltsel van dezen Kunstenaer is te zien in de *Plaet* N.

LUDOLPH BAKHUIZEN, is al mede uit het machtig *Amsterdam* gesproten, op den 29 van oogstmaent des jaers 1717, een kleinzoon van den vermaerden Zeeschilder

BAK-

BAKHUIZEN. De Vader van onzen LUDOLPH was een voornaem Koopman op *Duitslant*, maer vermits hem de doot in den jare 1731 wegrukte, hielt zyne Moeder het Comptoir aen voor haeren Zoon; waer van hy ook in 't jaer 1732 een begin maekte, doch niet volkomen na genoegen, om dat hy eene onverzettelyke genegenheit tot den Krygsdienst had, daer zyne Moeder even zo sterk tegen was: schoon nu deze Oorlogsdrift door het gedrag van veel jonge knapen uit zyn geslacht en andere, die tegen wil en dank van hunne Ouders dienst namen, des te meer wierd aengeprikkelt, kon hy echter niet besluiten, om, zonder bewilliging zyner Moeder, dat spoor te volgen, en ziende, dat zy op geene vriendelyke wyze hier toe over te halen was, bleef hy het Comptoir noch al waernemen, in hoope echter, om noch eens tot zyn voornemen te komen.

Ondertusschen kreeg hy, door het leezen van HOUBRAKENS Schilderschouburg, lust tot de Schilderkunst, te meer, om dat hy in dezelve vond, dat zyn Grootvader ook de jongelingschap al ontwassen was, eer hy zich ten eenemael aen dezelve overgaf.

Dus begon hy den tyt zyner uitspanning met yver aen *Pictura* toe te wyden; begevende zich onder het bestier van den wakkeren

Por-

Portretſchilder QUINKHARD, die toen naeſt zyn deur woonde, en hem in de Tekenkunſt onderwees; het geen zynen luſt tot de Kunſt zo aenwakkerde, dat hy met het begin van 't jaer 1738, zynde toen 21 jaren, de Koopmanſchap vaerwel wenſchte, en zich, onder de leiding van zynen ſchranderen Meeſter, geheel aen de Kunſt overgaf.

Des viel hy met allen ernſt aen de Kunſtſtudie, en oeffende zich met tekenen en ſchilderen zo lang by zynen Meeſter, tot hy bequaem wierd gekeurt om zich zelf voort te helpen; doch, door zyne zucht tot den Krygsdienſt, ſtrekte zyne genegenheit meeſt tot het ſchilderen van Paerden en al wat tot den Oorlog behoort; om dan hier toe de nodige kennis machtig te worden, deet hy een reize naer de Legers, die in 't jaer 1743 aen de *Mayn* en *Rhyn* gecampeert lagen, en, om hier in zyn oogmerk volkomen te bereiken, nam hy als *Volontair* dienſt: waer door hy gelegenheit had om alles naeukeurig te beſchouwen en af te tekenen, wat hem in zyne ſtudie kon dienen, zich de moeite getrooſtende, om alle marſchen en contramarſchen te helpen doen, om by een voorvallenden Veltſlag zyn hart en moed voor 't Vaderlant te tonen; gelyk hem om die reeden ook een getuigſchrift door

de

de gebiedende Legerhoofden is vergunt, waer in zyn goet en kloekmoedig gedrag geroemt word. In de jaren 1746 en 1747, zette hy zyne kunſt met yver naer zyne gemaekte tekeningen voort. Hy was van voornemen den Veltocht in 't jaer 1748 noch eens by te woonen; doch waer in hy door de onverwagte tekening der *Akenſche* Vrede verhindert is. Voorts is hy een groot Liefhebber van te paert te ryden; altemael dingen, die tot zyne ſtudie goede aenleiding geven, waer in wy wenſchen, dat hy, door tyt en vlyt, met roem en voordeel mag ſlagen. Zyn kunſtvermogen kan men zien in 't nieuwe Ryſchool, ten huize van den Heer Pikeur te *Amſterdam*, aen een ſtuk, verbeeldende negen paerden, die door hem naer 't leven geſchildert zyn.

Nu komt hier te volgen een viertal van *Amſterdamſche* Kunſtenaren, daer onder HENDRIK DE WINTER, geboren den 30 van oogſtmaent des jaers 1717; hy is een Leerling van CORNELIS PRONK, en volgt zynen Meeſter in 't tekenen van allerlei Vorſtelyke en publicque gebouwen, met al het geen daer om en by gelegen is.

In zyne jeugt heeft hy eene reize in *Duitſchlant* gedaen, hier door kreeg hy gelegenheit om

voor den Hartog van *Holſtein*, aenſtaenden Troons-opvolger aller *Ruſſen*, veele tekeningen te maken: daer onder deszelfs Kaſtelen, met hunne Hoven, Wiltbanen, Lant- en Watergezichten, die in zyne Staten gelegen zyn.

Door het zien van deze Kunſtwerken, wierd den Hartog van *Holſtein-Plöen* mede aengeſpoort, om zyne Luſtplaetzen en Kaſtelen door onzen Kunſtenaer te laeten aftekenen, het geen tot volkomen genoegen van die hoge Perſonadien uitviel.

Tegenwoordig woont hy te *Amſterdam*, daer hy mede wakker bezig is, met al het merkwaerdigſte in die aenzienlyke Koopſtadt aller Volken af te tekenen, en niet alleen te dier plaetſe, maer in veele Steden, zo in als buiten *Hollant*. Verder is hy heel bequaem om de jeugt in de Doorzicht-, Bou- en Tekenkunſt te onderwyzen. Hier mede wenſch ik, dat hy, tot de vruchten van dezen loffelyken arbeit, een meenigte Liefhebbers mag ontmoeten, die hem rykelyk belonen.

Nu volgt JAN PALTHE, geboren te *Deventer* in 't jaer 1719, en Zoon van GERRIT JAN PALTHE, van wien wy op zyn plaets geſproken hebben. Onze jonge PALTHE ontdekte al vroeg zynen overgeërfden kunſt-

drift,

drift, en wierd, door het dagelyks zien van zyn's Vaders kunſtbezigheden, noch meer aengeprikkelt, om hem, in die loopbane der Schilderkunſt, na te ſtreven; waer door zyn Vader te raden wierd, hem in dezen vaert niet te ſtuiten, maer door goet onderwys tot dien loopſtryt bequaem te maken. Dus by zynen Vader eenige jaren, onder zyne verſtandige leiding, zich, naerſtig en bedachtzaem, in de Kunſtſtudie hebbende geöeffent en in ſtaet geſtelt om zelfs voort te gaen, begaf hy zich naer *Hollant*, en verkoor *Leiden* tot zyne woonplaetſe; daer ik hem, eenigen tyt geleden, bezocht heb, en verſcheide Portretten van hem zag, meeſt halflyfs, en een, verbeeldende Man en Vrou, tot de kniën in een ſtuk levensgroot, die braef en natuurlyk geſchildert waeren.

De Senaetkamer ter voorgemelde Stede is mede verſiert met eenige Afbeeltſels, die door PALTHE geſchildert zyn, daer onder uitmunten de Heeren Profeſſoren SCHULTENS en ALLEMAN. Verder heeft hy noch door zyn kunſtpenſeel afgemaelt Mevrou de Weduwe NOBEL, benevens drie kinderen van haere Dochter, gehuwt aen den Heer TESTART, Den Heer DE VOS, benevens den *Lector* LABORDES en een menigte andere aenzienlyke Lui-

den van rang en regering, die zo wel wegens het ſchilderen als juiſte gelykenis voldaen zyn.

Hy is noch dagelyks yverig bezig om naer den gloriprys, die de Kunſtgodinne voor arbeit en zweet veil heeft, naeſt zyne Kunſtgenoten te dingen: waer in ik hem wenſche wel te mogen ſlagen. 's Mans Beeltenis, naer 't leven getekent, vertoont zich in de *Plaet* N.

NICOLAES REYERS, geboren te *Leiden* den 4 van wynmaent des jaers 1719; een Leerling van den Kunſtſchilder HIERONIMUS VAN DER MEY, op wiens veilig kunſtſpoor hy wakker voortgaet, behartigende zyne Studie met yver en naerſtigheit, zo in 't ſchilderen van Portretten, als Kabinet- Schoorſteen- en Deurſtukken, en welke kunſtbezigheden meer voorkomen. In dit alles wenſchen wy hem eenen goeden voortgang, op dat hy, met roem en voordeel, in het renperk van *Pictura* mag voortdraven.

JACOBUS BUYS, geboren te *Amſterdam*, den 19 van ſlagtmaent des jaers 1724. Na hy in zyne eerſte jeugt de Scholen doorgeraekt was, wierd hy beſtelt op een Procureurs Comptoir, om zich bequaem te maken in al 't geen, wat tot dit beroep behoort; hier bleef hy

tot

tot zyn 19de jaer. Maer niets veranderlyker als den Menſch, inzonderheit in zyne jongelingſchap; hy had in zynen ledigen tuſſchentyt, uit eene zucht en neiging voor de Tekenkunſt, zich zelf daer in geöeffent; dit beginzel beviel hem zo wel, dat hy een beſluit nam om het Comptoir vaerwel te wenſchen, en de ſchryfpen voor 't penſeel te verwiſſelen.

Ten dien einde begaf hy zich by den wakkeren Portretſchilder CORNELIS TROOST, om onderweezen te worden, het geen hem voor die weinig jaren, dat hy zich daer in geöeffent heeft, gepaert met zynen arbeitzamen aert en 't goet onderwys van zynen Meeſter, zo wel gelukt is, dat hy Portretten en fraeïe ſtukjes van eige vinding ſchildert.

Ik heb het Afbeeltſel van den Lantſchapſchilder DALENS, dat onder de verzameling der Kunſtenaren van den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tegenwoordig Hooftöfficier der Stadt *Leiden*, beruſt, van hem gezien, dat wel geleek en al pryſſelyk behandelt was.

Hier mede wenſchen wy onzen jongen Schilderhelt brave Liefhebbers, die hem door hunne milde beloninge aenſporen, om met luſt en yver zynen braven Meeſter klockmoedig naer te ſtreeven en in te halen.

Onder een aenzienlyk getal Kunſtſchilders, ons door het machtig *Amſterdam* toegevoegt, en door my op ieders tytbeurt ten toneele gevoert, bevint zich tans

HENRIK POTHOVEN, geboren des jaers 1725. Hy is een Leerling geweeſt van den vermaerden Portretſchilder P. VAN DYK, die, aen zyne Ouders vermaegtſchapt zynde, by dezelve gewoonlyk zynen intrek nam, als hy zich te *Amſterdam* bevont: by die gelegenheit toonde hem POTHOVEN eenige Tekeningen, die hy, zonder eenige hantleidinge, uit eigen geeſt gemaekt had, en die VAN DYK zo aerdig vont, dat hy, op des Jongelings verzoek, zyne Ouders aenzette om hem aen de Kunſt over te geven; met byvoeging, dat hy wel genegen was om hem tot zynen Leerling aen te nemen, zo dra hy wat meer gevordert was; het geen zo veel te weeg bracht, dat zy hunnen Zoon, ter onderwyzinge in de Tekenkunſt, overgaven aen den Graveerder F. DE BAKKER; het geen zo wel uitviel, dat POTHOVEN kort daer na met VAN DYK naer den *Haeg* vertrok. Hier oeffende hy zich naerſtig, zo met tekenen als ſchilderen, naer de kunſtryke voorbeelden van zynen Meeſter, doende zulks eenige jaren des zomers

mers by VAN DYK, en des winters te *Amſterdam*, tot hy in ſtaet wierd gekeurt zich wyders naer 't leven voort te helpen, en ten dien einde weder by zyne Ouders introk, en dagelyks, met eenen onvertraegden yver, de Kunſt blyft oeffenen, zo in het maelen van Kabinetſtukjes, als Portretten; waer van de volgende Afbeeltſels tot bewyzen verſtrekken: als die van den Heer HARMAN HENRIK VAN DE POL en zyne Gemalinne, die van den Heer LAPRO en zyne Echtgenote en Zoon, die der Heeren DE BOSCH, Vader en Zoon; ook heeft hy den overleden *Hoogduitſchen* Leeraer BRUNINGS, op zyn dootbedde, afgemaelt, en meer anderen, die alle na genoegen van derzelver aenbeſteders uitgevallen zyn. Eenigen tyt geleden, heeft hy alle de Vorſtelyke Gemalinnen der Doorluchtige Stadthouders dezer Republiek, naer hunne geſchilderde Portretten, afgetekent; die door den beroemden Graveerder J. HOUBRAKEN in 't koper gebracht worden. Wyders is hy ook een Liefhebber der Zwarte Kunſt, en heeft op die wyze den vermaerden Profeſſor LAMPE in 't koper gebracht; tot dees en geenen loffelyken arbeit wenſchen wy onzen jongen Kunſtenaer eenen goeden voortgang en gunſtige Mecenaten.

Tot dus ver de Kunst- en Levensbedryven der Schilders en Schilderessen hebbende geboekt, die na HOUBRAKEN gebloeit hebben, of door hem over 't hooft gezien zyn, zullen wy hem alhier ook navolgen, die verscheide beroemde Kunstenaers, (welke, wanneer KAREL VAN MANDER zyn Boek in 't jaer 1604 eindigde, noch in wezen waeren, en lang na dien tyt de Kunst geöeffent hebben,) op nieuw ten toneele heeft gevoert, om hen hunne Levens- en Kunstrol volkomen te doen uitspeelen.

Door dit voorbeelt dan aengespoort, kan ik niet nalaten mede eenige groote Meester op onzen Schouburg te doen verschynen, (schoon dezelve reets door HOUBRAKEN beschreven zyn, maer noch eenigen tyt na hem geleeft en veele overheerlyke Kunsttafereelen geschildert hebben,) die, vermits zyn ontydig afsterven, maer ten halve aengetekent zyn, en zal den draet hunner Levens- en Kunsthistorie opvatten, daer hy ze gelaten heeft; waer onder den beruchten

Ridder ADRIAEN VAN DER WERF, die wereltberoemde *Maes*-APEL! buiten twyffel de voorrang toekomt. Het lust ons dan die overheerlyke Kunstzon, door HOUBRA-

KEN

KEN uit den horizont haerer geboorte tot op haere volle hoogte aen den Kunsthemel schriftmatig bespiegelt, in haere afwyking van den Levens-middachlyn, naer de westerkim van haeren sterffelyken ondergang, tot in den Oceäen des Doots te zien schuil gaen: doch eer ik HOUBRAKENS leidraet vervolg, moet ik een kleine terugtret doen, met te tonen, hoe ryk en milt onze Ridder van jongs af begaeft is geweest met bequaemheden, die zelfs niet tot de Schilderkunst behoorden. Uit de onderneming schynt te volgen, dat hy een Liefhebber van het Schaekspel is geweest, en hier door aenleiding gekregen heeft, om de kunsttuigen van dit spel zo verwonderlyk kunstig te maken, dat 'er mogelyk geen weergâ van gezien is; en gelyk het getal dezer figuren in tweën verdeelt is, was de eene helft van zwart ebben-, en de andere helft van palmhout gemaekt; de Boeren vertonen natuurlyk, zo in stant als troniën, allerlei Gekken; de Raetsheeren hebben de juiste gedaente van Narren en Zotskappen, met bellen op 't hooft. De Koningen en Koninginnen zyn, met pracht en majesteit, koninglyk uitgedoscht. Al deze persoonsverbeeldingen zyn op het kunstigst en natuurlykst uitgedrukt, zynde geen eenig wezen het ander gelyk; de Paerden zyn insgelyks

fraei en natuurlyk; de Torens en Kasteelen zyn gedraeit. Tot deze Kunststukjes heeft hy geen andere werktuigen gebruikt, als die hy zelf daer toe uitdacht en liet maken; echter zyn ze zo net en zuiver uitgewerkt, dat 'er de kunstigste Beelthouwer verbaest over moet staen, en misschien niet zou durven ondernemen dezelve zo kunstig na te maken. Dit Meesterstuk liet hem eene onaengenaeme gedachtenisse: want door het uitschampen van het werktuig, queтste hy een zyner vingeren, zo lelyk, dat die altyt styf gebleven is.

Behalven deze Beelthoukunst in 't klein, was hy ook heel handig om alles net en in den haek te timmeren, wat hem luste. Na dat onze Ridder in 't jaer 1687 getrout was, woonde hy in een Huis, staende op de *Delftsche* vaert te *Rotterdam*, dat niet heel groot was, maer dat hy van binnen naer zyne zinlykheit had laeten maken; in het zelve was een Kamer, zyn uitzicht op den tuin hebbende, die hy in 't ront schilderde, kort voor dat hy in dienst van den Keurvorst trad. Dit Schilderwerk is een Meesterstuk, waerdig, tot roem van 's Mans onsterffelyke nagedachtenisse, voor de volgende geslachten beschreeven te worden.

Het grootste stuk, hoog negen en breet vyf voet

voet twee duim, en van boven ront, verbeelt eenen Harder ſpeelende op de Fluit, nevens eene naeſt hem liggende Harderinne, die met haeren linker arm op zyne dye leunt, hem vriendelyk aenziet en aendachtig toeluiſtert. Zy is met het bovenlyf naekt, voorts tot aen de kniën met een dun zyde kleet van roode en geele weerſchyn gedekt, en verder tot de voeten bloot. Op den tweeden gront ziet men een groote en ſierlyke Vaes, en wyders een overheerlyk Lantſchap, in 't welk voor aen een groote Eikeboom ſtaet, die het bovenlyf van den Harder, zynde gloeient van coleur, overſchaduwt, daer het naekt der Harderinne, dat zuiver blank en blozent van coleur is, zich zeer aengenaem by vertoont.

Het tweede ſtuk vertoont de Lente, door twee Vrouwebeelden. De outſte verſiert de jongſte met een Feſtoen van Bloemen om hals en ſchouderen. Op den voorgront ſtaet een Mantje, gevult met verſcheide zoorten van Bloemen; op den tweeden gront een graeu marmer Beelt van FLORA; op den achtergront een Naelde met eenige Zinnebeelden, het overige is een ſchoon Lantſchap. Dit ſtuk is hoog acht voet en breet vyf voet twee duim.

Het derde ſtuk verbeelt den Zomer, door eenen

eenen Harder, die zyne Harderinne tracht te omärmen, het geen met eene verliefde vriendelykheit is uitgedrukt, van welke niemant de natuurlyke tederheit zich kan verbeelden, dan die dit ſtuk gezien heeft. Men ziet de ſchoone Harderinne tegens haeren blanken rug, daer den Harder zyne handen zacht opdrukt, doende het poeſel en mollig vleeſch rontom zyne vingeren uitpuilen, het geen zo natuurlyk en vleient verbeelt is, dat ik twyffel, of het ooit een Sterveling verder kan en zal brengen. Op den tweeden gront is een graeu Beelt, een Gebou met kolommen, en in 't verſchiet noch twee Beelden; het overige is een ſchoon Lantſchap. Dit ſtuk is van dezelve hoogte en breette als het voorgaende.

Het vierde ſtuk vertoont den Herfſt, door een Vrouwe, houdende in haere hant een Baſque of Trom, en een Kint met een masker in de hant; achter dezelve ſtaet een Satyrsterm, een antique Kruik en een Statuë, verbeeldende BACCHUS met een tros druiven in de hant. Het Vrouwebeelt is naer des Ridders Echtgenoote geſchildert, het Kint naer zyne Dochter, toen vier jaren out, het achterwerk is meede een fraei Lantſchap. Dit ſtuk is insgelyks hoog en breet als 't vorige.

Het

Het vyfde ſtuk verbeelt den Winter, door twee Vrouwen, ſpeelende op muzicale Kunſttuigen, en een Kint, dat het Muziekboek vaſthout en toeluiſtert; het bywerk is een graeu Beelt met den Winter- of Hulſttak in de hant, een Kolom met byſieraden, en een aengenaem Lantſchap, hoog en breet als boven.

Het Zolderſtuk vertoont FLORA, zittende op de wolken met eenen bloemkrans in de hant, lang negen voet zes duim, en breet zes voet twee duim. Te weerzyden van dit ſtuk ziet men een Tafereel met Kindertjes, die in de lucht zweven, en over eene Baluſtrade met bloemen ſpeelen; lang twaelf voet zes duim, en breet zes voet twee duim.

Voor de Schoorſteen ſtaet een ſtuk in 't graeu geſchildert, verbeeldende eene Offerhande, daer verſcheide Kinderen eenen Doden op een houtmyt leggen, heel treurig van gelaet en gebaerden, by dezelve ſtaet eene groote antique Vuurpot. Dit ſtuk is hoog vyf voet twee duim, en breet drie voet tien duim.

Het Deurſtuk is ront, en vertoont de Liefde, door een Jongetje en Meisje, die malkanders liefdefakkels aenſteken, hoog drie

drie voet vyf duim, en van dezelve breette.

Tot hier toe ſlechts een ſlaeuwe ſchets dezer overheerlyke Kunſttafereelen gegeven hebbende, die waerdig zyn met vloeibaer gout beſchreven te worden, van my nooit als met verrukking en onverzadelyke kykluſt beſchout zyn, en tans by den Heer ADRIAEN BROUWER, te *Dordrecht*, als Heiligdommen van zyn Schoonvaders onſterffelyk penſeel bewaert worden, zal ik nu overgaen tot al wat onmiddelyk op HOUBRAKENS verhael gevolgt is, en onzen Ridder te beurt viel na de doot van JOHAN WILHELM Keurvorſt van de *Palts*, voorvallende in wiedemaent des jaers 1716, tot groot verlies van alle Kunſtenaers en Geleerden, vermits na hem geen Vorſt is opgeſtaen, en miſſchien nooit opſtaen zal, die met zulke onnoemelyke ſchatten PALLAS gewyde Heiligdommen gebouwt heeft, of zal helpen bouwen.

Terwyl nu onze Fenixſchilder, voor zo ver my bekent is, de grootſte Gunſteling en rykſte Loontrekker van dien Kunſtqueekenden Keurvorſt was, leed hy met deszelfs doot, in een zekeren zin, wel het grootſte verlies, maer in een ander opzicht het minſte; doordien zyn onnavolgbaer Kunſtpenſeel hem genoeg

noeg

noeg was, om de rykfte goutaders, die hy kon wenfchen, op te delven, gelyk nu vervolgens zal blyken.

Kort voor het fterfval van den Keurvorft, waeren de vyftien *Myfteriën* der *Roomfche* Kerke afgelevert, behalven den tytel, die 'er naderhant byquam, en eenigen tyt na 's Vorften doot aen des Ridders huis bleef beruften, daer ik het geluk had dezelve te zien, zynde heerlyk van ordonnantie en kunft: verbeeldende de zeven Vrye Kunften, die aen de Beeltenifsen van den Keurvorft en der Keurvorftinne, tegens een Piramide, door Engeltjes opgehangen, en door de Godvrucht gekroont wordende, haere dankbaerheit en onderwerping komen bewyzen. Op den voorgront zit de Schilderkunft, vertonende op een Ovael het Portret van den Ridder.

Het vertoefde noch eenigen tyt, eer de nieuwe Keurvorft dit ftuk liet afhaelen. Ik geraekte met den Ridder over het zelve in gefprek, die my de eer deet van te zeggen, dat 'er hem reets aenzoek om gedaen was, maer nooit zou befluiten het aen iemant te verkopen als aen den Keurvorft, het geen kort daer na gefchiedde, en nevens de achterftallige penningen rykelyk betaelt wierd.

Voorts behaegde het onzen Kunfthelt my te

te kennen te geven, dat hy zyne Kunſttafereelen nu al zo hoog van prys verkocht als aen den Keurvorſt, en geen wonder: want zyn Naem en Kunſtroem klonk door ganſch *Europe*; daer noch by quam, dat, gedurende het leven van den Vorſt, naeulyks iemant anders iets van zyn Kunſtwerk had machtig kunnen worden: want al wat in de bezitting van byzondere Heeren Liefhebbers zich bevond, waeren de zes ſtukken, die in 't jaer 1713 verkocht wierden by den Heer ADRIAEN PAETS, Ontfanger der Admiraliteit, namentlyk: de uitdryving van HAGAR en ISMAËL voor 3200 guldens; dit ſtuk was hoog twee voet acht duim, en breet twee voet twee duim; en wierd voor gemelden prys door den Heer van VALKENBURG gekocht. De weergâ, daer SARA haere Dienſtmaegt HAGAR by ABRAHAM brengt, wierd, ter ſomme van 3700 guldens, voor den Hartog van CHANDOIS gekocht. Voor een Graflegging, hoog twee voet, en breet één voet zeven duim, betaelde Graef JAN *van Waſſenaer* 2650 guldens. Voor het ſtukje van LOTH met zyne Dochters, gaf ik, als laſt hebbende van den Heer Griffier FAGEL, 4100 guldens; het is zeventien duim hoog en veertien duim breet.

Een Harder en Harderinne ging voor 1050 gul-

guldens, en de weergâ voor 900 guldens; het eerſte is hoog negentien duim, breet dertien duim; het ander hoog dertig duim, breet vierentwintig duim. Deze twee ſtukken waeren van dezelve ordonnantie, als die ik in het eerſte en derde ſtuk van de Kamer beſchreven heb, en gingen naer *Zeelant*. De Liefhebbers waeren met zulk eenen kunſtluſt en koopdrift aengedaen, dat zulks by menſchen geheugen niet gezien was, zynde elk even begeerig, het koſte wat het mocht, een gedenkſtuk van 's Mans weergaloos Kunſtvermogen te bezitten. Van dit alles was de Ridder aenſchouwer, die naeſt my uit een venſter lag, men kon de vergenoeging uit zyn wezen zien; ook gaf deze verkopinge zyn Kunſt op nieuw zo grooten luiſter door ganſch *Europe*, dat elk reikhalsde om die maer eens te zien, laet ſtaen te bezitten. Het eerſte proefbewys hier van was een PARIS-Oordeel, het geen hem de Graef van CZERNIN CHUDENITZ voor 5500 guldens afkocht; noch voor een Heilige Familie 2500, en voor eene MARIA MAGDALENA 2000 guldens betaelde.

Het laetſte was maer een klein ſtukje, en byna van dezelve ordonnantie als de groote MARIA MAGDALENA, die in het *Paltſiſch*

Kunstkabinet berust, en waer op het volgende Vaers gemaekt is:

OP DE

MARIA MAGDALENA,

DOOR DEN RIDDER

VAN DER WERFF.

't Uitvoerige Penseel, door yver aengedreven,
Trof hier de Ootmoedigheit en Godtsdienst naer het leven,
MARIA MAGDALEEN. *De zilte Peerlen, die*
Dus bigg'len langs de wang, en rollen op de knie,
Toont, hoe 't boetvaerdig hert van binnen wierd bewogen;
De lyding van de Ziel in d'opslag van de Ogen,
Die dof en droevig staen, en als het helder Licht,
Benevelt van een wolk, verflaeuwt in 't snel gezicht.
Hier weent de doode verff; verbeelt een diep gevoelen
Van misdryff, van berouw, van tochten die 'er woelen;
Een zelfstryt, die in 't eynd een zael'ge uitkomst heeft.
Een Zondaresse, die voor 't pak der Zonden beeft:

AN-

ANDERS.

De Kunst schept vleesch en bloet, en in 't aendachtig wezen,
De spiegel van 't gemoed, een geest, die als verrezen
En opgetogen staet. De diepsels, hoogzels, 't ront
Van dit bevallig Beelt, het Dootshooft op de gront,
Het Boek des Levens, van ter zy wat meer verheven,
De houding van 't geheel, doet d'Outheit hier herleven.
Kon RAFEL *weer te rugge, hy stont voor d'éele verff,*
En gaf de Schilderkroon den Ridder VAN DER WERFF.

Deze koop, voorvallende in 't jaer 1717, wakkerde den Schilderlust van onzen grooten Kunstenaer geweldig aen, schoon hy al hoog bejaert wierd. In 't jaer 1718 liet den Hartog van *Orleans*, Regent van *Vrankryk*, door den Grave van MORVILLE, Gezant wegens die Kroon by de *Staten Generael*, een PARIS-Oordeel voor 5000 güldens kopen; ook kocht de Graef van den Heer van *Valkenburg* de

Uitdryvinge van HAGAR en ISMAËL voor zich zelf; maer tot wat prys weet ik niet, ſchoon die buiten twyffel aenzienlyk is geweeſt, gemerkt dien Heer niet gewoon was voor een kleintje op te ſtaen, en de meeſte Liefhebbers, van dien aert, den luſt hunner oogen niet als met groote winſt miſſen willen. Niet lang na dien tyt, kocht den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG een uitmuntent Kunſtſtukje van onzen Ridder, zynde de Vlucht naer *Egipte*, hoog agtien duim, breet veertien en een half duim. Dit Kunſttafereel droeg den naem van het Dochters Schilderytje, en kon, om die reden, buiten haere bewilliging niet verkocht worden; 't geen zeggen wil, dat het aen eenen gouden ſpyker hing, en door dezen Heer met 4000 guldens aen *Hollantſche* Obligatien daer af geligt wierd, en dus als een nieuwe goutmyn van 's Mans onſchatbaer penſeel kon aengemerkt worden.

Schoon hy nu al eenige jaren, wegens verval van krachten, en ter bewaringe van het overig gedeelte zyner gezontheit, des namiddags niet meer ſchilderde, maer zeer naerſtig des voormiddags van acht tot twee uuren bezig was, en dus al meer werk afmaekte, als men, ten opzichte van zyne doorwrochte kunſt, zou geloven, kon die voorzorg echter niet kee-

keeren, dat zyne levensgeesten van tyt tot tyt, door het stadig blokken, afnamen, en hem niet duister voorspelden, dat zyn einde naby was. In het jaer 1722 was hy telkens heel onpaslyk, en verminderde van dag tot dag in krachten, maer niet in zyne winsten, die hem tot in 't laetst van zyn leven even ryk en groot volgden; nadien hy zyn tyt wonder wel besteet had, tot het opleggen van Kunstvoorraet, om een kunstgraegen Liefhebber te kunnen verzadigen; gelyk noch kort voor zyn doot gebeurde: want de Ridder WALTER SINSERF, Koopman te *Rotterdam*, wierd door den *Engelschen* Ridder GREGORY PAGE, een Heer, die onnoemelyke schatten bezit, verzocht eenige stukken van den Ridder VAN DER WERFF voor hem te kopen; die hem ten dien einde op zyn krankbedde quam bezoeken, en van hem de volgende tien stukken kocht; namentlyk: een HERCULES en DEÏANIRA, eene MARIA met de Vrouwen aen het graf, eene MARIA MAGDALENA, een Kersnacht, de Vinding van MOZES, de Historie, daer SELEUCUS zyne Vrou STRATONICA en het Ryk overgeeft aen zynen Zoon ANTIOCHUS, een speelenden Harder met twee Harderinnen, JOSEPH en POTIPHARS Vrou, de *Charitas*

ritas Romana, en een VENUS en CUPIDO; voor deze tien ſtukken wierd betaelt 3000 ponden ſterlings, of 33000 *Hollantſche* guldens. Waer van geen voorbeelt bekent is, zo lang de Kunſt in *Neêrlant* gebloeit heeft, en derhalven wel degelyk verdient aengetekent te worden, tot naricht en verwondering der nakomelingen.

Al deze Kunſttafereelen, nevens een Copy, door HENRIK VAN LIMBORCH kunſtig geſchildert naer het Familieſtuk, waer in de Ridder zich zelf, zyne Vrou en Dochter, had afgemaelt, wierden te *Greenwich*, op het Lanthuis van den Ridder GREGORY PAGE, geplaetſt in eene heerlyke Zael, daer ik dezelve in 't jaer 1727 gezien heb, nevens noch een andere Zael met twaelf ſtukken van LUCAS JORDAENS, verbeeldende de Hiſtorie van PSICHE, daer, op de verkopinge van JAQUES MEIËRS, 8085 guldens voor betaelt was. Noch zag ik op dat heerlyk Lanthuis een Vorſtelyke Zael van 66 voeten lang, verſiert met uitmuntende Kunſt van *Italiaenſche* en *Nederlantſche* Meeſters, daer ik op eenige plaetſen van dit werkje omſtandiger van geſproken heb.

Laet ons nu den Ridder op zyn ſterfbedde, daer wy hem gelaeten hebben, weer gaen bezoeken, en hier by voegen, dat hy, door geduri-

durige koortſen en verval van krachten, van dag tot dag zo merkelyk verzwakte, dat hy eindelyk, in den ouderdom van 63 jaren, zynen grooten geeſt in de handen van zynen Schepper en Verloſſer beval, op den 12den van ſlachtmaent des jaers 1722; wordende zyn lighaem ter aerde beſtelt op den 17 derzelver maent. Dus verdween die ongemeen helder tintelende Kunſtſtar aen den *Nederlantſchen* Kunſthemel, tot groot verlies der edele Schilderkunſt en haere edelmoedige Liefhebbers.

Behalven zynen onbetwiſtbaeren en onſterfſelyken Kunſtroem, liet onze Ridderlyke Kunſthelt zyne in den diepen rouw gedompelde Weduwe en Dochter achter zich over, nevens eenen Kleinzoon en twee Kleindochters, vermits zyne Dochter al zedert het jaer 1717 was getrout geweeſt met den Heer ADRIAEN BROUWER, waer door hy het genoegen heeft gehad, van by zyn leven, tot in het tweede lit, Erfgenaemen te zien voor zyne overgegaerde ſchatten, die al vry groot waeren: want ſchoon hy, gelyk we gezien hebben, gout als water won, teerde hy niet naer mate van zyn inkomen, zynde ganſch niet voor de uiterlyke pracht en Hoffelyken leeftrant.

Veel gewoel van Menſchen kon hem niet behaegen. Zyn voornaemſte gezelſchap be-

ſtont in kundige Liefhebbers, onder welke de Heeren PAETS en FLINK geen van de minſten waeren, en die hy des namiddags aen zyn huis zag of zelf ging bezoeken, om met hen over de verhevenſte eigenſchappen der Kunſte te redeneeren, of in zynen tuin, daer hy met zyne Familie zich, ter uitſpanninge van zynen geeſt, veel ging verluſtigen, en ook dikwyls van kunſtlievende Heeren bezocht wierd, of, geen bezoek hebbende, dien tyt beſteedde met het een of het ander te ordonneeren en te tekenen, vermits zyne onvermoeide kunſtluſt zonder weergâ was; ook heb ik hem altyt beleeft en vriendelyk gevonden, als ik het geluk had hem te gaen bezoeken en zyne Kunſt te zien.

De Edele Grootachtbaere Magiſtraet van *Rotterdam*, voornemens zynde een nieuwe *Beurs* te bouwen, en van de boukundige bequaemheit des Ridders overtuigt zynde, uit verſcheide prachtige Huizen van zyne ordonnantie, op het Haringvliet en onder de Boomptjes geſticht, liet hem eerſt door zynen Schoonzoon, en vervolgens door eenige Heeren van de Wet, aenzoeken tot het maken van een tekening voor dat Gebou; daer hy in 't eerſt ganſch niet toe genegen was, wel wetende, dat de Stadts Boumeeſter niet in de

de ſmaek van zyn bou-order viel, maer, door verkeerde grontwinning, doorgaens het grootſch aenzien zyner Gebouwen belemmerde, met de groote partyen al te veel door onnodige byſieraden te willen verryken, in plaetſe van ruime vlaktens te laeten, en die met deftige en welſtandige bouſieraden te verſieren; het geen, na des Ridders voorgeven, de grootſte reden was, die hem bewoog om in dit verzoek niet te bewilligen; echter, door ſterk aenhouden van den Heer ADRIAEN BROUWER, die dagelyks door de Magiſtraet wierd aengeſpoort, om zynen Schoonvader hier toe over te haelen, zich beweegen liet om dien arbeit op zich te nemen; met beding, dat hem een naeukeurig plan van de vlakke gront moeſt ter hant geſtelt worden; doch het geen hem zo gebrekkelyk wierd bezorgt, dat hy genootzaekt was zulks andermael in zyn bywezen te laeten opnemen, en daer na de tekening, met veel moeite en tytverzuim, (ſchoon toen al heel ziekelyk zynde) tot volkomen genoegen van de Magiſtraet vervaerdigde, en geen wonder! gemerkt het een Proefſtuk was, waer van de heerlyke ordonnantie en regelmatige bou-order alle rechtſchapen Boukundigen deet verbaeſt ſtaen over 's Mans verhevene en juiſte Boukunde.

Echter is deze tekening niet volkomen gevolgt, maer in 't Gebou zelf hier en daer eenige verandering gemaekt, die van ervaren Liefhebbers niet goetgekeurt word.

Na des Ridders afsterven, wierd deze dienst en vrientschap, door de Regeering van *Rotterdam*, aen den Heer A. BROUWER beloont en beäntwoort met een zilvere Kaerssekroon, tot een onsterffelyke nagedachtenis voor dezen Fenix der *Nederlantsche* Kunstschilders en zyne Nakomelingen.

Tot dus ver het Levens- en Kunstbedryf van dezen grooten Man hebbende afgehandelt, zal het, denk ik, niet onaengenaem zyn den Liefhebberen te berichten, wat stukken hy, na zyn doot, in de bezitting van den Heer A. BROUWER overliet, en welk eenen wonderlyken zwaei de schatting en achting van zyne Kunst naderhant genomen heeft. Onder zyne nagelaten Kunst muntte uit een kapitael stuk, verbeeldende den verloren Zoon, en wierd door den Graef van PLETTENBERG gekocht voor 5500 guldens, noch een ongelovigen THOMAS, en een Harder en Harderin. Het eerste stuk, dat in de sukkeling raekte, was de Graflegging, door Graef JAN *van Wassenaer* gekocht voor 2650 guldens, die naderhant, dit stuk moede en wars wordende,

de, het zelve, berooft van deszelfs fraeïe lyst en kastje, aen iemant om te verkopen overgaf.

Hier stont het als een verschoveling, (ontdaen van deszelfs om- en bysieraden, en door gemelden Grave uitgedoscht met een geel geverfde lyst) een geruimen tyt zonder aen den man te raeken, (want die Handelaer verkocht liever zyn eige goet als dat van den Graef) tot dat den Heer BROUWER, deze verachtelyke behandeling niet langer kunnende dulden, het wederom kocht voor 1500 guldens, en met dezelve ornamenten liet versieren als het te voren geweest was.

Eenigen tyt hier na verkocht de Heer BROUWER aen den Heer *van* ZWIETEN de twee stukken, die hy noch bezat, namentlyk den ongelovigen THOMAS, en een Harder met een danssende Harderin, en deze Graflegging, alle tot een hoge prys. Hier uit kan men zien, dat Graef JAN *van Wassenaer* niet alleen het gemelde Kunsttafereel, door zyne verkeerde handelwyze, merkelyk benadeelt had, maer daerenboven zich zelf deze schade toebracht; want als een Liefhebber genegen is iets uit zyn Kabinet te verkopen, moet men het zelf niet met verachtinge behandelen, maer in tegendeel allen luister byzetten om 't aen den man te helpen.

De

De tweede kleinigheit, die des Ridders Kunſtwerk te beurt viel, was in 't jaer 1735, op de verkoping van den Heer Burgemeeſter JOHAN VAN SCHUILENBURG, te zien aen de Vlucht naer *Egipten*, die de Heer DIERQUENS kocht, en niet meer als 2500 guldens mocht gelden.

De derde val quam den verloren Zoon over, die, na het overlyden van den Grave *van* PLETTENBERG, in 't jaer 1738 wierd opgehouden voor 1400 guldens, en, zo ik 't wel heb, in 't zelve jaer weder te *Amſterdam* geveilt en door den Heer BROUWER gekocht wierd voor 2800 guldens, die het zynen Schoonzoon, den Heer ARNOUT GEVERS, overgaf.

In 't jaer 1741 liet de Heer *van* ZWIETEN zyn ganſch Kunſtkabinet veilen, en ophouden al wat niet genoeg gelden mocht, onder anderen de Graflegging voor 2000 guldens, en den Harder en Harderinne voor 1300 guldens. Den ongelovigen THOMAS kocht de Heer BISSCHOP voor 1400 guldens, het geen den benyderen van 's Mans Kunſt ſtof tot lagchen gaf; doch zulks duurde niet lang, want de *Franſchen*, met eenen rechtmatigen yver op zyn edel en teder Schilderwerk vallende, quamen in *Hollant* alopkopen, wat zy mach-

machtig konden worden, betalende voor den verloren Zoon aen den Heer GEVERS 5000 guldens, de Graflegging by den Heer *van* ZWIETEN ging ook weg, maer voor hoe veel weet ik niet; buiten twyffel voor een merkelyke prys, anders zou zulks niet gevlot hebben. Zekerlyk zou de Vlucht naer *Egipten* dat zelve gelukkig lot te beurt gevallen zyn, was deszelfs Bezitter voor een Liefhebber bekent geweeſt, maer bleef nu by dien Heer tot na deszelfs doot beruſten, wanneer het door den Kunſtkoper GERARD HOET van de Erfgenaemen gekocht, en ten eerſten weer verkocht is aen onzen tans regeerenden Prince Erfſtadhouder; voor wat prys weet ik niet, maer, na giſſing, vry hoog, gemerkt haere Koninklyke Hoogheit groot behagen in dat ſtuk nam. Deze laetſte trek deet VAN DER WERF's Kunſtwonderen weer geweldig ſteigeren, en de neuswyze bedillers en kleinachters derzelve den mont ſnoeren. Nu weet ik in *Hollant* geene van zyne Kunſttafcreelen te koop, als ten hogen pryze, ook is derzelver getal gemakkelyk na te gaen, inzonderheit de kapitaele ſtukken; want te *Rotterdam* by de Heeren BISSCHOP bevind zich de ongelovige THOMAS, en by Monſieur SCHERNER een ADAM en EVA; te *Amſterdam* in de

Fa-

Familie van den Heer DE WOLF is een Heilige Familie; by den Heer WILLEM LORMIER zyn noch drie ſtukken; en by den Heer *van* ZWIETEN den Harder en Harderinne; het vermaerd ſtukje van LOTH met zyne Dochters heeft de Heer Griffier FAGEL, na menigvuldig aenzoek, aen Prins WILLEM *van Heſſen* overgedaen; by den Heer BROUWER is niet meer als dat overheerlyk ſtukje, daer den Engel ADAM en EVA uit het Paradys dryft, en te voren by den Heer FLINK is geweeſt.

Eindelyk heeft de Heer GEVERS in bezitting het bekende Familieſtuk van onzen grooten Schilderhelt, dat hy, hoe dikwerf daerom aengezocht, nooit heeft willen verkopen, zelfs niet aen den Keurvorſt, zynen grooten Mecenas, noch aen den Koning van *Polen*. De Ridder GREGORY PAGE heeft het insgelyks verſcheide maelen op een nadrukkelyke wyze verzocht, maer te vergeefs, en daerom zich vergenoegt met de uitmuntende Copy van HENRIK LIMBORCH; ook had onze Ridder wel ernſtig verzocht, dat zyne nakomelingen het niet als in den hoogſten noot zouden verkopen: daer, voor als noch, geen denkbeelt van is: want de Kinderen, die den Heer BROUWER, out Schepen te *Rotterdam*,

by

by MARIA VAN DER WERF, zyne Gemalinne, verwekt heeft, zyn reets alle drie wel getrout, namentlyk: de Zoon met de Dochter van den Heer TIERENS, Burgemeester te *Gornichem*, en daer mede al in de Vroetschap geraekt, de outste Dochter aen den Heer GEVERS, groot Koopman te *Rotterdam*, en de jongsteaen den Heer VAN BEEFTING, beide Schepenen derzelver Stadt.

Voorts moet het niemant vreemt dunken, dat de wispelturige Kunstmode zulk een veranderlyke rol met 's Mans Kunstpenseel gespeelt heeft: want het zelve lot is de Kunst van den grooten RUBBENS ook te beurt gevallen voor de verzameling van het Wereltberoemd *Paltsisch* Kunstkabinet, daer de stukken van RUBBENS geen gering gedeelte van uitmaekten, maer een geheele Gaendery vervulden; waer door zy meer als de helft in prys klommen. Het zelve hoog en laeg gaen der kunstpryzen, heeft REMBRANTS Kunstwerk ook moeten ondergaen, en dat van wel tien andere Meesters by myn tyt; het geen niet aen hunne Kunst is te wyten, die altyt zich zelf gelyk is, maer enkel aen de ongestadige drift der Liefhebbers, en van de onzekere stroom der verkiezinge afhangt.

Om nu dit omstandig aenhangsel, des te

meer

meer luiſter by te zetten, heb ik het goet gedacht hier in te voegen de volgende gedichten, door de beroemtſte *Neêrduitſche* Dichters op 's Mans nyt- en tytverdurende Kunſt, en ontydige doot, tot zyne onſterffelyke Nagedachteniſſe gemaekt.

TER

EEUWIGE GEDAGTENISSE

VAN

DEN EDELEN HEERE

ADRIAEN VAN DER WERF,

RIDDER.

Natuur vormde eenen menſch, en liet hem weder ſterven,
't Penſeel vormde eenen menſch, en hielt hem in zyn verven
Voor d'eeuwigheit, door kunſt des Ridders VAN DER WERF.
Dit zagh de Doot, die hy zoo levendt af kon malen,
Dat zy ſchier tael ſprak door zyn ſprakelooze talen.
Zy berſt van ſpyt, en wil dat zulk een ſchilder ſterf,

Die

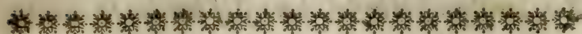
Die zich van haer, zelfs by zyn leven, zoekt te wreken,
't Natuurlyk leven zelf als naer de kroon te steken,
En menschen, die ze als gras wegzeissent, houdt in staet,
Door duurzame olyverf. Hy wist haer scherpe pylen
Met zyn penseelstreek op het zachtste plomp te vylen.
Hy tooide vrou Natuur gelyk de Zon. De Raet,
De Stat, de Hoven, zyn met onnavolgbre blyken
Van zyne kunst gesiert, daer d'outheit voor zou wyken.
Al wat hy schilderde of bootseerde, in 't groot of kleen,
Staet of 't geschapen waer'. Wat Neêrlant, *wat* Germanjë,
Wat heerelyks Itaelje, *of* Vrankryk, *of* Brittanje,
Ooit voorbracht, wrocht zyn kunst, en dat volmaekt, alleen.
Niets kon 'er sterven, daer zyn schildergeest het leven
Door zyne hant, waeruit het vloeide, koos te geven.
Dit zagh de felle Doot, en tradt naer 't ledekant.
Zy zal, het ga zoo 't ga, dien Fenixschilder vellen,

Al zouden d'eeuwen haer dien ſlagh tot ſchand vertellen.
Helaes! toen hielp geen kunſt. Zy grypt hem by de hant,
Die flux verſtyft, geen deucht kon haren wrok verzetten.
APELLES *grootſte zoon buigt onder hare wetten.*
Dat zal, onzoenbare, u een duure dootſlagh zyn.
Begraef, kunt gy, zyn' naem: maer, och! al uw vermogen
Beſtaet in 't luiken van twee levenſtralende oogen.
Benaemt gy 't leven, gy benaemt hem ook de pyn.
Nu zal hy, dat is d'aert der grootſte kunſtgenoten,
Beſt leven; en uw floers, zoo dicht in een geſloten,
Strekt een gordyn voor al zyn hantwerk, die 't bewaert.
Gy miſt uw oogmerk; want alle oogen zullen 't wreken,
En alle tongen door alle eeuwen van hem ſpreken.
Zyn ſchilderkunſt is aen d'onſterflykheit gepaert.
Die Fenixſchilder leeft in vollen glans en glory;
En ſtichtte zyne tombe in Neêrlants *kunſthiſtory.*

J. SUDERMAN.

Te Rotterdam overleden den 12 en begraven den 17 van Slachtmaent MDCCXXII.

TER

TER

EEUWIGE GEDACHTENISSE

VAN

DEN EDELEN HEERE

ADRIAEN VAN DER WERF,

RIDDER.

Hier legt de Fenix van de ſchilderkunſt begraven,
*D'*APELLES *zyner eeu, het dierbaer kunſt-kleinoot,*
Dat moeder Hollant *heeft gebaert uit haren ſchoot*
Om ganſch Europe *te verbazen door zyn gaven.*
Om duitſch te ſpreken, 't is de Ridder VAN DER WERF;
Wiens naem, verheerelykt aen zoo veel Vorſtenhoven,
Geen lofſpraek het verheft, geen laſter kan verdoven,
Zoo lang de maelkunſt geen verdiende glori derf.
De Stat, die moedigh zich ERASMUS *wieg magh noemen,*
Noemt dezen Ridder, die hier ook zyn' ooirſprong nam,
DE TWEEDE PAREL AEN DE KROON VAN ROTTERDAM.

Zyn kunſtpenſeel beſtelt haer ſtof om dus te roemen.
Maer wil zy eeuwigh zelf ook deelen in 's mans eer,
Zyne onwaerdeerbre kunſt naer waerde recht beloonen,
Zoo paſt haer VAN DER WERF *niet minder te bekroonen*
Dan met een pronkbeelt van metael naeſt DEZIDEER.

JOAN DE HAES.

Te *Rotterdam* geſtorven den 12 en aldaer in de groote kerk begraven den 17 van Slachtmaent 1722.

GRAFSCHRIFT

VOOR

DEN HEERE

ADRIAEN VAN DER WERF,

RIDDER.

Dit graf viel VAN DER WERF *ten deel,*
De glory van het kunſtpenſeel.
De groote Schilderhelt, die 't leven
Aen afgeſtorvenen kon geven,
Zal nimmer miſſen 't geen hy gaf.
Zyn Kunſt braveert hier zelfs het graf,

En

En kan nogh zal in 't ſtof verderven,
Maer houdt in gloeiende olyverven
Een eeuwigheit, waer op de nyt
En doot haer tanden vruchtloos ſlyt.
Een reex van ſchilderyen kroonen
Den Fenix van APOLLOOS *zonen.*
Zoekt ymant zynen zachten aert
Met deugt, en kloek verſtant gepaert,
En al de levendige ſtralen
Van zynen edlen Geeſt te malen?
Die treft men met een dichtpenſeel
Zoo weinigh als op't verfpanneel:
Die blyven, diep in 't hart geſchreven
Van zyne huwlyxpanden, leven.

CORN. VAN ARCKEL.

GRAFWAPEN

VAN

DEN EDELEN HEERE

ADRIAEN VAN DER WERF,

RIDDER.

De Zon der Schilderkunſt lei haere flonkerſtralen
En aengebeden glans in 't end te ſpoedig af,

En most met VAN DER WERF, *in vollen luister,*
daelen.
Dien grootsten Schilderheld, betreurt men op dit
graf.
Maer zyn doorluchte Faem vult alle Wereltdeelen.
D'APELLES *van de* Maas *ontbeert geen Hel-*
denlof.
Parnassus *viert zyn deugt, en goude kunstpenseelen*
En Ridderlyk Blazoen met menigh Vorstenhof.
Zoo 't ongenadigh graf slechts oogen had of ooren,
Ons zou dat Landjuweel versieren als te vooren.

H. K. POOT.

Overleden den 12 en begraven den 17 van Slachtmaend 1722.

De Heer BROUWER, die van eenen edelmoedigen aert is, en geen genoten dienst noch eerbewys onbeloont laet, ging, na alvorens den Drukker dezer Vaerzen te hebben voldaen, in persoon derzelver Heeren Dichters bedanken, en, tot een gedachtenisse aen den Ridder, zynen Schoonvader, ieder beschenken met een goude *Medaille*, ter waerde van 10 dukaten, verrykt met het Beeltenis van den Keurvorst JOHAN WILHELM; die deze milde en edelmoedige behandeling beäntwoordden met de volgende Dankvaersjes:

Dus

Dus wordt de Vorst der Palts *in gout,*
Maer beter in zyn gunst beschout,
Die 't met den Ridderlyken schilde
Den grootsten kunsthelt schenken wilde
Die ooit penseelverf maelde op doek.
Geen doot was VAN DER WERF *te kloek:*
Of, greep zy hem uit dezen zadel,
Zyn kunst behoudt den besten adel.

1722. J. SUDERMAN.

Dit gout, een glans der schildery
Des Ridders, tooit myn poëzy
Door 's Schoonzoons gunst. Zy doet hem hulde
Die dus haer lykcipres vergulde.
Kleen was 't, ô BROUWER, *'t geen ze aen 't graf*
Des wytberoemden Schilders gaf.
Zyn kunstpenseel zal 't beter sieren,
Dan MAROOS *graf zyn graflaurieren.*

1722. J. SUDERMAN.

OP DEN

GOUDEN PENNING,

WAER MEDE HET

DEN HEERE

ADRIAEN BROUWER,

EN ZYNE GEMALIN

MEVROU

MARIA VAN DER WERF,

beliefde myne Poëzy te erkennen.

DE Paltsvorst kroonde met zyn gunst
De heerelykste schilderkunst,
Die 't sterflyk oog ooit door 't penseel
Op doek gebraght zag of panneel.
Hy adelt zulk een' kunstenaer,
Pas eens gezien in duizent jaer,
Beschonk den Ridder met dit gout,
Waer op men 's Vorsten beelt beschout.

J. DE HAES.

NU kroont dit gout door BROUWERS *gunst*
De Zuster van de schilderkunst,
Die, toen ons Hollantsch *Kunstjuweel*
Het graf helaes! viel tot een deel,
Cipressen straide by de baer.
Des dankt zy u, ô edel Paer,
Wiens miltheit hare tong ontvout,
Zoo dikwyls 't oog dien glans beschout.

1722. J. DE HAES.

Om ook myne dankërkentenis aen dien Heer openbaer te betuigen, zy den Lezer bekent, dat het hem behaegt heeft my, op eene vriendelyke en gedienstige wyze, ter hant te stellen al het gunt van ons dus omstandig en

en uitvoerig geboekſtaeft is, nevens een Lyſt van alle de Kunſttafereelen, die het Keurvorſtelyk Kabinet uitmaken, welke Lyſt door my, als een toegift, achter dit werkje geplaetſt zal worden, op dat de nieuwsgierige Liefhebbers daer uit zouden kunnen zien, hoe veel en wat Kunſttafereelen van onzen Ridder dat overkoſtbaer Kabinet helpen verheerlyken. Ondertuſſchen ben en blyf ik den Heer BROUWER ten hoogſten verplicht voor de ſpoedige bezorging van alles, en betuige zyn Wel Ed. nochmaels myne oprechte dankërkenteniſſe voor al zyn genomene moeite.

Ik kan niet nalaeten hier aen te tekenen, dat den Heer BROUWER, out Schepen der Stadt *Rotterdam*, in 't begin van het voorleden jaer 1750 al mê den weg van alle vleeſch gegaen is, gelyk al meer Liefhebbers, die naer mynen geringen letterärbeit verlangt hebben, zonder het zelve te mogen beleven, daer geen van de minſten onder was die beroemde kunſtminnaer en kenner, den Heer HIERONIMUS TONNEMAN, die al mede door de doot weggerukt is: waer door zo menige verandering in de Kabinetten dagelyks voorvalt, en de Kunſttafereelen van d'een in d'andere hant komen, dat men dikwyls niet weet, waer dezelve gebleven zyn; zo dat ik, om dit te

verhoeden, tot naricht van de Liefhebbers hier by voege: dat door het afſterven van den Heer BROUWER de bovengemelde Kunſtjuweelen, namentlyk de vyf groote ſtukken, en de ADAM en EVA, nu in handen geraekt zyn van den Heer ARNOUT GEVERS, tans Schepen te *Rotterdam*; dien wy wenſchen, dat dezelve veele jaren met vergenoeging en kunſtliefde mag beſchouwen.

JOHAN VAN HUCHTENBURG, aen wien HOUBRAKEN gedenkt in zyn laetſte Deel, op *pag.* 251, doch zo ſpaerzaem en ſobet, dat voor my noch wel wat is overgebleven, te meer, om dat hy na dien tyt eenige jaren in den *Haeg* heeft gewoont.

HOUBRAKEN ſluit zyn verhael van 's Mans Levens- en Kunſtbedryf, met te zeggen: dat hy in den jare 1708 of 1709 in dienſt geraekte van Prins EUGENIUS, en in 't jaer 1711 door den Keurvorſt van de *Palts*, JOHAN WILHELM, met een goude Medaille wierd beſchonken; daer ik nu noch by te voegen heb, dat hy voor Prins EUGENIUS, dien wereltberoemden Oorlogshelt, alle de Veltſlagen geſchildert heeft, welke die dappere Veltheer, zo tegen de *Chriſten*-Mogentheden in *Italiën*, *Beiëren* en de *Nederlanden*, als tegen

gen den *Turk*, geflagen en gewonnen heeft.

Hier toe wierden hem ter hant geftelt alle de Plans dezer Batailles, nevens een nette aenwyzing, hoe de Legers gecampeert en verfchanft hadden gelegen, waer, en hoedanig in order de Bataille hadden geftaen met den aenvang van den ftryt; ook fprak hy met dien Prins zelf verfcheide maelen over de byzondere omftandigheden van alles, en langs dien weg heeft hy op eene loffelyke wyze dat heerlyk Kunftwerk gemaekt; beftaende al in eenige ftukken, die hy naderhant in het koper gebracht heeft, en geplaetft zyn in de bekende befchryving der Oorlogsdaden van Prins EUGENIUS en den Hartog van MARLBOROUGH.

Het zyn ftukken van vier voet hoog en vyf voet breet, het laetfte heb ik hem noch zien fchilderen, verbeeldende den Slag, in 't jaer 1717 voor *Belgrado* tegens den *Turk* geflagen en gewonnen; ook moet ik, tot roem van zyn wakker en ftout penfeel, zeggen, dat alles even kloek en fix behandelt was, fchoon hy toen al 72 jaren bereikt had; daerenboven verftont hy den Kryg, met al den aenkleven van dien, zo wel, als ik geloof dat ooit eenig betrachter van die Schilderftudie denzelven verftaen heeft.

Men kon uit het ftrydent poftuur en vergramt

gramt gezicht van ieder beelt natuurlyk zien, op wien hy 't gemunt had, om met een woedende dapperheit zyn party wiſſe ſlagen toe te brengen, glorie te bevechten en den zegen te helpen behalen; kortom, het ganſche ſtuk vertoont zich als een levent Schoutoneel van MAVORS bloedig Oorlogsvelt, op het welk men de woedende BELLONE haeren dollen krygsrol ziet ſpeelen, badende tot over de enkels in het bloet der verſlagenen. Voor al deze ſtukken wierd hy rykelyk betaelt, ook kreeg hy veel Copyen in 't klein naer dezelve te ſchilderen; van welke de beſte, door hem zelfs gemaelt, te zien zyn by den Makelaer JOHANNES STAETS te *Amſterdam*. Veele liet hy door anderen ſchilderen, die hy dan met eens over te ſchilderen voor veel gelts verkocht.

Noch heeft hy een menigte Kabinetſtukjes van allerlei Krygskundige verbeeldingen gemaekt, het zy Batailles, Legertochten, Plunderingen of Corpsdeguardes. Dit deet hy alles met veel veranderingen, waer uit men de rykheit van zynen geeſt en de ſchranderheit van zyn oordeel duidelyk kon merken. Ik heb ſtukjes van dien aert gezien, die zo fraei van ordonnantie en coleur, en zo kunſtig van dag en ſchaduwe zyn, dat ze voor die van

WOU-

WOUWERMAN niet behoeven te wyken.

Toen de Keizer *aller Russen*, Czaer PETER *den grooten*, in 't jaer 1717 te *Amsterdam* was, vroeg hy naer een Bataillefchilder, en HUCHTENBURG by hem gebracht zynde, begeerde die Vorst een Zeeslag van hem gefchildert te hebben, die hy onzen Schilder noch al vry hebbelyk voortekende, maer verstaende, dat HUCHTENBURG geen Zeefchilder was, liep die onderhandeling vruchteloos af; ook quam 'er in 't geheel niets van, vermits dat gedeelte der Kunststudie, met haere loffelyke betrachters en oeffenaers, al lang voor dien tyt was uitgestorven. Voor 't overige was onze Kunstenaer een Man van goet gedrag, die zyn interest wel verstont, en in de Kunst ook handel dreef, zo wel in kostbaere als gemeene stukken, die hy te fcheep overal heen zond, en in zynen tyt al veel gelt mede gewonnen heeft; dus mag hy billyk onder de gelukkige Schilders getelt worden.

Hy heeft noch al eenige jaren in den *Haeg* gewoont, en hielt huis met een oude Meit; maer zy wierden op het laetst beide zo hoog bejaert, dat ze wel een derde nodig hadden om haer op te passen; het geen de reden was, dat hy weer te *Amsterdam* by zyne Dochter ging inwoonen; daer hy in den ouderdom

van

van 87 jaren, in 't jaer 1733, is ten grave gedaelt.

Na zyn doot weet ik niet, dat noch iemant opgeſtaen is, die Batailles ſchildert; dus gaet het eene gedeelte der Kunſt voor en het ander na met zyne roemruchtige behartigers ten gronde, om in den poel der vergetelheit te ſmooren. Dus worden we ongevoelig berooft van Kunſtöeffenaeren, die voorheen den luiſter van ons kunſtqueekent Vaderlant hielpen vergrooten, tot verwondering van ganſch *Europe.* De hooftöorzaek van dit bejammerenswaerdig verval is, myns oordeels, onze verdartelde vadzigheit en onzinnige drift tot vreemde modes; gelyk ik elders omſtandiger heb aengeroert.

Het volgende Vaersje is op 's Mans Kunſt gemaekt:

Schoon d'ed'le Schilderkunſt geen' Zetel heeft,
Daer MAVORS *woed, dat alles lilt en beeft;*
Nochtans is zy zomtyts beluſt te zwieren,
Door Vuur en Zwaert, en 't balderen der Mortieren,
Langs 't Oorlogsvelt van doeken en paneel;
Met Lyken dik bezaeit door 't Kunſtpenſeel:
Als blykt aen HUCHTENBURGS *Batailleſtukken;*
Die zy den groenen Krygslaurier helpt plukken,

Zyn

Zyn Schedel met dat zegeteken kroont
En dus naer eisch zyn' kunstverdiensten loont;
Terwyl zyn Kunst-werk, met der Heldendaden,
Gedrukt word op onsterffelyke bladen.

Volgens order en tytbeurt van Kunstenaers wiens Levens- en Kunstdaden door HOUBRAKEN beschreven zyn, en welke beschryvinge ik belooft heb aen te vullen, volgt nu de geestryke Historischilder GERARD HOET, van wien HOUBRAKEN op *pag.* 239 van zyn laetste Deel omstandig en met lof spreekt. Het geen ik 'er by te voegen heb, bestaet hier in: dat hy in het jaer 1714, te *Utrecht* wonende, en ondervindende, dat het in die Stadt, zo wel ten opzichte van groot als klein Kunstwerk, hoe langer hoe slechter met de Kunst ging, een besluit nam om zich van daer metter woon naer den *Haeg* te begeven, schoon toen al 66 jaren out. Tot welk besluit hy te meer overgehaelt wierd, om dat hy nu en dan voor de *Haegsche* Minnaers van *Pictura* al eenige Kabinetstukjes geschildert had. Zo dra hy zich in den *Haeg* had gevestigt, raekte zyn kunstpenseel voor veele aenzienlyke Liefhebbers met roem en voordeel aen den gang: als voor de Heeren FAGEL, SCHUILENBURG, HEEMSKERK en GA-

LER

LER, nevens meer andere Liefhebbers, zo binnen als buiten den *Haeg*.

Het Kunſtwerk, dat hy voor die Heeren maekte, beſtont meeſt in Kabinetſtukjes met Hiſtoriſche en Poëtiſche verbeeldingen; het geen hem om 't even was, vermits zyn geeſtryk vernuft bequaem was om alles op eene welſtandige en grootſche manier te ordonneeren, ook vloeiden hem de beelden ſchier uit het penſeel, als de letters uit de penne van eenen vaerdigen Schryver; het geen ik dikwyls met verwondering gezien heb aen ſtukken, die zulks overtuigent aentonen, als: daer DIDO wetten geeft aen die van *Karthago*, daer MASSINISSE zyn laetſte afſcheit zent aen SOFONISBA, of daer JEPHTA van zyne Dochter en haeren trommelenden Maegdenrei word ingehaelt; ook wel daer VENUS in triomf word omgevoert, gevolgt van jong en out, die zy, aen liefdekoorden geſtrengelt, zich onderwerpt, en voor haeren ſtaetſiwagen heen dryft; of eindelyk aen een BACCHUS-feeſt, met al deszelfs aenhang en naſleep, uit een oneindig gewoel van voorwerpen beſtaende; want al deze ſtukken zyn zo talryk van beelden, zo ryk en grootſch van ordonnantie, en zo welſtandig van houding ten opzichte van dag en ſchaduwe, dat men

men 'er over verwondert ſtaet! ook is 'er de perſoonsverbeelding, naer den verſchillenden rang, ſtant en doening der beelden, met oordeel in waergenomen; zynde eenige geplaetſt in prachtige Gebouwen, verſiert met fraeie Basrelieven, andere in ſchoone Lantſchappen naer vereiſch van de Hiſtorie, en voorts elk, naer zynen ſtaet, met koninglyke of min prachtige kledingen om het kunſtigſte uitgedoſcht; waer van, buiten 't geen ik reets gemelt hebbe, noch een uitmuntent proefbewys beruſt in de fraeje verzameling van den Heere S. FEITAMA, verbeeldende: daer de Kinderen *Iſraëls* het Manna vetzamelen in de Woeſtyne; en in veele andere Kabinetten kan gezien worden.

Niet min bedreven was hy in de *Joodſche* en *Mozaïſche* Outheden, als blykt aen het bekende Bybelwerk, door den Heer VAN DER MARK, Heere van *de Leur*, uitgegeven, waer van de meeſte tekeningen door onzen vernuftigen Kunſtenaer getekent zyn. Het laetſte groot Werk, door hem gemaekt, was voor den Heer QUARLES, in deszelfs Huis in de Houtſtraet, beſtaende in eenige Zolder- Schoorſteen- en Deurſtukken, fraeie Basrelieven en ander bywerk; ook in een Familieſtuk, vertonende de Afbeeltſels van den Heere

QUARLES, zyne Gemalinne en twee Zoontjes, die, met eenige bedienden, in een Chaizetje met een klein Paertje bespannen, van de Jacht komen; zynde alles zo geestig, kunstig en natuurlyk, verbeelt, zo fix en vleiënt behandelt, dat het een lust om te zien is, en te meer lof verdient, om dat hy toen al hoog bejaert was.

Eenige tyt voor zyn doot ging hy inwoonen by zynen jongsten Zoon, GERARD HOET, dien hy, om deszelfs aengeboren Kunstliefde, aen dezelve had toegewyd, en die al ver gevordert was, zo in het copiëeren naer de kunstryke Voorbeelden van zynen Vader en andere Meesters, als met het schilderen van welgelykende Portretten naer 't leven, die hy al kloek en stout wist te behandelen; het geen niet duister te kennen gaf, had hy met denzelven yver voortgegaen, dat'er wat goets van te wagten was geweest. Maer ziende, hoe veele veranderingen de Kunst en derzelver Oeffenaers onderhevig waeren, en hoe wisselvallig het is, om een Hoogvlieger in dezelve te worden, en zyne Begunstigers te vinden, die een Kunstenaer zo hoog opligten, dat nyt nog eigenbaet hem kunnen krabben; dit overwegende schrikte hem zulks af, hy besloot het zekere voor het onzekere te kiezen,

en

en begaf zich voorts tot het ſchilderen van allerlei Huiſſieraden, Koetſen en 't geen daer verder toe behoort, mitsgaders tot den Kunſthandel: het geen hem wel gelukt is, hebbende ten dien einde een Huis gekocht aen de Ooſtzy van 't Voorhout, voor dezen gebruikt tot een *Joodſche* Kerk. In het zelve was een kamer van meer als gemeene grootte, die gedient had voor een Synagoge.

Hoe hoog bejaert onze naerſtige Kunſtenaer was, kreeg hy echter luſt om dezelve in 't ront te ſchilderen, verdeelende zyn Kunſtwerk in zeven ſtukken, die hy beſchilderde met de zeven Chriſtelyke Hooftdeugden, verbeelt door Vrouwen, zittende op de wolken, en onderſcheidentlyk kenbaer aen haere merktekens en klêdy; zynde alles, zo ten opzichte van 't hooftwerk als der byzaken, zo uitvoerig en zinryk van ordonnantie, zo kloek en fix van behandeling, dat men over de vaſtheit en vaerdigheit van 's Mans penſeel, in dien hogen ouderdom, verbaeſt moet ſtaen. De achtergronden zyn ſchoone Lantſchappen in de manier van MELE, die hy in zyne jeugt met oordeel beſtudeert had; gelyk het bekent plaetwerk, dat door hem geëtſt is, duidelyk te kennen geeft. Het Schoorſteen- en

Deurſtuk is van dezelve waerde en op het hooftwerk heel toepaslyk.

Te *Dordrecht* is mede noch een fraei bewys van 's Mans bequaemheit te zien op de deuren van het Orgel in de *Franſche* Kerk, die hy, al hoog bejaert, meeſterlyk en verſtandig geſchildert heeft, op verzoek van den Heer VAN DER VUCHT, een geächt Liefhebber in zynen tyt: die dezelve tot verſiering der Kerke verëert heeft. De gemelde Kunſtminnaer liet by zyn afſterven noch twintigduizent guldens, tot verryking der oude Kerk daer ter Stede, voor een nieuwen Predikſtoel en verdere verbeteringen, waer door zyn Naem by de Nakomelingſchap verëeuwigt word.

Noch moet ik hier, als een zeltzaeme eigenſchap, byvoegen, dat de voornoemde Kunſtenaer alles uit den geeſt deet, zonder tekening of leven te gebruiken; ziende alles in den ſpiegel van zyn vlug en ſchrander oordeel, zulk en vaſt denkbeelt had hy, van al wat tot de Kunſt behoort, zyn gelukkig geheugen ingeprent; ook ſtonden zyne ordonnantien byna zo ras op het paneel of doek, als die in zynen verheven geeſt gevormt waeren, als reets gezegt is; ja men kan zich niet genoeg verwonderen over den korten tyt,

in

in welken hy dit ſlotwerk van zyn Kunſtbedryf, om zo te ſpreken, als met eenen bevenden ouderdom, heeft ter uitvoer gebracht.

In het laetſte jaer voor zyn doot wierd hy zo onmachtig en zwak, dat hy geholpen moeſt worden. Van welken kinderlyken plicht zyne outſte Dochter en jongſte Zoon zich loffelyk gequeeten hebben tot zyn doot toe; het geen hen tot eenen zegen moet verſtrekken volgens de Goddelyke wet; van welken zegen de brave Zoon inzonderheit de heilzaeme vruchten geniet.

Na dat onze gryze Kunſthelt dus eenigen tyt gelegen had, heeft de doot zyn bouvallig lighaem geſloopt, en zynen grooten geeſt uit dien laſtigen kerker verloſt op den 2 van wintermaent des jaers 1733, in den ouderdom van 86 jaren. Hy was een verſtandig Man, buiten de Schilderkunſt niet alleen ervaren in gewyde en ongewyde Schriften, maer zelfs in andere Kunſten en Wetenſchappen, ook vroom en edelmoedig van handel en wandel; gunnende zynen Kunſtgenoten zo veel geluk en voorſpoet als zich zelf; waer toe hy hen ook de behulpzaeme hant bood. Wenſchelyk waere het, dat zulks in alle Schilders plaets had, dan zou de Kunſt min om broot

behoeven te gaen, en meer bequaeme Meesters te voorschyn brengen; doch om dit aenhangsel te eindigen, kan ik niet verzwygen, dat zyn outste Zoon de Kunst ook geöeffent heeft, en niet onbequaem zou geweest zyn, inzonderheit in 't schilderen van bloemen en vruchten, was zyne onbezonne en slordige manier van leven hem hier in niet hinderlyk en oorzaek geweest, dat hy op den middag van zyn leven wierd weggerukt, weinig dagen na het overlyden van zynen deugtzamen Vader; naer wiens lessen hy niet geluistert, noch wiens loffelyk voorbeelt en veilige voetstappen hy niet gevolgt had, maer op wiens zeltzaeme bequaemheit dit zinryk Vaersje niet onaerdig zinspeelt:

Die GERARD HOET *in vluggen schildertrant,*
In vindingen, en rykdom van gedachten,
Braveeren wil, heeft PALLAS *brein en hant*
Gewis van doen, of MIDAS *loon te wachten.*
De Beelden vloeiden hem byna zo vaerdig
Als letters uit zyn wonder vlug penseel;
Des is zyn kunstroem dubb'le glori waerdig:
Want elk valt die bequaemheit niet ten deel.

Het schikt zich zo, dat de alomberoemde Ridder KAREL DE MOOR de laetste Schil-

Karel de Moor, Ridder van 't H. Roomsche Ryk.

Schilderperſonaedje is, die wy ten toneele voeren; om hem het einde der doorluchtige rol van zyn levens- en kunſtbedryf te zien volſpeelen: als zynde de laetſte der overledene *Nederlantſche* Kunſtſchilders, daer HOUBRAKEN van ſpreekt op *pag.* 342 van zyn laetſte Deel, en eerſt in 1738 overleden. Volgens HOUBRAKEN, is hy op den 25 van ſprokkelmaent des jaers 1656 geboren in het *Leidſch Atheenen*, de bewaerplaets der Heiligdommen van MINERVA, de Troon der gewyde en ongewyde Geleertheit, en het Hoge School van alle Kunſten en Wetenſchappen.

Onze Ridder was al 63 jaren out, toen HOUBRAKEN A°. 1719 zyn Werk ſloot, echter noch van zulk eene jeugdige en ſterke gezontheit, dat hy zich in een tweede huwelyk begaf met Jongkvrouwe van MOLENSCHOT, afkomſtig van eene aenzienlyke Familie, en na dien tyt noch veele beroemde Kunſttafereelen geſchildert heeft. Want na de Afbeeltſels van die heldhaftige Legerhoofden, Prins EUGENIUS en den Hartog van MARLBOROUGH, daer HOUBRAKEN mede eindigt, heeft hy den Keizerlyken Afgezant, Grave van SINTSENDORF, geportretteert; door deze uitmuntende Kunſttafereelen gaf hy zo veel

genoegen aen het Keizerlyk Hof, dat hy, uit aenmerking van zyne Ridderlyke Kunstverdiensten, wierd Ridder gemaekt van het H. *Roomsche* Ryk; doch eer ik voortga, zal ik een kleine terugstap doen, om wat omstandiger 's Mans Kunstwerken aen te wyzen, als HOUBRAKEN gedaen heeft, hoewel die Schryver hier over van geene nalatigheit te beschuldigen is, nademael hy den Ridder, met eenen brief, op het allervriendelykste verzocht, om zyn Levens- en Kunstbedryf, benevens deszelfs Afbeeltsel, hem toe te zenden, maer, tot zyne verwondering, dit volgende onvriendelyk antwoort ontfing: Dat hy daer niet mede ophad, om by zyn leven in een boek geprent te staen. Na dit hier ingelascht te hebben, ter verdediging van HOUBRAKEN, zal ik voortgaen, en eens doen zien, wat moeitens en middelen een yver- en eerzuchtig Kunstenaer al aenwend om het juiste toppunt van zyn oogmerk te bereiken, tot volkomen luister en glorie van zyn berucht penseel. Want dat onze Ridderlyke Kunsthelt, by onpartydige Kenners, voor een Hoogvlieger in de Kunst te boek staet, en een der grootste Meesters is geweest, die in *Nederlant* gebloeit hebben, is, denk ik buiten tegenspraek, het eenparig gevoelen

van

van alle edelmoedige Liefhebbers; ſchoon het nakrooſt van MOMUS, gelyk het onkruit de heele werelt door verſpreit, en dien het de Goden zelfs niet van paſſe kunnen maken, zulks durft ontkennen; waer aen wy ons weinig kreunen, vermits de ſchimp- en laſterzucht dezer MIDAS-vlegels meer tot hunne eige ſchande verſtrekt, als tot nadeel van hem, die zo onrechtvaerdig gelaekt en bedilt word. Om dan ter zake te komen, zy den Lezer bekent, dat onze Fenixſchilder door de Ed. Groot Achtb. Magiſtraet van *Leiden*, in 't prilſte van zyn leven, verkoren wierd om in Schepenskamer een Schoorſteenſtuk te ſchilderen, toepaſſelyk op de Juſtitie: waer toe hy de Hiſtorie van BRUTUS uitkipte, die zyne twee Zoonen (zich tegens de *Roomſche* wet met de edele *Romeinſche* Jeugt in eetgeſpan begeven hebbende, om de TARQUYNEN in hun vorig gezag te herſtellen,) eerſt ſtreng liet geeſſelen, en daer na het hooft afſlaen, ten ſpiegel van het *Roomſche* volk. Onze Ridder had de Hiſtorie dus verbeelt, dat de rechtspleging aen den eenen Zoon reets ter uitvoer gebracht was, en zyn afgehouwen hooft op den voorgront geplaetſt. Men ziet de Rechterlyke ſtrengheit en het Vaderlyk medelyden in BRUTUS deftig gelaet natuurlyk doorſtraelen.

Voorts is alles vaſt getekent en heerlyk van coleur, naer eiſch van zaken en perſonen, en de verſchillende hartstochten zo natuurlyk verbeelt, dat 'er een opmerkent aenſchouwer door verrukt word; doch de meeſte verlegenheit, om dit ſtuk in alles dus natuurlyk ter uitvoer te brengen, maekte hem de dode romp en afgehouwen kop; na veel wikkens en wegens beſloot hy die ook naer 't leven te ſchilderen, des verzocht hy de Regenten van het Gaſthuis om een lyk, zo dra 'er den adem uit was; het geen hem toegeſtaen zynde, by de eerſte gelegenheit, in een mande met boeken bedekt, wierd bezorgt.

Zo als hy dit yſſelyk Model ontfangen had, ſneet hy 'er het hooft af, en ſtelde romp en kop in het nodige poſtuur. Dit afſchuwelyk voorwerp had hy dus drie dagen tot gezelſchap, in welken tyt hy met allen yver en naerſtigheit zyn oogmerk bereikte, en vervolgens op de eige wyze het zelve weer te rug zond. Door dat onaengenaem middel heeft hy dit ſtuk zo voortreffelyk en natuurlyk geſchildert, dat het met toejuiching van alle Kunſtminnaers beſchouwt word; het geen my van iemant is medegedeelt, die het uit des Ridders eigen mont had, en wegens deszelfs zeltzaemheit hier geplaetſt is. Het middel, dat

dat de Marquis van MANTUA gebruikte, om zynen Schilder MONSIGNORI een levent voorbeelt te geven van eenen *St.* SEBASTIAEN, was min affchuwelyk voor den Schilder, maer niet min verfchrikkelyk voor den gewaenden Sant, die tot Model diende, gelyk by KAREL VAN MANDER, in 't leven van MONSIGNORI, *fol. 66*, kan nagezien worden. Te *Leiden*, in de *Roomfche* Kerk der Predikheeren, is een kapitael Altaerftuk van onzen Ridder te zien, en op andere plaetfen uitmuntende Portretten, als dat van den Heer DRABBE; by den Heer VAN DE VELDE zyn twee overheerlyk gefchilderde Afbeeltfels van een Heer en eene Dame; noch heb ik van hem gezien een kunftig gemaelde Dame, zynde de Zufter van den Raetpenfionafinaris HEINSIUS; dit ftuk bezit al de verhevenfte deelen der Kunfte; ook had de gewezene Kunftkoper JAN BERKHEIDEN in zyn tyt twee Portretten uit verfturven Familiën, die hy aen den *Schotfen* Graef van ANNENDAEL ten hogen pryze verkocht. Veele der aenzienlykfte geflachten, in 't prachtig *Amfterdam*, pronken met overheerlyke Portretten van den Ridder; ook is 'er een groot ftuk in de Koeftraet, in 't publik, te zien, verbeeldende de zes Overluiden van 't Wyn-

ko-

kopersgilde; dat bovenalle tot een onbetwiſtbaer bewys van 's Mans verheven geeſt en kunſtvermogen, zo in coleur als ſchildertrant, verſtrekt, het is gejaermerkt 1696. In 't jaer 1702 zond hy zyn eige Afbeeltſels aen den Groot-Hartog van *Toskanen*, om geplaetſt te worden, in die wereltberoemde Kunſtzael, nevens de Portretten van al de vermaerde Schilders, die in de voorledene en tegenwoordige Eeu gebloeit hebben; waer tegen hem die kunſtlievende Vorſt een Medaille, beſtempelt met zyn Borſtbeelt, en hangende, ter zwaerte van een pont gout, aen een blaeu lint, in de plaets zond. In 't jaer 1715 ſchilderde hy de Afbeeltſels van den Heere VAN AERSSEN, Heer van *Hogerheiden*, en zyne Gemalinne, nevens die van den Hoog Ed. Heere WILLEM LODEWYK VAN WASSENAER, Heer van *Ruiven* en *Maeslantſluis*, en zyne Gemalinne, alle levensgroot tot de kniën uit. Deze Kunſtſtukken heb ik aen 't huis van onzen Puikſchilder gezien, en kan met waerheit zeggen, dat het naekt, de klêren en al het bywerk, even krachtig ſchoon en teder geſchildert was. Door middel van dit verheven Kunſtwerk kreeg hy aenleiding om de Magiſtraet van *'s Gravenhage*, van welke de Hoog Edele Heer WILLEM LODE-

WYK Baron VAN WASSENAER, Heere van *Ruiven* en *Maesſluis*, Bailliuw en Schout was, in een ſtuk te ſchilderen. De Afbeeltſels vertonen zich half leven ten voeten uit, en zyn de volgende als regerende Burgemeeſteren: *Mr.* EWOUT BRAND, *Mr.* GYSBERT VAN KINSCHOT, en *Mr.* WILLEM VAN ASSENDELFT; en als regerende Schepenen: *Mr.* PAULUS VAN ASSENDELFT, *Mr.* ADRIAEN VAN SPIERINXHOEK, WILLEM COMANS, *Mr.* WILLEM ANTONI PIETERSON, *Mr.* JOHAN TEN HOVE, en JOHAN STEENIS; als Secretariſſen: *Mr.* MICHIEL TEN HOVE en *Mr.* JAN QUARLES, benevens NICOLAES AMERONGEN, eerſte klerk ter Secretarye. Dit Kunſttafereel was voltooit in 't jaer 1719, en wierd geplaetſt in Burgemeeſters Kamer, daer het van de Liefhebbers kan gezien worden.

In het jaer 1717 maelde hy het Afbeeltſel van den Keizer *aller Ruſſen*, Czaer PETER *den grooten*, die met dit Portret zo voldaen en ingenomen was, dat hy het telkens, als hy gezeten had, zelf wegſloot, op dat 'er, in zyn afzyn, geen ongemak aen zou komen; doch eer dit Portret voltooit was, rees 'er tuſſchen dien Vorſt en onzen Kunſtenaer zulk een hevig geſchil, dat DE MOOR zyn aengevangen

gen werk niet wilde volvoeren, als met beloften, dat hem de Keizer niet meer met onnut talmen en wachten moeſt ophouden, zeggende, dat hy wat anders te doen had, als zynen koſtelyken tyt op die wyze te verquiſten; doch het rechte waerom en einde van dezen woordelyken tweeſtryt, nevens eenige andere byzonderheden van 's Mans Levens- en Kunſtbedryf, zyn my tot noch toe niet ter hant geſtelt; het geen de reden is, dat men het gedrag van onzen Ridder in dezen noch rechtvaerdigen noch veroordelen kan, ſchoon men in den eerſten opſlag zou zeggen, dat hy, hoe groot ten opzichte van zyne Kunſt, echter hemelsbreette beneden de majeſteit van een Keizer was; maer zyne hooghartigheit op het gloripunt van Schilder was al vry groot, en ging zo ver, dat hy op dat ſtuk weinig verdragen kon.

Te *Haerlem* op de oude graft in een Huis, voorheen door den Heer PIETER KETELING, en tans door den Heer VERHAMME, bewoont, is een Kamer rontom ſierlyk met lyſtwerk beſchoten, en tuſſchen beide met open plaetſen, die door onzen Ridder overkunſtig met Harders en Harderinnen, halflyfs over eene Baluſtrade leunende, beſchildert zyn.

Dezen Heer had kunſtgreepen van doen, om

om hem aen te ſporen tot voltojinge van dit werk; het middel, dat hy hier toe aenwendde, was, dat hy den Ridder op het allerminzaemſte verzocht met het Kunſtwerk voort te gaen, en op d'een of andere wyze met een aengenaem geſchenk, overeenkomende met deszelfs rang en kunſtvermogen, te verëeren, tot opwekkinge van nieuwen ſchilderluſt: om dat hy telkens in vreeze was, dat DE MOOR hem mocht komen te ontvallen, vermits hy toen al hoog bejaert was; echter heeft hy dit ſchilderwerk met roem afgemaekt, en is, volgens belofte, op een edelmoedige wyze daer voor betaelt. Ook was hy niet onbedreven in de zogenaemde Schraep- of Zwartekunſt: als blykt aen zyn eige Portret, dat hy op die wyze in koper heeft gebracht, en onder de Liefhebbers bekent is.

Uit al ons gezegde blykt overtuigent genoeg, dat hy een der grootſte Meeſters is geweeſt, die ons kunſtqueekent *Nederlant* heeft geteelt, en Stukken, het zy Modern of Hiſtoriael, maer inzonderheit Portretten, geſchildert heeft, die de Kunſt der beroemtſte Meeſters, van, voor en na zynen tyt, kunnen evenaeren; voor al in zynen beſten tyt: want in den herfſt van zyn leven had hy een ganſch andere manier van ſchilderen als in

het

het prilſte zyner jaren. Ik heb Portretten van hem gezien, welke, in kracht en ſchoonheit van coleur, in natuurlyke ronding en zachte vlezigheit, voor die van TITIAEN of REMBRANT niet behoeven te zwichten; zynde als met poeſel vleeſch en vel overtogen, en met al, wat kunſt hieten mag, begaeft.

In zynen laetſten tyt deet hy de laetſte overſchildering al ſtippelende, 't geen echter, kloek en op eene toetſende wyze behandelt zynde, wel ſtont: maer voor myn keur zou ik de eerſte manier de beſte houden. KAREL VAN MANDER merkt aen, dat TITIAEN tot zyn 86ſte jaer geſchildert heeft, maer dat hy beter had gedaen met zulks te laeten, om dat zyne laetſte ſtukken zynen kunſtroem meer nadeel als voordeel toegebracht hebben; dit zou men van onzen Ridder niet kunnen zeggen, die, in tegendeel, tot zyn 82ſte jaer meeſterlyk geſchildert heeft; doch niet als in zynen beſten tyt: want dan zou hy, als een Kunſtwonder, al wat voor hem geweeſt was, overtroffen hebben; hy verdient evenwel genoeg, als een zeltzaem voorbeelt in kunſtvermogen, aengemerkt te worden. HOUBRAKEN zegt van hem, dat hy altyt de Kunſtgodin uit puure geneigtheit, niet als ſlaef, gedient

dient heeft, noch de Fortuin laſtig gevallen, maer haer aengegrepen, als zy hem gunſtig voorquam.

Het eerſte ſchynt te kennen te geven, dat onze Ridder de naerſtigſte niet is geweeſt, en het tweede, dat, als'er gelegenheit was om gelt te winnen, hy die niet verzuimde; dat pryslyk is in een Kunſtenaer, hoe groot hy ook wezen mag, want op zyn Kunſtvermogen al te trots te zyn, ſtaet niet wel.

Niettemin dunkt het my, dat hy in 't laetſt van zynen tyt arbeitzaemer is geweeſt, als in 't prilſte zyner jaren; de reede, die ik daer voor heb, is, dat my meer van zyne Kunſtwerken voorgekomen zyn, die hy geſchildert heeft toen hy al bejaert wierd, als in zyne jeugt; en van Kabinetſtukken zyn my noch minder ontmoet, die van eenig groot beſlag zyn, als die ik hier na zal aenwyzen. Wanneer ik in 't jaer 1715 de eer had aen des Ridders Huis te zyn, zag ik niet als de portretten, die ik boven gemelt heb, en een gedootverft ſtukje, verbeeldende: daer SELEUCUS zyne Vrou STRATONICA en het Ryk overgeeft aen zynen Zoon ANTIOCHUS; of hy dat afgemaekt heeft, weet ik niet, ten minſten het is my nooit in eenige *Hollantſche* Kabinetten ontmoet. In het laetſt van zyn

leven onthielt hy zich veel op zyn Buiteplaets te *Warmont*, daer hem de doot quam bezoeken en ten grave zond op den 16 van sprokkelmaent des jaers 1738, in den ouderdom van 82 jaren.

Hy heeft een Zoon nagelaten, die ook de Kunst oeffent, en op zyn tytbeurt ons Schouburg zou betreden hebben, indien het hem behaegt had eenige omstandigheden van zyn Levens- en Kunstbedryf ons mede te deelen, doch zulks geweigert hebbende, zal ik hier alleen byvoegen, dat hy Portretten, nevens antique en moderne Kabinetstukjes, schildert; ook bezit hy noch een uitvoerig stukje van zynen Vader, verbeeldende een Gezicht, van *Warmont* naer *Leiden* te zien; op den voorgront ziet men een Boeren- Huisgezin, in een biddende gestalte, aen tafel zitten; noch berust by zynen Schoonzoon VAN ALPHEN, te *Leiden*, het Portret van den Heer PAETS, Bewinthebber der *Oostindische* Compagnie te *Rotterdam*, benevens een Vlucht naer *Egipte*, en by den Heer PAETS te *Leiden* eene HAGAR en ISMAËL in de woestyne, zynde alle drie ongemeen uitvoerig en kunstig geschildert. Hy was vriendelyk van omgang, meer genegen met zyns gelyk en minder, als met zyn meerder, te verkeeren; willen-

lende, uit zucht voor zyne Vryheit, aen niemant gebonden zyn; fcheppende al zo veel genoegen in het drinken van een kan koffi als in een bottel wyn; vooral was hy vriendelyk tegen jonge Kunftenaeren van eenen leergierigen aert, die hy op een klaere en leerzaeme wyze zyne kunftleffen mededeelde, en gedurig aenried in alles het leven te gebruiken: gelyk hy zelf altoos gedaen heeft, en de zekerfte, maer juift niet altyt de kortfte weg is om roem te behaelen: want zyne ftukken bleven lang onder handen, om dat hy alles ten uiterfte net en naeukeurig volgde; in tegenftelling van anderen, die, den geeft te baet hebbende, uit de kop en voor de vuift kunnen fchilderen daer zy maer geroepen worden, zonder leven of tekening voor zich te hebben; doch deze behalen wel roem, maer brengen het nooit zo hoog, als die geene, welke de volmaekte Natuur in alles te hulp roepen, en het fchoone leven naeukeurig volgen: gelyk ons aen verfcheide voorbeelden, die in beiderlei opzichten uitgemunt hebben, ten vollen is gebleken. Waer mede wy het Toneelgordyn van 's Mans Levens- en Kunftbedryf laeten vallen en zyn Grafzerk vereeren met dit Grafschrift:

GRAFSCHRIFT:

Sta Wandelaer met eerbiet by dien Steen;
Hy dekt DE MOOR! *die, trots Natuur, het Leven*
Aen doeken en paneelen wist te geven.
De Ridderlyke APEL *van 't* Leidsch Atheen,
's Lants TITIÄEN, *die vleesch en bloet kon maelen,*
Kunstwonderen wrocht, ligt onder dezen Zerk
Te rusten van zyn edel Schilderwerk:
Met gout noch diamanten te betaelen.

Het Afbeeltsel van onzen Kunstenaer is te zien in de *Plaet* O, gevolgt naer het geen hy in zynen gryzen ouderdom, maer twee jaren voor zyn doot, naer zich zelf geschildert heeft, en by zynen Zoon te *Rotterdam* berust. Wy hebben het verder opgesiert met eene schetse naer een stukje, verbeeldende *Pomona* en *Vertumnus*, in de gedaente van eene oude Matrone, dat by uitnementheit kunstig door onzen Ridder geschildert is; te zien in 't beroemd Kabinet van den Heere Agent LORMIER. Op den voorgront vertonen zig eenige zwarte Kunstprintjes, die door dezen Kunsthelt in koper gebracht zyn, benevens het werktuig, dat men daer toe nodig heeft.

AEN-

AENHANGSEL.

Myn beſtek was, om dit Werk, met den laetſten Ridderlyken Kunſthelt KAREL DE MOOR, te ſluiten, en dus myne afgeſloofde pen voor palet en penſeelen te verwiſſelen; maer, niet zonder veel moeite en navragens, noch eenige beroemde Kunſtenaers, waerdig ons toneel te verſieren, en aen de eeuwigheit gewyd te worden, tot myne kennis gekomen zynde, ben ik verplicht dezelve hier, met een klein Aenhangſel, te boekſtaven. Het waere zekerlyk veel beter geweeſt, elk op zynen tydbeurt te hebben geplaetſt, doch, wat moeite ik van myn kant heb aengewent om op alle wyzen te verhoeden, dat geene myner Kunſtgenoten, door myne onnaeukeurigheit, hunnen verdienden lof in den duiſteren afgront des tyts verdonkert bleef, is my echter zulks volſtrekt onmogelyk geweeſt, vermits ik van veelen, die machtig waeren my hier toe by tyts behulpzaem te zyn, hoe vriendelyk des verzocht zynde, in die verwagting ben te leur geſtelt, zelfs in zo ver, dat eenige der noch levende Kunſtenaeren my hunne opgaven geheel geweigert hebben; wier naemen ik, om aenſtoot te myden, niet zal noemen; daer ik in tegendeel alle andere Schilders en Liefhebbers van *Pictura*, die my in dezen met luſt en yver tydig te ſtade gekomen zyn, overal, daer het pas gaf, myne dankërkenteniſſe betuigt hebbe, en nochmaels herhaele, met byvoeging, dat door hun toedoen myn Schouburg geſtoffeert is geworden

met verscheide Schilderpersonadiën, die my onbekent of ontschooten waeren: want hoe omzichtig ook iemant zyn mag, gelt altoos het spreekwoort: *dat vier oogen meer zien als twee*; en terwyl ik niet twyffel, of daer zal hier of daer noch wel een braef Meester over 't hooft gezien zyn, verzoek ik hier opentlyk, dat al die 'er belang in heeft, zulks ten beste gelieve te duiden, denkende, dat het niet aen de goetwilligheit des Schryvers, maer aen het doolen der menschelyke kennis, en de stugheit van zommige opgevers, gehapert heeft.

De eerste dan, die in dit Aenhangsel met luister te voorschyn komt, is de wakkere Portretschilder ROELOF KOETS, door wiens penseel een oneindig getal Vorsten en Vorstinnen, Heeren en Dames van den adelyken stant, en andere aenzienlyke Luiden, zyn afgemaelt. Hy is geboren te *Zwolle* den 16 van Louwmaent des jaers 1655, en door zyn Vader, mede een Schilder, (maer van wat verdiensten, is my niet gebleken,) al vroeg in de gronden der Tekenkunst onderwezen; daer na begaf hy zich onder het bestier van den beroemden GERARD TERBURG, by wien hy al zyne mede-Leerlingen, in minder als een jaer tyts, voorbystreefde; het geen, in plaets van hen tot een edelmoedige drift ter navolginge aen te spooren, eenen dodelyken haet en afgunst tegen hem in hunne gemoederen verwekte. Zyn Meester, die veel achting voor hem had, en wel zag, dat deze wonde van

van oneenigheit niet te helpen was, ried hem, ter ontwykinge van zyne benyders, zyn huis en onderwys te verlaeten, en zyne ſtudie verder naer 't leven voort te zetten; met verzekering, dat hy 'er de vereiſchte bequaemheit toe had. Des hy op zyn 18de jaer zynen Meeſter moetende miſſen, echter denzelven de Kunſt zo wel had afgezien, dat hy van zyn pas beginnent penſeel rykelyk kon beſtaen, en voorts in de Kunſtöeffening van het portretſchilderen, en het wel treffen met eenen levendigen zwier, zo vlug en vaerdig wierd, dat zulks alle verbeelding te boven ging, kunnende hy, zo als men my opgegeven heeft, wel zes Portretten op eenen dag dootverwen, en in die zelve vaerdigheit opſchilderen; het geen my echter wat veel voorkomt. Het eerſte Kunſtwerk, dat hem den weg tot zyn geluk baende, was het ſchilderen van den Graef VAN DALWIGH, benevens alle de Officieren van deszelfs Regiment.

Deze Afbeeltſels voldeeden dien Graef zo wel, dat hy onzen Kunſtenaer in gunſt bracht van den Prins HENDRIK CASIMIR, Stadthouder van *Vrieslant*, die op zyn perzoon, zo om deszelfs geeſtrykheit in de Muziek, als zyn ongemeen vaerdig ſchilderen, zeer verſlingert was, en zich, nevens zyne Gemalinne en Vorſtelyke Kinderen menigmael van hem heeft laeten portretteren, tot volkomen genoegen der Vorſtelyke Familie en het gantſche Hof. Wyders heeft hy een oneindig getal Staetsperſonen van den eerſten rang, nevens hunne aenzienlyke geſlachten, zo in

 Vries-

Vrieslant, *Groningen* en Ommelanden, *Overyssel* en *Gelderlant*, afgemaelt. Op de aenpryzing van den *Grave van* PORTLANT, wiens hoogadelyke Familie ook door zyn vlug penseel geportretteert was, heeft hy de eer gehad, den Doorluchtigen Ryks-Monarch van *Groot-Brittanje*, WILLEM *den derden*; nevens een groot aental Edelen van zyn Majesteits gevolg, (daer de *Graef* VAN ESSEX en eenige *Duitsche* Prinssen en Prinsessen, die zyne Majesteit op 't *Loo* quamen begroeten, geen der minsten onder waeren,) aftemaelen.

Het luisterryk *'s Gravenhage* gaf mede voetsel aen zyn penseel door 't portretteren van een menigte aenzienlyke Luiden; daer onder uitmunte een Familiestuk voor den Huize *Wassenaer*, en 't Afbeeltsel van den Raetpensionaris HOORNBEEK, benevens dat van eenige andere Regenten van Steden en hunne Nabestaenden.

Hy is nooit onledig geweest in het schilderen van een oneindig getal portretten; het geen men zegt wel tot 5000 getelt kan worden, en geduurt heeft tot in zyne hoge jaren. Kort voor zyn doot wierd hy ontboden by den Heer DE NU, Burgemeester te *Deventer*, om deszelfs Afbeeltsel te schilderen; zo als hy hier mede bezig was, gevoelde hy zich niet wel, en ontboot zynen Zoon om hem af te haelen, die hem naer *Zwolle* liet voeren; daer hy, na eene bedlegering van weinig dagen, den geest gegeven heeft, en begraven wierd den 28 van wiedemaent des jaers 1725.

Nu verſchynt NIKOLAES PIEMONT ten Toneele, gebentnaemt *Opgang* en geboren te *Amſterdam* in den jare 1659. Zyn eerſte Onderwyzer in de Kunſt was MARTINUS SAAGMOLEN; hier zich eenige tyt geöeffent hebbende, begaf hy zich by KLAES MOLENAER; hy heeft beide deze Leermeeſters in 't ſchilderen van Lantſchappen overtroffen. Ik heb 'er gezien, die geeſtig en los behandelt waeren, maer hy was onmachtig zyne ſtukken met beelden of beeſten te ſtoffeeren, waer toe hy een andere hant nodig had, het geen een ongelukkig lot voor een braef Meeſter is, anderzints was hy in zyn manier geen onverdienſtig Lantſchapſchilder. Noch jong zynde, bekroop hem een minneluim, en 't Meisje ſcheen hem in 't eerſt niet ongenegen, waerom hy zich reets vleide met de hoop van haer eerlang te bezitten; doch een andere doffer op 't til komende, vond meer ingang, en ging met het duifje door, daer PIEMONT zo radeloos om was, dat hy zich wilde verdoen, doch een goet vrient wederhielt hem van dat wanhopig beſluit, hem in tegendeel aenſporende, tot voortzettinge van zyne Kunſt, om een reize naer *Romen* te doen, gelyk hy deet en behouden te *Romen* aenquam, daer hy by een Vrou inraekte, die natte waren verkocht, en alwaer meer *Nederlanders* thuis lagen. Hier eenigen tyt geweeſt zynde, en ziende, dat hy al zo diep in 't kryt ſtont, dat het zonder geltſpons, die hem reets ontbrak, niet ligt uit te wiſſen was, om hier omtrent alle namaninge te verhoeden, wierd

hy met dit Waerdinnetje zo gemeenzaem, dat ze den huwelykskoop met malkanderen eens wierden, en daer door de in 't kryt ſtaende ſchult met eene ſtreek uitveegden; welk verachtelyk huwelyk den Bentbroeders aenleiding gaf, om hem met den Bentnaem van *Opgang*, al ſpottende, te vereëeren: om dat hy, met het maken van dien averechtſen opgang, van een Kunſtenaer in een Waert hervormt wierd. Onder deze tapnering het ſchilderen 17 jaren geöeffent hebbende, quam zyn Vrou te ſterven, en hy vertrok met het overgewonnen boeltje naer zyne Geboorteſtadt; daer hy gevallig het duifje, dat hem te vooren ontvlogen was, weduwe vond, hebbende ook in dien tuſſchentyt met haeren gewezen Man een ſtuivertje overgewonnen; dat hem andermael bekoorde, haer ten huwelyk te verzoeken, en van dien gewenſchten uitſlag was, dat zy zamen trouden, en hunne koſt in een Proveniershuis te *Vollenhoven* kochten, het geen voorviel in 't jaer 1705, daer hy vier jaren daer na overleed.

JAN VAN MIERIS, outſte Zoon van den alomberoemden FRANS VAN MIERIS, is te *Leiden* den 17 van wiedemaent des jaers 1660 geboren, en van zyn tedere jeugt door zynen Vader inde Teken- en Schilderkunſt opgequeekt. Zyn natuurlyke kunſtdrift zou zich meeſt uitgeſtrekt hebben tot het ſchilderen van levensgroote voorwerpen, 't geen den Vader niet onaengenaem was, te meer, om dat de jongſte Zoon WILLEM, (wiens

Le-

Levens- en Kunſtbedryf in ons eerſte Deel omſtandig beſchreven is) wel meeſt tot het kleinſchilderen ſcheen over te hellen. Des liet die hoogverlichte Kunſtenaer zyne gedachten gaen om zynen Zoon JAN een bequaemen Meeſter toe te voegen; die hem, in dezen, onder de Kunſtenaers van dien tyt beſt behaegde, was GERARD DE LAIRESSE, die zo wel in 't groot-als kleinſchilderen uitmunte; doch om dat deszelfs gedrag met zyn voorbeeldig kunſtvermogen ganſch geene overeenkomſt had, zag hy, om die reden, van dezen Kunſthelt af, en hielt zynen Zoon onder zyn eige opzicht, om hem, door zyne ſchrandere leſſen en leerzaeme voorbeelden, zelfs te onderwyzen; het geen, door des Jongelings yver en vatbaer vernuft, in zo ver van een gewenſchte vrucht was, als het zyn lighaemsgeſteltheit toeliet: want hy had dikwerf het ongeluk van geplaegt te worden met het graveel en de ſteen, en wel zo hevig, dat hy buiten ſtaet geſtelt wierd om te ſchilderen. Dus, na veele ſmerten te hebben doorgeſtaen, kreeg hy, volgens het gevoelen van ſommige Artſen, een denkbeelt, dat het veel zitten nadelig voor die quael was; het geen hem, op hoop van meer baet en verzachting door de beweging te vinden, deet beſluiten om te gaen reizen, makende zulks werkſtellig kort na zyns Vaders doot. Na'alvorens meer als gemeene blyken van zyne bequaemheit te hebben gegeven, nam hy zyn tocht door *Duitſchlant*; en, na zich eenigen tyt hier opgehouden te hebben, vertrok hy

hy naer *Florence*, daer hy door de vrienden van zynen Vader aen het Hof des Groot Hartogs genodigt was; zo dra hy hier aenquam, ſcheen hem alles toe te lagchen, des hy zich niet ongegront veel kunſtfortuin en groote beloning voorſpelde, ook zou hy zich, naer allen ſchyn, met geen bedrieglyke hoop geſtreelt hebben, had zyn geweten zich kunnen voegen naer den Godtsdienſt van het Hof; maer pal en onwrikbaer ſtaende op de grontſlagen van zyn geloof, en geenen anderen Godtsdienſt willende omhelzen, als daer hy in geboren en opgevoed was, beſloot hy liever de zuivere waerheit te volgen, en 'er alles by op te zetten, als voor eenen korten tyt zich te vergapen aen de vleiënde Hoffireen van 's werelts bedrieglyk ſchyngoet; zo dat de Groot Hartog, ziende dat alle aengewende beloften, om hem van gevoelen te doen veranderen, vruchteloos waeren, van beſluit veranderde, en onzen MIERIS zyn aengeboden dienſt onttrok; het geen hem eerlang deet beſluiten het Hof te verlaeten, en *Romen* te gaen zien; daer hy noch eenigen tyt zyne Kunſt geöeffent heeft, en door zyne pynelyke lighaemsquael zo vinnig aengetaſt wierd, dat hy, op den 17 van lentemaent des jaers 1690, te *Romen* zyn grafſtê vond.

In het beroemd Kabinet van den Heere DE LA COURT zyn noch twee of drie proefſtukjes van zyn fraei penſeel, en in dat van den Heer VAN DER MARCK, tans Hooftöfficier der Stadt *Leiden*, zyn afbeeltſel in 't klein naer zyn eige wezen geſchildert, dat vlak in de ma-

manier van zynen Vader vertoont, en noch een by den jongen FRANS VAN MIERIS, dat levensgroot is.

NICOLAAS RAVESTEYN, geboren te *Bommel*, in 't jaer 1661, uit een alout geflacht, daer van outsher verscheide Konstenaers uit voortgekomen zyn. HENDRIK VAN RAVESTEYN, Vader van onzen NIKOLAAS, was in zyn leven mede een fraei Schilder, die de Kunst in zyne Geboortestadt met voordeel geöeffent heeft, maer door eene vroegtydige doot verhindert wierd dezelve ten top te voeren.

Daer is in vroeger jaren noch een Kunstenaer van denzelven naem aen 't *Weener* Hof geweest, die, door zyn verheven Kunstvermogen, veel eer en voordeel genoot van den Keizer, die toenmaels den Scepter in 't *Duitsche* Ryk zwaeide; wiens nalatenschap noch aen de Voorouders van onzen RAVESTEYN ten erfdeel is te beurt gevallen; zo dat dit geslacht uitgemunt heeft in 't voortbrengen van beroemde Schilderhelden. Onze Kunstenaer wierd, na het overlyden van zynen Vader, door zyne Moeder tot de studie geschikt, en was reets ver in de Talen gevordert, doch in den jare 1672, toen de *Franschen*, tegen alle recht, met gewelt ons dierbaer Vaderlant indrongen, wierd hy verhindert daer in voort te gaen; het geen hem aenleidinge gaf om in dien tusschentyt de Tekenkunst te oeffenen; waer van hem zyn Vader al by zyn leven de eerste grontbeginzelen geleert had,

en

en daer hy, door eene overgeërfde Kunſtdrift, met toeſtemminge zyner Moeder, verder toe aengeſpoort wierd, om het kunſtpad zyner voorouderen in te ſlaen: denkelyk onder het beſtier van den kunſtryken Schilder GERARD HOET, die, daer ter Stede geboren, de Kunſt in dien tyt oeffende: gelyk HOUBRAKEN in het Levensverhael van dien Kunſtenaer aengetekent heeft. Na dien tyt begaf RAVESTEYN zich naer den *Haeg*, onder de kunſtleſſen van den beroemden WILLEM DOUDYNS en JAN DE BAEN, nevens meer andere Puikſchilders, die in dien tyt daer woonachtig waeren; die alle om des Jongelings kunſtyver en goede oplettentheit, en om dat 'er wat groots van te wachten was, niets te rugge hielden, dat ter bereikinge van dat pryſſelyk voornemen dienſtig kon zyn.

Dus hier eenige jaren zich loffelyk gequeeten hebbende, wierd hy van zyne Onderwyzers bequaem geoordeelt, den leidraet der Natuur en het volmaekte leven door eige krachten te kunnen volgen; en hy zette zich in zyne Geboorteſtadt ter neer. Hier was hy naeulyks geveſtigt, of alles vloeide naer hem toe, en leverde hem een reeks van aenzienlyke kunſtbezigheden; inzonderheit was hy berucht voor, op een levende en aenlokkelyke manier, de wezens van elk naer hunnen aert te treffen, gepaert met een vloeiende vleeſchagtige coleur; door deze en verdere bequaemheden heeft hy, gedurende zynen langen leeftyt, een oneindig getal, zo van Vorſten, als Luiden, die zo den tabbert

bert als den degen volgden, door zyn vleient kunstpenseel afgemaelt.

Om myn gezegde met voorbeelden te staven, zal ik eenige der aenzienlykste opgeven. In het jaer 1694 wierd RAVESTEYN verzocht op het Hof te *Kuilenburg* te komen, om de Vorstinne VAN WALDEK na haer doot te schilderen; zynde in haer leven nooit van eenig Kunstenaer wel getroffen; en door het vaste kenmerk, dat hem van haer wezen gegeven wierd, slaegde hy zo gelukkig in die onderneming, dat de Vorstelyke Familie van hem by uitstek voldaen was. Noch portretteerde hy ter zelver tyt den Vorst VAN WALDEK, dat strytbaer Legerhooft, wiens onverschrokken moet en krygskunde, in het gebieden van 's Keizers Legers tegen de *Turken*, in den vermaerden slag van *Gran*, een onsterffelyke krygsglorie behaelde, en door dit Afbeeltsel, als een zichtbaer voorbeelt van helthaftige Heldendeugt, vereeuwigt blyft. In het zelve word die Vorst vertoont, zittende op eenen Troon, met de Doot, Wereltskloot, Kroon en Ryksstaf onder zyne voeten, boven zyn hooft ziet men twee Engelen, die, door het bochtig gout van hunne Musicale Kunsttuigen, zynen Lof trompetten. Het Vorstelyk Geslacht was van dit Kunsttafereel niet minder voldaen als van het vorige, en deet onzen Kunstenaer, met eer en geschenken overladen, weder naer huis keeren.

In het jaer 1698 schilderde hy het Portret van den jongen Vorst VAN WALDEK, en

het

het heele Geslacht van den Graef VAN ERPACH, in 't klein tot onder de kniën; in het jaer 1702 was het voorwerp van zyn penseel den Doorluchtigen Oorlogshelt Prins WILLEM *van Hessen*, Generael der Legers van dezen Staet, en Gouverneur van *Maestricht*, geschildert op dezelve grootte als de voorgaende; en in 1707 de Prins VAN SAXEN HILDBURGHAUSEN, levensgroot ten voeten uit.

Buiten de reetsgemelde Vorstelyke Personen, heeft RAVESTEYN een groot aental van Generaels en Hoogädelyke Heeren, nevens hunne Gemalinnen en Kinderen, afgemaelt; onder dezelve munten uit: de Baron VAN GENT, de Princes van *Portugael*, zyne Gemalinne, en verdere Familie, als mede dat van den Generael MACQUAY en deszelfs nabestaenden, waer onder den Graef VAN REE. Deze Afbeeltsels wierden alle naer *Engelant* gezonden. Vervolgens heeft hy geportretteert den Generael RAMSAY, zyne Echtgenoote en verder Geslacht; den Baron PIEK, Heer van *Zoelen* en *Brakel*, benevens alle, die hem in den bloede bestonden; den Heer van BORSELEN, Heer van *Geldermalsen*; den Amptman ELST; de Heeren VAN HEEKEREN en ECK VAN PANTHALEON, nevens derzelver Vrouwen en Kinderen; makende met malkanderen een aenzienlyk getal uit; en wyders de meeste Edelen der Provincie van *Gelderlant* en aengrenzende Plaetsen, mitsgaders veele Heeren van Regering, daer onder de Heeren VERBOLT, VAN DER STEEN en ECK, met hunne Familiën; de meeste Magistraets-

Per-

perſonen der Stadt *Gorinchem*; als ook veele *Engelſche Lords* met hunne *Ladys*, die in den vorigen Oorlog van 't jaer 1688, dien grooten Veltheer Koning WILLEM *den derden*, Ryksvorſt van *Grootbrittanje*, te velde volgden.

Hier mede zal ik van zyne Portretten afſcheiden, ſchoon de opgetelde maer een gering gedeelte uitmaken van de groote menigte, die hy door zyn vaerdig penſeel afgemaelt heeft. Hy was ook niet onbedreven in het ſchilderen van Hiſtoriën en Zinnebeelden; waer van ten zynen huize, in zyne Geboorteſtadt, vier proefſtukken te zien zyn, verbeeldende de vier Wereltsdeelen, die van kundige Liefhebbers geprezen worden. Toen onze vaerdige Schilder al 80 jaren bereikt had, ſchilderde hy noch den Predikant BRUISTENS, zynen Schoonzoon, benevens deszelfs Echtgenoote en Kinderen, zo wel van gelykenis en fix behandelt, dat 'er zich elk van verwonderde, die 'er ooggetuige van was; ſchoon hy de laetſte 30 jaren van zynen leeftyt, niet anders als tot tytkorting, de Kunſtöeffening aen de hant hielt. Voorts was hy een deugtlievent Man, die met een ryke maete van levensjaren en geltwinning is gezegent geweeſt. Hy is den 9 van Ioumaent des jaers 1750, nalatende een goet geruchte, veel gelts en zat van dagen, in het 89ſte jaer zyns ouderdoms overleden. Dus omſtandig heeft my zyn Zoon, de Heer *Mr.* JOHAN VAN RAVESTEYN, zyns Vaders Levens- en Kunſtbedryf opgegeven en toegezonden, geſchreven uit *Bommel* den 4 van lentemaent 1751; waer

voor ik hem hier opentlyk dankzegge, en zo groot een aental jaren, in ruste, voorspoet en vergenoeginge, toewensche, als zyn Vader genoten heeft.

JOHANNES DE BOEKHORST, geboren te *Deutekom* in 't jaer 1661. By wien hy hier te lant de Kunst geleert heeft, is my niet gebleken, maer hy stak, noch jong zynde, naer *Engelant* over, en raekte te *Londen* gelukkig onder de schrandere Kunstlessen van den alomberuchten GODEFRIED KNELLER, by wien hy de Kunst met veel yver zeven jaren geöeffent heeft.

Na dien tyt ging hy in dienst van den Lord PEMBROKE, schilderende Historiën, Batailles, Portretten, en al wat dien Heer behaeglyk was; waer van noch veele Proefstukken, die, kloek en fix in de manier van zynen grooten Meester behandelt, by het nageslacht van dien Lord te vinden zyn.

Eindelyk vertrok hy naer 't *Duitsche* Ryk, en heeft in 't Markgraefschap *Brandenburg* en de omliggende Lantstreken zyne Kunst met veel roem uitgebreit; van daer begaf hy zich naer 't lant van *Kleef*, daer hy een groote menigte Portretten en andere voorwerpen geschildert, en zyn Grafstê gevonden heeft, in 't jaer 1724. Dit is 't al, wat my met zekerheit van dezen Kunstenaer ter kennisse gekomen is.

Dat de Kunstenaers doorgaens hun penseel weeten te zwieren naer hunne natuurlyke geaertheit, is door een menigte van voorbeelden

den al te bekent, om 'er hier, by wyze van vooraffpraek, iets meer van te melden. De volgende Schilderperfonaedje kan ons tot een nieuw voorbeelt verftrekken.

DOMINICUS VAN WYNEN, geboren te *Amfterdam* in 't jaer 1661. Hy heeft de eerfte kunftgronden in zyne Geboorteftadt gelegt, van daer dreef hem zyne Kunftdrift naer den *Haeg*, onder het beftier van den vermaerden Hiftorifchilder WILLEM DOUDYNS, by wien hy, zo met tekenen op het Akademie, als met fchilderen naer de kunftryke Voorbeelden van dien Meefter, na weinig jaren leerens, door geftadig blokken en al wat tot zyne bequaemmaking dienftig was, vlytig waergenomen hebbende, het zo ver bracht, dat DOUDYNS hem in ftaet keurde om een reize naer *Italiën* te doen; daer zyne neiging te byfter toe overhelde. Hy ondernam zynen tocht door *Duitfchlant* naer *Italiën*, met oogmerk, om al de beroemde Kunftwerken der oude, en in der tyt zynde Kunftenaers, van naby te befpiegelen, inzonderheit te *Romen*, daer hy verfcheide jaren fleet om al het merkwaerdigfte af te tekenen en na te fchilderen; zonder verkiezing of het anticq of modern was, als hy 'er maer door leeren kon; echter helde zyne neiging meeft naer het modern over, dat hy heel geeftig en grappig wift zamen te voegen, en de gemoetsbeweging van ieder voorwerp zo natuurlyk uit te drukken: dat 'er elk kunftkundig Aenfchouwer genoe-

gen in vond, doch juist niet altyt tot stichting verstrekte.

Met dezen schildertrant, vermits dezelve op een luchtige en meesterlyke wyze aengeveegt was, bevond hy zich wel, want lukte het een niet, hy beproefde het ander, of ging op de Galei schilderen, na dat hem de noot drukte; zynde al mê van dien aert, dat hy zyn teering grooter maekte als zyn gewin, en had altyt meer dorst als gelt, behalven andere buitensporigheden, die gemeenlyk op dien taerling lopen. Deze flordige leeftrant was oorzaek, dat hem altyt het middel ontbrak om de terugreize naer zyn Vaderlant, hoe zeer hy 'er na verlangde, te ondernemen. Daerenboven was 'er geen drinkwinkel in *Romen*, of hy stont 'er in 't kryt; zyne Bentbroebroeders, die hem, om zyne kleine gestalte, *Askaen* hadden gebentnaemt, waeren meest van dat zelve hair, en genootzaekt, door gebrek van gelt, te blyven daer ze waeren; daer onze VAN WYNEN ganschgeen zin toe had, verlangende nu ruim zo driftig naer huis, als te voren om *Romen* te zien.

In dat zelve verlangen vond zich te gelyk met hem die overheerlyke Beeltsnyder in Yvoir, FRANCIS; doch het geluk wilde, dat BONAVONTUUR VAN OVERBEEK het middel was van hunne verlossinge uit *Romen*; want zo dra deze Kunstenaer, met de plegtigheit en staetsie als in zyn leven is aengetekent, door de Bentbroeders was ingehaelt, wist onzen ASKAEN door zyne grappen en quink-

quinkſlagen hem in te nemen, en zyn Hof by hem te maken, nevens FRANCIS; die hy beide, gedurende zyn verblyf te *Romen*, veel goet deet, helpende den een aen 't ſchilderen en den ander aen 't boetſeeren; het geen de reden was, dat OVERBEEK op zyne terugkomſt zo veel fraeijigheeden medebracht. Doch dit was onze twee naerhuisverlangers niet genoeg, wel wetende, dat zo dra OVERBEEK vertrokken was, hunne winſten niet alleen zouden krimpen, maer met een alle hoop, om ooit uit die maelſtroom te raeken, hen afgeſneden was.

Des klampten zy hem aen boort om op zyn beurs mede te gaen, met belofte om in 't Vaderlant de verſchoten reiskoſten door kunſtverdienſten te vergoeden. *Dat hebje by myn ziel wel verzonnen*, was 't antwoort van OVERBEEK, *maer hoe ſtelje 't met al de krytladders, die in meeſt al de Herbergen tot uw beider laſten ſtaen? daer zou ik geen duit van betaelen, maer de vracht is je geſchonken.* Dit was hun genoeg: want verder beſloten ze door ganſch *Romen* een kreupele waert te ſlaen, hunne hielen te ligten, en eenige dagen te voet voor uit te gaen, om op zekere beſtemde plaets hunnen Vrygeleider in te wachten.

Volgens dit ontwerp namen zy de reize aen, telkens omziende, of zy van d'een of ander niet vervolgt wierden, en *Romulus* ter beſtemder plaets verbeyd hebbende, zetteden zy met hem hunne reize, zonder hinder, voort tot *Amſterdam*. Daer zynde, hielt OVERBEEK, volgens zynen kunſtlievenden aert, noch

al de hant aen hen; verschietende aen FRANCIS gelt tot Yvoir, om aen 't werk te komen.

Het eerste Kunstwerk, dat VAN WYNEN voor BONAVENTUUR ondernam, waeren eenige stukken, verbeeldende den ganschen zwier en nasleep der Bentbroeders, als 'er een ingehuldigt word, in welke hy verscheide Afbeeltsels der Bentgenoten, onder andere zynen weldoender, *Lagcher*, *Weerhaen*, *Lantaren*, *Slempop* en zich zelf, afgemaelt had, die alle heel natuurlyk en geestig daer in te onderscheiden waeren. Tot vereeuwiging van dit Kunstgenootschap liet OVERBEEK deze stukken door den Graveerder POOL in 't koper brengen, zynde derzelver afdruksels zeer gewilt by de Liefhebbers van Papierkunst. Verder is my het uiteinde van dezen Schilderhelt onbekent.

Nu volgt zyn Tyt- en Kunstgenoot,

DIONYS GODYN, een Leerling van den beroemden Portretschilder JAN DE BAEN, gebentnaemt *Ojevaer*, naer 't Blazoen van den *Haeg*, daer hy het eerste licht zag; maer in wat jaer, is my niet gebleken; hy was met de voorgemelde Bentbroeders mede te *Romen*, daer hy in zekere Kerk de geboorte van CHRISTUS in *fresco* schilderde. Zo dra dit stuk voltooit en de stelling weggeruimt was, quam 'er een groote toevloet van kundige en onkundige menschen het zelve zien, GODYN mengde zich mede onder den hoop; zyn werk van zommige hoorende pryzen, stak hy borst en krop op; zynen Kunstgenoot JAN

BA-

BATIST D'ASSERI, gebynaemt *Lantaren*, ziende, vroeg hy dien, met een moedig gelaet: *wat dunkt 'er u van?* die hem met een ſtatig wezen antwoordde: *Ik vint 'er uw eige Afbeeltſel in.* GODYN, dit antwoort onverwacht voorkomende, ſchoot hem toe: *je ziet qualyk, waer is dan myn Portret? Ik doe zeker niet*, hervatte den ander, *want is 't niet naer uw wezen geſchildert, het gelykt u ten minſten wel*, wyzende met een op den Ezel, die nootzakelyk in de verbeelding van de Hiſtorie vereiſcht word, en ſtreek met een door, laetende onzen Schilder, vol misnoegen over dezen ſchimpſchoot, ſtaen; doch die hem GODYN, kort daerna, met woeker betaelt zette, by gelegenheit, dat hem LANTAREN zyn eige Afbeeltſel vertoonde, dat een ander, ter gedachteniſſe van onderlinge vrientſchap, naer hem geſchildert had. GODYN het zelve met oplettentheit beſchouwende, en *Lantaren* horende zeggen dat het hem niet geleek, ſchoot hem toe: *dat verwondert my niet, want het Portret gelykt een wys Man, en je bent een Gek.* BATIST merkende, dat hy betaelt was, zweeg ſtil; dus gaet het beſt, die kaetzen wil moet den bal wachten; deze onderlinge ſchimptael gaf aen het Bentgezelſchap menigmael ſtof tot lagchen. Wyders is my van GODYNS kunſtvermogen, of uiteinde, niets gebleken.

JAN en IZAAK VAN DER VINNE, geboren te *Haerlem*, de outſte in ſprokkelmaent des jaers 1663, en zyn Broeder den 24 van wynmaent, twee jaren laeter; beide

zoonen van VINCENT VAN DER VINNE, wiens Levens- en Kunſtbedryf HOUBRAKEN omſtandig heeft aengetekent; zo de een als ander hebben de Teken- en Schilderkunſt van hunnen Vader geleert. JAN was in 't jaer 1686 al zo ver gevordert, dat hy op eige riemen kon dryven, en ſtak naer *Engelant* over, daer hy, te *Londen*, in gemeenzaeme kennis raekte met JAN WYK, *Thomas*-zoon, een der beſte Paerdeſchilders daer te lant, en die dezelve wiſt te ſchikken naer de *Engelſche* ſmaek, vertonende wedloopen, jachteryen en andere vermakelykheden te paert; daer die Lantaert te byſter op verſlingert is. Deze manier van ſchilderen had hem VAN DER VINNE zo wel afgezien, dat hy daer eenige jaren wel by ſtont, en na zyne herwaertskomſt noch eenen geruimen tyt in volhardde, tot genoegen der *Haerlemſche* Liefhebbers; echter verliet hy het penſeel in 't vervolg van tyt, begevende zich, op hoop van zekerder winſten, aen de Wevery, handelende in allerlei ſtoffen.

Wat zynen Broeder IZAAK belangt, die was in 't prilſte zyner jaren de Kunſt machtig in 't behandelen der waterverwen, en hy munte uit in het ſnyden van Portretten op hout; daer ik met veel roem van heb hooren ſpreken; ook bezat hy een ſchoone verzameling van Tekeningen en Papierkunſt, die hem in zyne hoge jaren tot een aengenaem tytverdryf verſtrekten; hy heeft al zedert veele jaren zyne meeſte bezigheit in den Boekhandel gevonden. Dit is 't al, dat my uit een

hant-

hantſchrift van HOUBRAKEN met zekerheit van hem bekent is. Toen ik, drie jaren geleden, dit Werk begon, was hy noch in leven, en mogelyk noch: want in dien tuſſchentyt wierd my van *Haerlem* bericht, dat IZAAK VAN DER VINNE noch eenige Levens van Schilders had, die by HOUBRAKEN niet te vinden waeren; dit ſpoorde my aen om hem te ſchryven, te meer, om dat die Schryver zynen yver pryſt, aen hem betoont in't opſpeuren en aenwyzen van eenige Kunſtenaers, die hem te voren niet bekent waeren; maer ik heb op mynen brief nooit antwoort bekomen, het geen my doet geloven, dat hy, door zyne hoge jaren afgeſlooft, zich alle bezigheit onttrokken heeft, zo hy niet overleeden is.

Nu volgt zyn Stadt- en Kunſtgenoot,

KORNELIS DUSART, geboren te *Haerlem* in't jaer 1665, en een der beſte Leerlingen van den beroemden ADRIAEN OSTADE, die zynen Meeſter in alle deelen kort op de hielen gevolgt is in 't verbeelden van 't Boereleven, zo wel in geeſtige als wellustige vermakelykheden. Een ſtuk voor allen is ons genoeg, om 's Mans kunſtvermogen aen te tonen, verbeeldende een Boerekermis vol gewoel van beelden, die om en door de koeken andere kramen zwieren, en eenige, die by een Quakzalver ſtaen te gapen; terwyl Hansworſt het Volk met zyne gekkernyen lokt, word eene jonge Boeremeit, in 't zondagspak uitgedoſcht, en met Kees, haer Vryer, zich onder den hoop mengende, de

beurs gelicht: Een andere gaeuwert ſtaet te loeren, om, onder dit gewoel, mede zyn ſlag waer te nemen met het beſteelen van de een of andere kraem. Daer vegt en ſlaet men malkanderen met vuiſten om de ooren, om het recht van 't een of ander ſpel. Wat verder zit een paer zo dertel te vryën, dat de eene hant, onder het draejen van de ſchort, zich in 't ſplitgat der rokken verlieſt. Kortom, alles is zo geeſtig en natuurlyk van vinding, dag en ſchaduwe, en zo levent en eigentlyk naer den aert, zeden en kleding der Lantluiden, geſchikt, dat het de goetkeuring van alle kundige Lieſhebbers wegdroeg. Dit ſtuk had hy geſchildert in 't jaer 1702. Zyne Tekeningen, met zwart en root kryt, of met waterverwen, zyn by de Liefhebbers in achting, en worden van hen na waerde geſchat. Hy was zelfs een groot Liefhebber en Bezitter van uitgelezene Papierkunſt, met zyn vrient ADAM DINGEMANS; die in zyne jeugt mede tot de Kunſt was opgeleit, maer dezelve niet oeffende als ter uitſpanninge van andere bezigheden. Deze twee verſleten menig uur in 't beſpiegelen van malkanders verzamelingen.

DUSART was, van jongs af, zwak van ligchaem, teeringagtig en met een benaeude borſt geplaegt, echter vrolyk van aert en graeg by gezelſchap, daer van de Kunſt geſproken wierd. De gemelde quaelen ſleten dermaten zyne levensgeeſten op 't laetſt van zyn leven, dat zyn Broeder, die weinig tyts te voren nochmet hem geſproken had, en niets

aen

aen hem befpeurde dat naer fterven zweemde, hem, eer een half uur verlopen was, doot in zyn bed vond. Zyn Vrient DINGEMANS, die ook al eenigen tyt ziekelyk had gegaen, volgde hem denzelven dag naer de eeuwigheit, op den 6 van wynmaent des jaers 1704; zy wierden ook eenige dagen daer na, op een en het zelve uur, begraven, en in een en dezelve Kerk ter aerde beftelt; tot groot verlies en droefheit van het kunftqueekent *Haerlem*! alzo die Stadt door dit fterfgeval na dien tyt voor 't grootfte gedeelte ontbloot is geweeft van beroemde Schilderhelden, en kunftminnende Liefhebbers, daer het zedert de veertiende en vyftiende Eeu in uitgemunt heeft boven alle andere Steden van ons gezegent *Nederlant*: kunnende die Kunftqueekende Stadt, met gront, roemen op een groot getal Puikfchilders, die, uit haeren fchoot gebaert, zich eenen naem hebben gemaekt, die aen binnen- en buitenlantfche Hoven klonk, en al, wat op Kunftöeffening verflingert was, naer *Haerlem* lokte; als de gewyde woonplaets der *Nederlantfche* PICTURA, daer, voor de woedende tyden der binnenlantfche beroertens, meer Kunfttafereelen der oude Meefters te zien waeren, als in eenige Stadt van *Hollant*; waer van noch eenige ftukken, de verfcheurende tanden des alvernielenden tyts ontrukt zynde, op aenzienlyke plaetfen te zien zyn. Onder welke, om een voor allen aen te wyzen, uitmunt de groote Zael van de Stadts- of Schutters-Doele, pronkende met overheerlyke Kunftwonderen van FRANS HALS, beftaende

de in Portretten van Magiſtraetsperſonen; Collonellen, Hopmannen en mindere Bevelhebbers der loffelyke Schutterye, nevens derzelver Schuttersknegten; die alle, naer den dragt van dien tyt, op het prachtigſt uitgedoſcht, en met hunne naemen getekent, zich vertonen tot eene eeuwige gedachtenis voor hunne nakomelingen. Behalven dit Kunſtwerk, zyn 'er noch andere overblyffels der aloude Puikſchilders te vinden, die de glorie van hunne Makers, en de aenzienlyke outheit van *Haerlem* helpen vereeuwigen.

Na deze kleine uitweiding in *Haerlems* verdienden lof, verſchynt op ons toneel,

JAN VAN DER MEER, die omtrent dees tyt te *Haerlem* gebloeit heeft, en met de Zuſter van DUSART gehuwt geweeſt is; maer de nette tyt wanneer, en waer hy geboren is, weet ik niet. Zyn Vader, wiens naemgenoot hy was, en my als een braef Lantſchapſchilder opgegeven is, ſchoon hy dezelve niet ſchynt te zyn, daer HOUBRAKEN van ſpreekt in zyn 3de Deel *pag.* 291, en van wien ik ook anders niet weet te melden, heeft hem zelf in de Kunſt onderwezen. Na zyn Vaders doot nam hy zyn toevlucht tot den vermaerden N. BERGHEM, die menig vernuftig leerling ten kunſtberg heeft opgeleit, daer VAN DER MEER zich onder bevond, en met luſt en naerſtigheit zyne ſtudie by voltrok, tot hy bequaem was de volmaekte Natuur te volgen in 't ſchilderen van Lantſchappen en Beeſten, daer hy in zynen tyt veele

Kunſt-

Kunſtbezigheden toe aen de hand had, en met zyn huisgezin wel van kon beſtaen; want zyne ſtukjes waeren in zyn leven by de Liefhebbers meer gewilt als tegenwoordig: men vint ze tans niet in de beroemtſte Kabinetten, ſchoon ik 'er gezien hebbe, die lof verdienen, en geeſtig van ſchikking, en van dag en ſchaduwe zyn; doch wat manierlyk, en niet in die verhevenheit als die van zynen grooten Meeſter. Men ziet ook veele van zyne Tekeningen by de Beminnaers van Papierkunſt, die echter al mê onder den tweeden rang behooren. Noch meer, als hy in kunſt van zynen Meeſter verſcheelde, was hy met hem verſchillent van gedrag: want die was bezadigt en voorbeeldig van leven, hy in tegendeel natgierig en zorgeloos, volgens de ſpreuk van zynen Kunſtgenoot, Kroeg- en Boezemvrient, DIRK VAN BERGE: dat het onnodig was te zorgen voor den dag van morgen, dit was tyts genoeg als de noot aen den man quam.

Naer dien verkeerden ſtokregel levende, is ook zyn uiteinde met dat van zyn Likkebroer in alles lotgemeen geweeſt: want die is ter aerde beſtelt voor penningen, die in de Herbergen onder zyne goede Vrinden ingezamelt wierden, en toen hy zyn natgierig leven geeindigt had, was 'er niets over om de koſten van zyne begraeffenis goet te maken. Zyn Vrou, die, door zynen ſchadelyken leeftrant, zich wel meer in diergelyke omſtandigheden bevont ten opzichte van haer geltkas en huishouden, en echter van de noot een deugt moeſt maken, om haer Man met eere onder

de

de aerde te helpen, bedacht de volgende Kunstgreep, te weeten: zy liet een Nodiger ter Begraeffenisse haelen, en deet hem alles bezorgen wat tot een deftige roustaetsie vereischt wierd; alles dus in gereetheit zynde, lieten zich de Vrienden en verdere genodigdens ter bestemder uure aen 't Sterfhuis vinden, en verzelden het Lyk, met eenen behoorlyken rousleep, grafwaerts. Ondertusschen had de Vrou al, wat noch in huis draegbaer was, byeen gepakt, en streek met dien buit ten huize uit. De Roustaetsie terugkomende, vond het huis ledig en van alles berooft, het geen de Volgers van 't Lyk geen kleine stof tot verwondering en lagchen baerde; behalven den Lykbezorger, die zich op die vertoning wel zonder lagchen kon houden, te meer, om dat hy al om de betaling van 't vaetje bier gemaent wierd, daer de Dragers, onder een hartig en luitruchtig gelach, malkaer lustig van toedronken, om het ras op den bodem te zetten, ter verhoedinge, dat de Brouwer het resteerende bier, in vermindering van zyne geleden schade, niet te rug quam haelen; eindelyk verkreeg de Lykbezorger recht en volmacht om zich zelf en verdere dootschulden te betalen, met het verkopen van het sober restant der huisfieraden, die 'er noch over waeren. Dit was het grappig einde van onzen Kunstenaer, dien, door het geestig bedryf van zyn Vrou, dus noch eene statelyke begraeffenisse te beurt viel.

Nu verschynen weder eenige Bentvogels ten toneele; die de voortocht heeft, is

NOL-

NOLBERTUS VAN BLOEMEN, Broeder van FRANCIS en PIETER VAN BLOEMEN, van wien wy in ons eerste Deel gesproken hebben. Hy is te *Antwerpen* geboren in 't jaer 1672, en daer de eerste gront-beginselen der Kunste geleert hebbende, ondernam hy een reize naer *Romen*, ter verdere voortzettinge zyner studie.

Zyne bequaemheit bestont in 't schilderen van Portretten, moderne en anticque Ordonnantien, daer hy te *Romen* zo heel breet niet op teeren kon. De gemeene *Brabantsche* coleur, die daer zedert eenige jaren de overhant genomen heeft, kleefde hem in al, wat uit zyn penseel vloeide, geweldig aen; en het schilderen op de Galey liep in zynen tyt al ten einde, vermits 'er geen Heiligen meer nodig waeren; des verliet hy *Romen*, daer zyn Bentnaem *Cefalus* was, en ondernam van 't eene Klooster op 't ander de terugreize te voet naer zyne Geboortestadt; daer hy op zyne Apostelspaerden gelukkig aenquam, en zich voor eenigen tyt ter neder zette; maer ziende, dat het daer met de Kunst mê niet vlotten wilde, vertrok hy naer *Amsterdam*; daer hy met weinig voorspoet de rest zyner dagen gesleten heeft.

In zynen tyt bevonden zich noch te *Rome*,

ABRAHAM en JAN BATIST BREUGEL; de eerste was gebentnaemt *Rhyngraef*, de andere *Meleagar*. *Abraham* was daer getrout, en een der gelukkigste Kunsthelden van de gansche Bent, die de vruchten van zyne kunst-

kunſtverdienſten by zyn leven maeide, en op een ſpaerzame wyze wiſt in te zamelen. De voorwerpen van zyn penſeel waeren Bloemen en Vruchten, die hy zo fraei ſchilderde, dat 'er de *Italiaenen* veel achting voor hadden, en die rykelyk betaelden. Door zynen yver en naerſtigheit had hy veel gelts gewonnen, het geen in die Stadt zeltzaem is voor een *Nederlander*; doch de al te groote woekerzucht ſpeelde hem een quaede part: want zyn gelt op eenen hogen intereſt ſchietende aen een Koopman, die op ver na zo ryk niet was, als hy ſcheen, ging met dien buit ſtryken, vertrekkende met de Noorderzon; zonder dat onze Kunſtenaer ooit een duit van al zyn gelt, dat hy met zo veel vlyt gewonnen en bewaert had, heeft wederom gezien. Deze gevoelige neep trof hem zo vinnig, dat 'er, in 't beſt van zyn leven, zyn geeſt onder ging quynen, tot hy kort daer na ſtierf. Zyn eenige Dochter, een der ſchoonſte Jongkvrouwen van haeren tyt, zag zich door dit toeval niet alleen berooft van haer Vaders erffenis, maer boven dat verſteken van een aenzienlyk huwelykſlot, dat haer anderzints te beurt gevallen zou zyn; het geen haer deet beſluiten om van hartzeer in een klooſter te gaen, en haere dagen aldaer te eindigen.

Zyn Broeder, JAN BATIST BREUGEL, was mede een Bloem- en Fruitſchilder, een van hun beiden is, waerſchynlyk, onder de Liefhebbers bekent met den naem van den *Napelſchen Breugel*: om dat hy zyn meeſ-

meeſten leeftyt daer geſpilt heeft; en het zekerſte is, dat de eerſte hier door verſtaen moet worden. Indien het dezelve is, van wien ik hier te lant twee ſtukken met *Italiaenſche* Bloemen en Vruchten gezien heb, zo is hy een hoogvlieger in dat deel der kunſt geweeſt, en dubbelt waerdig onder het getal der grootſte Meeſters getelt te worden.

Hun Tyt- en Bengenoot te *Romen* was eene DE WINTER; hy ſtak altoos in pracht van klederen boven zyne Kunſtgenoten uit, en ſpeelde de rol van Baron, ſchoon zyn Vader maer een gemeen Man was, die veel gelts bezat, en hem telkens een goede goutbeurs overmaekte; daer zich onze gewaende Baron braef met gout en zilver voor oppronkte, en om welken opſchik hem de Bentbroeders met den naem van Vogel *Fenix* vereerden. Dit mooi weer ſpeelen volgde hem zo lang, als zyn Vaders goutbeurs hem onderſteunde; maer die andermael komende te trouwen, lag 'er zyn nieuwe byſlaep de hant op, en de klinkende Goden bleven thuis.

Toen moeſt onze gewaende Baron, zynde een Hiſtoriſchilder van den tweeden rang, met het behandelen der penſeelen zyn beſtaen winnen, en als de kunſtwaer niet aen den man wilde, was hy genootzaekt, als 'er Heiligen te kort ſchooten, op de Galey te gaen ſchilderen; tot ſpot zyner Bentbroeders, en tot verachtinge van zyne ingebeelde glorie; doch het was onze Vogel FENIX alleen niet, die aen dat zeer hinkte; verſcheide van zyne

medemakkers hadden insgelyks die zotte gril in 't hooft: want

JACOMO VAN STAVEREN, gaf zich uit voor een Edelmans Zoon van *Amersfoort*, daer zyn Vader maer een gemeen Ambagtsman was, en hy een ſober Bloem- en Fruitſchilder, die, na het verquiſten van zyne gereede penningen, en om dat zyne kunſt niet meer gewilt was, onder de Lyfwacht van den Paus dienſt nam, en de reſt van zyn leven, als meer andere, daer verſleeten heeft.

Nu verſchynt een Kunſtenaer, afkomſtig van eenen Vader, die een der beroemtſte Portretſchilders van zynen tyt is geweeſt, en niet alleen gezien was aen 't Stadthouderlyk Hof in den *Haeg*, maer van veele Vorſten in *Europe* wierd aengezocht om in hunnen dienſt te treden; doch al een geruimen tyt voor zyn doot ging die aengebeden glans ſchuil achter de nevelen van zyn wangedrag.

JACOBUS DE BAAN is dan het voorwerp, daer onze pen tans opdoelt. Hy is geboren in *'s Gravenhage* des jaers 1673, en om de kunſtliefde, die van jongs in hem doorſtraelde, van zyn Vader zelfs onderwezen, met zulk een gewenſcht gevolg, dat hy op zyn 18de jaer al een meeſterlyk Portret kon ſchilderen; doch wel ziende, dat, door 't verloop van zyns Vaders Kunſtbezigheit, in 't ent voor hem niet veel kon overſchieten, beſloot hy, op zyn 20^ſte^ jaer, zyn Kunſt-

for-

fortuin aen vreemde Hoven te gaen zoeken; waer toe hem zyn Vaders alomverſpreide kunſtroem ten leitsman verſtrekte, en hem gelegenheit gaf, om, onder het gevolg van Koning WILLEM *den derden*, naer *Engelant* over te ſteken, komende onder dien Hofſleep in goeden welſtant te *Londen*, daer hy, door de bekende kunſtklank van zynen naem, by veele Ryksgrooten dra gezien was. Dit gaf aenleiding om veel Heeren en Dames, die tot het Hofgezin behoorden, te ſchilderen, het geen zo wel uitviel, dat zich den Hartog *van* COLCHESTER, levensgroot ten voeten uit, van hem liet portretteren, tot volkomen genoegen van dien Prins, die toen de opgaende Zon en 't oogpunt van 't *Engelſche* Ryk was, en onbetwiſtbaer deszelfs ontzagchelyken Troon, na Koning WILLEM en Koningin MARIA's doot, beklimmen moeſt, had een ontydige doot hem niet weggerukt in zyne opluikende jaren. Hier ſcheen de grontſlag van DE BAANS geluk onwrikbaer gelegt, maer zyne wufte jongkheit en driftige reisluſt deeden hem die ſchoone kans verwaerlozen; want na dat hy, door middel van zyn Kunſt, een ſtyve goutbeurs overgewonnen had, hunkerde zyn hart om *Romen* en al deszelfs heerlyke overblyfzels, daer de outheit zo van davert, te zien.

Des vertrok hy door *Vrankryk* naer *Italiën*, zonder zich op te houden, voor dat hy te *Florence* aen het Groot-Hartoglyk Hof aenquam, daer zyn naem by den Groot-Hartog ten eerſten bekent was, en van wien hy gunſtig ontfangen wierd; gevende die Vorſt laſt om

hem al zyne Kunſtkabinetten te vertonen; die hy met verwondering beſchoude, en in een derzelver vond zyn Vaders Afbeeltſel, benevens dat van den beroemden Hiſtoriſchilder WILLEM DOUDYNS, eenige jaren te voren, op order van den Groot-Hartog, door zyn Vader geſchildert, dien kunſtlievenden Vorſt toegezonden, en geplaetſt in den rang der overige Portretten van de beroemtſte Kunſtſchilders, die, zedert den bloei der kunſt aen dat Hof en alle andere Hoven van *Europa*, zich door hunne uitmuntende Kunſtwerken vermaert gemaekt hadden, en door dezen Groot-Hartog en zyne Doorluchtige Voorzaten, uit eene ongemeene achting voor hunne Perſonen, byeen verzamelt zyn.

Hier vond hy ſtof, om zyn aengebore zucht tot het Hiſtoriſchilderen te oeffenen, aen een groot Werk in *freſco*, dat de Hofſchilder des Groot-Hartogs onder handen had, het geen hy tot genoegen van dit kunſtlievent Hof uitvoerde; en, tot blyk van zyne verdere bequaemheit, noch eenige Portretten geſchildert hebbende, vertrok hy naer *Romen*, ſchoon hem die Vorſt, op voordeelige aenbiedingen, verzocht had in zynen dienſt te blyven. In die groote Stadt komende, wierd hy van het Bentgenootſchap, daer zich verſcheide *Nederlanders* onder bevonden, wel ontfangen, en, op zyne ſtatelyke inwyding, met den naem van *Gladiator* vereërt, zinſpelende op zyne kloeke en wakkere gedaente en dapperheit; vermits hy niet beſchroomt was, als de noot het vereiſchte, een ſtippelkansje te wagen.

Hier

Hier fleet hy al eenige jaren met fchilderen van Hiftoriën, moderne Gezelfchappen en Portretten; doch het laetfte viel het minft voor, derhalven hielt hy zich meeft by de Hiftorien en 't Modern; maer hoe bequaem hy in dit alles was, ging de geltwinning zo breet niet, als hy zich verbeelt had, ook was hy al mé zo verflaeft als de reft aen de levensmanier, daer de outfte Bentvogels de jongere toe verleiden, fteunende op dien grontregel, dat de verteringen de winften altyt te boven gingen.

Met die levenswyze bracht hy het eene jaer voor en het ander na onnut door, zonder te denken op geltmiddelen tot zyne terugreize. Ondertusfchen quam zyn Stadt- en Kunftgenoot, MATHEUS TERWESTEN, te *Romen*, die dra zag dat die leeftrant veele in hun verderf fleepte, en daerom 'er zich niet alleen van onthielt, maer zo ras hy zyn oogmerk bereikt had, na een jaer vertoevens, *Romen* vaerwel zei, en zyn Vaderlant tot zyn woonplaets verkoos.

DE BAAN brande van begeerte om mede te reizen, maer, als gezegt is, de goutbeurs ontbrak hem tot de reiskoften; des moeft hy een beter gelegenheit afwachten, die hem in 't volgende jaer te beurt viel, want in dat jaer vertrok hy, met den Hoffleep van een *Duitfch* Prins, naer *Weenen*, en ontfprong dus de flaeffche verkeering met de Bentbroeders, doch niet als om te *Weenen* zyn Grafkerker te vinden, toen hy den noot te boven fcheen te zyn. Want, na dat hem de naem zyns

Vaders hier zo wel als elders dienſt deet, en hy aen 't Keizerlyk Hof gelegenheit had, om, door het ſchilderen van eenige Portretten, zyne kunſtgaven te tonen, wierd hy onder die kunſtbezigheit overvallen van een ziekte, die hem zo vinnig aentaſte, dat hy in zyn 27ſte jaer overleet, in grasmaent van 't jaer 1700, na een kort verblyf te *Weenen*; ſchoon hem zyne kloeke en ſterke lighaemsgeſtalte meer leeftyt beloofc had. Ik hebbe altyt met roem van zyne kunſtverdienſten horen ſpreken, en dat hy zynen Vader op het kunſtſpoor niet alleen ruſtig naſtreefde in het portretſchilderen, maer zelfs in het algemeen ſchilderen overtroffen zou hebben, indien hem langer leeftyt te beurt gevallen was.

Men heeft, by ondervinding, uit de levensloop van eenige Kunſtenaers opgemerkt, dat de veranderlykheit en de drift om *Romen* te zien, denkende daer goude Bergen te vinden, hen veele voordeelige aenbiedingen van de hant heeft doen wyzen, en hun gedrag van achteren beziende, hebben zy zich meeſt bedrogen gevonden; als aen DE BAAN blykt.

De Bentvogels, welke, door een ingekankert verblyf te *Romen*, die ſlenter van leven als in erfpacht hadden, over hun geloof zich weinig bekreunden, en door den tyt vaderlant en maegſchap vergaten, waeren onverſchillig in hunne verblyfplaets, en altyt genegen om nieuwe overvliegers in hun warnet te lokken; was het een Vogel met goude veeren, men hoorde hem uit, of hy, door gedurige onderſtant van zyne Ouders of Bloetverwanten, den

deun

deun kon uitzingen; zo ja, dan was hy schootvry voor de pylen van hunne verleidinge, om dat ze in vermogen niet tegen hem op konden; maer kleefden hem zyne goude veeren maer zo lang aen, als het gewigt van zyn goutbeurs zwaer was, dan wisten zy hem, onder vleiënde gedienstigheden, wys te maken, dat hy met zyn penseel goutaders kon opdelven; maer dan moest hy eerst de Kunstwonderen en Antiquiteiten van *Romen* zien; onder die mits leiden zy hem *Romen* en deszelfs omliggende Paleizen ront, en hy slenterde, als een vreemdeling in *Jeruzalem*, al mê. Onderweeg leerden ze hem de beste Drinkwinkels en Huizen van dertelheit kennen, die zyn goutbeurs aen 't krimpen hielpen: want al, wat 'er in dat omzwieren op de lippen genomen wierd, was ten zynen kosten; liepen 'er andere buitensporigheden onder, die had hy toe. Dan volgde het smulmael van zyn inwyding voor zyn rekening, 't geen zy zo kostbaer maekten als doenlyk was, om hem op eenen sprong kael te maken; wist hy dan geen nieuwe geltmidden als door 't penseel uit te denken, was hun gewoon zeggen: nu benje zo ryk als wy; en als hy dan klinkende Goden gebrek had, was de beloofde Goutmyn, die hy met zyn penseel zou ontdekken, de Schildergaley, daer zy hem naer toe weezen. Doch nu is die Bent voor veele jaren geheel verlopen, zo als ik reets in het eerste Deel van dit Werk gemelt hebbe.

By gelegenheit van deze uitwyding, acht ik het niet onnut myne Lezers eens te ver-

klaren, wat ik door het woort *Schildergaley* meen, en waer in dezelve beſtont: want niemant, denk ik, is zo plomp, dat hy 'er een vaertuig door verſtaet, waer op men de *Turkſche* Slaven gemeenlyk geboeit ziet, en waer op de Schilders gekluiſtert zaten te ſchilderen; het was een bekende Schilderwinkel in *Romen*, wiens Opperbeſtierder een Kunſthandelaer was; waer van 'er in vorige tyden al veel die vermaerde Stadt bewoonden, om de jonge Schilders, die overquamen en anders geen beſtaen hadden, aen 't werk te helpen: het zy by daggelt, of met het ſtuk, naer elks bequaemheit, en zo vet of mager, als ieders kunſtverdienſten, volgens de ruim- of naeubezetheit van des Opperbeſtierders gemoet, bevonden wierden, waer in, gelyk het met alle dingen gaet, de een boven den ander uitſtak.

Aen die geene, welke te groote Zielpynigers waeren, gaven de Bentvogels den naem van *Keelbeulen*; en dus is die Eertytel van baetzuchtige Kunſthandelaers aen *Romen* zyn oorſprong verſchuldigt, en van daer herwaerts overgewaeit; derhalven, al wie zich hier te lant dezelve aentrekt, telt zich onder dat zoort van Kunſtkopers, en moet, zo hy recht vordert over dien hoon, naer de *Roomſche* Vierſchaer toe; waer voor zyne beledigers alleen beroepelyk zyn.

Ondertuſſchen merk ik aen, dat deze Schilderwinkels ganſch niet dienſtig waeren tot rechtſchapen Kunſtſcholen voor de Schilderjeugt, maer in tegendeel voor veele tot hun verderf ſtrekte: want men oeffende de Kunſt

daer

daer niet met ſtudie, maer ſlechts uit noot als een ambacht, daer elk om 't zeerſt roffelde om maer gedaen te hebben; het geen dus toeging: den Schilder wierd een CHRISTUS, Lieve-Vrouwebeelt, of eenige andere Sant vertoont, daer hy dan zyn keur, om te volgen, uitkoos, en vooraf bedong, tot wat prys hy het naſchilderen zou, waer op hy dan aen 't werk viel, en jaren lang niet als Santen en Santinnen, by duizenden in getal, uit zyn penſeel liet vloeiën; de Heiligen, die meeſt gewilt waeren, hadden den voorrang.

Deze Kunſtwaer zochten de *Spanjaerden* en *Portugeezen*, niet alleen om 'er hunne inlantſche Kerken en Huizen mê te verſieren, maer wierd met heele Scheepsladingen verzonden naer hunne *Ooſterſche* en *Weſterſche* overheerde Wingeweſten: om in Kerken en Klooſters te pronken, ten einde de nieuwbekeerde Volkeren hier door tot aendacht en ſtichting op te wekken.

Dus gaf deze verzending, een groot aental van jaren, voetſel aen 't penſeel der Galey-Schilders, maer door 't oneindig ſchilderen en herſchilderen dezer Heiligen, baerden dezelve eerſt kleinachting, en daer na walging: want zo rukeloos als dezelve behandelt wierden in 't ſchilderen, wierden zy ook verkocht, met Kamers vol te gelyk in eene koop, op het gezicht van een ſtuk of zes, en, zo als gezegt is, met vrachtſchepen vol naer die Wereltdeelen gezonden. In vorige tyden hebben verſcheide van die Koopluiden ſchatten met dien

handel gewonnen. In 't jaer 1600 en in de negentig, was'er noch een in wezen, die noch kamers vol met dat zoort van Kunſtwaer bezat, die inzonderheit, om zynen ſchraepzucht, by de Schilders gehaet, en met den naem van *Keelbeul* gebrantmerkt was, en die aen zyne eenige Dochter eenen ſchat van 100000 *Scudi's* (dat is twee en een halve Tonne Gouts *Hollants*) heeft nagelaten; die voor 't grootſte gedeelte den Schilders van't hart geknepen was.

Hoe veel 'er nu met deze Kunſtöeffening te winnen was voor hen, die te *Romen* hunnen koſtelyken tyt met dit broddelwerk moeſten verquiſten, laet ik aen ieders oordeel, als mede wat vordering in de Kunſt daer by te haelen was. Deze Kunſtwaer had niet alleen te *Romen* plaets, maer was als een Kanker doorgedrongen in al de voornaemſte Steden van *Italiën*, *Vrankryk*, *Duitſchlant* en onze *Nederlanden*; daer insgelyks duizenden van Santen en Santinnen, die mirakelen deden of gedaen hadden, de wanden van gewyde en ongewyde plaetſen zo dicht bedekten, dat men 'er geen hant tuſſchen leggen kon: het was alles vol geſchildert; als duidelyk in het Schilderboek van KAREL VAN MANDER gezien kan worden. Doch de algemeene beeltſtorm, die in 't jaer 1566 van Stadt tot Stadt als een blixem voortſloeg, heeft deze vruchten van *Pictura*, en eenige die een beter lot waerdig waeren, voor 't grootſte gedeelte vernielt, tot geluk der volgende Kunſthelden van *Nederlant*, en plaets gemaekt voor RUBBENS, en die uit zyn Wereltberoemt Kunſt-

ſchool

ſchool zyn voortgekomen: gelyk men noch zien kan in *Brabant* en *Vlaenderen*, daer de meeſte Kerken en andere gewyde plaetſen tot heden pronken met Kunſttafereelen van dien grooten Meeſter en deszelfs beſte Leerlingen. Met het doordringen der Reformatie, waer door alle bygelovigheden eenen geweldigen krak kreegen, wierden de geſchilderde Heiligen hier te lant onnut, en met den nek aengezien; waer door de Kunſt een ganſch anderen zwaei nam: want de Grootſchilders hadden na dien tyt weinig kunſtbezigheden aen de hant, en moeſten zich, in plaets van het ſchilderen der Kerkheiligen, op andere Hiſtoriën toeleggen. Dit baerde voor de Kunſtenaers en beſtierders der Schilderwinkels een geweldige verandering; de overgeblevene Meeſters met de nieuwe aenkomelingen vonden zich verplicht, om het kleinſchilderen van antique of moderne Kabinetſtukjes by de hant te vatten: als de ondervinding in onze Provinciën geleert heeft.

Toen bleef 'er voor den handel niets over als Kabinetkunſt, en die tot ſieraat van fraeie gebouwen ſtrekte; dit hielt haer noch in wezen, en gaf zomtyts aenleiding, dat een jong Kunſtenaer, uit noot, zich 'er van bediende, en wel toe aen gezocht wierd, als blykt uit HOUBRAKEN in 't leven van DE LAIRESSE, by UILENBURG, en in 't leven van BAMBOOTS by de *Wet*; doch de eerſte bleef niet langer als tot by beter kon, en de laetſte wierd, over de mishandeling der Kunſtkopers

pers zo mistrooſtig, dat hy zich zelf verdeet.

Diergelyke treurgevallen zyn mogelyk oorzaek geweeſt, dat de hier overkomende Bentvogels den naem van *Keelbeul* ook op zommige *Nederlantſche* Kunſthandelaers toegepaſt hebben; ik voeg 'er tot ſlot myner aenmerking by, dat, ſchoon uit de voorbeelden van BAMBOOTS en DE LAIRESSE niet kan gelochent worden, dat eenige onzer *Neêrlantſche* Kunſtenaers ook voor Kunſthandelaers geſchildert hebben, echter de grootſte Kunſthelden der vorige Eeu hun onnavolgbaer kunſtvermogen, in *Italiën* of *Neêrlant*, op deze Kunſtwinkels niet gezocht, veel min geleert hebben. Zie daer Liefhebbers van *Pictura*, dit heeft my geluſt, tot een aenhangſel van DE BAANS Levensbeſchryving, mede te deelen, en, na myn oordeel, ter rechter plaetſe, vermits hy de laetſte Bentbroeder is, die op ons toneel verſchynt, en, zo ik meen, niet geheel onnut: want uit het gezegde zal een rechtſchapen Kunſthandelaer kunnen zien, dat hem de haetelyke naem van *Keelbeul* niet aengaet, en dat hy 'er zich derhalven niet aen te ſtooten heeft, waer die in myn Schilderboek ook voorkomt; terwyl ik hem niet anders gebezigt heb als met toepaſſing op hen, die denzelven verdienen, ſchoon 'er zulks juiſt niet altyt van woort tot woort by ſtaet uitgedrukt; het burgerrecht, dat dezelve hier te lant gekregen heeft, en als in den mont der Schilders beſtorven is, heeft my die oplettentheit doen vergeten. Ondertuſſchen wenſch ik, voor my en al myne Kunſtgenoten, dat onze Kunſthandelaers zich zo

ge-

gedragen, dat 'er niet alleen voor ons geen rede meer zy, om dien haetelyken naem te moeten gebruiken, maer dat dezelve als een onverdient brantmerk herroepen werde; of als een eer- en faemrovende Bandiet weder naer *Romen* werde gebannen, daer hy gewonnen en geboren is, en van waer hy herwaerts is komen overlopen.

Maer laeten we, hier van affcheidende, eindelyk ons toneelgordyn openen met de treurrol van

DIRK VALKENBURG, van wien ik voor de verkopinge, laetst ten Sterfhuize van den Heer VAN VLIET, te *Amsterdam* gehouden, niets gehoort of gezien had, en derhalven, lang na dat het eerste Deel van dit Boek het licht zag, en het tweede Deel al ter drukperffe vaerdig was, eerst tot myne kenniffe gekomen is, ziende by geval zynen naem op die verkooplyst; deze zal tans het onderwerp van onze penne zyn.

Hy is geboren te *Amsterdam* den 17 van fprokkelmaent des jaers 1675. Het fchynt my toe, dat zyn Vader een Schoolmeester geweest is, die zyn Zoon al vroeg de Schryf- en Cyfferkunst geleert heeft, want, van zyne kintsheit af, gaf onze Kunstenaer al klaere blyken van een vlug en geestryk vernuft in de eerste gronden der opvoedinge, overtreffende in 't lezen, fchryven en cyfferen, alle zyne mede-fcholieren, en voerende op zyn 9de jaer al een Meesterlyke Pen. Tot de Tekenkunst was hy zo genegen, dat hy niets

ver-

verzuimde om zich in dezelve te oeffenen; alles nabootſende, dat hem voorquam, tot de ſteene beelden, die de ſchoorſteen verſierden. Zyn Vader, kunſtlievent van aert, dit ziende, beſteedde hem by eenen KUILENBURG, by wien hy anderhalf jaer met tegenzin was, om dat hy, ſchoon pas een kint in kunſt en jaren, echter klaer zag, dat zyn Meeſter onbequaem was hem te onderwyzen, en meer met de groote quaſt onderhielt als met de tekenpen of 't penſeel. Dit verdroot hem dermaten, dat hy zynen Vader zulks te kennen gaf, die hem thuis haelde, en op zekeren tyt zyn goeden vrient, den wakkeren Portretſchilder M. MUSSCHER, zyns Zoons Tekeningen laetende zien, vond die in derzelver geeſtigheit zo veel behagen, dat hy den jongeling, zonder eenige beöoginge van eigenbaet, uit loutere liefhebbery aenbood te onderwyzen. Na een tweejarig genot van dat onderwys, viel 'er tuſſchen hem en MUSSCHER iets voor, dat, ſchoon van klein belang, zyn Meeſter zo euvel nam, dat hy VALKENBURG, onder voorwentſel dat hem tyt tot zyn onderwys ontbrak, van de hant wees; die, torſſende zyn tekengereetſchap, zyne Ouders, met de traenen in de oogen, thuis quam. Het geval wilde, dat juiſt op denzelven tyt zyn Vader tot Stadts-Schoolmeeſter en Voorzanger te *Kampen* beroepen wierd, daer hy met zyne Ouders heenen trok, en in gunſt raekte van den Heer Burgemeeſter VOLLENHOVEN, die niet alleen een groot Kunſtminnaer was, maer zelf de Kunſt in zyn jeugt geöef-

geöeffent had, onder het beſtier van P. KONING, een groot Meeſter in zynen tyt, en zich zelfs noch met het ſchilderen van Portretten, in zyne onbelemmerde uren, bezig hielt.

De Heer VOLLENHOVEN, uit de Tekeningen, die VALKENBURG hem vertoonde, des jongelings vluggen en vatbaeren geeſt merkende, ondernam, om hem, uit puure kunſtliefde, de handeling van het penſeel te leeren; ſchenkende hem al het gereetſchap daer toe nodig, en onderrichtende hem in de eerſte menging der verwen. Vervolgens zette hy hem aen 't copiëeren van een ſchoon Portret. VALKENBURG, dus naer wenſch aengeſpoort, en door eenen leergierigen geeſt gedreven, volgde dit Afbeeltſel, zo in gelykenis als manier van ſchilderen, zo wel, dat 'er zyn edelmoedige Onderwyzer en alle Liefhebbers zich van verwonderden, en ging, onder de hantleidinge van dien Heer, omtrent een jaer in zyne Kunſtſtudie wakker voort; maer ziende, dat het zynen gunſtigen *Mecenas* niet aen luſt, maer aen tyt, voor veel wigtiger bezigheden nodig, ontbrak, om hem dus verder in de verhevenſte Kunſtgeheimen op te leiden, hielt by zyne Ouders zo lang aen, tot zy hem, ter bereikinge van dat groot einde, met raetpleging en goetkeuring van den Heer VAN VOLLENHOVEN, beſtelden by JOHAN WEENINX; by wien hy twee jaren inwoonde, en het volledig onderwys van dien grooten Kunſthelt genoot; ook van zyn kant zich zo ruſtig en luſtig oeffende,

de, met het beſpiegelen en navolgen der overkunſtige voorbeelden van zynen beroemden Meeſter, zo in het ſchilderen van allerlei tam en wilt Gedierte, als van veelerlei ſchoone Vogels, dat hy, na dien verſtreken tyt, bequaem was om voorts de leiding der alvormende Natuur, en die van zyn eige vernuft, te baet te nemen.

De eerſte vlucht, die hy deet, was naer *Gelderlant*, *Overyſſel* en omliggende Plaetſen, daer hy veel aenzienlyke Luiden afmaelde, ook veele Schoorſteen- en Deurſtukken met allerlei voorwerpen geſchildert heeft, tot genoegen der Aenbeſteeders.

Maer daer geen kans genoeg ziende, om de vleugelen van zynen kunſtroem uit te breiden, verliet hy die plaetſen, en ondernam een reize door *Duitſchlant* naer *Italiën*. Des vertrok hy, in 't jaer 1696, over *Amſterdam*, *Nymegen*, *Frankfort*, *Neurenburg*, en zo voort op *Augsburg*; daer hy een vermaert Liefhebber aentrof in de perſoon van den Baron KNOBEL van *Katſenelleboogen*, toenmaels Kanonik der Lieve-Vrouwe-Kerk, en naderhant Biſſchop te *Eyſtädt*.

Zo dra had dees Heer zyne Kunſt niet gezien, of hy bood hem zyn huis en tafel aen, het geen zich VALKENBURG wel liet gevallen, te meer, wyl zulks met verſcheide gunſtige beloften gepaert ging; ook ſchilderde hy deszelfs Afbeeltſel, nevens eenige ſtukken met tam en wilt Gedierte, dat alles naer wenſch uitviel. In den herfſt van dat jaer quam Prins LOUIS *van Baden* uit de *Nederlan-*

den

den in *Augsburg*, de plaets van zyne Vorstelyke Hofhouding, terug, en kreeg door VALKENBURG's braven Mecenas deszelfs edel Kunstwerk aenstonts te zien, met zo veel toejuiching en genoegen van dien Prins, dat hy onzen Kunstenaer, nevens zyne Vorstelyke tafel, aenbood een jaerwedde van 2000 daelders, om hem als Hofschilder te dienen; doch hy wees zulks op eene beleefde wyze van de hant, voorgevende dat hy vast besloten had, om door gansch *Italiën* te reizen, en *Romen* te zien. Dus zich te *Augsburg* zes maenden hebbende opgehouden, nam hy, op raet van den Baron KNOBEL, zyne reize naer *Weenen*, daer hy, om aenstonts proeven van zyn edel penseel te kunnen tonen, ter eerster aenkomste aen 't schilderen viel, en recht van pas als hy gedacht had: want zyn werk was naeulyks droog en handelbaer, of Prins ADAM VAN LICHTENSTEIN zond om iets van zyne Kunst te zien; hier toe aengezocht op aenschryvens van den Baron KNOBEL. Het pas geschildert Kunsttafereel, door onzen Puikschilder dien Vorst vertoont wordende, beviel het denzelven zo wel, dat hy den Maker daer van, met veel tekenen van eer en gunst, in zyn Hof ontfing, en voor het zelve 150 ducaten liet tellen, met beding, om noch drie diergelyke stukken voor hem te schilderen; het geen hy aennam, en, gedurende het afmaken, deszelfs Vorstelyke tafel genoot, in 't Hof vernachte, en een Knecht tot zynen dienst had.

Deze drie Kunsttafereelen, tot noch groo-

ter roem van zyne alombekende Kunſtfaem en genoegen van dien Prins, voltooit hebbende, begon de natuurlyke trek tot zyn Vaderlant zynen verderen reisluſt geheel weg te nemen; des veranderde hy van beſluit, en nam voor, om, hoe eer hoe liever, naer zyne Geboorteſtadt te rug te keeren; wat moeite die edelmoedige Prins, toen een der eerſte Kunſtminnaeren van het *Duitſche* Ryk, aenwendde om hem aen zyn Hof te houden, alles was te vergeefs.

Hy nam afſcheit van zyn hooge Perſoon en het ganſche Hof, en vertrok, overladen met eerbewyzen en geſchenken, weder naer *Amſterdam*, doch tot zyn ongeluk, als in 't vervolg zal blyken.

Naeulyks was hy in 's Werelts Koopſtadt te rug, of de alomzwevende Faem had zynen Kunſtroem ruchtbaer gemaekt aen 't Hof van Koning WILLEM *den derden*, Ryks-Monarch van *Grootbrittanje*; des ontfing hy eenen brief van den Heer DE MAREES, Opziender Generael der Koninglyke Luſtpaleizen van zyne Majeſteit, met verzoek, om op het *Loo* voor den Koning eenige ſtukken te komen ſchilderen. Het geviel juiſt dat VALKENBURG, op dat pas, eenige ſtukken onder handen had, die hem verhinderden zo ras te kunnen vertrekken, doch DE MAREES drong des te ſterker op zyne komſt aen om ten eerſten een ſtuk te vervaerdigen, dat den Koning noch voor zyn vertrek kon vertoont worden.

Op dit nadrukkelyk verzoek vervaerdigde hy een ſtuk, geſchildert in acht dagen, daer hy

hy anders veel meer tyt aen besteedde. Hoe luchtig het was, hy vertrok 'er mede naer het *Loo*, en het den Koning onder het oog brengende, had 'er zyne Majesteit zo veel genoegen in, dat hy order gaf, om 'er onzen Kunstenaer eenen Wissel, op den Heer CLIFFORT, van 100 dukaten voor te laeten geven; daerenboven gaf hem de Keldermeester twaelf vlessen *Bourgonje*-wyn op zyne reize.

Kort daerna wierd hy weer ontboden, om over andere stukken te handelen, waer van zyne Majesteit zelf de schikking wilde opgeven, om te beraemen, wat Vogelen best, zo in coleur als gedaente, byeen zouden voegen, om zich op het welstandigste te vertonen; maer met zyne overkomst was de Koning met zo veel Staetszaken belemmert, dat onze Schilder het geluk niet had met zyne Majesteit, over het oogmerk van zyne komst, te spreeken; kort daer op volgde des Konings vertrek naer *Engelant*, en den Heer DE MAREES had order om VALKENBURG te zeggen, dat hy met de verdere stukken moest wachten, tot zyne Majesteit, in 't naestvolgent voorjaer, weer op 't *Loo* quam; doch het ongeluk heeft gewilt, dat die wereltberoemde Ryksvorst nooit weder *Hollant* gezien heeft; hebbende zyn doorluchtig leven geeindigt in 't zelve jaer, tot groote schade van onzen Schilder en hondert andere Kunstenaeren.

Dit was het eerste drukkent nootlot voor onzen Kunstenaer, het tweede zal haest volgen. Na dezen onvoorzienen slag, bood hem de Baron van SCHMETTAU, Afgezant des Konings

van *Pruiſſen*, op het Heere-Logement te *Amſterdam*, ten bywezen van den vermaerden Zeeſchilder BAKHUIZEN, uit naem van zynen Vorſt, een jaergelt van 1000 ryksdaelders, om te *Berlin*, als Hofſchilder, in 's Konings dienſt te treden; het geen hy beleeft afſloeg, voorgevende niet gezint te zyn, om zyn Vaderlant vaerwel te zeggen; weinig vermoedende, wat hem naderhant zou perſſen zulks te doen, om grooter onheilen te ontwyken. Kort na dien tyt begaf hy zich in den Huwelyksſtaet, die hem een *Ilium* van tegenheden baerde; ſchoon die teffens de vleiende *Sirene* was, die hem die ſchoone aenbieding deet verwaerlozen. In het geſchrift, my van 's Mans Levensloop ter hant geſtelt, word zyn Vrou niet anders als GRIETJE genaemt, maer het moet wel degelyk een *booſe* GRIET geweeſt zyn, die hem, van zynen troudag af, en voorts zo lang als hy met dat wrevelziek ſtuk vleeſch huishielt, nacht noch dag ruſt gunde, en dien uitmuntenden Kunſtenaer het eindelyk zo moede gemaekt heeft, dat hy niet alleen zyne Geboorteſtadt en Vaderlant heeft verlaten, maer een ander Wereltdeel verkoor, om voor eeuwig van die woelende zielplaeg ontſlagen te zyn, en een ruſtplaets voor zynen vermoeiden geeſt te vinden. Hier toe bood hem een Heer, die veel achting voor zyn perſoon en kunſt had, een middel aen de hant, om als zyn zaeksbeſtierder naer *Surinamen* te vertrekken; waer op hy zich niet lang bedacht, maer, zo als alles in gereetheit was, die reize aennam; in

hoope,

hoope, zo hy zyn oogmerk quam te bereiken, de *Xantippe*, die hem zynen troudag zo bitter had gemaakt, nooit weder te zien; doch het viel, tegen zyne verwachtinge, anders uit: want zyn lighaem die brandende luchtſtreek ongewoon zynde, wierd hy, na verloop van twee jaren verblyfs aldaer, elendig lam aen armen en beenen; eer een uitgeteert geraemte dan een welgedaen menſch gelykende. In die geſtalte quam hy te rug, onkenbaer voor al zyne goede Vrienden. Of zyn GRIETJE toen noch in wezen was, is my niet gebleken.

Hier zynde, herſtelde hy, door Godts goetheit, eer een jaer ten einde was, tot volkomen gezontheit, en begon weer met yver aen de Kunſtöeffening, ſchoon, naer het my toeſchynt, niet zo gelukkig als te voren; zynde, zo door de gemelde ziekte, als de ongemakken van dien laſtigen reistocht, vry verzwakt in vermogens der ziele en in krachten des lighaems; zo dat hy zich naderhant meeſt met het ſchilderen van Portretten heeft opgehouden, die hy wel deet gelyken, natuurlyk en krachtig wiſt te ſchilderen, en tuſſchen beide een ſtuk met doot en levent wilt zo net en kunſtig ter uitvoer bracht, dat hy zich de kunſt van zynen grooten Meeſter niet behoefde te ſchamen, noch voor deszelfs penſeelsbehandeling de vlag te ſtryken.

In de verkopinge van den Heere VAN VLIET is een dode Haes voor 166 guldens, een ſtuk met dode Vogels en eenig Jachttuig voor 172 guldens, een Kat, die eenen Haen onder zy-

ne poten had, en eenige vruchten met verder bywerk, voor 200 guldens, en een Beeregevecht voor 70 guldens verkocht; ook wierd 'er zyn Afbeeltsel, door hem zelf geschildert, verkocht; zo ik dit wat eer geweten had, zou zekerlyk deze brave, en teffens ongelukkige Kunstenaer, in myn Plaetwerk plaets hebben gekregen. Buiten dit gemelde Portret, is 's Mans Afbeeltsel, dat hy naer zyn eige wezen geschildert heeft, noch te zien in de verzameling van den Heer VAN DER MARCK, tegenwoordig Hooftöfficier der Stadt *Leiden.*

Dit voorbeelt van bequaemheit in het maelen van allerlei zoort van Kunst, dees lofwaerdige Kunsthelt, is, na dat hy daegs te voren noch rustig en wel te pas aen een stuk met gedierte had zitten schilderen, des nachts, tusschen den 22 en 23 van Louwmaent, in het jaer 1721, van een beroerte overvallen, die hem den tweeden der volgende maent, in de kracht van zyn leven, ten grave deet daelen; schoon zyn kloeke en frisse gestalte hem meerder levensjaren scheen te beloven. Zyn nagelaten Kunst is in 't zelve jaer, den 25 April, door JAN PIETERSSE ZOMER, te *Amsterdam* verkocht; daer noch eenige stukken en modellen van viervoetig tam en wilt Gedierte, vreemde Apen, allerlei binnen en buitenlansche Vogels, Bloemen, Vruchten en Jachttuigen, zich onder bevonden; die wel betaelt wierden, en met trek aen den man raekten. Te *Amsterdam* zyn noch twee stukken voor geen minder prys als 1000 guldens te koop; een

een klaer bewys, dat de Liefhebbers zyne kunſt na verdienſten waerdeeren. 's Mans levensverhael kan den Kunſtenaeren tot een les verſtrekken: dat die wel is, moet trachten te blyven daer hy is, en dat voordeelige aenbiedingen, om geene onzekere zaeken van driftig ſchyngoet, al te los en lichtvaerdig veronachtzaemt dienen te worden. Had hy gebleeven, daer hem zo veel eer en aenzien, nevens een ryke jaerwedde, aengeboden wierd, zou hem mogelyk zo veel onluſt en tegenſpoet nooit getroffen hebben; doch laet ons niet hooggevoelent noch wys zyn in onze eige oogen: want wat Sterveling weet wat beſt is, en wat Menſch is 'er onder de Zon, die zyn huwelykslot vooraf bepaelen kan, daer de ondervinding maer al te veel het tegendeel leert.

Tot dus verre de Levens- en Kunſtbedryven der Puikſchilders, in dit Aenhangſel, afgehandelt hebbende, daer ik iets met volkomen zekerheit van wiſt te melden, zal ik nu overgaen om noch eenige Kunſtenaers op te geven, die al in den beginne, en ter halverwege van de voorgaende of voorledene Eeu, gebloeit hebben, aen dewelke by geen Schryvers gedacht is, en ik ook niets, op vaſte gronde ſteunende, rakende den tyt huuner geboorte, of plaets waer, weet aen te wyzen; maer alleen uit de omſtandigheden kan aentonen, wanneer dezelve in wezen geweeſt zyn.

Het is aen alle Liefhebbers t' over bekent, dat 'er menigmael ſchilderyen te voorſchyn

 komen,

komen, die met geen naemen der Makers ondertekent zyn, daer geen Kenner, hoe ervaren hy mag wezen, met zekerheit van kan aentonen, wie dezelve geschildert heeft.

Zo zyn 'er ook, schoon met naemen ondertekent, die men maer zelden ontmoet, en zelfs by geen Schryvers gewag van gemaekt vint; gelyk ik met het voorbeelt van POTHEUK, KOEDYK en meer andere, aengetoont hebbe. Van den eersten is my nooit iets te voren gekomen, als een stuk op het Pesthuis te *Leiden*; en van den andere niet meer als twee Kabinetstukken in de uitmuntende verzameling van den Heer LORMIER, die reets beschreven zyn; mitsgaders noch twee by den Heer BRAAMCAMP te *Amsterdam*, waerdig om in zo een fraei Kabinet te pronken, als die kunstlievende Heer bezit. Het een verbeelt een inzicht in een Kelder, daer de Knecht begeerte heeft om de Meit te willen vatten, ter plaetse daer Moeder EVA haer vygeblat droeg; dat zy met ernst schynt te willen beletten; op 't gerucht komt 'er een Heer, die den vinger op den mont hout, tot teken van stilzwygenheit, om deze twee te bespieden, de trap af. De weergâ vertoont een Juffrou, die met eenige Heeren aen tafel zit, doch zo verschillent van behandeling, dat men, met den eersten opslag, niet zou denken, dat het van dezelve hant geschildert was. De dragt der kledinge en verder bywerk bevestigt ons, dat deszelfs Maker in 't begin der voorledene Eeu gebloeit heeft. Zo is 'er noch eene J. UCHTERVELT geweest, die fraeje moderne gezel-

zelfchapjes gefchildert heeft, aerdig van fchikking en van dag en fchaduwe, wiens manier en behandeling veel gelykheit naer METZU heeft, en die mogelyk uit die Schole is voortgekomen; al de vertoningen van klederen en huiffieraeden geven klaere blyken, dat hy omtrent dien tyt geleeft moet hebben.

Schoon deze ftukjes noch al voorkomen in meer Kabinetten, als die der bovengemelde Kunftenaers: zo vint men echter niets by eenig Schryver van 's Mans oorfpronk of kunftvermogen geboekt.

Eenige jaren geleden, kocht de Ornamentfchilder KRUISELBERGEN, op de *Haegfche* Schilderkamer, al een redelyk groot ftuk, geteekent S: v: H, het geen ik my vaft verbeeldde van dezen UCHTERVELT te wezen, maer by nader onderzoek, (en het fpelden van U voor H) bevond ik, dat het van eenen VAN DER HOOG was, dat een braef Meefter is geweeft. Het ftuk verbeelt een gezicht van een buitenhuis; het voorgebou vertoont een aenzienlyk portael, onderfteunt met kolommen, daer eenige beelden op hunne voetftukken tuffchen ftaen; men ziet, onder door het huis, in een lange gaendery, tot in de kelder, daer eenige vaten in liggen, en de gront met roode tegels belegt is. Op de voorplaets ftaet een Juffrou, die met veel opgetogenheit eenen brief leeft, terwyl haer hontje vooruit loopt; van dezen gront gaet men vier of vyf trappen op, dan komt men weder aen eenige bordestreden, om in 't bovenhuis te gaen, daer een kat op de ftoep

zit; men ziet door de deur en 't venſter in een kamer, daer een Heer in zit: die heel beducht ſchynt te wezen, en verder een gedeelte van een tuin; dit is alles zo vaſt, volgens de regels der Bou- en Doorzichtkunde, getekent en geſchildert; dat het zo bedriegelyk en natuurlyk vertoont, als ik ooit eenig Schildery gezien hebbe. Den opſchik der kledinge van 't vrouwebeelt wyſt duidelyk aen, dat deszelfs Maker omtrent in het midden van de voorledene Eeu de Kunſt geöeffent heeft, en geen onverdienſtig Kunſtenaer geweeſt is; echter vind men daer nergens by eenig Schryver gewag van gemaekt.

Het zelve lot is den fraejen Lantſchapſchilder J. WYNANTS te beurt gevallen, niet tegenſtaende zyne Penſeelkunſt, zo lang als my mag heugen, om deszelfs natuurlyke aenlokkelykheit en fixe behandeling, van de Liefhebbers gelieft en gezocht is geweeſt, en niet zonder reden, want zyne Lantſchappen vertonen, zo in voor- als achtergronden, en alles wat 'er in voorkomt, een geeſtige natuurlykheit, die by niemant beter te vinden is; veele zyn fraei geſtoffeert van WOUWERMAN en ADRIAEN VAN DE VELDEN, het geen ons zynen leeftyt niet duiſter te kennen geeft; zo dat 'er, by HOUBRAKENS tyt, noch wel Liefhebbers kunnen geleeft hebben, daer hy zekerlyk by bekent geweeſt is; en evenwel is hy in de pen gebleven, benevens zyn Tytgenoot HOBBEMA, die mede uitgemunt heeft in 't ſchilderen van moderne Lantſchappen, die al mê door 't vleiënt Kunſtpenſeel

ſeel van ADRIAEN VAN DE VELDEN, met beeltjes en beeſtjes geeſtig verſiert zyn; insgelyks een ontegenzeggelyk bewys, dat hy in die zelve tyt gebloeit heeft. Dit is 't ook al, dat ik van deze Kunſtenaers kan opgeven, die alleenig door hunne kunſtwerken vereeuwigt blyven; wyders is hunne geboorte en opvoeding, met derzelver ſterffelyk deel, achter hunne grafzerk ſchuil gegaen, en voor de nageſlachten verduiſtert gebleven. Maer mogelyk kunnen hier Kunſtenaers onder geweeſt zyn, als ik al mê ontmoet heb, die niet genegen zyn geweeſt, om hunne naemen en Kunſtbedryven op te geven, of die de Kunſt om geen gewin, maer uit liefhebbery, geöeffent hebben.

Zo is 'er heden ten dage noch een Vrou van aenzien, die een brave Kunſtenareſſe is in 't ſchilderen van bloemen en vruchten, in de manier van VAN HUYSUM, en wel dubbelt waerdig was op onzen Schouburg te verſchynen, maer ongenegen is om iets op te geven, op een ingebeelt voorgeven, dat zulks te gering voor haer perſoon zou zyn; hoe ongegront dit voorwentſel is, ſpreekt van 't zelfs; want die het zich een roem ſtelt de Kunſt te oeffenen, kan, noch behoorde zich de eer te onttrekken, die daer aen gehecht is, om onder het getal der Kunſtenaers en Kunſtenareſſen te worden aengetekent. Veele Hoogvorſtelyke Perſonen hebben zich niet geſchaemt, met beroemde Kunſtenaers een gemeenzamen omgang te hebben, en de Kunſt zelfs te oeffenen; daer Keizer ADRIANUS en RUDOLPHUS

de

de tweede , en meer andere , geen geringe voorbeelden van verstrekken; maer men behoeft die bewyzen in de gryze aloutheit niet op te speuren, heeden ten dage zyn 'er noch Koninglyke Vorstinnen, die de Kunst met roem tot vermaek oeffenen.

Onder de Kunstenaers, die noch in leven zyn, maer d'een uit nalatigheit, d'andere om eenige ongegronde voorgevens, (daer ik niet nodig acht hier eenige wederlegging op te doen) my hunne Levensschetse noch niet ter hant gestelt hebben, munt uit J. FOURNIER, herkomstig uit *Vrankryk*, die de kunst te *Parys*, onder het bestier van den beroemden Portretschilder DU TROCY en eenige andere geleert heeft; na hy zyne Studie aldaer voltrokken had, zette hy zich te *Amsterdam* ter neêr, om zyn kunstvermogen verder uit te breiden. Hier sleet hy eenige jaren met weinig voorspoet, des veranderde hy van woonplaets, en verkoos het luisterryk *'s Gravenhage* tot zyn verblyf, daer hem de Lukgodin met zekerder winst schynt te streelen. Hier is hy dagelyks bezig met een menigte Dames en Edelluiden, zo van het Stadthouderlyk Hofgezin, als andere Doorluchtige voorbeelden, te portretteren; daer onder uitmunt: de jonge en beroemde Oorlogshelt, den Hartog van *Cumberland*; den beruchten Admirael ANSON; en een groot getal Generaelspersonen van meerder en minder rang, die hy alle levensgroot, eenige ten voeten uit, en andere tot de kniën, door zyn vleiënt kunstpenseel afgemaelt heeft. Dit is het al, wat ik van dezen Kun-

Kunſtenaer, vermits gebrek aen breetvoeriger bericht, weet te melden; ik gis hy tegenwoordig een Man van ruim vyftig jaren out is.

Zo zyn'er noch twee Broeders ACCAMA, geboortig uit *Vrieslant*, maer uit wat Stadt zy hunnen oorſpronk hebben, is my niet bekent, de outſte is een Hiſtoriſchilder, en heeft een reize door *Italien* gedaen en *Romen* bezocht.

Zyn Broeder, die mede een Schilder is, heb ik een Portret van gezien, verbeeldende onzen tegenwoordigen Erfſtadthouder, uitgedoſcht in 't prachtig Staetſikleet van den Kouſſebants-Order; dit was gevolgt naer een ſtuk van den beroemden Portretſchilder P. VAN DYK, ter gelegenheit, dat haere Hoogheit, MARIA LOUISA *van Heſſen-Kaſſel*, Princeſſe Weduwe van wylen zyne Hoogheit, J. W. FRISO Prins *van Oranje*, in 't koper zal gebracht worden door den kunſtigen Graveerder P. TANJE', naer een Tekening, die door GERARD SANDERS gevolgt is naer het Afbeeltſel van Haere Hoogheit, door dezen ACCAMA geſchildert. Waer uit ik beſluit, dat het geen onverdienſtig Schilder moet wezen, die het geluk gehad heeft zulke Doorluchtige Perſonadien af te maelen.

Den outſte van deze Broeders, heb ik laeten verzoeken om my zyn Leven en Kunſtbedryf op te geven, het geen hy op een beleefde wyze van de hant wees, voorgevende, om dat ik zyn kunſt nooit gezien had, dezelve niet na verdienſten kon beſchryven; de jong-

jongſte wiſt ik zyne woonplaets niet. Zo is 'er noch eene VAN DEN HENGEL, die te *Utrecht* woont, en dien ik te *Londen* als Leerling van HEROMAN VAN DER MYN gekent heb, die liet voor myn verzoek bedanken.

Zulke en diergelyke voorvallen zyn my al meer ontmoet, daer de Lezer uit kan zien, hoe ongerieffelyk eenige Kunſtenaers ten mynen opzichte zyn geweeſt, maer ik moet 'er by voegen, dat deze de eenigſte niet zyn, maer de aenmerkelykſte, anders zou ik hen, zo wel als eenige andere jonge Schilders, overgeſlagen hebben, die d'een uit zedigheit, d'ander om wat anders, my hunne naemen niet eens hebben opgegeven; die ik maer zou hebben geboekt, met aenwyzing van hunne geboorteplaets, de tyt wanneer, by wie geleert, en tot wat deel der kunſte hunnen yver zich uitſtrekte; gelyk KAREL VAN MANDER gedaen heeft, en HOUBRAKEN zekerlyk mede zou gedaen hebben, had hy het uiteinde zyner Schilderhiſtorie mogen beleven; zo als hy reets hier en daer een begin van gemaekt had, daer ik my in eenige gevallen al van heb kunnen bedienen, gelyk dien Schryver uit K. v. MANDER en J. SANDRART, mede gedaen heeft.

Dus laet de eene Aentekenaer iets na, dat tot eenen leidraet kan verſtrekken voor de volgende Ondernemers van diergelyke werken; dat myn voornemen mede was, om volgens dien regel, als eene aeneenſchakeling ten nutte van de Schilderhiſtorie, voor de volgen-

de

de Eeuwen na te laeten. Maer ondervindende de onvoegelykheit van eenige myner Kunſtgenoten, zo hebbe ik zulks niet in die uitgebreitheit ter uitvoer kunnen brengen, als myn voornemen daer omtrent is geweeſt. Ik tekene dit alleenig aen om de Liefhebbers te doen weeten, dat zo 'er hier of daer een der levende Kunſtenaers mogte over 't hooft gezien zyn, het niet aen mynen yver gehapert heeft, maer in tegendeel dat verzuim aen hen, die hier omtrent nalaetig geweeſt zyn, is toe te ſchryven. Maer het is een zekere zaek, dat deze feilen by my alleen niet zyn begaen, het zelve is KAREL VAN MANDER, HOUBRAKEN, en eenige *Franſche* en *Italiaenſche* Schryvers, mede te beurt gevallen, zonder dat hen zulks tot een nadelig verwyt kan verſtrekken.

Hier mede zou ik dezen Schilderſchouburg kunnen ſluiten, en de toneelgardynen laeten vallen, ten waere ik my zelfs niet verplicht vond noch iets te melden, tot een openhartige dankërkentenis van myne kunſtige Graveerders: JACOBUS HOUBRAKEN, zoon van ARNOLD HOUBRAKEN; en PIETER TANJE'; De eerſte heeft, van zyne jeugt af, als een zeltzaem voorbeelt verſtrekt, dat genoegzaem buiten eenig onderwys in 't behandelen van 't Graveerſtael gelukkig geſlaegt is; gelyk men zien kan in 't Leven der Schilders, door zynen Vader beſchreven.

Dat hy in de lente van zyne opgroenende jaren, door zyn pasbeginnent Graveeryzer,

geen

geen kleinen luister bygezet heeft aen deze vroege zomervruchten van zyne jongelingschap, daer uit was ligt te zien, dat hy, tot rypheit van jaren komende, iets groots van hem te wachten was; het geen hy door een oneindig getal uitmuntende voorbeelden, die door hem, van tyt tot tyt, ten nutte van de kunst en vermaek der Liefhebbers, in 't koper gebracht zyn, bevestigt heeft. Door deze meer als gemeene begaeftheden, in 't behandelen der gemelde kunsttuigen, heeft hy zich zo beroemt gemaekt, dat hy altoos een oneindig getal kunstbezigheit aen de hant heeft; ja zelf te dezer tyden als overstolpt is met werk voor zyn nimmer rustent Graveerstael. Des niet tegenstaende heeft hy my, met achterstellinge van voordeliger kunstärbeit, ter liefde van de Kunst en tot vereeuwiging der beroemde Kunstenaers, de tyt als uitgespaert, om myne Schilderhistorie met uitmuntende Portretten, zo van overledene als noch in wezen zynde Kunstschilders en Schilderessen, op te sieren: waer voor ik niet nalaeten kan hem myne dankërkentenis te betuigen, en lang leven voor zyn Perzoon, ten nutte van de Kunst, en zyne Familie toe te wenschen.

PIETER TANJE', die, schoon zyne kunstbezigheden, voor binnen- en buitenlantsche Liefhebbers een groote aeneenschakeling van Kunstwerk uitlevert, noch dagelyks bezig is, buiten de reets in 't koper gebrachte Stadthouderlyke Vorsten en eenige derzelver Gemalinnen, dezelve door zyn loffelyk Graveerstael te vermeerderen, is echter mede

niet

niet onledig geweest, niettegenstaende al deze hoogwigtige beletzelen, die hem mogelyk voordeliger waeren, om mede zyne hant te leenen, ten einde myne Schilderhistorie met eenige schoone afbeeltsels der Kunstenaers te verryken. Waer voor ik hem insgelyks bedanke, en veel zegen en voorspoet in alle zyne ondernemingen toewensche.

Ik hebbe, met voordacht, geen melding of aenwyzing van hunne voortreffelyke Kunstwerken gedaen, daer een oneindig getal kunstige voorbeelden van het licht zien, die den lof hunner Makers uittrompetten; te meer, om dat ik deze kleine aentekening voor geen levensbeschryving te boek stel, maer die alleen myn persoon betreft, en het andere, zo van overledene als noch in wezen zynde kunstige Graveerders, een groot uitgebreit Werk zou kunnen uitleveren, dat ik voor een bedrevener penne als de myne wil overlaeten, ter vermydinge van verdere ongegronde berispingen, die my door argelistige verdraejingen en misvattingen aengedaen worden: waer van ik niet nalaeten kan, tot afweeringe van alle verdere verkeerde en quade uitleggingen wegens myn schryven, eenige nadere aentekening te doen, om aen alle onpartydige Liefhebbers te tonen, hoe ver de waere zin, van het geen in 't leven van ARNOLD HOUBRAKEN te boek geslagen heb, verkracht en verdraeit word, om my aen te vryven, of ik iets ten nadeele van 's Mans Perzoon, Kunst, of Levenswyze, aengetekent had; dat zo wyt van myn oogmerk is, als 't licht van de duis-

tetnisse, en ook uit den inhoud, of bewoordinge, voor de geene die zulks met een onpartydig oog doorleest, geenzints te haelen is: want ik meen, dat ik 's Mans Kunst en Levenswyze, volgens verdienste en waerheit, in 't licht gestelt hebbe, zo als hy my die menigmael mondeling verhaelt, en te kennen gegeven heeft, dat hy in zyne meeste ondernemingen, door quade ontmoetingen, die hem zo van d'een en ander aengedaen wierden, altyt ongelukkig was geweest; het geen ik met de gevallen, die hem ontmoet zyn, heb aengetoont, op gelyken voet, als my die Schryver, in zyn groot *Schouburg der Schilders*, voorgegaen is; daer hy een lengte van voorbeelden van opgeeft, die, tegen alle poginge en buiten eige wangedrag, altyt met hunne Kunst bleeven zuchten, het geen eenige tot buitensporige, en andere tot wanhopige besluiten vervoerde; als dit laetste gebeurt, verstrèkt het zekerlyk tot onëer, schoon hunne ongelukken hen hier aenleiding toe gegeven hebben; andere daerentegen, die door de Lukgodin gestreelt wierden, en zulks verwaerloosden, geeft hy met doorslaende bewyzen te kennen. Twee feilen, daer die Kunstenaer zich nooit schuldig aen gemaekt heeft. Integendeel toon ik aen, dat hy, door een lydzaem gemoet en taei gedult, dit alles te boven gekomen is, en als hy geen andere kunstbezigheden had, zich naer tytsomstandigheden kon schikken, en voor de Boekhandelaers tekende; schoon ik vaststel, dat het voor een Kunstenaer van zyn verdienste veel voordee-

liger

liger zou zyn geweest, had hy bezigheit voor zyn vleiënt Kunstpenseel gevonden. Of dit gezegde nu eenig nadeel aen 's Mans bequaemheit kan toebrengen, gelyk zeker Aenmerker daer uit trekken wil, met de vergelyking van den Kunstschilder ELGER, als of ik het in dezen prees en in den anderen laekte, ontken ik, dat in myn gestelde te vinden is.

Maer ik geloof, als ELGER een man van dat bezadigt gemoet was geweest, als HOUBRAKEN, dat hy zynen tyt wel met voordeliger kunstbezigheden had kunnen slyten, want deze wierd in 't prilste zyner jaren door 't geluk gestreelt, dat hy verwaerloosde, en HOUBRAKEN heeft 'er met yver nagetracht, en dezelve nooit met voorspoet kunnen achterhaelen; daer men hondert voorbeelden onder Kunstenaers en geleerde Mannen van gezien heeft, zonder dat zulks tot nadeel van van diergelyke verhevene geesten kan uitgeleit worden, en door my geenzints in dien zin geboekt is; noch veel minder kan men daer uit haelen, dat de Man zyn bestaen niet heeft kunnen winnen, daer heb ik het tegendeel van aengewezen, door den regel, die hy omtrent de opvoeding van negen Kinderen gehouden heeft, met ieder van dezelve wat te laeten leeren, dat tot nut en dienst van de menschelyke zamenleving strekken kon, om elk, na zyne aflyvigheit, in staet te stellen om zyn bestaen te kunnen winnen.

Dat ik my niet verder over 's Mans Teke-

ningen heb uitgebreit, is, om dat my dezelve weinig te voren gekomen zyn ; en 't is my daer na te binnen geschoten, dat hy eenige voorbeelden in 't Bybelwerk van den Heer VAN DE LEUR getekent, en een Boekje met Zinnebeelden, benevens een aentekening daer over, uitgegeven heeft; ik beken, dat is my ontslipt, echter kan ik niet zien, dat zulks tot ontsieringe van 's Mans kunstvermogen kan uitgeleit worden. Met dit gezegde meen ik zonneklaer aengetoont te hebben, dat ik niets tot nadeel van myn geweezen Vrients Persoon of Kunst, veel min iets, dat tot ontluistering van deszelfs nagedachtenis strekken kan, geboekt hebbe; maer in tegendeel, dat ik heb doen zien, hy, door zynen yverzuchtigen en arbeitzamen aert geduurende zynen levensloop, bestendig het pad der deugt betreden heeft; en geene tegenheden, hoe knellent, hem hebben doen bezwyken, om niet alles te doen, dat eenen braven Huisvader, tot opvoeding van zyne Kinderen, past.

Maer als een Schryver zulke bedillers ontmoet, die, door een schielyke drift vervoert, geen onderscheit tusschen Olyfplanten of Olifanten in 't lezen kunnen of willen maken, gelyk my zulks met veel ernst door een zeker Liefhebber te gemoet gevoert wierd, tot ik hem uit den text toonde, dat hy 't qualyk gelezen had; zo zeg ik, is 't geen wonder, dat zulke veelweters alles het achterste voor kunnen verstaen en uitleggen. Maer een zaek is

ze-

zeker, dat het veel ligter is, alles over den hekel te halen, en inzonderheit werken van dien aert, als die te verbeteren.

Tot een verder nabericht aen de Liefhebbers dient, dat de beroemde RACHEL POOL geboren RUISCH, wier Levens- en Kunstbedryf in ons eerste Deel op *pag.* 210 geboekt is, die in haer lange levensloop een voorbeelt van Deugt en Godvrucht is geweest, en in 't schilderen van Bloemen en Vruchten heeft uitgemunt, dit tydelyke voor 't eeuwige verwisselt heeft in den ouderdom van 86 jaren, op den 12 van wynmaent des jaers 1750. FRANCISCUS CARRÉ, die ik meende, volgens den zin van 't geen my de Kunstschilders CARRÉ opgegeven hadden, dat te *Amsterdam* gestorven was, is te *Leeuwaerden* overleden; waer uit volgen moet, dat zyn Zoon HENDRIK, by toeval, te *Amsterdam* geboren is, en deszelfs Broeder MICHIEL in *'s Gravenhage*, by gelegenheit dat zyn Vrou zich daer bevond. Maer hoe kan dit met den inhout van 't geschrift, dat my ter hant gestelt is, en geen woort rept, waer FRANCISCUS zyne dagen geëindigt heeft, overeengebracht worden, dat hy te *Leeuwaerden* tot zyn doot in dienst van 't Hof bleef, en zyn Vrou in die zelve tyt op twee verschillende plaetsen gekraemt heeft, of hy moet, eer hy in dienst van den Stadthouder quam, in die twee gemelde plaetsen gewoont hebben; daer my niets van gebleken is. Doch dit laet ik ter verantwoordinge voor die geene, die 't betreft, welke ik geloof, dat in de geboorteplaetsen van hun

Vader en Oom vergift zyn, en van mynen misslag, volgens hun gevoelen, veel gerucht maken, die mogelyk by hen zelfs thuis hoort. Verder dient CARRÉ zyn naem dus gespelt, en niet met twee *ée*, als by verzuim geschiet is.

ALBERT VAN SPIERS is een Leerling van GULHELMO VAN NINGEN geweest, en niet van GERARD DE LAIRESSE, als in zyn leven, door verkeerde berichten, op *pag.* 242 staet aengetekent.

Wyders dient noch op het aendringen van zekeren Kunstenaer, (schoon die noch niet geboren was, toen GERARD DE LAIRESSE, het zy door toeval of iet anders, zyn gezicht al verloren had, en by gevolg hem niet als in eenen elendigen toestant gekent, en dus niet meer als de jongelingschap bereikt kan hebben, wanneer die groote Meester quam te sterven;) dat vermits die hem in 't laetst van zyn dagen nu en dan eenige leerzaeme lessen over de kunst gegeven had, uit een aenklevende genegenheit, daer voor DE LAIRESSE wel als een Schilderheilig in gedrag en levenswyze te boek gestelt wil hebben, hoewel ik geloof, hy de eenigste is, die zulks genegen is staende te houden: daer my het tegendeel wel van tien andere is verzekert, die immers zo veel geloof verdienen, als meerder in jaren geweest zynde, en met DE LAIRESSE in zynen wellustigen tyt gemeensaem verkeert hebbende, derhalven daer van beter hebben kunnen oordeelen, te meer, om dat zy met dien eigen euvel besmet waeren.

Die

Die zekere Kunſtenaer voegt 'er by om zyn gezegde te beveſtigen, dat het Kunſtgenootſchap, door de zinſpreuk van: *Nil volentibus arduum*, bekent, DE LAIRESSE menigmael aen zyn huis quam bezoeken, daer by te kennen willende geven, dat die luiden zich daer niet zouden hebben laeten vinden, als 'er zulke ongeregeltheden by hem ingeſlopen waeren geweeſt; maer ik geloof, die Heeren daer quamen om zyn kunſt te zien: en niet om mede deel te hebben aen deszelfs manier van leven, als BONAVENTUUR VAN OVERBEEK lang met hem gehad heeft, die, hoe goetdoende van aert omtrent Kunſtenaers, als ik met meer als een voorbeelt betoogt heb, echter omtrent dezen grooten Meeſter zynen elendigen ſtaet zo weinig aengedaen was, dat hy zelfs zyn tekenboekje, toen het uitquam en hem aengeboden wierd, niet wilde kopen, daer by voegende, dat hy hem zulken uiteinde lang voorſpelt had.

Wat verder den omgang van DE LAIRESSE belangt, omtrent zyn mede-Kunſtgenoten, daer geeft ons HOUBRAKEN, in zyn eerſte Deel op *pag.* 285, in de perſoon van EMANUEL DE WIT en hem, een voorbeelt van op, het geen tot geen van beide hun eer ſtrekt, en niet duiſter te kennen geeft, dat het twee norſſe koppen zyn geweeſt; want de laetſte ſtak met den eerſten zyne Bou- en Meetkunde den ſpot; het geen den anderen aenleiding gaf, om de miſſelyke gedaente van DE LAIRESSE zyn neus te beſchimpen; dat DE LAIRESSE aen DE WIT, ſchoon die in de 30

jaren ouder was als hy, met twee blaeuwe oogen en een dikke neus te ſlaen, betaelt zette.

Wat eer het nu voor een Jongman is, een out Man zo toe te takelen, dat weet elk, die maer de minſte redelykheit bezit. De geſtadige oneenigheden tuſſchen BARENT GRAET en DE LAIRESSE zyn mede oorzaek geweeſt, dat het goed voornemen, om een bequaeme plaets voor een publicque Teken-Akademie van de Ed. Groot Achtb. Magiſtraet van *Amſterdam* te verzoeken, daer door geſtremt wierd; en elk rechte, de een binnen, en de ander buitens huis, een Tekenplaets voor zyn gunſtelingen of leerlingen op. Zo ziet men veeltyts, dat goede dingen en nootwendigheden verwaerlooſt worden door nyt en twiſt, en 't is niet alleen tuſſchen Schilders, maer onder alle Geleerden, dat men door onderling gekyf menigmael malkanderen ten toon ſtelt, daer inzonderheit de Letter- en Taelgeleerden in uitgemunt hebben, als te zien is in de Voorreden van D. v. HOOGSTRATENS *zelfſtandige Naemwoorden*; in de *Spraekkunſten van* MOONEN en ZEWEL; en by meer andere, die over deze ſtoffe geſchreven hebben. Hier mede denk ik, dat myn tegenſtrever genoegen zal nemen, en zo niet, ik heb 'er niet tegen, al wilde hy DE LAIRESSE met een roode letter in den Almanach als een Schilderheilig laeten drukken; maer als men eens nagaet wat een ſchat hy met de Kunſt gewonnen heeft, en hoe zorgeloos en ligtvaerdig alles verteert wierd, zo kan ik niet zien dat hy veel lof om-

omtrent zyn gedrag of levenswyze waerdig is.

De Levens- en Kunſtbedryven der *Nederlantſche* Kunſtſchilders en Schildereſſen, volgens het beſtek myner inleidinge, na myn beſte weeten en vermogen heuſch en onpartydig hebbende geboekſtaeft, zou ik dit vervolg van HOUBRAKENS groote Schouburg kunnen ſluiten, en met geduld afwachten den uitſlag der verſchillende bejegeningen, daer ik my, in die zelve inleidinge, ten opzichte van beſcheidene en onbeſcheidene Lezers, mê gevleit en tegen gewapent hebbe, ten zy my de liefde voor de waerheit, ter verdediging van de eer en glori der eerſte Oprechters van de HAEGSCHE KUNSTSCHILDERS-BROEDERSCHAP, verplichte, hier noch aen te hechten: *Een kort Hiſtoriſch verhael van het begin en den voortgang dezer loffelyke Broederſchap, als mede van derzelver Akademie of hoge Tekenſchool naer 't leven*, na dat dezelve geſcheiden zyn geweeſt van het *St.* LUCAS Gilde, waer uit blyken zal, hoe verwart en onwaer het weinige is, dat door HOUBRAKEN van beiden is te boek geſlagen; zeggende hy op *pag.* 243 van zyn eerſte Deel: „ die van *'s Gravenhage*, „ als my uit de aentekeningen, daer van gehouden, gebleken is, quamen in den jare „ 1656 op den 15 van ſprokkelmaent by den „ anderen, om over de wyze van ſcheiding „ te beramen, en een verzoekſchrift dies aengaende over te geven aen den Raet dier „ plaetſe; zyndе de verzoekers 48 in getal,

„ en onder deze DIRK VAN DER LIS,
„ toen regerent Schepen."

Of nu HOUBRAKEN dit zelf uit de Boeken heeft aengetekent, of door anderen hem ter hant gestelt is, weet ik niet; doch het zy daer mê zo 't wil, dit is ten minsten zeker, dat het op een slordige en nalaetige wyze behandelt is, want hy had de naemen der eerste Oprechters behooren gemelt te hebben, gelyk hy op *pag.* 245 en 246, in 't zelve Deel, omtrent die van *Antwerpen* niet verzuimt heeft te doen; waer uit niet duister schynt te volgen, dat hem slechts een uittreksel der echte gedenkstukken, na goetdunken, is medegedeelt; vermits anderzints niet te begrypen is, waerom hy in 't eene geval min naeukeurig zou zyn geweest als in 't ander; hebbende in beide geen ander belang als de grondige waerheit ongekreukt voor te stellen, het geen hy niet gedaen heeft. Want het verzoekschrift, daer hy van spreekt, is al in 't jaer 1655 overgegeven; het bestaet in breedvoerige en billyke grontredenen, waer op hun verzoek steunt, ook is het buiten de waerheit, dat de Schepen VAN DER LIS een der verzoekers is geweest: gemerkt zyn naem niet onder het getal der 48 staet aengetekent, maer hy alleen gemelt word uit een dankërkentenis van de Broederschap, om den byzonderen yver, die hy, als Lit der Regeringe, ten voordeele van het Kunstgenootschap had aengewent; het geen de order en rang der tekenaers van dit verzoekschrift noch meer bevestigt: want was DIRK VAN DER

LIS

LIS een der verzoekers geweeſt, zou hy zekerlyk, als de aenzienlykſte perſoon, (zynde een Lit der Ed. Achtb. Magiſtraet) den voorrang der ondertekening gehad hebben; daer integendeel die groote Schilderbaes JOHANNES VAN RAVESTEYN dit voorrecht heeft; daerenboven was DIRK VAN DER LIS geen Schilder, zo veel my bekent is: want de Schilder VAN DER LIS, daer HOUBRAKEN op *pag.* 129, in zyn eerſte Deel, melding van maekt, heete JOHANNES, en was een Leerling en fraei Meeſter in de manier van POELENBURG.

Hoe ernſtig dit verzoek nu wierd voortgezet, leed het echter noch een ront jaer, eer het zyn volle beſlag had: want den 24ſten van wynmaent des jaers 1656 wierd door de Ed. Achtb. Magiſtraet de Broederſchap eerſt beveſtigt, en voor de eerſtemael tot Hoofden van dezelve aengeſtelt: tot *Deken*, ADRIAEN HANNEMAN; als *Hooftmannen*, JOHAN MYTENS, JACOB VAN DER DOES, en MARTINUS LENGELE; en tot *Secretaris*, CORNELIS VAN VEEN. Van HANNEMAN en deszelfs roemwaerde kunſtverdienſten hebben wy den Lezer, zo veel ons bekent was, medegedeelt, en by nader onderzoek bevonden, dat 'er in 't hoogadelyk Geſlacht van den Huize *van* WASSENAER noch fraeïe Portretten van 's Mans Kunſt te zien zyn, daer onder uitmunt de Baron *van* OPDAM, Admirael van 's Lants Vloot in den jare 1665.

Verder is my uit de Boeken van *St.* LUCAS-Gilde, die, zedert het jaer 1500 tot heden toe,

toe, een nette aentekening, van al het geen by hun voorgevallen is, gehouden hebben, gebleken, dat HANNEMAN, die als eerſte Deken van het *Haegſche* Kunſtgenootſchap aengeſtelt wierd, al voor de ſcheiding in 't jaer 1644 Hooftman, en in 1647 al Deken is geweeſt; en dat JOHANNES VAN RAVESTEYN, die de eerſte Kunſtenaer is, daer ik melding van gemaekt heb in myn eerſte Deel, in 't Gilde quam des jaers 1598; waer uit blykt, dat hy op zyn 18de jaer als Meeſter ingeſchreven wierd. JOACHIM HOEKGEEST, daer ik mede iet van opgegeven heb, en die in zynen tyt geen onverdienſtig Portretſchilder is geweeſt, quam in 't Gilde in 't jaer 1610, was Hooftman in 1623, en Deken in 1626, deez' was al overleden voor de ſcheiding; op het jaer 1621 vond ik noch eenen ANTONI VAN RAVESTEYN als Hooftman aengetekent; ook ziet men onder de Portretten van den Ridder ANTONI VAN DYK, noch eenen CASPER VAN RAVESTEYN, *Hagenſis*, ſchoon ik van deze twee Kunſtenaers niets heb kunnen ontdekken, is 't ligt te denken, dat het geen onbequaeme Meeſters zyn geweeſt, inzonderheit de laetſte, nademael hem de groote VAN DYK waerdig geächt heeft af te maelen. Na deze kleine tuſſchenreden hier in gelaſcht te hebben, zal ik voortgaen met verder aen te wyzen, wat my van 't *Haegſche* Kunſtgenootſchap, op zekere gronden, bekent is.

Of de bovengemelde MYTENS dezelve is, daer HOUBRAKEN van ſpreekt, weet ik niet, ook

ook heb ik ten zynen opzichte niets kunnen ontdekken, als op den Schutters Doele in *'s Gravenhage*, zo als men de groote Zael inkomt, aen de rechterhant, een ſtuk voor de Schoorſteen, dat zeer bedurven is, met Burger-Officieren, getekent MYTENS: maer of hy dat is, kan ik niet met zekerheit zeggen. Van JACOB VAN DER DOES, door HOUBRAKEN loffelyk ten toneele gevoert, en buiten dat onder de Liefhebbers genoeg bekent door zyn onnavolglyk ſchilderen van tam Vee, valt alleenlyk by te voegen, dat hy uit het adelyk geſlacht van die naem herkomſtig was, en op dien tyt in de *Haegſche* Schoolſtraet woonde; dat LENGELE een wakker Portretſchilder is geweeſt, hebben wy elders aengetoont; en van CORNELIS VAN VEEN weet ik niet anders, als dat hy een braef Secretaris is geweeſt, die van alles, wat ten opzichte der Broederſchap in zynen tyt is voorgevallen, een nette aentekening gehouden heeft.

Deze beveſtiging wierd bekrachtigt met een Voorrechtsbrief, beſtaende in 28 Artikelen, waer van zommige naderhant wel eens overtreden zyn, als byzondere oogmerken (die toch alles bederven) zulks vorderden. In het jaer 1657 wierd het Kunſtgenootſchap eenige vertrekken boven de nieuwe Waeg vergunt, mits betaelende zekere huurpenningen; doch de edelmoedigheit der *Haegſche* Regeringe onthief de Broederſchap kort daer na, niet alleen van dien laſt, maer gaf haer boven het Korenhuis veel ruimer en aenzienlyker ver-

trek-

trekken, waer van zy tot heeden ten dage noch het gebruik geniet.

Op den 13 van wynmaent, in 't jaer 1659, wierd, uit eene overgeleverde nominatie, door de Ed. Achtb. Magiſtraet aengeſtelt: tot *Deken*, JACOB VAN DER DOES; tot *Hoofmannen*, MARTINUS LENGELE en JOHAN WESTERBAEN, van wiens Perſoon of Kunſt ik niets heb kunnen ontdekken; de derde was PIETER VERELST, van wien ik op zyn plaets geſproken heb, en hier noch by kan voegen, dat hy fraeïe Boere-gezelſchapjes geſchildert heeft.

In 't jaer 1661 vertrok JACOB VAN DER DOES als Secretaris naer *Sloten* buiten *Amſterdam*, en wierd in zyn plaets tot *Deken* aengeſtelt, ARNOLDUS VAN RAVESTEYN; tot *Hooftmannen*, ADRIAEN HANNEMAN, SYBRANT VAN BEEST en NIKOLAES WIELING, een braef Hiſtoriſchilder, gelyk wy op zyn tytbeurt hebben aengetoont. In 1662 bleef ARNOLDUS VAN RAVESTEYN, *Deken*, en HANNEMAN en VAN BEEST, *Hooftmannen*, welken op nieuw toegevoegt wierd WILLEM DOUDYNS, die in *Italien* 12 jaren hebbende doorgebracht, het jaer te voren was thuis gekomen, en op den 18 van loumaent 1661 zich in de Broederſchap had begeven.

Tot dus ver heb ik de Naemlyſt van Dekens en Hooftmannen der loffelyke *Haegſche* Kunſtſchilders-Broederſchap wel kunnen opgeven uit de nette aentekening, die de Secretaris VAN VEEN tot den jare 1662 daer van gehou-

houden heeft, niet alleen van het veranderen der Hoofden van de Kamer, maer van alle ongewoone byeenkomsten, en tot wat einde dezelve beleit waeren; maer, na deez' tyt, vint men niet alleen geen aentekening meer van Deken en Hooftluiden in de Boeken, maer zelfs geen schrift van zyne hant; het geen niet duister te kennen geeft, dat deze getrouwe aentekenaer omtrent in 't bovengemelde jaer overleden is.

Of nu de Heer HOEPERT, die Klerk van Burgemeesters Kamer in den *Haeg* was, die ik weet dat, een groot aental van jaren, Secretaris van de Broederschap is geweest, VAN VEEN opgevolgt is: of dat 'er noch een ander voor hem dat ampt waergenomen heeft, die reets van de goede gronden, door zynen Voorzaet gelegt, afgeweken was, en dat HOEPERT hem in die achteloose onnaeukeurigheit gevolgt is, kan ik niet zeggen, maer een van beide is zekerlyk waer: want na het overlyden van VAN VEEN vint men niet als eenige Naemlysten van Dekens en Hooftluiden, die op kardoespapier geplakt zyn; of dit nu by elke verandering der Hoofden van de Kamer gedaen is, en dat dezelve door onachtzaemheit verwaerlooft zyn, is te geloven. Uit deze stukken en brokken heb ik evenwel kunnen ontdekken, dat de Regering in vorige tyden niet over twee of drie personen gelopen heeft, gelyk in deze laetste 50 jaren, tegens de goede order van alle Broederschappen, in gebruik gebracht is, maer over al de Kunstenaers, die zich in de Broederschap bevonden;

zelfs

zelfs is de wakkere Beelthouwer VAN DER HULST, meer als eens, Hooftman van 't Kunſtgenootſchap geweeſt. Uit het een en ander is te zien, dat het oude ſpreekwoort hier gelt: *Zelden jongen die de oude verbeteren.*

Maer om verder aen te tonen, hoe ver HOUBRAKEN van 't ſpoor der waerheit afdwaelt, dient het volgende, als hy in 't leven van WILLEM DOUDYNS zegt: „ hy is een van „ de eerſte, of wel de voornaemſte, geweeſt, „ die in den jare 1661 het Kunſtgenootſchap „ en Akademie, tot opbou van de Kunſt, „ hielp oprechten in *'s Gravenhage;* waer van „ hy naderhant verſcheide maelen Regent is „ geweeſt. " Daer ik klaer heb getoont, dat het Kunſtgenootſchap al vyf jaren gebloeit had, eer WILLEM DOUDYNS in het zelve wierd aengenomen; doch hoe zeer hem HOUBRAKEN ten dezen opzichte meer eer toeſchryft als rechtmatig is, zal hy hem ſtraks, alzo onbeſcheiden in een ander opzicht, met een ſtilzwygent verwyt in zyn eer taſten, om plaets te maken voor de onnaeukeurige opvyzeling van een ander; maer laet ons zien wat voorts in de Broederſchap is voorgevallen.

In den jare 1661 namen de Broeders eenparig in overweging, wat het beſte en bequaemſte middel kon zyn, om den bloei en duurzaemheit van 't Kunſtgenootſchap beſtendig te maken: na veel overleggens wierd, met algemeene goetkeuring, vaſtgeſtelt het inſchryven van zekere penningen, te betaelen door de Erfgenaemen van ieder overleden

Kunſt-

Kunſtgenoot, daerenboven wierd ieder verplicht jaerlyks een dukaton te geven tot onderhout van Kamer en Knecht. Dit Fonds dus beraemt en tot een eeuwigdurende Wet gemaekt zynde, zo wel voor de tegenwoordige als toekomende Kunſtbroeders, was ARNOLDUS VAN RAVESTEYN de eerſte, die op den 30 van Ioumaent des jaers 1662 intekende voor 50 guldens, en wierd van de anderen op dat loffelyk ſpoor gevolgt.

Door het onverbroken ſtanthouden van deze Wet, is de Broederſchap niet alleen in wezen gebleven, maer zelfs in luiſter en talrykheit van leden aengegroeit, makende tegenwoordig een aenzienlyk gezelſchap, daer veele Edele Magiſtraetsperſonen van *'s Gravenhage* zich onder bevinden, nevens den Bailliu; die zedert eenige jaren herwaerts een lit der Ridderſchap van *Hollant* is geweeſt: als de Hoog Ed. Heer Baron VAN DEN BOETSELAER in zynen tyt, en tans de Hoog Ed. Heer KAREL Baron VAN WASSENAER; die veeltyts op de groote maeltyt de Broederſchap met hun bywezen verëeren, en buiten dien veel andere aenzienlyke Perſonen, welke zich op de wekelykſe byeenkomſt laeten vinden, die ſaturdag 's avonts op de Kamer gehouden word, onder het genot van een vriendelyk en eenvoudig avontmael, daer elk zyn aendeel aen betaelt.

Wyders beſchryft HOUBRAKEN de Vertrekken zeer wel, het grootſte dient voor de verkopingen van Schilderyen, daer de Broederſchap haer voordeel van trekt, en ook tot

het houden der groote maeltyt, het geen om de twee of drie jaren geſchiet, na de kas voorzien is; het tweede Vertrek word voornamelyk tot de ſaturdaegſche byeenkomſt gebezigt, en de groote Zael pronkt met een glazekas vol fraeje Kunſt- en Hiſtoriboeken; die niet by het afſterven, als HOUBRAKEN zegt, maer door de in wezen zynde Confraters, tot gedenktekenen van hun deelgenootſchap aen de Broederſchap, vereert worden; waer toe zy by hunne inhuldiging worden aengeſpoort, met verzoek om de Broederſchap met het een of ander geſchenk indachtig te zyn. Het derde Vertrek dient tot de gemeene Tekenplaets of Akademie, opgerecht in 't jaer 1682. Het laetſte en kleinſte is tot gebruik van den Knecht.

Deze Kamers zyn door de Ed. Ach Magiſtraet, in 't gepaſſeerde jaer 1750, fraei verheerlykt met *Engelſche* ſchuiframen en andere byſieraden. In het jaer 1737, den 31 van wintermaent, heeft de Broederſchap, met veel pracht en luiſter van Vuurwerk en geſchilderde Illuminatiën, onder het houden van een koſtbaere maeltyt, haer vyfenzeventig-jarig Jubelfeeſt geviert; het welke door den braven Dichter JOHANNES VAN BRAAM, met een fraei vaers, wierd ingewyd, dat ik hier meende in te voegen, maer om deszelfs uitgebreitheit, en dat dit Deel reets verder is uitgedyt als ik gedacht had, en het zelve vaers buiten dat in ieders handen en by de Liefhebbebbers genoeg bekent is, heb achterwege gelaeten om plaets te winnen; echter blykt uit het Dichtſtuk, dat deszelfs Maker

ganſch

ganſch geen omſtandiger of beter berichten van de oprechting der Broederſchap zyn onder 't oog gebracht, als HOUBRAKEN gehad heeft, of hy zou zekerlyk getracht hebben (als een kundig en verſtandig Man) in dit Jubeldicht, volgens den trant van diergelyke vaerzen, de naemen der eerſte Oprechters van dit Kunſtgenootſchap te melden, en dus aen de eeuwigheit toe te wyden; ja dat meer is, de Broederſchap zelfs rekent dit Jubelfeeſt van 't jaer 1662, daer ik onwrikbaer heb betoogt, en haer ten vollen is bekent, dat zulks van 't jaer 1656 herkomt, en gevolgelyk zes jaren te laet geviert is.

De ſchynreden, die hen hier toe gebracht heeft, is mogelyk deze: dat de inſchryving van 't Fonds eerſt in 't jaer 1662 begonnen is; doch zulks was maer een byvoeging tot het wezen der zaeke, die in 1656 door de Ed. Achtb. Magiſtraet van *'s Gravenhage* plechtig goetgekeurt en behantveſt zynde, zekerlyk van dat jaer haere grontveſting moet beginnen te tellen; zo dat deze reden een zwak bewys is, om zulk eenen grooten misſlag goet te maken; ja ik mag 'er, zonder quetzinge der waerheit, wel byvoegen eenen onëdelmoedigen misſlag: want door dezelve heeft men in 't vergeetboek geſtelt en achter de bank geſchoven al die beroemde Fenixſchilders, welke het ys gebroken, en met veel yver, moeite en tytverzuim, de voorrechten, die tot de Kamer behoren, verkregen en gehanthaeft hebben.

Dus gaet het doorgaens in de Werelt, de

boomen, die de beste vruchten dragen, staen dikwyls in eenen donkeren noorthoek van den hof, terwyl vleiënde bloemen en lagchent kruit ten westen pronken, om van den glansryken APOLLO het eerste gezien en verlicht te worden; en wat valt hier tegen in te brengen? de boomen zyn leven- en sprakeloos, even zo is het met de Doden gestelt, volgens het bekend Vaersje:

De Doden *zyn maer slechte Leken,*
Zy kunnen voor hun recht niet spreken,
Noch hun verdiende glorikroon
Bewaeren voor den roest der tyden,
Om die aen de eeuwigheit te wyden.
De Levenden *slaen hoger toon*
Om hunnen roem in top te heffen,
En, met gezag, het wit te treffen,
Daer hunne glorizucht op mikt:
Tot dat het licht der waerheit doorbreekt,
De tyt het recht der Doden *voorspreekt,*
En 't doen der Levenden *verklikt.*

In hoe ver deze Poëtische tael op ons geval toepasselyk is, laet ik den bescheiden en onpartydigen Lezer oordeelen. Het is my genoeg, de verdonkerde naemen en gedachtenissen dier uitmuntende Kunsthelden en Grontvesters van het Kunstgenootschap uit dien duisteren doolhof der vergetelheit, door den leidraet der ongeblankette waerheit, verlost en in 't volle daglicht gestelt te hebben, tot voorwerpen van eerbiet en achtinge aller onzydige Minnaers der *Haegsche Pictura*; die wy gee-

geene jaren, maer eeuwen gunnen in denzelven bloei en luister te mogen volharden, en door aenwinninge van diergelyke Kunsthelden allen voorspoet en heil toewenschen.

Wat nu het Akademie betreft, die greep in den jare 1682 eerst volkomen stant, en is de bekende plaets, daer zo wel Meesters als Leerlingen naer 't leven tekenen. De Meesters maken daer niet alleen gebruik van, om te tonen dat zy goede voorgangers zyn ter aensporinge van de leergierige Schilderjeugt, maer ook als zy eenige groote werken te maken hebben, inzonderheit die Meesters, welke hunne Kunsttafereelen, als proefstukken van hunne bequaemheit, de goetkeuring van doorblokte Kunstkenners willen doen wegdragen: want men mag zo veel Akademiebeelden bezitten als men wil, men heeft altyt gebrek aen bequaeme Postuuren; gelyk hen bekent is, die zulks by de proef ondervonden hebben.

De Leerlingen moeten daer komen om zich te oeffenen en bequaem te maken; want zonder deze hoge Tekenschool met yver en studie te behartigen, kan geen Histori- of Modernschilder naer den gloriprys dingen, die de Kunstgodin voor arbeit en zweet veil heeft; dit is het worstelperk, daer elk zyne krachten leert beproeven; hier spoort de leer- en eerzuchtige Kunstjeugt elkanderen aen om den glibberigen Kunstberg op te stygen, ter bereikinge van deszelfs steil toppunt, op het het welk de volmaekte PALLAS gereet staet

om den hoogſten klimmer den palmtak der overwinninge toe te reiken; terwyl zy de trotſe laetdunkentheit der ingebeelde hoogvliegers in den afgront van hun tuimelziek onvermogen ter neder ploft: gelyk ik by mynen tyt aen veelen gezien heb.

Om dan dezen val te verhoeden, is het nodig, dat men zich voor af vlytig oeffent naer fraeje Pleiſter- en Anatomibeelden, om niet alleen eenen vaſten omtrek machtig te worden, maer ook om de rechte plaetſing en werking der ſpieren te leeren kennen, eer men zyn kunſtvermogen aen den toetſteen van het leven ſtrykt: want zonder deze hulpmiddelen loopt men zekerlyk het gemelde gevaer in den mont. Noch eiſcht de plicht van van eenen rechtſchapen leerling, dat hy zich op gegront papier, het zy met root of zwart kryt, en gehoogt met wit, aen een goede behandeling en manier van tekenen gewent, zo hy met den eerſten aenvang op het Akademie niet wil morſſen, en als een onkundige broddelaer aen de kaek ſtaen. Maer my dunkt, ik zie de hedendaegſche Schilderjeugt al meesmuilen, zeggende by zich zelf: „ waer „ moeit zich die Beeſteſchilder al mê; het is „ immers zyn werk niet, zich in die verhevene kunſtbeſpiegelingen te oeffenen, en „ gevolgelyk zyn poſt ook niet ons hier leſſen „ van te geven; het was beter, dat hy zich „ met zyne Koeijen en Schapen bemoeide."

Maer die my zulks toeſchoot, zou ik kunnen te gemoet voeren: dat de laetſte veertig jaren, die ik zo nu en dan in deze Akade-

mifche

…roman delin 1750.

Afbeelding van 't Teken-Akademi der Haegsche Kunstschilders.

mische oeffening, met vlyt ter bereikinge van myn oogmerk, besteet heb, niet t'eenemael zonder vrucht zyn geweest, en by gevolg noch wel iets zou kunnen aentekenen, dat tot nut en voordeel van min ervarenen konde strekken. Maer vermits hoogverlichter Mannen in de Kunst, als HOOGSTRAETEN, G. DE LAIRESSE, en meer andere, hier al in 't breede over geschreven hebben, en, niettegenstaende hunne bequaemheden, veel tegensprekens zyn onderhevig geweest; is licht te denken, wat my dan te beurt zou vallen, die by die doorluchtige voorbeelden op geen eenen dag te noemen ben, maer slechts hunne schaduwe en voetstappen van verre volge, daerom zal ik hier afscheiden, en HOUBRAKEN weer eens onder handen nemen, daer hy op *pag.* 296 van zyn laetste Deel, in 't leven van AUGUSTINUS TERWESTEN, zegt: „ dat hy een der voornaem- „ ste Yveraers is geweest, die 't *Haegsche* „ Akademie, in de jaren 1682 en 1683 ver- „ vallen zynde, weder hielp oprechten en „ aenqueeken: als een zaek van groot nut „ voor meer en min bedrevene Kunstöeffe- „ naeren; „ het geen een grove fout is, die hy zekerlyk al mê door quade berichten heeft begaen, en gansch niet overeenkomt met den roem, dien hy WILLEM DOUDYNS hier boven gegeven heeft, want zo het waer is, dat het Akademie in 't jaer 1682 en 1683 in verval was geraekt, is zulks voor W. DOUDYNS, T. VAN DER SCHUUR en D. MYTENS, een leelyk verwyt, dat zy door hun-

ne yverlooze nalatigheit hier de oorzaek van zyn geweest; daer zy integendeel als yverige Voorstanders van de Kamer en 't Akademie bekent staen: maer my is klaer gebleken, dat het t'eenemael bezyden de waerheit is, gemerkt 'er voor 't jaer 1682 noch geen vast Akademie was, gestaeft en gesterkt met het gezag der *Haegsche* Regeringe: want deze hoge Tekenschool had toen noch geen ander bestaen als van het gelt, dat ieder Akademist, na 'er veel of weinig waeren, daer toe uitreikte; uit dien spaerpenning moest alles betaelt worden, en by gevolg viel dit tekenen vry kostbaer, als het getal klein was; waer door het heeft kunnen gebeuren, dat 'er zomtyts eenige verflaeuwing, buiten schult van die uitmuntende Schilderbaezen en trouwe Hanthavers van *Pictura*, insloop; en daerom den luister van hunnen kunstyver dus, met voordacht uit verkeerde eerzucht, te bezwalken, is al wat slecht wezen kan.

Dat nu deze schraele geltkas der Akademie die Meesters aenleidinge heeft gegeven in 't jaer 1682, ten einde aenzoek te doen by myne Heeren van den *Haeg* om eenige onderstantpenningen en voordeelen, is zeker; maer geheel onzeker, dat AUGUSTINUS TERWESTEN juist de Voorvechter van deze brave onderneming is geweest: in tegendeel is het veel waerschynlyker, dat WILLEM DOUDYNS, die een Burgemeesters Zoon en een Man van aenzien en middelen was, wel de meeste klem aen dit verzoek zal gegeven hebben, ondersteunt van zyne Medebroeders, onder welke

TER-

TERWESTEN zekerlyk geen van de minſte was: want zonder dezen yver tot opbou en voortzetting der nooit volleerde Schilderkunſt aen te wenden, kan men dien hogen Kunſttrap niet beklimmen, welke die Fenix heeft bereikt; waer van aen 't Hof te *Berlin*, in *Hollant* en elders, ontelbaere proeven te zien zyn.

Door het edelmoedig en mildadig gedrag der *Haegſche* Wetgevers, rechtſchapen Voedſterheeren van *Pictura*, was den uitſlag van dit verzoek boven verwachting gelukkig: want de Ed. Achtb. Magiſtraet nam het Akademie niet alleen in haere gunſtige en veilige beſcherming, maer gaf eenige jaren daer na, door eenen edelmoedigen yver gedreven, tot voortzetting en bevordering dezer hoge Tekenſchool noch jaerlyks een onderſtant van zeſtig guldens, behalven dat haer Ed. Achtbaere de Heeren van de Societeit van den *Hage* overhaelden om den Olie te bekoſtigen, die 's Winters avonts viermael ter weke met tekenen verbrant word.

Dus loffelyk deze hoge Oeffenplaets der Tekenkunſt met hun gezag onderſteunt, en met hunne milde gunſt verrykt hebbende, ſtelde men voor de eerſte mael tot Hoofden van het Akademie aen: WILLEM DOUDYNS, THEODOOR VAN DER SCHUUR, DANIËL MYTENS, AUGUSTINUS TERWESTEN en ROBBERT DU VAL, zynde de regeering dus geſchikt, dat elk de geltbeſtiering op zyn jaerbeurt is toevertrout, en ieder Meeſter zyn week heeft om 't Mo-

del te ſtellen. Uit de Lyſt der aengeſtelde Hoofden is te zien, dat 'er toen oplettentheit gebruikt wierd in het verkiezen van Meeſters tot Regenten, die wat doen en zeggen konden, twee zakelykheden, die nootwendig in een goet Regent plaets moeten hebben; inzonderheit moet hy wel gevat zyn op de ſtelkunſt van 't Model, ſchoon ik menigmael van eenige heb horen zeggen, dat zulks niet veel om 't lyf had, maer de zeggers waeren ook laetdunkende weetnieten: want dat 'er al vry wat kennis en bequaemheit nodig is, om den evenwichtigen ſtant des Menſchelyken lighaems wel te verſtaen, en een Beelt, het zy ſtaende, zittende, liggende of buigende, elk na zynen aert, op de gemakkelykſte en tekenagtigſte wyze zo te ſtellen, dat de ſchoonſte en kloekſte partyen, door het verkiezen van een goeden dag en ſchaduwe, zich op het fraeiſte vertonen, leert de ondervinding aen de geene, die daer met kennis en oordeel op toegeleit hebben. Om dit wel te doen, dient een Meeſter, eer hy naer het Akademie gaet, wel te overwegen in wat ſtant of poſtuur hy voornemens is het Model te zetten, en welke werktuigen daer toe nodig zyn; door dit gezegde verſta ik zitbanken, ſtokken, ladders, quaſten of touwen, die aen de zolder vaſt zyn, want buiten deze hulpmiddelen is 't onmogelyk om een beelt wel en na behooren te ſtellen; zelfs is 'er oordeel nodig om van deze hulpmiddelen goet gebruik te maken, niet alleen om hier omtrent zyn oogmerk te bereiken, maer om den geene, die

ſtaet,

ſtaet, zo veel vaſtigheit en gemak toe te brengen als eenigzins doenlyk is, om het een uur of driequartier uurs te kunnen uithouden, na de ſtant van 't beelt min of meer moeyelyk en laſtig valt; want het menigvuldig ruſten van 't Model geeft dikwils zo veel verandering voor de Tekenaers, inzonderheit voor de minder ervarene, dat zy hun beelt niet na behoren kunnen afmaken; om die reden kan men op een publicque Tekenplaets geen beelden ſtellen, die een ſchielyke of geweldige beweging vereiſchen.

Wat 'er nu verder, om deszelfs menigvuldige verandering, tot het wel ſchikken en plaetſen der ledemaeten van een goet beelt behoort, is aen niemant beter bekent, als die zich afzonderlyk in deze ſtudie dagelyks geöeffent heeft, en by gevolg een doorblokt Kunſtenaer dient te zyn, daer het Akademie al zedert eenige jaren luttel van voorzien is geweeſt; die dan zulks niet is, kan zelfs geen goet denkbeelt van een welgeſtelt beelt vormen, veel minder het zelve ſtellen; ja ik heb dikwerf gezien, dat brave Meeſters werks genoeg hadden om hun oogmerk in dezen te bereiken; het is niet genoeg, dat men tegen het Model zegt: JAN of PIET, ſtaet, zit, of legt eens in dit of dat poſtuur, men moet weeten, wat hy, volgens de regels der weegkunde, doen kan, en vervolgens het leven zelf aenvatten om het eenen natuurlyken zwier te geven, die aen 't oogmerk der Tekenaeren volkomen beäntwoort. Die door lange ervarentheit deze kunſtgreep fix heeft, weet

voor-

vooraf, wat welſtandige uitwerking zyne geſtelde actie hebben zal.

Die hier in onbedreven is, kan het Model al zo min in een goet poſtuur ſtellen, als een Leerling, die een kleet op den Lêman ſchikken wil, en geen behandeling heeft om het behoorlyk aen te taſten. De laetſte veertig jaren, die ik als ooggetuige van dit Akademiſch beſtier beleeft heb, zyn al vry veel veranderingen, juiſt niet tot verbetering, onderworpen geweeſt. Ik heb geene der oude Schilderbazen en Regenten gekent, als THEODOOR VAN DER SCHUUR, die een heel bequaem Regent was, en veel oplettentheit gebruikte in het ſtellen, dat hy niet alleen op zyn eige beurt, maer ook op die van anderen, by derzelver afwezen, met den uiterſten yver, hoe hoog bejaert, waernam: waer door het wel eens gebeurt is, dat hy met andere Regenten, wegens hunne onbequaeme en loſſe manier van ſtellen, in eenen hevigen woordenſtryt geraekte, hen verwytende, dat zy maer heen gingen, als zy, terloops en zonder oordeel, hun werk verricht hadden: daer hy integendeel altyt mê tekende, hoe ſlecht de ſtant van 't beelt was.

MATHEUS TERWESTEN, een der beſte Leerlingen van die oude Kunſthelden, en de ſnelſte Hoogvlieger, die na hen uit de *Haegſche* ſchole is voortgekomen, was toen in 't vuur van zynen tyt, en op de ſtelkunſt van 't Model wonderwel gevat, ook een Voorganger der leergierige Tekenjeugt: maer zyn jaren zyn tans zo hoog, dat hy al zedert eenigen

gen tyt geenen luſt meer gehad heeft om de beſtiering van 't Akademie met dien zelven yver te behartigen; en by zynen tyt zyn 'er weinig Voorvechters ter baen gekomen, om dit worſtelperk van *Pictura* te handhaven naer het loffelyk voorbeelt der oude Kunſtenaers; die of meer bequaemheit en onbaetzuchtige edelmoedigheit moeten gehad hebben, om hunne Leerlingen te kunnen en te willen onderwyzen, of bequaemer Diſcipelen hebben aengetroffen, als de Meeſters, die na hen gevolgt zyn: want zedert eenigen tyt is alles achteruit geraekt; daer zyn in mynen tyt wel veel Akademiſten geweeſt, maer weinige die 't hoog gebracht hebben: dus is deze hoge Tekenſchool in de laetſte jaeren merkelyk in luiſter gekrompen, zo wel ten opzichte van Meeſters als Leerlingen; daer quam by, dat zommige Meeſters, die noch al ſtudie en moeite aenwendden om dezelve in eer en aenzien te houden, aen alle kanten gedwarsboomt wierden: want men ſtelde zelfs Jongelingen aen tot Beſtierders van 't Akademie, die niet eens tot de Broederſchap behoorden, en die men nieuwe en onbekende tytels gaf om de onwettigheit van dit beſtaen eenen glimp te geven, vermits men geen voorbeelt als in de perſoon van DE MEELE van deze verkeerde handelwys had; en ſchoon toen van zeker Regent gezegt wierd dat zulks nooit meer gebeuren zou, zo was echter deze dezelve, die dit werk zo wiſt te beſtieren.

Doch het blanketſel dezer nieuwe benaming

ming kon den aenſtoot en ergernis niet weeren, die meer bejaerde Akademiſten en zelfs Regenten hier door leeden: want had men voor dezen Schilders, die geen Confraters van de Kamer waeren, Regenten van 't Akademie willen maken, had zulks zeer bequaeme voorwerpen te beurt kunnen vallen, waer door men de goede beſtiering van zommige Regenten niet beledigt zou hebben. Maer het was nu de tyt, dat men alles willekeurig ſchikte, en de wetten, naer de zinlykheit van eenige hoge Gezagvoerders, gebogen wierden; 't welk het quynent Akademie langs hoe meer achteruit zette en in verval bracht, zo dat het ſchier geheel den geeſt had gegeven, wanneer men, eenige jaren geleeden, een nieuwe wet van ettelyke regelen ter baen bracht, die met het gezag der *Haegſche* Wetgevers betytelt was, tot beteugeling der Akademiſten; hier door wierd de regeerzucht wel gehanthaeft, maer geenzints het vervallen Akademie: echter geloof ik, dat indien haer Ed. Achtbaere eens van de rechte geſchapenheit der zaeken onderrecht waeren geweeſt, dat deze oneenigheden alleen ten grontſlag hadden de quade en verachtelyke bejegeningen, die de Akademiſten, van tyt tot tyt van eenige Regenten moeſten ondergaen, dezelve mogelyk wel achterwegen gebleven zou zyn; want zo dra deze nieuwigheden wierden ingevoert, gingen al de outſte en welmenentſte Tekenaers te gelyk heen, en geen wonder! gemerkt veele, daer het opgemunt was, niet

niet alleen de Jongelingſchap ontwaſſen, maer zelfs Schilders waeren, die hun Meeſtergelden al lang betaelt hadden.

Ik zal hier niet onderzoeken, of ſpreken van hunne bequaemheit of onbequaemheit, om geen oordeel over Regenten of Akademiſten te vellen; maer een zaek is zeker, namentlyk: wanneer Regenten zulken hogen toon willen ſlaen, om het gezag volgens dien regel te hanthaven, zo dient het wel gepaert te gaen met een grondige en doorblokte Kunſtkennis, die in geen woorden maer daden moet uitblinken; dat zou het werk meer klem en ontzag byzetten, als al de wetten en regels, die daer omtrent konden gemaekt worden; zulks weet ik by ondervinding, en ik geloof alle Kunſtenaers met my, inzonderheit in onze jongkheit: wanneer ik ſprak met een Meeſter van verheven bequaemheit, was ik ten eerſten aengedaen met een diep ontzag en hoogächting, niet alleen voor 's Mans perſoon, maer ook voor zyne kunſt.

Hoe ver nu de meeſte Heeren Regenten hier in uitblonken boven de Akademiſten, die onder dien geeſſel moeſten ſtaen, daer over zal ik my niet uitbreiden, om den een of ander geen meer of minder bequaemheden toe te ſchryven, als hen toekomt, en geen gevaer te loopen van een verkeert oordeel te vellen; waer voor men my mogelyk, als APOLLO aen MIDAS deet, het hooftſieraet van dien Rechter mogt toewyzen.

Door deze hoogdravende en harde regeering heeft het Akademie al eenige jaren genoegzaem le-

ledig geſtaen, zynde maer van drie of vier bezocht geworden; het geen de geltkas dermaeten verzwakte, dat deze hoge Tekenſchool gevaer liep van geſloten te worden, had dezelve, kort voor al die oneenigheden, de hantreiking der Kunſtqueekende Magiſtraet van *'s Gravenhage* niet gehad; die hunne jaerlykſche gifte van 60 tot 100 guldens vergrootte; waer door dit nootzakelyk middel voor de Schilderjeugt noch in ſtant gebleven is, dat anderzints niet alleen vervallen, maer mogelyk ten eenemael tot niet geloopen zoude zyn, en ſtoffe gegeeven hebben voor de nageſlachten, om met meer reden van waerheit te kunnen zeggen, dat het verval van dit loffelyk Akademie uit het verkeert gedrag der Beſtierders was voortgekomen; daer het voorgaende verval, zo men het met dien naem wil brantmerken, niet door nalatigheit van die oude Schilderhelden, maer alleen door verſlaeuwing der Schilderjeugt toegekomen was: hoewel my van al die gezegdens nooit iets met zekerheit gebleken is, en maer alleen ſteunt op 't voorgeven van één, die noch in wezen is, en wel aengezien wilde zyn, of hy de eenige behouder en opbouwer dier plaetſe waere geweeſt; het geen ik juiſt in alle deelen niet kan toeſtemmen; ook is my in de 18 jaren, dat ik een mede-Regent van dit Akademie ben geweeſt, (doch waer van ik my al zedert eenige jaren onttrokken hebbe) nooit eenige onhebbelykheit of quade bejegening door de Akademiſten toegebracht, die van dat belang waeren, om dezelve met het gezag der Ed.
Achtb.

Achtb. Magiſtraet, tot hanthavinge van een betamelyke order, te keer te moeten gaen; maer integendeel kan betuigen, dat de Tekenaers my altyt op eene beleefde wyze ontmoet hebben; gelyk ik hen, ieder na zyn jaren, mede behandelde, en, des verzocht zynde, zonder onderſcheit myne leſſen mededeelde.

Dit kort bericht van den vorigen en tegenwoordigen toeſtant van 't *Haegſche* Schilder-Akademie heeft my de liefde der waerheit afgeperſt, ter verdediging en ontdekkinge van het ongekreukt gedrag en den verduiſterden kunſtroem der eerſte Oprechters, en tot overtuiginge van derzelver verkeerde Hanthavers. Het is myn oogmerk niet geweeſt, HOUBRAKEN door deze aentekening te hekelen, maer deszelfs verkeerde Berichtgevers den misſlag hunner onëdelmoedige glorizucht onder het oog te brengen. Ondertuſſchen is het te wenſchen, dat dit bouvallig hoge Kunſtſchool door ſterke Kunſtzuilen, geſchikt naer het voorbeelt der oude Steunpilaeren, ſpoedig geſchoort werde, op dat het door nyt, eigenbaet en heerſchende onkunde, niet geheel werde geſloopt. Doch wy zullen dit Schilder-Toneel met een gordyn van ſtilzwygenheit bedekken, en onzen Schouburg ſluiten, met den beſcheidenen Lezer vaerwel te wenſchen.

Nu zal ik myne Leezers, volgens belofte, eens onder het oog brengen *een nette* Catalogus *en uitvoerige Beſchryvinge der voortreffelyke en onſchatbaere* SCHILDERKUNST, *welke in de Gaenderyen en Kabinetten der Keurvorſtelyke Reſi-*

dentie binnen Dusseldorp *gezien word*, zo van de voornaemste *Italiaensche* en *Fransche*, als *Nederlantsche* Meesters, alle by een vergadert door dien alomberoemden en voortreffelyken Vorst, JOHAN WILHELM, in zyn Doorluchtigste leven, *Keurvorst van de* PALTS.

Eerstelyk is de Trap, naer de Kunstvertrekken gaende, door JOSEPH KARSCH, Hof-Kunstschilder en Kabinetbewaerder van den Keurvorst KAREL PHILIP, in 't graeu geschildert.

Voor aen in den eersten ingang der Kunstgaenderye, te wederzyden van de Deur, ziet men ter regterhant verbeelt de *Theoria* en *Practica*, malkander omärmende; ter linkerhant vertoont zich de triumpherende en edele *Schilderkunst*, houdende eenen Laurierkrans in de hant, vergezelschapt met de *Beelthoukunst*, *Boukunst*, en *Poëzy*. Aen de linkerhant, tusschen de Vensters, vertoont zich de triumpherende *Minerva* met de *Onwetentheit* onder haere voeten. Tegen over ziet men *Hercules Palatinus* langs den weg der *Deugt*, opwaerts tredende naer den Berg *Parnassus*, den *Laster* met haeren aenhang verachten en bespotten. Ter linkerhant, als men de Trappen optreet, ziet men de *Deugt*, of *Herkules*, den God *Bacchus*, of de *Dronkenschap*, benevens de *Luiheit* en *Onwetentheit* met zyn knods verslaen; terwyl men de *Onrust* en *Zorge*, zamen der Kunsten Vyanden, op eenen Ezel zittende met een Standert van twee Ezels-ooren, ziet wegvlieden.

Het Zolderstuk vertoont de plaets, daer

de *Rhyn* en *Arnus* hunne wateren vereenigen met de *Aganipede*, waer uit den Vloet der Kunſten en Poëzy geboren is. Boven op den Berg ziet men het vliegende Paert *Pegaſus*, dat met zyne voeten in 't opvliegen den Berg *Parnaſſus* zodanig ſlaet, dat daer door de *Hengſtebron* te voorſchyn komt, waer mede de *Zanggodinnen* haere gunſtelingen beſproejen.

Het klein Zolderſtuk verbeelt den *Tyt*, welke de handen gebonden zyn, ten einde dezelve het altoos Kunſtlievent Keurhuis van de *Palts* geen ſchade zou toebrengen.

Verder is de Leuning van de Trap zeer kunſtig gewerkt met Lofwerken van gedreven Stael, door den Overſte-Lieutenant BIRDT.

KUNSTTAFEREELEN.

In het eerſte Vertrek.

	Hoog. v. d.	*Breet.* v. d.
Een Beſpotting onzes Zaligmakers, in den nacht by flambouwlicht, met vier Beelden halflyfs, levensgroot, heerlyk geſchildert door den vermaerden *Godefried Schalken*.	4 : 10	3 : 10
Het Hooft Jeſu Chriſti, door den Hofſchilder *Joſeph Karſch*.	2 : 0	1 : 7
Een Kintje met Bloemen verſiert, houdende op de linkerhant een Papegaei, door den beroemden *Heroman vander Meyn*.	3 : 2	2 : 5
Jeſus, out zynde 12 jaren, leeraert in den Tempel onder de Schriftgeleerden, door den Kunſtſchilder *Gerbrant van den Eeckhout*.	2 : 3	2 : 9

 Een

	Hoog. v. d.	*Breet.* v. d.
Een Heilige Familie, door den uitnemenden Schilder, Graveur, Boumeeſter en Hofſchilder van Keizer Maximiliaen, den Ridder *Albert Durer.*	2 : 7	2 : 9
Een Ecce Homo, van de laetſte manier, door den uitmuntenden *Titiaen.*	3 : 5	2 : 11
Het Keurvorſtelyk Kaſteel Benrath, aen de eene zyde, door den Hofſchilder van den Keurvorſt, *Johannes van Nikkelen.* . . .	2 : 5	3 : 2
Het zelve Kaſteel, aen de andere zyde te zien, zynde een weergâ, door *Johannes van Nikkelen.* .		
St. Leonardus, daer hy het H. Kleet van de H. Moeder Gods Maria zelfs ontfangt, door *Joan Carlier.*	2 : 10	1 : 11
Een Bacchanael van Kinderen, door den Ridder *Strubi.*	5 : 1	5 : 3
Een levensgroot Hooft van Johannes den Doper, door den vermaerden Napelſchen Schilder *Luca Jordano.*	7 : 1	
Laban, daer hy met Jacob, om noch zeven volgende jaren te dienen, in geding is, in 't byweezen van Rachel en Lea, door *A. Schoonjans.*	7 : 9	6 : 1
De verbeelding van den H. Job, door den Satan geplaegt, zynde een weergâ, van denzelven *Antoni Schoonjans.*		
De Keurvorſt Johan Wilhelm, levensgroot te paert zittende, door den Hofſchilder *Johan François Douven.*	11 : 1	8 : 9
De bootſchap door den Engel aen Maria, van *Joſeph Heins.* . .	4 : 2	3 : 1
Een Bacchanael van Kinderen, door den Ridder *Strubi.* . . .	4 : 10	5 : 3
De geboorte Jeſu Chriſti, door den		

be-

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
beroemden Kunstschilder *Gerard de Laireſſe*.	4 : 5	5 : 1
Den Oorlog, vertoont door een half beelt, van den Ridder *Douven*. .	4 : 3	3 : 0
Eene weenende Maria Magdalena, zynde een Kaerslicht, kunstig en natuurlyk geschildert, door *Godefried Schalken*.	3 : 4	2 : 5
De vyf wyze, en de vyf dwaze Maegden, heerlyk geschildert, door *Godefried Schalken*. . .	3 : 9	3 : 9
Eene Maria Magdalena, die, van een Hemellicht beschenen wordende, haere sieraden en wereltsche rykdommen veracht, door *Godefried Schalken*. . . .	3 : 2	2 : 3
Een Parforce-Jacht, waer by een koets met eenige Heeren en Dames, die danssen, door den beroemden *Philip Wouwerman*. .	2 : 9	4 : 9
De geboorte van Adonis, waer by verscheide Herders en Nymphen, in de eerste manier, van *Carlo Cignani*.	7 : 3	5 : 6
Twee Honden, die vegten om een Kalfskop, door *Jan Fyt*. . .	4 : 2	5 : 10
Een Harte-Jacht, met veel Honden, van *Ruthарts*.	7 : 7	8 : 1
Jesus met zyne Discipelen te Emaus aen Tafel zittende, en, onder het breeken des Broods, van hen gekent wordende, door *Luca Jordano*.	4 : 9	6 : 7
Een slapende Venus, met eenige Kinderen, in een Lantschap, door *Francis Boloineſe*, de Beelden van *Carlo Maratti*. . . .	4 : 10	3 : 5
Een schoon Lantschap, waer in verbeelt is de Fabel van Argus, Juno en Mercurius, van *Jan Both*.	5 : 2	3 : 5
Een Lantschap, door *Jan Aſſelyn*, (anders gezegt) *Krabbetje*. .	2 : 4	3 : 1
Een Lantschap, waer in verbeelt is		

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Mercurius, Argus in ſlaep ſpeelende, van *Jan Both.* . .	4 : 1	3 : 5
Een gezicht van 't Amphitheater te Romen, geſtoffeert met Beelden en Beeſten, door *Nicolaes Berchem.*	3 : 6	3 : 2
Een ſchoon Lantſchap, daer in verbeelt is den Apoſtel Philippus den Moorman dopende, van *Jan Breugel.*	3 : 7	6 : 6
Een aerdig Tafereel, verbeeldende eene verſierde Gaendery met Schilderyen, waer van ieder Stuk van een ander Meeſter geſchildert is.	5 : 2	7 : 6
De Kindermoort te Bethlehem, door *Giuſeppe Ribera*, gebynaemt *Spanjolet.*	4 : 10	7 : 1
Een Wilde Swyne-Jacht, met veel Honden, die het Dier vervolgen, en al eenige van gewont zyn, door den beroemden *François Snyers.*	6 : 9	11 : 6
De opwekkinge van Lazarus, door *Luca Jordano.*	9 : 1	13 : 7
Het Portret van een jonge Dame, met een Vogeltje op de hant, door den Hofſchilder *Antoni Schoonjans.*	1 : 6	1 : 3
Een vrolyk Gezelſchap, daer men zich met eeten, drinken en zingen, vermaekt, krachtig en ſtout geſchildert, door den beroemden *Jacob Jordaens.*	8 : 8	11 : 1
Een Gezelſchap van Heeren en Dames, door den Nederlantſchen Schilder, *Sebaſtiaen Frank.* .	2 : 1	3 : 3
Een ſlapent Meisje, benevens een Jongen en een ſlapende Hont, van den beroemden *Johan Baptiſt Weeninx.*	2 : 3	1 : 10
Een Gezelſchap van Heeren en Dames, in een aengenaem Lantſchap, door *Huismans.* . .	2 : 9	5 : 3

	Hoog.		Breet.	
	v.	d.	v.	d.
Een Kapitael Stuk, verbeeldende Jesus, Maria, St. Augustinus, St. Antonius en meer andere Heiligen, benevens het Portret van den Kunstschilder, *Casper de Krajer*.	20	2	12	10
Een Soldate-Marsch, door *Salvator Roza*.	2	3	3	9
Een Vrou, die op een wit Paert zit, met veel Koejen en Schapen, in een schoon Lantschap, van *Nicolaes Berchem*. . . .	2	9	3	6
Een schoon Lantschap, gestoffeert met Beelden en Beesten, door den Hofschilder van den Keurvorst van Mentz, *M. Cossiou*. .	5	2	7	11
Een Gezelschap, verbeeldende daer de Boeren Drie-Koningen-Avont houden, schoon geschildert, door *Gabriel Metzu*. . . .	2	8	3	4
Het Portret van een Officier, kunstig geschildert, door *Bartholomeus vander Helst*.	3	0	2	0
Een Lantschap met Koejen en Schapen, van *Romeyn*. . . .	2	3	2	10
Een Afneeming van 't Lighaem Jesu Christi van het Kruis, heerlyk geschildert en geordonneert, door *Luca Jordano*.	9	1	13	7
Een Heilige Familie, zynde Jesus, Maria, Joseph en St. Joannes den Doper, door *Parmesanio*. . .	5	2	3	9
Een Kruisiging Christi, met veel Beelden, heerlyk geschildert, van *Jacomo Tintoret*. . . .	3	0	6	0
Een Doktor; die een Meisje de pols voelt, door *Jan Steen*. .	2	1	1	10
Een Kruisdragende Christus, van *Carlino Dolci*.	2	7	2	1
Een Heilige Martelaer, met een palmtak in de hant, zeer schoon en levendig geschildert, door *Carlino Dolci*.	2	3	1	10

	Hoog. v.	d.	Breet. v.	d.
Een Gezicht van Freſcati, zynde een ſchoon Lantſchap, met Heeren, Dames, Boeren en Boerinnen, fraei geſchildert, door *Theodorus Helmbreker*. . . .	2 :	1	2 :	6
Een Boere-vreucht, daer men eet, drinkt en danſt, van *David Teniers*.	2 :	3	3 :	3
Een Kruiſiging Chriſti, met een menigte Beelden, ryk van ordonnantie en ſchoon geſchildert, door *Andrea Schiavone*.	3 :	10	4 :	10
Een heerlyk Bloemſtuk, door *Heroman vander Meyn*. . . .	2 :	8	2 :	1
Vier Soldaten, die Alla-Mora ſpeelen, van *Michel Angelo de Carvagio*.	4 :	2	5 :	9
Jeſus, Maria, St. Petrus en andere Heiligen, van *Ruſtichino*. .	4 :	0	5 :	2
Een Harte-jacht, met veel gewoel van Honden, door *Simon de Voſch*.	6 :	10	11 :	2
De H. Moeder-Maegt Maria, met het H. Kint Jeſus, en St. Joſeph, door den Ridder *Strubi*. . .	6 :	8	5 :	0
St. Joannes den Doper, predikende in de Woeſtyne, vol gewoel van Beelden, door *Pieter Breugel*.	4 :	6	4 :	0
De Vlucht van Joſeph, Maria en het Kindeken, in den nacht, naer Egipten, door *Jacob Jordaens*. .	2 :	6	2 :	2
Een Kaerslicht, verbeeldende een Juffer, die de hant voor de Kaers hout, en die haer Vryër tracht uit te blazen, heel natuurlyk geſchildert, van *Godefried Schalken*.	2 :	8	2 :	2
Een Gezicht van Freſcati, zynde een ſchoon Lantſchap, met zingende en danſſende Boeren en Boerinnen, van *Theodoor Helmbreker*.	2 :	1	2 :	6
Een doode Chriſtus, met eenige Engelen, door *Barthlolet Flamand*. .	4 :	4	3 :	1
De Maegt St. Agnes, met een Lam-				

metje,

	Hoog. v.	d.	Breet. v.	d.
metje, gefchildert in de eerfte manier, van *André del Sarto*.	4	11	3	4
St. Maria Magdalena, treffelyk gefchildert, door *Carlo Loth*.	3	5	2	9
Een H. Hieronimus, door *Sebaftian Rizzi*.	6	4	5	0
Een Schilder, die door Cupido word geblint, door *Manaigo*.	5	3	3	10
Een Mans-portret, door den vermaerden *Nicola Poufyn*.	2	1	2	0
Een Venetiaenfche jonge Dame, fpeelende op een Tamburo, door de vermaerde Kunftenareffe *Rofa Alba Carera*.	2	6	2	0
Tarquinius, die de edele Romeinfche Vrou Lucretia verkracht, door *Bartholomeus Spranger*.	3	6	2	0
Het Portret van den beroemden Luca Jordano in de kleding van een Philofooph, door *Luca Jordano*.	4	6	3	5
De Hemelvaert Mariæ, waer by alle de Apoftelen, door *Felice Cignano*.	20	3	16	10
De verloren Zoon, die van zyn Vader weder aengenomen word, van *Antoni Schoonjans*.	5	1	3	11
David, waer nevens ligt het Hooft van den Reus Goliath, van een onbekende hant.	4	7	3	2
Een Portret, verbeeldende den Vader van Luca Jordano, door *Luca Jordano*.	4	6	3	5
Onder het groot en kapitael Stuk van *Cafper de Krajer*, (befchreeven *pag.* 535 boven aen) hangen zeven Bafrelieven van Elpenbeen, waer van vier Bacchanalia, verbeelt door Kinderen, van een onbekent Meefter gemaekt. Twee zyn 'er gemaekt door den beroemden *Ignatius Elhoffer*, en een van *Antoni Leo*, beide beruchte Over-				

 vliegers

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
vliegers in 't werk van Ivoire Beelden, die altyt in dienſt van dien grooten Mecenas, den Keurvorſt *Johan Wilhelm*, waeren.		
Onder het Tafereel de Hemelvaert Mariæ (op de vorige *pag.* gemeld) hangen noch tien heerlyk uitgewerkte Ivoire Basrelieven, door *Ignatius Elhoffer.*		

KUNSTTAFEREELEN.

In het tweede Vertrek.

	Hoog.	Breet.
Chriſtus aen het Kruys, door den beroemden Ridder *Antoni van Dyk.*	7 : 3	2 : 3
Een Charlatan, met veele Beelden, heerlyk en uitvoerig geſchildert, door *Gerard Dou.* . . .	3 : 9	2 : 11
Twee Stukken, verbeeldende Aſia en Europa, met deszelfs voornaemſte Rivieren en Boſſchen, benevens allerlei aert van Dieren en Gevogeltens, die zich in die twee Wereltdeelen ophouden, door *Ferdinant van Keſſel.* . . .	3 : 6	4 : 7
De Kruisdraging Chriſti, met een menigte Beelden, van *David Vinkebooms.*	3 : 9	5 : 7
Zeven Stukken, verbeeldende de Paſſie, of 't Lyden van onzen Zaligmaker Jeſus Chriſtus, als:		
De Geboorte, waer in elf Beelden,		
De Beſnydenis, vertoont met negentien Beelden,		
De Kruiſiging, met negentien Beelden,		
De Afneeming van het Kruys, met vyftien Beelden,		

	Hoog. v. d.	*Breet.* v. d.
De Graflegging, met dertien Beelden,		
De Opstanding, met dertien Beelden,		
De Hemelvaert, met twaelf Beelden, alle van eene grootte, door *Rembrand van Rhyn.* . . .	2 : 9	2 : 4
Het Portret van denzelven Kunstenaer, door *Rembrand van Rhyn.* .	2 : 9	2 : 4
Een Mater Dolorosa, van *J. F. Douwen.*	3 : 1	2 : 7
St. Agnes, met een Lammetje, door *Carlo Dolci.*	2 : 1	2 : 7
Een Vrouwe-Portret, van *Rembrand van Rhyn.*	2 : 11	2 : 0
Een Tafereel, verbeeldende allerhande Zomervruchten, Wildbraet, en doot Gevogelte, door *François Snyërs.*	5 : 2	6 : 10
Een Mans-Portret, van *Rembrand van Rhyn.*	2 : 11	2 : 5
De Bekeeringe van Manasse, Koning van Juda, door *Giuseppe Ribera*, gebynaemt *Spanjolet.* .	3 : 2	2 : 2
Het Portret van een Spanjaert, door den Spaenschen Schilder *Velasco.*	4 : 3	4 : 0
Den Evangelist Johannes, van den Ridder *Strubi.*	3 : 1	2 : 4
Een slapende Cupido, daer hem Psiche den hals afsnyden wil, door *Belluci.*	4 : 5	6 : 0
Een op Zee varende Venus, houdende een Zeil in haere handen, of de Godinne van het Fortuin, door *Belluci.*	4 : 5	6 : 0
Het Portret van den Kunstschilder Schoonjans, in de gedaente van een Philosooph, met een langen baert, door *Antony Schoonjans.* .	2 : 10	2 : 4
Een Polak te paert, door den Ridder *Anthoni van Dyk.* . .	5 : 2	4 : 1

Den

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Den H. Ambrosius, met noch drie Beelden, van *Dominiquin.* . . .	4 : 4	4 : 2
Een Satyr, by een Boer eetende, bestraft hem, dat hy heet en kout uit eenen mont blaest, door *Jacob Jordaens.*	12 : 8	9 : 0
Een Salvator Mundi, van *Maerten van Heemskerk.*	4 : 2	4 : 0
Een Graflegging Jesu Christi, door den uitmuntenden *Andrea Schiavone.*	4 : 10	3 : 10
De vier Elementen, met zeer veel Beelden en Beesten, daer toe behorende, in vier egale stukken door *Byss.*	2 : 10	4 : 2
De Slag van Josua tegens de Koningen der Amoriten, door *Bourginjon.*		
De Overwinning van Constantinus, den eersten Christen Keizer, tegens den Geweldenaer Maxentius, zynde een weergâ, door *Bourginjon.*	3 : 2	4 : 11
Een Lantschap, gestoffeert met allerlei Beesten, door *Roelant Saveri.*		
Een weergâ, van denzelven. .	1 : 10	3 : 5
Een schoon Lantschap, van *Gasparo Bussino.*	6 : 3	4 : 9
Een fraei Stuk, verbeeldende de oeffening der Werken van Barmhertigheit, ryk van Beelden, door *Sebastiaen Frank.*	2 : 8	3 : 9
De Praeltombe van Alexander den Grooten, verbeeldende een open Grafsteede, daer de Iliaden van Homerus uitgehaelt worden, door *Bartholet Le Flaman.*	3 : 1	3 : 9
Een Stuk, met allerlei doot Gevogelte.		
Een weergâ, met gelyk Gevogelte, door *Johan Weeninx.*	4 : 1	3 : 5

Ma-

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Maria Magdalena halflyfs, van den beroemden *Carlo Dolci.*	5 : 4	4 : 0
St. Joannes den Doper, halflyfs, door *Tilman Krafft.*	3 : 4	3 : 10
Bacchus, door Jupiter geteelt by Semele, geeft hem te minnen by de Bronmaegden, die hem met Geytenmelk voeden, door *Carlo Cignani.*	6 : 8	5 : 0
Het Afbeeltſel van den beroemden Boere- en Soldate-Schilder Adriaen Brouwer, door *Jacob Bakker.*	1 : 6	1 : 3
Een ſchoon out Mans-Hooft, van *Titiano.*	1 : 6	1 : 3
De vlugge Tyt, die Cupido de vleugels kort, door den Ridder *Antoni van Dyk.*	3 : 10	2 : 10
Een Ecce Homo, door den Ridder *Strubi.*	3 : 4	2 : 7
Een Vrouwe-Portret, van *Duffet.*	3 : 10	2 : 10
Een Mans-Portret, van denzelven.		
Een doode Chriſtus, St. Antonius en St. Franciſcus, door *Hiacintho Brandi.*	5 : 4	5 : 4
De opwekkinge van Lazarus, met veel Beelden, door *Michiel Coxis.*	5 : 6	6 : 0
Samſon en Delila, daer de Philiſtynen hem vangen, door *Jodocus van Wingen.*	7 : 4	8 : 4
Een Kintje met Bloemen en een Eekhoorntje, door den Hofſchilder *Heroman vander Meyn.*	3 : 1	2 : 5
De tienduizent Martelaeren, door *Albert Durer.*	5 : 5	3 : 1
Africa en America, in twee ſtukken verbeelt, met derzelver Lantſchappen en Rivieren, benevens haere Gediertens, die zich in die Lantſtreeken ophouden, door *Ferdinant van Keſſel.*	3 : 6	4 : 7
Een overheerlyk Stuk met Bloe-		

men

	Hoog. v.	d.	Breet. v.	d.
men en Vruchten, van de beroemde *Rachel Ruiſch*. . . .				
Een Bloemſtuk, van dezelve. .	3	1	2	5
Een uitmuntent kunſtig Stuk, met allerlei doot Gevogelte, Wiltbraet en eenige Honden.				
Een weergâ van gelyke verbeelding, door *Johan Weeninx*. . . .	5	9	8	2
De Fabel van Danaë, daer Jupiter, in de gedaente van eenen gouden Regen, by haer komt, door *Belluci*.	8	9	6	5
Het Hooft van St. Hieronimus, door *Luca Jordano*.	2	0	1	6
Maria met het Kindeken Jeſus, door *Dominico Tannetti*. . .	3	2	3	0
Een Vrouwe-Portret, van *Duffett*.	3	7	2	7
Een kleine Jongen, die een Duif in de hant heeft, door *Droſt*. .	3	2	3	0
Den verloren Zoon, in het Bordeel zyne goederen verſpillende, door *Hontborſt*.	4	2	6	4
Een Narciſſus, van *Antoni Schoonjans*.	4	8	6	8
Den Uitvinder van de Rekenkunſt, geſchildert door *Meyer*.				
Diogenes den Philoſooph, met zyn houte Nap in de hant, zynde een weergâ, door denzelven. . .	3	2	3	0
Een Portret, van *Titiano*. . .				
Vyf Stukken, met Beelden, Schapen en Geyten, door *Luca Jordano*.	4	8	5	0
In dit Kunſtvertrek hangen noch vier Basrelieven, zeer kunſtig van Metael gegoten, verbeeldende de Vier Getyden van 't Jaer, gemaekt door den beroemden Beelthouwer des Groothartogs van Toskanen, genaemt *Soldani*.				
Men ziet hier mede een ongemeen fraeje Tafel, van zo genaemde *Bianco Negro Anticho*.				

DER-

DERDE GAENDERY.

De Overheerlyke Kunſttafereelen, in deze Gaendery opgehangen, zyn alle door den Wereltvermaerden Petrus Paulus Rubbens *geſchildert.*

	Hoog. v. : d.	*Breet.* v. : d.
Een groot Altaerſtuk, verbeeldende den Val der Engelen, of St. Michaël, daer hy Lucifer, benevens zyne hoogmoedige Gezellen, uit den Hemel Hellewaerts doet nederſtorten, alle levensgroote Beelden.	14 : 10	9 : 10
De Hemelvaert der H. Maegt Maria, heerlyk geordonneert en geſchildert levensgroot. . .	13 : 11	9 : 0
De Moeder-Maegt, met het Kindeken Jeſus, op haeren ſchoot ſtaende.	3 : 7	2 : 7
De Fabel van Latona op het Eilant Delos, daer de quaedaerdige Boeren in Kikvorſchen veranderen. .	2 : 4	7 : 9
St. Chriſtoffel, hoe hy het Kindeken Jeſus, op zynen ſchouder, de Rivier overdraegt.	2 : 7	2 : 3
Een Vrouwen-Hooft.	1 : 7	1 : 5
Het Portret van Rubbens, met zyne eerſte Gemalinne Eliſabeth Brands.	6 : 1	4 : 8
Jeſus Chriſtus aen het Kruis, op paneel geſchildert.	5 : 10	3 : 1
Een Wilde Zwyne-Jacht, de Beelden door *Rubbens*, en de Dieren van *Fr. Snyërs.*	6 : 11	10 : 3
Een groot en heerlyk Stuk, verbeeldende de ontmoeting van Jacob en Ezau.	11 : 2	9 : 5
Het Pinxterfeeſt, daer de H. Geeſt op de Apoſtelen, in de gedaente van vurige Tongen, nederdaelt, meer als levensgroote Beelden. . .	19 : 2	9 : 5

Het

	Hoog.		Breet.	
	v.	d.	v.	d.
Het Portret van Helena Forman, tweede Gemalinne van Rubbens.	2 :	8	2 :	1
Germanicus, Romeins Veltheer, en Zoon van Keizer Tiberius, hoedanig hy, na zyn doot, met een heerlyke triumph en eerbewyzinge verëert word. . . .	2 :	8	4 :	2
Een fchoon Lantfchap, daer een Regenboog in de lucht gezien word.	3 :	8	4 :	2
Samfon, hoe hy van Delila het hair afgefneden, en van de Philiftynen gevangen word.	4 :	0	4 :	6
De Doot van Seneca, Leermeefter van den wreden Tyran Nero, wordende op deszelfs bevel in een Bad doot gelaten, in het byweezen zyner Vrienden, die zyne laetfte woorden opfchryven, vyf Beelden.	6 :	4	5 :	0
De dronke Silenus, hoe hy door Satyrs en Bacchanten gedragen word.	6 :	9	6 :	9
Mars, of de Dapperheit, van de Faem gekroont.	7 :	7	6 :	11
Zeven Kinderen, die met Vruchten fpeelen en door *Snyërs* gefchildert zyn.	4 :	1	7 :	0
De H. Maegt Maria en elf Kinderen, met eenige Bloemen, door *Breugel*.	6 :	3	7 :	1
Een Afbeelding der Verdoemden, hoe zy in de Helle vallen, met een ontelbaer getal van Beelden, overheerlyk geordonneert en gefchildert.	9 :	7	7 :	2
De Kardinael Infant, levensgroot te Paert zittende; in 't verfchiet de Batailje van Noortlingen. . . .	10 :	0	7 :	2
Twee naekte Vrouwen, die door twee Romeinen gefchaekt worden.	7 :	5	7 :	2
De vier Boetdoende Zondaren, zich vernederende voor den Zaligmaker.	5 :	1	4 :	6

Het

	Hoog. v.	d.	Breet. v.	d.
Het laetste Oordeel, heerlyk geordonneert en geschildert.	6	3	4	2
Het Venite Benedicti, zeer aengenaem en vriendelyk verbeelt.	4	1	3	3
De Bekeering van den Apostel Paulus, met een menigte Beelden.	3	4	4	3
Een Stuk, verbeeldende: daer de Sabynsche Vrouwen de Vrede tusschen haere Mannen, de Romeynen, en die van hun Geslacht maken.	4	1	4	7
St. Laurens, hoe hy, om het Christen-geloof, door de Heidenen op den rooster gebraden word, verbeelt in levensgroote Beelden.	8	5	6	2
De Geboorte onzes Zaligmakers Jesu Christi, ryk van ordonnantie, en heerlyk geschildert, alle levensgroote Beelden.	19	2	9	5
De Bataille der Amasonen.	4	1	5	7
De Slagting van het Leger des Konings Sennacherib, daer den Engel 185000 Man verslaet.	3	3	4	2
De Zalving van Saul tot Koning over Israël, door den Propheet Samuel.	2	6	3	1
Een heerlyk Stuk, verbeeldende: daer de Jachtgodinne Diana benevens haere Nymfen slapende, door eenen Satyr beloert worden, in een schoon Lantschap, gestoffeert met eenige Honden en doot Wilt, dat nevens haer leit, geschildert door *F. Breugel.*	2	3	3	9
Een Stuk, vertonende: daer de Soldaten de Boeren van alles beroöven.	2	0	3	1
De Philosooph Diogenes, hoe hy, by helderen dag, Menschen op de markt te Athenen zoekt.	6	5	8	5
De schoone Adonis, die door de Godinne Venus gebeden word om niet op de Jacht te gaen.	9	6	6	11

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Het Portret en afbeelding des Konings van Polen, daer hy op den Troon zit.	7 : 6	4 : 6
Het Portret van Constantia, Koninginne van Polen.	7 : 6	4 : 6
Het Portret van Philippus den tweeden, Koning van Spanjen. . .	3 : 11	3 : 1
Het Portret van de Koninginne van Spanjen, de weergâ. . . .	3 : 11	3 : 1
Het Afbeeltsel van een Dokter in de Theologie, genaemt Thuldeus.	4 : 0	3 : 7
Silenus, met twee Bacchanten, en een Tygerdier.	4 : 8	8 : 7
Het Afbeeltsel van den P. Generael der Mironiten.	3 : 7	2 : 8
Het Portret van den Kardinael Infant.	4 : 2	2 : 11
Het laetste Oordeel, dit is een van de allerberoemtste Tafereelen, die *Rubbens* ooit geschildert heeft, met een onnoemelyk getal van Beelden.	20 : 0	15 : 5
Onder deze beruchte en overheerlyke Kunst, hangen acht Basrelieven van Elpenbeen, by uitnementheit kunstig, door den vermaerden *Lionio* gemaekt. In het midden van deze Zael is, op een Tafel van Marmersteen di Lotta de Medici, een Venus- en Satyrs-Kop van brons. . . .		

In het vierde KUNSTVERTREK *of* GAENDERY,

Zyn twee-en-twintig Kunsttafereelen te zien van den beroemden Hollantschen Kunstschilder, den Ridder Adriaen van der Werf. *Zynde alle van eene groote, uitgenomen de Ecce Homo.*

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Boodschap van den Engel aen Maria, met twee Beelden. . .	3 : 0	2 : 0

De

	Hoog.	*Breet.*
	v. d.	v. d.
De Groetenis van Maria aen Elizabeth, met vier Beelden.		
De Geboorte Jesu Christi, waer in tien Beelden; verbeelt een Kaerslicht.		
Simeon in den Tempel, met het Kindeken Jesu in zyne armen, in een Godtlovende gestalte, met negen Beelden.		
J. Christus in den Tempel, zittende in 't midden der Leeraren, haer hoorende en ondervragende, met zestien Beelden.		
Jesus Christus in het Hofken van Getsemane, met vyf Beelden.		
De Geesseling Jesu Christi, met vyf Beelden.		
De Krooning en Bespotting van Christus door de Krygsknechten.		
De Wegleidinge Jesu, benevens Simon van Cyrenen, dragende het Kruis, met zeventien Beelden.		
De Kruisiging Jesu Christi, met zes Beelden.		
De Afneming des Zaligmakers van het Kruis, door Joseph van Arimathea, benevens de Vrouwen, te zamen tien Beelden.		
De Opstanding J. C., met veele Beelden.		
De Hemelvaert onzes Zaligmakers, in het byweezen der Apostelen, met twaelf Beelden.		
Het Pinxter-Feest, daer de H. Geest over de Apostelen verschynt, in de gedaente van vurige Tongen; ende het zat op een iegelyk van haer; met veele Beelden.		
Een Stuk, verbeeldende de zeven vrye Kunsten, die aen de Beeltenissen van den Keurvorst en Keurvorstin-		

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
ne, tegens een pyramide door Engeltjes opgehangen, en door de Godvruchtigheit gekroont, onderdanigheit bewyzen. Op den voorgront zit de Schilderkunst, vertoonende op een ovael het Portret van den *Ridder van der Werf*. . . .	3 : 0	2 : 0
De Hemelvaert der H. Moeder-Maegt Maria.		
Een Bad van Diana met Calisto, waer in acht Vrouwebeeltjes. .	1 : 6	
Een Stuk, verbeeldende: daer Sara, Abrahams Huisvrou, haere Dienstmaegt Hagar, by haeren Man brengt.		
Het Portret van den Keurvorst Johan Wilhelm.		
Een Ecce Homo, met veele Beelden.		
Het Portret van de Keurvorstin Anna Maria Louisa.		
De Uitleiding van Hagar, met haeren Zoon Ismaël, met vier Beelden.		
St. Anna, hoe zy de gelukzalige Jongkvrouwe Maria in een Boek leert lezen, geschildert door den Ridder *Benedetto Lutti*. . . .	4 : 7	4 : 0
De Overspeelderes, voor Christus gebracht en vrygesproken, dit Stuk heeft eertyts in de Kerk van St. Maria Maggiore te Venetien gestaen; door *Paulo Veronese*. .	4 : 0	6 : 1
Een Priester staende voor een Altaer, daer nevens een Heilige Martelares op haere kniën, en benevens haer een Kerken-Dienaer met een Flambou in de hant, door *Paulo Veronese*. . . .	3 : 10	3 : 10
Den Gelovigen Hooftman over hondert, Christum te voet vallende, van *Paulo Veronese*.	4 : 0	6 : 0
David, hoe hy, na de overwinninge over den lasterenden Reus		

Go-

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Goliat, Godt den Heere is dankende, door *Paulo Farinati.*	3 : 2	2 : 9
Den Berg Parnassus, alwaer de leerzuchtige Jeugt te zamen studeert, en door het opgaen van het aengenaem Morgenlicht aengespoort word. Ter zyde verjaegt de Deugt en Hercules de Vyanden der Kunsten, door *Petrus Testa.*	4 : 5	6 : 6
Een Lantschap van *Jan Both.*	2 : 7	3 : 10
Een St. Andreas aen het Kruis hangende, met eenige Aenschouwers, door *Nicolaes Poussyn.*	3 : 6	2 : 8
Een slapende Venus, terwyl Adonis op de Jacht gaet, met eenige Kindertjes, door *Francisco Albano.*	2 : 7	3 : 2
Een Stuk, verbeeldende een Tovery, aerdig van ordonnantie, van *Bartholot le Flaman.*	4 : 5	6 : 6
Een Lantschap met drie Beelden, van *Francisco Milet.*	4 : 11	6 : 2
Een Optocht der Israëliten in de Woestyne, door *Benedetto Castiglione.*	3 : 3	4 : 1
Een achtkantig Stuk, verbeeldende Mariam met het Kindeken Jesu, seer vlezig en vleïent van coleur, door *Carlo Dolci.*	3 : 0	2 : 8
Een Optocht der Kinderen Israëls, in de Woestyne, door *Benedetto Castiglione.*	3 : 3	4 : 1
Een Lantschap met zes Beelden, van *Francisco Milet.*	4 : 3	6 : 8
Een dooden Seneca, die van zyne Vrienden en Leerlingen beweent word; heerlyk geschildert, door *Carlo Loth.*	6 : 2	9 : 6
Een levensgroote Maria Magdalena, krachtig en uitvoerig geschildert, door den *Ridder Adriaen van der Werf.*	6 : 7	4 : 5
Agrippina, de Moeder van den Keizer Nero, die, door list van haeren		

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Zoon, schipbreuk lyd, en tegen zyn vermoeden ontkomt, door *Carlo Loth.*	9 : 2	11 : 3
Ulisses, die zich aen de Mast van het Schip laet binden, om door den zang der Sireenen niet verleit te werden, van *Gerard de Lairesse.*	5 : 0	6 : 1
Mars en Venus in overspel, van Vulkanus in het net gevangen, daer al de Goden om lachen, van *Maerten Heemskerk.*	5 : 9	8 : 8
Een Stuk, verbeeldende: hoe Ulisses door een kenteken, op aenraden van Minerva, van zyne oude Minnemoeder gekent word, door *Gerard de Lairesse.*	5 : 0	6 : 1
Maria met het Kindeken Jesu, zittende op een pedestael, staende ter wederzyden St. Joannes Baptista en St. Rochus, door *Jacomo Bassano.*	6 : 5	4 : 4
De Boodschap door den Engel aen Maria, door *Tintoret.*	6 : 0	10 : 0
Jesus en Maria, op een steenwerk zittende, staende op de eene zyde een H. Bisschop, en aen de andere kant St. Antonius den Heremiet, door *Jacob Bassano.* . .	6 : 5	4 : 4
Boven de gemelde overkunstige Tafereelen ziet men zeven geschilderde Basrelieven in 't grau, verbeeldende Triumphen van eenig Romeins Veltheer, geschildert door *Polidoro di Caravagio.*		
Een stuk groot.	5 : 4	6 : 5
Een tweede.	5 : 4	8 : 3
Een derde.	5 : 4	8 : 4
Een vierde.	5 : 4	15 : 3
Een vyfde.	5 : 4	10 : 1
Een zesde.	5 : 4	5 : 4
Een zevende.	5 : 4	11 : 6
Noch een dito, om de plaets te vullen, door den *Ridder Douven.* .	5 : 4	6 : 2

In

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
In het midden van dit Kunstvertrek staet op een pedestael, zyne Keizerlyke Majesteit Josephus, te Paert zittende, onder hem liggen vier slaven, of gevangenen, zeer kunstig van Metael gegoten, door den beroemden *Eugius*, Beelthouwer des *Groothertogs van Toskanen*.		

Vyfde KUNSTZAEL, GAENDERY *of* VERTREK.

	Hoog.	Breet.
De Romeinsche Schoolmaegt, liggende te slapen, door *Pasqualino*.	1 : 9	3 : 4
Een Portret van eene Hollantsche Dame, levensgroot, in een zwart kleet, door den *Ridder Antoni van Dyk*.	6 : 5	5 : 2
Het Portret van een schoone Engelsche Dame, in een wit zatyn kleet, hebbende by haer een Moor, door den *Ridder Antoni van Dyk*. .	7 : 5	4 : 4
Een Stuk, verbeeldende: daer vyfduisent Menschen, met zeven Brooden en twee Visschen, verzadigt worden, door den Zaligmaker, van *Luca Jordano*. .	4 : 0	7 : 3
De Oprechting van het Kruis, zynde een weergâ, door *Luca Jordano*.	4 : 0	7 : 3
Een Stuk, verbeeldende: daer Jesus Christus van den Duivel in de Woestyne verzocht word, om uit een steen brood te maken, door *Luca Jordano*. . . .	9 : 6	5 : 11
De weergâ van dit Stuk, verbeeldende: hoe Christus met de Samaritaensche Vrouwe by den Bornput in gesprek is, van *Luca Jordano*.	9 : 6	5 : 11
De Moort der onnosele Kinderen te Bethlehem, met een oneindig getal van Vrouwen en Mannen, door *Luca Jordano*.	6 : 4	12 : 4
Twee schoone Koppen, geschildert door *Hannibal Carraci*. . . .	1 : 8	1 : 4

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Hemelvaert van Maria, met vier Engelen, benevens eenige Zeraphinen, geschildert in de leste manier, van den beroemden *Guido Rheni.*	9 : 6	6 : 10
Judith, de Joodsche Heldin, met het Hooft van Holofernes, Veltheer der Assyriers, van *Dominiquin.*	3 : 3	2 : 5
Den H. Apostel Petrus, door *Guido Rheni.*	3 : 2	2 : 7
Een Mans-Portret met een zwarte mantel, door den *Ridder van Dyk.*	2 : 7	2 : 0
Een Mans-Portret, met een geplooide lobbekraeg om den hals, door *Duffet.*	2 : 11	2 : 3
Een naekte Kupido, met een Vogel speelende, door *Guido Rheni.*	1 : 11	2 : 4
Een klein slapent Kindje, door *Luca Jordano.*	1 : 11	2 : 4
Een lieve Vrouw in onmacht liggende, door *Luigi Cangiage.*	3 : 7	4 : 7
St. Hieronimus, halflyfs, door *Spanjolet.*	2 : 5	2 : 2
De Heilige Maria Magdalena in verrukkinge, door eenen Engel in den Hemel gedragen, van *Luigi Cangiage.*	6 : 6	4 : 11
Susanna, tot overspel verzocht door twee oude Boeven, van *Guercbin da Cento.*	6 : 9	6 : 4
Het Portret van den vermaerden Zee- en Schepenschilder, *Andreas van Ertvelt*, door den Ridder *Antoni van Dyk.*	6 : 0	7 : 8
Den H. Jacobus en de andere Discipelen, door den Zaligmaker uitgezonden om te prediken de bekeering onder Joden en Heidenen, van *Duffet.*	9 : 6	6 : 7
De Evangelische Overspeelderesse, van den Zaligmaker vrygesproken, door *Petro Berrettini da Cortona.*	4 : 2	3 : 9

Een

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Portret van een Dame, door den *Ridder Antoni van Dyk.* .	6 : 11	4 : 1
Een Portret van een Schepen van Luik, door *Duffet.* . . .	2 : 11	2 : 3
Een Romeinſche Hiſtorie, verbeeldende: hoe Titus Sabinius, vrient van Germanikus, door Latinus word verſtrikt, vervolgens door den Roomſchen Keizer Tiberius aengeklaegt en gedoot, *van een onbekent Schilder.* . . .	3 : 0	5 : 0
Een Boetdoende Maria Magdalena, van den *Ridder Giovanni Lanfranco.*	3 : 0	5 : 0
De Vlucht van Joſeph en Maria met het Kindeken naer Egipten, vergezelſchapt van Engelen, door *Paulo Veronees.*	7 : 9	5 : 7
Het Portret van een Engelſche Dame van het Koninglyk Huis van Stuart: bezyden haer ſtoel ſtaet Milord Arondel, en een Dwerg, met een Hont, door den *Ridder Antoni van Dyk.*	9 : 4	9 : 4
Een ſlapende Nymph, door Jupiter in de gedaente eenes Satyrs ontdekt, door den *Ridder Antoni van Dyk.*	6 : 8	6 : 3
Het Portret van den beroemden Kunſtſchilder Giorgione, door *Andra Schiavono.* . . .	4 : 1	3 : 0
Een Apoſtel, van *Fetti.* . . .	4 : 1	3 : 0
Een Mans-Portret levensgroot, door den *Ridder Antoni van Dyk.* .	6 : 11	4 : 1
Den H. Martelaer St. Sebaſtianus, aen een Boom gebonden en met Pylen doorſchoten, met veel Beelden, in de manier van Titiano, door den *Ridder Antoni van Dyk.*	6 : 8	4 : 11
Een Stuk, verbeeldende: hoe de Paus den H. Franciſcus, in zyn Grafkelder, de voeten kuſt, door *Duffett.*	13 : 10	11 : 10

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De opwekkinge van Lazarus, door *Abraham Jansens.* . . .	7 : 6	6 : 4
Een doode J. Christus, op den schoot van Maria, benevens eenige Engelen, door den *Ridder van Dyk.*	3 : 9	4 : 10
De vier bekeerde Zondaren, by Christus, als David, M. Magdalena, Barnabas en de verloren Zoon, door den *Ridder van Dyk.*	4 : 1	5 : 1
Jesus Christus geneest de Melaetsche, van den *Ridder Antoni van Dyk.*	4 : 1	4 : 10
Een kleine St. Johannes den Dooper, door *Carlo Cinnani.* . . .	1 : 9	1 : 5
Een out Vrouwe-Hooft, door *Petro Perugini.*	2 : 0	1 : 7
Een St. Hieronimus, van *Jacob Bassano.*	2 : 2	2 : 8
Een out Mans-Hooft, door *Petro Perugini.*	2 : 0	1 : 7
Een Reize der Israëliten in de Woestyne, van *B. Castiglione.* . .	2 : 0	2 : 7
Een Heilige Familie, door *Michel Angelo Bonnarotta.* . . .	2 : 0	1 : 6
Een klein Model van 't volgende Portret, van den *Ridder Antoni van Dyk.*	1 : 5	1 : 1
Een groot Portret van Hartog Wilhelm Wolfgang, benevens een grooten Hont, door den *Ridder Antoni van Dyk.*	6 : 11	4 : 6
De kuische Susanna, met de twee oude Boeven, door denzelven. .	6 : 7	4 : 11
De Graflegging J. Christi, geschildert van *Lorenzo Garbieri.* . .	7 : 10	6 : 10
Een Geschiedenis van Susanna, kunstig geschildert van *Dominiquin.*	9 : 1	11 : 3
St. Hieronimus, in de manier van Titiano, door *Luca Jordano.* . .	5 : 3	3 : 7
Een Jesus, Maria en Joseph, geschildert op de manier van *Camillo Procacini.*	5 : 5	3 : 9

De

	Hoog.	Breet.
	v. d.	v. d.
De Koninginne Dido, die zich op den Houtstapel gelegt hebbende, doorsteekt, van *Guercina da Cento.*	4 : 11	5 : 10
Een Portret, van *Titiano,* . .	2 : 11	2 : 8
Het Portret, van den uitmuntenden Kunstschilder *Jan Breugel*, bygenaemt de Fluweele, door den *Ridder Antoni van Dyk.* . .	2 : 11	2 : 8
Het Portret van een Beelthouwer, van *Annibal Caratz.* . . .	2 : 7	2 : 2
Het Portret van den Wereltberoemden *Antoni van Dyk*, dat hy na zyn eige weezen geschildert heeft.	2 : 7	2 : 1
Een Jesus, Maria en St. Johannes, door den *Ridder Antoni van Dyk.*	5 : 1	3 : 10
Een levensgroot Mans-Portret, door denzelven.	6 : 7	3 : 11
De Moort der onnozele Kinderen, door Herodes te Bethlehem, van *Annibal Caratz.*	6 : 2	9 : 1
Een Heilige Familie door *Camillo Procacini.*	6 : 7	4 : 10
Een Stuk, verbeeldende: hoe den Zaligmaker het Oordeel uitspreekt tegen de Pharizeen, over het vertonen van den Penning, zeggende geeft den Keizer, dat des Keizers is, en Gode, dat Godes is, door *Prete-Genuese.* . .	5 : 4	7 : 7
Een Stuk, vertoonende: hoe den Zaligmaker aen Maria Magdalena in den Hof verschynt, in de gedaente eenes Hoveniers, van *Frederico Barozius.*	10 : 0	7 : 0
Het Hooft des Heeren Jesu Christi, in de manier van *Annibal Caratz.*	5 : 0	3 : 4
De Kruisvinding door Helena, de Moeder van Constantyn den Grooten, met veel beelden, door *Duffet.*	10 : 7	11 . 8
St. Sebastiaen, aen een Boom gebonden en gemarcelifeert van eenige Soldaten, door den *Ridder Antoni van Dyk.* . . .	7 : 7	6 : 8

Een

	Hoog. v. d.	*Breet.* v. d.
Een doode J. Christus, die beweent word van Maria, Johannes en Maria Jacoba, door denzelven. .	5 : 10	5 : 2
De verschyninge aen de Herders, op het Velt, door *Giuseppe Ribera*, bygenaemt *Spanjolet*. . . .	3 : 4	4 : 4
De H. Moeder Maria, met het Kindeken Jesu, St. Antonio en St. Francisco, van *Titiano*. . . .	3 : 6	4 : 9
De H. Moeder Maria, met het Kindeken Jesu, met St. Joannes den Evangelist, St. Elisabeth, en op den tweeden gront Johannes den Doper, door *Andrea del Sarto*. .	5 : 9	4 : 6
St. Catharina, die de Martelkroon ontfangt van een Engel, door *Simon Vouët*.	5 : 10	4 : 2
Een Heilige Familie, onverbeterlyk getekent en geschildert, in de eerste manier van *Raphaël de Urbino*.	4 : 5	3 : 7
Een H. Familie heerlyk geschildert, door *Andrea del Sarto*. . .	5 : 10	4 : 6
St. Johannes den Doper in de Woestyne, houdende in de eene Hant, waer op hy rust, het Kruis, en in de andere een houte Nap, om uit te drinken, dit is het kostbaerste stuk van het gansche Kabinet, door den Prins der Schilders, *Raphaël de Urbino*. . .	6 : 6	4 : 4
De Offerhande der H. drie Koningen aen het Kindeken Jesu, Maria en St. Joseph, waer by verscheide Dienaren, door *Paulo Veronese*.	3 : 2	2 : 3
De H. Moeder-Maegt Maria, met het Kindeken Jesu op haeren schoot, waer by St. Jan, door *Andrea del Sarto*. . . .	3 : 2	2 : 6
Jesus, Maria en St. Johannes, waer by een geestelyke met gevouwe handen biddende, door *Titiano*.	2 : 5	3 : 0

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Jesus, Maria, St. Rochus en St. Maria Magdalena, door *Palma Vechio.*	2 : 0	3 : 6
De H. Rosalia, hoe haer de H. Drievuldigheit verschynt, door den Ridder *Antoni van Dyk.* . . .	3 : 11	2 : 10
Een Stuk, verbeeldende: hoe de H. Rosalia van de Engelen naer den Hemel gedragen word, door denzelven.	3 11	2 : 10
Een overheerlyk stuk, verbeeldende een Ecce Homo, welke in gemoetsbeweginge alles overtreft, door *Antonio Corregio.* . .	2 : 8	2 : 2
Een heerlyk Bloem- en Fruitstuk, door *Coenraet Roepel.* . .		
Dit is het laetste Stuk, dat die roemruchtige Vorst *Johan Wilhelm* op zyn Dootbedde gekocht heeft.		

Vervolgens ziet men in deze KUNSTZAEL, GAENDERY, *of* VERTREK, *noch deze volgende* STATUEN.

Den Centaurus met een Cupido op zyn rug, zynde een oprecht Antick, van Brons.
Den Gladiator, van Brons.
Het Kindeken Jesus met een Kruis in de hant, mitsgaders de geheele Passie, gemaekt door den vermaerden Hof-Beelthouwer, den *Ridder de Grupello.*
Een Leeu, die een Os of Stier verscheurt, van Brons.
Venus en Adonis in Brons, door den beruchten Beelthouwer *Soldani.*
Een Leeu, die een Paert verscheurt.
Apollo, hoe hy Marsias vilt, van Brons, door *Fugini.*
De Broeder-Moort van Cain en Abel, in Brons, door *Giovanni de Bologna.*
De zittende Mozes, in Brons, door *Michael Angelo Bonarotti.*
Prins Wilhelm van Nassau te Paert, door *A. de Frys.*
De Sabynse Maegden-Roof, geboetseert en vergult.

Den

Den Laocon, nevens zyne twee Zoonen, hoe hy, van de Slang gebeten, om 't leven komt, in Brons, zynde Basrelieven, van *Soldani.*

Op de andere zyde der KUNSTZAEL.

Een Kop van een Philofooph, van Aerde.
St. Bartholomeus, van Brons, door den *Ridder de Grupello.*
Den Helthaftigen Romein Mutius Schevola, van Marmer, zynde een Antick.
St. Jofeph, met het Kindeken Jefu, door *Grupello.*
Hercules en Jole, in Brons, door *Fugini.*
Den Keurvorft van de Palts Johan Wilhelm, in Brons, door den *Ridder Grupello.*
De Moeder-Maegt weenende, van Brons, door den Ridder *Grupello.*
Chriftus aen het Kruis, van Brons, door denzelven.
St. Johannes, in Brons, door den Ridder *Grupello.*
De Keurvorftinne Weduwe Anna Maria Louifa, Dochter des Hertogs van Tofkanen, in Brons, door *Grupello.*
Haere Majeftyt de Koninginne Weduwe van Spanje, een geboren Palts-Gravin, door *Grupello.*
Angelus Cuftos, in Brons, door denzelven.
St. Therefia met den Engel, van Lood, door den *Ridder Giovanni Lorenzo Bernini.*
Een Hooft van een Philofooph, geboetfeert.
Noch ziet men in deze Kunftzael twee fraeje Tafels, van zo genaemde *Bianco Negro Anticho*, en in de derde Groote Zael van *Rubbens*, twee Tafels, van *Albaftrum Orientale A Ocbio.*
En in de laetfte Groote Zael, twee Tafels van *Alebaftro Orientale Contognino*, en twee van *Galo Anticho in Oro.*

Deze volgende TAFEREELEN *zyn in de* KABINETTEN *geplaetft.*

Het eerfte Kabinet.

De beroemde Predikatie onzes Zaligmakers aen den Oever der Zee, met een onnoemelyk getal afbeelt-

feis

fels van Menfchen, Beeften en Viffchen, die zich op de Zeeftrant vertoonen, van den *Fluweelen Breugel.*

Een Boerendans, met een menigte Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Zeehaven, met Schepen, en een menigte Figuren, van den *Fluweelen Breugel.*

Het Afbeeltfel van St. Hieronimus, in een fchoon Lantfchap, door den *Fluweelen Breugel.*

Reinout en Armida, in Miniatuur, door *Werner.*

Adam en Eva, van *Le Klerk.*

Een Koets en twee Wagens, met een menigte afbeeltfels, zo van Menfchen als Beeften, in een fchoon Lantfchap, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Lantfchap met veel Beelden, door *Hermanus Zachtleven.*

Een fchoon Lantfchap, verbeeldende den Zomer, door *Breugel*, en de Beelden van *van Balen.*

De weergâ, verbeeldende een Winter, door dezelve Meefters.

Drie Stukken, alle Lantfchappen, kunftig gefchildert, door *Egelon van der Neer.*

Flora door eene Nymph gekroont, van *Rubbens*, in een heerlyk Lantfchap van den *Fluweelen Breugel.*

Twee Lantfchappen, door *Egelon van der Neer.*

Twee kleine Stukjes, verbeeldende den liefdadigen Samaritaen, door *Al. de Graef.*

De Lente en den Herfft, met veele Figuren, in twee fchoone Lantfchappen, door den *Fluweelen Breugel* en *van Balen.*

De Onthoofding van Johannes den Dooper, door *Brufa Sorci.*

Adam en Eva in 't Paradys, de Beelden door *Le Klerk*, het Lantfchap en de Beeften door den *Fluweelen Breugel.*

Een Batailje met veel gewoel van Paerden en Beelden, door *Roelant Savry.*

Een Zeehaven met Schepen, en een menigte van Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Dorp in een fchoon Lantfchap, met veele Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Zeehaven, met veel gewoel van Schepen en Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een

Een Drie-Koningen, met een groote menigte van Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Stuk, verbeeldende Scipio Africanus, met een onnoemelyk getal van Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Bacchus-Feest, de Beelden door *van Balen*, het Lantschap door den *Fluweelen Breugel.*

Twee Portretten, door *Arnold Boonen.*

Een Batailje, en de weergâ verbeelt den overtocht der Keizerlyke Armée over de brug van Essek, door *van der Mieren.*

Twee Beeltjes, in Miniatuur, door den Capuciner Pater *Hipolite Galantini.*

Een Boteram, met Aerbeïen heel natuurlyk in Miniatuur, door *Jean Augustyn van Goes.*

De liefdadige Samaritaen, door *Al. de Graef.*

Een Kruisiging Christi, vol gewoel van Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

De Portretten van den Keizer Josephus, Karel, en andere Aerts-Hartogen en Princessen uit het Huis van Oostenryk, door den *Ridder Douven.*

Het Portret van zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit Johan Wilhelm, in Miniatuur, door den Baron *Mardefelt.*

Het Portret van den *Baron Mardefelt*, in Miniatuur, door denzelven.

Vier Lantschapjes, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Masquerade, aerdig geordonneert, van den *Fluweelen Breugel.*

Twee Lantschapjes, van *van der Meer.*

Een Bacchus Feest, met veele Beelden, door *van Balen*, het Lantschap door den *Fluweelen Breugel.*

Een St. Jans Predikatie in de Woestyne, met een menigte toehoorders, van den *Fluweelen Breugel.*

Een ovael Stuk, verbeeldende Venus en Kupido, door *Taddeus Zucchero.*

Een Lantschap aen den Oever der Zee, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Wintmolen in een Lantschap, door den *Fluweelen Breugel.*

Een St. Johannes in een Lantschap, door *Elshamer.*

Een St. Johannes, van den *Ridder Douven.*

Een Geboorte Christi, door *Poelenburg.*

Een

Een Kalkoen, met verfcheide andere Vogels, van den *Fluweelen Breugel.*

Twee Kindertjes, in een ront Stukje, door *Taddeus Zucchero.*

Een fchoon Lantfchap, met een Wagen en veele Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Lantfchap, van den *Fluweelen Breugel*, geftoffeert met een Diana en twee Nymphen, die viffchen, door *van Balen.*

Een Bloemftuk, van den *Fluweelen Breugel.*

Een Zeehaven, met een onnoemelyk getal van Beelden, door den *Fluweelen Breugel.*

Een Kruisverheffing, door *Willem Baur.*

Een klein Autaerftuk, verbeeldende de Drieëenheit, met veele Heiligen, door *Ciro-Ferro.*

Het tweede Kabinet.

Een Heilige Familie, door den *Ridder van der Werf.*

Een Christus in 't Graf, door *Jan van Achen.*

Venus en Cupido, die bezig is zyn pyl te flypen, door den *Ridder van der Werf.*

Een Adam en Eva, die uit het Paradys gedreven worden, door den *Ridder van der Werf.*

Een Meisje, hebbende een Vogeltje in een Kooi, met eenige Jongens, daar onder een met een Kat in den arm, trachtende het Vogeltje uit te lokken, door den *Ridder van der Werf.*

Een Bad van Diana, door *Rottenhamer*, het Lantfchap van den *Fluweelen Breugel.*

Een Maria Magdalena, door den *Ridder van der Werf.*

Een Bacchanael van Kinderen, nevens een oude Vrou die lacht, met een Beuling in de hant, verbeeldende een Kaerslicht, door den *Ridder van der Werf.*

St. Jofeph, met Maria, die Kerffen prefenteert aen het Kindeken Jefu, van den *Ridder van der Werf.*

Een Adam en Eva, weenende over de doot van Abel, door den *Ridder van der Werf.*

Een Rhyngezicht, van *Harmen Sachtleven.*

Een Lantfchap, van *Griffier.*

Een Gezicht van Romen, door *van der Heyden.*

Een Harder en een Harderinne, van *Kafparus Netfcher.*

Een Gezelſchap van Heeren en Juffrouwen, die de Muziek leeren, zynde een Stuk zonder weergâ, door *Kaſparus Netſcher.*

Een Meisje met een Papegaei, door *Kaſparus Netſcher.*

Een Geboorte Jeſu Chriſti, van *Rottenhamer.*

De Bruiloft te Cana in Galileen, door *Rottenhamer.*

Het laetſte Oordeel, door *Rottenhamer.*

De Geeſſeling van onzen Heilant J. Chriſtus, door *Palma Jovana.*

Het Oordeel van Paris, door *Rottenhamer.*

Een Lantſchap met Beelden en Beeſten, door *Adriaen van de Velden.*

Een doode Chriſtus, de Heilige Moeder-maegt, Johannes en Maria Magdalena, door den *Ridder Antoni van Dyk.*

Hagar in de Woeſtyne, met Engelen, door *Egelon van der Neer.*

Een ſchoon Lantſchap, met drie Beelden, van *Mola.*

Een Adam en Eva, van *Le Klerk.*

Een Lantſchap, door *Hans Holbeen.*

Een Lantſchap, met verſcheide Beelden en Beeſten, door *Egelon van der Neer.*

Een gekookte Zeekreeft, en een Beeker, van *Sneyers.*

Eneas, die zynen Vader Anchiſes, op zynen rug, uit den brant van Trojen draegt, door *Elshamer.*

Een ſchoon Stukje, met twee Beelden, door den ouden *Frans van Mieris.*

Een Hollantſche Boer, met een pyp in de mont, en een Vles Jenever in de hant, van den ouden *Frans van Mieris.*

De Vlucht naer Egipten, door den ouden *Frans van Mieris.*

Een Officier in 't harnas, met een pyp in de hant, door den ouden *Frans van Mieris.*

Een Vrou in een flaeuwte liggende, benevens een oude Vrou en twee Meisjes, en een Dokter beziende het water, door den ouden *Frans van Mieris.*

Het Afbeeltſel van een Juffrou, die met een Hont ſpeelt, door den ouden *Frans van Mieris.*

Een Kaerslicht, verbeeldende een Jongeling, die op de Fluit ſpeelt, door *Gerard Dou.*

Een Ryſchool, met Paerden en Beelden, door *Philip Wouwerman.*

Het Portret van den ouden *Frans van Mieris*, naer zyn eige weezen geschildert.
Een Lantschap, van *Elshamer.*
Het Portret van de Vrou van *Frans van Mieris*, door hem zelf geschildert.
Het Afbeeltsel van de Koninginne Weduwe van Spanje, een geboren Princesse van de Palts, door *Egelon van der Neer.*
Een out Man, zittende op de Ruïnen van het Colisceum te Romen, door *Bamboots.*
Een Offerhande van Iphigenia, vol Beelden, door *Elshamer.*
Het Portret van den Kunstschilder *Sneijers*, door hem zelf geschildert.
Een Batailje, door *Willem Baur.*
Een Portret, met eenen gouden Keten om den Hals, door *Tintoretto.*
Een Portret, met een kraeg om, van *Rembrant.*
Een Executie, daer een Man in een ton word gerolt, door *Willem Baur.*
Een Rhyngezicht, van *Harmen Zachtleven.*
Loth met zyne twee Dochters, door *Corneille.*
Een Bacchus-Feest, door *Joseph Heins.*
Een Battailje, van *Palamedes.*
Een Lantschap met Beesten, van den ouden *Roos.*
Een Lantschap met Beesten, verbeeldende een Avontstont, van *Nikolaes Berchem.*
De H. Maegt Maria, en St. Joseph, met het Kindeken in de kribbe, door *Mola.*
Een Vrou, betonende haere mildadigheit aen den Armen, door *Pasqualigo.*
Een Vrou in een flaeuwte liggende, van *Egelon van der Neer.*
Een Bacchus-Feest, door Kinderen, omringt met een Feston van Bloemen, door *Pater Zegers.*
Een Lantschap, verbeeldende de Brug van Molo te Romen, door *Francisco Mola.*
Een oude Vrou, die den Zegen voor de Maeltyt geeft, door *Gerard Dou.*
Een Heremiet, door *Gerard Dou.*
Een Geboorte Christi, van *Cornelis Poelenburg.*
Jesus Christus met Maria, door *Quinta Maseys.*
De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, door *Quinta Maseys.*

Twee Stukjes, verbeeldende Jesus, Maria, Joseph en eenen Engel, door *Godfried Schalken.*

Een oude Vrou, die Haring, Citroenen, Ajuyn en meer diergelyke Waren, verkoopt, met een Meisje, en een biddende Bedelaer, zynde een Stuk zeer kunstig en uitvoerig geschildert, door *Gerard Dou.*

Een Meisje, met een kaers in de hant, van *Gerard Dou.*

Een oude Vrou, die Brood snyt, benevens haer een Jongen met een kaers in de hant, en een klein Kint dat aen de tafel zit, daer een Ham op staet, door *Gerard Dou.*

Het Kint Jesus, Maria, Joseph, met eenige Kinderen en Engelen, in een fraei Lantschap, van een onbekent Meester.

Een Batalje by het ondergaen van de Zon, door *Nicolaes Berchem.*

Een Winter, door *Jan Bol.*

Eenige Boeren, die met malkander krakkeelen, door *Ostade.*

Danssende Boeren, van *Ostade.*

Een Goden-Banket, door *Jogchem Uitewael.*

Een Chirurgyn, die een Gequetste verbint, van *Adriaen Brouwer.*

Een Chirurgyn, die een Jongen een doorn uit den voet trekt, van *Adriaen Brouwer.*

Het Portret van Bouwer, door hem zelf geschildert.

Vechtende Boeren, door *Adriaen Brouwer.*

Een Boer met een pyp, van *Adriaen Brouwer.*

Een vette Kuiper, en een Vrou met een glas in de hant, benevens eenige Boeren, die by het vuur zitten, door *Adriaen Brouwer.*

Een Boer, die tabak rookt, en noch drie andere, die by het vuur zitten, van *Adriaen Brouwer.*

Een Lantschap, van *Moyaert.*

Een Portret met een kraeg, van een onbekent Meester.

Een Lantschap, gestoffeert met twee Boeren, en een Kar met een Ezel bespannen, door *Nicolaes Berchem.*

Een Lantschap, geschildert van van *Diemen.*

Een Portret, van *Hans Holbeen.*

St. Lucia, van *Parmesaen.*

Jesus, Maria en Joseph, door *Parmesaen.*

Oesters, Broot en Limoenen, op een tafel geschildert, door *Mignon.*

Een

Een Lantſchap, door *Francis Milee.*
Een Bloemſtuk met drie Beelden, door *van Keſſel.*
Een ſlapende Vrou, met een Hont by haer, aen den Oever der Zee, door *Giobatiſta Weeninx.*
Een Jongen, die een Hont vlooit, door *Bamboots.*
Een Jager met een Hont en eenig Wilt, door *Giobatiſta Weeninx.*
Een Lantſchap, van *Paulo Brill.*
Danſſende Boeren, door *David Teniers.*
Een Hooft, door *Rembrant van Ryn.*
Een weergâ tot het zelve, door *Rembrant van Ryn.*
Jupiter, zuigende aen eene Geyt, door *Nikolaes Bercbem.*
Een Stuk met Beelden en Paerden, van *Philip Wouwerman.*
Eene Bacchante, of Prieſtereſſe van Bacchus, door *Rembrant van Ryn.*
Een Wandeling van Heeren en Dames by een Fontein, door *Philip Wouwerman.*
Een Portret, van *Hans Holbeen.*
Een ſchoon Stuk, verbeeldende het Keurvorſtelyk Geſlacht der Palts van Frederik den vyfden, door *Cornelis Poelenburg.*
Een Lantſchap, daer een Pont in verbeelt is met veel Koejen en Schapen, benevens eenige Harders en Harderinnen, door *Adriaen van de Velden.*
Twee Stukjes zynde Lantſchappen, geſtoffeert met Beelden en Beeſten, van *Guliam de Heuſch.*
Het Afbeeltſel van Haere Koninglyke en Keurvorſtelyke Hoogheit, de Vorſtinne Weduwe Anna Louiſa, door *den Ridder Douven.*
Een Lantſchap, geſtoffeert met een Wagen en eenige Heeren te paert, van *Sneyers.*
Een Samaritaenſche Vrou, door *Gerard de Laireſſe.*
Een Geboorte Chriſti, in de manier *van Titiano.*
Twee Stukjes zynde Lantſchappen, van *Bourginjon.*
Een Stuk, verbeeldende: daer den Doge te Venetien de Zee trout, van *Tempeeſt.*
Een Boere-Maeltyt, door *Teniers.*
Een Maeltyt, door *Huth.*
Markus Antonius en Kleopatra, die de Paerl ſmelt, door *Huth.*
Twee Patryzen, van *Minjon.*
Een Meisje met een boteram in de hant, in de manier van *Teniers.*

Een Tovery, door den ouden *Breugel.*
Twee Stukken, verbeeldende de schaking der Sabynen, op glas geschildert, in de manier van *Lukas Jordaens.*
Een dronke Silenus, met twee Satyrs, door *Rubbens.*
Een Dame, die op de Luit speelt, door *Egelon van der Neer.*
De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, van *Guercino Dacento.*
Jesus, de Maegt Maria en Johannes, door *Carlo Maratti.*
De H. Maegt, met het Kint Jesu, door *Corregio.*
Jesus, Maria en eenen Engel, door *Petro de Cortona.*
De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, van *Hannibal Carraci.*
Maria Magdalena, door *Corregio.*
Een Lantschap, van *Salvator Roza.*
Jesus, Maria en eenen Engel, door *Gerard de Lairesse.*
Een Visschery te Romen, van *Bamboots.*
Twee Stukken zynde Lantschappen, van *Artois.*
Een Vrou in 't wit gekleet, met eenige andere Beelden, van een onbekent *Meester.*
Een Optocht van Ruitery, door *Bourginjon.*
Twee Stukjes zynde Lantschappen met Beesten, van *Guliam de Heusch.*
Een Lantschap, door *Egelon van der Neer.*
Een Kruisdraging naer den Berg van Calvarien, door *Jaques Bassan.*

BEELDEN, DIE IN 'T KABINET ZYN.

Een Groep van Kinderen, van Ivoor.
Den Krygsgod Mars, van Koper.
Een Pallas, van Ivoor.
Een Groep van Kinderen, uit Ivoor.
Een Beelt van Koper, met een kruik in de hant.
Een Groep van Kinderen en Satyrs, van Ivoor.
Een Hercules, van Metael.
Een Groep van Kinderen, uit Ivoor.
Een antike Hercules, van Steen.
Een Leda met de Zwaen, van Metael.
Een Borstbeelt van een Indiaen, van Metael.
Een dito.
Venus en Cupido, van Ivoor.
Twee Indiaensche Borstbeelden, van Metael.
Een Adonis, van Ivoor.

Een

Een Flora, van Metael.
Een Venus, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Merkurius, van Metael.
Kaïn en Abel, van *Rauchmuller.*
Een Leeu, door Kupido in toom gehouden, van Ivoor.
Een Hercules, die den Leeu verscheurt, uit Ivoor.
Een Apollo, van Metael.
Een Bacchus, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Apollo, van Metael.
Een Minerva, van Ivoor.
Een Flora, van Metael.
Een Lucretia, uit Ivoor.
Een Faunus, van Metael.
De Schaking van Proserpina, uit Ivoor.
Een Venus, van Metael.
Een Kleopatra, uit Ivoor.
Een Apollo, van Metael.
Een Juno, uit Ivoor.
Een Mercurius, van Metael.
De H. Moeder-Maegt Maria, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Flora, van Metael.
Den H. Johannes, uit Ivoor, van *Lioni.*
De Schaking van Dianire door den Centaurus, van *Rauchmuller.*
Een St. Hieronimus, uit Ivoor, van *Lioni.*
Een Beelt met een kruik in de hant, van Metael.
Jesus aen een kolom gebonden, uit Ivoor, door *Rauchmuller.*
Een Vestaelsche Nonne, van Metael.
Een Krucifix, uit Ivoor.
Een Hercules, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Meleager, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Bacchus, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een Venus, uit Ivoor, van *Elbover.*
Een St. Sebastiaen, uit Ivoor.
St. Rochus, uit Ivoor.
Een Vaes met Basrelieven, van Ivoor.
Hendrik de vierde Koning van Vrankryk, te paert, van Zilver.
Twee Bloemkranssen, uit Hout gesneden, zonder weergâ van kunst.
Twee Jachten in Lantschappen, uit Hout gesneden.
Drie Lantschappen, kunstig uit Hout gesneden.

NAEMLYST
DER
KUNSTSCHILDERS
EN
SCHILDERESSEN.

Welkers Levens- en Kunstbedryven in dit tweede Boekdeel vervat zyn.

A.

B.

C.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

K.

L.

M.

N.

N.

P.

Q.

R.

S.

T.

U.

U.

V.

W.

NAEMROL
DER
KUNSTSCHILDERS
EN
SCHILDERESSEN.

Die met hunne Beeltenissen in Plaet verschynen in 't tweede Deel.

PLAET

PLAET

PLAET M. *Pag.* 304.

Elias van NYMEGEN, *Gerard* SANDERS *en* *Dionys van* NYMEGEN.

PLAET N. *Pag.* 353.

Tiebout REGTERS, *Jan* TEN COMPE *en Jan* PALTHE.

PLAET O. *Pag.* 423.

Karel de MOOR, Ridder van 't H. Roomſche Ryk.

Drukfeilen in 't *Eerste* Deel.

Blatz. 20 reg. 11 *staet* sels *lees* snels.
—— 92 reg. 23 *staet* schelten *lees* schelton.
—— 94 reg. 22 *staet* 1574 *lees* 1674.
—— 151 reg. 8 *staet* de Vooys *lees* de Voys.
—— 271 reg. 19 *staet* 1720 *lees* 1726.
—— 334 reg. 11 *staet* met Oostindischen inkt *lees* met Coleur en Waterverf.
—— 345 reg. 7 *staet* Sales *lees* Salisch.
—— 394 reg. 12 *staet* sterkte *lees* strekte.
—— 408 reg. 4 *staet* 1725 *lees* 1735.

Drukfeilen in 't *tweede* Deel.

Blatz. 5 reg. 14 *staet* de Vooys *lees* de Voys.
—— 20 reg. 10 *staet* word *lees* worden.
—— 68 reg. 23 *staet* het zo uitvoerig *lees* zo uitvoerig.
—— 89 reg. 24 *staet* Reisters *lees* Refters.
—— 361 reg. 11 *staet* Arnout Rentinek *lees* Arnout Rentinck.
—— 364 reg. 26 *staet* doar *lees* door.

Na-Bericht aen de Leezers.

De *Corrector*, (tot dit Werk gebruikt, om de druk- en andere feilen daer in te verbeeteren,) in de correctie van 't *eerste Deel* de spellinge der aldaer ingelaschte Dichtstukken hebbende waergenomen op gelyken voet, als in Prosa of het Onrym, om, zo veel mogelyk, overal aen zich zelf gelyk te zyn, is in dit *tweede Deel* daer van afgeweeken op de klagten van eenige Dichteressen en Dichteren, welkers Stukken in 't *eerste Deel* voorkomen, en heeft, op hun verzoek, in deezen om gevoegshalven ieders byzondere spellinge en distinctieteekens wel willen in agt neemen, en alzo *bladz.* 397, *de 2de regel van onder*, staet: *maer zodanig als het ons*, &c. kan in de plaetse geleesen worden: maer zodanig als het ons, (*op de spelling en eenige distinctieteekens na*) door des Auteurs eigen hand is toegezonden. *Blatz.* 460, *vs.* 3 staet: *De groote Leerling*, moet zyn *Den grooten*, &c.

BRIEF aan een' VRIENT.

Op het Eerste DEEL, van den

NIEUWEN SCHOUBURG

DER

NEDERLANDSCHE

KUNSTSCHILDERS

DOOR

JOHAN VAN GOOL.

MYN HEER,

Neeme de Vryheyd U Ed. deeze Brief toe te zenden, in Hoope dat deeze niet te minder de Vrienschap tusschen Ons beyde zal behouden.

Blyven

&c. &c.

BRIEF aan een' VRIENT.

Behelzende eenige aanmerkingen op het eerfte Deel van den

NIEUWEN SCHOUBURG DER *NEDERLANTSCHE* KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN.

DOOR

JOHAN VAN GOOL.

Gedrukt voor den Auteur.

(Gerard Hoet)

MYN HEER,

DE redenen die my bewogen hebben de volgende aanmerkingen op den NIEUWEN SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN, beſchreven door de Heer JOHAN VAN GOOL, UEd. onder 't oog te brengen, zyn geenſins uit eenigen haat of wangunſt tegen den Schryver, gelyk ſommige kwaatmenende het zouden mogen duiden, maar, in tegendeel, alleen ter liefde van de Kunſt; en om alle vooroordeel en verkeerde denkbeelden wegens de Kunſthandelaars uit den weg te ruimen. Heb ik 't geluk hier in te ſlagen, zal ik alle vergenoeging genieten, die ik van de re-

delyke Waerelt verwachten kan.

Pag. 76, in 't leven van den Kunſtſchilder D. Mytens, zegt den Schryver, *dat, door 's mans ongeregelde levenswyze, hy niet ryker wierd, waar door de Huisvrouwe van den Kunſtſchilder Netſcher, een ſlimme Trip, haar voordeel wiſt te beoogen, met hem zyne fraaiſte ſtukjes voor een' geringen pryſt afhandig te maken:* dus wordt de Vrouwe van zulk een voornaam Kunſtenaar onder den rang der zoogenaamde Keelbeulen geſtelt, (want met dien naam doopt hy alle Kunſthandelaars) en haren Man daar zekerlyk onder begrepen, vermits dien handel buiten zyn medeweten niet kan geſchied zyn. Liever wil ik geloven dat Jufvrou Netſcher daar door Mytens in zyn verlegentheid is te hulp gekomen. Ook is deze vlek zonder genoegſaam bewys, als ſteunende alleen

leen op 't zeggen van zeker perſoon.

Pag. 98, geeft myn Vrient een ſchets van den kwaſtigen Schilder Schoonjans, en zyne onmoeting met J. Vos, als een voorbeelt dat men voor geen Kunſthandelaar Schilderen moet. Altoos, het legt 'er in opgeſloten. Ik heb ſtukken van dien Knaap voor weinig gelt zien verkopen, des zou J. Vos 'er weinig voordeel by gevonden hebben indien hy hem gebruikt had. Niets is gevaarlyker voor een Kunſtkoper als voor hem te laten Schildederen; want het is genoeg bekent hoe hagchelyk het is voordeel te doen met Schilderwerk van Meeſters die nog in leven zyn. Heel anders is het gelegen met een Liefhebber die een ſtuk voor zyn plaizier aanbeſteedt, zonder voordeel daar by te bedoelen, daar, in tegendeel, den eerlyken Kunſthandel zonder winſt niet beſtaan kan.

Pag. 99, Wordt J. Mortel als een braaf Schilder ingevoert; *die de Heem en Mignon Kunſtig wiſt na te Kopiceren; door welke kopyen onervaarnen menigmaal bedrogen zyn.* Men zegt niet door wien, of door den Schilder of Kunſtkoper: ik verbeelde my door den Schilder, indien niet, blyſt hy echter een bedrieger; want had hy de namen daar niet op geplaatſt, zou 'er geen bedrog door geſchiedt zyn. Gelieft te begrypen dat geen Kunſtkoper, ten zy hy Schilder is, de namen van anderen kan nabootſen, en uit dien hoofde ſchuilt het bedrog by den Schilder, die des ſtrafbaarder is dan den Handelaar voor wien hy 't doet.

De Heer Commis Verſchuring heb ik in 't bywezen van den Schryver hooren verhalen; dat, by een Schilder komende, hy een ſtuk van zynen Groot-

Grootvader op den Ezel zag, wiens naam overschildert was, en dien van Lingelbach in de plaatsch gestelt, welken, nog nat zynde, zyn Ed. met den vinger afwischte. Verre van my is 't dat ik daar uit zoude willen opmaken dat alle Schilders bedriegers zyn, gelyk de Schryver alle Kunsthandelaars, zonder onderscheidt, te boek stelt. De Hemel behoede my voor zulke liefdeloze gedachten.

Pag. 134, Wordt gezegt, *dat Houbraken genoodzaakt wierd voor de boekverkopers te tekenen*, *zynde*, na 't geloof des Schryvers, *niet veel beter dan of men op de Galei te Schilderen zat, gelyk men te Romen het Schilderen voor Keelbeulen plach te noemen.* Hoe kan men zoo onbezonnen een doen verachten dat in allen deelen lof verdient! Acht de Schryver de Tekenkunst zoo gering dat men ze niet tot voor-

voordeel zou mogen oeffenen ? is ze niet de ziel der Schilderkunst? zeker ja. Wat reden is 'er dan, wanneer men zyn winst daar meer by vindt dan met Schilderen, dat men zich daar niet aan zouden mogen overgeven? Hem kan niet onbewust zyn hoe veel gelt 'er wel met Tekenen, Graveeren en etschen gewonnen is; daar hy Pag. 245, sprekende van O. Elliger, na vooraf zyn Schilderlof gemeldt te hebben, zich dus uitlaat; *Ook wierd hy om zynen vluggen Geest in 't ordineeren zeer aangezocht om Tekeningen en Tytels voor historiale boeken te maken; daar hy doorgaans zoo veel werk van had dat 'er naaulyks tydt voor Schilderen overschoot: want de meeste kleine stukjes, die op zynen naam uitgaan, zyn meest kopyen, en door Kunstkopers met eenen glimp van echtheit geblanket.* Waarom het Teke-

kenen dezer twee Kunſtenaars meer verachtelyk is voor den eenen dan den anderen, begryp ik niet, want hier word het in Elliger niet beriſpt, maar in Houbraken misprezen. Onkunde en onbezonne drift moet den Schryver vervoert hebben eene zaak zoo tegenſtrydig voor te brengen; en daar uit oorzaak te zoeken, om zoo wel eerlyke als bedriegchelyke Kunſthandelaars, met den hatelyken naam van Keelbeulen te bekladden. Dat de meeſte kleine ſtukjes van O. Elliger kopyen zyn, en door Kunſtkopers voor echt gedebiteert, vind by my geen geloof, vermits de Man in 't laatſt zyns levens zoo verre van zyn eerſte en beſte manier vervallen was, dat zyne ſtukjes te goet koop verkoft wierden om voordeel door 't kopieeren te bedoelen. Eerder was dit van zyn beſte werken te denken. Doch

hier is 't weder op den Kunsthandelaar geladen.

Pag. 153. zegt de Schryver, *dat het tegens zyne gewone neiging strydt de gebreken zyner Kunstbroederen ten toon te stellen.* Wenschelyk was het dat hy zich zoo redelyk gedragen had, en niet te liefdeloos aller Kunsthandelaars, zonder onderscheidt, (waar onder ik de Schilders, zyne Kunstbroederen, mede reken) zoo schandelyk voor Keelbeulen te brandmerken; zonder dat het hem lust van een eenigen tot lof te spreeken, maar allen met een egale kwast te bekladden. Is 't niet doemenswaardig dat men zynen naasten zoo vuilaardig mishandelt? Dat men de zulken die met de Kunst bedrog plegen met bescheidenheid ten toon stelle is pryslyk, maar onbesproken Handelaars daar onder te begrypen betaamt geen

geen eerlyk man: en zoude het my en anderen zeer verveelen indien men in 't vervolg daar mede volharden. Leest het leven van C. Le Blon en meer andere Schilders, daar zult ge staaltjes van bedrog vinden waar nooit een zoogenaamde Keelbeul aangedagt heeft: zyn daarom alle eerlyke Schilders Guiten? dat zy verre, schoon het uit zulke stellingen zoude moeten volgen.

Pag. 359, Heeft hy dikwyls van M. Terwesten hooren zeggen, *dat Dodyns in zynen leeftydt boertjes halflyfs naar Ostade geschildert had, die hy zyne Leerlingen te kopieeren gaf, waar voor hen van den Boekverkoper Simons*, (gewis mede een Kunsthandelaar) hoe versch geschildert, *zes guldens het stuk betaalt wierd.* Voorts zegt hy, *komt nu eens! wat jonge Schilder of Leerling zou thans zes*

 stui-

ſtuivers in plaats van zoo veel guldens voor diergelyke Kunſtwaar krygen? Indien 'er ſtukjes, of kopyen, door zoo bekwaam een hant geſchildert als van Dodyns, thans geveilt wierden, zouden zy noch wel zes guldens gelden; want dan zou 'er de manier en aart van Oſtade in doorſtralen. Licht heeft Simons twintig of dartig ſtuivers op een ſtukje gewonnen; des, leefde hy nog, zou hy mede, om den ſoberen winſt, onder de Keelbeulen geplaatſt worden.

De Schryver heeft het weder zoo ongenadig op den Kunſthandelaar geladen even gelyk de prezident van den Bloetraadt op den onſchuldigen; die, wanneer hem zyne gedachten wierd afgevraagt, hen half ſlapende, naar de galg, verwees. Het wordt een ſchande gerekent thans voor Kunſtkopers te Schilderen, en zeker de laatſten zyn

'er

'er niet begeerig naar, vermits 'er geen voordeel by te vinden is; want indien 'er eenige winſt op ſtukken der levende Meeſters overſchoot, zou de Schryver niet kunnen nalaten met ſchenden en Keelbeulen uit te varen. 't Is zelfs al lang buiten gebruyk geweeſt dat Kunſtkopers voor hen laten Schilderen. Is dat de oorzaak hunner haat? dan hebben zy het zich zelven te wyten, met den handel en handelaars zoo lelyk te brandmerken, en waar door de Liefhebbers hier te landen ook zoo ſchaars gevonden worden.

Pag. 360. en 351, Worden zy als ſnoode en *ingebeelde Kunſtkenders afgemaalt*, *die met recht Kunſtſlopers mogen genoemt worden*; *door wiens gewaande Kunſtbrillen de weinige Liefhebbers*, *die hunne eigen oogen niet betrouwen*, *zien moeten*; want, zegt hy, (*de goeden niet te na geſproken*) *zy*

willen dien weg wel in, om dat ze niet uit liefde voorde Kunst, maar uit inzicht van groote winsten Kabinetten verzamelen; daar, in tegendeel, de levende Kunstenaars door Edelmoedige Mecenaten aangespoort worden, om de Kunst op hoop van eer en beloning met alle magt voort te zetten. In de vorige Eeu plach het zoo te wezen, toen de Kunst op den Troon zat, en Nederlant op een menigte uitmuntende Kunsthelden roemen mogt; wier Kunsttafereelen thans met lantarens gezocht worden, en buiten 't Lant gevoert; daar, Helaas! na de Schilderyen der hedendaagse Schilders (eenigen uitgezondert) geen gevraag is; aangezien zy hemelsbreedt in Kunstvermogen van die wakkere Schilderlichten der laatste Eeu verschillen. Zonder dat zou hen geen Mecenaten ontbreken, gelyk aan den Ridder van der Werf en meer

meer anderen gebleken is. 't Gebrek van Liefhebbers hier te lande, zeg ik nochmaal, is voornamentlyk de reden, dat men de Kunsthandelaars zoo algemeen als bedriegers en weetnieten ten toon stelt; wordende daar door afgeschrikt noch op hen, noch op den Schilder, zich te vertrouwen, uit vreze bedrogen te worden; en dus onderdrukt men de Kunst, die anderfins, indien men den Liefhebberen beter vertrouwen inboezemden, zou aangemoedigt worden. Want door al dien onverdienden laster is de Kunsthandel hier afschuwelyk geworden, en voor die ze oeffent heeft men een' afkeer, zonder dat men de eerlyke Handeldryvers, (want die zyn 'er zoo wel als Schilders) van bedrog weet te overtuigen. Vraagt men na eenig bewys, komt het doorgaans op hooren zeggen uit, en de man is op 't Kerkhof.

Door

Door dit alles meen ik aangetoont te hebben dat de thans levende Schilders, hier te lande, alleen de oorzaak van 't verval der Kunſt te wyten zy. Ik rade des alle brave Kunſthandelaren, willen zy de ſchendnamen van Keelbeulen en Kunſtſlopers niet ondergaan, zich voor zulken; die hen zoo onwaerdig uitkryten, te wachten; want daar geen negotie geſchiedt vindt Bedrog geen plaats, en de Nyt geen oorzaak tot laſter. Het eenigſte daar een Liefhebber een Kunſthandelaar in kent, is, wanneer hy, op aanrading van een Schilder, een ſtuk gekoft heeft, zyn gedachten daar over te hooren, en of hy in den koop niet bedrogen is: want voor af met hem raadt te plegen was bedrog voor de hant, en dezen zou het zich, was 'er een koopje aan te doen, wel weten eigen te maken en door ſlingſe we-

wegen den Liefhebber daar van te ontzetten. Door zulke wangunſtige en valſche indrukſelen wordt de Kunſtliefde uitgebluſcht en den bodem geheel ingeſlagen, Dat men de Kunſt van verdienſtige Schilders veracht, verfoei ik ten uiterſten, als ſtrydende tegens eer en billykheit. Nooit heb ik my daar aan ſchuldig gemaakt. Maar dat Schilders den anderen in myn bywezen hebben te nageſproken is waarheit. Tot opbou der Kunſt moet een bekwaam Meeſter aangemoedigt worden, al was het zomtydts tot ſchade der Handelaars; maar dat een gemeen Schilder, die als 't veil langs de aarde kruipt, zoude kunnen verwachten dat hy met de eerſte Kunſtlichten zou moeten gelyk ſtaan, kan zoo min beſtaan als den beſten met den ſlechten egaal te ſtellen. De verwaantheit der meeſte hedendaagſe Meeſters gaat zoo

verre, dat zy zich verbeelden geen gelt zwaar genoeg te wezen om hunne Kunst te betalen: stelt men ze een fraai stuk van een' afgestorven meester voor, is aanstondts het zeggen, is dat of dat zoo schoon, en trekken de neus met verachting op, even als was het in waarde verre beneden hunne stukken. De Schilderyen der overleden Kunstenaren hebben mede in 't eerst geen groote vlugt genomen, maar zedert dezelve door den Kunsthandel zyn bekent geworden, en in achting gekomen, zyn ze na maten in prys opgeklommen. Indien de thans levende Schilders zulk ontrent hunne Tafereelen en Doeken geliefden te overwegen, en de waerdye der zelven zoo hoog niet op te vyzelen, zou 'er meerder trek in komen, en vervolgens door het handeldryven en den tydt in achting en prys toenemen

men. Dan zou men zoo vuil en onrechtvaardig de zoogenaamde Keelbeulen en Liefhebbers (die al mede een ſtreek moeten hebben) de weinige aftrek hunner ſtukken als oorzaak niet toeſchryven. Kon 'er een winſtje op de nieuwe Schilderyen overſchieten, wat zou een Kunſtkoper beletten daar inne minder te handelen dan in die der ouden? want het voor hen te even is als 'er winſt by te vinden zy, al waare het zelfs met dozynwerken. Ik heb voor geen geringe zomme gelts voor my laten Schilderen, doch altoos is 't met ſchade verzelt geweeſt, ſchoon men echter waant dat ik 'er voordeel by gevonden heb. Die de behandeling en geaartheid der meeſte Schilders kent, weet dat zy *bizar* en wonder teer zyn om mede om te gaan, en groot noch klein ontzien in alles dat met hunne

geneigtheit niet overeen ſtemt. Hier op zal ik my niet verder uitlaten, meenende aangetoont te hebben dat de Kunſthandelaars niet verdienen zoo mishandelt, maar eerder aangezocht te worden. Had de Shryver zich beter laten onderrichten voor hy zynen Nieuwen Schouburg in 't licht gaf, zou hy zoo duldriftig en onbezonnen niet tegens de Kunſthandelaars hebben uitgevaren: maar de Man heeft niet anders willen overtuigt worden, nemende Houbraken en Weierman ten voorbeelt. Voor dat die onwaerdige opvattingen tegens de Kunſtkopers plaats vondt, waaren zy zulke bedriegglyke werktuigen niet gelyk men ze thans uitkryt. Want toen was 'er in alle de voornaamſte ſteden overvloedig werk, zoo wel voor jongen als bejaarde Schilders; zynde thans nog eenigen in leven die by Kunſthandelaars

laars hebben geschildert, en zulks getuigen konnen. Ook heb ik myn Vader zalr? dikwyls hooren zeggen; dat het jonge Schilders toen nooit aan werk ontbrak; en dat te Brussel een Handelaar woonde, genaamt Potter, die hen, buiten de kost, jaarlyks duizent guldens aanboodt. Dit was toen zoo algemeen in de groote steden dat een Schilder slechts een geringe beurs nodig had om te reizen. Het was te wenschen dat men thans dien tydt beleefden, en niet behoefden te zeggen (gelyk de Schryver wegens de kopytjes van Dodyns zegt) *komt nu eens!* enz. Dan zoude een jong Schilder, die naarstig en bekwaam was, zyn bestaan rykelyk konnen vinden, en 't voordeel hebben de voornaamste kunststukken, die 't meest by de Kunsthandelaars berusten, te mogen kopyeeren, waar door zy

zich de behandeling dier Meesters zouden als eigen kunnen maken, en, behalven geltwinning, in Kunstvermogen toenemen, om door tydt en vlyt op hunne eigene wieken te konnen dryven. Die toen reeds Meesters waren vonden overvloed van werk en aftrek in hunne stukken, die door den Handel alom berucht en bekent wierden, daar andersins haren naam onbekent, en in het duister als bedolven gebleven had. Myn Vader heeft voor den Kunstkoper A. de Vos en meer anderen geschildert, gelyk meest alle de voornaamste Schilders ten zynen tyde deden. Uit dit alles is licht op te maken hoe nodig den Kunstkoper voor den Schilder is. In dien die Heeren dat wilde begrypen, zouden Kunst en Kunsthandel licht weder bloeien en meerder aftrek vinden: want de Kunstkoper brengt het debiet

biet aan, daar het geen Schilder voegt zyn werk te lopen veilen. Hoe onredelyk is 't dat men den Handelaar dan zoo onverdient en ſchaamteloos met ſchendnamen overlaadt, alleen uit misgunning van winſt! En wat is 't beklaaglyk dat men zich zelfs zoo nydig in den weg is! De Kunſthandel is zoo edel als eenigen, vermits 'er geen bedrog in is; want verkoopt men een kopy voor een echt ſtuk, is den bedrieger genoodzaakt het weder naar zich te nemen zoo dra het ontdekt wordt, en den Koper zoo voorzichtig geweeſt is een hantſchrift voor de Echtheit te vorderen. Over zulke voorvallen zyn menigmalen, zoo by de confreryen als particulieren by ons leven uitſpraak geſchiedt, 't geene de Schryver zoo wel als my bekent is. Kunnen de Liefhebbers dus wel geruſter handel doen

doen dan met een inlants Kunſtkoper? eenen vreemden ſluit ik buiten. Een Handelaar die bedrog pleegt en daar op toelegt kan onmogelyk beſtaan, want zyn ſchelmeryen worden dra ontdekt, en geraakt, als een bedrieger, by alle Liefhebbers buiten achting, waar door zyne Schilderyen geen aftrek hebben, en hy eindelyk in armoede valt, gelyk de voorbeelden ons getoont hebben. Die eens by zulk ſoort is te mark geweeſt zal zich voor de twedemaal wel wachten. De Heer van Gool, hoop ik, zal my die juſtitie doen dat ik een afkeer van bedrog hebbe, en van die het plegen. Ik drage de Kunſt en eerlyke Handelaars te veel achting toe dan dat ze onteert en mishandelt zouden worden; Des ſpreek ik alleen tot haare verdediginge en geenſins uit intereſt, vermits ik buiten zulks ee-

eene andere koſtwinning heb: ook is de winſt die ik met den binnelandſchen handel doe zoo gering, dat ze naaulyks hondert guldens zoude bedragen indien ik het opmaakte. Zelfs koop ik hier meerder van de Liefhebbers dan zy van my. Zal men des vragen, waar blyven de Schilderyen zoo 't waar zy dat den trek hier te lande zoo gering is? moet men weten dat ik myn' meeſten handel buiten 't Lant dryve.

De zulken, in wien Natuur eene zucht tot de Kunſt heeft ingeſchapen, en door ſtudy en vlyt, tot de wezentlyke kenniſſe gevordert zyn, en door den dagelykſen handel in de pryzen der Schilderyen ervaren zyn, van welker laatſte de meeſte Schilders geen of weinig kennis hebben, is 't niet onredelyk dat men de zulken ſchend en laſtert, om dat men met hen in

't kopen van Kunst te raden gaat? zoo wel Schilder als Handelaar, indien het zaat der Kunst in hen legt opgesloten, komen zy door 't dagelyks beschouwen meer en meer tot de innerlyke kennis, schoon 'er tusschen den een en ander een groot verschil is. Een Schilder onderzoekt het generale in een stuk, en of het met zyn manier en aart overeen komt, en oordeelt best over de behandeling en meesterlyke penseelslagen. Indien zulk eenen teffens op den Kunsthandel toelegt, beken ik, heeft hy veel voor uit. Een Kunstkoper moet alleen niet onkundig zyn in de deugtsaamheit van een stuk, maar moet de behandeling van alle meesters met oordeel kunnen onderscheiden, en ieders stukken uit de behandeling grondig leeren kennen, welken van hunnen vroegen, besten en laat-

laatften tydt zyn, en de kopyen uit de echten weeten te fchiften. Door mangel van dagelykfe naarvorfching zyn de meefte Schilders in de laatfte'zaken onkundig. Want de exempelen hebben ons doen zien welk een menigte weetnieten daar onder geweeft zyn, en nog gevonden worden, door welken de Liefhebbers zyn bedrogen: zynde my dit veelmalen gebleeken by taxatie van Boedels, en verkoop van Kunftkabinetten, zoo in 't publyk als uit de hant, die op den raadt van zulke onkundige knapen waren ingekoft en verzamelt; waar van ik des noodts ftaaltjes zou kunuen aantoonen. Dewyl, niet tegenftaande dit alles, de Kunfthandelaars by den Schryver zoo onwaerdig te boek ftaan, verwondert het my dat een' Geeft, zoo verheven! zich met fchenden van zulke geringe voorwerpen,

kan ophouden en ontruſten, ten zy een meeſterlyke drift hem uit verwaantheit daar toe aannoopte. Het was wenſchelyker dat den geenen die in de Kunſt verlicht zyn haare kennis met nederigheit bezaten, want ſchenden en grootſpreeken doet weinig ter zake, en is alleen aan lage zielen eigen. Dat ieder zich benaarſtigde om in Kunſt en kennis toe te nemen, en haat en wangunſt af te leggen, zou de liefde en eendragt tuſſchen Schilders, Liefhebbers en Kunſthandelaren toenemen, en de Kunſt het hooft weder opbeuren. Dan zouden alle laſterſchriften, die voor de Kunſt zoo nadeelig zyn, eens ophouden, en langer geen werktuigen wezen om den Liefhebberen daar van af te ſchrikken. Niets zoude my aangenamer zyn dan dat de Heer van Gool in zyn tweede Deel des

des Nieuwen Schouburgs meerder zich benaarstigde de Kunst aan te moedigen dan ze, door de Handelaars te mishandelen, te benadeelen: dat zou hem nut en vrienden toebrengen, en zynen Naam met meerder lof vereeuwigen.

Ik hebbe my verhaast met dezen brief in 't licht te brengen voor dat des Schryvers tweede Deel uitkomt, om, waare het mogelyk, hem te wederhouden van 't voornemen 't geen hy zegt te hebben het daar in nog erger te maken. Ook dat hy niet denken mogt dat ik, door langer daar mede te wachten, gedoelt had om mede met eenigen lof in zynen Schouburg opgepronkt te worden. Die zucht bekruipt my niet. Ik gunne hem de glory van Schryver; maar dat hy trachte, door een onzydig gedrag, zieh dien eernaam waardig ts maken.

 In-

Indien de Heer Van Gool door dezen wil geraden zyn , dan, vlye ik my , zal zyn Ed. tot beter in billyker gedachten overhellen.

Verschoon my indien ik UEd. hier mede van nutter bezigheden mogt koomen af te trekken ; want u , die een Kunstkender zyt , en het nut des Handels niet onbewust is , hebbe ik niet kunnen afzyn deze weinige aanmerkingen mede te deelen. Ik ben.

MYN HEER,

Geheel uwen

GERARD HOET.

Hage den 20.
January 1751.